„Ion Creangă"

Revistă de limbă, literatură și artă populară

EDIȚIE ANASTATICĂ
Vol. IX (1919-1921)

VASLUI, 2008

„Ion Creangă"

Revistă de limbă, literatură și artă populară

vol. IX (anul 1919-1921)

Scanare şi prelucrare text:
Ing. Angelica Olaru

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE VASLUI

„Ion Creangă"

Revistă de limbă, literatură și artă populară

EDIȚIE ANASTATICĂ
Vol. IX (anul 1919-1921)

Ediție inițiată şi coordonată de
RODICA POP

VASLUI – 2008

Coperta I: Dumitru Furtună

Casa Editorială ***Demiurg***
(acreditată de CNCSIS, Nr. 1142/30.06.2003,
reacreditată în 2006)

✉ Şoseaua Păcurari nr. 68, bl. 550, sc. B, et. 4, ap. 16,
700547 – Iaşi, România

☏ 0232/25.70.33; 0745/37.81.50; 0727/840.275
E-mail: iionita@mail.dntis.ro; ceddemiurg@yahoo.fr

Consilier editorial: dr. Alexandrina Ioniţă

Director Marketing: Irina Ioniţă (☎ 0740/08.20.05).

ISBN serie 973-8076-81-1
ISBN: 978-973-152-083-4

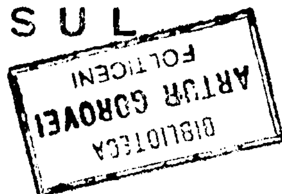
Anul XII No. 1 Ianuarie, 1919

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

T. Pamfile.—Ani noi.
Pr. D. Furtună, T. Pamfile.—Copilașii.
O. Rotundu.—Plugușor.
Z. C. Arbure, V. Moisiu, C. Rădulescu-Codin, M. Lupescu.—Povestiri și legende.
V. Moisiu, Gr. G. Soltuzu, Gh. Gh. Cardaș, N. Romanaș.—Cântece.
I. N. Popescu.—Vorbe adânci.
T. Pamfile, O. Rotundu, Elena Stefănescu, Gh. Gh. Cardaș, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, Pr. N. V. Hodoroaba.—Glume, jâtii, taclale.
T. P.—Cronică.

REDACȚIA: T. Pamfile, Strada Corbului | ADMINISTRAȚIA: M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

BÂRLAD

Exemplarul:		Abonamentul anual:	
În țară	80 de bani	În țară	9 lei
În străinătate	1 leu	În străinătate	12 »

TIPOGRAFIA ȘI LEGATORIA DE CARȚI, CONSTANTIN D. LUPAȘCU

FLORILE DALBE, An. I. No. 1 — 1 Ianuarie 1919.

«*Florile Dalbe*:» Răsar în zori... — *M. Lungeanu:* Inainte, copii!... -- *G. Tutoveanu:* Alarmă. — *T. Pamfile*: Sărbători. — *V. Voiculescu*: Ingerul Nădejdii. — „*Florile Dalbe*:“ Notiţă.

An. I. No. 2 — 15 Ianuarie 1919.

V. Voiculescu: Când a fost să moară Neculuţ... — *D. Iov:* Florile Dalbe. — *I. U. Soricu*: La strajă. — *T. Pamfile*: Bădiţa-Dumitru. — *G. Tutoveanu:* In ceasul plecării. — *T. P.*: Notiţă.

O CARTE BUNĂ

TREBUE SĂ OCOLEASCĂ SATUL, TRECÂND NECURMAT DIN MÂNA UNUI CETITOR ÎNTR'A ALTUIA

Anul XII.—No. 1. Ianuarie 1919.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA: T. PAMFILE Bârlad str. Corbului | ABONAMENTUL ANUAL In țară 9 lei In străinătate 12 „ | ADMINISTRAȚIA: M. LUPESCU Zorleni-Tutova

ANI NOI

Un val necumpănit de greu a trecut peste fața lumii întregi. Nu va fi fost om scăpat neatins de nevoie și durere, ne ars până în adâncurile sufletului de pojarul suferinților; nu va fi fost cămin din care moartea nu-și va fi supt cu lăcomie ospățul.

Pentru apărarea graiului și simțirei cu cari Ziditorul ne-a îndreptat din veacuri la stăpânirea acestui colț de pământ, mii multe din cei mai buni feciori ai neamului au trecut peste pragul vieții. Cât de mult am plătit noi Românii sporirea moștenirei străvechi, în zilele când noroadele se orânduiau pentru o viață nouă! Cât de mare vedem jertfa noastră în ajunul răsplătirii sale, când, ca după o noapte înfricoșat de apăsătoare și de lungă, răsare așteptatul soare tânăr!

Dar, se vede pentru a pluti spre limanuri nouă, nu se poate trece decât peste potop de lacrămi. Am suferit și-am biruit. Astăzi, ne putem uita împrejur: Iată-ne aproape toți frații strânși laolaltă în casa noastră, din Nistru, la Tisa, la Dunăre și la Mare, înpreajma unei drepte și pașnice întocmiri lăuntrice.

Să mulțămim lui Dumnezeu pentru tăria cu care ne-a ajutat să trecem cu bine acești ani de nevoință și primejdie și să ne strângem în zilele ce vin, ca fecioarele din vremuri păgâne, la veghe, împrejurul vetrei strămoșești, pe care de-a pururi să rămâe nepotolită para iubirii și încrederii în ale noastre.

Deprinsă la trudă, revista *«Ion Creangă»*, îndemnând și rugând, se așează la locu-i vechiu, închinându-se ca și până acum celor două comori cu care ne-am răscumpărat drepturile la viața adevărată: graiul și simțirea românească.

Tudor Pamfile

COPILAŞII

1. — Foarte des îţi este dat să vezi astăzi lucruri măreţe. Oricine, şi în cele mai neînsemnate împrejurări, pe vreme de răsboiu, este *altul*: se simte mai înălţat, e vrednic de fapte şi cuvinte eroice. Şi copiiaşii sunt alţii!

Eram la o casă din marginea cea mai îndepărtată a oraşului meu. Tatăl e plecat la răsboiu, ca şi alte rude apropiate. Pe drum căruţele de rechiziţie, cu provizii, fac mare sgomot. In ogradă e mişcare, voe bună, la care şi cei 5 copii ajută cu ceva. Chiar mama, de şi abia ridicată de pe boală nu pare tristă. Are copii buni., şi, dacă va vrea Dumnezeu, îi va veni şi soţul. Ba un copilaş ştie şi poezii!

—Ei, ce poezie ştii?

—«Fluturaşul»

Spune frumos «fluturaşul», pe urmă «floricica», pe urmă încă vre-o două. Liniştit, domol.

—Ei, bravo! Eşti copil cuminte!—îi zicem noi.

—Nu, că mai ştie!—strigă, de lângă vatră, frăţiorii ceilalţi.

Spre mirarea şi a mamei, care nu-l învăţase, copilaşul întâi ridică mâna dreaptă în sus, strânge pumnişorul, deschide ochii mari şi începe cu glas tare asupra mea, par'că aş fi fost Bulgarul

«Măi Bulgar, măi Bulgăroi,
Ce-ţi tot baţi tu joc de noi?
Că Românu i om deştept,
Iti isbeşte arma 'n piept!»

Il învăţase frăţiorul cel de 7 ani, căci el n'aveà împliniţi nici 4. Cântau soldaţii pe drum mergând la mobilizare.

— L-aş trimite la grădina de copii... dar nu-l primeşte —zice mama— căci îi lipsesc 2 luni până la 4 ani...

Fără îndoială, copilul de 4 ani, care face astăzi atâta bucurie neaşteptată mamei, va aduce mâne mare cinste Ţării.

Am auzit, a douazi, că fraţii l'au învăţat să zică acelaşi cântec şi altfel:

«Măi Ungur, măi Unguroi,
Ce-ţi tot baţi tu joc de noi?... ş. a.»

Pr. D. Furtună

2.—Pentru Bârlad:

De pe frontul Salonicului veniau cele dintâi ştiri îmbucurătoare, dar hotărît, nu se ştià nimic: pe de-oparte se vestià spărtura în linia bulgărească, iar pe de alta Nemţii strigau că s'au luat toate măsurile pentru petecirea rupturii.

Intr'una din aceste zile, copilul meu a venit din mijlocul conşcolarilor săi din clasa a doua primară, c'un cântec, care spuneà mai mult de cât toate telegramele.

I se strigà Bulgarului:

Dacă n'ai ghiulele
Dă cu pa'lagele;
Dacă n'ai cartuşe,
Dă cu chipăruşe!

T. Pamfile

PLUGUŞOR [1]

1.—Aho!, aho!,
Seara lui sfântul Vasile
Să vă fie întru mulţi ani, boeri, de bine!
Bine seara n'o 'nserat,
Noi cu plugu' ne-am luat
Şi am pornit la urat.
Am venit către curţile dumneavoastră, boeri mari,
Intre miţele cojoacelor
Şi pocnetele harapnicelor.

Seara cum o ajuns,
Scaunele o pus,
Mese o întins,
Boerii s'o strâns.
Iar sfântul Vasile
Cu coatele pe masă şedeà
Tot pentru pluguşor gândià
Şi scrià:
S'o grăit,
S'o sfătuit,
Ca să facă un plug vestit,
Cu roţile de tablă,
Să meargă bine prin *bahnă*,
Cu coarnele de agud,
Uşurele de ţinut,
Cu grindeiul poleit.
După câte plugurèle
Atâtea şi oiicèle,
Legate tot în *drimele*
Ca să aibă parte domnul de ele.
Iar feciorul de 'mpărat,
La târg iute-o alergat,
Ş'o cumpărat
250 de juncani,
Jugăniţi,
La coarne rotaţi,
Toţi dintr'o noapte fătaţi.
Plăteà perechea 1500 lei
Să vă facă parte Domnul de ei!
Iar pentru cei boi,
Mai rageţi şi voi măi flăcăi.
La juguri i-o înjugat,
Brazdă neagră a răsturnat
Şi s'o apucat de sămănat.
Grâu mărunt şi arnăut
Cu spor mare la vândut.
O dat Domnul s'a făcut.
Când din mână-l sămănà
Şi din gură-l blăstămà,
Să se facă rodit şi frumos
Ca şi faţa lui Hristos.
Iar vătaful ist' de sat,

[1] Impiedecându-ne răsboiul de a isprăvi tipărirea colecţiilor pe anul X [1917] şi XI [1918], numerotaţia veche, pe categorii de materiale, nu se mai poate păstrà. Vom reveni la aceasta mai târziu.

El aşa este 'nvăţat:
Pe la toacă s'a culcat,
De noapte s'a sculat,
Faţa albă şi-a spălat,
La icoane s'a 'nchinat,
La Dumnezeu s'a rugat,
Şi la grajd a alergat,
Şi a scos un cal graur,
Cu şeaua de aur,
Cu frâul de mătasă,
In potcoave de argint,
Cu caele de mărgărint,
Cu spor mare la fugit,
Cu zale până 'n pământ.
Pe el când a 'ncălecat,
Aşa tare-a nechezat,
Că munţii s'au clătinat,
Văile au răsunat.
La lan a alergat,
De trei ori l'a 'nconjurat,
In scări s'a ridicat,
In toiag s'a răzămat,
Trei spice a apucat,
Şi 'n buzunar le-a băgat.
Acasă a alergat,
Pe masă le-a scuturat,
Casă i s'a luminat,
Gloata i s'a bucurat,
Numai giupineasa s'a scârbit,
Cum, că grâul s'a stricat,
Că-i trecut de secerat.
—Taci *fumee*, nu te supără
Nu ne vaicară,
Că pânea ţi s'a strică.
Pe alt cal a 'ncălecat.
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
Cu potcoavele de-aramă,
Nici să nu se bage 'n seamă,
Cu hacurile de lut,
Cum nici nu s'a mai văzut,
Cu caielele de fer,
Se 'nnălţa până la cer.
Să nu credeţi că era mititel.
La târg a alergat
Şi o cumpărat:
19 ocà de oţel
Şi 19 ocà de fier,
Se plimbă printre ţigani,
Ca un boier de cei mari,
Pân' ce-a dat de *Gligoraş*
ţiganul,
Care bate bine cu ciocanul,
Că erà scurt în picioare
Şi numai bun de ciocane.
Lung în degete
Ţinea bine de cleşte
De seceri s'a apucat,
Şi-a făcut seceri şi secerele,
Pentru copile ochişele,
Şi a făcut seceri mari,
Pentru oamenii cei mai tari.
Şi-a făcut şi mai mici,
Pentru cei mai voinici.
Şi seceri mai zimţoase,
Pentru babe arţăgoase.
Şi o mai făcut încă una,
Cu mănunchiul de ciucălău,
Ca să mai secer şi eu.
Mai la vale lângă stână,
Mai erà şi-o babă cârnă,
Cu secerea zimţoasă 'n mână,
Secerà şi blăstămà.
De-a dracului ce erà.
Cu stânga secerà,
Cu dreapta adunà,
In clăi snopii puneà
Şi la gireadă cărà.
S'o grăit, s'o sfătuit,
Unde să facă aria,
Pe vârful dealului,
In *pravila* vântului.
Din cotro vântul bătea,
Paile *polignià*,

Numai grâu curat rămânea.
S'a lăsat de la vale de vie,
In herghelie
Şi-a ales 19 epe,
Suruepe,
Câte de 9 ani sterpe.
Când călca,
Scântei vărsa.
Cu cozile felezuiau,
Cu nările vânturau,
Cu urechile 'n saci puneau,
Nici căuş nu-i trebuiau.
Cu dinţii înţăpuşau,
Nici ţăpuşă nu-i trebuia.
Şi-a încărcat 90 de care,
Cu povoară împovorate,
Cu lănţug de fier legate.
Şi s'a dus la moară la Hârlău
La Ilinca, fătul meu,
C'am mai măcinat şi eu,
Trăsni-o-ar Dumnezeu.
De năvală ce era,
N'aveau guzganii ce mânca.
Când văzu atâtea cară, cu povoară,
O tuli la lunca mare,
Lunca mare, frunză n'are,
Lunca mică, frunza-i pică,
Tot în patru se despică.
Iar morarul meşter bun,
Hătu-i-aş bărbuţa 'n ...
Tac, *bulac*, ajuns de cap,
Cu mănuşi de lână,
Cu ciocanu 'n mână,
O 'nşfacat-o de călcâie
Ş'a izbit-o 'n căpătâie,
I-a dat un ciocan în gură,
Şi-a aşezat-o pe făină bună.
Şi când a început a măcina,
Ca apa făina curgea.
Dar nu curgea făină,
Ci aur şi mărgăritar,
Ca pe la d-v boeri mari.
Dar Ileana Cosinzeana,
Şedea pe un pat mare, rotilat,
In patru crapat,
Cu sârmă legat,
Cu *stâlpii* de fag,
Cu scândurile de brad,
Când a auzit boii răgând,
Şi feciorii şuerând,
Din harapnice pocnind,
A alergat din camară în camară
Până 'n a nouălea camară,
Şi-a ales o sită rară, de nagară
Dar i s'a părut că-i prea rară,
Şi-a dat-o pe uşă afară.
Şi-a întins mâna peste masă,
Şi-a ales una mai deasă.
Şi-a cernut,
Şi-a plămădit,
Şi-a făcut un colac mare minunat,
Pe piatra morii măsurat,
Cu zahar zăhărît,
Cu miere îndulcit,
Ca pentru ai mei plugari gătit.
Indemnaţi măi.

De urat am mai ura,
Dar ne temem c'om însera,
Pe la casele domniei-voastre,
Este 'nalte, tupilate,
Cu lut *luluite*,
Cu baligă de vrabie lipite.
Că noi nu suntem de pe aici,
Ci mai de pe departe,
Tocmai de la Miloc,
Unde 'nghiaţă apa'n foc,
Şi găluştele la foc.
Unde pentr'o mână de tărâţă,
O ucis trei pui de mâţă,
Unde pentru o oală de chişleag,
O ucis un biet moşneag.

Suntem de pe lângă Buda-
Veche,
Unde mâța streche,
Iar motanul ardă-l focu',
Mi-o rupt tot cojocul.
Rupeți-l și voi flăcăi!
Mai suntem mulți și din Buda,
Unde-i mămăliga cât nuca,
O păzesc doisprezece cu
măciuca.

Cine ia o fărmătură,
Ii trage-o despicătură,
Hai, opriți boii, flăcăi,
Trageți, mă, plugul lângă prag,
Că ne-a da câte-un colac;
Trageți boii la târnaț,
Că ne-a mai da și-un cârnaț.
Hopuri, hopuri, hopurate,
La mulți ani cu sănătate.
Hopuri, hopuri, hopurele,
La mulți ani cu floricele.

La mulți ani cu sănătate, cinstiți gospodari, și să vă fie de bine.

Auzită de la Gh. C. Andronic, Tudora-Albeşti, Jud. Dorohoi

O. Rotundu

POVESTIRI SI LEGENDE

1.—Cocostârcul

A adunat Dumnezeu într'o zi șerpi, broaște, șopârle și alte viețuitoare de acest fel, și le-a băgat într'un sac, că prea mult s'au pripășit. A chemat pe un om și i-a dat sacul ca să-l ducă și să-l arunce în mare.

—Când vei merge la mare,—a zis Dumnezeu,—să nu deschizi cumva sacul!

A mers omul cu sacul cât a mers și a vrut să vadă ce e în sac. A deschis sacul: când coleà, șerpii și broaștele țop!—și au eșit din sac și s'au împrăștiat peste tot pământul.

Vede Dumnezeu ce-a făcut acel om și zice:

—Acum du-te și culege-le de pe unde le vei găsi!

Și l'a prefăcut în cocostârc. De-atunci cocostârcul tot culege șerpii, dar unde să-i culeagă toți!...

Zamfir C. Arbure[1]

2.—Iarna pe casă

Un boer vede o dată o fată dintr'un sat, de-a noastră, și i-o plăcut. Cum se dă în vorbă cu dânsa, îi spune că-i place și ar dori să vie la dânsa. Fata-i spune să vie la casa unde a vidè *iarna pi casă.*

[1] Culeasă dela Nichifor Uleiu din Dolna, jud. Chișineu și publ. în *Basarabia în secolul XIX*, București, 1898, p. 176.

Erà pe la secerat. Cum să se priceapă el. cum ar zări iarna pi casă la un timp de vară ca aceala! Stă supărat şi-i spune viziteului.

El zice că-l duce el, numa să-i deie ceavà carboave grele.

Il duce la o casă. Boeriul vede pe fată în uşă râzând.

—Da' unde ţi-i iarna pe casă, fată?

– D'apoi nu vezi, cucoane, *sania pe casă?*

I-a plăcut boeriului şi a şi luat-o[1].

V. Moisiu

Piatra Doamnei

3.—A fost odată, demult, demult, prin părţile acestea, o Doamnă care se chemà *Cârjoaia* şi-şi aveà *hotacul* la locul ce se cheamă azi *Plaiul din mijloc*, colo spre Răsărit de *râul-Doamnei* şi care atunci îşi aveà matca spre Apus. Tot pe locul acela—unde era casa şi masa Doamnei, pe loc *scurs*—se găseau unele scule şi obiecte domneşti: răsboiu de aur, furcă de aur şi alte odoare, cari azi sunt îngropate în pământ.

Şi Doamna Cârjoaia treceà râul, când şi când, în partea cealaltă, îşi spălà hainele şi le uscà la soare.. ştiţi în ce loc? Chiar pe piatra ce se vede colo.

Şi a trăit aşa mult şi bine; dar odată, pe când se odihnià şi ea pe piatră, păcatele ei, biata! au năvălit Tătarii, prin părţile acestea şi, aflându-i urma, au venit în căutarea ei până aproape de piatră.

Doamna, atunci, a sfeclit-o şi a retezat-o la fugă, să treacă dincolo, la hotacul ei. Dar ce să-i faci norocului?

Venise râul grozav de mare şi Doamna Cârjoaia, tot fugind, s'a înnecat şi înnecată e şi azi.

De-atunci, râului în care s'a înnecat Doamna Cârjoaea, i s'a zis *râul Doamnei*; iar pietrei pe care îşi usca hainele şi odihnea şi ea, *Piatra Doamnei.*

4.—Erà odată, prin părţile Argeşului, o domniţă tare veselă şi domniţa aceea se plimbà, când şi când, şi prin părţile noastre până spre Câmpulung, într'un car tras de bivoli.

S'a întâmplat însă că, într'o plimbare pe care o făceà domniţa, au urmărit-o Tatarii cari o găsiseră în ţară şi au sosit-o tocmai atunci când poposise şi ea să mănânce pe piatră.

Ce să facă Domniţa? In grabă a înjugat bivolii, s'a suit în car şi a voit să treacă dincolo.

[1] *Ştiri din Basarabia de astăzi*, Bucureşti 1915, p. 182.

Dar n'a avut noroc, că plouase mult şi veniseră mari talazurile. Bivolii s'au lăsat în apă, cu car cu tot şi n'au mai eşit la mal nici în ziua de azi. Iar biata domniță s'a înnecat şi ea acolo, în râu şi nu i s'a mai ştiut de ştire.

De atunci, pietrei pe care s'a odihnit Doamna, i s'a zis *Piatra Doamnei;* iar râului, *râul Deamnei.*

Priboeni-Muscel. **C. Rădulescu-Codin**

5.—Povestea Suferinței

Umbla odata D-zeu şi sf Petru pe pământ, prefăcuți în moşnegi. Şi cum mergeau zice sf. Petru lui D-zeu:

—Doamne, toate cele ai făcut, numai pe *suferință* n'ai poruncit să se facă.

—Dacă vrei, Petre, să facem!

Şi de-odată răsare înaintea lui Sf. Petru o *arătare* de nici el nu ştia ce este.

—Asta-i suferința, Doamne?

—Da, Petre. Ia-o 'n mână şi pune-o unde-i crede.

Ajungând prin nişte munți, la un isvor de apă rece, stau să se răcorească. Sf. Petru pune *arătarea* ce făcuse D-zeu, pe-o piatră mare. Dar n'apucă s'o pue bine şi stânca se făcu praf şi pulbere.

—Ce-i asta, Doamne?

—Ce să fie, se vede că suferința e mai tare ca peatra, de s'a sfărâmat stânca.

După ce moşnegii s'au hodinit, o porniră către un sat. Ajungând la casa unui gospodar, sf. Petre puse suferința pe prichiciul sobei; soba se risipi şi se făcu sfărâmă, că Dumnezeu trebui să plătească soba omului.

Pornind iar la drum, D-zeu şi sf. Petre ajunseră la un ferar. Cât au stat de vorbă cu el, sf. Petre pune suferinţa pe ilău; ilăul se făcu țăndări.

Ieşind de la ferar, sf. Petre zise lui D-zeu:

—Ce să facem, Doamne, cu arătarea asta? Nu putem scăpa de ea?

—Mai cearcă, Petre, poate îi găsi şi locul ei.

Şi cum mergeau, ajung într'un sat, trag la casa unui gospodar. Sf. Petre întreabă pe D-zeu de n'ar fi bine să pue suferința în spatele omului aceluia.

—Cearcă, Petre, şi vezi ce are să fie?

Sf. Petre puse arătarea ceea în sânul gospodarului când dormia.

Aşteaptă sf. Petre să vadă plesnind şi gospodarul, dar el dormia dus. Suferinţa nu-l putu dovedi. Aşteptă noaptea aceea, aşteptă el a douazi să vadă ce se întâmplă omului; dar el, pace! Par'că n'a dat nimic peste dânsul.

I-a murit omului nevasta, copiii, din vite, a sărăcit, dar pace! De pocnit ca piatra ori ca ferul n'a pocnit, iar suferinţa, săturându-se de el, s'a dus la alţii. Şi ori câte-a păţit omul, el s'a arătat mai tare ca piatra şi ca ferul. Şi de-atunci a rămas şi vorba veche, că «să nu dea D-zeu omului cât poate răbda»

Culeasă de **M. Lupescu**

CÂNTECE

1.— *Foaie verde şi-un bujor,*
Viteze mitraliòr,
Unde-ţi fu zisa să mori:
—Sus în vârful muntelui,
De-asupra Carpatului
În faţa Germanului,
În ploiţa gloanţelor
În sparful ghiulelelor!
—De scăldat cin' te-a scăldat?
—Norii când s'au scuturat
Şi roua când a picat!
—De 'mpânzit cin' te-a 'mpânzit,
Şi cine te-a 'mpodobit?
—Iarba când a înverzit
Şi flori când a înflorit
Viorele şi bujor,
C'am fost al ţării fecior!
—De'ngropat cin' te-a 'ngropat?
—Codrul când s'a scuturat,
Piscul când s'a dărâmat!
—Şi cine mi te-a jălit?
—Munţii când s'au risipit
Că pentru Ţar' am murit,
Pentru Ţară şi-ai mei fraţi
Ce-s la unguri subjugaţi!
—Foaie verde de bujor,
Viteze mitraliòr,
La mormântul tău jurăm,
Fraţii să ni-i liberăm.

Din „Răsăritul" I, p. 12).

2.—*Frunză verde de pe vii,*
La mândrele de pe Jii
Bubuie tunul şi bate,—
Noi mereu cu arma 'n spate,
Drumul lung şi capăt n'are
Noi cu arma în spinare;
Stau ai noştri — ascunşi în gropi
Şi trimit Neamţului stropi.
Stropii ce-i trimitem noi,
Curăţă Nemţii 'n puhoiu,
Le-astupă cărările
Le sting lumânările!

(La fel, p. 74).

3.—*De jalea care-o avem,*
Prin codri că purcedèm,
Frunze de copaci rupèm
Şi pi braţe le punèm,
Slove negre le scrièm,
La surori li trimetèm,

La surori, la frăţiori
Străiòri *şi* dipărciori.
Prutul *ista ni disparti*
Apa ceasta n'are moarte?
Da ne-om pune noi cândva
Şi cu gura l-om sacà,
Cu gura [*şi*] *cu căldarea,*
Of; sacà-i-ar vântu zarea!
Apa lui noi n'om mai bè,
Numa Nistru l-om împlè,
Să nu mai cim *dipartaţi*
Di-ai noştri pre buni fraţi!
Aş mai cântà, nu mai pot
M'am amărât rău di tot,
Că mi-i faţa ca slovà
Inimioara ca tinà,
Ca tina de la lăp'oace,
Călcată de dobitoace!

V. Moisiu [1]

[1] Din cartea pomenită, p. 173,

4.—*Păsărică cânichioară,*
Ce ai tu la inimioară
De cânţi hojma pe răcoare?
—Am un foc cu mare pară
Că mi-i dus soţul din ţară
Peste brazdă la hotară.
Eu aştept din sară'n sară,
Să primesc măcar scrisoare,
Să sting focul inimioarei.
El îmi scrie în hârtie,
Că cu duşmanul se bate
Şi de mine n'are parte.
Eu bădiţă n'am ce-ţi face,
Dacă nu-i ţara pe pace:
Dacă s'a 'mpăcelut
Tu acasă că-i veni
Şi eu iară te-oi iubi.

5.—*Iară stau şi mă gândesc,*
Mă gândesc şi socotesc.
Câtă-i Nistru de cotit
La Carpaţi când am pornit,
Lăsam copiii plângând
Şi soţia suspinând.
Să rupea inima'n mine
Ascultând a ei suspine.
Eu îi zic soţiei mele
Cu mult dor şi multă jele:
Nu mai plânge aşa tare,
Că mă duc la luptă mare.
Roagă-te lui Dumnezeu,
Să mă apere de rău,
Să viu acas' sănătos,
Sănătos şi mult voios;
Să trăim iar împreună
Gând în gând şi mână în mână.
[Culeasă dela Paraschiva Sultan. — Coşerniţa-Basarabia].

Grigore G. Soltuzu.

6.—*Frunză verde rozmalin,*
Vai de tin, vai de pelin,
Vai de copilul străin,
Că slujeşte la stăpân!
Şi slujeşte, nu-i plăteşte
Şi tot hacul i-l opreşte;
Şi slujeşte cu dreptate,
Şi-i dă hacul jumătate.
Dela Năstasă Creţu.

7.—*Sloişor de ghiaţă rece,*
Iarna vine, vara trece,
Şi n'am cu cine-o petrece!
Trece vara, bogată,
Vine iarna, duşmancà;
Trece vara ca o pâne,
Vine iarna ca un câne
Şi stă de vorbă cu mine.
Ea din gură m'o 'ntrebat:
—Da ast' vară ce-ai lucrat,
De eşti gol şi desbrăcat?
—Am şezut ş'am şuerat,
Şi prin codrii m'am plimbat!
Dela Năstasă Creţu.

8.—*Foileana bobului,*
Sus pe muchea Holmului,
Ţipă puiul corbului.
Sus pe muchea Holmului?
De ţi-i foame,
Să-ţi dau poame;
De ţi-i sete să ţi dau vin,
Că tu eşti copil străin,
—Nici mi-i foame, nici mi-i sete
Făr'-mi-i dor de codru verde,
Să mai string vr-o şăpte cete,
Toţi ca mine laţi în spete;
Şi subţiri pe subţiori,
Când îi vezi te prind fiori!...

Dela Năstasă Creţu.
Culese din Drăguşeni, jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardaş.

9.—*Foae verde de sacară,*
Nistrule apă vioară,
Face-te-ai neagră cerneală
Să te pun în calamară
Să-mi scriu eu o hârtioară,
S'o trimit la maica'n ţară
Să-mi deĭ bani de cheltuială
Şi strae de primineală,
Şi cal bun de călărie,
Să mă duc la bătălie...
Frunzişoare de căpşune
Murgului aşa i-aşi spune:
„Murguleţ, coamă rotată,
Când m'ai scoate'n deal odată,
Să-mi fac ochişorii roată,
Să mă uit în lumea toată:
Să-mi văd fraţii grămăgioară
Adunaţi toţi intr'o ţară,
Să-mi văd şi surorile,
Ca'n câmpie florile:
Floricelele 'nflorind,
Surorile lăcrămând...
Murguleţ cu paşi mărunţi,
Du-mă 'n târg la Cernăuţi,
C'acolo toţi fraţii vin.
Din Soroca şi Hotin,
Dela Bălţi şi din Orshei.
Şi cum vin ca nişte zmei,
Se răpăd toţi în atac,
Să-l bată pe-austriac...
Murguleţ cu coama val,
Haide-o vale, şi 'nc'un deal—
Ş'ajungèm noi în Ardeal.
Să-mi văd pe surori şi fraţi,
Cei de ţară 'nstrăinaţi...
Murguleţ inim' aprinsă,
Hai mă scoate până la Tisă
C'acolo-i tabăra 'ntinsă:
Tabăra ostaşilor.
In faţa vrăjmaşilor...
Foae verde pelinіţă,
Găteşte-mă, măiculiţă,
C'un cal bun şi c'o suliţă
Şi c'o dragă puşculiţă,
Şi c'o mândră săbioară,
Dar greluţă, nu uşoară
S'alung duşmanii din faţă:
Pe ungur şi pe bulgar,
Să-i alung pişte hotar,
Pe-aŭstriac să-l bat la Viana
Unde inima mă 'ndemnă,
Iar pe neamţul cel hain,
Să-l gonim păn' la Berlin!..

De la ostaşul Vasile Pancencu, din satul Lăpuşna, jud. Chişănău.

Colecţia **N. Romanaş.**

VORBE ADÂNCI

1.—Omul ce face la beție, se căește la trezie.
2.—Bețla o vindecă sapa și lopata.
3.—Privește la el și-l scrie la fel.
4.—Flueră în cutie și suge cep.
5.—A suflat în fundul oalii.
6.—Popa toacă și-i chiamă la biserică să meargă, ei la cârciumă aleargă.
7.—Nu-i destul că-i cu mintea năroadă, dar a luat și purceaua de coadă.
8.—Poruncește și-i aduce, atât cât nu poate duce.
9.—Bea, pipota își înneacă, altul ca să nu-l întreacă.
10.—Dela nebun și dela beat, adevăru-i lesne de aflat.
11.—Ce e în inima treazului, e în gura bețivului.
12.— Singur se dă de gol, fără să-i dea ocol.
13.—Bețivului, când este beat, i se pare că e 'mpărat.
14.—Când e plosca la mijloc, mare, mic, e cu noroc.
15.—Tu îl bagi în mațe și el iese'n față.
16.—Cât să dai ocol, tot te dă de gol.
17.—Mergi pe cărare lină și dai drept în tină.
18.—Vinul, țuica, cui îi place, n'are cu ce să se'mbrace.
19.—Hoțul învață la hoție și bețivul la beție.
20.—Cine bea pân' la 'mbătare, nume bun în lume n'are.
21.—Cine te vede intrând în cârciumă, nu zice că ai intrat să te 'nchini.
22.—Bețivul când trece pe punte, închide ochii să nu vadă apa.

De la d. D. Șușanu, învățător în comuna Șușani-Vâlcea,

Ion N. Popescu
învățător, Ștefănești-Vâlcea

GLUME, JATII, TACLALE

1.—Zice clăcașul basarabean, răzășului:

Dumneata, amù, zici tare bine că ești răzăș, și ești mare bogat; da oiu zice și eu de aceea, că

Ai atâta răzășie,
Că stă vraghia pe chirostie
Și coada-i atârnă pe altă moșie!

A auzit-o de la Gh. Tințilă, pe la Orhei,

2.—Intrebare pentru unul cu barbă:

— Măi tu u, ceala de colo! N'ai văzut pe unul cu barba... dintr'insul?

T. Pamfile

3.—Cucul ţigănesc

Acu, ci-că trăià într'un sat un Român de cei cu limba neagră. Şi-avea ţiganul acesta la puradei, de era plin satul de ei, umblând după cerut; şi, de puteau, şi pe sub mânecă dădeau.

Acu un puradel mai mititel, vede, cum vine el din sat, o cioară şezând în mijlocul drumului pe-o balegă de vacă. Cioara, se vede că dăduse de ceva bun, pe-acolo, că numai iată că începe a cârâi de s'auzeà la şapte poşte, nu alta.

Danciul, cum o aude, fuga la şatră şi începe a povesti lui *daică*-său:

—Dabuleo teteo, dabulete, am văzut un păsărete,
Şedea sus, sus,
Intr'un vârf de balegă pus
Şi cântà aşà cu foc,
Cârr, clonc, cârr clonc,

Ce să fie oare teteo?

Atunci tată-său îi răspunde într'o suflare:

—Haoleo mo, doar nu li-i fi spariet, c'ala-i cucu mo! Hai hânţeles?

Din Albeşti-Dorohoiu **Oct. Rotundu**

4.—Neamţul şi păduchele

Intr'o zi, un Român se întâlneşte cu un Neamţ.

—Buna ziua, neamţule.

—Pună, pună, măi.

Românul vede un păduche pe umărul neamţului şi-i zice:

— Ia stăi, măi, că uite ai un păduche pe tine;

-- Nu-i păduche, îi purice... răspunde neamţul.

— Ba-i păduhe că-e alb;

— Ii purece, da a fost la moară; şi de asta îi alb;

— Ba-i păduche că e lat.

— Ii lat c'am dormit pe el; da-i tot purece.

Apoi neamţul se uită pe umăr şi-i dă cu degetul!

Urziceni-Ialomiţa **Elena Stefănescu**

5.—Câr mai vii la noi?

Doi rumâni poznaşi mergeau odată pe un drum cu un ţigan. Amù ei ca să mai râdă cu ciorolu, începură a-l luà în batjocură.

— Câr! mai vii la noi? zise cel mai tânăr cătră tovarăș.

— *Diminicioară* să iau o *cocioară*, să-ți dau o *lecucioară* de *molicioară*! răspunse tovarășul său mai în vrâstă râzând.

6.—Cioromân.

— Ce ești tu măi țigane? întreabă într'o zi un boer de ai noștri, pe un țigan.

— *Cioromân*! cocoane, manca-ți-aș!

7.—Ițic la teorie!

La teorie instructorul spune:

— Măi! la răsboi în linia de trăgători culcați: unu trage și unu observă.

Deci cum să face la răsboi, Ițic Șmil?

— Să trăiți, don' sergent! linia de trăgători culcați, la răsboi unu trage și unu fuge.

Dela un soldat din regimentul 56 infanterie. Drăgușeni-Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

8.—Ochii muștii.

S'ar fi 'ntrebat musca cu puricile:

— Tu ce tot ăi face noaptea de nu te prea vezi toată ziua?

— Păi... ce să fac?, ridic toată nopticica la tufani....; dar tu ziua?

— Eu? Eee... mie 'mi-a ieșit ochii din cap râzându-mă de tufanii aia ai tăi că nu mă pot stroși,... că dor m'așez pe obrazu-i colo, știi. când e băgat sub căruță la reveneală, în vremea seceratului, și el: lllip-lllip cu palma 'n mine,... și el, de unde dracu, că tot pe el se plesnește!!..

... Și zice că de-atunci are musca ochii ieșiți afar' din cap!....

Din Dolj. **N. I. Dumitrașcu.**

9.—Țiganul la Iordan.

Pe-un Țigan îl bucurase Dumnezeu cu rodini tocmai pe la sărbătorile Crăciunului, când înghiață și coada motanului în cuptor de frig. Și eră vesel și cu chef țiganul. ca la răsturnatul mămăligei, că, nu de alta, dar și-a făcut socoteală să-și boteze danciul în apa Bobotezei, când are să iasă preotul cu Iordanul. Ce zice? «Să-i pun numele Iordache, căci de Iordan mi l-a trimis Maica Precista; și are să se căiească, flămândul tatei, de n'are să-i trebuiască aghiazmă cât a trăi»... Și ce-i dreptul, că nu i-a mai trebuit nimic lui bietul Răfăilă. Căci preotul îl cufundă odată, îl cu

fundă de două ori — când să-l cufunde şi a treia oară, ţine-te bine, ţigane, că Iordache s'a dus în fundul pârăului să vadă dacă şi neamul peştilor face Boboteaza... Şi s'a înecat. Dar ţiganii, măi om bun, roată împrejur prind a striga, în vreme ce tată său îl bocea şi-l chema pe Iordache:

«Iordache, Iordache,
Scoală, dragul tatichei;
Vină la mă-ta şi-i suge
Şi iar înapoi te-i duce;
Şi-i striga *chiralesa*,
N'ar mai ajunge mă-sa;
Chiralesa de Iordan,
Crapă popa de bostan,
Cum ţi-a mâncat viaţa
Şi tatea a râmas cu găoaza !...

Din Petricani-Dorohoiu. **Pr. D. Furtună**

10.—Boierul comedios...

Hm !.. Ce-i veni odată în gând unui boier şi să-i dăm dreptate, că fiind bogat poate şi neavând ce face... Cheamă pe ţiganul cel mai isteţ ce-l avea în curte şi-i zise: «Ascultă, măi ţigane! Eu am să dau un vânt de pe cerdac ..... şi tu, dacă mi-i prinde-o din fugă, capiţi o vacă tirolă cu viţel. Te prinzi ?— Cum să nu, mă prind, numai să-mi daţi un şâp!.. Indată porunci boierul să i se aducă un şâp şi pândind momentul, dădu un vânt de pe cerdac, de ai fi crezut că s'a descărcat o puşcă... Ţiganul, spăriindu-se, îşi scuipă mai întâi în sân şi apoi, se luă după ea, strigând: «Iacătă-o! Iacătă-o! Iacătă-o!» Şi fuga ţiganul după ea cu nasul în vânt ca un copoiu, descins şi cu capul gol. Boierul de la o vreme îl perdu din ochi. Ţiganul, îndosindu-se după un deluşor, şi ce făcu în şip, să-i fie lui acolo, că se întoarse într' un suflet înapoi, strigând: „Am prins-o cucoanşule, am prins-o!.." Cum ajunse la curte, îi dete şâpul boierului şi nici n'avu vreme să-l mai ducă la nas că i-l cârni de pe loc...—Da'bine mă ţigane aşa miroase vântul meu? «Asta nu-i a mea din şâp... — Haoleu, cuconaşule, da de unde ştiţi, dacă aţi scăpat-o ? Cum aţi putut-o mirosi ?

Văzându-se boierul pâcâlit, îl făcu pe ţigan cu vacă.

Dela frate-meu.

11.—Boierul şi baba

Un boier, cică s'ar fi înnecat la o mâncare c'un os de peşte, adică-i s'a oprit osul în gât. A umblat el pe la doctorii din vre-

mea aceea, dar nu s'a folosit cu nimic. Întorcându-o pe descântece, chemă o babă.

Baba, după ce stânse câţiva cărbuni în apă, luă o pană de găină, o muiă în apă şi ştergându-l cu ea pe la gât, îl descânta cântând: «Merge mâţa 'n patru brânci,
Cu codiţa face cinci...»

La acest descântec, pe boier îl bufni râsul şi-i sări osul din gât. Şi baba a fost tocmită cămărăşiţă la curte.

Dela mătuşa-mea, Aglaia Halunga **Pr. N. V. Hodoroabă.**

CRONICA

Din **Răsăritul**, I, 2 p. 19, după ce dă părţi dintr'un mare cântec alcătuit de sergentul *Călin Socol*: «Colecţia de poezii făcute în timpul răsboiului de soldaţi, s'a strâns de către *Casele Naţionale* prin îngrijirea d-lor I. Manolescu şi I. U. Soricu, şi va fi publicată în câteva volume ca prima lucrare a Caselor Naţionale, pe dată ce greutăţile de tipărire se vor mai uşură, ca să putem pune volumele la îndămâna cititorilor cu preţ mai eftin, şi să facem a pătrunde în toate păturile sociale această istorie de versuri a răsboiului, scrisă în răsboiu, de cei cari au făcut răsboiul».

In numerele 1—7, din acestă revistă pentru învăţături şi îndemnuri bune, se dau cântece populare de răsboiu la pag. 11, 12 (pe aceasta o reproducem şi noi), 18—20, 28, 42, 46 (acestea pomenesc pe Prinţul Carol Moştenitorul Tronului), 74, (pe întâiul l-am dat mai sus), 95 şi 109.

La p. 88—9 ştiri despre haiducul basarabean *Cojoc* poreclit şi *Grozescu*, de loc din Grozeştii Bacăului.

Frunzuliţă din răsboiu, se chiamă două cărticele de câte 16 feţe mici, purtând numerile 55 şi 56 din *Biblioteca noastră* şi cuprinzând cântece culese din răsboiu, dela ostaşi din Ardeal şi Bucovina. Peste tot 51 de cântece. Intâlnim şi versuri obişnuite în cântecele cătăneşti, de rămasul bun şi de dor, dar mai toate privesc zilele răsboiului ce s'a încheiat; ici-colò avânt; pretutindeni: greul, nevoia şi chemarea vremii de pace, în metru corect.

Unul:

Răsboiule, jocul tău,
Risipi-l-ar Dumnezeu;
Răsboiule, hora ta,
Risipi-o-ar Precistà,
Căci la jocul tău turbat
Mulţi voinici ai îngropat.

Hora ta'n turbată roată
Cuprins-a mai lumea toată.
Răsboiule, nunta ta,
Se'nvârte'n toată lumeà.
Tu te'ntinzi în lung şi'n lat
Făr' nădejde de gătat.

Adunarea şi alegerea acestor cântece s'a făcut de d-l E. Hodoş. Tiparul este al Tipografiei Arhidiecesane din Sibiu.

T. P.

OBOLUL

Prietenilor Revistei «ION CREANGĂ» pentru strângerea fondului
——— Bustul lui Ion Creangă la Bârlad ———

Suma adunată 1164.90
Dobânzi pe 1917, şi 1918 110.—
Total 1274.90

Cine va pofti să primească prin poştă şi pe numele său în toată luna aceasta Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei «Ion Creangă», la Zorleni, jud. Tutova,

şi îndată va primi toate numerile ieşite dela 1 Ianuar 1919, cum şi pe cele cari vor urma să iasă până la sfârşitul anului.

Pot şi mai mulţi să facă tovărăşie.

Domniei-sale
Domnului Artur Gorove[i]

Comuna Fălticeni

prin Oficiul .... *Județul* ....

O INTREBARE

Pe vremea răsboiului pentru desrobire, mulți frați de-ai noștri s'au «refugiat» în Ținuturile Moldovei. In Moldova de sus, și în deosebi în Dorohoiu, am avut ca oaspeți de zile grele foarte mulți Români—oameni cu stare, alții chiar bogați și cu inimă largă pentru fapte creștinești.

Cât n'ar fi dat fiecare, în acele ceasuri amare, de năcazuri și de neliniște, să știe că va scăpă sănătos!

Iată, Dumnezeu s'a milostivit. Fiecare se află acum la casa lui. Și suntem în România Mare, liniștită și slăvită.

Deci, ca preot, ca martor al acestor zile și făgăduinți, ca unul ce—în amintirea acelor zile—aș vrea să văd lângă Biserica mea o tipografie pentru cultura satelor dorohoiene, mă îndrept către toți cei cu avere cari s'au adăpostit printre noi și întreb: Cine ar crede o faptă nemerită a ne ajută?

Sau se va găsi vre-un proprietar care, dând fondurile, tipografia să-i poarte numele?

Pr. D. Furtună

Anul XII. No. 2—3 **Februarie—Martie. 1919.**

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

M. Lupescu. — † Alexandru Moisei.
T. Pamfile. — O lămurire.
P. Caraman, Z. C. Arbure, T. Popovici, A. Moisei. — Povestiri și legende.
M. Lupescu, O. Rotundu, V. Vermeșanu. — Datine și credinți.
A. Moisei. — De-ale copiilor.
C. Georgescu-Munteanu, O. Rotundu, Nică Romanaș, Ion Bănulică. — Cântece.
Gh. Gh. Cardaș. — Glume, ițății, taclale.
T. P. — Cronică.

REDACȚIA: T. Pamfile, Strada Corbului

ADMINISTRAȚIA: M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

BÂRLAD

Exemplarul:
În țară . . . . 80 de bani
În străinătate . . . . 1 leu

Abonamentul anual:
În țară . . . . 9 lei
În străinătate . . . . 12 »

TIPOGRAFIA ȘI LEGATORIA DE CARȚI, CONSTANTIN D. LUPAȘCU

FLORILE DALBE. An. I. No. 3 — 1 Februarie 1919.

V. Voiculescu: Icoană veche — *D. Iov*: Margaretele. — *G. Tutoveanu*: Unui viteaz. — *T. Pamfile*: Zădarnică teamă. — *Nadeja Stirbey*: Răzbunare. — *I. Ojog*: Cântec. — *Şt. Pelică*: Poeme. — *Maria Ionescu*: Când va muri iubirea. — *Victor Popa*: Pastel de toamnă. — *Gr. Tabacaru*: Postumele lui Şt. Pelică. — Răspunsuri.

An. I. No. 4 — 15 Februarie 1919.

G. Tutoveanu: Doină. — *M. Lungeanu*: Florile dalbe. — *Nică Romanaş*: In călătorie. — *T. Pamfile*: Părintele Ionică. — *Nadeja Stirbey*: Isbândă.— *V. Voiculescu*: Singuri. — *St. Bălceşti*: Poveste rănită. — Răspunsuri.

Anul XII.—No. 2—3. Februarie—Martie, 1919.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA:	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA:
T. PAMFILE	In ţară 9 lei	M. LUPESCU
Bârlad str. Corbului	In străinătate 12 „	Zorleni-Tutova

† ALEXANDRU MOISEI

Răsboiul care a sdruncinat lumea întreagă, dar care ne-a fost nouă de atâta folos, a răpus şi dintre întemeietorii Revistei noastre: este harnicul culegător şi vrednicul învăţător *Alexandru Moisei*, din satul Nemţişor, com. Vânători, jud. Neamţ.

Moisei eră născut în satul răzăşesc Socea-Cândeşti, jud. Neamţ, din părinţi ţarani. După ieşirea din şcoala normală «Vasile Lupu» din Iaşi, şi-a ales satul Nemţişor, aproape de vechea mănăstire şi cetate a Neamţului, unde s'a aşternut pe lucru, adăogând la munca şcoalii, grija băncii populare din Vânători şi a Cooperativei de lemnărie din aceeaşi comună. In plină şi spornică activitate, războiul l-a chemat la luptă pentru ţară, neam şi rege. A luptat cu Reg. 55 infanterie din Peatra-Neamţ, în Transilvania, şi după retragerea trupelor noastre, se duse cu regimentul pe Valea-Prahovei. Acolo, într'o luptă cu Nemţii, fu rănit greu şi-şi dete sufletul într'un spital din Ploeşti, lăsând în urmă o soţie îndurerată.

«Ion Creangă» perde pe cel mai sârguincios şi mai statornic culegător al comorilor populare din părţile nemţene.

Dumnezeu îl odihnească!

M. Lupescu

O LĂMURIRE

D-l A. Vlahuţă are în «Dacia» de la 25 Ianuarie, un răvaş pentru d-l «G. T., Bârlad», în care, între altele îl întreabă: «Nu s'ar puteà să daţi o mână de ajutor celei mai bune reviste de folclor pe care am avut-o,—«*Ion Creangă*»? Erà o cinste pentru Bârlad, ş'o comoară de învăţături, de nepreţuite reminiscenţe, de reîmprospătări profesionale pentru toţi scriitorii».

Pentru cât a trăit această revistă, găsim în rândurile de mai

sus o răsplată, care, ca şi cu alte prilejuri, ne robeşte pentru viitor. De acest fel de sprijin, venit astăzi din partea d-lui Vlăhuţă, altă dată din partea răposatului Delavrancea,—trei cuvinte într'o scrisoare,—apoi, alte trei ale neuitatului Haret, şi ale altor doi sau trei,—dar nu mai mulţi, dintre cei vii,— de acest fel şi cam de atâta sprijin s'a bucurat până acum acei ce-au trudit în preajma revistei «*Ion Creangă*».

Răsărită din sămânţa unui ogor pe care-l alintau vânturile anilor 1900—1906, «*Ion Creangă*» nu are cu Bârladul cultural sau oficial nici o singură legătură. Dacă s'a făcut, ori-cum, o legendă, ea nu mai poate fi păstrată. O casă în care am avut dreptul să locuesc, nu însemnează «Bârladul», şi o altă, din Zorleni, unde gospodăreşte nestrămutatul meu tovarăş, nu însemnează «Tutova»; şi dacă pentru anii 1911—1916, d-l C. Lupaşcu, tipograful nostru ne-a făcut înlesnirile pe care nu ştim de le vom aveà şi de acum înainte, ele se datoresc unor legături sufleteşti cu totul personale.

Am dori să pomenim şi noi «Bârladul» între colaboratori, între preţuitori, şi săracelor noastre condici, nu le-ar sta rău să mărturisească un ajutor socotit, aiurea,— în alte ţări,— în numărul datinilor frumoase.

Dar, când nu este aşà, putem noi spune că este?

De altfel, la 25 Ianuarie, întâiul nostru nostru număr din anul XII, anunţat prin «Răsăritul» de la Chişinău încă înainte de sărbători,—apăruse. Cei doi abonaţi ai Bârladului l-au putut vedeà aşà cum a fost: mândru ca un păun,—cam costeliv ce-i dreptul, ca şi acesta, şi cam jumulit: îi lipsesc bag-samă penele cu cari pe nedrept se împodobeşte... Bârladul!

Tudor Pamfile

6.—POVESTIRI ŞI LEGENDE

«Ce are să fie, are să fie!»

A fost pe vremuri un Turc, ce aveà o casă de copii, dar erà lipit pământului de sarac. De abià-şi duceà viaţa de azi pe mâne. In cocioaba lui dărăpănată, n'avea de ce s'agăţa o mâţă. Singura lui avere erà un nefericit măgar, care stăteà tot timpul cu dinţii la stele. N'aveau stăpânii ce mâncà, d'apoi el sărmana vită! Erà numai pielea şi oasele, dar folosià mult Turcului, căci îl dădeà cu chirie la cărat poveri şi-i aducea parale bunicele.

Şi doar atâta câştig aveau şi ei zilnic la casa lor!

Dar aceasta, nu pentrucă Turcul nostru ar fi fost leneş şi n'ar fi alergat după lucru. Dimpotrivă. Muncea sărmanul din noapte în noapte cu nevasta lui, şi nu de eri de alaltăeri, ci din tinereţa lor de când s'au luat, dar n'au eşit nici odată deasupra nevoilor, ba încă se înglodau din ce în ce mai rău.

Copii le dădea Alah pe fiecare an câte unul şi casa se îngreuià tot mai mult, şi tot mai multe necazuri şi mai istovitoare munci cereà. Şi de-ar fi putut măcar să împace atâtea suflete, care aşteptau toate de la el, tot ar fi fost mulţumit. Dar de unde? Erau zile întregi când răbdau toţi de foame: şi el, şi copiii şi nevasta.

Iar măgarul, flămând ca şi stăpânii, se tânguià jalnic în fundul săivanului, bătând din copite şi acoperind cu răgetele sale răguşite plânsul copiilor care cereau pâne.

Atunci Turcul înnebunit de durere, fugea de-acasă ca să nu mai vadă... fugea ca de chinurile iadului... Azi aşa, mâni aşa, până când într'o bună zi, văzând el că degeaba se luptă cu sărăcia, îşi perdu nădejdea. Ce să facă?

Să s'apuce de cerşit, nu i-ar fi dat nimeni nimic, căci erà voinic şi sănătos cu trupul.

Să s'apuce de furat? Hei, de câte ori nu l'a ispitit pe dânsul gândul acesta. In câte nopţi pline de griji şi lipsite de somn, nu erà să-l muşte şarpele de inimă...

Dar vezi... hogea vorbeşte de cinste în geamie, Profetul opreşte în Coran, iar Alah nu iartă...

Atunci, plecă el de-acasă abătut şi se duse la un fost prieten al lui, care din calic cum fusese odinioară, ajunsese acum un paşă putred de bogat.

Voià să-l întrebe, ce-a făcut el de-a ajuns ce erà.

Cu greu putu pătrunde în palatul Paşei, căci ienicerii văzându-l aşa de sdrenţăros, nici nu voiau s'audă de prietenia lui cu stăpânul lor.

In sfârşit, întâlnindu-se cei doi prieteni, cu stări aşa de deosebite, cel sărac fu recunoscut îndată de paşă. Căci trebue să ştiţi Dumneavoastră, că Turcii is oameni foarte prietenoşi şi nu se leapădă aşa uşor de un prieten, chiar dacă starea şi boeria i-ar depărta mult. Astfel, intrând în vorbă Turcul cel sărac cu Paşa, îşi spuse păsurile ce-i înnăbuşiau inima şi ceru un sfat de la el.

Paşa, răstignit în fundul unei sofale cu ciucuri de fir, tăcù toată vremea: părea că se gândeşte adânc. După ce fumă un ciu-

buc şi sorbì agale un felegean de cafea gingirlie, rupse liniştea grea şi vorbì răspicat şi limpede ca din cartea profetului:

«Degeaba te sdruncini, sărman prieten! Zădarnic munceşti din răsputeri! Nu aşà mi-am făcut eu bogăţii şi vază 'n lume; ci m'am lăsat în voia bunului Alah, aşteptând în nemişcare ziua de fericire... Şi văd că el mi a purtat de grijă.

Fă şi tu ca mine şi vei scăpa de necazuri!»

Săracul mulţumì paşei şi se duse hotărît să facă şi el aşà. Cum ajunse acasă, avù grija să-şi aprindă narghileaua şi apoi să cocoţă în pat, punând picior peste picior după moda turcească. După aceia începù a pufăì trăgând din ciubucul narghilelei.

Copiii ţipau şi-l trăgeau de pulpana halnei cerând mâncare, mama lor plângea întrebându-l ce gândeşte să facă? Dar Turcul nostru părea împietrit.

Privea cu ochii în tavan, şi dând din umere, răspundea nepăsător: «Ce-are să fie, are să fie!»

Femeia îl îndemna să plece la muncă şi s'aducă pâne copiilor. Il ruga smulgându-şi părul să nu-i lase să moară de foame. Turcul însă, pironit în crohul său, îşi fuma liniştit şi dus pe gânduri narghileaua sa. Numai din când în când îşi privea nevasta murmurând a lene: «Voia lui Alah! Ce-are să fie, are să fie!»

Dacă văzù şi văzù femeia că bărbat'so lâncezeşte în trândăvie mereu, crezù c'a înnebunit şi-l lăsă în plata Domnului; iar ea îşi luă în spate greaua sarcină a gospodăriei. Erà covârşitoare munca ei şi puţin câştigul, dar dânsa era mulţumită că poate oleji gâtlejurile copiilor, ba încă îl hrănea şi pe soţul ei, care se lăsase cu atâta încăpăţinare în voia lui Alah.

Degeaba mai cercà biata nevastă câte odată să-l înduplece şi să-i arate că face rău ceia ce făceà. Ori ce i-ar fi spus, el răspundea la fel.: «Alah e bun şi mare! Ce-are să fie, are să fie!»

Seara, când biata femeie venia ruptă de oboseală de la treburi, aducând de-ale gurii şi găsia copiii lăsaţi de capul lor, iar toate cele ce bruma se mai găsiau în căsuţa lor, vânzolite şi aruncate în neorânduială, îşi punea mânile în cap!

Şi dacă atunci cum erà ea trudită şi amărîtă, îl mustra pe bărbat'so că n'avea nici măcar grija de casă, el căuta s'o înbuneze zicându-i: «Lasă nevastă, ce-are să fie, are să fie!»

Une ori turcoaica, de aveà mâncare puţină pentru copii, se mânia ameninţându-l: «Nici mâncare n'am să-ţi mai dau trântore, că n'am de unde!» Atunci el, fără nici o supărare îi răspundea neclintit în nepăsarea sa: «Ce-are să fie, are să fie!»

Şi Turcul nostru părea ca de piatră. Tăcea toată vremea şi trăgea din narghilea, privind cum se ridicau în sus rotocoalele de fum albăstriu, pe care le scotea gâlgâind pe nas. Vedea în gândul lui raiul cu izvorul de bunătăţi şi de fericiri. Părea că i se arată aevea râuri de lapte şi de miere, rostogolindu-şi valurile domoale pe prund de mărgăritare. Iar zarea era încununată de crestele înalte ale munţilor de pilaf, alb şi strălucitor ca omătul scaldat în raze de soare. Pe malurile râurilor, din mijlocul nisipului cu boabe de argint, se înălţau smochini şi curmali şi tot felul de pomi roditori. La umbra lor răcoritoare, prânzeau cântând cadâne, care de care mai ispititoare, îmbrăcate în straiu subţire de mătasă, iar în cosiţă aveau aninaţi bani de aur şi pe frunţele lor albe sclipiau diademe de stele...

Şi par'c'o vedea şi pe nevasta lui printre ele! Da! Dar cât de schimbată: Un înger muiat în aur şi diamante. Mai să n'o cunoască! Cât de bună era acum: nu-l mai ocără de te miră-ce; ba chiar îi zâmbea şi-i făcea din deget ca la un copil vinovat... Pretutindeni era veselie şi sărbătoare: numai ospeţe şi cânturi de privighitoare şi de cadâne cu ochi negri... Şi-l vedea şi pe Alah, Stăpânul, într'un jelţ strălucitor, pe care încremenise soarele şi luna ca două nestimate... De-adreapta lui, sta Proorocul iubit cu coranul în mână şi amândoi trimeteau daruri pe pământ, muritorilor credincioşi şi sărmani...

Şi aşa, nădăjduia şi el că avea să vie ziua aceia în care se va îndura Alah şi de dânsul.

***

Iată cele ce se petreceau la casa Turcului, când un muşteriu veni să închirieze măgarul, ca să aducă nişte lut pentru lipit. Turcoaica veni iute să întrebe pe soţul ei dacă vrea să-l dele; dar el o întâmpină cu veşnica poveste: «Ce are să fie, are să fie!» Văzând femeia că n'o scoate la capăt cu dânsul, îşi căută de treabă şi dădù bucuroasă măgarul.

Omul îl luă şi se duse cu dânsul în nişte ponoare. Acolo găsise el o comoară, pe care o săpase de cu noapte, sub un mal râpos. Acum se ducea să o încarce spre a o duce acasă.

La locul ştiut se opri. Trase măgarul alături, iar el intră sub mal unde se afla comoara, numai irmilici împărăteşti. Incepù el a pune în dăsagi la irmilici şi puse, puse, până ce se îngreuiară de tot. Atunci se grăbi să-i aşeze pe dobitoc, şi după aceia se duse iarăş înăuntru să mai aducă aur, căci doar movila de bani erà mare. Tot cărând el întruna, ajunseră banii pe sfârşite. Mai ră-

măsese înăuntru ca vre-o mână de irmilici. Dar vezi -- aşa e omul, lacom de firea lui, şi bine-a zis cine-a zis că «lăcomia perde omenia». Omul nostru intră şi de data aceasta sub mal; parcă nu-i venea să lase acolo cei câţi-va bani. Dar vai! Nenorocire! Malul se prăbuşi peste dânsul omorîndu-l pe loc. Pe semne că erà o comoară cu blestem!

Măgarul, încărcat cu o povară aşa de gingaşă, dar peste măsură de grea, văzând că nu mai vine nimeni la dânsul, nu mai aşteptă să fie mânat, ci o luă singurel spre casa stăpânului său. Se înţelege că l'or fi întâlnit mulţi pe drum, dar nimeni nu s'a gândit la irmilicii cei frumoşi, ce stăteau pitiţi în dăsagi, mai ales că aceştia, pe faţa din afară erau plini de ţărână, ceia ce te făcea să crezi că măgarul ducea lut în spinare. Iar dacă-i vorba că dobitocul mergea fără stăpân, nu erà lucru tocmai de mirare prin părţile acelea.

Astfel, măgarul a tras la casa stăpânilor săi, unde se opri cuminte la portiţă. Aici începu să zbiere şi să dea cu copita în gard, de oarece flămânzise de tot biata vită, după atâta aşteptare, în ponoarele cu pricina.

Turcoaica cum îl auzi, dădù fuga din casă şi care nu-i fu mirarea, când văzu măgarul aşteptând singur la poartă şi cu dăsagii pe dânsul. Totuşi plecă să îngrijească de el. Vazând dăsagii umflaţi, căută în ei şi când colo.

Pasă-mi-te, minunea lui Alah! Nu-i venea a crede ochilor! I se părea că visează: se mai uită a doua şi-a treia oară, se frecă la ochi şi începu să răscolească cu mâna irmilicii cei zornăitori. Era aevea, nu visà!

Şi-apoi să nu-mi prindă a sări în sus de bucurie turcoaica noastră? Şi unde mi luă în palme capul măgăruşului şi începù a-l săruta şi pe-o parte şi pe alta. După aceia îl trase de căpăstru dinaintea căsuţei şi cercă să ridice dăsagii de pe asin, dar erau aşa de grei că nici nu-i putea urnì din loc. Atunci alergă ea la barbat'so, care şedea în acelaş loc pufăind liniştit din narghilea. Repede îi spuse ea norocul ce dăduse peste dânşii şi-l chemă şi pe dânsul ca să-i ajute să dea jos de pe măgar povara cea scumpă. Dar Turcul nici nu se clinti. «Ce-are să fie, are sa fie!» se ostenì el să zică, iar apoi supărat că-l turburase în visările lui, îşi ridică din nou privirea în tavan, urmărind fumul ce se înălţă sglobiu, încolăcindu-se ca un şarpe.

Trebuì biata femee să se tăbârcească multă vreme, numai ea singură şi cu copiii, până ce să ducă, cu chiu cu vai, darurile lui

Alah la picioarele soţului ei, care se lăsase cu atâta încredere în voia soartei.

De-abia acum bine voi Turcul nostru să se scoale din pat, unde stătuse ţintuit de-atâta amar de vreme, făr' a deschide gura pentru altă vorbă de cât:

«Ce-are să fie, are să fie!»

Căzù în genunchi şi ridică ochii înlăcrămaţi către cer, aducând mulţumiri lui Alah prin rugi ferbinţi. In sfârşit nu fusese înşelat în nădejdile lui! Atunci văzù el că dacă ţi-i scris să fii bogat, poţi fi şi fără să te sbuciumi de loc, şi tot aşa de bine poţi fi calic, chiar dacă ţi-ai pune în gând să răstorni pământul!

Petru Caraman

7.—Porcul

Când Dumnezeu a creat vieţuitoarele, iată că a făcut şi pe porc. Dar porcul nu era mulţămit de cum l-a făcut Domnul şi tot ofta «of! şi of!»

A auzit Domnul că oftează porcul şi-a trimis pe îngerul său ca să-l întrebe de ce tot oftează.

Porcul, pentru a înşela pe Dumnezeu, s'a zis bolnav, iar Domnul ştia că minte şi atunci l'a blăstămat zicând:

—Să nu mai ridici ochii cătră cer şi să te tot uiţi la pământ şi să tot oftezi mereu!

De atunci porcul nu mai zice de cât «of şi of» şi nu se uită la cer.

Culeasă din jud Hotin şi publicată în *„Basarabia în secolul XIX"*, Bucureşti, 1898, p. 193 de d-l **Z. C. Arbure**

8 —Cum grăesc unele păsări.

Acu, ci-că erà odată într'un sat, un om, care aveà de la Dumnezeu, darul de a înţelege graiul tuturor dobitoacelor din lume. Aşà, el ştià de ce se tângue lupul, când urlă în zarea dealului, cum preaslăveşte ciocârlia pe Ziditorul lumii, când pluteşte bătând din aripioare, pe undele văzduhului, ce glăsueşte greerul în nopţile de vară.

Necazurile şi suferinţele vieţuitoarelor din lumea aceasta —pe care el le înţelegea— zavistia şi vrajba dintre făpturile lui D-zeu, îi împetrise însă inima într'atâta, în cât nici odată, pe dânsul nimeni nu-l văzuse râzând.

Intr'o primăvară, omul nostru ieşise să răstoarne brazdă nouă. Fiindcă voia să-i dea zor, ca să sfârşască mai repede arătura de primăvară, el mai năimise câteva pluguri.

Intr'o zi, cum soarele ajunsese în prânzul cel mare, plugarii noştri dejugaseră şi în vreme ce plugurile se odihneau pe o rână, în brazda umedă, ei se aşezară roată în jurul unei mămăligi galbene, cumu-i şofranul.

După ce îşi puseră stomacurile la cale, cei mai tineri începură a se luà la hârjoană, iar gospodarii, mai la o parte, a mai ciorăvăi, ba de una, ba de alta.

In locul unde mâncaseră ei, se adunară o mulţime de cioare, cari ciuguleau din fărmăturile rămase pe jos, pe când mai încolo, într'un tufan, ce străjuià dintr'un hat, un cuc spintecа liniştea dimineţii cu glasul lui: cu-cu! cu-cu!..

Românii nici una, nici două, începură a zburătuì cu bulgări bietele cioare, cari cârâiau cât le lua gura şi ferindu-se de a nu fi lovite, nu se dădeau duse nici în ruptul capului.

Atunci, omul nostru începù să râdă. Ceilalţi oameni, cari—cum vă spusei—nu-l văzuseră nici măcar zâmbind până atunci, se grăbiră a-l întreba, că, cum se face, de i-a venit să râză; iar acesta le răspunse:

—Cum să nu-mi vină să râd, pe câtă vreme voi alungaţi ciorile, căci iată ce ne zic ele în limba lor:

«Să trăiţi, să vă înmulţiţi, să semănaţi pământul, ploae la vreme ca să se facă bucatele, să aveţi voi din belşug şi să aveţi de unde să ne aruncaţi şi nouă»; iar spurcatul de cuc, iată ce ne urează:

«Să muriţi, ca să rămână câmpurile pustii şi nearate, să crească numai tufani şi copaci, ca să am cu unde cânta»!

Auzită de la Tudora Volintiru, de fel din Dragaşanii-Vâlcei.

T. Popovici

9.—Dealul Piciorul Dragolei [1]

Turcii venise la noi câtă puzderie. Da' Vodă-Ştefan i-o bătut şi i-o împrăştiet, aşa, că ei au apucat care încotro au putut.

După asta, la oamenii care s'o bătut cu el, le-o dat pământ, să-şi facă case, Şi ci-că de-atunci îi sat pe-aici, pe unde-i satu' nostru: mai înainte pe aici erau păduri. Şi ş'aista mai înainte era mai la vale—la Iutărie [2] (1 km. depărtare).

Da, păn' să-i bată Ştefan pe Turci, ei pradase şi omorîse tot ce 'ntâlnise în cale. Numai aceia puteau să scape, care fugiau şi se ascundeau *prin păduri şi pe unde vedeau cu ochii.*

---

[1] Din monografia ce va apărea.

[2] Satul Cândeşti, sat răzăşesc plin de documente, înfiinţat de Ştefan-Vodă, după lupta de la Orbic cu Turcii.

O cucoană, de frica Turcilor o fugit şi s'o ascuns într'un copac, ca să n'o găsască capcânii. Da, cum şedea ascunsă în copac, un Turc o zăreşte şi-i taie un picior cu paloşul. Şi de-atunci dealului istuia îi zice: «Piciorul Dragolei», că aşa o chema pe cucoană: Dragolea.

Auzit de la mama: Maria Moisei A. Moisei

DATINE ŞI CREDINŢI

1.—Soarele la vremea deapoi are să fie alb.

2.—Ou şi peşte cine mănâncă, să nu bee apă, că-l prind frigurile.

3.—Unde-i fată mare în casă, cofa miroasă a brad (nu-i spalată).

4.—Când se ieu doi, dracu' rupe o pereche de opinci până ce-i potriveşte.

5.—Când se strică oglinda îţi va muri un neam.

6.—Spre Bobotează vorbesc—pe la miezul nopţii, când se deschid cerurile—şi dobitoacele.

7.—Cu aghiazmă mare, strânsă de la 7 biserici în ziua de Bobotează, se stropesc şi se botează, copiii născuţi morţi, cari se fac *moroi*.

8.—Copiii ce mor nebotezaţi se fac moroi; ei vin noaptea şi chinuesc pe mamele lor. Moroii se îngroapă în ţintirim într'un ungher şi se botează în ziua de Bobotează, până la amiază, când sunt preoţii la slujbă.

9.—Când unei fete ori neveste i se umflă ţâţele. sug moroii din ele. Ca să le treacă trebue să le ungă cu murdărie.

10.—Dacă la Bobotează e ger mare, el se botează şi se moae; dacă e moină, ea se botează şi vremea se înăspreşte.

11.—In ziua de Bobotează se bea, în loc de apă, aghiazmă mare, căci atunci ori şi ce apă e aghiazmă mare.

Zorleni-Tutova M. Lupescu

12.—Dacă cucul mănâncă grâu de vară, se face uliu.

13.—Pentru ca să-ţi treacă ulciorul de la ochiu, să furi câteva fire de orz de la cineva, să le pui în foc şi să fugi afară ca să nu le auzi pocnind.

14.—Când cântă cocoşii seara, după asfinţit chiar, e semn a ploaie.

15.—Când se uită după asfinţit soarele înapoi, are să se schimbe vremea, sau are să fie vânt.

16.—Dacă norii se încrețesc ca valurile unei ape mici când suflă vântul, atunci e semn a vreme bună.

17.—Nu se cade să pocnești din frunză înainte de Rusalii, căci bate piatra; asemeni nici să nu le bați de pe copac sau să le rupi cu mâna și să le arunci, căci iot mare cumpănă de piatră și ploaie mare are să fie.

18.—Când plouă cu piatră să nu arunci cu pietre în sus, căci atunci plouă și mai tare și cu piatră și mai mare.

Jud. Dorohoi și Botoșani — **Oct. Rotundu**

19.—In ajunul sf. Vasile sara, se pun două oglinzi într'o casă întunecoasă și se așează omul în pielea goală între amândouă oglinzile, așa ca să se poată vedea tot, apoi dacă vede popi și morți în oglindă, moare; dacă vede nuntă, se însoară sau se mărită.

20.—Dacă o fată voiește să știe pe cine va luà, aduce apă neîncepută, în sara de sf. Vasile, și pune cofa pe pragul ușei, apoi pune în cofă atâția cărbuni câți drăguți are, fie care cărbune unui drăguț, și care cărbune se cufundă acela îi va fi bărbat.

21.—Oala nouă când o pui la foc pentru întâia oară, trebue scrisă cu cărbune ca să fiarbă mai repede.

22—Când pui mazăre să fiarbă, să nu bagi lingura în oala în care fierbe, până ce nu fierbe bine, căci de altfel nu fierbe mazerea degrabă.

23.—Când ești bolnav de lingoare să nu te piepteni, de loc, că cum te vei pieptănà mori.

24.—Când treci noaptea pe lângă cimitir să faci cruce cu limba în gură, că de altfel ți se arată morții.

25.—De sfârâie ciaunul când îl pui cu apă pe foc, te vorbesc dușmanii de rău.

Auzite în Brebu — **V. Vermeșanu**

DE-ALE COPIILOR

1.—De-a tărtăcuțile

La acest joc, copiii stau pe un rând cot la cot și li se zic *tărtăcuți*. In fața lor sunt alți doi copii: unul, stăpân, vinde tărtăcuți; altul, negustor, cumpără tărtăcuți.

Cel care cumpără, vine și întreabă pe stăpân:

—Vinzi tărtăcuțile?

Celalalt răspunde:

—De-abia le-am sămănat.

Se face că se duce de-acolo, negustorul; apoi vine şi întreabă iarăşi pe stăpân:

—Vinzi tărtăcuţile?

—De-abia au răsărit—răspunde celalalt.

Se face că se duce şi vine iarăşi şi întreabă:

—Vinzi tărtăcuţile?

—Când s'or coace, atunci le-oi vinde—răspunde celalalt.

Se duce şi vine din nou. Îi spune că-s bune (coapte) pe Marţi şi atunci să vie. Vine. Să tocmesc şi le 'ncearcă care-s coapte (negustorul loveşte în frunte, cu degetul, pe toţi copiii, dar şi-alege numai pe cei mai voinici—tărtăcuţile coapte) de vre aşa.

In acest caz copiii s'aşază pe două rânduri: vânzătorul cu tărtăcuţile, lui formând o partidă, şi cumpărătorul, cu tărtăcuţile lui, formând altă partidă. Partida l-a apucă de un capăt al unui băţ, iar partida celuilalt de celalt capăt al băţului. Se luptă, din răsputeri, fiecare partidă, căţând să aibă în stăpânirea ei băţul. La urmă, o partidă rămâne biruită—dovedită—, când cad pe jos, se târnosesc, rămânând învinşi copiii dintr'o partidă.

II.—Se poate ca negustorul să cumpere toate tărtăcuţile, în acest caz, cumpărătorul pune pe băcţi (tărtăcuţi) pe două rânduri, aproape unul de altul şi faţă în faţă. Vânzătorul (proprietarul), trebue să treacă printre rânduri. Acum fiecare copil loveşte în el cu căciula ori cu pălăria (cu ceea ce are), până ce scapă la celalt capăt. Acum, se zice că vânzătorul trebue *«să treacă prin pară»*.

De la Cezar Manolescu, Miroslăveşti-Suceva. **A. Moisei**

3.—Potca

Se juca şi în patru şi în şase şi în opt inşi chiar.

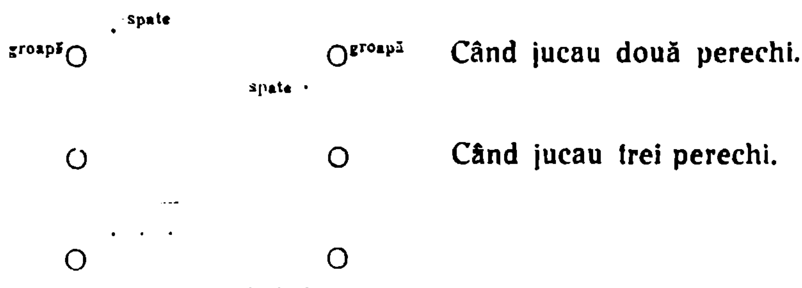
Se făcea un mototol de iarbă, bine şi strâns legat, acesta purta numele de *potcă*. Se scobiau apoi două gropi mari cât căciula şi depărtate după cum se jucau 4, 6 sau 8,—mai apropiate la patru, mai depărtate la opt.

Doi inşi treceau la prins, iar doi (sau patru, sau şase), la bătaie—care era locul de cinste. Dacă jucau potca în patru alegerea poziţiunilor se făceau prin tragere la sorţ. Sau că lua unul într'un pumn un fir de iarbă iar în celălalt pumn un pai, ori numai într'unul un fir de iarbă şi în celălalt pumn nimic; în ambele cazuri, numia care să fie la batae şi care la prins; cine, ce nimerea, trebuia să-şi ia locul sorocit. Intr'altfel se dau la o parte doi inşi—câte unul din fiecare pereche—şi acolo numiau două degete, unul la prins, altul la bătaie. Intorcându-se la tovarăşii

lor, prindea fiecare câte-un deget. Care cum prinsese, aşa se rânduiau la joc. Tot în felul acesta se făcea tragerea la sorţ şi când erau trei sau patru perechi, atât numai că se numiau patru degete, fiind faţă patru inşi, câte unul din fiecare pereche; iar dacă se făcea tragerea pe pumnul închis, cu ceva, se făcea pe trei ori pe patru pumni.

Cei de la bătae se aşezau între gropi, nu tocmai faţă în faţă ci *in piez*, mai apropiaţi de groapa care le venia în mâna dreaptă, ca să le vină bine la bătaia poţcii.

Spre a fi mai expliciţi, putem lămuri cititorul cu figurile următoare:

Cei de la prins se aşezau în picioare deasupra gropilor de dinafară, făcându-se pavăză cu trupul lor, iar cu picioarele făcând mal împrejurul gropii.

Svârliau poţca printre cei de la bătaie, căutând s'o asvârle fie deadreptul în groapă, fie s'o prinză tovarăşul lui—care-o asvârlea repede în groapă. Cei de la bătae căutau s'o lovească, şi rar dacă scăpa nelovită. Alergau cei de la prins toată ziua !

Nici la bătaie nu era jocul fără grijă. Astfel, după ce loveai poţca—şi chiar dacă ai fi atins-o numai—trebuia să-ţi ciocneşti beţele cu tovarăşul tău de nouă ori, şi apoi *să moi băţul* în groapa dinspre dreapta, mai înainte ca cel de la prins să asvârle poţca. Altfel treceai la prins, lucru ce se întâmpla foarte des. Din această cauză, cei cari nu se simţeau tocmai aşa dibaci să lovească poţca cu putere, să şi fereau să o atingă, mulţumindu-se doar să descânte aerul cu băţul, lăsând altora grija bătăii—ca şi la bătaia mingii din jocul oinii.

Se înţelege că se iveau şi aici diferende, când se nimeriau cam în acelaşi timp şi poţca şi băţul celui de la bătae. Se aplanau tot de majoritate.

Trebue să ne înţelgeem asupra schimbului de la bătae la prins. Când poţca era atinsă, şi cei cari o loviseră n'avuseseră timp

să-şi ciocnească şi beţele şi să le şi moaie în groapă *(bircă)*, atunci trecea la prins perechea din care făcea parte cel care o lovise. Când cei de la prins reuşeau să bage potca în bircă, fără să fie atinsă, la aruncătură, aceia scoteau de la bătae perechea cea de lângă groapa celui care aruncase potca.

Şi ca să terminăm cu jocul acesta mai trebue să adăogăm că odată ce potca era atinsă cât de puţin, toţi bătăuşii trebuiau să-şi moaie beţele în bircă, fiind obligată numai perechea care lovise să ciocnească şi de nouă ori beţele.

CÂNTECE

10.—Foaie verde trei smicele,
Văzui fete cu mărgele
Coborând pe poticele,
Vesele şi frumuşele.
Iar mai jos de poticea
Văzui pe draga mea,
Se bătea inima'n ea,
Ca'ntr'un pui de rândunea.
Foaie verde mărăcine,
Când se-apropie de mine,
Şi cum ne priveam mai bine
Ameţeală grea îmi vine,
Şi cad jos în nesimţire.
Foaie verde cu trei fire,
Când îmi mai venii în fire
Ii spuse-i urâta ştire
Că m'a luat în oştire
Şi mi-i inima'n topire.
Şi-o să plec fără să vreau,
Puşca'n primire s'o ieau.

Bărăştii de Cepturi, Olt.

C. Georgescu-Munteanu

11.—Frunzuliţă foi de soc,
N'am avut de loc noroc,
Că bărbatu'n oaste zace
Copchilaşul nu-mi mai tace.
Taci cu mamía nu mai plânge,
Că tătucu-tu se frânge
De când sapă dealurile,
Văile ponoarelor,
In folosul cioarelor,
Arde-le-ar focu' de şanţuri
Mai bine să stai în lanţuri
Şanţuri în pământ uscat,
To! duci dorul de bărbat.
Şanţuri în pământul moale,
Tot îl caţi cu ochi'n cale.

Albeşti-Botoşani

O. Rotundu

12—Frunzişoară trii zmicele,
Trupul meu ceal plin de jele,
Ca Nistru de pietricele,
Trupul meu cel plin de-alean,
Ca Nistrul din mal în mal
Când se zbate val cu val...
Frunzişoară de-alămâi,
Jălui-m'aş şi n'am cui, .
Jălui-m'aş codrului:
Codru are frunză verde,
Şi pe mine nu mă crede...
Jălui-m'aş şi n'am cui,
Jălui-m'aş câmpului:
Câmpul are floricele
Şi de mine nu i-i jele.

13.—Frunzişoară trii aguzi,
Auzi puică, ori n'auzi,
Ori n'ai gură să răspunzi?

Ba aud, bădiță, bine
Şi nu pot să es la tine,
Că duşmanu-i lângă mine
Cu două pistoale pline
Să dee'n tine şi-n mine,
Să ne mântue de zile...

14.—Frunzişoara de-arnăut.
Măicuța când m'o făcut
Tare bine i-o părut,
Da şi când m'o legănat,
Tare rău m'o blăstămat
Şi m'o blăstămat cu foc,
Să n'am pe lume noroc,
Şi m'o blăstămat cu pară,
De m'o ars la inimioară...
De la Luca Rotariu din jud. Bălți.

15.—Frunzişoara tristioară,
Păsăruică cânipioară,
Ce cânți hojma pe răcoare?
Am un foc la inimioră:
Mi s'a dus puiu din țară,
Şi-l aştept din sară'n sară
Să primesc o hârtioară,
Să-ni stâng focu'n inimioară.
Dela Toadre Andrunachi, din Nileşti, Jud. Chişinăului.

16.—Am zis frunză poamă
Nu mă bate, mamă,
Nu mă blăstămà,
Rău te-oi îngropà,
Că eu drept ți-oi spune,
Unde-am înserat,
Di-la-deal de sat
Cu puiul cel drag
Nant şi sprinceanat:
Sprincenele lui,
Pana corbului,
Ochişorii lui,
Mura câmpului,
Fețişoara lui,
Spuma laptelui,
Musticioara lui,
Spica grâului
Bărbuşoara lui,
Spicu orzului.
Dela Ion Druc din Sânceşti jud. Chişinăului.

17.—O-le-le-o, frate peline,
Amară-i frunza pe tine,
Ca şi inimioara'n mine...
Amară-i şi miezul meu,
Ca şi sufletelul meu.
Pelin beu, pelin mănânc,
Pe pelin seara mă culc,
Dimineața, când mă scol,
Dau la cofă să mă spăl,
Dau la cofă apă nu-i,
Stibla[1] cu pelin în cui.
Sărmanul omul străin,
Ca şi spinul lângă drum:
Cine trece îl juleşte,
Nimărui nu-i bănueşte...
Dela Ion Druc din satul Sânceşti, județul Chişinău.

Colecția Nică Romanaş

18.-Frunză verde de bănat,
Pe Ferdinant[2] l-o puşcat:
Toată țară s'a sculat.
Foaie verde ca iarba,
Într'o Sîmbătă seara,
Ni-o venit poruncă 'n sat
Să fim gata de plecat,
Foaie verde de maslin
Cu tinăr şi cu bătrân.
Foaie verde de departe,
In Vaşarheiu, la cetate,
Foaie verde de ovăs
Acolo ne-am strâns cu tăți.
Un maior tinăr venia,

[1] Stibla-crenguță
[2] Arhiducele moştenitor.

Militar pas ni-l lua
Şi'n compănii ne'mpărţia
Şi predică ni ţinea.
Să fim viteji la războiu,
Să nu fugim înnapoi,
Să dăm spate către spate,
Să ne luptăm cu dreptate.
Foaie verde mătrăgună,
Şi noi plecam la maşînă;
Cu banda ne petrecea,
Să ni pierdem voia rea.
Foaie verde de trifoi,
Toţi ţivilii după noi:
Veneau maicele de-acasă,
Neveste cu prunci 'n braţă,
Maicele plângând feciorii,
Nevestele soţiorii,
Fetele mari frăţiorii.
Foaie verde mărăcină,
Noi ne-am suit pe maşină,
Pe maşina înfocată,
Focul şi para s'o ardă.
Căci, pe ea cum ne-am urcat,
Cu jăndari ne-o 'nconjurat,
Şi slobod nu mai era
Să vorbim cu nimenea.
Numai ne uitam cu jele
La neveste tinerele,
Cum rămâneau singurele.
Foaie verde lemn uscat,
Când maşina a plecat,
Cu nevasta mîn'am dat;
Nevasta mi-o cuvântat:
«Du-te, dragă, sănătos.
Şi să ai parte de 'ntors.
Dumnezeu să te ferească
De sabia duşmănească,
Glonţul să nu te lovească:
Să vii sănătos acasă.
Şi'ncă una te-aş ruga:
Dragă, un'te-ai aşeza,
Să-mi trimeţi adresa ta,
Ca să-ţi scriu şi eu ceva,
Să-mi mai stîmpăr inima:
Prin cuvinte mîngîioase
Vei afla vorbe de-acasă.»
Apoi cu-acest dulce sfat
Odată ne-am sărutat,
Şi cu lacrămi am plecat.

Publ. în „Drum drept", XII, p. 125-6
cu semnătura *Ioan Banulică*
Rusumunţii, Murăş-Turda.

GLUME, JATII, TACLALE

12. — S'a mai depărtat...

Ci-că un ţăran chiabur, robaci la treabă şi cu scaun la cap, din păcate îşi făcuse fin un ţigan. Tare se bucura, românul nostru cel vechi—să nu-i mai zic ţigan, să nu se supere—că are acuma un neam aşa de seamă şi cu dare de mână în sat şi din blajin şi răbdător, cum era mai înainte, se făcuse fălos şi ţâfnos, de nu-i mai ajungeai la nas nici cu prăjina, pasă-mi-te să şi mai stai de vorbă cu el.

Nănaşul, cum e obiceiul, de câte ori se 'ntâmplă îl cam poftea pe ţigan la masă, şi ţiganul cam des se întâmpla pe la naş.

Ce să facă oamenii noştrii ca să scape de el!? Căci se săturaseră de dragostea finului. Ba, mai luase şi un obicei, bălaurul nostru când era mai ghiftuit, tot la nănaş dormea.

— Măi nevastă, zise rumânul, de azi încolo, sătui să fim, pe vremea când vine finul.

Zis şi făcut. A doua zi ţiganul vine, cum îi era obiceiul. Aşteaptă el, aşteaptă să puie nănaşa masa, pace... nici gând n'avea ba şi înserase.

— Valeo! bietul finişor a rămas nemâncat, începù a se văicări femeia într'un târziu.

— Să-ţi pun, finule nişte lapte acru, nişte brânză zburată; azi am avut multă robotă şi n'am gătit mâncăruri acătărea.

— Untos şi plăcintos aşi mai mai mânca, de lăptos şi brânzos sunt sătul de-acasă.

Peste noapte rămase ţiganul să doarmă la rumân. Dar foamea începù dela o vreme, să-l chinuiască rău de tot. Cântase cocoşul de miezul nopţii şi el nu dăduse ochii în gene. De foame îşi sugea buzele în dorul laptelui şi muncit aşa de gânduri, cum ar face să mânânce, începu să se vaite: haoleu! haoleu! din ce în ce mai tare, că mi-ţi trezi din somn pe gospodarii noştrii.

— Dar ce ai finule? întrebă rumânul din odaia de alături.

— Hapoi uite un turc, ca un harhanghel, s'apropie cu iartaganul şi dă să-mi taie capu' că n'am mâncat lapte acru!

Atunci pe dată romănca, aduce ţiganului nişte lapte acru sborşit şi subţire ca zeru, anume pregătit. Românul face pe supăratul şi să sborşăşte la nevastă să-i dea zor cu laptele acru la finul, să nu piară aşa odor,

După ce-şi potoli foamea, *boroiul* nostru se culcă din nou, dar n'apucă să aţipească şi rumânul îl întrebă:

— Ce face turcul, fine? s'a mai apropiat?

— Ba! de când lapte acru-u-u am mâncat, s'a mai depărtat!..

Auzită de la Toader Domniţa din Sabaşa-Suceava.

13.— Cum cântă clopotele

Când moare unul bogat, clopotul cel mare cântă:

— Îi dă o oaie, îi dă o oaie!..

Când moare unul sărac însă, clopotul cel mic cântă:

— Nu-i dă nimica, nu-i dă nimica!.

Auzită de Năstasă Creţu, Drăguşeni-Suceava. **Cardas Gh. Gheorghe**

CRONICA

Generalul Berthelot, mergând la Sibiu, a văzut jocul *Căluşarilor*; „Lectura pentru toţi" no. 2 (Ianuarie 1919) ne dă o fotografie, care înfăţişează jocul. Alte ilustraţii în *Luceafărul* No. 2.

OBOLUL

Prietenilor Revistei «ION CREANGĂ» pentru strângerea fondului

Bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poştă şi pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei «Ion Creangă» la Zorleni, jud. Tutova,

şi îndată va primi toate numerile ieşite dela 1 Ianuar 1919, cum şi pe cele cari vor urma să iasă până la sfârşitul anului.

Pot şi mai mulţi să facă tovărăşie.

Domniei-sale

Domnului *Artur Gorovei*

Comuna *Fălticeni*

prin Oficiul .... Județul ....

O INTREBARE

Pe vremea răsboiului pentru desrobire, mulți frați de-ai noștri s'au «refugiat» în Ținuturile Moldovei. In Moldova de-sus, și în deosebi în Dorohoiu, am avut ca oaspeți de zile grele foarte mulți Români—oameni cu stare, alții chiar bogați și cu inimă largă pentru fapte creștinești.

Cât n'ar fi dat fiecare, în acele ceasuri amare, de năcazuri și de neliniște, să știe că va scăpă sănătos!

Iată, Dumnezeu s'a milostivit. Fiecare se află acum la casa lui. Și suntem în România Mare, liniștită și slăvită.

Deci, ca preot, ca martor al acestor zile și făgăduinți, ca unul ce—în amintirea acelor zile—aș vrea să văd lângă Biserica mea o tipografie pentru cultura satelor dorohoiene, mă îndrept cătră toți cei cu avere cari s'au adăpostit printre noi și întreb: Cine ar crede o faptă nemerită a ne ajută?

Sau se va găsi vre-un proprietar care, dând fondurile, tipografia să-i poarte numele?

Pr. D. Furtună

Anul XII. No. 4—5. April—Maiu, 1919.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL:

T. Pamfile. — † Al. Zagoriț.

D. C. Moruzi. — Urîtul nărav al sudălmilor la Români.

T. Pamfile. — Spicuiri din trecut.

N. I. Dumitrașcu. — Făt-frumos, feciorul împăratului Barbă-albă.

G. Georgescu-Munteanul, M. Lupescu. — Datine și credințe.

Gh. Gh. Cardaș, N. Romanaș, I. Banulică. — Cântece.

T. P. — Cronică.

REDACȚIA: T. Pamfile, Strada Corbului

ADMINISTRAȚIA: M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

BÂRLAD

Exemplarul:		Abonamentul anual:	
În țară	80 de bani	În țară	9 lei
În străinătate	1 leu	În străinătate	12 »

Tipografia Directoratului de Interne. Chișinău, strada Pirogova.

Anul XII.—No. 4—5. **Aprilie—Mai, 1919.**

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară
APARE O DATĂ PE LUNĂ

Redacția:	Abonamentul anual	Administrația:
T. PAMFILE	În țară 9 lei	**M. LUPESCU**
Bârlad, str. Corbului	În străinătate 12 „	Zorleni-Tutova

† AL. ZAGORIȚ

Cetitorii noștri nu-l cunosc din paginile acestei Reviste, care n'ar fi putut plăti ridicatul preț al clișeilor, al căror lucru, însuș neasămuitul artist îl supraveghia; au lipsit și legăturile personale până către cele din urmă zile ale vieții sale, ca să mă pot folosi cu ceva din risipa bunătații sale, —dar numele și opera lui n'au rămas nepomenite atunci când „Buletinul comisiunii monumentelor istorice" ori „Convorbirile literare" reproduceau duioase fărâme din arta țărănească ori înfățișau seninele sale composiții de stil românesc.

N'am căderea să fac cunoscut destoinicia arhitectului Zagoriț; îmi spunea că numai de curând primise însărcinări din partea Comisiunii momumentelor istorice, că avea apoi, câteva lucrări. Cu acestea, sufletul lui lipsit de acea însușire care une ori se confundă cu „tupeul", și absorbit în totul de farmecul artei populare, părea mulțămit; se bizuia, cred eu, cu o nefățarnică modestie, destul, în anii cari trebuiau să urmeze după neastâmpărul tinereții, și așa, își putea căuta liniștit de colindările sale.

Culegea mereu, lacom. Ca un drumeț nebăgat în samă, străbătuse ținuturi întregi, ingroșându-și teancurile sale de credincioase còpii, cărora nu le mai rămânea de adaos de cât sufletul, poezia. Venise în Bârlad, ca locotenent la un regiment de infanterie, numai de câteva zile și îi era destul ca să știe toți tărașii de porți, toate capetele de corzi, toate țepușile de pe case șindilite, toate luminile de la poduri, toți stâlpii de la parmaclâcuri, toate scările, toate clădirile cari rămaseră grăitoare pentru un trecut cu care o rupsese

cosmopolitismul şi inconştienţa. Dând viaţă unei pietre de mormânt, pe care zadarnic va mai căuta-o astăzi cineva la locul ei, lângă pereţii „Sfântului Spridon", schiţând o căsuţă rămasă din vrâsta vechilor mahalagii plugari ai Bârladului, Zagoriţ îşi uitase de vremea prânzului, şi'n aceeaş zi trebuia ca amurgul să-l scoată dintre cruciie ţintirimului de la „Trei-ierarhi".

În cea mai apropiată zi eram cu el la Vasluiu; nemulţămit că un găseşte nimic, privia necontenit în sus, „într'acolo, unde trebue să fie ceva".

Peste câteva zile pleca în Dobrogea cu batalionul. Cu mânile sdrobite a zăcut şi-a murit,—scriu unii prietenii cari l-au văzut neslăbit in nădejdea „că va fi bine".

Academia Română începuse înainte de păzboiu tipărirea unei părţi din opera lui Zagoriţ; lucrul întrerupt, rămâne însă pentru totdeauna curmat. O nenorocire, după cea mai mare, de care, cu bună samă, cei ce îngrijesc de Sufletul românesc, nu se vor cutremura.

Tudor Pamfile.

Urîtul nărav al sudălmilor la Români.

„De la cine au avut ţaranii noştri să sufere mai mult? Cine le ardea satele şi-i trecea şi pe dânşii sub tăişul săbiei? Tătarii, Turcii, Leşii şi Ungurii... Cei doi dintâi erau Mahomedani, ceilalţi doi, catolici. Dar în mintea ţăranului, păgâni erau cu toţii, şi păgân a rămas şi astăzi pentru dânsul oricine nu face parte din biserica lui. Pagânul întruchipează pentru el, omul rău necredincios, varvar, crud, tâlhar, mincinos şi încărcat de toate năravurile (1). Văzând că între păgâni sunt unii cari au şi cruci, şi evanghelii, şi biserici, îi urau şi îi despreţuiau mai straşnic decât pe mahometani, şi nu priviau bisericele, crucea şi evanghelia papistaşilor ca lucruri sfinte şi de cinste. Aşa că atunci, badea-Ion când ne îngrozeşte cu înjurăturile sale către badea-Gavril care i-a amăgit, muierea care nu i-a gătit mâncarea, sau copilul care i-a făcut vre o poznă, el îi asamănă cu păgânii, fără a-şi pângări nici în minte, nici în suflet, sfânta lui Biserică, pe care o iubeşte şi o cinsteşte poate mai mult ca

(1) In ţecst credem că-i o greşală de tipar,—cum sunt foarte multe,—când cetim „moravurile.

noi (boerii), ascultând poruncile ei aşa precum le poate pricepe, şi jertfindu-i până şi pe patul durerii, el muncitorul trudit şi flămând, până şi hrana gurii. Oare odată vi s'a întâmplat să vedeţi pe cărăuşul nostru răbdând de foame din sara de Joi şi până Sâmbătă, pentru că nu a vrut să se înfrupte Vinerea, şi nu găsia mâncare de post?" (1).

Dumitru C. Moruzi.

Spicuiri din trecut (2)

XXXV

„Deci după acestea Domniea şi de la Potlogi s'au rădicat, şi la mănăstire la Cotroceni lângă Bucureşti au venit, pentru că nu putea intra în Bucureşti, fiind ciumă pre aceli vremi în târg, săvai că despre istovul şi contenirea ei, acestea toate, pentru nenumărate păcatele noastre socotindu-le că venia, nici un fel de rău văzându-se că nu lipsia de pre acest ticălos de pământ (însă aceste rele nu începute era din zilele Mării sale lui Costandin Basarab Voevod, ci mai de nainte câtva încă din zilile lui Şerban Vodă)". (Şt. D. Greceanu, **Viaţa lui Costandin Vodă Brâncoveanu de Radu vel logofăt Greceanu**, Bucureşti 1906, p. 19).

XXXVI

Pentru lăcuste, când au venit în ţară de făcea multe stricăciune...

Când au fost la al treilea an din Domnia Mării sale (lui Brâncoveanu), aflându-se ţara la mare lipsă şi foamete de stricăciunea lăcustelor, care încă din zilele lui Şerban Vodă venise acea urgie dumnezeiască pe acest pământ, de au pedepsit şeapte ani cu dânsele de le făcia multă stricăciune şi pagubă, şi aşa Măria sa Costandin Vodă, pentru aceia mânie dumnezeiască ce era asupra acestui pământ, trimis-au la Sfetagora şi au poftit pe părinţii de acolo cu rugăciune de au adus capul lui Sfântu Mihail Sinadichi; după ce l-au adus aici în ţară, au făcut aicea în Bucureşti mai întâiu rugăciuni şi litanii, şi eşiră

(1) Din Moartea lui Cain, P. Neamţ 1914, p. 46.
(2) Vezi „Ion Creangă", VIII, p. 192-5.

afară, după aceiea și în țară au trimis sfântul acela cap, de l-au purtat pe unde erau lăcuste, cu arhierei și cu preot, anume părintele Acsentie vlădica Sofianul, carele au fost mai nainte vlădică la Sofia, aflându-se aicea în țară și cu mulți arhierei și preoți, de umbla făcând rugăciuni și osfeștanii prin toate locurile unde era lăcuste. Și așa din tr'acel an cu vrerea și cu mila lui Dumnezău și cu ajutorul Sfântului s'au ridicat lăcustele și au perit di pre pământul acesta și s'au cunoscut ciudă (=minune) mare aievea. Pentru aceea și Domnul după ce au adus capul Sfântului aicea la scaun în București, au făcut cunună de aur cu pietre scumpe asupra capului, și au făcut cutie de argint frumoasă de au așezat capul sfântului, și făcând și către sfinții părinți, care au venit aicea cu sfântul cap de la Sfetagora mulțumită și cel după putință ajutor sfintelor mănăstiri, s'au dus cu capul iar la Sfetagora“ (**Ibidem**, p. 46-7).

XXXVII

Asupra **săgeților**:

„... spune mithul că însăgetându-se (vulturul) de un vănător și uitându-se unde îl pătrunsese săgeata, văzând **stanțul** săgeții că este din penele lui, au zis: nu-mi iaste cu ciudă atât câci m'au rănit, cât îmi este necaz că aripele mele mă omor“ (**Ibidem** p. 101).

T. Pamfile.

POVEȘTI.

1.—Făt-Frumos, feciorul Împăratului Barbă-Albă.

Povești, povești, cu smei, cu zâne și cu Feți-Frumoși... Mult mi-ați plăcut să vă ascult, cum vă povestea bătrânul cu mine pe genunchi, vara, la umbra mărului din mijlocul grădinii, iar iarna, în odaia caldă, la gura sobii...

A fost odată ca nici-odată, a fost odată un Împărat și o Împărăteasă peste-o țară, încolo, spre Soare-Răsare, unde oamenii erau numai unul și unul; acolo în țara aceia a fost, cum zic, un Împărat și o Împărăteasă, care, pe sufletul lor n'aveau decât un copil cu numele de Făt-Frumos.

Și nu de-geaba îl chema Făt-Frumos, căci parcă era făcut din rouă...

Şi creştea băiatul, creştea, şi cu cât vremea trecea, mai frumos se făcea... Toată ziua, ochii Impăratului şi ai Impărătesei, nu erau decât la el.. Să-l soarbă nu altceva...

Dar Tu, Doamne, multe vezi, şi nu spui!

Şi a crescut Făt-Frumos, cum mai spusei, şi s'a făcut mare, flăcău în toată firea, însă mult s'a întristat tătâne-său când a simţit că era îndrăgostit c'o roabă din curte... Cât l-a sfătuit tată-său, câte n'a făcut, la câte vrăjitori n'a fost, numai şi numai să-l facă să se desbăreze de ea... Dar degeaba! Chip n'a fost! Iar după atâta tristeţă şi atâta mâhnire în suflet, Impăratul Barbă-Albă şi-a dat sfârşitul...

S'a mâhnit şi mamă-sa şi atunci Făt-Frumos, văzând câte necazuri aduce, a plecat să ia de mireasă pe fata lui Roş-Impărat, pe care i-o răpise Impăratul Smeilor. Şi-a încălecat murgul, măre, şi, la drum...

Să-şi stâmpere gândurile
Să-şi scurteze cărările...

A mers el cale'lungă, că cuvântul din poveste, de-aici înnainte se găseşte, a mers zile în şir din zori şi până'n seară...

Şi mergea, se tot ducea,
Păn, ce soarele-apunea...

A trecut el porţile de fier, râul de sânge şi când la podul de aramă, trei smei,

Numai unul şi unul,
Cu ochii cât pumnul,

cari i-au zis:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos,
Dă-te de pe cal jos
Să ne luptăm cu folos...

Ii înghețase sângele în vine când i-a văzut!

De pe cal a descălecat
Şi la luptă s'au luat...

Şi a isprăvit repede cu ei! Căci nu de-geaba era el, un fecior la doi părinţi!

I-a lăsat pământului, şi dorul, dorul mânca-l-ar focul, nu-l lăsa; parcă-l tot împingea din urmă ca să ajungă mai repede la curţile lui Roş-Impărat, unde mireasa l-aştepta de-atâta timp...

Incălecă pe murg, îi dete pinteni şi-şi începu cântecul:

— Murgule, coamă rotată,
Fă-ţi picioarele grămadă
Şi du-mă la mândr'-odată...

Când, la Podul de argint, ce crezi că era, moşicule? Şease zmeî ieşiţi la rând!

Mult s'a luptat şi cu ei, mult i-au curs sudorile, dar şi ăstora le-a răpus zilişoarele.

Acum, calul lui alerga, alerga mereu, şi când la Podul de aur, zmei câtă frunză şi iarbă, măi bătrânulel... Nouă zile în şir s'a luptat feciorul nostru cu ăştia, şi era-era cât pe-aci să-l sugrume, bătrânicule, dacă nu întrezăria în depărtare palatele Imparatului Zmeilor...

I-a lăsat şi pe ăştia pradă pământului, şi înainte spre palat...

Pe drum întins,
De pulbere nins...

Ajuns acolo, a înmărmurit când a văzut pe fata lui Roş-Impărat în braţele ălui broscoiu de zmeu...

Şi-a ţinut puterile şi a zis:

— Impărat al Zmeilor, dacă eşti viteaz, luptă-te cu mine şi cine va trăi, a lui să fie fata...

— Hei fecior de crai; vrei să-ţi măsuri puterile? Haideţi!...

Şi s'au luat la luptă, măi tată, şi cât ai clipi, capul zmeului zăcea departe într'un lac de sânge... Iar Făt-Frumos a rămas cu fata, aşa cum o vedeţi:

Mândră, 'naltă, subţirică,
Parcă-i trasă prin verigă;
Gura ei, păhar, creştar
Cu dinţi de mărgăritar;
Faţa ei, ciucur de sânge,
Unde-o vezi, inima-ţi plânge...
Pe din sus de ochişori
Năframă ţăsută 'n flori...

Mult se mai miră Făt-Frumos când văzu într'un colţ aruncate: un aşternut, o căciulă şi un băţ. Şi le dete cu piciorul:

— Da, ce-or mai fi şi astea aruncate aci? — întreabă voinicul.

Şi răspunse fata:

— Astea au fost puterea smeului; vezi aşternutul ăsta? Dacă te sui pe el, te duce unde ţi-e gândul; punând că-

ciuliţa asta pe cap, nu te vede nimeni; cu băţul atingând un mort, îl învìezi, fie şi după şeapte ani...

Da' pocitania asta, cine e?

— U-u! Asta-i jumătatea de om, tocmai dela tatămeu,—răspunse fata... Cum să scăpăm de el?

Şi Făt-Frumos îl omorî.

Mare i-a fost însă mirarea atunci când a pus piciorul pe scară, că jumătatea de om a înviat!

— Acum haid' să ne luptăm!—îi zise pocitania.

Făt-Frumos zise:

— Hai, şi dacă vei mai învia iar, îţi dau voie să mă omori şi tu pe mine...

L-a tăiat Făt-Frumos şi a două oară; şi când a voit iarăşi să puie piciorul pe scară, jumătatea de om a sărit în sus!

Şi cum le-a fost vorba, aşa s'a şi întâmplat! Jumătatea de om a tăiat pe Făt-Frumos al nostru, a luat fata şi a plecat spre palatul lui Roş-Impărat,—Dumnezeu se ne ţie.

* * *

Împărăteasa, muma lui Făt-Frumos, cum s'a dus el de acasă, a plecat şi ea să-l caute, că mult o durea sufletul după odorul ei...

Mergând ea, tot mergând, cale lungă să-l ajungă, că cuvântul din poveste înnainte tot mai este,—după ce a trecut podul de aur, s'a înfricoşat de atâta sânge... Şi a întrebat o pasere:

— Ce sânge e aici, păsăruică?

— Făt-Frumos l-a făcut!... Mergi înnainte şi ai să-l găseşti şi pe el mort...

Când a auzit aceste vorbe din gura paserii, nici n'a ştiut încotro a apucat, ori cât a mers... Atât că a mers şi a tot mers după vorbele paserii, până l-a găsit pe-un loc bătut într'un lac de sânge, iar din picioru-i muşca un puiu de şearpe... A dat şi l-a omorît. Iar şerpoaica, ce sta sub un otcoş de fân, văzând astfel, repede a rupt un fir de iarbă şi a dat fuga la puiu, l-a atins pela nas cu el, apoi l-a tras mai la umbră, unde a şi înviat.

Impărăteasa văzând astfel de minune, luă firul acela, atinse şi ea nasul lui Făt-Frumos şi-l învie! Iar el nici că a băgat în seamă, ci se duse unde-şi lăsese calul, încălică şi plecă spre palatul lui Roş-Împărat...

Pe când maică-sa rămase locului, aşteptându-l gândind că tot s'o mai întoarce...

Ajuns la poarta palatului lui Roş-Împărat, Făt-Frumos se prefăcu în cerşetor şi intră în curte. Slugile văzându-l frumos şi curat, îl primiră să dea şi el ajutor pela bucătărie...

Într'o zi, pe când bucătarul frământa o pâne pentru fata Împăratului, îl rugă să-i ajute şi el. Bucătarul, nu numai atât, dar îi şi dete să întindă chiar asma de pâne pe care trebuia s'o mănânce Împărătiţa... Lui, atît i-a trebuit!...

S'apucă să frământe pânea, şi când s'o întindă. îşi scoase inelui din deget, ce-l luase dela Împărătiţă în casa smeului, l-aruncă în pâne şi-o puse să se coacă.

Iar când fură să se aducă bucatele la masă, Împărătiţa cum văzu o aşa pâne bună şi frumoasă, mult se minună şi întrebă pe bucătar:

— Cine a făcut aşa pâne frumoasă şi gustoasă?

— Eu, Împărătiţă.

— Nu se poate, n'ai făcut-o tu...

— Ba da, Împărătiţă; dar mi-a mai ajutat şi altcineva...

Cât s'a canunit ca să afle cine, şi cum a pus în pâne inelul, numai ea ştie!... Şi tot nu s'a lăsat până n'a aflat că un cerşetor l-a pus... A pus de l-a chemat sus, şi altă minune, bătrânicule, l-a cunoscut pe Făt-Frumos!

L-a întrebat, cum a înviat?

El i-a spus: iote-aşa, aşa, aşa...—cum înviase.

— Dar puterea lui jumătate de om, în ce stă?

Iar ea i-a răspuns:

— În vatra bucătăriei; mi-a spus chiar el...

— Ba minte! Ia mai întreabă-l bine...

Şi l-a mai întrebat.

A două zi i-a dat răspunsul:

— În muntele *Alivonului* este un lac cu lapte dulce din care bea apă un porc; în ăst porc e un iepure; în iepure un cocoş şi în cocoş sunt trei gândaci, şi în acei gândaci îi e puterea...

Atât i-a trebuit lui Făt-Frumos! A încălecat pe cal şi drumul spre muntele Alivonului.

Ajuns la poalele lui, s'a băgat cioban la un popă. Popa i-a zis:

— În toate părţile să umbli cu oile, tată, însă numai în muntele Alivonului să nu te duci, că va fi rău de tine...

El îşi luă oile, îşi puse fluierul în gură şi, să vezi şi să nu crezi, drumul îi fu tocmai în muntele Alivonului la lacul cu lapte dulce...

Ajungând acolo, numai că s'a apropiat de lac şi porcul a şi venit la el. Şi s'au luptat ei acolo, măre, din zori şi până în noapte; iar în amurgul serii, când soarele era roşu de mânie, porcul osteni, şi Făt-Frumos se repezi cu două găleţi de le umplu cu lapte dulce. Se spălă cu el şi a doua zi păn' la ziuă, fu iarăşi acolo, luă porcul cu ne-pus în masă, îl omorî, îl spintecă în două şi găsi iepurile; despintecă şi iepurile şi în el găsi un cocoş îl despintecă şi pe el, luă gândacii şi plecă la popă.

Toată nopticica n'a dat ochii în gene ca să nu rămâie a doua zi ne-plecat.

A omorât gândacii şi a pornit dela popă drept la poarta Împăratului. Acolo a aflat că jumătate de om îşi dă ochii peste cap,—era bolnav.

Dacă a văzut şi a văzut Împăratul aşa pe jumătate de om, numai-decât a trimes în tus-patru părţi ale Împărăţiei după vraci ca să-l sviduie. Iar când să iese sluga pe poarta palatului, Făt-Frumos îl sprijoni şi-l întrebă:

— Und' te duci băiete?

— Mă duc să caut un vraciu că jumatate de om este bolnav.

— Intoarce-te şi spune-i Împăratului iute că este un vraciu la poartă.

L-a dus la Împărat. Împăratul i-a făgăduit ce i-o cere, numai şi numai să facă să-i treacă jumătăţii de om; aşa de mult, ţinea Împăratul la el!

Şi l-a zviduit.

Atunci Împăratul puse pe aşternut pe Făt-Frumos cu fata şi cu totul dela zmei, îl ridică de un genunchi, iar aşternutul plecă singur, ne-văzut, peste ape, peste păduri, râuri, oraşe, peste nori, şi în dreptul unei păduri mari a căzut! Şi cântau acolo păsările de-ţi luau alăuzul!

Făt-frumos întrebă pe-o ciocârlie:

— De ce cântaţi aşa de frumos, voi, păsărelelor.

— He, cântăm dorul Împăratului nostru ce ne-a murit de multă vreme, şi-l tot strigăm cu cântările noastre, că poate s'o deştepta... Şi nu e chip...

— Şi unde-i e mormântul?

— În pajistea asta mică, la umbra sulcinii...

S'a dus Făt-Frumos, l-a atins cu bățul și a înviat! A sărit drept în picioare, s'a frecat la ochi și a zis:

— Doamne, da' greu mai dormiiu!...

— E-he, dacă nu eram noi pe-aici, mai dormiai mult și bine...

Și l-a întrebat pe Făt-Frumos:

— Cu ce te pot mulțămi?

— Cu atât: arată-mi drumul spre acasă...

N'a știut.

Atunci a întrebat toate păsările cari tăcuseră și n'a putut nici-una să-i dea răspuns... Iar când să piardă toată nădejdea, iacă vine și un ciocârlan șchiop: șoltâc-șoltâc; șoltâc-șoltâc...

L-a întrebat și pe el și i-a spus:

— Cum se nemeri, că tocmai dintr'acolo vin... Ce frumos! Uite drumul drept, pe lângă coletia asta, pe lângă salcina ceia, cotești la stânga până dai de-o nalbă, și de aci înainte te duci mai ușor ca gândul și ca vântul; calea de-aici încolo e deschisă...

Când a ajuns acasă, Fat-Frumos se cunună cu fata și a făcut o nuntă de s'a dus vestea și povestea peste mări și țări, până pe melagurile astea ale noastre. Și am tost dat și noi fuga, că de, unde-i nuntă, sunt și lăutari; iar unde sunt lăutari, slavă Domnului, măncare, și mai ales băutură... berechet!

Și am pătrecut, măre moșicule, tată, până astăzi în zori,—dacă vrei să mă crezi.

Și trecui prin iesle
De nu mai este;
Iar de nu treceam,
Tot mai aveam!

(April, 1911; Bourenl-Doljiu).

N. I. Dumitrașcu.

DATINE ȘI CREDINȚE.

26.—Când vâjeie focul în sobă, se zice că vorbesc dușmanii de noi, despre casa aceia și atunci se obișnuește a se zice: „De capul dușmanilor."

27.—Când umbli cu un picior desculț și cu altul încălțat, se zice că-ți va muri nevasta.

28.—Dacă cineva se gâdelă, se zice că nevasta sau bărbatul îi va fi tânăr.

29.—Cine are fire de păr alb pe cap, deși e tânăr, se zice că va avea noroc.

30.—Cine se murdurește repede pe picioare, deși e încălțat, se zice că-i norocos.

31.—Tot așa de omul care e păros pe mâni și picioare.

32.—Oamenii al căror păr în creștetul capului stă drept, se zice că-s răi.

33.—Cine are loc liber între dinții din fața (postrungă) se spune că este „poamă bună!“

34.—Când cineva bea apa rămasă de la un altul, se zice că îi va afla gândurile celui ce-a băut întâi.

35.—Când cuiva ia căzut (?) se zice că l-a spurcat mânzul.

36.—Când ai fost la o înmormântare e bine să azvârli de trei ori pământ în groapă, să te speli cu apă neîncepută și să arunci de trei ori pe deasupra capului înapoi, căci nu vei visa pe mort.

37.—În ziua de 9 mart, e bine să se facă focuri de bălegar în curți căci va fi ferită casa de șerpi.

38.—Când intri într'o curte și te latră cânii rău chiar dacă îi gonește stăpânul, se zice că ești om rău la suflet.—Tot așa când un copil nu trage la tine.

39.—Când o nuntă se întâlnește cu un convoiu mortuar se zice că-ți va ploua la nuntă „cu găleata“.

40.—Când îți plouă la nuntă, vei fi norocos în căsnicie.

41.—Când o femeie este îngreunată și poftește ceva, e bine să i se deie; altfel leapede copilul.

42.—Nu e bine să se coase în ajunul unei sărbători.

43.—Ca să nu uiți ceva ce ți-ai pus în gând, se obișnuește a face noduri la batistă.

44.—Până la un an nu-i bine să lași copilul mic să privească în oglindă, nici să i se taie unghiile, căci e rău de moarte.

45.—Când îți place un copil, nu-i bine să te minunezi de el căci se deoache, iar dacă s'a întâmplat să te minunezi de el, e bine să-l scuipi în fața zicîndu-i:—Ptiu, să nu-ți fie de deochi.

46.—Barza când își face cuibul pe o casă, de acea casă se zice că va fi norocoasă.

47.—Nu e bine să ai porumbei la casă; e rău de moarte.

48.—Când mănânci un fruct prima oară în fie care dată e bine să te gîndeşti la ceva, că ţi se izbândeşte.

49.— Când un negustor iea primul ban la târg, sau când se deschide o prăvălie nouă, se face safteaua, îşi trece acel ban prin barbă ca să-i meargă bine la vânzare.

(Din judeţul Olt, de la mama-mea).

G. Georgescu-Munteanul.

50.—In serbătorile paştilor arde-o candela mare în văzduh, care n'o văd de cât cei curaţi la inimă.

51.—Halal de cine moare în săptămâna luminată, că sufletul lui se duce de-a dreptul în Raiu.

52.—Cine moare în săptămâna mare dinainte Paştelor sufletul lui se duce în iad, căci raiul e inchis.

53.—În săptămâna luminată uşele raiului sunt deschise şi întră în el cine vrea. Ca şi la raiu, în biserică uşile de la altar sunt tot deschise în săptănâna luminată.

54.—Ouă sfinţite din ziua de paşti se ţin sub icoane până la anul şi atunci dacă se sparg şi sunt seci, omul nu va avea noroc, iar de se vor găsi pline, omul e cu noroc mare.

55.—Dă celui sarac în ziua de paşti de pomană paşti şi ouă, că cum le dai, aşa le vei vedea pe ceea lume.

56.—Pânea-i faţa lui Hristos; să n'o calci în picioare nici s'o sudui.

57.—Sfărmăturile de pâne şi de nafură să le svârli în foc, că-i loc curat.

58.—A cui ou e mai tare în ziua de Paşti, acela va trăi mai mult.

59.—Când ciocneşti cu cineva în ziua de paşti şi-ţi strică oul, să i-l dai, că pe ceea lume îl mănânci împuţit.

60.—Slănina sfinţită din ziua de Paşti, e bună de leacuri.

61.—Lumânarea aprinsă în ziua de Paşti la înviere, de la lumânarea preutului, e bine s'o aprinzi vara când sunt furtuni mari cu tunete, fulgere şi trăsnete, că fuge necuratul din casă.

62.—Dacă în ziua de Paşti se trag clopotele necontenit, vor fi roade bune în anul acela.

63.—Femeile care trag clopotul în ziua de Paşti la învierea a doua, li se face cânepa mare.

64.—Sunt clopote vărsate pe piatră; acelea când se apropie furtuna de sat, să se tragă, că furtuna încunjură satul.

65.—Cine zvârle în sus, cu mere până la Sf. Ilie, cheamă piatra cât mărul ce zvârle.

66.—Când tai unghiile, nu le arunca în foc. Pe ceea lume trebue să te vâri în el să le scoţi, şi nu-i bine.

67.—In ziua de Sf. Gheorghe se urzică, ca oamenii să fie iuţi peste an.

68.—In ziua de Sf. Gheorhe se fură mana vitelor. Ciobanii cari buciumă spre Sf. Gheorge scape oile şi vitele de luarea manei.

69.—Spre Sf. Gheorghe se pun în stâlpii porţilor glii de iarbă verde cu crenguţi de răchite, ca toate să înflorească la gospodării.

70.—In luna Mai se înoeşte maiul şi sângele din om.

71.—Primavara, când se începe aratul, se afumă plugul şi boii cu tămâe în căţue.

72.—Pomana care în Sâmbăta morţilor nu se dă din toate inimă, se preface pe ceea lume în vermi.

73.—In postul Sf. Petrului sunt trei zile de iarnă.

74.—La Sf. Onofrei (12 Iunie) să samănă *hrişcă*.

75.—In spre ziua Sănziene (24 Iunie) se fac coroane din floarea de câmp sănziene, care-i galbănă mirositoare, şi se pun pe colţul casei spre răsărit, şi dacă dimineaţa coroana-i cu lână şi rouă pe ea, fata-i cu noroc; dacă nu se vede pe ea nimic, n'are noroc.

76.—La Probajeni - Probejeni se probejeneşte (se îngălbineşte) frunza codrilor.

77.—La Iuda (6 Septembre) să nu te inciudezi ori ce ţi s'ar întîmpla, că pe urmă tot ciudă şi bodrângos ai să fii tot anul.

78.—Cine-i iute şi ciudos îmbătrâneşte repede.

79.—In ziua Crucii (14 Septembre) să strângi buruene de leac.

80.—În ziua Crucei să te scoli înainte de-a răsări soarele, să lipeşti în gard baligă de vacă şi să pui în ea boanci şi să le laşi acolo până se usucă. Strânge-le pe urmă uscate, că-s bune de beşica cea rea.

81.—In ziua Crucii strânge perje şi le usucă: sunt bune de leac, fierte.

82.—In zile de posı nu se dă şi nu se vinde ouă, caş, lapte ş. a., că nu merge bine la gospodărie.

83.—Noaptea, ori cine te-ar striga, nu te uita înapoi că-i lucru cu primejdie, ci cată-ţi de drum.

84.—Cine vede primăvara o rândunică ori un cocostârc, tot anul va fi singur.

85.—Şerpele deşi'l omori, coada-i umblă până după apusul soarelui.

86.—Să nu te scalzi primavara până nu mânânci caş dulce.

87.—Cine are oi, să ducă în ziua de sf. Gheorghe la biserică ca jertvă caş dulce şi jântiţă.

88.—Când se calcă ori se găinăţază gaina, să nu te uiţi la ea că faci pe obraz nişte pete urîte care se chiamă curu-găinei.

89.—Cine face casă nouă, dacă vrea să ştie dacă locul e cu noroc, pune sara o oală nouă cu apă pe locul acela, şi dimineaţa, dacă oala-i sacă puţin, locul nu-i cu noroc; dacă privişteşte peste margină, locul e cu noroc.

90.—Fie care casă are un şerpe cu norocul lui. Când moare barbatul, şerpele moare şi el şi unde a stat, se face o pată galbănă pe pǎrete.

91.—Când sfârşeşte de ţesut pânza să încalece pe fuştei şi să iasă afară: de va vedea pe cineva de partea bărbătească femeea groasă va naşte baet; de nu, fată.

92.—Când o femee urzeşte şi intră la ea barbat, îi va ajunge bătătura; de intră femee, nu-i va ajunge.

93.—Când săpi comoara, să nu cadă ţărna înapoi, că rămâi orb.

94.—Când iei banii din comoară, lasă câtva în groapă.

95.—Din copac, când culegi roadele, mai lasă câteva; nu-l despoia de toate.

96.—Când coci ouă în spuză, nu-l acoperi de tot, că îi vor muri puii de găină înăduşiţi.

97.—Nu-i bine să mânânci scurmaci (labe) de găină, că nu poţi tăinui nimica.

98.—Când la gospodarie vin câni ori mâţe străine, e a bine; de mor şi urlă cânii, iar mâţele pier, nu-i a bine.

M. Lupescu.

CÂNTECE.

19. Frunză verde baraboi,
A venit vremea di-apoi,
Să punem primari din noi,
Să judece pe ciocoi.
Primărița cu tulpan,
Primarele cu suman,
Judecă 'n boeri aman;
Primărița cu altiță,
Primarele cu bondiță,
Şi judecă cu credință;
Primărița cu casâncă,
Primarele cu cojoc,
Judecă 'n boeri cu foc;
Primarele cu „cheptar“,
Primărița cu catrință,
Judecă 'n boeri de viță.

Dela Năstasă Crețu din Broșteni-Drăgușeni-Suceava.

20. Iară frunză de podbal,
A venit vremea din an,
Să pun șeaua pe balan
Şi să urc pe plai la deal,
Caut urma de jidan.
Când urcam pe plai mai bine:
Buna calea măi jupâne!
Nu-i schimba murgu cu mine?
--Ba eu murgu l-oi schimba,
Dar adaus ce mi-i da?
--Eu adaus că ț-oi da:
Cu muchia baltagului,
Cu gura tesacului,
Cu baltagu te-oi lovi,
Cu sabia ti-oi hălti (hălci),
Şi ți-oi trage mai la vale,
Să te scutur de parale!

21. Mă dusei pescar pe mări!
Toată ziua pescării,
Seara la mal că eșii;
Mă pusei în drum grecește
Număr banii depe pește.
Măi, crășmare, făgădane!
Adă vinul cu vadră,
Să-ți dau banii cu poală,
Că n'am când îi număra.
Potera mă 'ncunjura.
Căpitane poteraș!
Fă-te 'ndărăt la oraș
Şi-ți mai adă poterași,
Că-s fecior de peste Olt.
Şapte poteri țin în loc;
Şi-s fecior de peste falce
Şăpte poteri n'au ce-mi face!

Auzită dela Ion Filimon din Broșteni-Drăgușeni-Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

22. Frunză verde de-o solcină,
Cresc trii flori într'o grădină,
Eu trecem, ele se 'nchină,
Mă cunosc, că sânt străină:
De străină ce-am rămas--
Numa-s neagră pe obras,
Neagră, neagră, și patată--
De părinți îs departată....
De streină eu ce sânt,
Nu văd iarba pe pământ,
Nici codruții înfrunzind,
Nici câmpiile 'nverzind,
Nici livezele 'nflorind,
N'aud păsăr'le cântând....
Nu văd zorile zorind,
Nici soarele răsărind,
Nici luna pe ceri mărgând,
Nici stelele luminând,
Nici puiul la deal trecând...

23. Floricică albă-albastră,
S'o stricat dragostea noastră,

Floricică gălbioară,
De-am ajunge 'n primavară
Să tocmim dragostea iară...
Floricică naramgie,
Cum o fost n'a să mai fie:
Dragostea de astă vară
S'a 'ncuet într'o cămară
Cu trii uşi, cu trii zăvoare
De m'o rupt la inimioară...

(Dela Ştefan Doncilă din Cobâlinca, j. Sorocei).

N. Romanaş.

24. Tu, Galiţe, ţara lată,
Lăsaşi copii făr' de tată,
Neveste fără bărbaţi
Multe surori fără fraţi,
C'au perit pe la Carpaţi.
Când a fost în prânzul mare,
Vine-un căpitan călare,
Tot strigând în gura mare:
— Daţi, feciori, fără cruţare,
Daţi, feciori, cu voe bună,
Să nu vă pară că-i glumă.
Feciorii din gaiu grăiau:
— Căpitane, Domnule,
Lasă-ne să rătălim [1],
Vezi bine că toţi perim,
Pică unul, pică doi,
Pic'o mie dintre noi.
— Rătăliţi, că nu zic ba,
Care mai puteţi scĕpa,
Ca şi eu oiu rătăli,
De-o putea calul fugi.

1) Să ne retragem.

25. Frunzuliţa mărului,
Pe dealul Chirovului,
Mult am plâns şi-am lăcrămat
Mulţi voinici viaţa şi-au dat,
Chirovul să-l apărăm,
Pe duşman să nu-l lăsăm.
O, ce jele mi-a fost mie:
Pe-a Chirovului câmpie
Stau voinicii răsturnaţi
Ca şi butucii de brazi;
Cât prin hotar am umblat,
Tot prin sânge închegat.
Florile s'or veştejit,
Şi câmpul tot s'o 'nnegrit
De mulţi voinici ce-or perit.
Şi pămîntul s'o 'ntristat
Mulţi voinici s'or îngropat,
Fără de cruce la cap:
Tot voinici de-ăi tinerei,
Plânge frunza după ei
Că alt cine nu era
După ei a se cânta
Numai frunza şi iarba!

Ardeal. *I. Banulică.*

CRONICA.

Când copiii de-abia stau popuşor, îi aşează cineva'n picioruţi şi, ca să'i facă să paşească, le zice: „dă două! dă două" îndemnându-i adică să întindă braţile spre a ajunje la cel ce îi chiamă.

În „Luceafărul" no. 3--4, cetim un „cântec de leagăn" semnat de Emanuel Bucuţa: „Adu două!"—,trei strofe care se încheie cu titlul repetat. Strofe mijlocie:

Peste leagăn, pe cărări
Plouă flori, lumină nouă,
Baţi din braţe, baţi din nări
Adu două! Adu două!

Aici: îndemnul trebue să aibă alt înţeles.

T. P.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ" pentru strângerea fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poştă şi pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poştal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă", la Zorleni, jud. Tutova.

şi îndată va primi toate numerile ieşite dela 1 Ianuar 1919, cum şi pe cele cari vor urma să iasă până la sfârşitul anului.

Pot şi mai mulţi să facă tovărăşie.

Dlui Artur Gorovei Fălticeni

Anul XII. No. 6—10 Iunie—Octombrie, 1919.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

T. Pamfile. — *Trei morți ai noştri: Aurel Negoescu, D. Mihalache, Gh. A. Cosmovici.*

I. Banulică, A. Moisei. — *Cântece.*

T. Pamfile. — *Pagini vechi de vieață moldovenească. Traducere din nemțeşte (A. Wolf, Descrierea principatului Moldovei, Sibiu 1805).*

REDACȚIA: ADMINISTRAȚIA:

T. Pamfile, Strada Corbului — **M. Lupescu, Zorleni-Tutuva**

BÂRLAD

Exemplarul:

în țară . . . . 80 de bani

în străinătate . . . . 1 leu

Abonamentul anual:

în țară . . . . 9 lei

în străinătate . . . . 12 „

Chişinău—Instituțiunea „România Nouă", Strada Puşchin No. 48.

Prețul 4 Lei.

Anul XII.—No. 6—10 Iunie—Octombrie, 1919.

IOAN CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Redacţia:	Abonamentul anual:	Administraţia:
T. PAMFILE	În ţară . . . . . . 9 lei	M. LUPESCU
Bârlad, str. Corbului	În străinătate . . . 12 „	Zorleni-Tutova

† TREI MORŢI AI NOŞTRI: AUREL NEGOESCU, D. MIHALACHE, GH. A. COSMOVICI

Unul dintre întemeetorii acestei reviste, răposatul căpitan de jandarmi *Aurel Negoescu*, a căzut sub lovitura mişelească a unui rus, în Ianuarie 1917. In paginile noastre n'a publicat decât o poveste. Străin cu totul, prin creştere şi îndeletnicire, de împrejurările vieţii ţărăneşti, pe Negoescu nu l-a adus alături de noi decât dragostea unor lucruri pe care le preţuia şi ştia să le ajute.

D. Mihalache era învăţător în Goleştii-Badii, jud. Muscel. A cules cu pricepere folclor, fără a-şi face din această muncă un scop deosebit. In tovărăşia d-lui C. Rădulescu-Codin a lucrat o preţioasă monografie cu privire la *Sărbătorile poporului* de prin satele dumnealor, tipărită de Academia Română.

In paginile „Vieţii româneşti" din Iaşi s'au primit câteva nuvele scrise cu deosebit meşteşug; izbânda aceasta am socotit-o totdeauna ca o piedică pentru sporul pe care îl aşteptam în laturile noastre. I-am spus-o într'o călătorie ce-o făceam la casa lui, şi-mi amintesc şi acum zâmbetul acela de om potolit.

A murit ca ostaş în luptele dimprejurul Bucureştiului pe la 20 Noembrie 1916.

Gh. A. Cosmovici, institutor pensionar, în Târgu-Neamţ, unul dintre întemeetorii Revistei, noastre, a fost petrecut lunile trecute spre locul de veci în mijlocul unei jelani obşteşti, — răspalata unei jumătăţi de veac de muncă, de dragoste şi de bunătate pentru şcoală şi popor.

„Ion Creangă" a publicat o culegere de zicători populare pe care Cosmovici o avea de mult pregătită şi din care mai publicase şi pe aiurea.

T. Pamfile.

CÂNTECE

26. *In robie cât am stat,*
Scris-am tot ce s'a'ntâmplat,
Şi din patimile mele
Mi-am făcut doină de jele;
Acasă n'am apucat
Să scriu doină cât am stat,
C'am trăit mai mult tot bine
Şi n'aveam durere 'n mine.

27. *Frunză verde ruptă 'n zece,*
In anul patrusprezece,
Tristă veste vine 'n ţară,
Veste jalnică şi-amară:
A venit ca şi-o furtună
Intr'o zi dragă şi bună:
Să lăsăm lucrul curând,
Unii părinţii plângând,
Alţii mândrele neveste,
Şi să plecăm făr' de veste,
Lăsaiu coasa 'n brad, afară,
Şi plecăiu în altă ţară
Lăsaiu nevasta oftând,
Copilaşii mei plângând,
Lăsaiu ce-am avut mai drag,
Şi plecai cu—al „ţării"[1] *steag,*
Mulţi voinici s'or strâns supt steag,
Câtă frunzuliţă 'n fag,
Şi-am umplut câmpiile
Tot voinici cu miile,
Si-or umplut lumea cu noi,
Să ne bage la război.

Ioan Banulică

29. *Vai de biata noastră ţară!*
Astă vară n'a fost vară,
A fost numai foc şi pară.
Păli-l-ar pe Neamţu, focul,
Că el mi-a mâncat norocul!
Lasăiu boii înjugaţi
Si părinţi nemângâiaţi;
Lasăiu boii la răstee
Si părinţii plini de jele.
Si pornirăm la război.
Prin sate, pe cele câmpuri
Vezi numa jele şi plânsuri
— Ieşi Florică 'n deal la cruce
Să vezi Neamţu cum mă duce.
La coloane m'o luat
Năframa nu mi-ai spălat
— Dragul mândrii le-am spălat
Numai nu ţi le-am uscat,
— Dă-mi-le mândră şi ude,
S'aşa-s bune la răcrute,
La răcrute tinerele
Amar de zilele mele!
Jălui-m'aş şi n'am cui
Jălui-m'aş codrului
Codru-i jalnic ca şi mine
Vara trece, iarna vine
Jălu-m'aş munţilor,
De dorul părinţilor
Jelui-m'aş brazilor,
De doruţul fraţilor,
Jelui-m'aş florilor,
De dorul surorilor[2]

A. Moisei

[1] Ungariei.
[2] Acest cântec e scris cu creionul şi cules de Moisei când era în războiu, de la Cârlan Ghorghe, ceia ce dovedeşte că deşi în vâltoarea focului, el nu uită să culeagă şi comorile neamului.

PAGINI VECHI DE VIAȚA MOLDOVENEASCA

Andreas Wolf, medic sas, a avut de trei ori prilejul să vadă și să cunoască Moldova: întâiu dela 1780 până la sfârșitul anului 1782; al doilea, 2 luni din 1788, pe vremea răsboiului dintre Austriaci, Ruși și Turci; al treilea 10 luni din 1794 și apoi dela 1795 până în Februarie 1797. S'a bucurat pe cât se vede de cea mai mare încredere a Mitropolitului Iacov, — a fost „omul lui", și în această calitate a avut de bună samă și întreaga cinste a boerilor, în numele cărora va fi întâmpinat cu cronostihul latinesc pe Alexandru Ioan-Vodă Callimachi, în Iulie 1795, când acesta venia să-și iea scaunul[1].

Fire iscoditoare, Wolf a deprins limba poporului, nostru la el acasă,—sigur că neîndestulător, dar îndeajuns ca să poată ceti cronicele Țării, în manuscripte. Numai după aceasta, și apoi, cu ajutorul lui Cantemir și Sulzer, a scris în nemțește acele două cărți: „Contribuții privitoare la Descrierea statistică și istorică a Principatului Moldovei"[2], *din cari, întâia poartă data și locul, 1805, Brașov, având în frunte o foarte reușită gravură a Mitropolitului Iacov.*

Lucrează „de dragul științei" căreia îi înfățișează o națiune necunoscută. După părerea lui, Moldova este o țară înapoiată în cultură, — firește, înțelegând prin

---

[1] N, Iorga, *Documentele Familiei Callimachi*, I, p. CLXXV.

[2] *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Furstenthums Moldau.*

aceasta, cultura îngrădită în linii, cu paragrafe și etichete înguste, pe care o deprinsese în comunitatea sa și o primia necontenit de departe, din patria cea mare, pe care nu putea s'o uite.

Cu o astfel de mentalitate, cu o mândrie și o pornire vădită, care de multe ori se desvălește, Wolf are uneori păreri greșite, cari însă adesea le răstoarnă prin însăși încheeri de-ale sale.

Totuși, în general, lucrarea lui e o carte de mare preț, chiar când vine după Descrierea Moldovei, *a lui Dimitrie Cantemir, — mai pe scurt, mai sărac și pe alocuri în destul de falș informată. Cu oarecare dreptate, Russo în* „Iașii și locuitorii săi în 1840", *găsește că „neamțul" în lucrarea sa „a rezumat cu discernământ și cu gust moravuri, istorie, caracter, guvern"* [1],—*firește, atât cât se poate cere unui „neamț" a cărui seminție trăià în mijlocul fraților noștri, și care, prin aceasta, se vedeà silit să aibă o anumită atitudine.*

*

Din nenorocire, pentru zugrăvirea vechilor împrejurări de viață românească, într'un cadru mai mare, nu avem alte multe izvoare. Pentru acest cuvânt, am scos din cartea lui Wolf, pe care ar trebui s'o avem tradusă în întregime, numai câteva pagini, cari mi s'au părut că sunt mai în strânsă atingere, de viața moldovenească, de pe la sfârșitul veacului al optsprezecelea.

Tudor Pamfile

---

[1] Cf. *Viața Românească.* VII, no. 9, p. 292—3.

[p. 28:][1] Producte fireşti[2]

[p. 32:] Fiindcă Moldova produce o mulţime mare de felurite feluri de vite, după cum voiu arăta mai departe, se înţelege, trebue să aibă şi un mare prisos de livezi cu fân. Cea mai bună iarbă creşte într'o bogăţie de necrezut; se văd în cele dintâi luni de iarnă încă, în aproape toate ţinuturile Ţării, foarte multe păşune necosite.

[33:] Cu toate acestea, Moldovanul este foarte sârguincios când este vorba de făcutul şi păstratul fânului [3]. Caii şi boii îi aduc bani şi hrana lui, şi de aceea el se vede dator să le poarte grija gurii. Boerii, cari au mulţi servitori [4] se îngrijesc să facă în fiecare an atâta fân cât să ajungă pentru hrana foarte numeroaselor vite ale lor, ba să poată şi vinde, în fiecarc an, de două până la trei pungi de bani.

Aproape tot felul de grâne ar creşte pe acest fericit pământ de muncă, dacă s'ar pune mai multă silinţă şi osteneală. Lacoma stăpânire de-asupra bietului ţăran vrednic de milă, îi aduce acestuia prea dese supărări când este vorba de răsplata muncii lui; această stăpânire cu mână despotică, când nu-i iea totul, îi lasă foarte puţin.

Cele mai de samă feluri de producte sunt următoarele:

1. *Grâul de toamnă* [5]. Acesta nu este cultivat într'o măsură aşa de mare ca în Germania sau în Transilvania vecină. Pricina de căpetenie a slabei culturi de toamnă, poate foarte bine să fie prea-timpuriul cules de vie cu care ţăranul moldovan se îndeletniceşte tocmai pe când sămănăturilor de toamnă le este vremea să fie puse în pământ. Acestea se vede din

---

1 Pagina textului german.

2 Face parte din Partea I.

3 Din satul meu, Ţăpu, jud. Tecuci, am cules şi am publicat o tradiţie că Tătarii luând robi din Moldova, îi puneau între altele, şi la făcutul clăilor de fân. — socotindu-i destoinici la aceasta.

4 Termenul propriu nu este acesta: servitor, slugă, ci *oameni*, *oameni de casă*, *oameni boereşti*.

5 „Winterkorn".

faptul că în ținuturile Neamț, Suceava, Botoșani, Dorohoi și [34:] Soroca, unde nu sunt vii, se găsește mai mult grâu de toamnă, decât în ținuturile prielnice podgoriilor; la aceasta ajută și o prea întinsă cultură a popușoiului.

[1 bis] *Săcara* se întâlnește într'adevăr prin multe părți, însă câtimea acestui fel de product nu poate fi luată în samă.

2. *Grâul de vară* este cultivat în măsură mai mare, pentru că cere osteneală mai puțină. Printre altele se întâlnește aici o specie de acest grâu care are spicele foarte mari și grăunțele așa de umflate, că samănă cu grâul de vară, ca și cu cel de toamnă. Moldovenii îl numesc *arnăut*. Acesta este de bună samă mai rodnic, mai bogat în făină ca grâul de vară pe care Românii din Transilvania îl numesc Crimpițe [1].

3. Cu *orzul*, locuitorii acestei Țări sunt foarte obisnuiți, — ținând locul ovăzului pentru cai. De altfel, acestui product nici nu i se dă altă întrebuințare. Despre *orzul cilindrat* [2], pe aici se știe numai atâta, că se aduce din Brașovul Transilvaniei, și că se cumpără din dugheni.

Berării nu s'ar găsi pe aici dacă nu s'ar afla vre-un neamț ori poate un ovreiu care să se îndeletnicească cu aceasta, în nădejdea câștigului. Cu 20 de ani mai înainte nu se știa în întreaga Țară nimic despre bere [3]. Acest lucru făcea pe acei streini veniți proaspăt din țările cu bere, ca să se folosească de prilej și să tragă în Moldova cele mai mari beții. In răsboiul [35:] din urmă cu Turcii, *Potemchin*, prințul rus, a adus în Moldova bere englezească care n'a părut rea veselilor cinstiți boeri. După moartea prințului au fost vândute toate lăzile, plătindu-se pentru o sticlă, bucuros, dela 5 la 6 piaștri. In 1793 s'a deschis de către un neamț o berărie în Iași. Berea care se deafăcea acolo era bună și eftină; însă pentrucă a fost făcută în Moldova și nu în Anglia, n'a fost prețuită și berarul n'a eșit la capăt.

4. Și *ovăzul* este un lucru rar în Moldova. Lumea își dă îndeobște cu părerea că ovăzul prea înfierbântă caii, și apoi,

---

[1] „Krimpitze".

[2] „*Gerollter Gerste*", cred că: arpăcașul.

[3] Ceeace nu este adevărat. Berea s'a cunoscut și s'a fabricat de foarte mult în Moldova; despre *brahă*, cf. I. Antonovici, *Istoria comunei Bogdana*. Bârlad, 1906, p. CXVII—CXVIII.

nu este o hrană bună ca orzul. Totuş unii dintre ungurii cari locuesc pe aici îl cultiuă şi sunt mulţămiţi cu el.

5. ***Mălaiul*** obişnuit este peste tot, destul. Dintr'acesta se găseşte un fel numit ***mălaiu roş*** pe care răposatul Mitropolit ***Iacov*** l-a adus din Rusia pe vremea celei din urmă secete; de atunci, cultura lui s'a răspândit şi în alte ţinuturi. Acest mălaiu este frumos şi lucios, şi la grăunţe aproape tot aşa ca bobul de cânepă.

Moldovenii se îndeletnicesc cu cultura acestei plante nu numai pentru a avea cu ce hrăni puii de gojbaliţe, dar şi lor le slujeşte de hrană făcând dintr'însul felurite bucate.

[36:] Mălaiul făcut [1] este fiert de unii cu apă sau cu lapte [2] şi prăjit cu slănină, cu unt proaspăt, şi în zilele de sărbători cu oloiu; alţii îl fierb cu carne de berbec, făcând astfel nişte bucate gustoase, numite, ca şi celelalte: ***păsat*** [3]. Din făina de păsat se face un fel de pâne coaptă în vatră, care este cunoscută sub numele de ***mălaiu*** [4]. Eu am văzut foarte adesea ***Murzacii tatari*** prăjind numai de-abia păsatul, ca şi boabele de cafea, apoi opărindu-l cu apă clocotită şi bând ceeace ieşia, ca pe un lucru bun. Această plăcută băutură cu care cinstesc oaspeţii aleşi, o numesc *talcan*; cu el m'au cinstit şi pe mine de mai multe ori.

6. Şi ***hrişca*** [5] este cunoscută pe aici: fiindcă slujeşte ţăranului drept hrană, şi este de mare folos şi stupăritului din această Ţară, hrişca este cultivată din destul. Din făina de hrişcă, oamenii fac, cu apă şi sare, o fiertură numită ***mămăligă***, care însă are o înfăţişare aproape neagră; unii o găsesc mai plăcută decât ***mămăliga de cucuruz*** [6], care este mult mai hrănitoare, se mistue mai uşor şi nu-i aşa de cleioasă ca cea dintâi. In vremurile vechi Moldovenii nu ştiau multe cu privire la cultura cerealelor; erau însă şi prea leneşi; [37] de aceea nu se vedea

---

1 Pentru *păsatul făcut*, cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, p. 243 şi *Ion Creangă*, IX, p. 66—67.

2 Zicala: *I-a căzut laptele'n păsat*, o dat norocul peste dânsul.

3 „Passat"; de bună samă, este vorba de *plăchie*.

4 „Malay".

5 „Heidekorn. Buchweitzen".

6 „Kukurutz—Mamaliga".

aproape în întreaga Țară altă plantă de cât această hrișcă din care pricină, în vechile scrieri, Moldova era numită *Comania nigra* [1], iar de turci *Carabogdania* [2]. Albinele se abăteau foarte pofticioase pe la florile acestei plante și culegeau multă miere, care însă, nu se putea măsura la gust și la bunătate cu mierea culeasă de pe floarea teiului și de pe cea de salvie sălbatecă.

7. *Popușoiul* [3] (numit în Transilvania *Cucuruz* [4]; în Germania: Meys, türkisches Korn; în Valahia: *porumb*; în Moldova *popșoi*) [5] este întâia dintre cele mai iubite plante ale Moldovanului, care se poate denumi în deobște, fără a greși, *mana* [6] tuturor Valahilor, — atâta este cultivată de mult, de aceestă națiune. Această plantă era cu totul necunoscută în Moldova cu o sută de ani mai înainte. Abia în 1710 o aduse în Țară *Neculai Mavrocordat*, îndemnând poporul cu multă stăruință s'o cultive, pentru marea ei rodnicie. Așa spun toți în Moldova.

America este țara de obârșie a popușoiului (zea), pe care [38:] l-au adus mai întâi spaniolii în Europa, din India apuseană [7], lucru pe care turcii nu-l prea recunosc, spunând că ei ar fi dobândit întâi acest cereal din Egipt, pentru care cuvânt, și în limba lor turcească i-au dat numele de missir-bogda (grâu egiptean). În Moldova n'am întâlnit în cei dintâi ani ai mei amândouă felurile de popușoi. In toată Țara sunt câtimi foarte însemnate de ***popușoiu mare***. Despre celalt soiu de popușoi, ***mic***, numit ***popușoiu de trei luni***, din pricină că se coace în 10 ori 12 săptamâni, — Moldovenii nu știau nimic acum șapte ani. Era totuș bine cunoscut în Transilvania și mai ales în ținutul Mediașului.

Pentru îndeobștea gospodărie moldovenească, acest soiu

---

[1] Părere cu totul copilărească.

[2] „V. Türkische und ungarische Chronik, § CXII, p. 207 (Nürnberg 1663, fol.) De asemeni Timon, *Imago novae Hungariae*, cap. XIV p. 73 (Vienn. Prag et Tersti, 1762 in 4-to.").

[3] „Turkischer Weitzen".

[4] „Kukurutz".

[5] „Popschoi".

[6] „Manna".

[7] „Linne vollständiges Pflanzensystem etc., partea 12, p. 644 (Nürnberg 1785.—8).

de popuşoiu este într'adevăr o plantă foarte binefăcătoare. Ca mâncare ţine pe om sănătos, îi înmulţeşte puterile, îl hrăneşte în deajuns, şi nu-i cere la pregătire, multă osteneală, căci şi un copil de 10 ani o poate foarte bine face. Odată deprins, ţăranul şi casa lui se hrăneşte fără cheltuială cu cucuruz, şi tot cu el îşi îngraşă şi porcii; şi dacă nu mai are altceva, trăeşte foarte mulţumit cu *mămăliga* lui. Dacă umblă prin codri şi munţi, îşi iea cu sine ceva făină de cucuruz, o căldare şi puţină sare, şi aşa, nu-i silit să poarte grija pânii ori a altor bucate [39:].

Dacă se opreşte la stâna lui, acolo găseşte, pe lângă mămăligă, încă şi lapte, şi astfel îşi pregăteşte un ospăţ pe care nu ştiu dacă l-ar schimba cu altul al lui Vodă. In acest fel se hrănesc şi alţi ţărani săraci ai altor naţiuni, cum sunt ungurii şi saşii. Numai, se spune, şi nu fără temeiu, că cultura prea întinsă a acestei plante ar fi potrivnică şi, mai mult chiar, primejdioasă prosperării grânelor.

Tabacul se va produce în mare cantitate în Moldova, căci partea bărbătească, din toată Ţara, fără deosebire de vrâstă, fumează şi trage tabac pe nas [1], şi nu se îngrijesc că Turcii le-ar răpi din această plantă, tocmai ei, osmani prea moftoroşi, ca să ajungă să folosească tutunul moldovenesc. Nu dese ori am văzut eu fumând tutun şi femeile, mai ales grecoaicele şi ţigancele, cari se cam asamănă la faţă între dânsele. Moldovencele de obârşie nu se gândesc la fumat, şi socotesc ca o batjocură când văd pe ţărigrădence prefăcându-şi gura în hornă. Tutunul din Ţară îl folosesc numai ţăranii. Cel mai bun creşte la Huşi, — numele unui Episcopat — şi la un sat de pe Siret, anume Păşcan[ii]. Familiile boereşti, ca şi feţele mai de samă ale clerului şi ale altora, folosesc tutunul adus din Turcia, din care o ocă [2] preţueşte 70 ori [40:] 80 parale [3], şi de multe ori chiar şi 3 ori 4 piaştri. Ca să nu mai lungesc vorba, trec la felurile de poame [4]

---

[1] Cred că este aici ceva neadevăr.

[2] „Oca este o măsură turcească făcând cât 2 funzi şi $1/4$".

[3] „O pară face, după convenţiunea monetară, cam $1^1/_2$ Kreuzer, cum se arată în partea III".

[4] „Obstgattungen".

şi legume[1] ale Ţării, cari nu sunt cunoscute sau nu se găsesc tot aşa de multe în Germania, cum se găsesc aici. Intrucât priveşte pe cele dântâi, se poate spune că în Germania nu se ştie aproape nimic de *minunatele* şi *gustoasele mere*, *pere*, *perje* şi *piersice* moldoveneşti; chiar şi acele *mere* ce se numesc *domneşti*[2], în Germania[3], n'ar ridica nici o vâlvă, cu toată preţuirea ce le-o dau Moldovenii. Tot astfel se poate vorbi şi despre *legume* din care se găsesc foarte puţine soiuri,— nici acestea de mare samă. Trebue însă, dintre ele să scoatem *pepenii*[4] — atât cei galbeni, cât şi cei verzi[5] —, cari se fac aici într'un număr cu mult mai mare ca în părţile noastre, şi cari se deosebesc mult prin mărimea şi bunul lor gust. Aş mai putea să pomenesc încă două dintre legume, cu totul necunoscute la noi. Una este numită de Moldoveni în limba lor *patlagele*[6]; cealaltă poartă numele de *bame*[7], adică, — der essbare Ibisch — (Hibiscus esculentus, L.). Aceste verdeţuri sunt socotite în casele celor mai de seamă ca nişte bunătăţi deosebite, pentru care cuvânt se şi cultivă într'o măsură mare.

[41:] Celei mai de bun neam dintre plante, *viţei de vie*, îi merge minunat în Moldova, cultura ei fiind socotită ca o îndeletnicire aleasă. Intr'adevăr, în Transilvania, vinul moldovenesc este aproape cu totul necunoscut căci cea mai mare parte din Transilvania are, în această privinţă, prisosul său. Braşovul şi câteva sate de samă de Ţara-Bârsei[8], unde clima este mai prielnică, îşi aduc vinul de nevoie din cele mai apropiate părţi ale Valahiei, mai uşor decât ar face-o din îndepărtata Moldova. In schimb, cele mai multe legături comerciale, cu privire la vin, le are Mol·

---

[1] „Küchengewächse".

[2] „Maerye domnescht".

[3] La care, ca Sas, trebue să se gândească pururi, şi cu ale cărei bogăţii şi însuşiri, crede că poate compara o Moldovă robită!...

[4] „Die Melonen".

[5] „Zucker — şi Wassermelonen".

[6] „Potluschaelie, —. Este vorba de spanischen Eyer, Solanum Melongaena. Linne.

[7] „Bamie".

[8] „Burzenland".

dova, cu Polonia şi Rusia. Mai ales negustorii greci din Nişna [1], iau din Ţară mult vin. Cu toate că nu se poate arăta hotărît câtimea de vin care iesă anual din Ţară, totuş îşi poate face cineva o părere aproape de adevăr despre aceasta, socotind că veniturile Domnilor moldoveni, din dările de pe vin, se ridică pe an la cel puţin 380 de pungi, pe cari slujbaşii visteriei se îngrijesc a le strânge. Aceste 380 de pungi fac 190.000 de piastri; 1 piastru are 40 de parale [2]. Fiecare vadră de must (de câte 10 oci) fiind taxată iarna de vădrari cu 4 parale, după suma de mai sus iesă că trebue să fie 1 milion şi 900.000 de vedre de must pe care îl produc podgoriile moldoveneşti într'un an mijlociu. După următoarele observaţii însă, se socoteşte că produsul anual al vinului trebue să fie cu mult mai mare [42:].

1. Acei boeri cari iau asupră-le vinăritul, se îngrijesc anume ca să nu-l ridice, spre a nu se pomeni păgubitori. Se poate astfel încredinţa că în loc de a se vădrări 1.900.000 de vedre, suma ar trebui îndoită, adică 3.800.000 de vedre.

2. Clerul stăpâneşte un mare număr de podgorii, cari nu sunt supuse vădrăritului; se poate spune fără greşală că aceste vii sunt aproape a zecea parte din totalul podgoriilor Ţării. Aceastá a zecea parte dă un număr de 380.000 de vedre.

3. Fiindcă Moldovanul este în deobşte prea înclinat la tăinuiri, este uşor de închipuit că în fiecare parte de podgorii din această Ţară, vor fi îndosite multe vase pline cu această băutură, scăpând astfel de vădrărit. Sunt dese pildele când această neîngăduită dosire este descoperită şi atunci, întreaga câtime de vin este luată pe seama stăpânirii. Însă, ce ochiu poate fi aşa de pătrunzător, încât să poată străbate aceste feluri de viclenii, cari folosesc colţuri nebănuite!

Cine ar vrea să ţină samă de cele arătate până aici, cu multă siguranţă, după cuvenita socoteală, ar ieşi că o sumă mai mare de [43:] 4.200.000 [3] vedre de vin se dobândeşte în Moldova, într'un an mijlociu.

---

[1] „Nischna, Nisch-Novgorod".

[2] E vorba, prin urmare, de *leul* vechiu.

[3] „Socotite în măsura Transilvaniei, numărul se va ridica la 5.250.000 vedre („Eimer"). O vadră transilvăneană are numai 8 oci („Maass")".

Bunătatea acestui vin este deosebită, ca şi în alte părţi podgorene, după însuşirile pământului pe care se produce. *Vinurile de Odobeşti* se pun în fruntea celor mai alese, pentru înfăţişarea şi tăria lor. Acestora le urmează vinurile de Cotnari, cari într'adevăr, nu sunt aşa de tari, dar au un gust cu mult mai plăcut, apropiindu-se mult de vestitele vinuri de Champagne[1]. *Vinurile de Huşi, de Nicoreşti, de Iaşi şi altele*[2] sunt de asemeni bune de masă. Dar toate, în deobşte, ar putea fi mai bune, ori s'ar îmbunătăţi mai mult, dacă podgoreanul moldovan şi-ar da mai multă silinţă şi ar avea mai multă grijă în cultura viţei, dacă strugurii ar fi culeşi la vreme, dacă vasele ar fi ţinute curate, dacă beciurile ar fi zidite după moda nemţească, dacă vinul ar fi tras la vremea cuvenită şi apoi, bine îngrijit câţiva ani, — dacă s'ar face astfel, deosebirea dintre vinul unguresc şi cel moldovenesc ar fi neînsemnată.

Şi totuş, cu toată lipsa de rânduială şi pricepere, este de neînţeles aproape cum [44:] se produce o câtime aşa de mare de vin. Dacă îţi arunci numai o privire fugară peste podgoriile acestei Ţări, nu găseşti peste tot nici un bucium de vie aşezat într'o rânduială bună şi nici unul curăţit de hălăciugă. Prin unele locuri, corzile sunt prea dese, în cât, creşterea lor este împiedecată; prin altele, corzile sunt prea mari. Chiar şi curăţirea viei de burueni se face prost. Multe podgorii nu sunt săpate a doua oară. Strugurii cei dulci, buni, putrezesc pe lângă cei răi, ori, neajunşi la copt şi nedeosebiţi, se amestecă unii cu alţii, se mustesc şi se tescuesc. Vasele sunt cu adevărat curate, numai când ies din mânile dogarului. Vechi, ori abia întrebuinţate, sunt prost îngrijite.

Nu rare ori am văzut vara pe moşiile boereşti poloboace pline cu lână de oaie, cucuruz, grâne, şi altele; alte ori aceste vase stau supt adăposturi de şindrilă unde-i prieşte mucegaiului şi altor felurite feluri de stricăciuni, ca apoi, număr însemnat din

---

[1] Dimitrie Cantemir, în *Descrierea Moldovei* (ed. Bucureşti 1909, p. 67) pune în frunte Cotnarii, urmând acestei localităţi la rând: Huşii, Odobeştii, Nicoreştii, Grecenii şi Costeştii din Tutova.

[2] „Aproape toată Ţara este plantată cu viţă de vie, în afară de districtele Neamţ, Suceava, Botoşani, Dorohoi şi Soroca, unde pământurile sunt prea reci".

aceste vase de tot chipul, să fie umplute toamna cu must. In *semnice*, care țin locul beciurilor, vasele se pot vedea acoperite de mucegaiu, pânze de paingâni și colb. Supraveghetorii (vornicii de curte) nu poartă nici o grijă ca vasele să fie curate și umplute [45 :], căci li-i lucru știut că stăpânii lor nu-s obișnuiți să supravegheze singuri și să înfrâneze cu asprime asemenea neorânduelі. Despre răvăcirea vinului nu se știa nimic în Moldova până la 1780. Atunci am împărtășit eu câtorva boeri acest lucru, și acum se poate vedea că făcându-se astfel, vinul se poate păstra mai mulți ani. Mai înainte se vărsa vinul stătut după un an și ceva ca nefiind bun la nimic, când putea fi întrebuințat, cu ceva osteneală. Totuș se află, de sigur, încă mulți podgoreni cari de dragul șederii, se'nspăimântaă când aud de osteneală, aducându-și prin aceasta, pagube mari. *Cel mai bun vin*, în chip obișnuit, este vândut de boeri; cel *care rămâne* îl beau la masă; acesta, în cele mai multe case, din lipsă de îngrijire, este așa de rău, că în Transilvania îl dă deoparte, și cere apă.

Din *strugurii negrii-roșii* se face aproape peste tot în această Țară de vinuri, un fel de vin numit Wermuth [1], dar nu după meșteșugul nostru. Se umple un vas cu 80 până la 100 vedre cu pelin [2], se toarnă apoi must roș și se lasă acolo să fiarbă. Această băutură slujește la unii ca doctorie pentru stomac; întrebuințarea ei se face cam des, și vai! adesea, prea des!

Având de aface cu o Țară foarte bogată în vegetație, cu locuri de *câmpii* mănoase, pe care [46:] cresc cele mai bune feluri de ierburi, este învederat că vom găsi și fân cu îmbelșugare; sunt multe *păduri* cari se întind pe lungimi de poște, bogate în tei frumoși, arini, fagi, stejari, pini, brazi și ulmi; afară de acestea se pot întâlni multe pădurișuri neîngrijite de nimeni, mari cât un ținut; astfel își poate face cineva idee cât de lesnicioasă este creșterea vitelor cornute, a cailor, oilor și altor animale, din care lucru numai, Moldova câștigă pe an o mare sumă de bani.

Nici nu-mi trece prin cap să vorbesc cu amăruntul despre

---

[1] Poate fi vorba de *vin-pelin*.

[2] „Wermuthkraut".

toate felurile de animale sălbatice şi domestice care se hrănesc pe pământul Moldovei. Alţi scriitori, şi mai ales Cantemir şi Sulzer au făcut aceasta cu mult înainte de mine; prin urmare, va fi de ajuns dacă voiu da numai *nişte scurte însemnări.*

Caii cari se impun prin statura lor mijlocie, însă frumoasă, ca şi prin sprinteneala lor, slujesc Moldovenilor la multe. Sunt foarte mulţi boeri cari au câte o herghelie[1] ce cuprinde câte 4 şi 500 de iepe fătătoare, cu cei mai buni harmasari, între cari unii, şi turceşti. Cât poate fi de repede înmulţirea acestor folositoare animalele în această Ţară, se poate uşor închipui. O [47:] mulţime nu prea mică dintre aceste animale se vinde în *Austria* şi *Prusia*, unde caii vor fi întrebuinţaţi la călărimea uşoară. Caii mai mari se găsesc dincolo de Prut, unde clima, iarba şi apa sunt foarte prielnice. In ţinuturile de munte, caii sunt într'adevăr mai mici, dar sunt tari şi neobosiţi.

Cu *vitele cornute* se face de asemeni un comerţ de mâna întâi, care se prelungeşte până în Boemia, Moravia şi Silezia. După cum vitele crescute în Moldova au o mai mare căutare faţă de cele ridicate în Valahia, tot astfel şi preţul celor dintâi va fi învederat mai mare.

Cu privire la creşterea *oilor* şi folosinţa lor, nu putem pune Principatul Moldovei chiar alături cu un Regat, cum este *Spania* şi chiar *Anglia* ori *Franţa*[2]. Privite aşa, acestora li se cuvine locul de căpetenie, [48:]; altfel, s'ar găsi cu greu în altă parte a Europei o provincie care să stea la măsură, întâi cu Valahia şi apoi cu Moldova, în privinţa numărului acestor folositoare dobitoace. Pentru Valahia se socotesc *patru*, iar pentru Moldova, *trei milioane* de oi (la o laltă cu caprele). Că numărul acesta

[1] „Eine Hergelie (Stutterei)".

[2] „In *Spania* numărul oilor *Merino* sau al celor cu lâna subţire este de 5 milioane; numărul celor rele, adică cu lâna tare, este de 3 milioane; în total, 8 milioane. In Anglia însă, numărul trebue să fi fost pe la începutul veacului trecut ridicat la 12 milioane. V. *Statistick des Königreichs Ungern* de d-l Prof. Mart. Schwartner, Pesta, 1798. 8. După cele arătate în *Journal de Paris*, Franţa, în prea întinsul cuprins al prea numeroaselor sale state de după pacea dela Luneville din 9 Februarie 1801, are 30.307.600 capete de oi, cari dau anual 106.770.000 funzi de lână, cu a cărei industrie şi comerţ, Franţa întrece toate naţiunile Europei. Dar poate numărul dat să fie socotit prea mare".

era cu adevărat atâta la 1786 ne asigură un scriitor [1] vrednic de toată credința. După știrile unor negustori valahi, cari se pot lua ca adevărate, se pare chiar că numărul dat pentru oi trebue mărit cu câteva sute de mii. *Numărul oilor din Moldova* nu se poate cunoaște decât prin arătările acelora cari iau asupra lor darea anuală care se cuvine Domnului, pentru turme, numită *oerit* [2]. Aceşti oameni însă, înțeleg lucrurile mai bine decât Domnul. Ei m'au asigurat în taină că dacă s'ar aduna la o laltă toate oile și caprele din Țară, împreună cu celelalte scutite de dare, s'ar ajunge cu siguranță la un număr mai mare decât *trei milioane*. Lucrul acesta se înțelege ușor când ne gândim că Moldova este așa de puțin populată, că are însă nesfârșite întinderi pline cu iarbă bună, și că acel gospodar de țară [49:] cu nimic altceva nu se îndeletnicește mai cu drag, decât cu acest soiu de economie. Astfel, am făcut cu vechilul unuia dintre aceștia următoarea socoteală: In toată Țara sunt 800 de boeri; să dăm fiecăruia dintre acești stăpâni câte 1500 de oi și vom avea o sumă de 1.200.000. Numărul familiilor moldovenești este de 77.000; dacă punem pe sama fiecăreia numai 24 de oi, ajungem la numărul [3] de 1.848.000 de oi. Numărul oilor bisericești și ale Armenilor se ridică cel puțin la 200.000. Totalul va fi astfel de 3.248.000.

Să se apuce acum cineva și să socotească ne mai auzita sumă de bani ce s'ar scoate din laptele, brânza, untul, mieii, lâna, carnea, săul și pielea acestor oi! Aceasta ar trebui să se facă neapărat cu oile boerilor și ale mânăstirilor, și se va vedea că folosul ar fi negândit de mare. Folosul țăranului este însă prea mic, de oarece o parte din produsele acestei îndeletniciri, — această ființă apăsată trebue s'o dea Turcilor pe un preț hotărît de Domn. Și fiindcă [50:] Domnul nu dorește să supere întru nimic, nici pe cel mai neînsemnat musulman, ca să nu fie mazilit [4] într'al doilea sau într'al treilea an de domnie, hotă-

---

[1] „*Geschichte der Walachei und Moldau*, tradusă din italieneşte, p. 51".

[2] „Das so genannte oierit".

[3] „Mulți boeri au câte 4 și 5 turme, fiecare cu câte o mie de capete; ba și între țărani se găsesc mulți cari cresc până la 200 de oi, dacă nu mai mult. Firește, sunt și sate, cari au mai puțin",

[4] „Masilirt (abgesetzt".

reşte preţul oilor aşa de scăzut, ca negustorii turci să fie pe deplin mulţămiţi. Astfel, fără ca să se poată împotrivi, strivitul ţăran se alege mai cu nimic din rodul ostenelii sale. Dar cu toată această nedreptate, oaia este totuş un lucru foarte de samă în negustorie, din care cei bogaţi se folosesc cu mult. Mâncarea cărnei de oaie, vecină cu risipa, ridică şi ea preţul acestui soiu de animale. In Moldova se taie rar vite cornute şi porci [1]. In căsăpii nu se poate găsi nici o bucăţică de carne de viţel; numai pe la câte o casă, dacă se taie la şase ori la zece luni câte un viţel. Mai bucuros, se lasă acest animal să se facă mare, pentru ca vânzându-l, să se dobândească sunători destui, cum se şi întâmplă în Moldova foarte lesne, precum am mai arătat, cu frumoasele câmpii, pe care hrana stă din prisos. Oile şi păsările tinere sunt pentru mâncările alese ale multora din locuitori în zilele de dulce. Multele zile de post cari fac la olaltă peste 30 de săptămâni din an, cruţă foarte mult oile, mieii şi alte feluri de cărnuri, şi aşa se poate înţelege cât de mult [51 :] se pot spori banii, cu ceeace se poate vinde. In Moldova, ca şi în Muntenia vecină, se află deosebite feluri de oi; cele numite ţigăi [2] sunt ceva deosebite în Moldova; acestea dau mai puţină lână ca în Valahia [3].

Oile aclimatizate prin ţinutul Sorocii, cari se numesc în

---

[1] „Numai de puţini ani a început să se taie în Iaşi mai multe vite şi porci".

[2] „Die sogenannte Zigaiart".

[3] „Cu prilejul arătării acestor feluri de oi, să mi se îngăduie a pomeni următoarele observaţiuni din citatul autor italian :

„In Valahia sunt trei feluri de oi şi adume: *ţigăile* [„Zigai"], *bârsanele* [„Barsan"] şi *stogoşele* [„Stogosk"]; cele dintâi au o lână foarte fină şi scurtă, şi o carne minunată; celelalte au lâna lungă şi aspră; cele de al treilea, cari-s bastarde, dau o lână mijlocie. Soiul care se numeşte bârsane trebue neapărat să fie duse vara la munte, căci căldura dela şesuri le omoară. Ţigăile pot trăi la şesuri, numai să aibă în apropiere o pădurice, unde să se umbrească, şi apă bună. Soiul cel de mijloc o duce la căldura verii mai bine şi nu-l supără mai de loc asprimile vremii; carnea acestora are de asemeni un gust bun. Este de însemnat că nici odată nu s'a putut deprinde ţigăile în Moldova, cu toate că îngrijirea lor este la fel cu a celorlalte. Nu numai că soiul ţigăilor se strică, dar şi oile cari au fost aduse din Muntenia, fac, în anul al doilea, o lână mai mare şi mai aspră, ca şi a oilor de de baştină. Op. cit., p. 51, 52 şi urm.".

Moldova *pârnăi* [1], se pot socoti cu dreptate ca cele mai bune. Intâi, carnea lor este foarte gustoasă; al doilea au cu adevărat o coastă mai mult [2] ca alte oi, şi al treilea cu coada scurtă [52:], şi groasă, şi lată, par mai deosebite. Lungimea cozii este de 6 ţoli [3], lăţimea de 4, şi nu se termină printr'un vârf ascuţit, ci este oval-rotundă [4]. Despre acele oi sălbatice, pe care Cantemir le descrie ca având o înălţime ciudată [5], nu am nici o cunoştinţă.

Când o ţară este aproape peste tot acopeaită cu un prisos de păduri de stejari şi fagi, îşi poate cineva închipui uşor cât de întinsă trebue să fie mai ales *creşterea porcilor*. Aceasta se întâmplă cu Moldova, unde, nu o jumătate de zi, dar zile întregi trebue să mergi spre a putea străbate o astfel de pădure şi unde, pe lângă mici tufişuri, vezi *ici* un stejar înalt, *colo* nenumărată mulţime de fagi. Moldovanul nu paşte numai oile, dar se duce bucuros şi cu porcii; lucrul este uşor când te gândeşti că din această îndeletnicire se poate trage o sumă de foloase. Printre neamurile de porci cari cresc în această ţară, se găsesc mai ales în [53:] ţinutul Orheiului, cum mărturiseşte şi Cantemir, un soiu care n'are copită despicată, ci se naşte ca şi caii, c'o singură copită [5]. Răposatul *Mitropolit Iacov* m'a asigurat că asemenea porci se află şi în Valahia, după cum se pot afla şi în Polonia mare, precum arată un vechiu autor [6].

---

1 „Pirnei".

2 „eine Ribbe mehr"; minunea aceasta de bună samă că este luată după Cantemir; *op. cit.*, p. 72: „sunt a se socoti deosebit [oile] acele ce sunt în ţinutul Sorocii că toate au câte o coastă mai mult decât celelalte, şi cât trăesc ele, nu o pierd".

3 Un ţol („zol") face cam 25 milimetri.

4 „Oare patria acestor oi nu poate fi Fez, în imperiul Marocco ?"

5 *Op. cit.*, p. 72—3: „Decât acestea [cu o coastă mai mult], sunt mai cu mult deosebite oile cele sălbatece, care cu greu se vor găsi şi pe la alte locuri. Buza lor cea deasupra spânzură în jos de două degete mari; pentru aceea sunt nevoite ca să pască mergând îndărăt. Şi grumazul lor este ţapăn, fără de încheeturi; pentru aceea nu pot să-şi întoarcă capul nici în dreapta, nici în stânga, şi picioarele lor sunt scurte, însă atât de grabnice, încât nici cânii, când le gonesc, mai nu pot să le ajungă. Si adulmecarea lor este atâta de aspră, încât de o milă nemţească departe, adulmecă pe vânător sau pe fiara care vine cu vântul asupra lor. Iară când vin asupra lor împotriva vântului, nu pot să-i adulmece până când le prind".

6 *Op. cit.*, p. 74: „Râmătorii în ţinutul Orheiului la satul Tohatin, în-

Fie că-i ghindă mai multă, fie anul mai slab în acest rod, creşterea porcilor nu pricinueşte nici cea mai mică cheltuială. Dacă lipseşte acest fruct pentru îngrăşare, se înlocueşte cu grăunţe de popuşoiu, dar atunci preţul acestor animale se ridică. Astfel *o pereche* dintr'aceştia trebue să se plătească 40 sau 50 de guldeni, în loc de 12 ori 16, ca atunci când ar fi fost îngrăşaţi cu ghindă. Porcii îngrăşaţi cu *jir* au într'adevăr o carne bună;. numai slănina şi osânza este şi rămâne moale şi cam acră, îngălbenindu-se şi râncezându-se după 5 sau 6 luni. La porcii îngrăşaţi cu ghindă sau popuşoi [54:] nu se întâmplă aceasta; slănina şi osânza lor se ţine ca şi proaspătă un timp mai lung. Unii crescători necinstiţi dau porcilor bostani şi peşte [1], după cum în alte ţări le dau pâne de in; carnea şi slănina acestora însă este prea fără gust. Neguţarea porcilor în Moldova nu este aşa de întinsă ca în Valahia. Acolo cârduri numeroase se mână către Transilvania, ba încă şi mai departe, în Ungaria. Moldovenii însă au de-aface numai cu Polonii şi Ruşii vecini, cari nu pun pe carnea acestui fel de animal, un preţ aşa de mare. Dacă *coranul* n'ar opri întrebuinţarea acestui fel de carne, Turcii n'ar umbla mereu după miei şi oi, ci s'ar hrăni cu şuncă, slănină şi trandafiri, şi prin aceasta negoţul cu porcii s'ar mări mult, după cum se întâmplă cu oile; astfel, Transilvăneanul, în loc de 5 sau 6 guldeni, trebue se plătească pentru un porc cel puţin jumătate pe atâta mai mult (în anii de eftinătate).

(Va urma)

---

tre apele Ichilul şi Răutul, nu sunt cu copitele despicate, ci întregi, şi mai ca şi la cai; şi rămătoarele cari le aduc acolo din alte părţi, al treilea an încă fată prăsilă asemenea cu copitele întregi; şi aceasta nu se întâmplă numai celor domestici, ci şi celor sălbateci care se plodesc mulţime prin stuhurile ce sunt pe lângă Nistru".

[1] hrănire „mit Kürbisse und Fischen".

[2] „V. din nou îmbogăţitul *Curieuser Antiquarius* de P. L. Berkenmeyer, p. 884. Aşa ceva se află şi în Istoria naturală a lui Blumenbuch: „In Suedia şi Ungaria se găseşte o numeroasă specie de porci cu unghia nedespicată, cunoscută şi de cei vechi, după cum s'au văzut porci având trei unghii. In deobşte se văd la aceste animale domestice, ca urmare a degenerării, mai multe soiuri, decât la alte animale de casă".

In privința *animalelor sălbatice*, această Țară este lăsată de fire să fie o adevărată grădină de animale, unde se întâlnesc căprioare, cerbi, mistreți, urși, lupi, capre de pădure[1], iepuri, vulpi și altele, în număr însemnat.

Despre vânători mari, n'am auzit pe Moldoveni vorbind niciodată ceva, ba, se pare, în această privință, să nu fie moștenitorii adevărați ai vechilor Romani, cari socotiau vânătorii printre artiștii [55:] și căpeteniile de oaste, cărora le dădeau aceleași libertăți.

Numai boerii cari au moșii, strâng, când vor, pe la munți, oameni de prin satele lor pentru a împușca sălbătăciuni stricăcioase, a aveà cevà vânat la masă și a da avânt lucrării pieilor. In iernile cu omeți, se prind de țărani nenumărați *iepuri*, numai lovindu-i cu bățul; și-s veseli dacă pentru un animal ca acesta pot dobândi 5 ori 6 parale, — nu ca în Sibiu, unde un iepure se vinde cu un guldin. Nici *căprioarele* nu-s scumpe în Moldova. Cu 24 de ani mai înainte am cumpărat în Iași una cu 10 parale; acum însă trebue s'o plătești cu 2 până la trei piaștri. *Dihori* se găsesc mulți. Țăranii prind în tot anul peste 10.000, dăruind pieile jupânilor ispravnici dacă au câte o judecată pe care vor s'o câștige cu nedreptul; de multe ori însă le dă și altor boeri, cărora le plac foarte mult blănurile.

Cu privire la niscaiva *păsări* mai de samă în această Țară, nu se poate spune ceva. Printre multele păsări de casă cunoscute, se văd numai pe la curțile boerești *bibilice* (poule de Guinée)[2] cu câte un bibiloiu; acestea se bănuesc a fi aduse din Egipt prin Constantinopol și Grecia. *Păunii* [56:] sunt prețuiți pentru penele lor frumoase. Fetele mari și flăcăii dela țară își împodobesc capul într'un chip deosebit de plăcut cu acest fel de pene lucrate, așezate alături de bani de aur și de argint. Prin casele boerești, ca și prin cele ale neguțătorilor se vede aproape pretutindeni câte o *apărătoare de muște* (Miosó-

[1] „Feldgeisse".
[2] „Perlhühner".

bion) foarte frumoasă, făcute din pene de păun, şi câte un *cortel* (skiádion) cu care onorează câteodată pe musafirii străini. Un soiu de *şoimi*, nu de samă, s'ar puteà întâlni în Moldova, şi Bogdan-Vodă III, în 1511, în al şaptelea an al Domniei sale, făgăduià Sultanului Baiezid II, printre alte daruri de supunere, mai de preţ, încă şi 24 de şoimi pe an. Dar la aceasta trebuiau anumiţi ţărani deprinşi, cari la rândul lor să-i dăruească Domnului, de unde apoi porniau la Sultan.

Albinăritul, care se duce atâta de simplu încât aproape rămâne la ceva firesc, este unul din isvoarele de bogăţie ale locuitorilor, şi o îndeletnicire de samă. Albinele, cărora le prieşte foarte bine în această Ţară, şi cari întrec cu mult pe oameni, chiar când sunt harnici şi sârguincioşi din fire, dau în anii buni, fără ajutorul unui meşteşug amumit, atâta miere şi ceară, pe care, altă ţară mai puţin prielnică [57:] cu greu ar putea să le dobândească, chiar dacă cineva şi-ar da toată silinţa şi osteneala. Folosul anual al acestor plăcute şi trebuincioase producte ar puteà să fie în Moldova cu mult mai mare, dacă măestria firei ar fi ajutată mai mult de mâna omenească. Căci pentru îmbunătăţirea stupăritului nu se întâlneşte nici năzuinţă şi nici un gust pentru o carte bună de cetit. Ingrijitorii unei priseci s'ar socoti că fac o adevărată nelegiuire, dacă s'ar îndepărta cât decât de datina lor moştenită dela strămoşi. Vatavul lor este însufleţit de acelaş lucru, iar stăpânul unei asemeni priseci se mărgineşte, când e vorba de a înfrânà o greşală făcută din nepriceperea oamenilor săi, la aceea că porunceşte să dea vinovatului câte-va sute de curele la tălpi, pe când el, câtă vreme se îndeplineşte osânda acelei judecăţi, trage tacticos din luleaua lui cea turcească. Firea trebue să dea de-a gata acestor oameni nepăsători chiar şi *ştiubeiul*. In multe păduri se găsesc destule scorburi de copaci. Acestea sunt retezate sus şi jos, la aproape trei picioare, se mai lărgesc, cioplindu-se, li se sfredeleşte urdinişul, se acoperă sus cu o scoarţă de copac iar peste aceasta se pune o jumătate de cărămidă ori o piatră mai mare. Şi aşa, ştiubeiul este gata [58:]

Albinele, în trunchiul lor de copac, se aşează sub cerul slobod, pe o întindere de pământ aplecată, care este împrejmuită de tufişuri dese, în mijlocul câmpiilor strălucitoare de

mulţimea florilor. Aceste câmpii nu se cosesc înainte de luna lui August, iar uneori rămân chiar neatinse. Unii prisăcari îşi pun prisăcite în păduri, unde-s mulţi tei şi alte soiuri de copaci, cari se încarcă de flori. Locul acesta trebue să fie ceva uscat şi curăţit de iarbă. Astfel stau fără acoperiş şi în neorânduealǎ dela 500 până la 1000 de ştiubeie, în locuri depărtate. Unii boeri bogaţi au câte 3, 4 ori 6 asemenea stupării pe moşii şi în districte deosebite[1]. Rătezatul ştiubeilor este un lucru foarte curios în Moldova. La ştiubeie se umblă în tot cursul anului, fără multă socoteală, văzând, pe cât se poate, ca să nu strice celulele cu ouă, şi să aducă astfel o vătămare ştiubeiului, lucru care se poate întâmplà foarte uşor, când ar fi vorba [59:] de o mână nedibace.

Lumea este obişnuită să lase totul în sama firii care într'adevăr, face minuni. Chiar şi privitor la curăţitul ştiubeilor de viermi, larve şi alte insecte vătămătoare, albinelor nu li se poartă mare grijă.

In prisacă ştiubeile nu stau alături unele de altele, ci la 2 ori 3 picioare, şi asta nu în linie dreaptă, ci după cum îi place bărbosului prisăcar. In anii mănoşi, adică atunci când vremea-i prielnică, albinele se înmulţesc nemăsurat. Nu-i un lucru rar ca un roiu să dea 15 până la 20 de roi tineri într'o vară. Nu

---

[1] „Imi sunt şi mie cunoscuţi câţi-va stăpâni de prisăci, cari au pe moşiile lor dela cinci până la 6000 de roiuri ba şi mai mult. La 1780 pe când marele logofăt („Grosskanzler") Cantacuzino-Deleanu, un milionar, încă trăiá, în casa căruia eram cunoscut şi cu care mă duceam adesea la moşie, unde mă minunam de mulţimea stupilor, îmi surâse prieteneşte odată şi-mi zise: Prietene, n'ai văzut nici un şfert. Pe aceste trei moşii avem numai 4000 de roi; ceilalţi se află în alte districte!—După asta mi-a spus secretarul său că boerul ar avea peste 12.000 de stupi. Un mare folos ce-l au stăpânii de prisăci este acela că ţin albinele în mai multe ţinuturi, căci dacă sunt mulţi ani îmbielşugaţi în ceară şi miere, apoi sunt şi ani când albinelor le merge mai bine într'o parte şi mai rău într'alta şi astfel, se dobândeşte o mijlocie mulţămitoare. Când rodul este mare, şi peste tot, mierea şi ceara se vinde eftin; acest preţ se ridică pe măsură ce rodul este mai mic. Uneori se iau mai mulţi bani când recolta e proastă decât când este mănoasă; lucrul acesta se întâmplă şi cu vinul, dealtfel, ca şi cu alte producte fireşti. Cel bogat nu pierde niciodată.

rare ori se găsesc aşa numiţii *roi virgini*[1], cari nu-s tocmai slabi, ca să nu-şi poată strânge pentru iarnă hrana trebuincioasă; astfel nici stupul-mamă nu slăbeşte. Asta este, se pare, pricina pentru cari aici albinele roesc, cu toate desele rătezări [60:] şi cu tot slabul ajutor ce li se dă. Prisăcarul nu lasă să-i îmbătrânească ştiubeile, trei, patru sau şase ani, dacă vremurile sunt bine. Pe iarnă, ştiubeile se aşează după vrâstă şi după bogăţia mierii, că să ştie felul cum vor roi la începutul anului viitor. De aici iesă că mierea moldovenească are atâta căutare cum mărturisesc cei mai mulţi prisăcari, căci din faguri vechi şi negri, nu se poate scoate nici miere plăcută, nici ceară frumoasă. Către sfârşitul lui Octomvrie şi câte odată şi mai târziu, ştiubeile pline şi cele slabe sunt rătezate, luându-li-se mierea şi ceara, şi lăsându-se cele mijlocii pentru iarnă. La baterea[2] ştiubeilor am observat în mai multe locuri că slugile dela prisăci se slujesc de un fel de burete pe care în limba lor o numesc *pârhaghiţă*[3].

Acest burete (Agaricus muscarius) îl asvârl, făcut bucăţele, pe cărbunii aprinşi, ţin la fum ştiubeiul pe care îl bat, albinele ameţesc într'o clipă, şi mor[4]. [61:] In fiecare sat sunt oameni cari îşi fac de treabă la stupi puţini, cu această frumoasă îndeletnicire. Toţi vechilii de pe moşiile boereşti îşi fac din această meserie, pentru folosul lor, un lucru de samă. Pentru iarnă, ştiubeile cu roi se pun sub un fel de acoperiş de trestie (Arundo phragmites), paie sau gunoiu obişnuit, pentru a fi ferite de frig. Intr'un astfel de beciu sau acoperiş, ştiubeile sunt aşezate unele lângă altele, acoperindu-le cu fân ori otravă. Unul dintre cei dintâi gospodari, mai ales în ceeace priveşte prisăcăritul, un om foarte harnic, răposatul Mitropolit *Iacov*, a pus să sape în 1796, la una din moşiile sale, nu departe de Iaşi, la poalele unei movile înnalte, o hrubă care avea o mare asămă-

---

[1] „so genannte *Jungfernschwärne*".—Cred că e vorba de *paroi*.

[2] „Abschlachtung".

[3] „Purhagitze", — „Fliegenschwamm".

[4] „Dacă fumul acestui burete otrăvitor vătămă mierea sau nu, nu pot zice, nici aşa, nici aşa. Ceeace ştiu sigur, din vremea celor şase ani de şedere în această Ţară, este că n'am văzut încă un bolnav a cărui suferinţă să aibă pricină în acest fapt!",—se laudă medicul Andreas Wolf!

nare cu un beciu boltit. De-asupra aveà făcută o răsuflătoare ca un horn pentru a nu oprì cu totul intrarea aerului. Lungimea acestei hrube era de 4 braţe[1] şi lăţimea de două braţe. După ce a făcut-o, a vârît înăuntru paie, le-a aprins, şi-a ars pământul câteva zile, foarte bine[2]. In apropiera iernii, puse albinele în această hrubă. Numai, încercarea nu reuşì, căci după câteva zile hruba se prăbuşi şi toate albinele au fost îngropate sub dărămături.

Dacă săpătorul acestei hrube ar fi ascultat porunca mitropolitului şi-ar fi întărit-o cu stâlpi [62:] de pământ, cum se obişnueşte la gropile de sare, lucrul ar fi izbutit. Poate că asta s'a întâmplat din pricina ploilor cari au urmat fără contenire. Paguba ar fi fost într'adevăr mare, dar în această Ţară se socoteşte o astfel de întâmplare ca o nimica-toată, căci se mai găsesc pe alte moşii ştiubeie de zece ori mai multe şi mai bune, adăpostite gata, cari pot împlinì lipsa.

Cu toată nepăsarea pusă şi arătată până aici, faţă de această îndeletnicire în Moldova, câştigul ce se scoate este mai mare decât în altă ţară, unde prisăcarii cunosc pe deplin meşteşugul prisăcăriei. Numai în aşezarea Ţării, în clima potrivită, în bogăţia de flori a câmpurilor, în mulţimea pădurilor, în locurile bune de aşezare, în întinderile nelocuite cari se găsesc în mare număr şi poate şi în însăşi uşurinţa îndeletnicirii, — în toate acestea s'ar puteà afla isvorul acestui câştig lesnicios. In Valahia vecină prisăcile se gospodăresc aproape ca şi în Moldova, numai că pământul cald al Ţării aceleia, nu rare ori usucă florile şi iarba în multe părţi. Aceasta-i pricina pentru care mierea şi ceară muntenească sunt cu mult mai scăzute [63:] Mierea se cumpără de negustorii turci în cea mai mare parte, pe bani gata, trimiţând-o la Constantinopol. Pe vadra (de 10 oci) se plătesc 4 până la 5 piaştri, iar în anii răi, preţul se rìdică dela 7 la 9 piaştri.

Ceara are şi ea, după câtimea care se află, acelaş preţ

---

[1] „Klaster", lungimea braţului întins.

[2] Cum fac şi astăzi Dobrogenii şi cei din judeţele de pe Bărăgan, cu gropile în cari-şi pun grânele toamnai; mai mult se făceau şi prin Moldova, gropi pentru pâne; cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, p. 434 şi *Latopiseţe*, III, 263.

schimbător. In 1795 se putea dobândi o ocă (2 1/4 funzi) cu cel puțin 90 de parale[1] (2 lei și 10 parale).

Negustorii greci o cumpără în mare cantitate, negoțând-o apoi cu folos spre Veneția. Cât de mulți bani se pot scoate în tot anul pe acest lucru, se poate vedeà din dijma pe albine, pentru cămara domnească, ce este de 60.000 de taleri — lei[2] (piaștri), și care în anii rodoși se ridicică la mai mult. In Moldova se dobândește și o ceară cenușie, aceea pe care albinele și-o așează împrejurul urdinișului, din pricina mirosului ei plăcut și îmbălsămător. Numai, păcat că nu se culege mai cu băgare de samă; ea se întrebuințează numai pentru a afuma.

O țară care s'ar bucura de un climat potrivit ca Moldova, unde pe lângă aceasta, ridicarea aguzilor se face cu puțină osteneală, creșterea gândacilor de mătase ar trebui să fie în necontenită sporire; fără îndoeală, lucrul acesta ar trebui să se întâmple și cu industria mătasii, dacă duhul locuitorilor ar fi aplecat spre o muncă tot mai mare. Dar într'o țară [64:] în care lipsește o fabrică de postav pentru o lână atât de multă și de bună ce se iea de pe oi, cum poate să fie vorba de o înfloritoare stare a creșterii gândacilor de mătasă! Invederat, luxul acestui product s'a furișat nu numai în portul celor de sus, dar se află și în cel al păturilor de jos; totuș Moldovanul nu este deloc însuflețit de-a se îndeletnicì cât decât cu creșterea gândacilor și industria legată de ea. Observațiile lui Sulzer rămân cu totul drepte că într'o țară în care cel mic nu are nici stăpânirea pământului său, nici libertatea sa, negândindu-se la mai bine, se mărginește numai să-și potolească foamea și de aici, până la industria manufacturilor, la fabrici și altele, este departe.

Fiindcă nu mi-i gândul să scriu o istorie naturală a Moldovei, trec peste alte feluri de vietăți cari se găsesc în Țară, de pildă gojbăliți, păsări, insecte, ș. a., pomenind numai *lăcustele* cari trebue să fie socotite ca o plagă în anii când trec prin Moldova și se opresc pentru doi sau trei ani.

Fără a cerceta dacă acești primejdioși oaspeți vin din

[1] „Paralen".
[2] „Löventhaler".

Africa[1], sau, după cercetările domnului Volney din Sura (Seria), [65:] Arabiei, pare sigur că vin din Tataria mică, de unde scoboară către Dunăre prin Moldova și de acolo pătrund și în Transilvania, unde însă, mulțămită rânduelilor stăpânirii, își găsesc moartea. Este de necrezut ce blăstăm aduc aceste insecte stricăcioase ogoarelor[2], pășunilor și viilor. Când sboară în stoturi minunat de mari, ele întunecă în totul lumina soarelui, ca un nour des, iar fâsâitul sborului lor, se aude din îndepărtare. Cu o foame nemaipomenită, ele se așează pe ogoarele și câmpiile pline și în câteva ceasuri, toată roada pământului este mistuită. De cele mai multe ori cad asupra popușoiului, ne mai lăsând decât hlujii. Pentru iarnă, lăcustele își lasă ouăle sub scoarța pământului, de unde învie odată cu întâile raze ale soarelui de primăvară. Vremea aceasta o cunoaște țăranul și atunci, parte le ucide, parte le acopere cu paie, le dă foc și le înneacă în fum. Totuș, lăsătura înnăscută în Valah, împiedică și aici întrebuințarea mijloacelor folositoare de stârpire grabnică a acestor stricăcioase vietăți, căci în deobște, o mare parte dintre locuitori este încă stăpânită de credința greșită că nu trebue să se împotrivească unei pedepse pe care Dumnezeu o pregătește Țării[3].

Trec astfel, luni multe, ba și ani, în care lăcustele [66:] pustiesc ogoarele și câmpiile. In Transilvania, unde după cum s'a spus, se arată de multe ori lăcustele, se întrebuințează cele mai bune mijloace pentru stârpirea lor, și de obiceiu, cu folos, putându-se cultiva pământul mai departe.

Cine dorește să aibă știri mai apropiate asupra acelor arătate până aici, îl trimit la ***Istoria Valahiei și Moldovei***[4] tra-

---

[1] „Mai ales din pustia *Zaara* unde acest viermăt aduce pagube înspăimântătoare; ca pedeapsă, locuitorii le mănâncă (Geografia lui S. Hübner, partea II, cartea X, p. 852, Dresda 1775.8").

[2] Cf. Pamfile, *Agricultura de Români* (indice) și *Ion Creangă*, XII, p. 35—6.

[3] Cf. *Ion Creangă*, XII, p. 35—6, aducerea moaștelor Sf. Mihail dela *Sf. Munte* și purtarea lor prin Țară pentru stârpirea lăcustelor. pe timpul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu.

[4] In nemțește; „p. 69—71.

dusă de d-l prof. Piehl, cât şi la *Istoria Daciei Transalpine* a lui Sulzer[1], care cuprinde şi descrierea Moldovei. Toate cele arătate până aici sunt văzute de mine şi mai mult, n'aş vrea şi n'aş puteà să împărtăşesc cetitorului.

[178:][2] Ceva despre deosebirea limbei valahe care se vorbeşte în Moldova şi Muntenia

Cu toate că obârşia proprie a Valahilor, şi cu a lor, şi a Moldovenilor, este învăluită în multă întunecime[3], totuşi cei mai mulţi dintre noii cercetători ai istoriei, spun laolaltă că această naţiune este o amestecătură şi o bastardă născută din vechii *Traci*, *Romani*[4] şi *Slavi*, născută dincoace, ca şi dincolo de Dunăre, în Bulgaria de astăzi şi muntele Henus[5]. Vorbirea lor lămureşte deplin acest lucru. Cu toate că graiul popular care este vorbit, atât în Moldova cât şi în Valahia, poate fi socotit ca unul şi acelaş, sub numele de graiu valah [179:], se găsesc totuşi, şi ca rostire şi ca deosebire de înţelesuri, mai multe cuvinte; tot astfel sunt altele cu totul deosebite de ale tovărăşilor lor din Moldova. Şi cu toate acestea rămâne pentru amândouă popoarele acelaş graiu cu rădăcină din latineasca necărturărească, în care însă, din pricina lipsei de unele cuvinte, a trebuit să intre un mare număr de cuvinte din limba italiană, slavă, turcă, greacă şi chiar rusă. De aici vine greutatea[6] aceea că Transilvănenii sau Valahii cari trăesc în Banat, unde limba este împestriţată cu cuvinte germane şi ungureşti[7], nu se pot

---

[1] „Vol. I, p. 95 şi urm".
[2] Capitolul IV, punctul VIII.
[3] Pe care ca sas, Wolf nici nu se putea să n'o pomenească în frunte..
[4] Desigur că anumite vorbe puse în gura Mitropolitului Iacov, ca spuse de acesta unor tineri boieri „în apropierea mea", sunt neadevăruri.
[5] Teorie îndeosebi plăcuta saşilor, istoricii Ungariei.
[6] Foarte mică.
[7] In foarte slabă măsură.

înţelege cu ţăranii din Moldova[1]. Din această pricină mi s'a întâmplat în întâile zile al şederii mele în Moldova, de multe ori să fiu întrebat, pe când vorbiam munteneşte: *Sti moldovenaesche?* (Ştii moldoveneşte?) Eu răspundeam: *Rumenaeschte stiu; dare moldovenaeschte nustiu* (valahiceşte ştiu, dară moldoveneşte nu ştiu). Mi se spunea într'adevăr că este vorbă de o *singură* limbă, însă că foarte multe[2] cuvinte se deosebesc cu totul de limba valahă pe care o cunoaştem din Transilvania.

Fără a mă afunda într'o cercetare mai adâncă a limbii, să mi se îngădue să înfăţişez numai puţine [180:] cuvinte munteneşti şi moldoveneşti cari se deosebesc cu totul; aceasta pentru dovedirea celor spuse de mine. Spre mai multă limpezime, le împart în valahe, moldoveneşti şi nemţeşti[3].

Bultsch — jarmarok = iarmaroc; doike — manka = mancă; porumb — popschoi = popuşoiu; isme — mynthe[4] *= izmă; muschetzel — romenitze = românită; puame de kurr*[5] *— O*[6] *= ouă; drakul — diavul = şi unul şi altul; funye — fringie = şi funie, şi frânghie; gaure — borte = bortă: sfredelesk — bortesk =* şi una şi alta; *glumme — schage =* şi *glumă,* şi *şagă; glummesk — schuguesk = glumesc, şuguesc; felinar — funar = fănar; sapade, omot = omăt; lants — lantzuv = lanţ, lănţug; urloi — odschagu = hogiag; tzarke — kotzophane = coţofană; scholomonar — pharmaketor = solomonar, fărmăcător; diple — skripke = scripcă; gladsche — stekle = sticlă;* cellalt cuvânt e *glaja* ardelenească; *gledscherie — steklerie = sticlărie; leak — doftorie =* amândouă; *apethike — specerie = spiţerie; apothekar — speciaer = spiţer;* [181:] *bitsch — bitschusohka = şi biciu, şi biciuşcă; paat — aschternut = şi pat şi aşternut; fedelesch — barilke = şi fedeleş, şi balercă; naphrame — basmah = şi năframă, şi basma; teitsefedyaeh = tăeţeii is una, fedeaua e altceva; ferige — feritschi = feregă; trufasch — fudul = trufaş, fudul; trufie — fudulie =*

[1] Neadevăr; Wolf iea aici închipuirea drept fapt.

[2] De fapt: prea puţine.

[3] In locul rubricei pentru cuvintele nemţeşti, am pus cuvintele moldoveneşti, spre a se vedea stâlcirea la care au fost supuse de naivul medic.

[4] Aici le aşează unul în locul altuia.

[5] Vreo păcăleală a cuiva.

[6] In loc de *ouă*.

amândouă; *lobenitze—harbuz* = *harbuz*; *paepin — samos* = *şi pepene şi zămos*[1]

Afară de aceste cuvinte mai sunt şi altele dintre cari unele au numai o mică asămănare.

După aceasta arăt încă alte cuvinte pe care Valahii transalpini şi Moldovenii le-au împrumutat dela alte naţiuni[2].

1. Din limba slavă: *slovă*, *predoslavie*, *sfetnic*, *sfătuesc*, *sclivisesc*, *zugrav*, *zugrăvesc*, *scrimbiţe*, *podorognă*, *sborchină*, *râşniţă de cafea*, [182:] *prochiresc*, *blagoslovenie*, *blagoslovesc*, *blagoveştenie*, *bogda-proste*, *milă*, *milostivesc*, *milostenie*, *milostivit*.

2. Din limba grecească: *anison*, *afion*, *hiritisesc*, *hiritisire*, *gavanos*, *hipolipsis*, *hipopsie*, *un om hipopticos*, *idropică*, *catopileasmă*, *clironom*, *clironomie*, *logodesc*, *logodnic*, *logodnică*, *metahirisesc*, *perigrafie*, *tipograf*, *tipografie* [183:].

3. Din limba turcească: *basma*, *dam[b]la*, *daradaică*, *dimirlie*, *gogoşlic*, *hoţmaţuchiu*, *iamurluc*, *imbir*, *ioslomele*[3], *calacan*[4], *cherimbar* sau *checribar*, *lulea*, *ciubuc*, *mahala*, *mofluz*, *„pansaecher"*[5], *sarisambur*, *şandervan*[6], *sulimenit*, *surgun*, *surgunit*, *tahterivan*, *tingire*, *tuslubalgam*.

Fără aceste cuvinte şi încă fără alte multe împrumutate din alte limbi [184:] Valahii şi Moldovenii nu pot să se rostească în limba lor de naştere[7]. Biblia tradusă în limba lor, are atât de multe cuvinte slave, că oameni obişnuiţi, ca şi cei mai mulţi preoţi[8], nu înţeleg nimic dintr'însa[9]. De altfel în limba valahă curată[10], o astfel de carte ar fi cu neputinţă de tra-

---

[1] Il scrie *Samos*; cf. insula cu acelaş nume, şi zice astfel că e un cuvânt *grecesc*; cf. *zamă*.

[2] Fără a le mai da traducerea în nemţeşte, se transcriu aici — nu cu stâlcirea din isvoadele lui Wolf.

[3] „Eine Art Knödel in Speisen".

[4] pe care îl traduce prin „Vitriol".

[5] „Bezoarstein".

[6] Fântână ţâşnitoare.

[7] Ceeace este cu totul neadevărat; dovadă isvoadele de mai sus, din cari, unele cuvinte sunt şi azi cu totul necunoscute, altele sunt atât de rari încât pot fi îndepărtate, iar pentru altele, limba noastră are sinonime.

[8] „Popen (Pfarrer)".

[9] ! ! !

[10] Pe care Wolf n'a cunoscut-o, se pare, decât ca un străin cu idei preconcepute.

dus[1]. Dar e destul și poate au fost cam multe arătate din asprul cuprins al etimologiei.

[215:][2] Despre caracterul Moldovenilor și despre unele obiceiuri ale lor.

Cine cunoaște însemnata înrâurire pe care o are *clima*, *temperamentul*, *creșterea*, *sistemul religios* și *forma de guvernământ* asupra individualității caracterului național, greu de cercetat, dar sigur ca rezultat când se cercetează, — îmi va îngădui să ating numai în treacăt acest subiect, asupra căruia Sulzer și Cantemir au spus atâtea lucruri interesante și pe care cetitorul le va judeca singur.

„Indrăsneala și mândria sunt ca o mamă și o soră pentru Moldoveni. In deobște, toți sunt îndrăzneți și veseli [216:] gata de gâlceavă; se potolesc însă lesne, împăcându-se cu protivnicul". Asta o spune Cantemir[3], care era însuș un Moldovan de naștere, un om învățat și sigur; lucrul acesta însă îl întăresc *Sulzer* și *Carra*, astfel că nu poate fi vorba de un ponos fără temeiu. Fiindcă aceste națiuni stau încă pe o treaptă foarte joasă[4] ca știința și obiceiuri, rare ori știu să-și cumpănească pornirile. Când fericirea le surâde, sunt de o adevărată mândrie orientală care atinge despotismul, și dimpotriva, la nefericire și la întâmplări neplăcute, își pierd cumpătul, ajungând în doaga muierilor. Păcatele josnice ca ucederile, jaful, hoția și altele trebuesc puse numai pe sama poporului de jos, căci niciodată,

[1] Dovadă, — atâtea ediții pe cari le avem și pe cari Wolf nu le prevedeà.

[2] Partea VI.

[3] „V. *Descrierea Moldovei* de Cantemir, p. 282 și 284 și *Transalp Dac.* de Sulzer, vol. II, p. 347".— Ediția românească din *Descrierea Moldovei* p. 244: „Dârzia și semeția este maica și sora lor, căci dacă are vreunul cal bun și arme bune, atuncea gândește că nici un om nu poate să-l întreacă, și nu s'ar feri, de ar fi cu putință, însuș cu Dumnezeu să se lupte. Și toți de obște sunt îndrăzneți și semeți, foarte înținați de a începe gâlceavă; însă prea lesne se liniștesc și se împacă iarăș".

[4] Firește, după părerea cu totul personală a autorului.

sau, numai cu totul rar, s'a făcut vinovat un boier de-asemenea lucruri. Dacă-i vorba de socoteli viclene, ca să scoată vre-un folos de undeva cu orice chip, Moldovanul le află îndată și isbutește să ajungă unde poftește.

Dacă purtarea în lume ar fi călăuzită cum trebue, de-o judecată dreaptă, n'ar fi poate [217:] un popor care să întreacă aceste națiuni în ceeace privește virtuțile vieții sufletești. Sunt din cale afară de politicoși, ba, urbanitatea lor către străini, mai ales, nu are samăn; dimpotrivă, față de cei mai mici, în toate împrejurările, au un ton de stăpân poruncilor. Un egoism și-o nesocotință care poate fi împinsă până la sălbătăcie. Vai de acel supus care greșește, fie din neștiință, fie din grabă. Mânia lor n'are mărgini. Nu îndrăznesc să arăt dacă ***răsbunarea, înșelătoria, zavistia*** și ***nepăsarea*** sunt ***moștenite*** din vechi sau sunt împrumutate dintre viciile națiunilor străine cu cari au venit în atingere[1].

Printre însușirile mai de samă și vrednice de laudă ale Moldovenilor aș putea pune ***ospitalitatea***,—darea cinstei pentru locul cel mai bun[2] la petrecerile lor, —plină de ***cuminfenie*** și sâeală, ce isvorăște dintr'o neîncredere sigură,—împrejurări cari se întâlnesc în toate țările cari suspină sub cel mai greu sceptru de [218:] despot. Câte știu din propria-mi experiență din felurite prilejuri, am să le arăt cu credință cetitorului.

Moldovenii primesc pe fiecare străin de-o însemnătate oarecare, cu toată cinstea datinii pe care o cunosc din strămoși și pe care o țin cu sfințenie până în ziua de astăzi. Cum ai intrat în casă, ai cinstea de a fi silit să șezi pe sofă. Stăpânul bate din palme (un semn obișnuit, care ține locul clopotelor dela noi[3]), și îndată se umple odaia de primire[4] cu servi-

---

[1] „Cea mai bună descriere a Grecilor cari trăesc în imperiul turcesc se găsește în *Călătoriile lordului Sandwich*, apărute în englezește la Londra în 1779 (V. *Göttingische Anzeigen von gelerten Sachen*, bucata a 75-a din 10 Maiu 1800, p. 745.

[2] Cf. strigătul: *faceți loc!*

[3] Și la mănăstiri se striga așa—zice gluma: Egumenul ieșiă în pridvor, și pocnind din palme, ziceà: Hei, să vie un proclet aici!—„Despre plesnitul din degete, al turcilor, ținând mâna în sus ca semn de atenție, cf. *Sămănătorul*, II, p. 825.

[4] „Visitenzimmer (Cassa de mussafirr)".

tori. Fata de casă, de obiceiu o ţigăncuşă, aduce pe o tablà de argint un pahar cu apă proaspătă şi o chisea în care se găseşte aceea ce se chiamă *dulceaţă*[1]. Fata o trece stăpânei (cucoanei)[2], care o presintă singură fiecărui oaspe. Şi fiindcă acesta este întâiul semn de cinste,—pe orice vreme a zilei ori a anului,—neprimirea dulceţei ar arătà urîta creştere a oaspetului. Acesta [219:] îşi umple linguriţa şi apoi bea apă. Intre acestea se iveşte *cafegiul*[3] cu tablaua sa pe care stă ibricul de fier şi ceşcuţele pe farfurioare. Cafeaua este râşnită şi fiartă fără zahăr, cum am întâlnit-o şi pe la turci. Cucoana de gazdă înfăţişează singură ceaşca pentru fiecare oaspete. Dar iată în aceeaşi clipă şi ciubucciul[4], şi întinde fiecăruia, după mărime, câte o pipă aprinsă. Dacă vine din întâmplare, o grecoaică poftită, nu se sâeşte de a-şi aşezà pipa în gură, lucru care moldovencelor nu le place. După aceasta se vorbesc lucruri felurite,—niciodată însă nu se deschide cuvântul despre politică, finanţe sau stăpânire. Fiindcă amândouă naţiunile (Moldoveni şi Greci) se bănuesc între dânsele, trebue să fie foarte cu băgare de samă în vorbă şi în judecată, când se spune câte ceva, drept ori nedrept. Chiar şi glumele îngăduite sunt rău primite, şi aşa, toată convorbirea iea înfăţişare greoaie şi pedantă. Ca să se sărute mâna femeilor tinere, ori ca să se aşeze cu dânsele la vorbă cuviincioasă, bărbaţilor, din pricina geloziei, nu le place. De asta, fetele de boier sunt ţinute sub mare supraveghere, dela 4 ori 5 ani, până la măritiş, şi niciodată, în afară de oamenii de casă [220:] nimeni nu trebue să-şi facă socoteală că poate privi în faţă o cuconiţă[5]; chiar şi la boli, un medic nu trebue să caute o fată mare, fără ca să nu vadă intrând în casă[6], odată cu el, o ceată întreagă de oameni ai curţii, cari

---

[1] „Dultschatze însemnează „Süssigkeit", pe care cucoana şi-o pregăteşte în casă, după cum se fac conservele, din trandafiri, alămâie, smeură, rădăcină de cicoare, căpşune, viorele şi zahăr; la cei mari ea se iea şi înainte, şi după masă, înainte de a lua cafeaua, cu un pahar de apă; în cafeà nu se mai pune zahăr".

[2] „Kokoane".

[3] „Der Kaffebediente (Kaffedschu)".

[4] „Der Tabakspfeifenbewahrer (Tschubuktschiu)".

[5] „Kokonitze".

[6] „Harem".

însoţesc pe părinţi. Aceasta mi s'a întâmplat şi mie, adesea. In cei dintâi ani ai şederii mele în Iaşi, un *agă* de pe-atunci, *Cantacuzeno* mă chiamă să-i văd o fată mare, bolnavă. Tatăl fetei mă primì la scară cu sărutul de bună venire, mă conduse în odaia sa şi după ce mi s'au făcut onorurile cele mai mari, vorbind despre ori şi ce, în afară de boala fetei, făcù semnul obişnuit, când se iviră vre-o 20 de persoane, mulţime de slugi şi copile de casă. Apoi se ridică de pe sofà, şi cu toţii mă conduseră în iatac, unde sta frumosu-i odor, cuprins de nişte frigurì fără nici o însemnătate. Fata părù ca şi însănătoşită când am deschis îndepărtatele fereşti, ca să iasă necuratul aier închis, cu toate că o paznică bătrână se împotrivi cu totul. Când am vrut să-i cercetez pulsul, văzuiu cu uimire cum toate privirile s'au ridicat asupra mea deodată; totuşi nu m'am turburat; am cercetat ce trebuia asupra pricinilor boalei şi apoi am trecut în odaia agăi unde am arătat cele de nevoie cari în câteva zile trebuiau să pună pe bolnavă în picioare. Intre acestea [221:] fireşte, am mai venit, fiind totdeauna urmat de tot norodul casei. Din acest exemplu se vede până la ce înălţime se ridică *neîncrederea* la această naţiune; pe de altă parte îşi poate cineva uşor închipuì ce se pot prilejì cu aceste obiceiuri ciudate cari întrec rânduelile mănăstireşti.

Cazuri la fel cu acesta mi-a fost dat să le întâlnesc la *Turcii din Hotin*. Voiu greşi puţin dacă voiu crede că această neîncredere a fost împrumutată de *Greci* dela *Turci* şi de *Moldoveni* dela *Greci*. Când m'a adus *Paşa* din Iaşi la Hotin, gazdă mi s'a dat un *teşterdar* (vistier[1]) căci acesta putea să vorbească ceva valahiceşte. Era un om seund, cu o barbă mare, şi aveà o singură nevastă, despre care se spuneà că este cea mai frumoasă din Hotin. Intr'un timp s'a îmbolnăvit şi bărbatu-său m'a rugat s'o văd. El mă conduse prin şase odăi goale, fiecare închise cu câte o cheie deosebită. La intrare în odaia a şasea, trebuì să stau în mijloc. Odaia de a şaptea era încueată cu două chei. După ce uşa să deschise de două degete, teşterdarul şoptì femeii sale câteva cuvinte şi-apoi iarăş închise uşa.

In urmă mă duse în fundul odăii şi deschise uşa dinainte,

[1] „Schatzmeister".

numai atât cât a putut nevastă-sa să-şi arăte mâna. Superstiţia turcească cere [222:] ca medicul să ghicească boala după puls. Eu găsiiu pulsul cu totul firesc şi într'adevăr, spre marea mea fericire a fost aceasta, căci dacă ceream şi văd corpul sau limba nevestei sale, aş fi fost în mare primejdie. Intre acestea îndrăzniiu totuş, cercetându-i pulsul, de curiositate, să aflu dacă nu cumva această tânără turcoaică se înspăimântă la vederea unui om străin: i-am strâns mâna dreaptă cu stânga mea şi-am simţit atunci plăcuta ei svâcnire. Indată după asta, odăile s'au încuiat, şi tocmai când ne-am aşezat pe sofă, auziiu întrebarea teşterdarului: Ce are gadinna (nevasta) mea? — Domnule, ziseiu eu, este în luna a cincea a sarcinii[1]! Altceva n'am mai avut ce-i spune; dar el ridică ochii şi mânile cu uimire, şi după câteva momente, mă privi cu veselie şi-mi zise: — Prietene, eşti nu numai medic (hecim-başa), dar eşti şi proeroc! Şi fiindcă ştiam că teşterdăriţa mâncase ceva care-i pricinuià umflarea stomacului, i-am dat să iea o bucăţică de zahăr cu picăturile Hoffmann. Insuş el i-a dus-o şi după o oră mi-a adus buna veste că medicamentul lucrase şi că durerile gadinnei sale trecuseră. Dacă această persoană ar fi fost în primejdie de boală [223:], aş fi ajuns şi eu în mare încurcătură, căci astfel sunt obişnuiţi Turcii în asemenea împrejurări. Şi poate, Grecii şi Moldovenii, pe ei îi maimuţăresc.

Totuş, la dreptul vorbind, trebue să recunosc că Paşa, cu toate cele al sale de taină, este o excepţie rară. Fără să-mi arăt cea mai mică dorinţă, îmi dădù pe *chislar-aga* (supraveghetorul haremului) şi pe capichihaie (şezător în Iaşi) să-i văd haremul cu cele 12 femei şi două roabe.

O astfel de cinste, zadarnic aş fi căutat-o la un Moldovan ori la un grec (a căror fete nemăritate se ţin ca şi închise). Dacă aş vrea să fac un pas mai departe în ce priveşte asămănările acestor naţiuni, apoi unele trăsături ale caracterului lor, ar fi mai mult spre lauda Turcilor. Iată câte-va pilde:

Turcul, oricât de rău ar fi batjocorit, *se îmbunează repede;* celelalte două neamuri însă, nu. *Grecul* îşi păstrează

[1] „Lucrul acesta îl ştiam eu cu 14 zile mai înainte dela capichihaie în casă, cu toate acestea, nu-l ştia nimeni şi teşterdarul credeà că asta o aflasem din cercetarea pulsului.

mânia în taină, şi ştie când este vremea nimerită pentru răsbunare. Valahul zice chiar că *Tsinye a Minthye* (ţine minte)[1] şi când nu te gândeşti, eşti jertfă nepotolitei sale patimi. Un frate al unui turc a fost ucis [224:]; fratele viu scoase sabia ca să omoare pe ucigător; nefericitul căzù în genuchi şi cu mânile ridicate, se rugă să se îndure şi să-l ierte: aman, aman! Şi turcul rămase nemişcat. Asemenea exemple la Turci se pot află multe. Sălbatecul *ţine-minte* îngrozeşte pe Turci, după cum însuş tefterdanul mi-a spus. ***Dacă un turc a făgăduit ceva unuia dintre binefăcătorii săi, ţine să-şi îndeplinească făgăduinţa cu orice chip***, fie c'ar păgubì ori cât. Asta am văzut-o chiar la paşa despre care a fost vorba mai înainte, pe care l-am îngrijit într'o boală grea. Intr'o zi îmi făgăduì să meargă a doua zi la *Kamenitz-Podolsky* (Caminiek în Polonia), ca să văd acest minunat oraş. O întâmplare venì că paşei, a doua zi i-a fost mai rău; eu am vrut să amân plecarea, dar el a dat poruncă să se înhame 6 cai la trăsură, şi numai pentru a-şi ţine cuvântul, poruncì oamenilor săi să aibă toată grija de mine[2]. Cu o astfel de jertfă [225:] un grec sau un Valah bolnav, nu s'ar obişnuì uşor.

A. Peţitul

Fiindcă fetele boerilor sunt foarte din scurt supraveghiate încă din cei dintâi ani ai tinereţii lor, şi fiindcă nici un bărbat, cu nici un chip nu se poate apropia de ele spre a putea vorbi, faptul ca o fată să devie mireasă, trebue să se petreacă într'un chip cu totul deosebit. Când un tânăr vrea să se însoare, îşi trimite părinţii, ori în lipsa lor, pe prietenii şi neamurile sale de aproape. Fetele se cer în căsătorie şi se aleg cum s'ar alege o marfă.

---

[1] „Ţine minte" este porecla ce-o dă săsimea Românilor din Ardeal; cf. Haltrich, *Zur Volkskunde der siebenbürger Sachsen*, p. 129.

[2] „*Du salutările mele, dacă ajungi în Comenitz-Podolzky, vecinului meu!*— Paşa mi-a făcut rugămintea aceasta când a fost să plec. Iubitul său vecin era comandantul acelei cetăţi de pe atunci, gazdă la care am văzut eu un strălucit *cabinet numismatic*, despre care în Moldova nu se poate nici pomeni. Unii boieri bogaţi au într'adevăr câte o monetă greacă sau romană, veche, dar la înfiinţarea unui cabinet numismatic nu s'a gândit încă nimeni",— se miră Wolf cel care ştià deplina statornicie a vremurilor de-atunci!

Tatăl ori în lipsă, unul din prietenii mai de aproape, se găteşte să facă cererea către părinţii fetei ochite, cari nu pot să nu stea de vorbă. Nu; nu-i cuvânt de o socotire adâncă a însuşirilor morale ale viitoarei perechi, de cercetarea purtării de până atunci a tânărului, — o, nu-i vorbă de asemenea lucruri neînsemnate, ci numai de putinţa ocolirii din drum a greutăţii ce se întâmpină din partea hotărîrii [226:] *zestrei*[1]. Acesta-i lucrul de căpetenie în tot sfatul, căci cererile se ridică la 60 şi 80 de pungi pentru *bogaţi*, iar pentru *mijlocaşi* şi *codaşi*, după starea lor. Vai de părintele care are 8 ori 10 fete. El trebue să se sărăcească cu totul prin aceste înzestrări sau să nu-şi înzestreze una sau mai multe fete. Căci totul se învârteşte împrejurul zestrii. După ce s'a lămurit şi acest lucru greu, învoiala încheiată se întăreşte printr'un legământ şi ziua nunţii se hotărăşte.

B. Nunta

Cantemir a descris pe larg sărbarea nunţii la această naţiune în a sa „Descrierea Moldovei", însă fiindcă de-atunci şi până astăzi unele din amănuntele acestei ceremonii s'au schimbat, voiu căuta să arăt cetitorului cât mai pe scurt şi cât mai bine, ceeace însumi de mai multe ori am văzut. O descriere amănunţită ar lua prea mult.

De obiceiu nunta ţine o săptămână întreagă. In ziua de dinaintea cununiei religioase, care va fi de obiceiu Duminica, mirele se'mbăiază. După aceasta, mireasa însoţită de mama sa [227:] se duce şi ea la bae, într'o trăsură cu perdelele geamurilor lăsate. Moldovencele, de obiceiu îşi spală corpul la bae cu puţină grijă; numai grecoaicele se folosesc de unsori de păr[2]. In dimineaţa zilei de cununie vin prietenii miresei însoţiţi de un taraf de lăutari ţigani la casa mirelui, unde-i duc şi zestrea care nu stă numai decât în bani sunători, dar şi în acarate sau

---

[1] „Heirathsgut (Sestre)".

[2] „V. Partea VII, C. [unde-i vorba de băile din Iaşi: Grecoaicele se mai deosebesc de Moldovence şi prin aceea că după baie (aproape zilnică) îşi dau sprincenele şi rădăcinele pleoapelor cu *praf negru*. Acest praf îl adue din Constantinopol; el este făcut cu Spiessglanz alcoolizat şi gogoaşă [de stejar?] (Galläpfeln)".

moşie, vaci, boi, cai şi altele. De îndată ce mirele a văzut în mânile sale izvodul de întărire scris cu destulă grijă, trimite îndată o trăsură înhămată cu 6 cai la mireasă, pe care, până atunci n'a privit-o în faţă. Inaintaşii sunt minunat împodobiţi, cu năframe bătute în fir de aur, la cap şi la coamă.

Până la sosirea miresei, odăile mirelui se umplu cu mobilele primite, iar când trăsura cu mireasa se apropie, mirele trebue să se îndepărteze. Socrii şi prietenii o primesc jos la [228:] scară cu un sărut, însoţind-o apoi în odaia hotărîtă pentru singurătatea sa. Apoi mirele trimite după alţi prieteni, cari apar îndată. Fiecare sosit este primit de 4 persoane: *întâia* în locul soacrei celei mari, îi dă dulceaţa; *a doua*, un pahar de apă; *a treia*, cafea şi *a patra*, un păhărel de rosoglio sau o prăjitură. Această cinste se face tuturor oaspeţilor, ca şi cum ar fi nişte prieteni îndepărtaţi şi neaşteptaţi. Cine dintre aceştia vrea să joace, joacă, de oarece muzica ţigănească nu mai încetează. Numai sărbătorita mireasă trebue să stea în odaia ei, pe o sofà turcească, picior peste picior, fără ca să poată schimba un cuvânt cu cineva, fără ca măcar să poate privi la fereastră. Numai femeilor le este îngăduit s'o poată vedea, să-i aşeze cozile împletite cu peteala ce-i atârnă şi pe faţă, şi florile ce-i acoperă capul.

Dar, cum li se face tuturor foame, strigă unul: *Scoatem dantul*[1]. Atunci apare *vornicul*[2], cu buzduganul ţintuit cu argint[3] la care este legat o năframă cu fir; apoi vin oaspeţii, bărbaţi şi femei, după care urmează mirele care ţine în mână două năframe de mătase cu fir [229:]. Toţi se ţin de mână şi joacă lanţ, din odaie, pe scări, în curte şi iarăş se întorc în odaie jucând. Apoi mirele se îndepărtează, mireasa trece în locul lui, luând cele două băsmăluţe din mâna mirelui, şi jocul de adineoarea urmează la fel. După aceasta mireasa se duce iarăş în singurateca ei odaie, pe când oaspeţii se aşează la masa încărcată.

După ce masa se ridică, întreaga adunare se porneşte spre biserică în această rânduială: în cântecul muzicei de ţigani, vornicul cu buzdugarul în mână deschide drumul, călare, urmându-i mirele şi ceilalţi prieteni, tot călări. Apoi vin femeile şi mi-

[1] *„Skuatyem la dantz!"*.
[2] „der Hochzeit-Wornik (Tanzvorsteher)".
[3] „mit Silber beschlagenen Busdugan".

reasa, în trăsuri. Aici mirele este primit de nânaş[1] iar nânaşa primeşte mireasa, bine acoperită peste faţă, conducându-i în biserică, drept înaintea altarului unde personalul bisericii, cu cartea veche aşteaptă ca să le-o pună logodiţilor pe cap[2], după care slujba adevărată începe. Mirii îşi împreună mânile şi nânaşul la schimbă de trei ori inelele; după aceasta preotul iea o *coroană de fier* pe care o dă amândurora şi o sărută pe rând, de trei ori, şi apoi o pune mirelui în cap, peste pălăria care o avea[3]. *A doua coroană* va fi iarăşi sărutată de *3 ori* [230:] şi pusă pe capul miresei. Amândoi trebue să-şi spună numele lor, la cererea preotului, să arate că s'au luat din bună voia lor şi că-şi făgăduesc unul altuia dragoste şi credinţă. Când la acestea se răspunde cu *da*, preotul le dă să bea dintr'un pahar de vin, le dă blogoslovenie[4], apoi îşi dau mâna, în timp ce preoţii citesc felurite rugăciuni, între cari şi evanghelia despre *nunta din Canaan*[5].

După terminarea slujbei, se aruncă în popor *parale*[6], cofeturi[7] şi alte asemenea, după care toată nunta se întoarce în aceeaşi rânduească la casa *socrilor mari*, pentru adevărata masă a nunţii. Acest prânz ţine până noaptea târziu, fără ca tânăra pereche să fie de faţă,—trebuind să stea tot de-oparte. Cât priveşte masa, se vede prea puţină rânduească. Cine nu-şi vâră degetele cu îndrăsneală în farfurie, rămâne flămând, şi cine nu-şi mănâncă repede ceeace are în talerul său, este în mare primejdie, căci până şi cel de-al treilea ori al patrulea vecin îi înhaţă bucata, ca un adevărat algerian[8]. Vrea cineva să fumeze tutun după plac, o fac de-odată atât de mulţi, că nu se mai vede nimic din pricina fumului. In timpul fumatului se perneşte

[1] „Nanasch".

[2] „den Logoditzilor"!

[3] Datina aceasta de-a sta „cuconul mire", „împăratul", acoperit în biserică, se păstrează şi astăzi prin jud. Suceava, sau s'a păstrat până mai dăunăzi încă şi la ţărani.

[4] „Blagoslowenie".

[5] Tipicul de azi, patru nunţi, fiind desigur şi pe-atunci acelaş, vedem din acestea că Wolf nu-i prea ştia rostul.

[6] „Parale" (mici monete).

[7] „Ueberzuckerte Erbsen".

[8] Pot fi între acestea şi ceva *braşoave* în cari Wolf pare să fi fost destul de dibaciu!

jocul cel lung, care ţine până la miezul nopţii, la care [231:] nu trebue să se arate mireasa. In sfârşit, oaspeţii se pregăsesc de plecare, rămânând pe lângă nănaşi, numai neamurile, pe când mirele, cu felurite şiretlicuri este dus în *cu totul întunecata* odaie de culcare a miresei, unde tocmai a doua zi abia va fi sigur pentru întâia dată despre ce preţ are drăguţa lui porumbiţă, cu cari şi-a topit în curgerea unei nopţi întâia dulceaţă a dragostii. Decâte ori însă miresele nu-şi văd cu spaimă risipită speranţa şi aşteptarea lor. Eu ştiu o întâmplare când o fată care avea epilepsie s'a măritat cu un tânăr care nu ştia nimic de boală. Despărţirea nu i-a fost îngăduită.

Nu pot încheia acest capitol, fără să numai fac pomenire despre o datină mai veche pe care o îndepliniau chiar şi boerii acum douăzeci şi patru de ani, dar care a rămas şi astăzi în clasele de jos ale poporului. Cele mai de-aproape neamuri, parte femeească ale mirelui, merg după noaptea nunţii în odaia de dormit a tinerei perechi şi cercetează cămeşa nevestei. Dacă află pe dânsa oarecare semne sigure pe care dorinţa lor le aşteaptă, încep să strige de bucurie cu toţii, ca să afle toată lumea că mireasa şi-a păstrat floarea tinereţii sale numai pentru mirele ei. Când sosesc ceilalţi nuntaşi, această cămaşă se pune ca un steag pe o prăjină lungă. Acest steag ciudat îl iea vornicul şi în cântece [232:] iuţi de lăutari, joacă toată adunarea până ce intră în casă. Acolo vornicul se aşează în mijloc, şi împrejurul lui, ca fiii lui Israil împrejurul viţelului de aur, joacă laolaltă, în puternice cântece de sărbătorire pentru semnele biruinţei. Această datină este aşa de înrădăcinată încât *poporul de rând n'o uită niciodată*. La *boieri*, dimpotrivă, se face cămaşa miresei mototol între două farfurii frumoase şi se lasă de neamurile mirelui să stea între cofeturile aduse ca s'o vadă toată lumea pe masă. Vai de mireasă unde astfel de semne nu se arată [1], şi de trei ori vai pentru părinţii pe capul cărora cade acest mare nenoroc: fata li se trimite acasă (şi de câte ori pe nedrept), ruşinată şi batjocorită; alte ori *zestrea* ei trebue mărită cu o sumă însemnată de bani. Asemenea întâmplări neplăcute într'adevăr, nu mi s'a dat să văd în timpul

[1] D-l dr. Gr. Tăbăcaru mi-a spus că pentru jud. Bacău, datina vestirii fecioriei se îndeplineşte la masa cea mare când găina friptă se aduce aşezată pe farfurie cu picioarele dedesubt; numai altfel fiind, găina se aşează, — altfel.

şederei mele în Moldova, însă despre adevărul celor spuse, mi s'au făcut încredinţări. Fireşte că trebue să fie vorba şi aici de oarecare *meşteşuguri tainice* după care cineva, care se teme de ruşine, caută să dea faptului de mai sus, o altă înfăţişare, *nevinovată*.

C. Jocurile Moldovenilor

Inclinarea înnăscută, ba s'ar putea spune [233:] chiar şi îngrijită printr'un anumit fel de vieaţă,—către tot ceea ce-i uşor, se poate vedea şi în petrecerile şi jocurile Moldovenilor. Aceştia îndepărtează dinadins orice lucru care ar osteni corpul, şi ar trebui să mai treacă o sută de ani, poate, dacă ar mai rămânea sub stăpânirea Turcilor, până când un tânăr Moldovan să se poată măsura cu un adevărat şcolar, ager şi vioiu. Rare ori am văzut feciori de boieri de samă jucându-se cu *mingea*, care joc de altfel nu stă decât în asvârlirea mingei dintr'o mână înt'alta, ştând pe loc[1],—altfel decât în Germania, Ungaria şi Transilvania, unde se vede o întrecere între tineri la prinsul şi asvârlitul mingei şi unde corpul se află în necurmată frământare. *Popicele* se cunosc foarte puţin în Ţară; numai dela cel din urmă răsboiu ruso-turc, *cuconaşii*[2] au învăţat *bileardul* dela Nemţi şi dela ofiţerii ruşi; jocul acesta le place; el eră cu totul necunoscut în toată Moldova. Dimpotrivă, alte feluri de jocuri cari să nu obosească spiritul, cari să nu turbure trândăvia trupească, au îndestule locuitorii acestei Ţări[3]. Mai ales *jocul de cărţi* este în deobşte iubit. Cu 24 de ani mai înainte, în toată Ţara se aflau numai aşa chematele cărţi nemţeşti cu care se jucă [234:] *Mariajul*[4] şi *Panţarola grecească* care are oarecare asemănare cu jocul numit *Woylo*. Astăzi însă, în folosinţa tuturor sunt cărţile franţuzeşti; le-am văzut introducându-se, şi din nenorocire am văzut jucându-se aproape la toate adunările boiereşti jocuri ca *umbra*, *cadrilul*, *pichetul*[5] şi altele.

---

[1] Mare neadevăr; jocul mingii are atâtea rânduelí, cât se prind cu ele pagini întregi. V. cele trei culegeri ale mele, *Jocurile de copii*, la *minge*.

[2] „Kokonaschen (junge Herrchen)".

[3] Cele trei culegeri ale mele de *Jocuri de copii*, — cu cari tineretul ţărănimii noastre se veseleşte dela vârsta cea mai fragedă până încoace, după căsătorie, sunt o probă că Wolf nu cunoştea unele lucruri cu temeiu.

[4] „Mariage", — căsătoria.

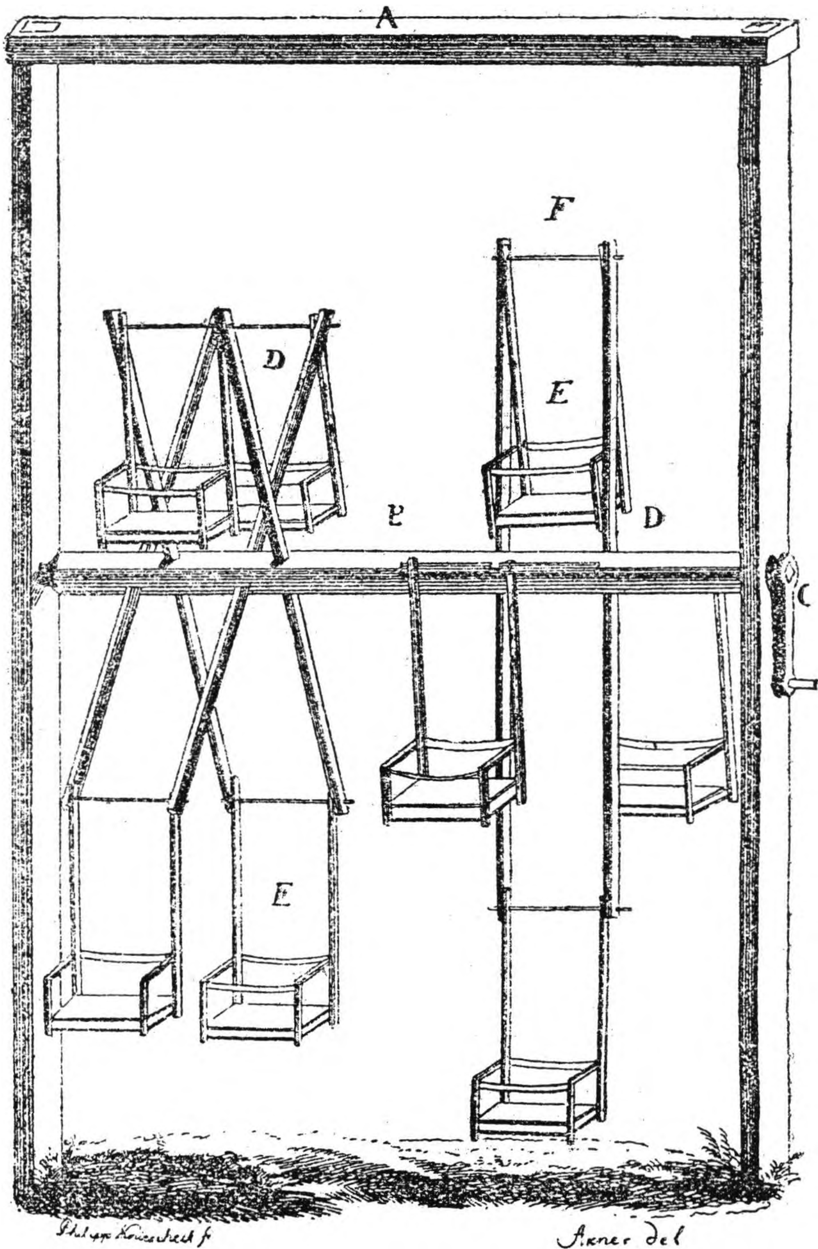
[5] „*l'ombre, quadrille*, Piket".

Jocurile de noroc sunt de asemeni pe gustul multora, găsindu-se în adunările de petrecere ale tuturor boierilor. Cel mai plăcut este jocul turcesc numit *iurdum* care se asemăna cu *pharao* [1], plăcut mai ales acelor *chevaliers d'industrie* moldoveni cari scot din punga boierilor într'o sară, dela două până la 300 de ducați. Tot așa se întâmplă și cu *pharao* care din nenorocire, se joacă tot așa de mult. Am fost martor în 1788 când unui boier i-a luat la cărți un colonel rus 4000 de ducați din cari 1000 în aur, îndată, iar pentru rămășiță i-a dat sânetul de nevoie. *Trictracul* [2] și alte *jocuri de degetare* [3], pentru că se potrivesc cu trândavul fel de a trăi al acestei națiuni, sunt de asemenea în cinste, aducând îndestulă plăcere. Numai *șahul*, care cere ținere și încordare de minte nu-și găsește bună primire; eu, cel puțin, n'am avut niciodată prilejul să văd jucându-se printre acești oameni, o partidă din acest joc [235:] așa de potrivit pentru trecerea de vreme.

Tinerimea mahalalelor și chiar cea dela Țară găsește plăcere și trecere de ler cu alt joc care pare foarte cuminte și nevinovat. El se întrupează într'o alcătuire de lemn care în limba locului se chiamă *scrânciob* [4] și care se face de dulgher în chipul acesta: Două furci groase de stejar lungi de-aproape două brațe și jumătate [5] se îngroapă în pământ, într'un loc slobod, la o adâncime de 5 până la 6 picioare, și la o depărtare de un braț și jumătate. Fiind perpendiculare pe pământ, pe de-asupra se înțepenesc cu o *stinghie* (A). Prin mijlocul furcilor se petrece un osiiac (B) având la capete una sau două manivele. De osiiac și către cele două furci sunt dăltuite și înțepenite două perechi de *brațe* (D) [6] prinse cruciș, la aceeaș depărtare. La capătul fiecărei perechi de brațe atârnă în osiece câte un *scaun* (E) în care pot sta doi inși. Se găsesc astfel în partea dreaptă 4 scaune și în partea stângă tot atâtea, după cum se vede în alăturatul desemn.

De îndată ce se pune scrânciobul în mișcare cu ajutorul manivelei, el urmează să se învârtească fără alt ajutor, câtva.

[1] „Pharaospiel".
[2] „Brettspiel".
[3] „Würfelspiel".
[4] „Skrintschow".
[5] „$2\frac{1}{2}$ Klaster".
[6] „Leiden".

A
F
D
E
B
D
C
E
Axner del

timp, pe când persoanele care se află în scaune, din pricină că acestea se învârt împrejurul osâecelor lor(F), [238:] rămân totdeauna cu capul în sus şi cu picioarele îndreptate spre pământ[1].

Fiindcă Moldovenii se strâng împrejurul acestei petreceri, — din ce pricină, nu ştiu, — numai 7 săptămâni, adică dela întâia zi de Paşti şi până la Ispas, lăsând pentru cealaltă parte a anului scrânciobul sub cerul slobod, în sama vremurilor, — tineretul de flăcăi şi fete năvălesc la scrânciob în acest răstimp, ca să poată fiecare să se bucure de plăcerea lui, spre marele folos şi al stăpânului.

De obiceiu, o persoană care vrea să guste învârtitul, ca un sfert de ceas, plăteşte dela 4 până la 6 parale; uneori dă 1 sau 2 piastri. Fiindcă deodată nu se pot da în scrânciob mai mult de 16 persoane, se întâmplă de multe ori gâlcevi şi chiar *ridicări de preţuri* când adesea, un flăcău îndrăzneţ, ca să se poată da cu draga lui mai de grabă, trebue să-şi cumpere locul dela altul cu câţiva ducaţi[2].

Fetele boerilor cari, din pricină că sunt totdeauna ţinute sub aspră supraveghere, ne putând gusta această plăcere în târgul cu scaunul domnesc, caută să scape pe vremea aceasta de constrângerile supărăcioase ale locului şi se duc cu fraţii [287:] şi mamele lor pe la moşiile de mai pe aproape, unde astfel de scrânciobe se găsesc neapărat şi unde se pot bucura de această nevinovată veselie, fără nici o grijă.

In ţările vecine, afară de Muntenia, acest izvor de plăcere este cu totul necunoscut[3]. Facerea ca şi folosirea acestei

---

[1] Mi-i peste putinţă de crezut că a putut vedeà Wolf un astfel de scrânciob cu... manivelă, în Moldova; bănuesc că desemnul şi l-a făcut mai târziu din închipuire, întregind acolo unde aducerea anumite nu-l ajuta, cu aceia ce credea că trebue să fie. Atât stinghia de-asupra, manivela, şi poate că şi a doua pereche de poliţi, sunt adausele sale.—Pentru terminologia scrânciobului, cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români,* Bucureşti 1909, p. 469 şi urm. La fel cu scrânciobele noastre sunt şi cele ruseşti; în două, tablouri cari privesc părţile moscovite, ale lui Lebedev şi Oleariĭ, pentru veacul al 17-lea, se vede scrânciobul cu câte 4 poliţe şi în fiecare poliţă stând în genuchi, câte un singur ins, ce se ţine cu mânile de braţele sau holobele poliţiei (cf. E. I. Vişneacov şi alţii, *Naşe proşloe* (Trecutul nostru) partea I, Moscova, 1916, p. 315 şi 316; scrânciobul este numit *cacelĭ*).

[2] „Mahalagii Iaşilor şi altor târguri nu-şi ţin fetele aşa de din scurt supraveghiate cu Voevozii şi boerii".

[3] M'au încredinţat călătorii cari cunosc Serbia şi Macedonia, că scrânciobul se află şi pe-acolo.

alcătuiri se pare a fi împrumutată din imperiul rusesc unde scrânciobele se întâlnesc în mare număr, căci pe locuitorii[1] acestei provincii de sigur că nu i-ar fi dus capul să născocească așà cevà[2].

D. Ingropările obștești

Ortodocșii[3] își îngroapă morții sau în biserică sau în ograda bisericii. Țintirimurile lor nu se află nicăeri în afară de orașe (mai potrivit zis: târgușoare); dimpotrivă, religiunile înrudite sunt silite să-și înmormânteze morții cu totul departe[4] de oraș. Pentru acest din urmă lucru mai ales, li se cuvine toată lauda, căci într'un stat [238:] civilizat unde se poartă mai întâi grija celor ce trăesc, acesta este o rânduează de toată însemnătatea. Ar fi cu toate acestea foarte greșit dacă cineva ar vrea să socotească acest obiceiu ieșan ca o bună măsură de pază sanitară; chiar faptul pomenit mai sus, că Moldovenii își aleg locurile de îngropare în oraș, pe lângă biserici, dovedesc dimpotrivă. Numai din *socotințe religioase*[5] nu li se îngădue așa numiților necredincioși[6] să se îngroape în oraș. Moldovanul crede că are, nu ca alții, drept la o groapă lângă biserica târgului. Numai el se crede că este *creștin*[7], pe când catolicii și protestanții sunt socotiți în această Țară, nu drept creștini, ci ca *păgâni*. Tot atât de puțin va păgubi sufletul unui străin dacă trupul lui va fi dat putrezirii pe dealul Păcurarilor[8], Galatei sau în spre Prut, pe cât de neodihnite se vor simți rămășițele unui Mol-

---

[1] Frați buni cu cei de-a casă, pe cari sasul, firește, nu puteà să-i aibă în dragoste.

[2] „Acest scrânciob („Drehschauckel") este cunoscut de mai multe sute de ani în Anglia, Olanda și Germania. El se vede în picturile lui Breughel și Griffier (din veacul XVI și XVII) și mai ales în una a celui din urmă, care arată ca loc Londra și care se găsește în galeria bruckenthaliană din Bar".

[3] „Die Altgläubigen (Starowerski)".

[4] „Weit entfernt";—ceeace nu se potrivește cu adevărul; în marginea Bârladului vechiu erà țintirinul jidovilor; în Iași, cel al Armenilor este în mijlocul orașului, în ograda bisericii.

[5] Ale nostre, neam fără pereche de îngăduitor!

[6] „Celelalte religiuni înrudite cu ortodocșii sunt numite de aceștia *eretici* sau în limba lor *raskolniki*".

[7] „Kreschtin (Christ)".

[8] Din Iași, unde se află biserica azi paraclisul catolic Sf. Iosif: „auf dem Berge Pokurar".

dovan, când nu se vor ști lângă biserică. Afară de asta obiceiul ieșit de a se îngropa morții în oraș face mare rău sănătății chiar *creștinilor* cari trăesc, căci nu-i destul, de pildă, că mocirlele Bahluiului, atâtea bălți și altele, împuțesc aerul din prejurul Iașilor, ca să mai fie nevoie și de 1500, până la 2000 de trupuri în putrezire, cari [239:], nu îndestul de adânc îngropate, să mărească primejdia pentru cei vii? Fiindcă Moldovenii, ca și frații lor din Valahia, se socotesc urmașii Romanilor, de ce nu păzesc porunca celor 12 table unde scrie: *In urbe ne sepelito?* Totuș, cu privire la acest lucru se găsește un obiceiu și mai dăunător, căruia în numele umanității ar trebu, să i se pună capăt. Este vorba de *îngropările prea timpurii* cari în deobște se văd la Moldoveni și la Grecii lor (ca și la Jidovii de-acolo). Cum *li se pare* că unul din prietenii, bărbații femeile, copiii sau ceilalți ai lor a murit, cu toată graba se și fac pregătirile de înmormântare, și fără ca să treacă 8, 10 ori 12 ceasuri, mortul *bănuit* este și încredințat pământului. Ce obiceiu lipsit de sfințenie și omenie! Nici o cercetare medicală nu este îngăduită! Nici un medic, nici un chirurg nu este chemat pentru cercetarea unui astfel de mort; unul ca acela care are numai înfățișarea mortului, fără altă desbatere, este înmormântat. Despre moartea aparentă (Asfixia) nimeni nu vrea să știe nimic, și îndrăznesc să spun, nu fără temeinicie, că mulți ipohondrici, multe țiitoare isterice de cari nu se simte lipsă în Moldova[1], au fost îngropate încă fiind *în viață*[2]. Unii locuitori din Iași, cari știu ce vorbesc, spun pe față că în cutare noapte au auzit, după înmormântarea cutărui răposat, un strigăt înfundat și sgomote [240:] în cutare ogradă de biserică. Astfel de oameni se socotesc însă ca nebuni, când nu sunt luați în râs, făcându-se din mărturiile lor niște povești în cari nu lipsesc stafiile[3].

[1] Aduse în datină de ostile rusești și nemțești...

[2] Cantemir scrie însă altfel (*Ibid.*, p. 242): „Insă nu-l îngroapă îndată în ziua aceea dintăi, ci așteaptă până a treia zi, ca nu cumva să se întâmple să îngroape de viu pe vreun bolnav carele numai a fost leșinat".

[3] Invederat, acei oameni spun ceeace cred despre strigoi;—cf. Pamfile, *Mitologie românească*, I, la acest capitol.

Erată. In No. 7, p. 17, rândul 2 să se îndrepte: *patru* în loc de *trei*, și rândul 21: *Sibiiu* în loc de *Brașov*.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poştă şi pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poştal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

şi îndată va primi toate numerile ieşite dela 1 Ianuar 1919, cum şi pe cele cari vor urma să iasă până la sfârşitul anului.

Pot şi mai mulţi să facă tovărăşie.

T. PAMFILE:

Jocuri de copii, I Bucureşti 1906.
" " " II " 1907.
" " " III " 1909.
Carte pentru tineretul de la sate, Bârlad 1907 (în colab).
Povestire pe scurt despre neamul românesc, Bârlad 1907. Ed. II, Chişinău 1919.
Cimilituri româneşti, Bucureşti 1908.
Graiul vremurilor, poveşti, Vălenii-de-munte 1909.
Feţi-frumoşi de-odinioară, Bucureşti 1909.
Industria casnică la Români, Bucureşti 1910.
Sfârşitul lumii, Bârlad 1911.
Sărbătorile de vară la Români, Bucureşti 1911.
Firişoare de aur, povestiri şi legende din popor, Bucureşti 1911.
Culegere de Colinde, Cântece de stea, Vicleeme, Sorcove şi Pluguşoare, Bucureşti 1912.
Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări, Bucureşti 1912.
Culegere de ghicitori româneşti, Bucureşti 1912.
Cântece de ţară. I Bucureşti 1912.
" " " II (sub tipar).
Agricultura la Români, Bucureşti 1913.
Povestea lumii de demult, Bucureşti 1913.
Sărbătorile de toamnă şi postul Crăciunului, Bucureşti 1914.
Un tăciune şi-un cărbune.... Bucureşti 1914.
Crăciunul, Bucureşti 1914.
Cromatica poporului român, Bucureşti 1914 (în colab).
Diavolul învrăjbitor al lumii Bucureşti 1914.
Insemnări cu privire la moşia, satul şi biserica de la Strâmba, din jud. Tutova, Bârlad 1915.
Insemnări cu privire la aşezarea preistorică de la Strâmba din jud. Tutova, Bârlad 1915 (în colab).
Cerul şi podoabele lui, Bucureşti 1915.
Văzduhul, Bucureşii 1916.
Mitologie românească: I. Duşmani şi prieteni ai omului, Bucureşti 1916.
Mitologie românească: II. Comorile, Bucureşti, 1916.
Carte de rugăciuni, Chişinău 1919.
Cartea cântecelor de ţară, Chişinău 1919.

Dlui Artur Gorovei Fălticeni

Anul XII.—No. 11—12 Noembrie-Decembrie 1919

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

La împlinirea celor 30 de ani de la moartee lui ION CREANGĂ

CUPRINSUL:

T. Pamfile.—O prefaţă (la *Operile complecte ale lui* **Ion Creangă** editate de Soc. „Glasul Ţării", Chişinău).
Radu Manoliu.—Neamul lui Ion Creangă.
M. Lupescu.—Ion Creangă şi normaliştii de la „Vasile Lupu".
G. T. Kirileanu.—Două scrisori ale lui Ion Creangă.
D. Furtună.—Două cuvinte despre S. Fl. Marian.
T. Pamfile.—Spicuiri din trecut.
Gh. Gh. Cardaş, Z. Vononca.—Povestiri şi legende.
M. Lupescu.—Datine şi credinţe.

REDACŢIA: **T. Pamfile, Str. Corbului**

ADMINISTRAŢIA: **M. Lupescu, Zorleni-Tutova**

BÂRLAD

Exemplarul:
în ţară . . . . . . 1 leu
în străinătate . . . 1,20 lei

Abonamentul anual:
în ţară . . . . 9 lei
în străinătate . . . . 12 „

Chişinău.—Tipografia „Glasul Ţării". Strada Puşchin No. 48.

Preţul 2 lei

INTEMEETORI:

P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capşa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitraşcu, Pr. D. Furtună, P. Gh. Gheoldum, P. Herescu, I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr.P. G. Savin, A. Tenea, Şt. St. Tuţescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

INŞTIINŢARE

Domnii abonaţi cari pe anul care se închee n'au trimis încă micul abonament al acestei Reviste ce trebue să trăiască, sunt rugaţi cu toată stăruinţa să ni-l trimită în grabă. Altfel vom fi siliţi să le înaintăm, cu un spor de cheltueli, chitanţele prin poştă. Îi rugăm, prin urmare să nu ia în nume de rău lucrul acesta şi să plătească factorului postal la prezentarea chitanţelor.

Anul XII.—No. 11—12. Noembrie-Decembrie 1919.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Redacţia:	Abonamentul anual:	Administraţia:
T. PAMFILE	In ţară . . . . 9 lei	M. LUPESCU
Bârlad, str. Corbului	In străinătate . 11 „	Zorleni-Tutova

O PREFAŢA[1]

După ce Ruşii au rupt din trupul Moldovii partea dintre Prut şi Nistru pe cari au botezat-o *Basarabia*,—ca să pară alt pământ, cu alt soiu de oameni, — tăiate au rămas aproape cu totul legăturile dintre cele două părţi ale aceluiaş neam. O vreme, boerii din „cealaltă moldovenească" mai veniau să-şi strângă dijmele şi să-şi ia socotelile, ori vechilii lor mergeau pe la Iaşi, pe la Botoşani ori prin alte părţi, cu catastihurile moşiilor ca să-şi dee sămile către stăpâni; şi călugării mânăstirilor de la munte luau Moldova de-a curmezişul până'n bălţile Nistrului unde sfintele lăcaşuri aveau moşii, şi de unde se'nturnau apoi pe aceleaşi cărări. Dar această mergere dela frate la frate, s'a îngreuiat cu vremea; unii boeri şi-au împărţit moşiile, alţii le-au schimbat, şi peste câţi-va ani, printre străjile de la Prut nu mai putea pătrunde mai nimeni.

In aceste călătorii, ca şi în altele de mai târziu, ale altor fraţi — cari veniau de dincolo de munţi, din Ardeal, ori împreună cu Bulgarii colonişti din Dobrogea,—au pătruns în „Basarabia" un număr de cărţi,—unele din acele lucruri scumpe, cari ţin inima trează şi mintea aţintită spre locurile unde se află tulpina neamului şi de unde cată să vină totdeauna proaspete adaosuri de viaţă. Dar aceste cărţi erau cu totul neîndestulătoare.

In chipul acesta se poate judecà trista stare a lucrurilor în cari fraţii moldoveni din Basarabia au rămas în curgerea unui veac încheiat şi întrecut, după ce cărţile moldoveneşti tipărite ori scrise de mână s'au fărâmat şi s'au rărit, după ce tipografia Mitropoliei din Chişinău a fost închisă şi bă-

[1] La, Ion Creangă, *Opere complecte*, Edit. Soc. „Glasul Ţării", Chişinău, VI +272 pag. Două stampe.

tută la mezat şi după ce de dincolo de peste Prut, unde se află acum slova nouă în cinste, zadarnic mai venià, când venià, câte-o carte „latinească“.

Ce câmp prielnic au avut în aceste împrejurări vrăjmaşii noştri, ca să ia în batjocură graiul moldovenesc, ca unul în care nu se putea spune ceva, nici pe înţeles şi nici într'o împletitură frumoasă de vorbe. Şi dovada erà aceasta: Dacă din limba moldovenească s'ar putea izvodi cevà, s'ar vedea: unde-s dară cărţile, unde-s gazetele moldoveneşti? Şi nu numai că ele nu se întâlniau în Basarabia, dar—spuneau dascălii ruşi, apăsându-şi palmele pe piept—nici dincolo în „România“, la acei urmaşi de urmaşi de neamuri fără ţari şi cneji, nu se pot scrie în moldoveneşte două cuvinte mai de doamne-ajută.

Cu aceste spuse şi auzite au trăit Moldovenii, vrâstă după vrâstă, şi se pot arătà hotărît, că aşa i-a aflat anul 1917 când, mergând ca „moscali“ cu polcurile lor în România, ori primind în satele lor oastea românească, au început să înţeleagă rostul cel vechiu și statornic al minciunei ruseşti.

*

Moldovenii din Basarabia,—să nu le zicem Basarabeni,—au primit la început pe Români cu această fereală pe care a ştiut-o aţâţa străinul care-şi vedea năruindu-se malul pe supt picioarele sale. S'a întâmplat c'au venit uneori „Români“, cari fiind din părţile de munte ale Muşcelului şi Argeşului, nici nu puteau să le spună că-s altceva de cât aşà. O faţă mai întunecată, o fire mai aprinsă, o vorbă mai năvalnică. „Aiştia nu-s Moldoveni! De geaba zice cine ce zice că Românii îs tot una cu Moldovenii, că nu-i aşa. Nu samănă!“ Dar când cel oprit într'un sat a scos din geanta lui de ostaş „român“, o carte, ș'a început să citească, nedumerirea a prins îndată să se ridice ca o ceaţă din sufletele tuturor. „Cu adevărat că zice frumos ce zice; și noi înțelegem parcă, şi înțelegem tot mai bine ce zice, şi tot mai mult ne place!“. Şi când cartea aceea se întâmpla, cum s'a întâmplat mai peste tot, să fie una dintre poveştile lui Ion Creangă, ori o pagină din „Amintirile“ sale, cuvintele de încheere erau acestea: „Dacă acela care a zis aşa, îi de pe-acolo, de pe la dumneavoastră, apoi vedem lămurit că tot Moldoveni sânteți şi cei de dincolo de Prut.

Astfel, lăsând pe mai târziu nădejdea să-şi lămurească ce

legături poate să fie între Moldoveni şi Români, Moldovenii din stânga Prutului s'au apropiat tot mai mult de tainicii lor fraţi veniţi de dincolo,—de învăţători, de slujbaşi şi de ostaşii ce mergeau spre Nistru.

Nici un scriitor n'a cucerit sufletul Moldovenilor din Basarabia, şi nici o străduinţă veche şi nouă, n'a adus atâta folos deşteptării naţionale în acest colţ al Românismului ca scrierile acestui povestaş din ţinutul Neamţului.

Ion Creangă este cel mare şi cel mai blând cuceritor al sufletului moldovenesc din Basarabia.

*

Pentru ca cetitorii din această parte a Ţării noastre să fie înlesniţi în deosebi la înţelegerea „Amintirilor“ lui Creangă, credem folositor să-i apropiem de locul şi împrejurările în cari a trăit şi-a scris marele nostru povestitor.

Humuleştii, satul în care s'a fost născut Ion, feciorul lui Ştefan al lui Petrea Ciubotariul şi-al Smărandei, se află pe pârăul Neamţului, căruia dela sat la vale îi mai zice şi Ozana. Peste pârău este Târgul Neamţului, cu cele şapte biserici; din sus de târg, se văd şi astăzi zidurile vechi şi părăsite ale Cetăţii-Neamţului. In fund, către miazănoapte şi către apus, la o vrâstă depărtare, încep munţii, în liniştea şi frumuseţa cărora se aflau vestitele mânăstiri: Neamţul cu tiparniţa sa de cărţi, Secul, Agapia şi Văraticul, locaşuri cari răsfrângeau pe atunci, mai mult decât astăzi, o mireazmă religioasă care se împerechia minunat cu firea vioaie a ţăranilor moldoveni de pe-acolo. Cu neamuri printre călugări şi călugăriţe, se poate bănui în toată casa dorul de a-şi deprinde copiii cu cetitul — întâi şi'ntâi pentru a-i face preoţi şi dascali, dar poate şi pentru a gusta fiecare la vrâsta lui din înţelepciunea scripturilor şi ajutorinţa condeiului.

Ion, copilul, este trimis de mama sa la carte — cum multe mame s'a dovedit c'au făcut la fel, şi cum îndeobşte fac şi astăzi, — şi tot dânsa a fost aceea care a stăruit mereu să-i rămâie feciorul pe drumul apucat, cu toată întârzierea, căci Ion, feciorul lui Ştefan, născut la 1 Mart 1837, avea 19 ani când se deschide la 1853 şcoala mânăstirii Neamţului din Târg [1], şi aşa, sunt de crezut toate câte le spune el în adu-

[1] Nu 1852, cum cetim în ediţia a V-a a „Minervei“.

cerile sale aminte. La şcoală, după cât se pare, *Ştefănescu Ion*, cum îl botezaze părintele Isaia Teodorescu —Popa Duhu, întâiul său dascal rânduit,—mergea cu învăţătura potrivit de bine. Ştefănescu Ion, în 1854, vara, se afla în clasul al treilea; avea 21 de tovarăşi dintre cari 8 lipsiau aproape statornic dela şcoală, şi notele lui la „Catihis", „Istoria sfântă", „Abeţădariu", „Geografie", „Aritmetică" şi „Caligrafie", sunt peste tot „bun". Tot nota „bun" are şi pe iarnă, la toate felurile de învăţături, dar pentru purtare, se vede în dosar [1] scriind „rău", alături de 30 de „absănţii". Se pare că de aici, a plecat cum spune el, la şcoala de catiheţi dela Fălticeni, şi după desfiinţarea acestei şcoli, la seminarul din Socola, ale cărui învăţături le-a sfârşit şi după care a fost sfinţit diacon la 26 Decembrie 1859. Ca diacon a slujit la mai multe biserici din Iaşi până la începutul lui Decembrie 1872, când a lepădat straiul preoţesc [2], cu mult suflet amar, năcăjit pentru lucruri cari astăzi ni se par cu totul nevinovate.

De aceea în scrierile sale Creangă va căuta să asvârle împotriva cui credea el că se cade, cuvinte de acelea cari unora nu le vor fi pe plac; la asta ajutau pe cât se vede, şi vânturile cari băteau prin Iaşi, printre scriitorii de pe la 1880 şi ceva mai încoace. Cetitorii însă nu vor uita că adevăratul creştin nu se cântăreşte după anumite vorbe împrăştiate în veselia scrisului, mai ales atunci când ele muşcă şi înţeapă acolo unde trebue.

Toţi câţi au cunoscut pe Ion Creangă, ni-l zugrăvesc ca având o fire deschisă care spunea aceea ce credea, şi credea aceea ce erà cu adevărat. Aşa a fost ca diacon, aşa a fost ca institutor în Iaşi, aşa a fost cu prietenii lui, cari l-au preţuit după cuviinţă şi cari apoi l-au îndemnat să aştearnă pe hârtie aceea ce foarte frumos povestià.

Ion Creangă începe, să scrie târziu, după 1876, şi scrie cât se vede cuprins în cartea aceasta.

Sunt rânduri muncite din greu, nu pentru ca să le dea o întorsătură meştesugită, ci să le taie o albie de curgere cât mai firească. De aceea, spre deosebire de atâţia scriitori vechi şi noi, Creangă se minunează când alţii îl încarcă de laudă. Pentru dânsul, tot ceea ce-a scris sunt nişte

[1] Dosarul 9 din Şcoala de băeţi no. 1 din Târgu-Neamţ.
[2] D. Furlună, *Ion Creangă. Cuvinte şi mărturii*, Bucureşti; no. 960 din „Biblioteca pentru toţi", p. 39.

„prostii“, şi aşa avea de gând să le boteze, când urmà să iasă toate într'o carte.

„Iubite cititor—scunsese el, ca să se pună în fruntea cărţii,—multe prostii ăi fi cetit de când eşti. Ceteşte rogu-te şi aceste, şi unde-i vedeà că nu-ţi vin la socoteală, ia pana în mână şi dă tu ceva mai bun la iveală, căci eu atât m'am priceput, şi atâta am făcut“.

Cartea cu scrierile sale a ieşit în 1890, adică îndată după moartea lui, întâmplată la 31 Decembrie 1889.

*

Opera lui Ion Creangă este cea mai răspândită scriere românească. Pe lângă ediţia din 1890, pe lângă cea a „Bibliotecei pentru toţi“ în mii de exemplare, pe lângă cele cinci ediţii ale institutului „Minerva“, trebue să ţinem samă de un foarte mare număr de cărticele cuprinzând numai unele din bucăţile lui, precum şi de nesfârşitul număr de foiţe, cari au împodobit atâtea gazete.

Ediţia aceasta pe care ne-o cere setea cetitului în Basarabia, alcătueşte tot scrisul lui Creangă, în cuprinsul căruia n'am putut primi aceea ce printr'un prisos de cinstire, s'a adaus aiurea sub numirea de „Felurite“. „Fragmentul de biografie“ ni s'a părut vrednic să fie trecut la „Amintiri“; „Calicul dela Talpalari“ este numai auzit dela Creangă, fără a fi şi scris de acesta; „Versurile didactice“ nu pot rămâne; „Poeziile populare“ ca şi „Rostirile, zicătorile, cuvintele“, sunt culese din popor, iar cât priveşte articolul „Misiunea preotului la sate“, nu-l putem atribui lui Creangă, de oarece nu ne putem închipui ca „diaconul“ Creangă să publice în 1872 iscălind ca „preot“, un articol, tocmai despre rostul preoţimei la sate, şi tocmai în anii când i se făceau de mai marii săi cele mai negre amaruri.

Am păstrat din „Felurite“ numai două bucăţi: „Acul şi Barosul“ şi „Inul şi Cămeşa“ cari pot împodobi oricând o carte de cetire.

In sfârşit, trebue să arătăm că n'am găsit neapărata nevoe de a da la sfârşit tălmăcirea unora din cuvintele mai rar întâlnite astăzi, câtă vreme am crezut că cei mai mulţi cetitori ai acestei ediţii vor fi Moldovenii din stânga Prutului, tot aşa de moldoveni ca şi Ion Creangă.

31 Decembrie 1919, Chişinău **T. Pamfile**

NEAMUL LUI ION CREANGĂ

Pe temeiul informaţiilor culese mai de demult, complectate însă cu informaţiile extrase din opera lui Ion Creangă şi mai ales cu interesantele amănunte cuprinse într'o comunicare scrisă a d-lui V. A. Gheorghiţă, sculptor şi maistru la Şcoala normală „Vasile Lupu" de lângă Iaşi şi rudă cu Ion Creangă, am alcătuit acest tablou genealogic. Ţin cu acest prilej să aduc în chip public mulţămirile mele d-lui V. A. Gheorghiţă pentru amabilitatea cu care mi-a pus la dispoziţie toate datele familiare de cari avea cunoştinţă

1 *Mihai Creangă* din Pipirig, satul Dolheşti, are pe 2 *Ioana*, 3 *Ana* (nemăritată) şi 4 *Nastasia*.

2 *Ioana* căs. cu *Ion dela Braşov*[1]) zis şi *Nică Creangă* are pe: 5 *Petrea*, 6 *Alexandru*, 7 *David Creangă* vornic în Pipirig, 8 *Vasile*, 9 *Nică*, 10 *Smaranda* căs. cu Diaconul Babă din Băboeşti, Pipirig, 11 o fată căs. cu Popa Gavril din Largu.

4 *Nastasia*, căs. cu Coman din Breţca, are pe 12 *Coman Breţcanul* căs. cu Maria (V. Bistriceanu).

7 *David Creangă* căs. cu Nastasia, neam cu *Ciubuc Clopotarul* [2]) zis şi Ciubuc Mocanul şi „Omul lui Vodă", călugăr la m-rea Neamţului, — are pe 13 *Ion David*, 14 *Popa Gheorghe* din Tg. Neamţ, 15 *Dumitru* zis al *Ioanii*, 16 *Smaranda*, 17 *Vasile* din Baroaia, 18 *Ioana* căs. cu I. Zociu, 19 *Măriuca* căs. cu Petrea Gheorghiţă.

12 *Coman Breţcanul* are pe 20 *Ion Coman* căs. cu Nastasia (Zabulic) şi aceştia au pe 21 *Ioana*, 22 *Ana* căs. cu Gh. Rusu şi 23 *Smaranda* căs. cu V. Capră.

19 *Măriuca* are pe Al.-Petrea Gheorghiţă căs. cu 21 *Ioana*, şi aceştia au pe 26 *V. A. Gheorghiţă*.

16 *Smaranda* căs. cu Ştefan al lui Petrea (feciorul lui Petrea Ciubotarul, acesta: frate cu Vasile căs. cu Marioara,

1) Refugiat, din pricina „papistăşiei, cam îndată după răscoala lui Horia. După cum se vede, şi-a însuşit numele lui socru-său. Rămâne stabilit deci că numele Creangă nu aparţine colonilor Ardeleni.

2) Venit din Ardeal, poate chiar în acelaş timp cu Ion dela Braşov. Refugiat din pricina „papistăşiei". Om avut. Printre rubedeniile lui pomenim pe Mitropolitul Iacob. Numele lui s'ar fi aflând înscris pe clopotul bisericii din Pipirig. In privinţa legăturilor ancestrale între acesta şi I. Creangă reţinem cuvintele lui David Creangă: „bunicul mâne-ta, Smarandă"... (*Amintiri din copilărie*), precum şi propriile cuvinte ale lui I. Creangă: „unchiul unchiului mamei mele" (*Moş Nichifor Coţcariul*).

părinții lui Ion „Mogorogea" și deasemeni poate că frate cu Mariuca căs. cu Andrei, și cu Anghelița căs. cu Chiriac) au pe 26 Vasile [1], 27 *Zahei,* 28 *Ileana,* 29 **Ion Creangă**, 30 *Catrina,* 31 *Maria.*

29 Ion Creangă căs. cu Ileana (fiica Preotului Grigoriu din Iași) are pe 32 *Const. Creangă* și acesta are pe 33 Horia, 34 Ioan, 35 Letiția (Țimiraș).

Radu Manoliu

ION CREANGĂ ŞI NORMALIŞTII

dela „V. Lupu"

Pela 1880, cel mai bun abecedar erà acel al învățătorilor asociați dela Iași, între care erà și Creangă. Acest abecedar, *„Noua metodă de scriere și cetire"* erà după metoda scriptologă și cuprindeà trei parți: cunoșterea literilor, unde se întrebuințau cuvinte monosilabe din cari se alcătuiau propozițiuni scurte, apoi veneau cuvinte de două silabe, de trei silabe și apoi de mai multe silabe, cu exerciții multe de scriere și cetire. Partea a II cuprindea bucăți scurte de cetire, despărțite în silabe, și în sfârșit a treia parte cuprindea descrieri și narați uni cu scurte poezioare și fabule. La sfârșitul cărții erau literile chirilice, cu bucăți de cetire și rugăciuni și se sfârșia ca tabla înmulțirei.

Când apăruià și alte abecedaruri ilustrate, după metoda cuvintelor normale, introduseră și institutorii de a Iași în abecedarul lor ilustrații, însa numai la partea III. Aceste tablouri erau făcute de renumitul pictor Ștefan Șoldănescu, de baștină din Fălticeni, cu care Creangă era bun prieten. Ilustrațiile erau bine reușite și pe gustul lui Creangă, cu tablouri mai mult din viața de țară.

In cuprinsul abecedarului erau mulțime de notițe explicative pentru învățători asupra predărei lecțiilor și mai ales pentru acei ce nu aveau *„Povățuitorul la noua metodă de scriere și cetire"*, în care se găsiau povețe cum să se facă lecțiile cu începătorii.

La școala primară no. 1 dela Trei Erarhi unde erau institutori Pr. Enăchescu și V. Răceanu, doi din tovarășii lui

1) Mort la 20—23 ani, Cel mai vrâstnic și mai deștept dintre frați, după spusa surorilor lui Ion Creangă.

Creangă la abecedar, ca institutor, cl. I o avea pr. Enăchescu. Normaliştii dela „V. Lupu“ se adunau adesea la acest institutor conştiincios, de luau parte la lecţii, spre a vedea cum unul din alcătuitorii abecedarului procedează la lecţii. Duminicile însă, şi sărbătorile, atât Răceanu cât şi Creangă, după eşirea din biserică, se strângeau cu elevii clasei IV ai şcoalei Normale şi discutau cu ei talmăcindu-le lecţiile din abecedar şi din cartea de cetire „Invăţătorul copiilor“, care erà una din cele mai bune cărţi de cetire de pe vremuri. La discuţii venea şi preotul Enăchescu, propunătorul la clasa I, amestecându-se adeseori şi el în discuţii.

Aceste sfaturi şi poveţe aveau loc mai mult toamna şi iarna. Elevii mai luau parte şi la lecţii practice ale institutorilor vestiţi din Iaşi ca: Darzău, Ropală, Săvescu, Creangă ş. a. căci pe atunci nu erau şcoli de aplicaţie, pe lângă şcolile normale.

Cel mai minuţios în discuţii erà Răceanu, iar cel mai atrăgător, mai clar şi mai popular era Creangă.

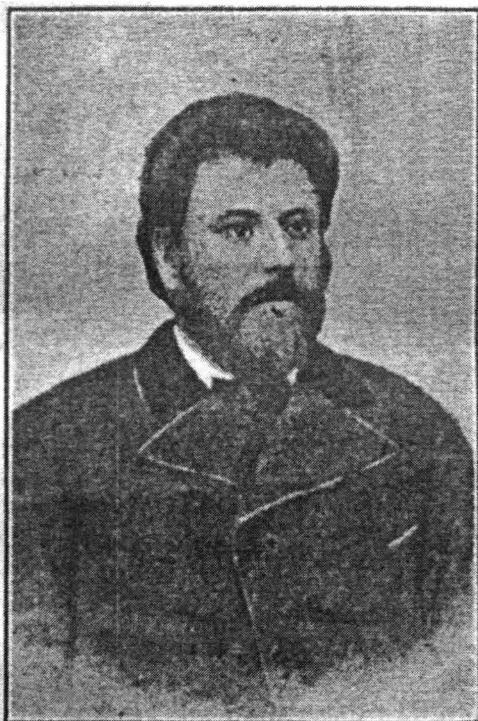
Când venia la aceste discuţii, erà totdeauna tuns, cu pardesiu de şiac lung, cu pălărie gri, mergând drept ca un brad de munte şi cu obişnuitul lui băţ gros şi ciotoros.

Grăia cu inimă, pe înţelesul tuturor şi cerea normaliştilor mai puţine forme şi mai multă treabă.

„Unde nu-i dragoste de breaslă şi menire, şi tragere de inimă, nu-i Doamne-ajută, măi băeţi! Băeţii de ţăran n'au ce trebue, fug de şcoală şi li-i urâtă cartea, că-i ţine învăţătorul în şcoală ca la gros. Ia schimbaţi-le felul de viaţă şi-ţi vedea cum au să fugă de-acasă, la şcoală. Fie-vă dragi, purtaţi-vă cu ei blând, învăţaţi-i cele de folos şi-ţi vedea cum are să vi se umple şcoala de băeţi. Nu vă supăraţi de nătângia unora şi fiţi drepţi, şi-ţi vedea că nu-s sălbatici, ci baeţi cuminţi. Nu ţineţi copiii numai la carte, ci schimbaţi-le des ocupaţia. Jucaţi-vă cu ei, căci între copii, trebue să fii şi tu copil, Nu vărsaţi veninul amărăciunei voastre în sufletul copiilor, că-i păcat“.

De-acestea şi multe alte poveţe dădea el normaliştilor. Când ne întorceam la şcoală dela aceste conferinţi eram alţii, îmbărbătaţi, ridicaţi sufleteşte şi cu dragul de-a munci pentru acei din mijlocul cărora ne tragem.

V. Răceanu şi Pr. Enăchescu, se purtau cu noi normaliştii mai serioşi, se uitau la noi mai de sus şi ne considerau ca pe nişte copii, pe când Creangă, Dumnezeu să-l erte, cu greu se

ION CREANGĂ
1 Martie 1837 — 31 Decembrie 1889

Două surori ale lui Ion Creangă: Maria şi Ileana

Una din surorile lui Ion Creangă şi lucrurile casei din Humuleşti cari au mai rămas
masa roata de tors, fuşalăii şi popul hornii.

Fotografii luate de T. Pamfile în vara an

despărţea de noi. „— Mi-i drag de voi, măi băeţi, zicea el părinţeşte, că sunteţi şi voi feciori de ţăran ca mine şi când stau cu voi de vorbă, par'că sunt între băetanii cu care am holteit, săracele zilele acelea". Iar noi îl petreceam până în oraş departe şi ne despărţiam de el, dând mâna ca la un frate mai mare. Adesa, când eşiam dela lecţiile lui, ne duceam pe lângă el vorbind şi discutând, de ne treziam în Sărărie, el aproape de casă, şi noi la câţi-va chilometri departe de şcoală,

Si poveţele lui ni-au prins bine în viaţă, căci erau spuse din inimă şi din practică, pe când teoriile pedagogice din cărţi, cereau alte condiţiuni de viaţă a şcoalei primare, nu ca cele la care ne-a trimis soarta.

Şi de-atunci au trecut 39 de ani. Iar cuvântul bun şi înţelept a rămas în sufletul unora din următorii lui şi va rămânea, că ce-i cuminte şi înţelept, trăeşte pentru cel ce vede şi aude, — cum va trăi şi amintirea lui Creangă, care, şi ca luminător al neamului său, a lăsat o dâră ce nu se poate astupà.

M. Lupescu

Două scrisori ale lui Ion Creangă

Intre scrisorile mai vechi date de d-l Iacob Negruzzi spre păstrare la Biblioteca Academiei Române se găsesc şi aceste două dela Ion Creangă din anul 1885.

Foarte interesant e răspunsul lui Creangă la îndemnurile de a mai scrie în *Convorbirile literare:*

„Incurajat de d-v., voiu mai încerca a scrie câte ceva. „Timpul însă, pe când voiu avea ceva gata, nu vi-l pot hotărî; „căci ştiţi d-v. tare bine, că *aceasta e treabă de gust, nu „de silinţă*".

Şi mare lucru e gustul...

G. T. Kirileanu

Iaşi 1885 Fevruarie 22

Stimate Domnule Negruzzi!

Prin ziarul „Voinţa Naţională" de eri Joi 21 se vede publicată o „Decisiune Ministerială" destul de aspră şi pe cât se pare, nepărtinitoare, în privinţa cărţilor didactice, deocamdată a celor de parte ştiinţifică, după raportul comisiunei însărcinate cu esaminarea unor asemine cărţi.

De sigur că şi cele de parte literară vor trece prin asemene purgator degrabă, degrabă. Eu, împreună cu colegii mei: Răceanu, Ienăchescu şi Grigorescu, încă de pela 1868 am început a scoate la lumină asemine cărticele şi anume: 1) *Metoda nouă de scriere şi cetire* pentru clasa I-a primară. 2) *Invăţătorul Copiilor*, carte de citire pentru clasele primare. 3) *Geografia Judeţului Iaşi.* 4) *Harta Judeţului Iaşi.* 5) *Povăţuitor la cetire prin scriere*, şi 6) *Regulele Limbei Române, de D-l T. Maiorescu* pentru clasa II-a primară, retipărite de unii cu învoirea *autorului.* *„Metoda Nouă"* şi *„Invăţătorul Copiilor"* sunt aprobate şi prin *decret domnesc* din timpul *d-lui-Maiorescu.* Celelalte încă sunt aprobate prin decisiuni ministeriale.

Noi fiind ucenicii d-lui Maiorescu şi ai societăţii literare *„Junimea"* par'că nu ne-am prea teme, ca lucrările noastre să fie asvârlite cu despreţ din şcoală, dacă comisiunea însărcinată nu va judeca *munteneşte*... Vorba ceea (cimilitura râmei): „apără-mă de găini că de câni nu mă tem".

Dori[n]d dar cu nerăbdare a şti cam ce soartă ar avè cărţile noastre, vă rugăm respectos a face prin prietenii d-voastră să aflăm cam ce ne aşteaptă în privinţa cărţilor mai sus însemnate.

Ertaţi-ne, vă rugăm, de îndrăsneala ce am avut de a vă supăra şi primiţi din parte-ne încredinţare de stima şi respectul ce vă păstrăm.

I. Creangă

Iaşi 1885 Maiu 15

Stimate şi mult iubite d-le Negruzzi !

Văzând cele cuprinse în scrisoarea d-voastră din 12 ale curentei, m'am pus pe gânduri!

Pisemne d-voastră nu mă credeţi că sunt bolnav şi aproape, dacă nu de tot, idiot. Apoi ocupat 30 de oare pe săptămână cu şcoala primară, plus dusul şi întorsul de 2 ori pe zi, cine ştie de unde, prin ploae şi noroiu, ger sau arşiţă, cum se întâmplă, nu e lucru tocmai uşor pentru omul vrâsnic şi greoiu. Se mai apropie încă şi examenul cu multişoare formalităţi de îndeplinit.

Cu toate aceste, încurajat de d-voastră, voiu mai încerca a scrie câte ceva. Timpul însă, pe când voiu avea ceva gata, nu vi-l pot hotărî; căci, ştiţi d-voastră tare bine că aceasta e treabă de gust, nu de ştiinţă.

Vă salut respectuos şi vă doresc sănătate şi bucurie.

I. Creangă

DOUA CUVINTE DESPRE S. Fl. MARIAN

In cuprinsul Bucovinei şi în părţile învecinate, neobositul preot folclorist S. Fl. Marian are mulţi elevi şi admiratori. Ei povestesc felurite lucruri bune despre harnicul lor profesor, catehetul dela Suceava.

Iată impresiile unuia din aceşti foşti elevi: „Marian erà un om foarte sârguincios. Noi, şcolarii, atâta pricepeam ca de samă din viaţa lui. In deobşte nu ne dădeam socoteală despre valoarea lui deosebită. Erà pentru noi ca orice alt preot. Cel puţin mie mi se pare că de obiectul lui — Religia, ca predare — prea mult nu se ocupà. Dorià parcă *să trăim* acest obiect, să sorbim simţirea religioasă din viaţa poporului celui bun şi muncitor, nu s'o învăţăm cu el din slove...

La şcoală venia totdeauna obosit. „Iaca o lecţie mai departe...". Şi pe urmă parcă, nu ştiu cum, vroia să înveţe el dela noi... Ne întreba despre obiceiuri mereu. Eu i-am adus ştiri despre nişte bureţi — cum se cheamă la noi în ţinutul Storojineţului: *urechea babei, tocmăgei, crestăţică.* El scrià neîntrerupt. Noi, fără să ne dăm samă, râdeam.

Avea atunci o vorbă foarte blăjină, dulce, ca de ceartă pentru noi, când ridica încet capul şi ni zicea: „Măi, măi, măi; cum nu-mi daţi voi pace! ".

Adesa lua băieţi acasă la el; avea o grădină ca de-o falce de loc. După cum iubià florile, pomii şi roadele pământului nostru, tot aşa nu putea suferi pe „cuconaşi", pe „fudulaşi", pe cei cari nu prea muncesc. Pe unii ca aceştia cari umblă tot „cu chila'n tureatcă" obişnuià a-i numì „cozi de câne". Pe copiii de săteni veniţi la liceu îi lăudà în schimb, îi mângâià şi aveà mare plăcere să li scuture mere din grădina lui. Trecea pe stradă nebăgat în seamă, ca orice preot, modest, — poate că mai modest şi mai neştiut decât alţii.

Duşmani nu prea aveà, căci nu prea punea preţ pe duşmănie şi pe lucrurile acestei lumi trecătoare.

Numai hăt, târziu, după ieşirea din şcoală, ne-am dat socoteală şi noi că părintele nostru Marian a fost cel mai de samă profesor pe care l-am avut..."

Pomenind pe Creangă, cetitorii vor primi credem cu drag amintirea de mai sus, despre unul care a lucrat şi el din greu pe acelaş ogor al literaturii poporului — fie acest popor din Humuleşti, fie din Ilişeşti, fie de aiurea.

D. Furtună

SPICUIRI DIN TRECUT

XXXV

Dintr'o scrisoare vâlceană din 1821 Fevruarie 18: „După cutremur ce au fost acuma, s'a ivit o stea cu coadă; şi vorbescŭ oameni cum s'a pricepe".

(N. Iorga, *Studii şi documente*, VIII, 131).

XXXVI

Insemnare pe manuscrisul grecesc 9 (42) dela Academia Română. „La lt 1774 când s'au încheiat pacea între Rusia cu Turcii, în luna lui Iulie, atunci cu 3 luni mai înapoi, la luna lui Aprilie, s'a întâmplat la Vlahia, în judeţul Dâmboviţa, aproape de Târgovişte această ciuderie". E vorba de ivirea din senin a unui nour luminos, din care au început a ieşi trăsnete etc.

(C. Liţică, *Catalogul manuscriptelor greceşti*, p. 9).

XXXVII

Conăcăşie scrisă pe la 1818:

„Bună zio, boeri dum[neavoas]tră! Bună zio? V'am întreba pi dumvoastră di traiu şi di vieţi: cum trăiţ, cum veţuiţ, cu putere Dumnului, cu mila împăratului? Al nostru tânăr împărat, în trâmbiţi au întrâmbiţat, multă oaste au rădicat, şi s'au sculat la vânat. Şi au vânat codrii şi munţii, câmpii cu florile, văili cu apili. Cându au fostu la mijlocu de cali, au văzut o urmă de f[i]ară, Singur tânăru împărat au stătut şi s'au mirat iar sfetnicii dum[i]sali şi filosofii au stătut şi l-au sfătuit ca nu-i urmă de f[i]ară, nici urmă di flo[a]ri di rai, ca si fii dumnealui ţânărul împărat di bun trai. Iar alţii din sfetnici dumsali au stătut şi l-au sfătuit că nu-i nici urmă di flori di rai, şi-i urmă de zină, că si fii dom[nea]lui [soţie buna]. Tânărul împărat când au auzit, foarte că s'au bucurat, şi în scări de aur că s'au înălţat şi pi d[e]asupra oşti dumsali s'au uitat. Şi n[e]-au ales pe noi, pe aceşti doi voinici mai înalţi di stat şi mai tari di cap şi mai buni di sfat. Şi am purces pi faţa pământului, pi crugul ceriului, pi mersul stelii. Când ş'au fost pi dreptu această casă, văzum steo că si lasi. Deci şi dumstră, boeri, voi steo si n[e]-arătaţ sau răspunsul să ni daţ, Răspunsul nostru ci este? Un

păbar di vin şi doo năfrămi di in, cusute cu fir; şi un colac di grău curat, ca să o ducim înainte tănărului împărat, si cunoască că-i lucru adevărat. Măcar că şi dumlui tănărul împărat, într'o vreme pi aici s'au primblat şi prin grădina dumilovostri s'au uitat ş'au văzut un pom măndru şi frumos, fiind casi[i] di folos. No[a]pte creştè, zio înfloiè, pămănt rodu nu rode. Iar aşè dumlui, tănărul împărat au socotit să o răsă[dea]scă în grădina împărăt[e]ască, pi tot anul şi cr[e]ască şi să înflor[e]ască, pămănt rodu si rod[e]ască. Deci siliţ, boeri, şi vă gătiţ, că vini nunul cel mari cu finul dumsali, cu multă osti di împreună, pre cai buni simeţ giucănd, din năfrămi săltănd, din pistoli dănd, din ploci dregănd [1], în veselie dumstri viind; iar aşe dumlui, tănărul împărat, di undi au socotit n[e]-au ales pe noi, p'acişti doi sfetnici filosofi în cai di olac, ca si vinim şi să vă spunim dum[nevoas]tri, si străngiţ conac. Conacul dum[nevoas]tri ci esti? Buţi di vin, balerci di rachiu, ialoviţi grasi, casi călduroasi, cuconi frumoş, ca si şidem cu toţ la masi, măcar că şi dumlui tărărul nostru împărat foarte că s'au lăudat, că di nu viţ străngi di acele di agiu[n]s, nu viţ găsi loc d[e]-ascu[n]s. Şi bini v'am găsit, boeri, sănatoşi!"

(*Teodor Codrescu*, I, p. 171).

XXXVIII

Inchinăciune miresei, tot de-atunci.

„Agiungă-te voi bună pi d[u]m[nea]ta cucoană mir[e]asi, di venire dumisali cuconului mirilui. Etă că şi dumnealui, cuconul mirili au sosit şi au trimes slugile d[u]m[is]ali să închini poclonili dumitali, lucruri scumpi, nipreţăluiti, cergi, adămăştii, lucruri scumpi boereşti. Ci ar fi fost vremuri cu dumnalui cuconul mirili a luà aceste lucruri şi dum[nea]lui cuconul mirili cum mai în grabă la Ţarigrad au umblat şi multă marfă au luat şi în cară au încărcat, ca si vii pre uscat. Şi corabii cu vrere lui Dumnezeu au sosit şi în plin au umblat. Şi noi încă nădăjduim în mila lui Dumnezeu si si afli lucrurile, şi toti şi altili diplin. Şi ti pofteşti dumlui, cuconul mirili pre dumta, cuconă mirasi, ca poclonile si-i primeşti şi slugile să-i cinsteşti, şi dumsali, cuconului mirilui, cu dragoste si-i mulţămeşti. Cu al doile rănd şi eu te poftesc pre dumta, cuconă mirasi pentru

[1]. Poate că „din ploşti [vin trăgând" (T. P.).

ceastă corabie frumoasi, încărcată cu marfă di la Țarigrad. ci esti sosită înainti dum[ita]li, şi esti foarti gre, că mă dor mănile şi nu mai pociu ţinè. Şi pi loc ar vra si stè, şi vroeşti ca si vi[e] la stăpânire dum[ita]li. Şi dumta cu dragosti si o priimeşti si pri mini cu un bacşiş frumos si mă mulţămeşti. Că fii şi mai proştişor, numai si fii bunişor. Şi bini v'am găsit sinitoş!"

(*Ibidem*, p. 177). **T. Pamfile**

Povestiri şi legende

1. — ŢARA FĂRĂ BATRÂNI

Intr'o ţară de bună samă, cale lungă dela noi, se hotărîse tinereţile, să omoare pe bătrâni. Poveste veche... De ce ar mai trăi adică, cei cu bărbile albe? Ş'au trăit traiul, ş'au mâncat malaiul, s'a isprăvit.

Ce? Numai ei ştiu să dee sfaturi şi îndemnări, numai ei is cu scaun la cap şi cu aşezare la minte?

Impăratul, şi el tânăr, lesne dete aspră poruncă. Cine-o ajunge la cinci zeci şi atâţia de ani... moartea să i se tragă.

Au pierit deci mulţi bătrâni sfătoşi şi multă înţelepciune s'a petrecut odată cu ei.

Numai un tânăr mai milos, spune tâmplarea, nu s'a îndurat de tatăl său, că-i dădu viaţa şi l-a fost ascuns într'o chivniţă, purtându-i de grijă.

A trecut după aceea, câtă vreme a fi trecut. „Dumnezeu nu bate cu ciomagul", grăiau bătrânii cu limbă de moarte în acea ţară.

S'a iscat dar secetă mare. Uscatu-s'au holdele şi nimaşurile câmpurilor, secat-au izvoarele pământului. A fost foamete mare, bolişte şi rălele curgeau gârlă pe tinerii, ce începeau a cărunţi fără vreme.

Toate le-ar fi îndurat, cum le-ar fi îndurat, dar altul erà răul cel mare: omătul se topise, primăvara intrase în ţară şi ei n'aveau nici un fir de sămânţă de aruncat în pământ.

Scotocit-au toate hambarele ce altă dată nu mai încăpeau de mişină, sfaturi lungi făcut-au sfetnicii cu împăratul, dar nu erà nici un chip de îndreptat răul cel mare. Şi nici de împrumutat n'aveau de unde să împrumute, căci vecinii erau răi. Şi toţi le erau duşmani. Mare jelanie şi groază cuprinse

pe întreg norodul, dela vlădică pân' la opincă, gândindu-se că primăvara a sosit şi ei n'au cu ce sămănà ogoarele.

Bătrânul ce erà ascuns în chivniţă, îşi vedeà mereu feciorul abătut. Intr'o zi îl întrebà:

— Feciorul tatii, da' de ce eşti aşa de îngândurat? Poate ţ'a căşunat cineva vre-un rău; poate te-a ajuns vre-o nenorocire? Spune-i tatei toate pe şleau, poate el te va puteà ajutuià macar cu povăţuiala.

Fiul i-a povestit îndată, din fir, în păr, tot năcazul. A stat bătrânul puţin la gând, apoi a grăit:

— De-ocamdată nu vei spune nimărui nimic; iar când, cele din urmă pale de omăt se vor topi de pe câmpie, tu ia plugul şi du-te de ară drumul cât îi înaintea casei tale. Grapă-l apoi şi... linişteşte-te.

Făcù feciorul precum glăsuià sfatul bătrânesc şi ce să vadă? După o ploiţă repede de primăvară, începù să răsară şi grâu şi popuşoi şi orz şi ovăz, ba şi fasole, şi mazăre pe alocurea!..

S'a vestit în toată ţara de aşa mare minune. Auzi dumneta: să ai de unde culege, când n'ai sămănat?

Se înţelege, auzi şi împăratul de aceasta. Degrabă porunci să aducă îndată la el pe omul acela. S'a înfăţoşat deci la dânsul şi acel ce erà socotit amù de înţeleptul înţelepţilor.

— Cum ai făcut? Ce ai făcut? Cine te-a sfătuit? Îl luă repede la întrebat împăratul. Zăpăcit de atâtea întrebări şi de teamă, nu spuse dintr'odată adevărul. In urmă mărturisi.

— Să-mi aduci pe tătâne-tău încoace! porunci împăratul. Fù înfăţoşat şi bătrânul.

— Cum ţi-a venit în gând, că în drum se găseşte sământă?

— Apoi Măria ta, câte nu cad în drum, când merge omul cu căruţa?

Moşneagul îşi primi răsplată împărătească, pentrucă mântuise dela peire o ţară întreagă şi nici nu mai rămâne vorbă că şi fecioru-său fu iertat, că nu-l ucisese.

Apoi ci-că de pe vremea aceea, fraţilor, nu să mai ucid bătrânii...

Comunicată de fratele meu, învăţător în satul Broşteni-Drăguşeni, după cele auzite în anul 1915 dela moş-Ion Vârlan, în vrâstă de peste 50 de ani, din acelaşi sat.

Gh. Gh. Cardaş.

2. — ȚETÂNUL

Despre acest munte [care se află pe teritoriul satului Mihalcea, Bucovina] se vorbește foarte mult prin localitățile învecinate...

Așa spune un mit că Țețânul își trage numele de la generalul roman Coecina. Poporul spune despre un împărat *Țățân*.

Alt mit spune că și-ar trage numele de la cuvintele unei mame desperate de răpirea copilului ei prin un vultur ce-l rădicase pe munte. Scăpat prin ciobani, mama apucă din mânile acestora copilul ce plângeà, și spre a-l liniști, îi oferi sânul său cu cuvintele: „Țâță na, țâță na (Țeți-na)“.

O variantă al acestui mit, sună așa: O uriașă de peste Prut se abătuse pe la vecina ei uriașă din Țețân să împrumute sita de cernut făină. Copilul ei rămase dincolo de apă (Prut); căutându-și mama, strigă: „Mamă, unde ești?“ Iar maica sa din deal, oferindu-i sinul, îi răspundeà: „Țâță, na... țâță na“ (străinii esprimă Țețina). Și de atunci teritoriul de dincolo de-Prut, de la poalele muntelui, se chiamă Mamăești (Mămăeștii vechi și Mămăeștil noi), iar muntele se chiamă Țețân, Țeținul, Țețina.

Pe vârful acestui munte se văd încă ruinele unui mare castel de zid masiv... care prin un drum boltit subterau să fi comunicat cu cetățuea din care se află încă urme pe o poiană din Lapte-acru, de lângă hotarul Mihălcii...[1]

Zaharia Voronca.

Datine și credinți

— Când legumele și verdețurile din grădină le mănâncă vermii, stropește-le cu aghiazmă dela Trif, că fug și mor.

— Când în grădină ai chifturițe multe și strică legumele, pune-le furci din loc în lac, Vinerea, și toate fug.

— Când în ziua de Stratenie picură din streșini va fi an bun pentru albine.

— Din ziua de Stratenie vulpele să tem să meargă pe gheță.

M. Lupescu

---

1 Din *Mihalcea, cu neamurile boerești ce au stăpânit-o,* Cernăuți 1912, p. 7—8.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ" pentru strângerea fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poştă şi pe numele său în toată luna aceestă Revistă, să trimită cu mandat poştal 10 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă", la Zorleni, jud. Tutova.

Şi îndată va primi toate numerile ieşite dela 1 Ianuar cum şi pe cele cari vor urma să iasă până la sfârşitul anului.

Pot şi mai mulţi să facă tovărăşie.

T. PAMFILE

Jocuri de copii, I București 1906.
„ „ „ II „ 1907.
„ „ „ III „ 1909.
Carte pentru tineretul de la sate, Bârlad 1907 (în colab).
Povestire pe scurt despre neamul românesc, Bârlad 1907. Ed. II, Chișinău 1919.
Cimilituri românești, 1908.
Graiul vremurilor, povești, Vălenii-de-munte 1909.
Feți-frumoși de-odinioară, București 1909.
Industria casnică la Români, București 1910.
Sfârșitul lumii, Bârlad 1911.
Sărbătorile de vară la Români. București 1911.
Firișoare de aur, povestiri și legende din popor. București 1911.
Culegere de Colinde, Cântece de stea, Vicleeme, Sorcove și Plugușoare, București 1912.
Boli și leacuri la oameni, vite și păsări, București 1912.
Culegere de ghicitori românești, București 1912.
Cântece de țară. I București 1912.
„ „ „ II (sub tipar).
Cartea cântecelor de țară, Chișinău 1919.
Agricultura la Români, București 1913.
Povestea lumii de demult, București 1913.
Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului, București 1914.
Un tăciune și-un cărbune... București 1914.
Crăciunul, București 1914.
Cromatica poporului român, București 1914 (în colab).
Diavolul învrăjbitor al lumii, București 1914.
Insemnări cu privire la moșia, satul și biserica de la Strâmba, din jud. Tutova, Bârlad 1915.
Insemnări cu privire la așezarea preistorică de la Strâmba din jud. Tutova. Bârlad 1915 (în colab.).
Cerul și podoabele lui, București 1915.
Văzduhul, București 1916.
Mitologie românească: I. Dușmani și prieteni ai omului, București 1916.
Mitologie românească: II Comorile, București 1916.
Cartea de rugăciuni. Chișinău 1919.
Cartea povestirilor hazlii, Chișinău 1919.
Pagini vechi de vieață moldovenească (trăd. din nemțește), Chișinău 1919.
Mănunchiu nou de povestiri populare cu privire la Ștefan cel Mare, Chișinău 1919.

Anul XIII. No 1. Ianuarie 1920.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară.

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAȚIA
T. PAMFILE	In țară 15 lei	M. LUPESCU
Bârlad, str. Corbului	In străinătate 20 „	Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmo-N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum. P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, O. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

CASA ȘI NEAMURILE LUI ION CREANGĂ DIN HUMULEȘTI[1]

In vara anului trecut vedeam pentru întâia dată casa din Humulești, în care se născuse și copilărise Ion Creangă, și în care trăià mătușa Ileana, sora povestitorului, cu o altă soră, Maria, cu fiica și ginerile acesteia și gloata nepoților.

Casa, firește, nu și-a mai putut păstra înfățișarea de pe la 1850, cu bârnele ce se'ncrucișau la cheotoare, cu vatra, cu cuptorul, cu laița veche. Acoperișul înnoit a putrezit iarăși pe-alocurea și cheotorile,—pe cari mi le-arată o pictură de acum zece ani, ce voiu reproduce-o cândva, — au fost rătezate; fereasta de către răsărit a fost lărgită și în afară de ușa din față, totul a fost încolo prefăcut. Rămasă în vechile-i dimensiuni, casa aceasta, pe cari unii o numesc «bujdeucă» luând-o drept cea din Țâcău, pare să fi fost una de mâna întâi, a unor fruntași cum au și fost cu adevărat Ștefan al lui Petre Ciubotarul și Zmaranda, părinții lui Ion Creangă.

In păretele de către răsărit se află bătută o lespede de marmură neagră care poartă o însemnare: «*Aci se născù și petrecù anii copilăriei Ion Creangă, 1837 — 1889*». Indemnul, după cum ni se spune, e al unor studenți, «din colo, de departe».

Mătușa Ileana mi-arată singurile locuri cari se mai păstrează de pe vremea lui «Ion». *Laița* de stejar greu, pe care moda a

[1] Chipurile celor două surori ale lui Ion Creangă, și lucrurile vechi din casa bătrânească, s'au dat în no, care închee anul trecut al revistei noastre

scos-o din nuntru, de lângă păreţi şi pe care ploile n'au putut-o încă putrezi, acolo unde se afla, în grădină, în marginea popuşoilor; în laiţă se văd sfredeliturile unde cei din casă, împreună cu Ion Torcălău, aşezau cozile fuşalăilor. O masă veche, grea, asemeni de stejar, se umbreşte veşnic sub poalele unui măr; Roata de tors, fuşalăii şi... popul hornului, strujit cu măestrie, pe după cari Ion, cu fraţii şi surorile lui, se jucau cu mâţele. Incolo, nimic, în afară de amintirile îndepărtate, cari, se înţelege, în mijlocul celor mai grele nevoi, nu pot aduce nici o mângâere bietei bătrâne...

Aflu în treacăt, că este vorba să se răscumpere această casă spre a fi prefăcută în biblioteca sătească, şi în schimbul ei să se înalţe celor ce-o stăpânesc, o alta, al căreia lemn s'ar fi şi dăruit dintr'o pădure regală... Dar mătuşa Ileana are altă soluţie. «Ii bine şi aşa, cum ne-aŭ spus şi ne-au făgăduit atâţia domni, dar mai degrabă ar fi bine să se dreagă acoperişul acesteia, că plouă...» Inţelegătoarea mătuşă Ileana, ştie bine cine-a fost şi cine trebue să rămâie fratele ei Ion, pentru Ţară, dar înaintea acestui interes, foarte mare, nu-şi poate ascunde îngrijorarea pentru fiica şi ginerile surorei sale Maria, pentru nepoţii acestei surori mai mari, cum şi pentru însăşi această soră Maria, pe cari cu greu pot ca s'o văd, bogata de-o dinioară, madam' Pastilă din Tecuciu, o bună cunoştinţă a familiei mele.

*

La 18 Decembrie trecut, primesc din parea d-lui Zaheu Grigoriu, magistrat în Războeni-Neamţ, următoarele şiruri:

«Cel ce vă scrie acestea, ca nepot, are durerea să vă comunice ştirea morţii surorii lui Ion Creangă. Ileana, cea mai mică dintre surorile lui, singura rămasă în viaţă, căci sora ei mai mare Maria, pe care aţi cunoscut-o astă-vară, a murit şi ea cu trei săptămâni înaintea surori ei mai mici. Inmormântarea a fost Marţi 16 Decembrie...»

T. Pamfile

In amintirea studentului Ioan Preuţescu.

O datorie de pietate pentru sufletul ales al studentului teolog Ioan Preuţescu, amintit într'o scurtă notiţă, dăunăzi, că a căzut răpus de tifusul exantematic, ni impune să adăogăm următoarele:

Era de loc din Bălţăteşti (Neamţ), fiul preotului de acolo.

La şcoala de preoţi din Iaşi a făcut parte dintr'o generaţie fericită, care se pregătia dela sine, cu nespusă nădejde pentru viitor, în ideile şi simţirile naţionale, de iubire înţelegătoare pentru popor.

Aşa că, dacă «*Neamul Romănesc pentru popor*» era scris aproape în totul de siminarişti ieşeni, e bine să se ştie că printre ei lucra cu dor nespus Ioan Preuţescu, — viitorul student teolog entuziast, care, singurul, nu se sfia a se duce la Universitate în portul naţional dela Bălţăteşti.

La «*Ion Creangă*» din Bârlad, se putea oare să lipsească, făcând culegeri, tânărul şi vioiul prieten al sătenilor? In acelaşi ceată de seminarişti «populari» entuziaşti, Preuţescu lucra cu neastâmpăr, plănuia cu patimă, istorisia, îmbărbăta. Il găsiai la orice instituţii culturale din Bucureşti. La Dorohoiu venia ca să lăcrămeze de vestirea crezului nou, de amintirea lucrului nostru pentru literatura populară, de ceea ce *ar trebui* să facem. A fost întruparea studentului român ce ni va trebui totdeauna.

Dragi prieteni dela «*Neamul Românesc pentru popor*» şi dela «*Ion Creangă*», vărsaţi o lacrimă şi pe mormântul lui Ioan Preuţescu, în amintirea jertfelor lui! [1].

Pr. D. Furtună

Pentru ce fraţii călugări, cari păzesc via mânăstirii, nu trebue să guste din struguri înainte de praznicul Schimbării la faţă a Domnului.

Din Tipiconul de Iaşi din 1816 p. 548.

«A şti ni să cuvine, cum că predanie avem de la sfinţii părinţi, de la mântuitorul acesta prazd. al schimbării la faţă. A mânca struguri, unde să află, Carii aducându-se în biserică şi înnainte puindu-să, după rugăciunea amvolului, eşind preotul cu cadelniţa, şi cădindu-i. Ceteaşte asupra lor rugăciunea cea pentru blagoslovia strugurilor. Şi să împărţesc la masa fraţilor.

Iar unde nu să află struguri, în locul acestora faguri, de miare şi miare, să pun înnainte şi asemenea blagoslovindu-se să împărţesc la masă fraţilor. *Ia aminte* că deacă cineva din fraţi va mânca struguri mai nainte de un praznic ca acesta. A-

---

[1] Din *Neamul Românesc*, XII (9 April 1917).

cesta certarea ne ascultării să o primească şi să nu guste struguri peste toată luna lui August. Ca unul ce porunca tipicului o au trecut cu vederea. Ca de la aceasta să se înveaţe şi ceialalţi a să supune tipicului sfinţilor părinţi. Şi această certare să face şi fraţilor celor ce păzesc viile.»

Pr. C. Bobulescu

PLUGUŞOARE [1]

25.—Aho! ho, ho! ho, hoo!
Buna vremea gazdă bună,
Staţi pe loc cu vorbă bună
Şi-ascultaţi din când în când,
Ochii la fereastră aruncând
Şi să fii tu la fereastră
Nevastă, nevastă.
Indemnaţi, flăcăi!
Hăi! Hăi!

Doi plugari stăteau pe-o coastă
Lâng'o blană de fereastră,
S'auzea din când în când
Glas de clopot răsunând,
Căci plugarii se jăluiau,
Că guvernu îi jupea
Să le dele taxiă.
Şi s'au luat şi ei prin sat,
Ca s'apuce de'ncasat,
Căci îs grele timpurile
S'au gătit câştigurile.
Mânaţi, băeţi!
Hăi! Hăi!

Şi de nu ne daţi plată fru-
[moasă,
Ne ducem la altă casă,
Casă din vechime-aleasă
Din lemne de plop cioplită,
Cu boele 'mpistruită
Cu uşa de răgoz,
Bate vântu şi-o dă jos,
Cu păreţii de urzică
Bate vântul şi mi-i strică.
Ia-n mai trageţi, feciorași
Hăi! Hai!

Iarna grea, omătul mare,
Rău de omul cel ce n'are,
Iar de noi îi foarte bine,
Că vine ziua de mâne;
Noi de-asear' am câştigat,
O avere de'mpărat.
Ş'un ban foarte bănos,
Ca să luăm contractul
Lui conu Ghiţă Sângiors [1],
Să pun mâna pe avere
Să scap iute la putere,
Căci îi rău de mine frate
Inimioara mi se zbate
Tot de chin şi de năcaz
După vremurile de-az',
Căci a venit vremea de-apoi
Să s'ucidă pentr'un pop'şoi.
Mânaţi, flăcăi!
Hăi! Hăi!

Te mai împinge păcatu
Şi cu necuratu

[1] Saint-Georges, boer răposat, de prin părţile noastre.

---

[1] No. 23 în an. IX p. 138—40 şi no. 24 în an. XII p. 3—6.

De mai pici pe ghiață,
Vai de bieata viață!
Pingelele mi s'au ros
Deși 's întoarse pe dos;
Călcăile mi-s bune,
Că's puse 'ntr'o Lune.
Merg pe drumurele
Plin ts de durere,
Pământ n'am un petec
Parc' aș fi bezmetec;
Merg din casă 'n casă
Cui de mine 'i pasă?
Aşi arà măcar o falce
Să mai am parte de pace
Dar pacea s'a depărtat,
De oameni s'a 'nstrăinat...
Ia-n mai trageți, flăcăi!
Hăi! Hăi!

De urat am mai ura,
Dar ne temem c'om însera,
Căci drumurile ni's departe
Și cărările 'ncurcate
Noi am venit să vă urăm,
Câte-un galbăn să vă luăm.
Să trăiți mulți ani și buni
Cu credința din străbuni,
Iar ziua lui sfântu Vasile
Să vă fie tot de bine,
De-acum până'n veșnicie!
Ahohohooo..!

Auzită dela Ioan Săvescu, Hânțășli-Dorohoiu.

Pr. N. V. Hodoroabă

26.—Stejărel cu coaja groasă
Fata mamei cea frumoasă,
Ce făcea, ce dirigea
Treaba înainte-i mergea,
Ea făcea un malaiu două
Și borș într'o oală nouă.
Fuga la plugari alerga
Doamne-ajută că le da.
Plugul badii sta pe loc
Și ara fetei busuioc,
Până soarele a răsărit
Busuiocu fetei a încolțit,
Până soarele a asfințit
Busuiocu fetei a 'nflorit.
Mânați băeți! hăi!

Ș'o venit o copiliță
Să-i dau și ei o stebluță,
—Copiliță, copiliță,
Pentru tine n'am stebluță,
C'am să dau la flăcăi făr' de [mustață
Ce se 'nvață a strânge'n brață,
Și sărută cu dulceață.
Ș'am pus șaua pe doi cai
Ș'am plecat în jos la raiu,
La ușa raiului când am ajuns
Am îngenunchiat, ușa s'a [deschis
In raiu am intrat,
Singur eu m'am bucurat.
Am văzut mesele întinse
Și făcliile aprinse,
Ș'am plecat în jos la iad.
La ușa iadului când am ajuns,
Ușa iadului mi s'a deschis,
In iad când am intrat
Copii nebotezați
Sub talpa iadului aruncați.
M'am uitat la o scrije
Ș'am văzut și mândra mea,
Doisprezece mi-o înhama
Doisprezece mi-o mustra,
Două spre zece dimerlii de [jaratec îi da
Pe s'tămână le mânca.
Mândro mândruța mea,
Eu te rog să-mi spui curat
Câți voinici te-o sărutat?!
—Numai doi cu ciorapi noi,
Iar ceilalți-s după oi,
Cu trișcuța prin zăvoiu.

Din Vârfu-Câmpului.

D. Urzică

POVESTIRI ŞI LEGENDE[1]

470.—Banii, cinstea şi ţiganul.

Cică era în vremea, când umbla Dumnezeu pe pământ.

Şi umblând el aşa pe ici pe colo, ajunge mergând pe drum, un ţigan.

— Da 'ncotro mergi, măi creştine?

— Ia la muncă mă duc şi eu, unde-oi găsi, răspunde ţiganul.

— Nu m'ăi lua şi pe mine'n tovărăşie, că tot pentru muncă îs pornit şi eu, zice Dumnezeu?.

— Ba cum de nu, face ţiganul bucuros, şi-au pornit împreună, la drum.

— După o bucată bună de cale, Dumnezeu îi spune tovarăşului, că tare se simte moleşit şi că s'ar odihni oleacă. Ţiganul, nu s'a pus nici el de pricină, când îi vorba de odihnă. Pesemne cât de căldură, cât de oboseală, l-a furat somnul pe Dumnezeu şi-a adormit.

De ţigan n'apucase a se prinde somnul. Şi dacă a văzut că moşneagul doarme, s'a apucat să-i scotocească prin traistă, în care a găsit o bucată mare de mămăligă şi-un boţ de brânză. S'a pus *maramoiul* şi-a mâncat tot, apoi s'a aşezat să doarmă şi el o leacă ca tot sătulul.

Numa iacă se scoală Dumnezeu şi prinde-a *bâjbâi* prin traistă, că-i era foame.

Dar traista era scuturată parcă anume!

Prinde a-l zgâlţâi de surluc, Dumnezeu, pe ţigan, şi-l întreabă:

— Da cine mi-o mâncat mămăliga şi brânza din traistă bre?

— Habar n'am zice ţiganul, că şi eu am *aţipit* oleacă.

— Bre! Da gospodar om a fost şi aista care mi-o mâncat *tainul*, că şi traista a scuturat-o.

Ei, de-acu să mergem, zice Dumnezeu, că ne-am odihnit tare bine. Şi s'au pornit amândoi la drum şi au mers până într'un loc unde aveau de trecut un pod peste o apă cam adâncă.

Pe când treceau ei pe pod, Dumnezeu a făcut de s'a rupt podul. Dumnezeu, a înotat repede şi a eşit la mal. Ţiganul răcnea cât ce putea: sariţi că m'a'nec! Dumnezeu de colo de pe

[1] La numărul 377 de povestiri an. IX, p. 227, a se adăuga 76 cuprinse în an. X (p. 5-97) şi 6 (p. 101-106 an. II din an. XII (p. 6—9, 18—25, 106—8) adică 377+92—469.

mai îi zice: Dacă'mi spui cine mi-a mâncat măliga şi brânza, din traistă, eu te scot la mal.

Ţiganul, cu toate că vedea cu ochii că se prăpădeşte dar el, spune că nu ştie. Dacă vede aşa, Dumnezeu, îi dă mână de ajutor şi-l scoale pe ţigan la mal; apoi pornesc amândoi mai departe la drum. Cum mergeau ei aşa, numai iaca scoate Dumnezeu o comoară în cale!

— Halal! zice ţiganul. Cu asta am scapat de muncă şi tu şi eu. Amândoi am găsit-o, amândoi s'o împărţim frăţeşte. —Tu, zice, ţiganu împărţeşte, şi eu am să aleg.

Dumnezeu a început să împărţească comoara, şi a desfăcut-o în trei. Apoi îndeamnă pe ţigan să-şi aleagă pe care vrea.

— Dar văd că făcuşi trei părţi măi vere! Pentru cine una, bre!

Dumnezeu îi spune: — Una pentru mine, una pentru tine şi una pentru cel care mi-o mâncat mămăliga şi brânza din traistă.

Ţiganul, zice de colo grăbit: — Apoi eu am mâncat şi pe una şi pe alta.

— Ei dacă tu ai mâncat, ai tăi să fie şi banii, dar ascultă ce zic eu: Bani să ai şi tu, şi toţi ţiganii din lume, dar cinste, ba.

V. B. Ţirica

471.—Chinul mămăligei.

Când s'au înfăţişat la Dumnezeu, toate lucrurile de pe pământ, (căci atunci şi ele se mişcau) ca să primească porunci şi ca să-şi spue fiecare necazul, ci-că ar fi venit în faţa tronului sfânt şi mămăliga. Şi cu glas jălnic şi-a povestit chinul.

— Intăi ară şi în pământul răscolit, mă samănă.

— Ştiu, zise Dumnezeu.

— Pe urmă grapă peste mine şi după ce răsar, mă prăşeşte de două ori!

— Ştiu, grăi Dumnezu.

— Pe urmă mă lasă să cresc şi să mă coc şi după ce m'am copt bine, mă taie şi mă aduce acasă.

— Ştiu, făcu Dumnezeu.

— După aceea mă curăţă de strujăni, mă face grăunţe, desfăcându-mă de ciucălău, grăunţele le vântură şi le duce la moară, unde mă preface în făină.

— Ştiu, zise Atotputernicul.

— Din făină, mă amestecă cu apă fierbinte ameştecată cu

sare, mă mai lasă să fierb o bucată şi apoi mă învârte cu un băţ până mă face boţ.

— Ştiu, zise Atotştiitorul.

— Apoi mă răstoarnă pe un fund şi iar mă tăe cu o aţăşoară.

— Ştiu, grăi Dumnezeu.

— După ce mă taie, sfârşi de spus mămăliga, mă pune pe foc şi mă prăieşte.

— Apoi asta nu o ştiu, vorbi Dumnezeu, supărat de cele auzite.

Şi de aceea spun bătrânii, că-i păcat să prăjim mămăliga!

472.—Feciorul de împărat şi soarele.

Să povesteşte, că în vremea veche, era un fecior de împărat, care de câte ori să scula dimineaţa, după ce să spăla şi să îmbrăca, eşia afară şi îndreptându-se spre Răsărit, zicea către soare:

— Buna dimineaţa, sfinte soare!

Soarele îi răspundea:

— Iţi mulţămesc, împărat ca toţi împăraţii!

Fiului de împărat tare bine îi părea la auzul răspunsului dat de soare şi de aceia făcu către sine întruna din zile:

— Nu sunt împărat şi sfântul soare totuşi mă face împărat da' ian să mă însor, să văd cum are să mai zică!

Şi s'a însurat odrasla de împărat. După nuntă, aducându-şi aminte de obiceiul lui vechi, tânărul eşi iar în răsăritul soarelui şi grăi către acesta:

— Buna dimineaţa, sfinte soare!

— Iţi mulţămesc, gospodar ca toţi gospodarii!

Mlădiţei de împarat, auzind vorbele astea, nu i-a părut de loc bine şi mâniindu-se şi-a alungat îndată împărăteasa.

Rămânând singur, cum a fost şi mai înainte iar să sculă de dimineaţă şi dădu buna dimineaţa soarelui.

Acesta îi răspunse, tulburându-şi strălucirea razelor:

— Iţi mulţumesc, mascaraua mascaralelor!...

Auzite prin vara anului 1915 de la cumătru Năstasă Creţu din Broşteni-Drăguşeni jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardaş

473.—Iezerul sau lacul Dorohoiului.

Poporul crede că în vremi senine şi liniştite de vară, pe la miez de noapte, se aud uneori eşind din lac glasuri de fe-

mei şi că, o *cruce* se vede în mijlocul lacului, când scade apa. Multă vreme nu s'a ştiut, ce să fie, până când un îndrăzneţ boer anume *Condea*, s'a hotărît să pătrundă ascunsa taină a Iezerului.

Aşa, el a dat poruncă oamenilor să gătească năvoade mari, şi într'o bună dimineaţă, după ce a dat sărindare pela biserici şi a pus pe preoţi să facă sfinţirea apei, a împlântat năvoadele în lac.

Oameni sdraveni purtau năvoadele, cari, după ce au dat de fund, au stat acolo, încât abea le mai urneau din loc, căci părea, că ceva foarte greu se prinsese de năvoade. Undele încep să fiarbă, mugesc înfiorător; toţi privitorii de pe ţărmurile lacului fug înspăimântaţi, numai Condea sta nemişcat şi pescarii trag greu suflând. In sfârşit ce era? La suprafaţa apei iată că se înfăţişează *o fecioară frumoasă*, cu părul negru, umed, cu faţa searbădă dar senină, stând pe luciul apei, şi, îndreptându-şi voloşi ochii ţintă la Condea, deschise gura sa şi grăi astfel:

— Mare noroc ai avut tu, Condea, de nu te-au înghiţit apele Iezerului, cum a înghiţit pe toţi cei ce s'au ispitit să-i afle taina. Norocul tău, însă, ţi s'a tras de la două lucruri.

Intăi fiindcă ai început cu ajutorul lui Dumnezeu şi al doilea, fiindcă în trupul tău curge sânge de al strămoşilor mei. Iată şi povestea locului după care umblând, ţi-ai pus viaţa în pericol: Pe locul unde se află Iezerul, era în vremile vechi un schit de călugăriţe, care părăsise lumea cu toate deşertăciunele ei şi adunându-se în jurul schitului jurară că nu-l vor lăsa nici odată. Prin prejurul schitului se întindeau păduri dese, prin care nici odată nu calcase picior de bărbat. Când într'o bună dimineaţă, ne pomenirăm cu vre'o câteva fete tremurând de groază, căutându-şi adăpost în schitul nostru. Ele ne spuse, că în ţară au năvălit duşmanii şi că au prefăcut oraşele şi satele în cenuşă.

Dintre oameni, unii au scăpat la munţi, iar alţii au căzut în robie. Dacă auzirăm noi de atâta jale pe biata ţară, tare mult ne îngrozirăm şi îndată ne strânserăm la rugăciune în biserică. De-abea ne adunaserăm, când auzirăm tropote de cai şi sunete de arme îndreptându-se spre schitul nostru; toate rămaserăm ca împetrite, pironindu-ne nădejdea numai la Dumnezeu. Ce s'a întâmplat nu mai ştim; destul că a douazi de dimineaţă, razele soarelui ne-au luminat faţa, dar ochiul nostru, în loc să

vadă pământ, vedea numai apă încotro se întorcea. Vii suntem noi de atunci şi vii ne păstrează Dumnezeu până în ziua învierei de apoi; iar ceea ce auziţi voi în nopţile senine şi liniştite sunt rugăciunile noastre făcute pe vechi ceasloave la razele duioase ale lunei.

Acestea zicând, se scufundă în undă, care mult bolborosiră şi făcură spume în urma ei. [1]

Petre Gh. Stoica

474.—Băiţu.

Dincolo de Dealul-Mare calea trece pe lângă comunele Luncoiu, Luncoiu de jos se află în stânga, iar Luncoiul de sus rămâne în dreapta; tot pe partea dreapta se află în hotarul Luncoiului de sus, un deal conic (ţuguiat), numit *Dealul Fetei*. Numele acesta 'şi-l are de la o întâmplare, ce s'a petrecut aici. La poalele dealului au fost odinioară o crâşmă. Se spune, că cu prilejul unei nedeie, un fecior voinic, îndrăgostit de o frumoasă fată, s'a prins pe rămăşag cu alţi tovarăşi de ai săi, că va duce în braţe pe iubita sa până sus pe vârful dealului. Şi a dus'o în vânjoasele sale braţe, dar pe când a ajuns sus pe culme la ţinta dorită, a ameţit, pe loc i s'a stins viaţa: Din acel ceas dealului i s'a dat numele cel poartă în ziua de azi.

475.—Criscior.

Spre miază noapte-apus de la Criscior, vecinătatea Bradului, nu departe de ţărmul drept al Crişului, se află un deal cu numele *Buneiu*, care se extinde până la hotarul comunei Zdrapţi. Partea de către apus a lui se numeşte «Cornul Buneiului». Numele dealului se aduce în legătură cu o întâmplare miraculoasă ce s'a petrecut în vremurile vechi în „Cornul Buneiului". Se spune adică, că un om bătrân, păscându-şi oile pe aici, deodată a găsit într'o stâncă o deschizătură adâncă, în forma unei stolne, iar înăuntru ce să vază? Erau, mă rog, comori şi bogăţii de petre nestimate, de-ţi luau vederea cu strălucirea lor Amăgit de această vedenie, bătrânul a intrat în gaură, dar a păţit-o, căci stânca s'a închis şi a rămas închisă 7 ani de zile. Era adică stânca fermecată, de numai la 7 ani se deschidea odată. Atunci a eşit bătrânu încărcat de multe bunătăţi şi în mână cu o lingură mare de aur. Lui însă i s'au părut cei 7 ani numai

[1] Această bucată a mai fost publicată şi într'o carte de cetire.

cât e o clipă, căci îndată ce a eşit la lumina zilei, umblă să-şi afle oile.

Dar de unde să mai dea de oi după o vreme de 7 ani ?. In urmă merse în sat, unde a aflat multe schimbări; casa îi era pustie, iar oamenii se mirau de el, căci toţi îl credeau mort de mult, perit fără de urmă. Bătrânul a mai trăit încă mulţi ani şi la moarte a lăsat o avere mare. Era, mă rog, o avere ce o scosese din sânul pământului. Se zice că de atunci i s'a dat dealului numele de *Buneni*, care adică conţine înăuntrul său multe bunătăţi şi poporul e de credinţă că în el se află comori ascunse.

Această tradiţie, cu mici variaţiuni, o aflăm în mai multe părţi ale Ardealui; poporul leagă întâmplarea de stânci cu peşteri, iar la Crisclor, precum vedem, s'a dat nume unui deal pe urmele tradiţiei.

S. Moldovan

VORBE ADÂNCI [1].

1725—1738.

— Ţaranul nu ştie ce-i şofranu, da' nici târgoveţul ce-i pădureţul, cum îl arată ţăranul cu băţul.

— Amărâtă-i viaţa calicului, când îi bate vântu traista.

— Femeia care-i cuminte, îi mai mare de cât uu bărbat.

— Da stai oleacă moşule, că doar nu stai în baltă [unui grăbit].

— S'a dires ca sărbuşca, cu ,două ouă de prepeliţă.

— Să ţine de mine, ca chioara lui Calău.

— Vorbeşte drept, ca giupâneasa cea chioară.

— Calul să nu-l crezi, că nu te-a lovi, şi cânele că nu te-a muşcà.

— Fudulia şăde'n strana măturii.

— Fudulia-i bucate gata: când vrei să mânânci, atunci n'ai ce.

— Să dai tot, numai sărac să nu te laşi.

— Pentr'un boţ de mămăligă, râde prostu de se strică.

— Iarna-i colţ de iad şi vara colţ de rai.

— Cât sue iarna năboiu, sue şi vara puhoiu.

Gh. Gh. Cardaş

---

[1]. La No. 1682—1690 (an. IX, p. 153) să se adaoge 12 (an. X p. 108) şi 23 (an XII, p. 12) 1724.

CÂNTECE[1].

2464.—Foae verde trei susai,
Tinerel mă însurai,
Tinerică şi luai
D'o sută cincizeci de ai,
Dinţii'n gură stau cunună
Ca parii de la grădină,
Fără şapte, nu sunt opt,
Măsele n'are de loc.
Subţirică ca sobă,
Dreaptă ca cobiliţă,
Rumenă ca ciupercă,
Sprâncenată ca livgă,
De bărbată, e bărbatăl,
Numai îi trebue-argată.
De-i pomeneşti de *darac*,
Sare şi ia lumea'n cap.
De-i pomeneşti de *argeà*,
Parcă intră dracu'n ea.
Când îi pomeneşti de furcă
Trage pătura, se culcă,
Se înveleşte cu sacul
Şi doarme, pân'o ia dracul.
Foaie verde, foaie lată
Venii seara de la sapă
Ostenit şi plin de apă;
Găsii loanta stând în casă.
Şi iar verde de sulfină
Işi luă hârdău 'n mână,
Pleacă la vaci în obor:
Ele fug de se omor.
Rămase-un viţel bălţat
Ş'ăla sări peste gard
Nea, nea, nea, *Priene*, nea!
Că nu este boala ta,
Şi e nevestica mea,
Ce mi-a dat' soacră-mea!
Foicica florilor,
Iubiiu fruntea fetelor
Luaiu *ciutul* berzelor.

2465. – Foae verde de aglică
. . . . 'n lege de furnică.
Lighioae mititică,
Cum stricaşi frunza de mică
N'o lăsaşi să odrăzlească,
Voinicel s'adăpostească.

2466.—Foaie verde bob năut,
Unde-auz pe cer tunând
Şi la baltă fulgerând,
Ploaia 'n codru răpăind,
Care 'n *străgălii* bătând,
Negustori la târg mergând;
Negustori bucureşteni,
Trec la târg la Râureni,
Să-şi petreacă mărfile,
Să-şi umple chiselile [1].
Unde auz cucul cântând,
Chiseluţa zărnăind,
Inema 'n mine bătând,
Ca 'ntr'un puişor de lup,
Să casc gura să-i îmbuc!

2467. -Foaie verde şi-o laleà
D' aci pân' la mândra mea,
Nu e deal, nu e vălceà.
Numai cărăruia mea;

[1]. La no. 2435 (an. IX, p. 249) să se adaoge 28 (an. XI, p. 9—11, 29—31, şi 50)=2463.

[1] Chiseà=Pungă de piele, lungă ca de un cot. In vremile vechi în aşa pungi ţineau negustorii banii. Mai erau chisele pentru ţinut tutunul. Cele de tutûn se făceau şi din băşici de porc.

A crescut iarba pe ea.
Iarba creşte, eu o zmulg,
La puicuţa tot mă duc.
Foaie verde pălămidă,
Puica neichii cea dorită,
Când erai a mea iubită,
'Ţi-era casa zugrăvită,
Bătătura pardosită
Cu var şi cu cărămidă.
Şi iar verde trei costrei
Dar acum de când nu vreî,
Şi iar verde trei susai,
Pare 'mi casa grajd de cai
Bătătura mucegai.
— Mucegai mucegăios,
Ce eşti, neică, mânios?
Mucegai aprinde-te,
Neică, desmânie-te!

2468.— Foaie verde de trei [zlonţi
Măriuţo dintre bălţi,
Na la neica trei *carbonţi*,
Şi nu te iubi cu toţi!
— Foaie verde trei costrei,
Nu-mi trebue banii tăi,
Că banii se cheltuesc
Cu vecinii mă 'nvrăjbesc!

2469.—Măriuţo din Mizil
Cu cămaşa numai fir,
Dela mână pân'la cot,
Se uită Mizilul tot;
Dela cot şi până la mână,
Numai firicel şi sârmă.
Măriuţo, Mărioară,
Căci n'ai tindă şi cămară,
Şi bordeiu din curte-afară,
Sa mă găzdueşti diseară.
— Am şi tindă şi bordeiu
Să găzduesc şi doi şi trei,
Numai să fie d'ai mei.

2470.—Foaie verde bob năut
De când maica m'a făcut
Ibovnică n'am avut;
Dar aseară 'ntr'un *ianal*,
Trei de-odat' am căpătat:
Una 'n deal, una în vale,
Ş' una'n capul satului.
A din capul satului
E copila dracului,
Mă spuse bărbatului.
Şi iar verde şi-o măslină,
Pentru-o gură de copilă
Mi-a cerut despăgubire,
Un galben şi două lire.
Şi iar verde salbă moale,
A din vale-i ca o floare,
Dar în gură ce mai are?
Rahat şi cu scorţişoare.

2471.—Mariţico te la munte,
Ce-ai lăsat părul pe frunte
Că ţi-a eşit vorbe multe,
— Vorbe multe şi ponoase,
Las' să-mi iasă, că nu-mi pasă,
M'a făcut maica frumoasă,
Să iubesc zapcii de plasă,
Scriitorii de la masă,
Logofeţi făr' de mustaţă,
Când se 'nvaţ'a strânge'n braţă
Şi sărută cu dulceaţă!

2472.—Şi iar verde foi mărunte
Fereşte-mă, Doamne sfinte,
De grădina cu cucute,
De-omul cu ibomnici multe!
Până se duce la toate,
Trece-o noapte jumătate,
Până vine şi la mine,
Se luminează mai bine.

2473. — Şi iar verde foi de prund,
Tot mă uit, puică, mă uit,
Ţi-iau sama cu deamăruntul,
Din creştet până'n pământ;
Ochii tăi plăteşte mult,
Ochii şi sprâncenile,
Gura şi cu buzele
Care 'mi mâncă zilele!

2474.—Cât voiu fi şi-oiu mai trăi
Fată mare n'oiu iubi ;
Fata mare se mărită,
Rămâi cu inima friptă,
Şi-oi iubi d'-o nevestcă
Că-i dragostea 'n mâna mea,
Şi d'oi da de vre-o beleà
Plătesc gloabă şi-oiu scăpà,
Bătaia de d'asupra.

2475.—Foaie verde de năut
Mărgărit verde'n florit,
Cine mi le-a *ciulpăvit?*
Fete mari la târg trecând,
Nevestele la iubit
Sârboaicele la prăşit.

2476.—Foaie verde trei susai,
Mândruliţă de pe plai,
Of! ce gură dulce ai,
Numai neichii să o dai,
Că e colţişor de rai;
Şi ai ochi de îngeraş
Ce se uită drăgălaş,
Drăgălaş ş'apoi pizmaş!

2477.—Şi iar verde mărăcine
Du-mă, Doamne, tot pe bine
Ca să nu mor ca un câine!
Şi iar verde avrămeasă
Să mor la maica acasă,
Să-mi văz mândruţa frumoasă
Cum m'aşteaptă bucuroasă,
Să-mi dea guriţă, că-mi pasă.
Şi iar verde şi-o crăiţă
Să eşi, puică, la portiţă,
Să-i dai lui neica guriţă!
Şi iar verde ş'un mohor
Să vii, neică, la pridvor,
Să-mi dai apşoară, că mor!

Din jud. Ialomiţa.

Dobre V. Ştefănescu

GLUME, JĂTII, TACLALE.

435.—Badi-Ion-Badi-Vasile

— Di undi vii «Badi-Ion-Badi Vasâli»?

— Di pi ceia lume jupâne!..

— Da' ci veşti mâi aduci dipi acolî Badi-Ion-Badi-Vasili? Tatî neu ci mâi faci?.. Are civà bani di chiltuialî?..

— Stă giupâne, în poarta raiului şi vinde chiperi din coarja bastonului.

— Vinî lî mini Badi-Ion-Badi-Vasili sâ-ţi dau u mii di lei ca

[1]. La no. 421 (an. IX, p. 351) să se adaoge 11 (an. XII p. 12—16) şi 2 (ibidem p. 31—32) = 434.

sî duci tati sî aibî di cheltuialî şî sî poatî sî sî apuci dija di u nighistirii măi mari.

436.—Vaca şi viţelul.

— Badi-Ion-Badi-Vasâli n'ai vuzut pi gâlbinuţu miu: amuş alb, amuş negrî, cu hop ţup, ţup dupî eli şi c'un tinghi-linghi la ghit ?..

437.—Jidanul la stână

Odată cică un jidan s'a fost tocmit la un boer, ca un fel de pristav la stână. Slujba lui erà să vie în fiecare săptămână şi să obliciască cum merge rânduiala stânei. Dar el în totdeauna când veneà la oi aveà frică mare de un dulău care lătrà a boalii di gros. Ciobanii o bagat în seamă tremurătura jidanului şi într'o zi se apucă ei şi ascund cânele cu pricina.

Când vine jupânul, mult să miră el că nu mai aude pe dulăul care îl bagà în spărieţi, şi întreabă:

— Da undi n chinili cila mari, moi?

— Care giupâne, întreabă ciobanii prefăcându-se că nu ştiu nimica.

— Acialî mari di tăt, moi...

— Care omule? mai făcură odată ciobanii.

— Acialî cari latrî: hom, hom, hom!...

438.—Dudl'n Idl

Să povisteşte că odată s'au fost bătut doi jidani, aşa de tare încât a mers treaba până la judecată. Pe jidani, uitai să vă spui, îi chema: pe unul Dudl şi pe unul Idl.

La tribunal, judecătorul întreabă pe martor:

— Cum a fost măi? spune!.

— Apoi sî trăiţi Domnuli giudicâtor, iuti cum u fost: mâi întâi Dudl a dat unu în Idl şi Idl a dat unu şi il în Dudl, ş'apui u început: Dudl'n Idl, Idl'n Dudl, Dudl'n Idl, Idl'n dudl... zise martorul evreu repede.

439.—Jidanul care bate ca doi câni

Ce-i trăsneşte prin minte unui jidan?: să se tocmească şi el cioban la un boer. Jidan, cioban? veţi zice, cam rar lucru, mai ales că stâna nu-i departe de «pudure»? Da pe semne că Iţic al nostru, căci aşa-l chemà pe jidan, erà frate cu Herşcu, cel ce-a murit de «frichi» în fundul căruţii când s'a întâlnit cu ceata de «tulhuroi» pe drumul dela «Duruhoi», — de s'a arătat aşa de voinicos.

Şi cum păştea el oile pe un pripor de deal, cu gluga în spate şi cu bâta în mână, numai iată că vine «berbecele din pădure» şi se dă pe lângă oi. Amù nu ştiu: ori că a venit să mai vadă ce fac; ori ca să le întrebe de sănătate; ceia ce pot să vă spun este că jupân: *halea, palea*, o început să se ia la trântă cu cele mioare.

Iţic al nostru, tot Iţic şi în ziua de Paşti !.. De ce să facă el ca ciobanii cei fricoşi, care sar cu bâta şi cu vorba la lup de îl alungă peste nouă coclauri; mai bine să-şi arăte voinicia sub nişte tufari. Zis şi făcut.

Da mă luai înainte cu vorba şi uitai să vă spui că, Iţic temându-se de câni, îşi luase obiceiul de a umbla cu oile la păscut fără nici un căţălandru măcar. Stând ascuns în desiş se gândi jidanul că ar fi tare bine dacă ar începe a lătra ca un câne, poate auzind lupul să-i deie prin gând să plece dintre oi. Dar îndată să răsgândi ciobanul că planul nu-i dija bun : lupul auzind lătrând un câne, n'are să se prea sfiiască şi mult mai bine ar face să latre ca doi câni. N'a mai aşteptat deci mult jupânul cu bâta în mână, şi punându-se în patru labe odată şi începù a lătrà repede şi fără nici «un frichi».

— Hibâr, habâr; hibâr, habâr; hibâr, habâr !..

Din Broşteni-Suceava **Gh. Gh. Cardaş**

CRONICA

Pr. Ioan I. Răuţescu, Colinde (no. 1 din Biblioteca „Duminica Poporului"), o cărticică ce cuprinde 17 colinde culese din Dragoslavele, Muscel. Unul din acestea (p. 15 7) a fost publicat şi de noi (av. VI, p. 365-6) sub iscălitura *Danill Răuţescu* T. P.

• La suma de 1274 lei, 90 bani, banii strânşi pentru *Fondul Ion Creangă* este a se adăogi 63 lei, 10 bani dobânda pe anul trecut; el înfăţişează prin urmare suma de 1338 lei. Ajutoare, pentru sporirea lui, se pot trimite la Redacţia acestei Reviste, Bârlad str. Corbului.

• Imprejurări tuturor cunoscute, a împiedecat apariţia regulată a acestei Reviste în anul trecut. Avem însă dreptul să socotim ca o biruinţă însemnată şi aceea ce s'a făcut. nădăjduind că viitorul ne va fi mai prielnic, cu ajutorul cetitorilor noştri.

• Administraţia Revistei „Ion Creangă" mai are încă puţine colecţii de vânzare din anii trecuţi. Doritorii de a le vedea le pot cere.

Dlui Artur Gorovei Fălticeni

Anul XIII. No 2 Februarie 1920.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară.

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului | ABONAMENTUL ANUAL În ţară 15 lei, În străinătate 20 „ | ADMINISTRA[ŢIA] M. LUPE[SCU] Zorleni-T[utova]

ANIVERSAREA MORŢII LUI ION CREANGĂ LA 1919.

Prăznuirea lui Ion Creangă la Humuleşti.

Invăţătorimea din Târgu-Neamţ, a prăznuit la 3 Ianuarie pomenirea lui Ion Creangă. După un parastas slujit la biserica sf. Neculai din Humuleşti, corpul didactic, şi Liga culturală a mers la casa copilăriei lui Ion Creangă, unde a vorbit d-nii G. Popescu, I. Barliba şi elevul T. Stan. După prânz, s'a desfăşurat şezătoarea de sărbătoare la şcoala no. 2 din Târg, începută printr'o cuvântare a d-lui C. Stan.

Cu acest prilej aflăm că pentru ridicarea unei alte case care să adăpostească pe urmaşii lui Creangă, s'a strâns o sumă de bani. În fruntea dăruitorilor se află M. S. Regina şi Senatul întreg cu diurna pe o zi.

Ziarul *Mişcarea* din Iaşi, publică o scrisoare pe care «marele povestitor a adresat-o lui Eminescu prin Decembrie 1877 «în bojdeuca sa din Ţicău, unde Eminescu a scris *Doina*».

Iată această scrisoare, a cărei publicare se face fără alte amănunte:

Bădie Mihai,

Ai plecat şi mata din Iaşi, lăsând în sufletul meu multă scârbă şi amăreală.

Această epistolie ţi-o scriu în cerdacul unde de atâtea ori am stat împreună, unde mata, uitându-te pe cerul plin de minunăţii îmi povestiau atâtea lucruri frumoase... frumoase.

Dar coşcogemite om ca mine, gândindu-mă la acele vremuri, a început să plângă...

Bădie Mihai, nu pot să uit acele nopți albe când hoinăream prin Cirie și Aroneanu, fără pic de gânduri rele, *dar în dragostea cea mare pentru Iașul nostru* uitat și părăsit de toți.

... Și dimineața când ne întorceam la cuiburi, blagosloviți de aghiasma cea fără de prihană și atât de iertătoare a Tincăi, care ne primia cu alai, par'că cine știe ce nelegiuire am făcut și noi...

Ți-aș scrie mai multișor, însă a venit Enăchescu și trebue să plec cu dânsul la tipografie.

Cu toată dragostea,
Ionică

DINTR'ALE LUI ION CREANGĂ

Amintiri dela cei ce l-au cunoscut, culese din Humulești și Tg. Neamț, cu prilejul comemorării celor 30 ani dela moartea scriitorului.

Cum se ține femeea.

Creangă se găsea cu mai mulți prieteni în casa părintelui V. Enăchescu din Tg. Neamț. In vorba lor, iată că se arată la portiță V...., [1] defensor eclesiastic, un om voinic cât uu brad.

— Mă rog, aista-i V... pe care l-a lăsat nevasta? întreabă unul dintre oaspeți cu mirare.

— Aista-i...

— Dar ce vă mirați așa?! le taie vorba Moș Creangă.

— Apoi cum să nu ne mirăm, când ian te uită ce român vrednic și frumos este, de să-l îndrăgească un sat de femei.

— Așa o fi; dar dacă nu știe cum se ține femeea!.. le răspunde Creangă.

— Apoi cum se poate, Moș Creangă, una ca asta?

— Ba se prea poate, le răspunde Creangă, căci el, dobitocul o ține de *urechi*, în loc s'o ție de...

Și tocmai după câteva clipe, Creangă, spuse și cuvântul care trebuie:

— De picioare...

(Auzită dela Pr. Enăchescu din Tg. Neamț).

Semnul lui Enăchescu.

Intr'una din zile, Creangă, în tovărășia prietenului său preotul V. Enăchescu (din Iași), trecea pe strada Ștefan cel Mare spre școala lui Grigore Ghica Vodă, unde învățase el carte la vestitul Popa Duhu (Isaia Teodorescu).

---

[1]. Vântul.

Cum mergeau ei dondănind, zăresc în uşa unei dughene o negustoreasă de-o frumuseţe rară, împletind la un colţun.

— Pune un semn, Enăchescule, la locul cu norocul, ca la întoarcere să stăm puţin de vorbă cu puiculeana asta.

— Lăs c'am însemnat eu locul, zise Enăchescu, şi-şi urmă drumul.

La întoarcere Enăchescu caută semnul. Ba-i ici, ba-i dincolo, ba mântuie ei de mers strada întreagă şi Enăchescu nu mai găseşte semnul. Atunci Creangă mânios, îl întreabă:

— Mă, dar unde dracul ţi-i semnul?

— Se vede c'o plecat, răspunde Enăchescu.

— Cum o plecat?.. Dar ce semn ai pus tu?

— Apoi n'ai văzut că la picioarele negustoresei era... un câne?

— Mă! zise Creangă, plesnindu-se peste frunte, dar bine-a mai făcut, cine te-a făcut pe tine popă, că prost mai eşti!

(Auzită dela pr. Enăchescu şi Focşa).

Din amintirile Smărăndiţei despre Ion Creangă.

Eram vecini şi nu trecea o zi ca el să nu fi venit pe la noi. Pe atunci în Humuleşti toată lumea lucra la lână: torceau deavalma şi băeţi şi fete şi bărbaţi şi femei, fără nici o ruşine. Creangă era tare meşter şi la tors şi la făcut ţevi. Îi plăcea să se ia la întrecere cu noi fetele şi de multe ori ne rămânea. Atunci ciuda noastră şi bucuria lui! Dar ni era drag pentrucă făceà fel de fel de ghiduşii de care râdeam cu lăcrămi; ba încălţà mâţele cu coji de nuci; ba îşi făcea obrăzare de scoarţă şi-şi punea barbă de lână şi dinţi de fasole, de băgà în spărieţi pe cei copii fricoşi; ba pâcâlea pe băeţi cu scosul sângelui din grindă şi câte şi mai câte drăcii!

Un lucru însă nu ne plăcea la dânsul: erà cam mâncăcios şi hâlpav. De aceea noi ceilalţi copii nici nu ne puneam la masă cu dânsul, căci rămâneam flămânzi.

Şi mai avea un obiceiu: punea porecle la toată lumea; însă şi eu i-am pus una: «torcălău», de n'a uitat-o cât a trăit.

Aşa erà Creangă ca băet, dar nici ca flăcău n'a fost mai breaz; tot ghiduş, tot pâcâlitor, tot vesel şi neastâmpărat. Atâta doar că era mai lotru şi mai încrezut într'însul, că doar învăţa carte şi aveà să se facă preot; însă clăcile, horile şi şăgile cu fetele nu le-a lăsat niciodată; mă rog îi plăcea lumea asta şi i-a plăcut cât a trăit.

Se înțelege că noi, fetele, îi trăgeam nădejdea și știindu-l că-i plac tot *bucățile bune*, căutam să-l îmbucărim cu ce aveam mai ales: smântânică, alivenci, plăcincioare...

Bietul Creangă, câte bunătăți de-al de acestea și câți purcei fripți n'a mâncat el dela Axenia Bordeianului, care-i purta Sâmbetele mai mai mult ca celelalte fete!

Dar vorba ceea:
De s'ar lua toți cei dragi,
N'ar mai fi frunze pe fagi...

. . . .

Creangă n'a uitat niciodată Humuleștii și pe ai lui. Aproape în fiecare vară venia pe aici.

Atunci era o adevărată sărbătoare în sat.

Își strângea toate neamurile și pe toți prietenii și cunoscuții, punea un bureu cu vin într'o căruță și cu lăutari în frunte, să suia pe dealul Humuleștilor și țineau petrecerea câte o săptămână încheiată. Apoi o lua cu colinda pe la mănăstirele Neamțu, Secu, Agapia, Varatec. Trecea apoi la Pipirig, Largu și așa mai departe pe unde avea neamuri sau cunoscuți.

Creangă nu era fudul și nu înconjura pe nimeni și mai ave un dar: cunoștea pe oamenii din ce neam sunt numai după *fier* (fizionomie).

Numai ce-l auziai: «Măi țică, da tu nu ești al lui cutare?» — Ba da! — Apoi te cunoști după fier!...

O dată ducându-mă la Iași cu băeții pe la școli, l-am vizitat pe Creangă acasă la el. Trăia în Țicău, într'o căsuță cam hrentuită. L-am găsit în cerdac, scria. Nu știa, bietul om, ce să-mi deie și cum să-mi intre în voie, așa bucurie mare ce i-am făcut! Nu m'a lăsat să plec până ce n'am stat la masă cu el. M'a ospătat cu ce-i plăcea lui mai mult: sărmăluțe și plăcinte cu poalele 'n brâu.

După masă numai ce-mi spune: «Amu să-ți arăt și averea mea». Și începe a strigă: Vâsilică, Todirică,... și ce să vezi? Vrio 20 de mâți și mâțe, care de care mai frumoși și mai grași. Încep a da buiuc în casă și care cum intra, odată să și asvârlea ori în brațele lui Creangă, ori pe umeri, așa că în scurt nu-l mai vedeai dintre mâți.

Apoi Creangă a început să le dea din resturile dela masă pe rând, la fiecare, câte o bucățică; iar mâții naibei, așteptau ca niște copii cunoscuți ca să le vină rândul și nici unul nu îndráz-

nea să ia pe altul pe dinainte. Să nu vă fie însă cu mirare de cele ce vă spun, pentru că mâţii lui Creangă erau muştruluiţi şi deprinşi a face fel de fel de drăcii ca animalele dela circ.

Mai ales avea un motan, care deschidea uşa ca şi un om.

. . . .

Bietul Creangă! Iată că se împlinesc 30 de ani de când a murit, iar eu încă tot o mai duc...

Culese de **P. Gheorgheasa** şi **d-ra Eugenia N. Posa**, nepoata Smărănditei.

31 Dec. 1919.

POVEŞTI

71.—Povestea praznicului.

Cică în vremurile cele mai din vechime, pe când se pisau grăunţele cu toporul şi se bea apă cu pumnul ar fi fos o babă ş'un moşneag, cari locuiau într'un sălişor de la poalele unei păduri.

Se luară amândoi din dragoste, şi ţineau unul la altul ca la ochii din cap. Sfădălie şi bucluc nimenea nu văzuse în casa lor. Erau bătrâni acuma şi cu părul ca zăpada şi ei niciodată nu s'au probozât în viaţă. Trăiau ca nişte hulubaşi în căscioara lor, şi se mulţumiau cu cât aveau. Munceau amândoi pe cât îi ajutau puterile şi nu'şi bănueau unul altuea: O singură fată avuseseră şi ei, şi pe aceea li-o luase D-zeu, tocmai când scăpase cu dânsa.
—Ce să facem? îşi ziceau ei. Ce ni-i drag nouă oamenilor, i-i drag şi lui D-zeu! Să ne dăm acuma'n cap? Greutăţile şi supărăciunile şi amarurile doar îs toate pe oameni... D-zeu s'o erte pe dânsa şi de noi să-şi aducă aminte... A trebuit să treacă multă vreme, până să nu-şi mai amintească ei aşa de adesea de moartea ei. Erau oameni plini de credinţă şi cu frica lui D-zeu. Veşnic se rugau pentru fiica lor cea răposată şi pentru uşurarea bătrâneţelor ce-i apăsau. Dar nu se mărgineau numai aici. Aveau un obicei, ca în fiecare toamnă, să facă câte-un praznic.

Când se simţiră ei că nu mai au mult de trăit, şi că li-i aproape funia de par, se hotărâră să facă un praznic la care să cheme tot satul. Au muncit amândoi o săptămână încheiată de au făcut mulţime de mâncări. Moşneagul aducea apă şi tăcea lemne, iar baba cocea şi fierbea 'ntr'una. Când au socotit ei, că cele două-spre-zece cuptoare de mălai şi mâncările făcute vor

ajunge pentru'ntreg satul, puseră toate în mijlocul casei şi se porniră amândoi să cheme lumea la praznic, unul dintr'un capăt de sat şi altul din celălalt. O săptămână întreagă deabea au isprăvit de umblat satul, căci era cam mărişor şi apoi şi ei umblau încetul. La ori ce casă ajungeau, fiecare zicea: Să veniţi dragii moşului (mătuşei) la noi la praznic, căci am pregătit totul.—Om veni, om veni bucuroşi—răspundeau oamenii—numai să ne mai regulăm trebile o leacă. Şi tot aşa umblară ei din casă în casă. Fiecare om pe care-l chema şi venea în urmă la praznic, deschide uşa, mânca, zicea o bodaproste, făcea o cruce de mulţumire Celui de Sus şi ieşea. Moşneagul cu baba prin sat. Când au gătit ei de umblat şi au venit acasă, ce să vadă? Nimic. S'aşteptară să găsească tot satul în ograda lor şi când colo, batâr nici un om. Nu venise nimeni la praznic, şi cu toate acestea veniră toţi. Uşile erau deschise şi mâncarea nicăieri. Dau în colo, dau în coace, se sucesc, se cârnesc, ca să afle cine le-a mâncat bucatele, dar degeaba. S'a dus ca pe gura lupului atâta amar de mâncare! Nu li era acum de alta, cât că s'or face de râs în faţa întregului sat şi când? tocmai acum la bătrâneţe...

Stând şi tot gândindu-se ei aşa, făcu moşneagul către babă după un răstâmp de tăcere:

— Ştii ce babă hăi?

— Ci-i moşnege?

— Babă, ştii cine ne-o mâncat nouă mâncarea?

— Cine moşnege?

— Nimeni altul decât roiul ist' blăstămat de muşte de pe păreţi.

— Îraaa!... că bine zici făcu baba. Hai să le ucidem!...

— Hai! făcu moşneagul.

Şi, punând el mâna pe topor, iar baba pe vătrar, începură a ucide la muşte şi'n dreapta şi'n stânga. Când le-au gătit aproape de ucis, şi păreţii casei erau ca şi dărămaţi, căci bătrâni, bătrâni, dar dădeau de nădejde fiind plini de năduf şi, când chic de apă se mai răsuflau puţin, numai iată că o muscă a dracului venea şi tot năcăjea pe babă, căutând să i se pună pe frunte unde curgea puţin sânge dintr'o zgârietură şi pe care baba n'o simţise.

— Babă hăi, ian stai tu să ţi se aşeze musca asta pe frunte, ca să pot pune mâna pe dânsa, căci după cât înţeleg eu, asta ne-a adus tot roiul de muşte în casă de ne-o mâncat praznicul

— Iaca stau zise baba.

— Musca se aşeză binişor pe fruntea babei şi începu să sugă lacomă la sânge.

— Dă'i acum, moşnege—zise baba arătând cu degetul—că iată s'o pus pe fruntea mea !

Moşneagul, prost—cum eră lumea pe atunci,—nici una nici două, arse babei un topor peste frunte de-o culcă la pământ cu tot cu muscă. O omorîse deabinele. Văzându-şi isprava, scoase un strigăt de desnădejde, şi căzu jos ca leşinat. După ce'şi veni în fire, se sculă, luă cofa din tindă şi abea târându-se, se duse la fântână, ca s'aducă o leacă de apă şi să stropească pe babă, că poate va mişa. Când însă se pleacă în fântână ca să scoată apă, îşi văzu umbra, şi-şi zise în sine : A, aista'i hoţul care ne-o mâncat praznicul şi repezindu-se asupra umbrei lui cu cârligu, căzu'n fântână. Apa se izbi de câteva ori de pietrele vinete şi acoperite de muşchi. Câteva învârticuşuri urmară şi apa se linişti, iar moşneagul se făcu nevăzut, despărţindu-se astfel pe vecie de baba lui cea scumpă pe care o iubise din tinereţe şi pe care el singur o ucisese.

Astfel se sfârşi praznicul babei şi al moşneagului şi aşa cred că s'o întâmplat, dac'o fi povestea adevărată.

Şi eu încălecai pe-o şea
Şi vă spusei povestea aşa.

De la Niţă Gârneţ Hânţăşti-Dorohoi **N. V. Hânţescu**

CANTECE BATRANEŞTI [1]

72. — Chira

In vadul Brăilei,
Schelea Dunărei,
Încarcă mi se'ncarcă
Două, trei *saldale* [2])
Nouă galioale.
Da, cine le 'ncarcă
Harapul buzat
Negru şi ciudat
Cu solzi după cap,
În spate cocoşat,
În piept mi-e găvănat;
Când te uiţi la dânsul,
Nu'ţi poţi ţine râsul.
Încarcă, mi-se 'ncarcă
Două trei saldale,
Nouă galioare;
Dar cu ce se'ncarcă ?
Fir şi ibrişin,
Postav de cel bun,
Blane de samur,

[1]) La no. 69 (an IX) p. 44, a se adăoga 2 (an. X p. 106-8)—7.
[2]) Corabii mici cu pânză, ce azi se zic caice.

Sculuri de matasă,
Că-i marfă frumoasă.
Harap ce făceà?
Vin de unde bea?
Tot de la Chira;
Bea şi se 'mbăta,
La Chira mergeà,
Din gură-i ziceà:
— Chiră, Chiră-Lină,
Frumuşică zână,
Floare din grădină,
Ia-mă-i tu pe mine,
Mult ţi o şedeà bine,
Că eu ţi-oiu aşterne
Parale mărunte,
Că sunt pustii multe:
Căpătâiu ţi-oiu pune
Tot *curaguşei* [1]
De câte doi lei;
Da 'nvelişul tău?
Galbeni venetici
Tot de câte cinci!
Chira răspundeà,
Aşa mi-şi grăià?
— Nu te iau pe tine.
Nu eşti lege bună.
Unde s'a văzut
Şi s'a pomenit
Harap negru, urât
C'o albă 'nsoţit?
Harap ce'mi grăià?
— Chiră, Chiră-Lină,
Floare din grădină,
Frumuşică zână
Ia-mă-i tu pe mine,
Mult ţi-o şedeà bine!
Chira răspundeà:
— Harape buzate,
Negre, 'nfumurate!
Nu te iau pe tine,
Că nu mi-o fi bine;
Că tu, că mă-i duce
In ţara hărăpească.
Pe min' m'o vedeà
Cumnatele mele,
Surorile tale;
Pe min' m'o cinsti,
Da nu m'o cinsti,
Ci m'or otrăvi!
Harap ce 'mi făceà?
Pe Chira-o luà,
'N saidal o-aruncà.
Frumos mi-o legà
De negru catarg,
De creştet, de cap.
Caic că 'mi porneà
Pe Dunăre'n jos,
Mergeà de folos.
Din şi Constandin,
Fraţiorii Chirei,
Hoţii Brăilei,
Şerpii Dunărei,
Şi ei că'mi veniă
Pe la miez de noapte
Cu sudori de moarte;
Joi de dimineaţă
Acasă 'mi veniă,
La Chira strigà:
— Chiră, Chiră-Lină,
Descue-ne poarta,
Ridică lopata,
Să băgăm averea,
Bat'o pustia!
Măsa răspundeà,
Cu lacrămi grăià:
— Dine, Constandine,
Fie-vă de bine;
Chira nu răspunde,
Că n'are de unde.
Ei cum auziau,

[1]) O monedă veche, turcească, de argint.

Aşa că 'mi ziceau:
— Maica noastră, maică,
Nu spune cu gura,
Ci-arată cu mâna,
In cotr'o a luat Chira!
Din şi Constandin
In sald s'aruncau,
Unde că vâsleau,
Valul spintecau:
Isa! la lopată.
S'ajungeau odată.
Caic c'ajungeau,
Făceau cum puteau,
Cârma că-i frângeau,
Caic că opreau.
Din şi Constandin
La Chira strigau:
— Chira noastră, Chiră!
Unde eşti, copilă?
Neică Constandine,
Eu te 'nţeleg bine;
Dar eu sunt legată
De negrul catarg,
De creştet, de cap,
Din şi Constandin
Aşa de vedeau
Ei ce mi-şi făceau?
In caic săriau,
Harap s'ascundeà,
Iar ei mi-l căută
Şi că mi-l găsià,
Pe Dunăre 'l da,
Caic că 'ntorceau,
Acasă' mi veniau,
Acas' de 'mi sosiau,
In casă intrau;
Iar Chira plângând
Şi cu greu oftând
Astfel le grăià,
Astfel îi ruga:
— Neică Constandine,
Fă-ţi milă de mine,
Nu mai sunt fetiţă,
Ci sunt văduviţă,
Văduviţă grasă,
Grasă şi frumoasă,
Chip de jupâneasă!
— Neică Constandine,
Ascultă de mine;
Noi să ne ţinem,
Noi cu cărciuma,
Voi cu hoţia!
Mă-sa că venià,
Chira 'i cuvântà:
— Maica noastră, maică!
Nu mai sunt fetiţă,
Ci sunt văduviţă,
Văduviţă grasă,
Grasă şi frumoasă,
Chip de jupâneasă!
Mă-sa că tăceà
Chira ce 'mi făceà?
Ea că 'mi alegeà,
Cârciumă 'şi făceà
De margine de târg,
Unde hoţi se strâng.
Cârciumioară mică,
Treabă de nimică,
C'o sută de uşi,
C'o mie de buţi.

Bucu-Ialomiţa.

73.—Badea haiducul.

Foaie verde măr de prund,
Aleleil soare rotund,
Ia sfinţeşte mai curând,
Că mie mi s'a urât
Tot urcând şi scoborând,
Scoborând din deal la vale
Cu mâinele la pistoale,
Şi urcând din vale'n deal

Cu mâna pe iatagan
Şi 'ntrebând de căpitan.
— Căpitane Haramane,
Vara vine, iarna trece,
Din două una 'ţi alege:
Ori la muncă, ori la luncă,
Ori cu capul *hălăciugă*,
Să puiu coada la măciucă;
Să puiu codiţa de corn,
Să usuc trupşor de om.
Şi iar verde matustat,
. . . crucea, om bogat,
Toată iarna m'am rugat
Să'mi dai mălăiaş şi sare,
Să'mi scoţ copiii din foame!
Şi iar verde şi-o laleà
Da-ua Maica Precista
Şi Sfânta Duminica,
Veni-va primăvarà,
Să puiu gândul dracului,
Să trag brazda dracului
La uşa bogatului!
Şi iar verde solz de peşte,
Trage, mândro, şi'mi ghiceşte,
Voinic de ce îmbătrâneşte?
Codrul de ce 'ngălbineşte?
De bătaea vântului,
De arsura soarelui,
De cântarea cucului,
De frica haiducului.
Şi iar verde de măcrişi
. . . . crucea făguriş,
Mă mir de ce 'ngălbinişi;
Nici un rău nu ţi-am făcut,
Câte-o cracă ţi-am tăiat,
Armele le am atârnat;
Numai arme şi pistoale,
Strălucesc ca sfântul soare!
Şi iar verde lobodă
Toată lumea-i slobodă,
Numai Badea la 'nchisoare
Cu şapte perechi de fiare;
Fiarele s'au ruginit,
Drumul nu s'a desfăcut.
Şi iar verde ş'o laleà,
Dar şi Badea ce grăiá?
Vinde, maică ce'i aveà,
De mă scapă de beleà.
Vinde, maică, pe Bălan,
Soţia lui Caraman,
De mă scoate din buştean.
Vinde, maică, şi papucii,
De 'mi mai descue butucii!
Grindu-Ialomiţa

74.—Ion.

Foaie verde de năut,
Maică, tu când m'ai făcut,
De ce nu m'ai strâns de gât,
Să mă trânteşti de pământ,
Să nu trăesc necăjit,
Cu purcelu'n disagi fript,
Cu vinu 'n ploscă trezit,
Cu talerul pe oblânc?
Înting în sare şi mânc,
Dau călcâie şi mă duc;
Şi mă duc la Câmpul-Lung,
La grajdul lui Asan turc.
Să-i măsor grajdul de lung,
Să 'mi aleg d'un cal porumb,
Cum e bun de *zurbalâc*.
Foaie verde, foaie lată,
M'a trimis tata la sapă,
. . . în coadă, nu mi-e dragă.
Eu duc pe murgul la apă,
Să se facă lat în sapă,
Să mă poarte vara toată.
Să-i dau apă din isvor,
Să mă poarte binişor,
Să nu-mi strice vr'un oscior,
Că sunt tânăr şi gingaş,

Frumos ca un păunaş,
La inimă om vrăşmaş.
Foaie verde foi de rug,
M'a trimis tata la plug,
. . . 'n ceapă meşteşug.
Boii nu ştiu să-i înjug;
Eu i-'njug cu coadele.
Ei mă 'mpung cu coarnele,
Mai mari sunt păcatele!
Plugul este-o goangă rea:
Nişte lemne grămădite,
Nişte boabe risipite,
Nişte vite omorâte.
Nu ştiu: s'o face, nu s'o face,
Mai mare foamete-om trage.
Verde, verde de sipică,
Mă dădui din deal în luncă,
Să'mi leg aţa la opincă
Şi să'mi taiu şi d'o măciucă;
Greşiu măciuca cam scurtă,
Numai cât încape 'n glugă.
Verde foaie de secare
Şi plecaiu pe ceea vale,
Mă găsiiu c'un boer mare:
— Bună ziua, măi cucoane!
— Mulţumescu-ţi, măi mocane!
Dar mocanul ce'mi ziceà
Măi cucoane dumneata,
Calul nu-l ai a schimbà?
Pentru unul să-ţi dau doi,
Să facem schimb amândoi?
Dar boerul ce-i ziceà:
— Măi mocane, dumneata,
Eu calul nu l-oiu schimbà,
C'aseară l-am cumpărat
Opizeci de galbeni am dat.
— Şi-ai schimbà calul de frică,
Să nu te 'ndeşi în măciucă?
Eu puseiu mâna pe glugă,
El socoteà că-i dau urdă;
Eu scoseiu biata măciucă
Şi 'ncepuiu a râpăi.
El ziceà: aman! aman!
Eu mă întorceam şi-i mai dam,
Căluşelul i-l lùam.
Verde foaie de seçare,
Striga lumea 'n gura mare:
— Da ce faci tu, măi Ioane?
Uite că ciocoiul moare!
— Las' să moară ca un câne,
C'o supt sângele din mine.
Bucu-Ialomiţa

Dobre Ştefănescu

75.—Jalea şi dorul ciobanului.

Pe culmiţa dila deal
Mi-aoleşte d'un cioban
Din fluer şi din caval;
De-aolit ce-mi aoleà,
Oiţele le pierdeà,
Pe drum la vale-apucà
Şi cu lupu se 'ntâlneà
Şi «bună-ziua» că-i da:
— «Buna ziua, lupule».
— «Mulţumesc, ciobanule,»
— «Daolică lupule,
«N'ai văzut oiţele?»
— «Ba eu, măre, le-am văzut,
«Le-am văzut şi le-am păscut:
«Pe vălcele
Piciogele,
Pe la fântâni
Căpăţâni,
Pe izvoare
Măţişoare,
Pe costiţe
Stau corniţe,
«La mijlocul dealului
«Samarul măgarului,
«Căpăţîna ţapului,»

Cioban jalnic rămâneà
Căci turma că mi-o perdeà;
Şi de dor de Mariţa,
Pe drum la vale-apucà,
Cu'n lăutar se întâlneà
Şi din gur' aşa-i ziceà:
—«Măi lăutar, dumneata
«Dar' ar dracu 'n scripca ta;
«Nu cumva ai puteà face
«Un cântec ca la ţara mea
«Să sune scândura
«Să rup opinca?»

. . . .

Lui cântecu nu-i plăceà
Mai 'nainte se duceà
Cu'n lăutar se 'ntâlneà,
Lăutarul cu ţambalu
—«Măi lăutar, dumneata
«Dar'ar dracu 'n fundu tău de [căruţă,
«Cu ştreanguri multe pe el;
«Nu cumvà ai putea face
«Un cântec ca la ţara mea
«Să sune scândura
«Să rup opinca
«Să-ţi dau galbinu?»

. . . .

Lui cântecu nu-i plăceà
Tot 'nainte se duceà
Cu'n cimpoer se întâlneà
Şi din gur' aşa-i ziceà:
—«Măi ciumpoer, dumneata
«Dar'ar dracu'n bâzoiul tău ăl [mare;
«Nu cumvà ai puteà face
«Un cântec ca la ţara mea
«Să sune scândra
«Să rup opinca?»

. . . .

Lui cântecu nu-i plăceà
Tot 'nainte se duceà
Cu'n Turculeţ se întâlneà
Turculeţ cu flaşneta:
—«Măi Turculeţ, dumneata
Dar'ar dracu'n flaşneta aia a ta;
«Nu cumva ai putea face
«Un cântec ca la ţara mea,
«Să sune scândura
«Să rup opinca
«Să-ţi dau galbinu?

. . . .

Lui cântecu nu-i plăceà
Tot 'nainte se duceà
Cu'n Ungurean se 'ntâlneà
Ungurean cu şapte floere la [brâu:
—«Măi soţule, dumneata
«Dar'ar dracu'n floerile tale [dila brâul tău;
«Nu cumva ai putea face
«Un cântec ca la ţara mea
«Să sune scândura
«Să rup opinca
«Să-ţi dau galbinu?»

. . . .

Lui cântecu mi-i plăceà
Trei zile că mi-i juca,
De chimir se descingeà.
Şi'un galbin că mi-l scoteà
În mâna Ungureanului 'l da
Şi la târg că mi'şi mergeà
Ş'o viţă cumpăra,
Şi din una
făcu două
Şi din două
făcu trei
Şi din trei
făcu patru
Şi din patru
făcu cinci
Şi din cinci
făcu şase
Şi din şase
făcu şapte
Şi din şapte
făcu opt
Şi 'ncherbă turma la loc

(Spusă de Lină Balan din comuna Goruneşti jud. Vâlcea)

C. M. Popescu

DE-ALE COPIILOR.

481.— **Gula** se deosebea de *polcă* prin aceea că era jucată numai de două perechi: una la prins și una la bătaie, iar *gula* era un bețișor scurt și gros cât un deget. Din această pricină când era izbită, se ducea la depărtare mare fiind ușoară, nu grea ca mototolul de iarbă numit poică. Se înțelege deci că gula era jucată și de copii mai mici, cătă vreme la poică trebuia mână puternică, ca s'o asvârle distanță îndestulătoare pentru ciocnitul bețelor și pentru mutatul în *bircă*. Și tot pentru că o jucau cei mai mici, la gulă se ciocneau bețele numai de trei ori.

Fiind mulți copii se făceau multe tabere, care băteau gula toată ziulica. Un singur neajuns avea jocul acesta: dacă te-ar fi lovit gula [1] când era izbită îți făcea bubă, cătă vreme poica ori cu ce putere ar fi venit nu îți făcea nimic. Era aleasă însă gula și din pricinile pe care le arătarăm cât și din faptul că nu schimba des de la bătaie la prins. Mai adăogând și neajunsul poicii, că după două trei izbituri se desfăcea, ori cât de bine și strâns ar fi fost legat mototolul, vom înțelege ce îndemnau copiii să nu se prea împrietenească cu poica.

Vine acum rândul jocurilor de toamnă și de iarnă ale celor mai în vârstă.

482.—Incepem cu popicul.

Era de două feluri, *mare și mic*. Pe cel mare îl jucau flăcăiandrii și de multe ori și oameni însurați, iar pe cel mic, numai cei mici, dela 13, 14 ani în jos.

Mai întâi toată ceata se împărțea în două în chipul următor: Din toți se alegeau doi șefi, cari se dau la o parte și numia două degete: *«ăsta al meu, ăsta al tău»*. Venind la ceată, doi copii prindeau câte un deget trecând fiecare la cel care-și numise degetul. Din nou numiau șefii degetele, iarăși le prindeau alții, până ce toată ceata se împărțea în 2 cete egale. Dacă cumva unul n'avea tovarăș rămânea *sprânțar* și îndatorința lui era să stea întotdeauna la prins. Era mai bucuros bietul copil să fie mereu cal de alergătură de cât sa stea la o parte și să privească la alții, cum se joacă.

Odată împărțiți cei doi șefi *dau pe un ciomag*. Cel din urmă avusese loc de prins—după ce mutaseră mereu pumnii de la un

---

[1] Mulți din cei cari cădeau la prins se serveau de căciulă, când o prindeau.

capăt în spre celalalt—trebuia să asvârle ciomagul, aşa cum era prins şi cât putuse să prindă—la spate şi peste umere depărtare de 9 stânjeni [1]. Dacă îl svârlea, ceata lui trecea la bătaie, dacă nu, trecea la prins.

La popicul mare, popicul era în chipul *ţăruşului* un beţişor ascuţit la un cap şi lung ca de o palmă şi jumătate cel mult. Popicul mic era o retezătură de băţ cât mosorelul de aţă, dacă nu chiar un mosorel adevărat.

Era obicei, când se juca popicul, ca fiecare să-şi vină de acasă cu băţul. Se întâmplă totuşi ca să n'aibă fiecare băţul lui; atunci fugia câte unul acasă şi se întorcea degrabă cu câte un braţ de ciomege, făcute numai pentru popic.

Cei de la prins se risipiau *răsfiraţi*, unii mai aproape de locul popicului, alţii mai departe, iar cei dela bătaie se înşiruiau, după înălţime, dar mai cu seamă după putere şi dibăcia, cu care putea să lovească popicul, rămânea cel mai vrednic la urmă.

Care era acum ţesătura jocului?

De la o depărtare mai mare sau mai mică, după cum erau de mari jucătorii, însemnată printr'o *dâră* pe pământ, dai deasvârlita în popic, ţintind să-l asvârli cât de departe, spre a fi timp îndestulător, ca să şi fugi repede să-ţi *furi* băţul şi întorcându-te cu el *să-l moi*, doi într'un cerc mare, numit jar, făcut împrejurul popicului, când se juca popicul mare, ori într'o groapă cât căciula, făcută cu ciomagele tot lângă popic, când se juca popicul cel mic. Dacă cei de la prins reuşeau să asvârle popicul în jur, mai înainte, ca tu să moi ciomagul, erai dat la o parte de la bătaie, înlocuindu-te urmaşul tău.

Erai scos şi când nu loveai popicul. Când cădeau la bătaie mai mult din cei nevoiaşi, se îngrămădeau foarte multe beţe la spatele popicului. Dacă furai băţul dar îţi muia popicul mai înainte, aşezai din nou băţul de unde îl furasei, fapt care isca neînţelegeri de oarece unii, cei de la bătae căutau să-l aşeze mai aproape de popic, câtă vreme cei de la prins îl vroiau cât mai departe. Se potolea însă foarte repede gâlceava, pentrucă jocul nu răbda să fie întrerupt multă vreme. Dar venea rândul vreunui bun ochitor şi bun lovitor în acelaş timp. Acesta lovia straşnic de bine popicul, de-l trimetea la mare depărtare. Avea timp atunci să culeagă toate ciomagelei, să le moaie şi să înceapă bătaia popicului iarăşi cu toate ciomagele. Când totuş se făco-

[1]. Pe acest 9 îl întâlneam şi la poică şi'n alte jocuri.

mia prea mult, pierdea toate ciomagele, fiindcă popicul era mulat mai înainte.

Când se sfârşia jocul acesta ? Când la bătaie nu mai avea cine să bată de oarece numai erau beţe. Rânduiala jocului era astfel întocmită, că cel dintâi să aibă drept de a lovi cu toate ciomegele, spre a nu le pierde pe toate, cu voie sau fără voe, se da singur la o parte. Trecea apoi la bătaie unul dibaci, care putea printr'o lovitură bună să-şi ia înapoi toate beţele pierdute de înaintaşul lui. Şi tot astfel se urma jocul, nefiind îngăduit celor mai din urmă *să bată popicul* de cât cu beţele rămase nesvârlite şi cele pe care le ar fi putut fura, când bătea bine popicul. Se putea prin urmare, ca unora din cei sortiţi la bătae nici să nu le vină rândul, ca să bată popicul. precum putea câte unul să ţină singur bătaia şi peste o oră. Cei de la prins însă prea nenorociţi se socoliau atunci, şi din cauza pierderei răbdării căutau într'una nod în papură. Ori că se *aţrânau* de mulatul ciomegelor, susţinând întodeauna, că popicul s'au mulat mai înainte, ori că se certau pe înfiptul popicului, când se juca popicul cel mare. Trebue să spunem că numai cei de la prins puteau să pună mâna pe popic şi deci tot ei îl înfigeau. Dacă cel care înfigea popicul era meşter înşelător putea să grăbească sfârşitul bătăei partidii contrare spre a le lua ei rândul. Astfel putea să-l înfingă în pământ cu putere sau să-l înfingă ori prea aplecat ori prea în picioare. Fiind prea aplecat băţul trecea pe deasupra, iar în celelalte cazuri, chiar dacă îl lovia, numai că-l trântea pe spate. Totuşi ca să nu se întărâte cearta prea mult şi *să se spargă jocul* din cauza certii, nu se prea abuza de aceste şmecherii.

Un singur neajuns avea popicul, în deosebi popicul cel mare Când era lovit şi el sbura învârtindu-se pe sus, dacă ar fi lovit pe careva îl şi rănia numai de cât. Era foarte periculos, Câte unii mai prostuţi şi, în înferbinţeala jocului, întindea mâinele să-l prindă, când venia sfârâind şi când se striga: «ţine mă, prindet mă cutare». Se alegea cu câte o rană, care punea capă, jocului.

Dar cazurile rele se întâmplau rar de tot. La popicul mic se rânduia câte unul să-l prinză în căciulă, când îi era asvârlit de cel de la fund, pentru ca el să-l bage în gaura sapată cum spuserăm lângă locul unde se aşeza popicul. Dar la popicul cel mare nu era nevoie. Orânduindu-se la fund câte unul din cei mai

dreptaci, cum jarul era mare, de 3, 4 metri în diametru, mai întotdeauna din svârlitură, popicul cădea în jar mai înainte de cât bețele, mai ales, că popicul putea fi svârlit și putea să treacă din mână în mână, câtă vreme bățul nu putea, ci trebuia muiat numai fiind ținut în mână și numai de cel care-l furase neputând fi petrecut altuia, ca popicul.

Mult se juca jocul acesta! N'avea concurent decât purceau. Mai ales când se brodiau buni bătăuși, și când erau flăcăi mai zdraveni, jocul ținea vremea prânzului până la cina cea de sară. Atât de căutat era jocul acesta, că se făceau ciomege, anume pentru popic (mai grele la un capăt) și câte un popic era păstrat 2, 3 ani. Era apoi și timp de jucat, toamna târziu înspre iarnă, nemai fiind zor de treabă.

Principele-Ferdinand. **Pr. Florea A. Drăghici**

CRONICA

Moldova de la Nistru I, 1, p 15, aduce o traducere din rusește: *Șarpele*. Un moșneag îndeamnă pe doi inși să nu meargă prin pădure, că vor da de un șarpe—o grămadă de bani. Mergând unul să aducă hrană și ceea ce trebuia ca să care comoara, acesta pune nevasta să facă o pâine otrăvită. Celalt, crezând de-a rămâne singur cu banii îl împușcă; apoi moare însuși otrăvit. Povestea, în multe feluri, o avem și noi *(Mitologia românească*, I, p. 350-5).

Revista istorică, V, p. 271 2. D. N. Iorga crede că *Vasilca*, numele ce-l poartă capul de porc cu care mai ales țiganii umblă la sf. Vasile, ar avea o origine apuseană. Un cântec care se cânte în 1521 la Queens College, are această traducere. „Acest cap de mistreț în mână-l aduc, cu panglici vesele și flori de câmp: pe toți vă rog. cântați bucuros (Refren latinesc:) Acei cari sânteți la masă: Capul de mistreț îl aduc, dând slavă Domnului!

Capul de mistreț, după cât înțeleg, felul de bucate'n țară mai bune. Căutați deci pe unde ar fi de găsit. [Refren: Serviți-l cu cântec! Capul de mistreț îl aduc, slavă dând Domnului.

Fiți veseli, o domni, mai mult, mai puțin; așa poruncește al nostru stăpân, ca vesel cu toții să fiți de Crăciun. Un cap de mistreț cu muștar [Refrenul ca mai sus].

•

In ședința senatului din 26 Ianuarie, după propunerea d-lui C. Șumuleanu, s'a aprobat ca jumătate din diurna senatorillor pe o zi să se trimită comitetului humuleștean pentru îngrijirea casei urmașilor lui Creangă, și jumătate celui ieșau, pentru îngrijirea bujdeucei din Țicău. Iașul, astfel, î se împarte cu Humuleștii, drept pe din două, prinosul mărinimei senatului cu satul Humulești, din com. Târgu-Neamț!!

T. P.

Biblioteca Artur Gorovei Fălticeni

Anul XIII. No. 3 Martie 1920

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului	In ţară 15 lei In străinătate 20 „	M. LUPESCU Zorleni-Tutova

Biserica şi literatura populară

(Un document bisericesc din 1888)

Printre actele personale ale tatei, folkloristul şi academicianul Simion Florea Marian, se află şi o adresă din Martie 1888 a „consiliului consistoriului arhiepiscopesc greco-oriental al Bucovinei“, semnată de mitropolitul Silvestru Morariu.

Pe lângă importanţa ei de natură privată, întrucât prin ea i se face adresantului o observaţie personală pentru publicarea de anecdote populare, în cari este vorbă de preoţi), această adresă mai este şi de importanţă publică, întrucât se poate cunoaşte din acest document al vremii cum judeca forul suprem al bisericii ortodoxe din Bucovina (compus din bărbaţi foarte luminaţi, între ei şi profesori ai facultăţii de teologie din Cernăuţi), asupra literaturii populare, în special a satirelor, ce decurg din publicarea lor.

Pentru a satisface curiozitatea cetitorului zilelor noastre dăm aici reproducerea fidelă a numitei adrese.

No. 614. *Cucerniciei sale, părintelui Simion Marian, învăţător de religiune la gimnaziul superior ortodox-oriental în Suceava.*

Au fost odinioară nişte timpuri foarte nefaste, în cari pentru defăimarea clerului nostru, pentru înjosirea Bisericei, pentru subminarea Autorităţii şi pentru încătuşarea poporului nostru în întunericul neştiinţei şi al orbiei spirituale totale, inimicii noştri nu s'au sfiit nici de cele mai infame mijloace.

Spre ajungerea scopurilor astor infernale se serveau mai ales de anecdote, de poveşti şi de nişte fraze, în cari persoane din statul clerical şi cel învăţătorial figurau ca participători la necuviinţele şi apucăturile cele mai scandaloase.

Aceste anecdote şi poveşti precum d. e. şi *„Dascălul Pascăl“*, *„Băetul ispitit“* şi altele asemeni acestora, cu părere de rău şi numai în nefavoarea Bisericei şi a poporului nostru erau cunoscute şi păstrate numai din tradiţiune şi cu timpul mai că se deteră uitării; *un fact foarte însemnat,* căci cu dispărerea lor, se împuţinară încâtva preocupările cele multe contra Bisericei şi Şcoalei.

Numai unele din frazele cele păgubicioase precum de exemplu: *„Cu tropariul umpli hambariul“*, *„Cu condacul umpli sacul“*, *„Iar cu gramatica rămâi de nimica“* şi altele de asemenea, se furişară şi în aşa numitele *„Bucoavne“*, care existară în şcoale ca cărţi de cetire şi se învăţau de copii dearostul.

Cu timpul *„Bucoavnele“* amintite au dispărut şi frazele cele clasice, rămânând doară încă în memoria celora ce erau necesitaţi să le înveţe; dară şi cei puţini, ce le ştiu se ruşinează a le exprima, cu atât mai puţin a le păstra pentru descendenţi.

Pe când se petrece aceasta pe câmpul şcoalei, pe câmpul Bisericei noastre se află bărbaţi, cari uitând-şi chemarea sa şi în loc de a predica religiositate şi moralitate şi de a îndemna pre popor la participare mai activă a culturei spirituale, caută a păstra acele anecdote, poveşti şi fraze, a le înregistra în foi periodice şi în scripte volante ca un fel de tezaur clasic, ca nu cumva să se piardă din memorie, iară sub cele publicate a-şi pune chiar numele său, precum d. e. ai făcut şi Cucernicia Ta cu publicarea celora din *„Revista politică“* de data 1-lea Fevruar 1888 Nr. 2, *care numai de un preot* şi cu atât mai puţin *de un Catehet* ar fi să nu se publice şi cu atât încă mai puţin să fie subscrise de dânsul.

Deoarece, după părerea noastră, literatura românească prin emiterea acestor anecdote, poveşti şi fraze nu pierde nimica din clasicitatea sa, iar de altă parte prin publicarea lor poporul pierde aplicarea de a trimite la şcoală pre copii, organele clericale se înjosesc în privinţa chemării sale înalte şi chiar serviţiul dumnezeesc se micşorează şi se târâe în tină; considerând şi scandalizarea produsă în popor şi *nu mai puţin*

şi raporturile păstorilor sufleteşti supuse încoace şi constatând această scandalizare: Consistoriul află a'Ţi reproba acest pas cu totul nedemn de starea noastră preoţească şi incompatibil mai ales cu oficiul Cucerniciei Tale.

Din consiliul Consistoriului arhiepiscopesc greco-oriental al Bucovinei, Cernăuţi într'al 1/13-lea Marte 1888.

(ss) **Silvestru** (ss) **Stefanelli**

Citind acest document cetitorul va trebui să zâmbească. Cum adecă: anecdota populară să fie inventată de „inimicii noştri", pentru a „înjosi biserica" şi a-i „submina autoritatea"? Părere absurdă şi ridicolă totodată!

Cât timp a apărut la Suceava ziarul *„Revista politică"* (15 Mai 1886—8 Februar 1891) repăosatul meu tată, care era editorul ei, a tipărit într'însa un număr însemnat de legende, poveşti, anecdote, balade şi cântece populare, cari toate au intrat mai târziu în volumele publicate de el.

Intre anecdotele publicate în numitul ziar referitoare la ţigani, şfabi, unguri, se află şi câteva referitoare la români.

Satira noastră populară nu s'a întins numai asupra neamurilor învecinate şi conlocuitoare cu noi, pentru „a lua peste picior şi a biciui într'un chip sarcastic, împungător şi muşcător toate scăderile, deprinderile şi năravurile cele stângace şi rele."

Românul, bun observator şi zeflemist din fire, s'a observat şi pe sine şi cu un simţ fin critic-satiric şi-a zugrăvit în mod sincer nevasta, soacra, nănaşa, rudele, apoi figurile mai însemnate ale satului, ciobanul, dascălul, primarul, preotul.

Era firesc să prindă în satiră şi comicul în vorbă, faptă sau atitudine ale tuturor acestora, întrucât devenia el o lature caracteristică a numitelor personagii.

Pe departe deci de a vedea în anecdotă şi satira populară română nişte „infame mijloace" cu „scopuri infernale" ale străinilor, vom vedea şi mai departe un produs firesc al fanteziei sale poetice, care poate ar lipsi dacă ar lipsi şi ridicolul la sate, fie el întrupat chiar şi în persoana onorabilă a „popei".

Mai nelogice şi mai ridicole însă ne par concluziile la care ajung autorii faimoasei adrese. Prin publicarea de anecdote şi satire populare (cari, întrucât fie zis nu se puteau răspândi în popor printr'un biet jurnal, foarte puţin citit de

ţărani în anul Domnului 1888) credeau autorii adresei că: 1) „poporul pierde aplecarea"; 2) „serviciul dumnezeesc se micşorează"; 3) „scandalizarea se produce în popor".

Realitatea este tocmai contrarul. Prin atitudinea reproşabilă a unor preoţi, ca cei asupra cărora a trebuit să se oprească privirea critică a satiricului anonim al satelor, s'a ajuns la urmările deplânse de Consistoriul arhiepiscopesc ca fiind produse prin publicarea de satire populare, cari nu erau şi nu sunt decât opinia satelor înregistrată de folklorist în ziarul sau opera sa.

Consistoriul arhiepiscopesc din Cernăuţi în frunte cu mitropolitul Silvestru atribuiau o importanţă exagerată tendinţei distrugătoare a acestor inofensive şi hazlii anecdote.

Anecote citate în adresă erau dintre primele publicate de autor în ziarul său. Iar adresa cu observaţia consistoriului s'a folosit de acest prilej pentru a da primul semn de alarmă împotriva unei primejdii închipuite.

Influenţa observaţiei este clară: reprobau publicarea anecdotelor populare pentru a opri răspândirea lor în public şi deci urmările nefaste, ce ar fi putut deriva din aceasta.

Observaţia a fost în adevăr crudă şi nemeritată. Căci a-i arunca în faţă unui preot cucernic, care nu a fost nici fariseu, nici negustor cu cele sfinte, cuvinte grele ca acestea: „în loc de a predica religiozitatea şi moralitatea" face contrarul; îşi „uită de chemarea sa"; „se înjoseşte în privinţa chemării sale înalte" etc. — înseamnează a-i face o mare nedreptate, a-l jicni adânc!

Dacă dojana consistoriului ar fi avut efectul dorit, astăzi n'am avea atâtea opere însemnate de folklor românesc, cari după cât vedem n'au zguduit temelia bisericii noastre.

Drept răspuns elocvent la adresă a fost ruperea şi aruncarea ei imediată într'un colţ întunecos al saltarului de la masa de lucru, pe care se întinseră în grabă colecţiile de „Satire poporane române", cări văzură lumina zilei într'un volum special publicat după cinci ani (la 1893).

Volumul, în care pe lângă mulţi alţii se satiriza şi „popa" satelor noastre (şi multe satire îi fuseseră comunicate chiar de preoţi sau studenţi în teologie) era un protest pe cât de hotărât pe atât de demn al preotului-folklorist dojenit de mai marii săi.

O nouă dojană n'a mai urmat. Fie că autorul fusese so-

cotit incorigibil sau, ceia ce este mai probabil, onorabilul consistoriu, care răsfoia numai ziarele, nu-şi luase osteneala să citească noul volum al preotului consacrat de Academia Română prin numirea de membru activ al ei, prin decernarea premiilor sale şi nu mai puţin prin conferirea din partea M. S. Regelui Carol a medaliei „Benemerenti clasa I" tocmai pentru culegerea şi publicarea de „scrieri poporane".

Liviu Fl. Marian.

POVESTE

72. De când pot lua oamenii lemne din pădure

Era odată un fecior de zmeu vânător, care avea trei câni, pe cari îi chema: Aude, Vede şi Greul Pământului.

Odată, într'o zi cu soare, a plecat la vânătoare. Cânii erau năzdrăvani. Cum a intrat în pădure, a mânat cânii să stârnească vânatul, iar el şi-a ales locul nimerit, unde s'o pus la pândă. Cânii năzdrăvani se duceau tocmai în vizuinile vânatului, ca să-l abată spre stăpânu-su. In locurile cele mai tari, cânii au fost opriţi de „Mama Pădurii", care i-a luat şi i-a închis în casa ei; iar ea a plecat, călare pe vânt, vânătă de mânie, să întâlnească pe îndrăzneţul ce i-a încălcat moşia, ca să-l sfarme dintr'o suflare. Când l-a găsit, a suflat cu fiori năpraznici asupra lui şi l-a îngălbenit. Luându-l puterile „feciorul de zmeu" s'a rugat să-l mai lese trei ceasuri, ca să-şi plângă trei păcate.

Şi l-o lăsat.

Mai venindu-şi în fire, vânătorul strigă: „Nea Aude! Nea Vede! Nea Greul Pământului!" Ţine-o, n'o lăsa, că omoară pe stăpânu-tău!" Şi Aude, a auzit şi s'a trântit în uşă, de s'au scuturat toţi copacii din pădure, dar uşa nu s'o deschis.

Şi a mai strigat odată şi amu Vede a văzut şi s'o trântit în uşă, de s'o hurducat muntele, dar uşa nu s'o deschis.

Şi a strigat a treia oară şi a auzit „Greul Pământului" care s'o trântit odată în uşă, de s'o hurducat pământul, şi-o căzut dinţii „Mamii Pădurii", iar uşa s'o sfarmat în mii de ţănduri. O ţandură rătăcită, o nimerit în nasul „Mamii Pădurii" şi i l'o şters de-o rămas cârnă. Atunci o prăpădit jumătate din putere.

Indată cânii au ieşit şi s'au dus la stăpânu-său şi când l'o văzut cum şăde în genunchi înaintea „Mamii Pădurii" li s'o împietrit inima şi s'o repezit la babă şi-o făcut-o în mii şi mii de bucăţi, apoi au suflat-o pe vânt, s'o ducă în apa oceanelor, să-şi piardă numele.

Şi de-atunci au pus mâna oamenii pe păduri şi şi-o făcut bogăţii din ele, că cu mii şi milioane de ani în urmă, nu era chip să rupi un gătej din pădure, că te mânca „Mama Pădurii".

Am încălicat pe-o ciută
Şi-am spus o poveste slută.
Am încălicat pe-un răsteu,
Şi v'am spus povestea c'un zmeu.
M'am împedecat de-un rug de mure,
Şi v'am spus povestea cu „Mama Pădure".

Auzită de la bunicul meu Ion Coman din Pipirig.
D. A. Gheorghiţă
Invăţător la Şcoala „Ion Creangă"

DATINE ŞI CREDINŢE

1. Când te duci la un om sau când te întâlneşti cu el pe drum zici: „bună dimineaţa" dacă e dimineaţă [dela răsăritul soarelui şi până pe la 8 ceasuri]. Dela 8 şi până dă soarele în asfinţit îi zici: „bună ziua"!... Dela, când dă soarele în apus şi până asfinţeşte, îi zici: „bună vreme". Când însărează: „bună sara!"

Dacă l-ai ajuns pe un om pe drum, îi dai, dacă îl cunoşti: „bună calea" sau „bun ajuns"! dacă-i străin îi zici întâi: „buna ziua" sau „bună sara" şi apoi îi urezi „buna calea".

Când dai de un om arând, sau sămănând, sau treerând, sau tăind vre-un porc sau orice alt lucru de ţară, îi zici „noroc bun"!... De să întâmplă, să nimereşti pe un om mâncând îi spui: „buna masă"!... El îţi răspunde:

— Pofim la dânsa!...

Tu atunci îi mai zici, dacă eşti sătul:

— „Daţi cu bine.
„Ca şi cu mine,
„Când m'oi pune, nu rămâne!...

Dacă tu taci mulcum când intri, atunci gazda zice, plesnindu-te cu vorba:

— „Poftim la masă, dacă ţ-ai adus de-acasă...

Se mai zice, când intri la cineva, stând la masă:

Gazda: „da tare ţi-i soacră!...

Tu faci, dacă eşti flămând:

— „Tare, tare!...

Când intri la un gospodar, care stă la masă şi el te pofteşte la ea şi tu eşti flămând, atunci zici:

— Ia am stat şi eu asară în Podu-Leloaiei[1].

Deasemenea mai zici, când se întâmplă, să dai de un gospodar, stând la masă, ca răspuns la poftirea lui să stai cu el la mâncare:

— „Daţi cu sănătate, că noi'om sta măi de-oparte!...

Sau:

— „Daţi cu pace, că şi nouă ni să face!...

La un hram sau mai ales la o nuntă, dacă te înghie gazda la masă, tu răspunzi glumind:

— „Ian lasă, că doar n'am venit pe aicea de foame, ci am venit, că n'oi n'avem după ce be apă!...

Ori unde merge spre bine la o lucrare, să zici când ajungi: „noroc bun"!...

La mort dacă intri, nu zici nimic. Te duci şi săruţi icoana de pe pieptul celui mort zicând: Dumnezeu să-l ierte! şi alta nimic.

Când pleci, iarăşi nu zici nimic. La mort deasemenea nici nu să strigă, nici nu se iesă după cel ce vine în casă. Dacă eşi după el, se crede că mai moare cineva.

In biserică când te duci, nu se zice nimic. Numai cel ce să scapă sub el zice: „bună dimineaţa" şi atâta tot. Oamenii să miară de această treabă.

Tovarăşul cel ce-a venit cu cel cu pricina, zice norodului.

— Nu vă mieraţi, c'o dat „buna dimineaţa"; ci vă mieraţi că s'o scăpat cu iel!...

Când iesă cineva din casa ta, eşti dator să-l pitreci, dacă n'ai mort.

Dacă nu-l pitreci, cică casa zice:

— Vai de mine, cum am mai rămas pustie!... Nu iesă nimeni după oaspete!...

Notă. — Auzite şi luate în samă în satul Broşteni-Drăguşeni şi scrise prin anul 1915.

* * *

2. Omul care a mâncă 7 ani ceapă, vede vântul; alţii zic că se face solomonar.

Gh. Gh. Cardaş

1) Podul-Iloaei.

DE-ALE COPIILOR

483. — **Arşicul.** Mi aduc aminte în copilăria mea cum mă jucam cu arşicul. Ne alegeam patru. Unul trebuia să fie *împărat*, altul *vizir*, altul *om bun* şi altul *om rău*. Aruncam arşicul pe rând. De cădea cu muchea cea în formă de urechiuşă în sus, însemna *împărat*, cealaltă muche *vizir*, partea netedă şi bulbucată *om bun*, iar cea adâncă şi încreţită *om rău*. La început alegerea era cam greu de făcut, pentrucă îndată ce unul dădea aceeaş figură cu arşicul ca un altul dinainte, se chema că i-a luat locul, şi acela trebuia din nou să-şi caute soarta. Vizirul avea împletită bine în două o batistă de buzunar, zisă *ţuşcă*. El era la porunca împăratului şi aplica omului rău pedeapsa, după ce se asculta plângerea omului bun; omul rău, cu toate îndrituirile şi rugăminţile sale, tot rău rămânea şi trebuia să primească o pedeapsă cât de mică. Intindea palma şi vizirul îi da după poruncă: una *linsă*, una bună, una ţapănă, una din adâncul iadului din fundul tartarului şi aşa mai departe, expresiuni ce le găsia mai potrivite împăratul, pentru a indica puterea loviturii şi felul de a se da. Una linsă, era cea mai uşoară, ba aş putea zice că nici nu era pedeapsă, ci numai se da de formă, târându-se pe palmă batista împletită. Vizirul trebuia să aplice pe cât se poate de exact pedeapsa, nefiind nici mai indulgent, nici mai aspru. Impăratul putea să-l pedepsească, demonstrându-i chiar pe palmă şi cu aceeaş batistă împletită cum a dat şi cum trebuia să dea, după ce omul rău era pedepsit acuma din nou aspru. De cădea iarăş *om rău*, era rău de dânsul. Omul bun se plângea din nou împăratului, şi vizirul cu ţuşca intra în funcţiune. Omul bun putea însă cere împăratului şi ertarea, dar putea fi pedepsit în locul omului său. De cele mai multe ori însă omul rău, dând cu arşicul, cădea împărat, ori vizir, ori om bun, şi cel scos arunca arşicul la rându-i până iar se stabilia, care ce-i şi începea din nou jocul.

Acest joc dela care uneori ne despărţiam cu ochii plânşi, ne aduce mult haz. Şi acum, gândindu-mă la dânsul, găsesc în alcătuirea lui multă înţelepciune şi vrednicie de a se juca încă. După cum e arşicul înfăptuit dela natură la genunchiul mielului, cele de mai multe ori poate să cadă *om bun*, partea cea

mai frumoasă, bună şi netedă, dar încercând să ajungă *împărat* ori *vizir*, şi dându-l pe muche, cazi om rău. Impăratul are ureche sau trebue să aibă spre ascultare şi a priveghia toate. Vizirul—după formă—îndoelnic.

In timpul jocului putând fi când împărat, când om rău, eşti moderat în aplicarea pedepsei. De se întâmplă la joc un copil mai mic în vrâstă sau din fire mai liniştit şi cade om rău, îi dai o pedeapsă mai mică şi-l dojeneşti mai mult. De ajunge el să fie mare şi dă pedepse prea aspre, vizirul vădit greşeşte, sau omul bun cere ertare... Iată dintr'un joc de nimica, o pilduire mare pentru vieaţă şi înţelepciune pentru viitor.

I.—C. T. T.

484.—**Unui rus.** „Băeţii basarabeni, care se credea să fie rusificaţi, când văd vreun rus trecând prin satul lor, îi cântă, sărind într'un picior:

Rus
Babarus
De unde dracul te-a adus?
Dela apă răce,—
Acolo dracul să te'nnece!

(*„Basarabia dela Nistru“*, I, No. 1. p. 5).

T. Inculeţ

485.—**De-a datu cu mâna peste căciulă.** Copiii s'aşează în cerc. Un alt copil se'nvârteşte pe la spatele cercului, lovind pe cine crede din cerc — cu mâna peste căciulă şi fuge. Cel lovit trebue să fugă şi să ajungă pe cel ce l-a lovit. De-l ajunge, îi dă pumni; de nu, loveşte pe-un altul. Cel ce loveşte trebue să se aşeze în locul copilului lovit, — unde n'are ce-i mai face.

Jocul urmează, până ce ajunge rândul la fiecare copil.

Jud. Neamţ **Al. Moisei**

486.—Punareta
Punapi
Tapi-tapi
Roş şi gri.
487.—Uni, doni, trini, pani,
cinga, linga, soti, boti
la batioc.

Truşeşti — Botoşani **C. Atanasiu**

488. — **Căţeaua** Se aşează un şirag de 30—40 de flăcăi sau chiar şi oameni însuraţi, unul în spatele altuia, în linie dreaptă.

Din ei, cel mai dibaci în joc se pune în frunte şi când şiragul este gata aşezat, el prinde a zice:

— Aho, amù!..

Ceilalţi jucăuşi răspund:

— Aho amù!..

— Oameni buni a venit timpul aratului! (zice el tot mereu).

— A venit timpul aratului! — repetă jucătorii după el.

— Hai s'arăm!..

— Hai, s'arăm.

Şi încep fiecare a imita aratul plugului, prinzându-se unul de altul şi trăgându-se de trei ori. Toţi strigă: hăi, ţa, hăream, ţa la roate!.. — făcându-se apoi că mână boii.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni de arat, am arat, di-amù hai să semănăm.

— Hai să sămănăm!..

Fiecare cată să prindă pe cel din faţa lui, zicănd că ia sacul cu săminţă, astfel că se fac cu toţii ca o plută.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat, de sămănat, am sămănat; di-amù hai să grăpăm!..

— Hai să grăpăm.

Şi fiecare trage cu degetele mânilor, pe spatele celui din faţa lui.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat; de sămănat, am sămănat; de grăpat, am grăpat; di-amù hai să prăşim!

— Hai să prăşim...

Fiecare dă cu pumnul în cel din faţa lui, imitând prăşitul.

— Aho amù!..

— Aho, amù!..

— Oameni buni, de arat am arat; de sămănat am sămănat; de grapat am grăpat; de prăşit am prăşit; di-amu a venit vrema cositului.

— A venit vremea cositului!..

— Hai, la cosit!.

— Hai, la cosit!..

— Hai, să ne punem jos, să batem coasele!..

— Hai, să ne punem jos să batem coasele!..

Şi tot se lasă fiecare pe **clunchi**, făcându-se că bate coasa şi zic cu toţii din gură: „ţic, ţic, ţic!..

Se scoală apoi în picioare, pun poala cămăşii în bata bernevicilor, în formă de tioc, apoi dau cu degetele unei mâni pe cealaltă mână, imitând coasa şi cutea, şi zic: pâcea, pâcea, pâcea!..

— Hai să cosim!..

— Hai să cosim!..

Incep cu toţii a da din mâni ca cosaşii, căutand să facă daună celui din faţă.

— Aho amù!..

— Aho amù!..

— Oameni buni, de arat, am arat; de sămănat, am sămănat; de grăpat, am grăpat; de prăşit, am prăşit; de cosit am cosit; di-amù hai să facem căpiţi...

— Hai să facem căpiţi!..

Se iau în braţ unul pe altul, făcându-se că clădesc căpiţi.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat; de sămănat, am sămănat; de grăpat, am grăpat; de prăşit, am prăşit; de cosit, am cosit; de făcut căpiţi, am făcut; di-amù hai să cărăm căpiţele şi să facem stog!

— Hai să facem stog!..

Toţi vrau să se ia în braţe unul pe altul, dar nu pot, deoarece se fac lanţ cu toţii.

— Aho amù!..

— Aho amù!..

— Oameni buni,

„S'a dus căţaua la vie,
„Şi s'a dus să nu mai vie...

— „S'a dus căţaua la vie,
„Şi s'a dus să nu mai vie...

— „Şi s'a dus căţaua la moară,
„Şi s'a dus la covată:
„Şi linchi din făină odată!...
„Şi mai linchi odată!..
„Şi morarul dormea lângă foc,
„Invălit într'un cojoc.
„Şi s'a sculat,
„Şi a luat:
„Pe Besensacu,
„Cu care îndesa sacu.
„Şi i-a dat una,
„Şi i-a mai dat una;

„Şi i-a spart capul
„Ca la dracul".

Oamenii repetă toate, zise de fruntaşul jocului după fiecare vers.

— „Şi s'a dus căţaua la pârlaz,
„Şi s'a 'ntâlnit c'un câne breaz
„Când s'a 'ntâlnit,
„Când s'a 'nci...
„Când s'a 'nci...
„Şi aşa s'a 'nci!... (Aceiaşi repetiţie din partea oamenilor).

Fiecare prinde poala cămeşii de dinainte a celui din faţă şi strigă: „Iaca aşa s'a'nci!...

Conducătorul jocului ţine în mână o sfâşie cu nasturi şi când toţi s'au prins bine de poala cămeşii, el se cujbează spre dreapta, făcându-se că loveşte în cei din coadă. Codaşii fug repede la stânga. Atunci el se întoarce mult mai repede ca ei în acea parte şi unde nu mi ţi-i croeşte pe spinare sau peste trup, „căci ce poate" cu **sfâşia** din mână. Şi tot aşa când la dreapta, când la stânga, până se desfac toţi unul de altul şi fug care încotro. Asta se întâmplă îndată, căci nu-i tocmai moale să stai în cămeşă şi să rabzi să te croiască unul cât ce poate pe spinare, cu sfâşia bătută cu nasturi mari de alamă!...

NOTĂ. — Acest joc de ţară se joacă îndeobşte la sărbătorile Crăciunului şi ale Sfântului Vasile, sara, când nu-s fete. Mişcările sunt urmate de joc mărind astfel frumuseţea şi dibăcia jocului căţaua. Melodia ce se cântă e deasemenea foarte vioaie şi armonioasă.

Căţaua ca şi alte jocuri pe care le voi descrie pe viitor este teatrul de iarnă a oamenilor de la ţară. La noi în sat s'a jucat din vechime căţaua şi se joacă şi până în ziua de astăzi cu multă plăcere.

Broşteni-Drăguşeni, jud. Suceava **Gh. Gh. Cardaş**

O SAMĂ DE CUVINTE

Goghie = peşte mărunt.
Toflică = peşte mărunt. „Am cumpărat nişte *toflică*".
Desnainte = De-aici înainte.
Băţo şi *băţâcă* = bădiţă.
Pâşân şi *pâşână* = ruşinoasă, tăcută.
Hamzău = uluc, teică mare.
Halău = uluc dintr'un butuc, de adapat vitele.
Hòlătă = mulţime sgomotoasă.
Cuşchie = un pare ce slujeşte la ridicat în cumpănă.

Stâlpă de busuioc = creangă de busuioc.
Hojmâc = rărunchiu = un deal în forma rărunchiului.
In trepede = repede. „Du te'n trepede".
Dubas = un om gras, greoi, leneş şi murdar.
Guduruţă = un om ce se gudură, se linguseşte, ca un câne.
Tucă = toană. „I-o venit = tuca de ducă".
Poponeţ = pop = stâlp la casa, de sprijoană.
S'o brânzăluit = s'o sfădit, l-o batjocorit.
Nirăesc = se strică. „Să nîrăesc popuşoii".
Di pruja = *prujăluesc* = *spune pruje* = vorbe uşoare
Târlomată = rămăşiţă, resturi netrebuitoare.
A năimi = *a nâni* = a tocmi slugă.
Jigâtă = slăbuţă. „Tare-i jigâtă".

Culese în diferite prilejuri din
Zorleni-Tutova de
M. Lungescu

GLUME, JATII, TACLALE

440. — De cea bobată...

Un ţigan, ci-că, a intrat într'o vie să mănânce niţică poamă.

Până da de struguri s'a pus pe frunze, şi-a început să mănânce.

Dând de struguri a zis:

Pân'a da de cea bobată,
Mă hrănii de cealaltă.

Şt. St. Tuţescu

4 1. — Luleaua Ţiganului

Odată, un ţigan s'a dus la oraş, ca să-şi cumpere o lulea.

Intră într'o prăvălie, îşi alege o lulea şi întreabă pe negustor:

— Câte parale, luleaua asta, negustorule?

— 10 bani, *ţigane*!

— Hm! „zece bani, ţigane"! Aleagă — s'ar praù de pravalia şi de luleaua ta; mă duc la altă prăvălie să cumpăr.

Plecă ţiganul supărat foc şi intră în altă prăvălie.

Işi alese şi aici o lulea bună şi apoi întrebă pe negustor:

— Câte parale, luleaua asta, negustorule?

— Un franc, *vătafe*.

— „Un franc" să dea vătaşu, că face; numai o horba bună s'auză!

Plăti şi plecă mulţumit.

442. — Şi... luleaua mea la el?

Zice că odată, un ţigan s'a dus c'un rumân să se scalde.

Da nu ştiu cum se făcu, că ţiganul se'nnecă.

Atunci rumânul dete fuga să spuie şi ţiganilor d'acasă despre întâmplarea întâmplată.

Acasă găsi numai un danciu şi-i spuse:

— Măăă... s'a 'nnecat tat'tău!

— Haoleo!... fir'ar al dracului; şi... luleaua mea la el!

443. — La... loc zâmboc!

Odată, un ţigan n'avea ce să mănânce de prânz.

Ce se gândi el? Mă duc la naşul să mă satur. Naşu-său era rumân chiabur.

Pe drum, desfăcu cureaua cu care era 'ncins şi lăsa catarama tocmai la vârf.

Şi zicea, plimbând cureaua pe burtă-i:

— O să mănânc până când n'o mai încăpea mâna pe-aici (pe sub curea).

Când intră în casă, naşu-său tocmai se sculă dela masă.

Da el, când văzu aşa, puse mâna pe curea şi strângând-o repede cum fusese mai înainte, zise:

La... loc, zâmboc,
Că n'avuseşi noroc.

Şi plecă năcăjit acasă, fără să mai vorbească cu naşu-său.

444. — Nu mănânc de furat!

Odată, un ţigan plecă de cu noapte cu fiu-său la târg.

Trecând printr'un sat, văd un curcan pe-un gard.

Danciul zise lui tat'său:

— Teteo, bolboroş pe gard în jos!

Il iau, ori nu-l las?

Ţiganul cel bătrân zise:
— Nici nu-ţi zic, nici nu te'nvăţ;
Dar tu ia-l, nu-l mai lăsà.
Il împărţim părăleşte
Partea mea o dau pe peşte;
Eu n'am jurat,
Că nu mănânc de furat.

445. — Taie, mamă naţa..

O femeie avea un copil de vre-o 4—5 ani. Intr'o zi îi dă să mănânce mămăligă dumicată într'o strachină cu lapte.

Copilul sta jos de mâncà şi era încins peste cămeşă cu o aţă; da el mâncà, mâncà de zor, căci îi erà foame.

Dela o vreme începu să se sature şi apoi să plângă; mânca şi plângea.

Mă-sa îl întreabă că de ce plânge?

Da el zice: Taie naţa, mamă...

— Ba să fii tu al dracului, dacă ţi-oi tăia eu raţa; mănâncă lapte din strachină, că ai; da eu nu tai raţa pentru tine.

Bietului copil îi pleznea burta de sătul ce era, iar măsa nu se pricepea să-i tae aţa.

446 — Ţiganul la treierat

— Măi ţigane, hai la maşină, la treierat.
— Nu merg, că-mi dă pleavă'n ochi.
— Hai mă, că merge şi boerul.
— Poa'să meargă şi cucoana.
— Hai mă, că-ţi dau carne cu varză.
— Păi cine-a zis că nu merge?
Merg şi eu şi... frate-meu.

447. — Mănânci caş

Un rumân, odată, întreabă prin ţigan:
— Măi ţigane, mănânci carne de miel?
— Auzi, ce vorbă pe el!
— Mănânci zară?
— D'apoi dară!
— Mănânci unt?

— Dracul l-a văzut?
— Mănânci caş?
— Ei, aşi!
— Măi ţigane, mănânci ciorbă?
— Mai e horbă!

Auzite în Iunie 1917 dela soldaţii bolnavi pe când mă aflam în „Spitalu Mobil No. 2" în localul şcoalei primare din Bucium—Iaşi.

Ion N. Popescu

448. — O nuntă

— „Bre, aşa-i cum zic, doar am fost şi eu la nunta asta. Era o masă mare-mare, întinsă... pe un fund de fedeleş. La masă erau bucate fel de fel şi tot de-un fel, da mânca lume de pe lume! La stârşitul sfârşitului s'a dat de gustare mirilor un firişor de pasat, fiert 9 ani de zile într'un iaz cu apă uscată. Şi D-zeu pe semne n'o avut de lucru în ziua aceia şi s'a apucat să puie el sare în fiertură. Sfânta Duminecă l'o ghiontit peste mână, că de ce s'amestecă la bucătărie, şi El a scăpat prea multă sare aşa că păsatul era ocnă.

Mirii o mâncat cum o mâncat, că erau miri, n'aveau încotro, dar nunu nici n'o vrut să guste. Atunci lui i-o adus un grătar plin cu fasole fripte. Eu care stam ciunchit după uşă, când o trecut stolnicul bucatelor pe lângă mine, m'am întins să fur un şold de fasolă friptă, că tare mai mirosia frumos şi-mi era poftă să mor. Nunul, talhar, mă trage cu coada ochiului tocmai din capul mesei şi svârrr... c'un talger în mine! Eu, şiret, cum l'am văzut oţărându-se, m'am plecat frumuşel jos, iar talgeru, nebun, a trecut peste cap fulger ş'o pălit drept în gură pe Catinca de colo de pe pat; de aceia-i ştirbă. Doar ea s'aflase în treburi şi acolo ca şi aici!".

Junimea Moldovei de nord, I (1919) no. 16—17 p. 15— 6.

Chişinău, Tip. „Glasul Ţării", str. Puşchin, No. 48

Dlui Artur Gorovei Fălticeni

Anul XIII. No. 4 Aprilie 1920

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului | ABONAMENTUL ANUAL În ţară 15 lei, În străinătate 20 „ | ADMINISTRAŢIA M. LUPESCU Zorleni-Tutova

Terminologia fagului.

Numirile de mai la vale pe care le-am dat pentru terminologia fagului se pot atribui în mare parte şi altor copaci din pădurile noastre.

Când răsare din pământ, fagul poartă numirea de *făguşor* sau *pui de fag*. Dacă mai creşte de ajunge cât mâna în grosime, se chiamă *smincioagă* sau *zmincioagă*. Ca piciorul, cu crengi multe, necurăţite şi la marginea pădurii, sau în rărime, fagul se numeşte *ciufari*. De aceiaşi grosime la desime, poartă numirea de *sulhar*, sau tot în rărime dar un lemn rău, fără însemnătate şi cu frunze uscate pe el: *cârtac*. Când fagul ajunge în grosimea *turchinii*, ca cofa, oamenii îi dau numirea de *cătur*. Mai gros ca căturul, *fag*, propriu zis sau *copac*.

Un fag lăsat de sământă într'un parchet unde s'au tăiat ceilalţi copaci, se numeşte *sămincier*. De obicei se lasă mai mulţi sămincieri într'un parchet, dar cu o distanţă destul de mare între dânşii.

Partea de jos a fagului se numeşte *cioată*, trunchiul se numeşte *turchină*. Apoi vine partea de sus, *vârful*. Vârful sau vârvul, crescut într'un an să chiamă *mladă*. Fructele fagului se zic *jir*. Mai avem încă: *frunze*, *crăci* şi *crăngi*.

Un fag ca cofa, retezat la ambele capete se numeşte *zlotun*. Dacă-i mai gros, *butuc*. Butucul despicat în mai

multe bucăţi, ne dă denumirea de *lodbă*, pe care o dăm fiecărei bucăţi în parte. Despicăturile din butuci şi din zlotuni de un metru lungime, poartă numele de *şuşuri*.

Rădăcina rămasă în pământ după tăerea copacului, poartă numirea de *cioată*. Teşitura (tăetura) copacului se numeşte *pleş* Un lemn retezat, nedespicat şi rotund se zice *mereu*. Despicat, *patrare*. O retezătură mai scurtă ca zlotunul poartă numirea de *coltiş*, dacă este mai ales mereu.

Bucăţile mici, tăete pentru foc, se numesc *despicături*. Mai multe lemne de fag subţiri şi uscate se zic *vreascuri*. Mai subţiri ca vreascurile şi uscate sau verzi, *târşuri* sau *găteja*.

O pădure de fagi poartă numirea de *făget*; o pădurice mică de fagi se numeşte *făgiţel*.

O grămadă de lemne groase, de 4 palme domneşti înălţime şi o palmă domnească lărgime, se numeşte *palmă*.

Două palme la un loc se zic *picior*.

Două picioare sau patru palme se numesc *bucată*.

Două bucăţi la un loc, sau patru picioare se chiamă *stânjen*.

Fagul este un copac foarte căutat, atât ca lemn de lucrue cât mai ales pentru căldura care o dă el. Iarna, pe ger mari cu câteva lemne de fag în sobă, tot o mai duci, cum o ma, duci. El este un lemn tare şi ţine mult timp căldura netrecându-se aşa uşor, povestea cântecului:

— „Săracul foc de răchită:
„Eu mă culc şi el să culcă;
„Dar săracul foc de fag:
„Eu mă culc şi el să scoală,
„Şi sare la mine'n poală!

De asemenea şi frunza fagului e invocată în căntece. Un cântec de jale din satul meu zice:

— „ Săraca frunza de fag
„Multe-mi spune c'am să trag!... (sau)
...Tot îmi spune c'am să zac...

Gh. Gheorghe Cardaş

Broşteni-Drăguşeni, jud. Suceava

POVEŞTI

73.—Las' să moară dacă-i prost..

Era odată un băetan. El s'a tocmit slugă la un mocan ca să-i păzească oile. Umbla băetul cu oile prin toate părţile. Intr'o zi era sub poalele unei păduri. Cum sta el cu oile, numai ce vede într'o parte a pădurei o focărie; se duce şi el într'acolo. Ce se vadă? O droae de băeţi înconjurase cu foc o viperă, care nu putea ieşi din primejdie. Vipera, cum îl vede, îi zice:

— Măi ciobanule, întinde caţa şi mă scapă de la primejdie şi ce mi-i cere, ţ'oi da.

Băietului i se făcu milă de viperă, întinde caţa, şi ea, suindu-se pe caţă, băetul o ridică binişor în sus ş'o scapă dela moarte.

— Măi băete, zise vipera, hai cu mine la părinţii mei să-ţi deie un dar pentru binele ce mi-ai făcut.

— Da cum să las eu oile singure?

— Lasă-le că nu fug, şi am eu grijă de ele.

Băietul ia vipera pe caţă, şi mergea pe unde-i arăta vipera. Pe drum ea îi zise:

— Tu să ceri de la părinţii mei darul de a şti ce grăesc dobitoacele şi păsările. Cu acest dar ţi-a merge bine în viaţă. Da să nu te laşi de ce-ţi spun eu, că părinţii au să-ţi deie avere, care-i trecătoare, ci să ceri numai darul de a şti darul ce vorbesc dobitoacele şi păsările.

Băietanul nu ieşi din cuvântul şi sfatul viperei.

Ajunşi la părinţii viperei, aceştia, când auziră primejdia prin care trecuse fata lor, se umplură de bucurie şi făgăduiră băetanului avere mare.

— Nu-mi trebue avere, zise băetul; daţi-mi darul să ştiu ce grăesc dobitoacele şi păsările.

Da ce să faci tu cu asta, măi băiete? Ia-ţi avere şi mergi în pace.

— Nu-mi trebue avere, că ea-i câne uşernic. Daţi-mi ce vă cer; de nu, rămâneţi sănătoşi!

Văzând părinţii viperei că băetanul îi om statornic, îi dădură ceea ce-a cerut — darul de a şti ce grăesc dobitoacele şi păsările.

Şi luându-şi rămas bun, se duse la oişoarele lui, pe care le găsi neclintite în locul unde le-a lăsat, sătule şi rugumând.

Cum mergea el pe drum către oi, iaca sus, doi corbi, croncănind. Un corb zise cătră celalt:

— Vezi tu colo, unde doarme boul cela negru? Acolo, sub bou, este o comoară. Halal de cine-a găsi-o, că-l vede Dumnezeu!

Băetanul se duse unde dormea boul, îl scoală, pune semn, şi luându-şi oile, porni acasă. Cum a ajuns, el zise cătră stăpân:

— Bădică, eu am găsit o comoară; haidem. s'o săpăm. Stăpânul nu-l credea, dar după rugămintele băetanului, se înduplecă şi se duse cu el. N'au săpat jumătate de ceas ş'au dat peste-o bute de galbeni. Bucuria stăpânului! Luară banii de-acolo, şi ce-i era drag băetanul până acuma, că era cuminte şi ascultător; din ziua aceea îi era ca un copil.

Gospodarul avea o fetişcană numai bună de măritat. Văzând că flăcăul îi cuminte, harnic, şi cu noroc, făcu ce făcu şi-şi mărită fata cu ciobanaşul. Ii dete partea lui de avere iar el şi cu baba lui se dădură de-oparte şi lăsară pe băeţi să facă cum i-o povăţui Cel-de-sus.

Tinerii se puseră pe treabă. Casa li era casă şi masă' masă. Toate le mergeau în plin.

Odată, tinerii gospodari porniră călări, să vadă moşia şi stânele de oi.

Cum ajunseră la stână, cânii tineri hârâiau la cei bătrâni; nimeni nu pricepeau de ce?

Ciobănaşul însă ştiu de ce. Pela stână cercau lupii. Cânii tineri se înţelese ca lupii să vie să strice din oi, să mănânce cât or putea şi să le lese şi lor de mâncare. Câinii bătrâni nu se învoiră la această tocmală. Ei nu voiau să-şi vândă stăpânul. Ciobanul înţelese graiul lor şi dete poruncă să se omoare cânii tineri.

Toţi au rămas miraţi de porunca stăpânului.

După ce mai rândui, unele şi altele, porni cu nevasta cătră casă. Pe drum eapa pe care era călare stăpâna, şi care rămăsese mai în urmă, rânchează odată. Calul stăpânului răspunse. Stăpânul începu a râde.

Femeea ceru bărbatului să-i spue de ce râde?

— Am râs şi eu, aşa, că mi-o venit a râde.

— Ba nu, să-mi spui şi mie de ce-ai râs?

— Taci măi femee, c'am râs şi eu, ia aşa.

— Ba, nu, să-mi spui de ce-ai râs, c'ai râs de ceva, şi trebue să-mi spui şi mie, dacă-mi eşti bărbat cu credinţă şi dacă ţii la mine.

— Ţin la tine, da ia am zis şi eu aşa, n'am râs de tine.

— Nu se poate, să-mi spui de ce-ai râs? Şi cum se ţine scaiul de lâna oii, s'a ţinut şi ea de bărbat să-i spue de ce-a râs, până ce omul îşi pierdu răbdarea şi-i zise:

— De-ţi spun, de ce-am râs, am să mor, căci aşa-i spuse părinţii viperei, că de va descoperi aiurea despre darul ce i-au dat, va muri.

— Poţi să mori, da mie să-mi spui de ce-ai râs?

Şi nu se lăsă femeea de om ca să-i spue de ce a râs. Văzând el, că nu-i de chïp. Şi ca s'o spărie a chemat un meşter, l-a pus, de i-a făcut sicriul, l-a împodobit cu flori, şi s'a culcat în el, să moară. Femeea, nu şi nu, să-i spue de ce-a râs. Poate să moară barbatu-su, da să-i spue de ce-a râs.

Şi cum sta el aşa, culcat în sicriu, vine un câne, pune două labe pe sicriu şi se uită la stăpânu-său, curgându-i lacrimi din ochi.

Stăpânul ştia că îl jăleşte, dar nu-i zise nimic. Un om, văzând cânele, zise unei slugi:

— Dă cânelui istuia o bucată de mămăligă, că i-a fi foame. I se svârli mămăligă, dar cânele nici nu se uită la ea.

Şi cum sta aşa, iaca vine şi un cocoş. Văzând mămăligă şi sfămături, începu a-şi chema găinile: cât... cât... cât!...

Cânele: cum vede pe cocoş rotindu-se, strigând găinele, zise cucucoşului:

— Măi pintenatule, tu strigi găinele şi te bucuri şi nu vezi că stăpânul nostru moare?!

— *Las' să moară dacă-i prost*!... Eu am 20 de găini şi când găsesc un grăunte le strig la mine, şi ele mă ascultă şi vin. Şi când sunt aproape de mine, eu înghit grăuntele. Şi el o femee are şi n'o poate stăpâni; las'să moară dacă-i prost!...

Şi stăpânul auzind vorbele cucoşului; începu a râde cu hohot, se sculă din sicriu, puse stăpânire pe femee şi nici taina nu ia spus-o şi nici el n'o murit...

Şi de ce râsese! Eapa pe care mergea stăpâna rugase pe cal să steie să-l ajungă. El i-o zisă să vie mai repede, dar ea i-o zis:

— Ţie ţi-i uşor că sunteţi numai doi, dar noi suntem patru şi mergem greu.

Şi cum erau patru? stăpâna unul, eapa doi, stăpâna era groasă și eapa a făta.

Culeasă de **M. Lupescu**
Dela d-na Ana Castachescu din Zorleni-Tutova

74.— Până ajunge orbul să-şi capete vederile

A fost odată ca niciodată, că de n'ar fi nu s'ar povesti.

A fost odată un împărat orb. Şi împăratul ista n'a fost orb chiar din facere, dar trăind în lume, Dumnezeu știe ce-a fost păţit—că patimele-s pe om—de-a fost orbit. Şi ani de-a rândul au trecut şi nu s'a mai lecuit. Câţi doftori în ţară, pe la toţi a cercat, dar nici leacul să şi-l fi aflat.

La urmă a dat printre babe, că doar babele *se răspund* că ştiu multe, şi a căpătat răspuns, că dacă şi-a spăla ochii cu lapte de femeie curată, adică de femeie care să nu fie drăgălaşe la mulţi, ci numai bărbatului ei, atunci ar putea să se lecuiască.

Dă el sfoară'n ţară, de se găseşte aşa o femeie; să-i aducă lapte şi ce-a pofti aceea va primi. Multe-a cercat şi nimică n'a aflat.

Dar era în vremea aceea un om sărac şi păştea porcii la un boier. Şi avea porcarul acesta o frumuseţe de muiere atât de minunată, că dacă venia cu de mâncare la bărbatu-su, porcii, de spaima ei, o rupeau care 'ncotro la fugă, de nu-i mai putea-i aduna cu săptămânile.., Atâta era de holbată săraca de ea.

Aude porcarul ista de porunca ce s'a fost dat în țară şi zice:

„Măi, de bună seamă că femeia mea are să-i fie de leac împăratului."

Vine acasă şi-i povesteşte neveste-sei: „Mă femeie, este o poruncă venită în ţară, da nu știu zău de-a fi cineva harnic s'o câştige."

„D'apoi cum, ce-i?

„Poi iga ce-i! Este un împărat în cutare ţară, aşa şi aşa. Şi Dumnezeu ştie ce-a dat peste dânsul de nu mai vede

cu ochii. Şi leacul lui, cică, numai lapte de femeie poate fi. Dară ce fel de femeie? Tu nu ştii! Şi nici nu-ţi mai spun, pentru că ştiu că nu mai câştigi...“

Femeia, bine că i-a spus, -- se pune pe capul lui şi atâta îi roade urechile numai decât să-i spue. Vede că nu mai are bietul om încotro, şi-i spune: „Numai lapte de o femeie, care s'a drăgostit cu şapte bărbaţi într'o noapte îi poate fi de leac“.

Atunci ea ca o nebună prinde a bate în palme şi a ţupăi şi a striga cât o lua gura că: „aista-i norocul nostru! Brava! Aista-i norocelul nostru!“

Omul numai ce stă şi se cruceşte. O întreabă că ce-i şi cum?

„Apoi“ zice ea „ast'noapte şase au fost la mine. Cel de pe urmă se ducea tocmai când veneai tu. Da nu ştiu zău tu-i fi de un folos ceva? Ori tus' şapte trebue să fie străini?...

„Nu, nu-s de nici un folos, pentru că tus' şapte trebue să fie străini!...“ îngână bietul om pe gânduri.

„Să lăsăm dară pe deseară“ zice ea „că vine el şi cel de-al şaptelea!“

„Ba acu-i prea târziu! zice omul, şi în gândul lui: Bată-te varga lui Dumnezeu, hâzenie a pământului, tu, dacă şi tu te-ai găsit să ai câte şapte ibovnici pe noapte, apoi una mai spălăţică trebue că nici nu le mai ştie capătul!...“

Şi de groază, îşi ia lumea'n cap, şi nici de nume nu mai vrea să-i auză...

Merge ce merge, şi mergând aşa, îl găseşte pe dracul bătându-se cu o baba. Da bătaie dela roate! Şi pentru ce anume se băteau ei? Diavolul avuse pâne cu baba în parte. Şi — babele şugubeţe, când a fost toamna la strâns se pune baba cu dracul în cale să strângă ea din pământ şi el de deasupra. Când gătesc de lucru, se trezeşte diavolul că baba l-a *celuit**), pentru că au fost avut barabule.

„Stai tu, târfă, la anul nu mă mai înşeli tu! se gândeşte diavolul. Şi zice el către babă: „De-acu oiu mai strânge şi eu din pământ şi dumneata de deasupra!

„Bine, se poate!“ zice baba.

Anul al doilea seamănă ei păpuşoii. Şi strânge baba păpuşoii şi dracul din pământ *cioclejii*... Vede Michiduţă că iară-i tras pe sfoară şi-i hotărăşte babei: „de semănat am semănat în parte, de-acu hai să ne şi batem în parte“.

„Bine, se poate“, zice baba.

*) înşelat.

Iese dracul afară şi-şi cată o jordie lungă-lungă. Vine'n casă Baba ca să apuce mai de grabă: culişerul.

Până să îndoaie dracul jordia baba din cotruţă, îl frige nu ceva. Vede Aghiuţă că-i rău îi zice;„Stai, stai, n'aţi deacu ţie jordia şi culişerul îl iau eu."

„Bine", zice baba. Dar hai afară, la aer, ca să ne putem bate mai zdravăn".

„Hai".

Şi afară unde nu mi ţi-l prinde băbuşca a-l tăia de departe cu jordia... Diavolul cu scurtătura ce era să facă?

Noroc de pielea lui că tocmai atunci răsare şi porcarul nostru pe acolo.

„Breee! Da ce-i aicea? strigă omul.

„Bătaie-i, bătaie! ţipă diavolul.

„Cum aşa bătaie?" întreabă cela iară.

„Opreşte, mă rog, baba, că-ţi spun eu cum."

Opreşte omul baba: „Ian mai lasă-l mătuşă că am o lecuţă de vorbă cu creştinul ista."

Şi-i povesteşte Necuratul câte-atras cu baba şi acu nu i-ar mai trebui nimica, numai să poată scăpa de belea.

„Dacă-mi găseşti ce-mi trebue", face omul, „te scap".

„Haide, spune, te rog, repede, ce-ţi trebue!

Şi-i spune ista ce fel de leacuri îi trebue: lapte de femeie curată.

„Degrabă, degrabă, dacă mă scapi, poate tot mai găsim o femeie curată, la cutare nuntă şi de mai zăbovim, apoi şi aceea o *celuesc* flăcăii, că tocmai s'au pus doi pe capul ei".

Işi face acu omul obraz către babă şi zice: „Irra mătuşă, ia-n du-te şi-mi adu o leacă de apă din casă".

Se duce baba în casă şi zice dracul către om: „Sui, mă rog repede şi hai".

Atâta de mâncat era de babă.

Sare omul în cârca dracului... Dracul face câţi-va paşi şi-i pică omului pălăria din cap.

Stai, drace, să-mi ridic pălăria".

„Cum să stau? Unde să stau? Că până la pălăria ta trei zile încheiate trebue să mergi înapoi".

„Cum trei zile, dacă numai acuma ea a picat?

„Pentru aceea numai trei zile, că chiar acu a picat şi de mai mergem pe atâta, apoi nici într'un an de zile nu ajungi până la pălăria ta".

Lasă omul pălăria prăpădită şi ajung la nunta cu pri-

cina. Zice diavolul: „Repede, repede, du-te la stogurile celea şi-i da acolo de-o fată că stă de vorbă cu doi flăcăi. Şi flăcăii o îmbie cu o ploscă de rachiu, fiindcă tocmai stau s'o *cântărească...*"

Se duce omul repede încolo şi se roagă de flăcăi că are să-i spue ceva fetei, să-i dea o lecuţă drumul... I-au dat-o Şi o pofteşte ista să-i dee un păhăruţ de lapte. Câte parale i-a plătit ori cum i-ă mulţămit nu ştiu...

Destul că vine omul voios, tare voios la drac şi-i spune: „Iga, am căpătat".

„Ai căpătat! Da şi pe aista tot eu te-am ajutat să-l capeţi" zice dracul. „Şi să ştii că femeia curată e numai aceia pe care dracul o păzeşte de întinare".

Pe urmă diavolul i-a mulţumit că l-a scăpat de mânile babei şi porcarul s'a mulţumit că s'a cotorosit de femeia sa şi că a dat de leacul împăratului, — şi dus a fost fiecare în lumea lui.

Omul nostru ajunge la împăratul cu pricina: „Luminate împărate, iaca leacul".

Se spală împăratul cu laptele cela şi îndata-mare prinde a vedea cum vedeam şi eu când eram flăcău de 18 ani.

„Măi, minunat lucru-i femeia la casa omului!" zice împăratul — şi apoi către bietul porcar care sta smerit deoparte: „Ce vrei omule pentru binele ista?"

„Nimic", zice el „numai să rămân la curţile Măriei Tale!"

„D'apoi cum, n'ai casa ta?"

„Păi văd că n'am, că pare-că am prins şi eu o ţâră a *vedea*"[1].

Alex. L. Morariu

GÂCITORI

863. — Garofa

Am o raţă soiboraţă,
Cu gurmozu şoboroi.

864. — Macul

Oastea unui împărat
Intr'un vârf de paiu uscat.

865. — Poama

Am o vacă a fată,
Şi viţelu-i a fată.

866. — Hornul

Am un sac cu gura 'n jos,
Ce pun într'nsul, nu se varsă.

1. Poveste auzită în 25 Iulie 1916 dela soldatul Nicolai Huţuleac din Frătăuţu -nou, Bucovina.

867. — Mămăliga când o faci

Pe roşa, trei picioare,
Pe trei picioare, neagra,
Pe neagra, limpedea,
Pe limpedea, muşuroi,
Pe muşuroi, popa bulihoi.

868. — Sfecla

A intrat popa 'n camară,
Ş'o dat pe fete afară.

869. — Grinzele dela casă

Patru iernează,
Patru vărează.

870. — Găluşca

Sfântă poamă busuioacă,
Inghiţit-ai cât o snoapă.

871. — Porcul

Unul ară,
Doi să miară,
Patru 'mping,
Ş'un coţoflinc,
Şi două bălălăi.

872. — Puşca

Am o vacă neagră,
Pela pântece,
Cu descântece.

873. — Puşca

Ţandură de lemn uscat,
Face alarmă 'n Ţarigrad.

874. — Puşca

Găinuşă,
Păstrăvuşă.
Pesu' guşă,
Sură, pură,
Pe la nări,
Cu lumânări.

875. — Oglinda

Intr 'un vârf de arin,
E puţin senin.

876. — Scaunul

Am fost aseară la voi,
Şi mi l-aţi pus dinapoi.

877. — Albina

Ca ferea,
Ca merea,
Merge la biserică,
Roagă-să,
Inchină-să,
Când vine acasă, plângă-să.

Aceste cimilituri le-am cules prin vara anului 1913 dela nişte fete din satul Broşteni-Drăguşeni.

Gheorghe Gh. Cardaş.

POVESTIRI ŞI LEGENDE

476 — 80. — Mănăstirea Curchiul din judeţul Orheiu

1. „... ea ar fi întemeiată în vremea lui *Ştefan cel Mare* de un vestit căpitan de oaste, *Dumitraş Curtea*, ceea ce a determinat pe unii să zică monastirii: Curtea, şi [să spună că Dumitraş] s'ar fi făcut către sfârşitul vieţii monah şi apoi stariţ al monastirii".

2. „După a doua legendă, ea ar fi fost întemeiată de fiul diaculu

satului Morozeni (jud. Orhei), anume Dumitraş Curcă. Inzestrat cu o putere deosebită, se făcu calfă sau *ataman* de hoţi, prădând prin codrii Orheiului. Ucigând odată nişte drumeţi, un moşneag şi o bătrână, află cu groază că aceştia erau proprii săi părinţi, şi din pricina amarei remuşcări ce începu a-i sbuciuma sufletul, cum şi după povaţa unui schimnic din schitul Râşca, din apropiere, se făcu călugăr, iar mai târziu cu o parte din foştii săi tovarăşi, alese un loc de pocăinţă, adică monastirea, care de atunci i-ar fi purtat numele de Curca".

3. „După a treia legendă, întemeerea ei ar fi avut loc în următoarele împrejurări. Prădând odată Turcii târgul Orheiului, o parte din locuitorii îngroziţi au fugit şi s'au adăpostit prin codrii nepătrunşi ce acopereau odată dealurile din valea Vaticiului, unde astăzi se găseşte monastirea Curca, iar mai în sus *Tabăra*. Turcii urmărindu-i, se încinge o luptă, în care creştinii mai puţin la număr şi mai slab înnarmaţi, sunt cu totul nimiciţi. Dintre ei nu scapă cu zile decât un singur bătrân. Când mamele şi soţiile cele din tabăra femeiască au aflat dela bătrâni sfârşitul crud al barbaţilor, au venit, i-au plâns, i-au înmormântat, iar pe acel loc au înjghebat o bisericuţă de lemn spre pomenirea lor. In jurul bisericuţii s'au adunat apoi să trăiască în pustnicie unii din fiii acestora, iar schitul, după numele bătrânului, a rămas cu numele de schitul Curca sau al Curchiului".

4. „După o altă versiune, monastirea Curchiu ar fi fost întemeiată în următoarele împrejurări :

„Pe vremea unei năvăliri de Tatari, locuitorii Iordachi şi Mihail Curcă, din satul Buzeşti, fug împreună cu preotul satului Teofan, care ia cu sine soţia şi doi copii, peste Prut, în Moldova, unde după puţină vreme preotul a şi murit. După un an de pribegie, Iordache Curcă, se hotăreşte a se reîntoarce în sat, spre a dezgropa averea ascunsă când a fugit. Auzind de această întoarcere, văduva preotului îl roagă pe Iordache Curcă, să ia cu sine şi pe cei doi copii ai săi, cari aveau să-i arăte locul unde şi preotul îngropase parte din averea lor, rugându-l să o întrebuinţeze la creşterea lor.

Dar nu multă vreme după reîntoarcerea lor, ei cad în mânile Tatarilor. Iordache Curcă scapă din mânele lor cu fuga iar copiii preotului rămân în robie. Puţin după aceea moare şi văduva preotului. Iordache Curcă, mustrat de cuget că a lăsat copiii în robia tătărească şi mâhnit de moartea părinţilor săi, îşi mărturisi sbuciumul sufletesc unui duhovnic, care îl sfătui ca din averea sa şi a preotului să facă o monăstire. Reîntorcându-se acasă, fraţii Curcă au rugat pe sătenii din Morozeni să le vândă locul unde Tatarii au luat copiii preotului şi cu binecuvântarea mitropolitului Moldovei, Iacov, au întemeiat acolo un schit cu o bisericuţă de lemn, făcându-se şi ei călugări. Iordache luând numele de Zosima iar Mihail pe cel de Manase".

(Intâile trei legende sunt luate din *Revista eparohiei Chişinăului,* no. 7 — 10 din 1896, iar a patra din P. Cruşevan, *Basarabia,* Moscova 1893, p. 148, amândouă în ruseşte; reproducere din Arhimandritul V. Puiu, *Mondstirile din Basarabia,* Chişinău, 1919, p. 32—2. — In Z. C. Arbore, *Basarabia în sec. XIX* p. 325 — 6, se spune: „Pentru a-şi ispăşi păcatul, Iordache a plecat la Iaşi şi s'a spovedit Mitropolitului Iacov; după binecuvântarea ierarhului, ambii fraţi Curcă s'au călugărit şi-au zidit monăstirea *Curcova,* tocmai pe locul unde era comoara preotului").

T. Pamfile

5. „Bătrânii povestesc, cum că pe vremea lui Ştefan Vodă, mare Domn al Moldovei, trăia la curte un boer, Dumitraşcu Curtiu. Acest boier era mâna dreaptă a Domnului, căci împreună cu el a bătut adese pe turci şi tatari şi de multe ori s'a scăldat în sângele păgânilor. Pentru vitejia boerului, Domnul prinse mare dragoste pentru Dumitraşcu Curtiu, şi nu era om la curtea domnească mai aproape de inima marelui Domn; de-aceea Domnul dete boerului său de frunte bani fără număr din visteria sa, pietre nestimate, moşii şi ecarete. Dar iată, c'a observat Domnul că dela un timp încoace boierul Dumitraşcu a devenit foarte trist şi nu mai lua parte la petreceri; l-a întrebat că ce stă tot pe gânduri, de ce a slăbit, şi faţa i s'a tras Dumitraşcu a răspuns Domnului, că i s'a urît cu războaiele şi că voeşte să meargă la călugărie. Auzind despre această dorinţă a favoritului său, Ştefan Vodă i-a dat drumul să facă după dorinţa sufletului său.

Şi a încălecat Dumitrăşcu calul său roib şi a plecat acasă la Brăneşti, unde trăiau părinţii săi. Sosind însă aici a găsit satul pustiit de turci şi tatari iar pe părinţi omorîţi. După ce şi-a înmormântat părinţii, s'a dus boerul spre satul marelui boier Tudoraş Sobeu, care locuia la moşia sa de pe Ichel, căci acolo trăia ursita sa, duduca Ileana. Aici iarăşi a găsit totul prădat şi pustiit de Tătari, iar pe ursita sa duduca Ileana luată în plean de păgâni. Desperat, Dumitraşcu căzu peste dărămăturile curţei boereşti şi începu să plângă şi să blesteme soarte sa. In acest timp tocmai ieşi dintr'o pădure apropiată un pusnic şi se apropie de viteazul desnădăjduit, zicându-i că el ştie unde au dus pe ursita sa Tatarii şi că-l va ajuta s'o scape din robie, dacă se va lega înaintea lui Dumnezeu cu mare jurământ, promiţându-i că se va călugări, precum a promis lui Ştefan Vodă, şi va întemeia o mănăstire, acolo unde Dumnezeu îi va arăta. Dumitraşcu a primit, numai să-şi scape ursita sa din mânile păgânilor. Şi a făcut mare jurământ sărutând crucea şi cu mâna pe evanghelie. După aceasta pustnicul a plecat împreună cu Dumitraşcu la monastirea Râşca, unde a lăsat pe viteaz, iar luându-şi el calul şi îmbrăcămintea de ostaş, s'a dus spre Cetatea Albă, unde se topea în robie duduca Ileana. Sosind acolo, pustnicul s'a strecurat pe furiş în grădina paşalei şi găsind aici pe Ileana, îi spuse că a venit s'o

scape, dar că nu vor izbuti dacă ea nu se va lega cu jurământ mare naintea lui Dumnezeu, că se va călugări, odată ce va scăpa din plean, și va întemeia o monastire de călugărițe. — Duduca Ileana a primit și îea numai să scape din mânile păgâne, și a jurat pe cruce și pe o evanghelie că așa va face, cum a sfătuit-o pustnicul.

După aceasta, pustnicul a îmbrăcat pe Ileana în haine bărbătești, a urcat-o pe un cal și a plecat cu ea, neobservat de nimeni. Sosind la monastirea Râșca, pustnicul blagoslovi tânăra pereche și le dete drumul sfătuindu-i de a nu călca jurământul lor.

Tinerii însă, după ce sosiră acasă, făcură parastas pentru odihna sufletelor părinților uciși, apoi se căsătoriră și se așezară la casele de la Brănești zidite din nou. Așa a trăit în pace boierul Dumitrașcu cu cucoana sa, dar dela un timp, atât el, cât și dânsa, simțiră remușcarea conștiinței pentru jurământul dat și călcat. După lungi suferinți morale, au hotărît a se despărți și a se călugări, iar pentru a afla unde să întemeieze cele două monastiri, se lăsă aceasta în voia Domnului care de sigur le va arăta fie în somn, fie în aieve. Și în adevăr, într'o noapte ambii soți au visat, cum că s'au dus ei în grădini cu pomi, și acolo au cules două pere pe care fiecare făcu un semn, apoi merseră pe malul Ichelului și aruncară perele în apă, iar apa le-a dus până s'a oprit o pară într'un loc, iar cealaltă s'a dus pe apă mai de o parte mult de locul unde s'a oprit cea dintâiu. Crezând în ceea ce au visat, ambii soți au făcut pe urmă întocmai cum era în vis, și para lui Dumitrașcu s'a oprit acolo, unde astăzi e monăstirea Curchi, iar para cucoanei sale Ileana s'a oprit acolo, unde acum se află monăstirea Tabăra de călugărițe. Așa s'au întemeiat aceste două monastiri, după legenda poporană locală...

Astfel leagă poporul român din Basarabia numele lui Ștefan cel Mare și de această veche monastire românească.

Zamfir C. Arbore

481. — Legenda racului

Ucigă-l toaca se văzu odată singur și în singurătatea sa i-se urîse Ce să facă, ca să-i treacă de urît? Văzând că Dumnezeu sfântul tot fabrichează mai una, mai alta, se apucă și el de lucru, gândind să-și fabricheze și el ceava, cu ce să-și poată petrece în râs și voie bună, să-i mai treacă de urît. Se apucă de una, n'o nimeri; se apucă de alta, dar nici asta n'o nimeri pe plac, și o duse cu încercările, până iaca făcu—un rac și-i plăcu, cum îl făcu așa: bun de jucărie. Numai că, nu-i făcuse două labe, și asta îi păru lui cam nefiresc, că racul să nu umble, ca alte vietăți: cu capu în jos; deci îi mai adause încă o ghiu-

tură de picioare... Dă apoi a-l îmboldi, ca să păşească, dar pace! racul era ţapăn. In zadar îl împingea când înainte, când înapoi, că racul nu da semn de viaţă... Mâniindu-se dracul, luă un lanţ şi-l leagă, şi crezând că aşa o să se trezească... se înhamă la capătu lanţului şi hai! cu racu. Dar nici pomană de trezie! Se încredinţă, dracul, că dacă l-o târî mult aşa i s'or roade picicioarele şi vezi... multă trudă trebue iară la aşa un lucru până îl reparezi, deci să gândi altcum... Il aruncă într'o apă ce curgea pe acolo şi hai cu racul şi în sus, şi în jos, dar nici o ispravă... Dumnezeu sfântul stând la o parte râzând pe sub mustăţi şi fiindu-i milă de truda zadarnică a dracului, odată, ne mai putându-se stăpâni, râse cu hohot. Dumnezeu întreabă că: ce hărăbăgie-i aceia? Dracul zise, că-i rac, dar că nu-l poate face să umble, nici pe uscat, nici în apă. Dumnezeu îi spuse, că nici n'o umbla, până Sfinţia Sa nu i-o da putere. Dracul rugă pe Dumnezeu ca să-i ajute racului. Dumnezeu zise că dacă l'ar fi făcut Sfinţia Sa i-ar ajuta; dar şi aşa îi ajută dacă i-l dă Sfinţiei Sale. Nu avu încotro ci, ca totuşi să se bucure cât de puţin de făptura mânilor sale, îl dete lui Dumnezeu care făcu ca racu să mişte. Dracul părându-i rău că l'a dat lui Dumnezeu, sări şi apucă lanţu în mână, să tragă racu la sine, dar deodată lanţu se rupse, iar racul bătând din coadă, apucă înapoi către Dumnezeu; dracu o tuli după rac şi-i încleştă unghile în spate să-l tragă la sine; dar înzadar: ce-i dat odată, dat rămâne...

De atunci, până în ziua de azi, racului i-se cunosc pe spate urmele lanţului şi a unghiilor dracului; iar racu, ca să nu mai apuce în mâna dracului se duce tot înapoi, ca să ajungă în mânile lui Dumnezeu... Partea dinaintea racului, dela urmele unghiilor dracului în sus, nu-i nici bună de mâncat, că-i amară; iar partea de jos îi bună, cu-i îi bună şi cui îi place.

G. Bodnariu

VORBE ADÂNCI

(Se rostesc şi ca chiuturi în joc)

1739—1757

Diferite zicători populare şi strigări în joc.

De frumoasă nu-i urîtă, nici de rău, nu-i şede bine. Când se duce parcă vine.

Dine, Dine, Constantine, nu dai fata după mine, că eu ţ'oi ţine-o bine, cu ciocane de curechi şi cu pumni după urechi.

Saraca baba mè, umple borş într'o lulè şi mâncam şi eu şi ea şi încă mai rămânea.

Trei ciobani, cu baciu patru, bat în unt ş'aleg c....u.

Constantin floare de schin, mândră floare rea putoare.

Aburăcă-te purice, nu mai pot de pântece, c'am o mamă *maştenă (maştehă)*, şi mă hrăneşte cu hârbu, pân ce-mi crapă burdufu.

Pentru un boţ de mămăligă, joacă baba, de se strică.

Hai la joc genunche goale; las' la dracu că mi-i foame.

Eu la joc, mama la joc, malaiu de joi în foc. L'am pus cu lopata şi l'am scos cu covata. Şi l'am scos pe prispă afară şi l'a mâncat cânii de-asară.

Frunză verde de antonică, nici un dor, nu te mai strică, ca dorul de mămăligă.

Frunză verde lapte acru, fuge baba de-o ia dracu.

Frunză verde lapte dulce, fuge baba, fuge, fuge şi nime n'o poate ajunge.

Foaie verde tricolici, n'am văzut ca pe aici, fete mari cu copii mici,—

Da ia hai, în sat la noi: toată fata are doi.

Câud eram în vremea mea, scripcă nu-mi mai trebuia, scripă erà gura mea.

Leliţa cu nasu lung, ducea mâncarea la plug, mă miram, ce zăbăvea, s'o pus jos şi horpăea.

Leliţo cu ochii verzi, niciodată să n'o crezi, când a zice, zău şi zău, atunci te 'nşală mai rău.

Frunză verde ş'un burete, câmpuşor cu iarbă verde, nime umbra nu ţi-o vede, numai păsărelete îşi umbresc aripele.

Frunză verde cimafaiu, copilă din ceala plaiu, un-te duci şi cu te dai, spune măcar lui Mihaiu.

Foaie verde poamă coarnă, de-aş ajunge pân' la toamnă, să mă însor, să iau cucoană. Da mai bine o ţărăncuţă, că ea umblă şi disculţă [1].

Smaranda G. Cosmovici

---

1. Culese dela Ruxandra Costache Chelariu din Bălţăteşti jud. Neamţ.

Glume, jâtii, taclale

Logodnicul prost

După ce l-a îmbrăcat starostele l-a dus sara la fată. Fata îndată, cum este treaba la ţară, a făcut nişte călţunaşi cu brânză de cari mirele nu mai auzise. Mireasa îi aşează frumos pe masă şi îi pofteşte să mănânce. Natăfleaţă, că aşa îi zicea mirelui, văzând că sunt buni, începe a ghionti pe staroste ş'al întreba încet că oare cum le zice la aceştia ce îi mănâncă? Iar starostele, temându-se să nu audă cei din casă, îl ghionteşte şi îi zice: *„crapă şi taci“* El mănâncă mâncare bună, cum ştia el de credeai că se bat calicii la gura lui şi pe urmă se scoală zicând în glas tare!

„Staroste, am mâncat şapte zeci şi şapte de *crăpuştaci.*

Ion Miron

Culegere din jud. Tighina

CRONICĂ

In LAMURA, no. 3 (Decembrie 1919) d. Al. Al. Busuiocescu, după ce vorbeşte în treacăt de caracterul particular al operei lui Alexandri („viaţa liniştită şi voioasă a boerului moldovan..... romantismul optimist al generaţiei dela 48") ori Eminescu („îndureratul suflet al poetului desamăgit de viaţă, desamăgit de filosofie, desamăgit de lume, de oameni“), urmează, cu privire la operile lui Creangă:

„Care-i societatea de care să-i legăm opera? Căci nu ne trece prin minte, de sigur, să o numim literatură ţărăneaecă. E în ea un suflet românesc atât de larg, în cât nu l-am putea lega nici de Humuleştii lui cu căsuţele mici şi strâmbe ca nişte cutiuţi turtite, şi nici măcar de ţărănimea întreagă din vremea lui. Nu ţărănimea e în cărţile lui Creangă, ci sufletul de oricând şi de oriunde al neamului nostru. E un fel de a gândi, un fel de a-şi spune judecata, e o înţelepciune particulară, un humor deosebit, şi e un anume fel de a privi viaţa şi lucrurile pe cari nu le vom întâlni niciodată aiurea şi pe cari le simţim ale noastre de mult şi pentru totdeauna. In viaţa unui popor nu e adeseori decât o singură carte în care să intre atâta suflet specific cât e în „Amintirile lui Creangă“.

Pr. PETRU GH. SAVIN, *In zile de sărbători,* bucată de teatru într'un act cu obiceiuri de anul nou. Chişinău, 1920, 76 p., 3 lei. A se cere dela autor, din Joräşti-Covurlui.

Tipografia „Glasul Ţării“ Strada Puşchin No. 48. — Chişinău.

Dr. Artur Gorovei Folticeni

Anul XIII. No. 5—6 **Mai—Iunie 1920**

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului	In ţară 15 lei In străinătate 20 „	M. LUPESCU Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhiereul Iacov Bârlădeanu, St. Capşa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitraşcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Şt. St. Tuţescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Căluţu'

— Obiceiu de Sf. Vasile, Sara —

Mai obişnuim a întâmpina pe sfântu' Vasile şi cu *Căluţu'*, ori, cum se mai zice, cu *calu'*; după cum *capra*, pe care o joacă flăcăii tot în această seară bogată în obiceiuri scumpe, samănă cu capra obişnuită, tot aşa şi *căluţul* nu-i alta de cât închipuirea calului adevărat, de toate zilele şi de toate felurile. Acest *căluţ* are multă trecere prin părţile de sus ale Moldovii. Poate şi pentru cuvântul că n'aduce atâta spaimă câtă aduceau vechii *irozi* ori *capra*, care mai este încă. Cu fiori ne-aducem aminte cu toţi de zilele copilăriei, când nu ne cuprindea cuptiorul de spaima căprei, care clămpănea de s'o ardă tocul, ori de-a irozilor, care băgau în toţi spărieţii pe bietele fete, mai ales! Ţin minte c'un megieş al nostru din Mănăstireni, având fată mare şi copii mici, nu voia să primească irozii; dă ei, măi tătuţă la bietu' moşu' Gheorghe Vârlan, şi, mai în râs, mai în batjocură, au prins a se zghihuì, cu nepus în masă ca irozii: cu camanace, cu sabii, cu murueli şi câte *gâmboase* şi *tarhòluri* toate, pân' au ajuns şi 'n casă; şi atâta s'au *mătăhăit* nepricistuiţii, c'au răsturnat hornul moşneagului, de i l'au făcut *halamàndra unt cu ouă* în mijlocul casei împrejurul *popului*... Şi n'au avut judecată? N'a'mblat un an de zile bietu' moşu Gheorghe la Botoşani cu chip ca să-i plătească hoţii hornu' măcar? Că de spaima fetei ş'a copiilor nu mai zicea nimic; făr' de cât, dac' a văzut ş'a văzut, şi-a făcut singurel dreptate: A găbjit odată 'n dreptul casei noaste pe-un irod

ş'apoi să fi văzut cum moşu' şi cu *faţă-sa*[1] -l ţinea, iar baba'l ardea cu cociorva de-l încălzea la *giugl'e* şi-l deprindea tananica! Na, na, na!... Ardă-te-ar holera, crancăule şi spânzuratule şi limujdèriule, cum mi-ai spăriet tu fata şi băeţii şi cum ne-ai năruit hornu'!..." striga biata mătuşa Catrina zisă 'n şagă şi „Păhăruţoaia", că Doamne, tare-i mai plăcea păhăruţu' plin... Şi multe oiu fi mai văzut în Mănăstireni pe urmă da', din anul acela înainte, irozi n'am mai văzut şi nu ştiu zău, dacă s'or mai oblici când-va pe viitorime. Cu capra mai îmblă flăcăii aşa câte-odată; dă, îi frumoasă şi ea, da-i tot cam spărioasă... Cu căluţu' zic şi eu: de-a mai mare dragul să îmbli şi de-a mai mare dragul să-i vezi pe flăcăi îmblând. Ş'apoi nici cel lucru mare nu-i a-l alcătui. Ci-l faci din lemn, îi pui două bucăţele de pelcică în chip de urechi, îl îmbraci cu pânză, (din nenorocire, adesea cu hasă), îl împodobeşti cu *purici* galbeni (bumbişori) şi cu fel de fel de ţărţămuri şi cordèle frumuşele drept coamă, apoi legi binişor o veşcă de sită dinainte şi 'ncă una în partea din urmă, îl încingi zdravăn femeeşte c'o fuştă, nu uiţi a-i pune şi clopoţei la gât şi coadă dinapoi — şi mână, băete, căluţul prin sat! Cel care-l călăreşte se 'mbracă 'n strae, de obiceiu, soldăţeşti, căci aşa poate arăta că 'ntr'adevăr *este* ceva mare în acea sară...[2] Şi intrând în casă, după ce cer voe, prin a zice, din fluer ori din trişcă obişnuita ţărâitură, pe care o frământă ţeapăn şi des la pământ; apoi începe călăreţul:

Hopai ţa şi hopai na!
Iaca-i calu', iaca-ta!
Frunză verde vişinel,
Şi căluţu'-i tinerel,
Niş Cazacu' nu-i bătrân
Şi şi-aşteaptă măr din sân!

Şi-l joacă şi-l zurueşte mereu prin toate unghērile casei, urmând a zice tare, ca să se audă peste fluer:

Haide *luţă*,
Pe supt ghiaţă,
Trandafir la lelea 'n braţă;
Ferbe, lele, lapte dulce,
Şi dă la cal să mănânce!
Hopai na, hopai na,
N'are calul ce mânca,
Ş'am venit la dumneta
Doar mi li-i hrăni ceva!
Hop, hop, hop!
Şi 'n cel hârtop,
Unde fac ciobanii foc;
Iaca-i una, iaca-i două,
Pân' la patruzeci şi nouă.
Haide'n sus şi haide 'n jos,
Joc de spăimă bucuros!

---

1. A se lua sama la acest cuvânt, căci nu se zice „*fată-sa*" ci „*faţă-sa*" cu „*ţ*".
2. Ţăranul nostru e straşnic pătruns de însemnătatea gradelor soldăţeşti. El salută mai degrabă pe jandarm decât pe prefect. Săraca frică

Ş'apoi un flăcău întreabă :

— De unde eşti
Şi la noi ce rătăceşti?
— Eu îs de la Rusalină [1]
Unde-i săceta haină.
— Şi ce cauţi în ţările noastre!
— Şi cu ce *'ndıeptări* ai răzbătut,
Şi la noi te-ai abătut?
— Apoi D-voastre eraţi la vânat,
Da' noi în palaturi [am intrat;
Şi Măria Sa Impărătească în-
[dreptări ne-a dat.

Atunci cellalt se face că n'are la ştiinţă despre una ca asta, se 'ncruntă şi vrea să-i iee pe toţi în răspăi; da'-i trece oţărala 'ndată, căci călăreţul îşi cere iertare şi zice:

— Că din sara *iasară*
Noi n'om mai veni prin ţară...
— Apoi, băete, ertat să fii
Şi pe-aici tot să mai vii!

Ş'atunci de bucurie izbucnesc cu toţii în strigăt întreit:

— Trăiască, băeţi!

Şi se pornesc jucând tropăită pe loc, în vreme ce călăreţul îşi urmează vorbele răşchirate:

Hopai ţa, hopai na,
Iaca-i calu', iaca ia!
N'are calu' ce mânca
Iară noi răgoz i-om da!
Frunză verde de răgoz,
Căluţu' nostru-i frumos!...

Şi se duc flăcăii cu căluţu' lor cel frumos la altă casă, unde-i fata mai frumoasă şi hrana calului mai grasă...

(Aşa îmblam noi cu căluţu' având călăreţ pe Gh. Smântână, meşterul meşterilor din partea asta. Am îmbla poate ş'amu cu dânsul, da-i vorba că el nu vra, de când i-au furat caii. Căci anul trecut, după ce a îmblat toată noaptea lui sf. Vasile cu căluţu' şi prin alte sate, când a venit acasă la Bozieni, mai iea caii dacă ai de unde! Eí poate trecuseră Prutul. Atunci oamenii l'au prins a râde: „Apoi ce-ţi mai trebue cai?
Ai destul căluţ, bre omule!...")

Mănăstireni-Botoşani

Dumitru Furtună

---

1. Poate Erusalim

De-ale copiilor

489 — Un concurent serios al popicului era *purceaua*. Tot aşa de iubită era şi ea, tot în acelaş timp, (toamna şi primăvara), era căutată şi tot de aceiaşi vârstă.

Purta numele de purcea, osul de la genuchele picioarelor dinainte ale patrupedelor. Se puteau găsi atunci foarte multe oase de felul acesta. Erau şi vite mai multe şi nici serviciu sanitar, care să execute prescripţiunile legii, ce ordonă ca vitele moarte să fie ingropate. Muria dobitocul cuiva, îl târa săracul la margine; ce i s'ar fi datorat mai multă milă pentru serviciul făcut acelui stăpân fără inimă. Acolo era jupuit de piele şi părăsit pe seama corbilor şi p'a câinilor. Mai erau însă şi alţi tirani, mai tirani decât omul — ticăloşii de lupi, cari *jăcmăniau* câte-o biată de vită şi'n grajdul omului. Lupului însă nu-i face vita nici un serviciu, bineînţeles afară de potolirea foamei, când i-a căzut prada.

In sfârşit purcele de acestea se găsiau multe.

Astăzi deşi s'ar mai găsi ei purcele, ne mai fiind nici păduri multe cu lupi, nici vite multe ca să stea slobode pe câmp, totuşi ar iscodi ei purcea şi din vreun lemn, ori le-ar găsi prin cimitirile de vite, dar nu-l mai joacă, fiindcă jocul a pierit pentru totdeauna şi nu se mai pomeneşte de el. De ce?

Cum e satul meu, cu curţi strâmte, cu linii drepte şi strâmte şi fără locuri virane, nici nu este joc pentru purcea, cum n'ar fi nici pentru popic. Ţiganul se mulţumeşte să zică numai:

Ş'ai mai zice trei granate
S'a schimbat lumea la toate
Şi la vorbe şi la fapte.

Dar fără să ne spună şi de ce. Noi vom zice, ca şi la început, că vina cade asupra desfiinţării islazurilor. Arându-se ele, a pierit ocazia, care întâlnia copii mai mărişori şi deci mai iscodelnici. Neîntrunindu-se aceştia, au pierit jocurile islazului, şi încetul cu încetul a pierit şi gustul jocuriior cu băţul, cum era şi purceaua, dar care totuşi s'ar putea juca şi acum, neavând nevoie de întinsoarea islazului. Toate se schimbă însă şi se prefac. Mărturisim şi noi, împrumutând părerea de rău a bătrânilor, după cele trecute că distracţia copiilor de

azi o formează jocurile de noroc: cu nasturi, ace, cu cărţi de joc, cu bani, etc., jocuri cari ispitesc instinctele rele, necontribuind cel puţin cu ceva sănătăţii lor trupeşti.

Işi au şi jocurile de azi îndreptăţirea lor, dar noi suntem datori să ne achităm cu jocurile vechi.

Cum se începea purceaua noastră ?

Se făcea cu ciomage o groapă în pământ mai mare ca căciula: avea să fie *cocina*. La 2—3 paşi departe de cocină şi împrejurul ei la distanţe egale, fiecare jucător îşi făcea o găurice cât pumnul şi care purta numele de *bircă*.

De la buza cocinei în oricare parte se făceau jărăituri pe pământ, oricâte ar fi vrut cel care le făcea.

De la capăt înspre cocină puneau băţul toţi la rând, pe câte-o jărăitură mutându-se tot la rând înspre cocină până ce-i venia unuia rândul să-şi mute băţul în cocină. Acesta avea să fie purcar (în batjocură, se zicea, că „ia purceaua de coadă“) iar sorţul acesta se chiamă „dat pe draci“ — dracii erau jărăiturile. Numai la purcea „se da pe draci, cum de altfel,—am şi văzut, aproape fiecare din jocurile celor mai mari îşi avea sorţul său.

Purcarul n'avea bircă: rostul lui era să bage purceaua în cocină mânându-o numai cu băţul şi fără s'o ia în mână de cât în anumite cazuri. Ceilalţi o izbeau straşnic, ca s'o depărteze de cocină.

Osul de la genuchi, cum se ştie, are 4 feţe: ei bine, şi la purcea fiecare faţă îşi avea numele ei şi rostul ei în joc. Astfel partea convexă era botezată: *soare*; partea corcavă: *lună*: partea mai îngustă şi limpede: *alun;* şi partea opusă alunului: *lenchiu*: Lenchiu era faţa de căpetenie în purcea. Aşa dacă purceaua, când se oprise se aşezase pe alun, cu lenchiu în sus, cel care lovise „lua imediat purceaua de coadă“, se făcea purcar.

Fiecare jucător, pe dată ce lovia purceaua trebuia să-şi moaie ciomagul în bircă spre a nu-i lua purcarul înainte; altfel lua purceaua de coadă. Numai la începutul jocului fiecare avea voie s'o loviască câteodată fără grija muiatului. Se zicea c'o „gustă“. De-aceia întreba purcarul:

— „Aţi gustat-o ?

— N'am gustat-o“.

Şi joc! *cu sete*, de-o ducea colea-colo! Alerga bietul purcar pentru păcătoasa de gustare, de-i ieşea sufletul!

Dar ce încordare, după ce se termina gustarea!

Mâna bietul purcar cu grijă purceaua spre cocină până se apropia de *zboiştea* purcelei. Cu coada ochiului trăgea să vadă care îi va isbi purceaua, ferindu-se de partea aceia, cu bâţul înaintea purcelei, când colo se pomenia poc! din altă parte; ţâşt şi el să-i moaie ciomagul în bircă. Bietul purcar! Ce să facă mai înainte? Ori în bircă să moaie, ori purceaua s'o păziască! La bircă nu reuşia, iar purceaua, care poate nu fusese lovită cu putere, fiind nepăzită, era lovită de altul, în toată voia şi trimeasă, de sfâraia.

Iar canon, ca s'o aproprie şi, poate, ca să i-o depărteze iarăşi. Până când? Până muia şi el mai înainte în birca altuia. Era înlocuit şi el la purcărie, trecând la odihnă şi unde putea să-şi verse şi el focul şi să-şi cureţe necazul de purcea. Îi întârzia însă momentul acela *cogemite*, dacă umbla înfăşurat cam tofoloc (umbla încet, nu era repede în mişcări). Numai dacă îl slujia norocul să cază purceaua *lenchiu*, scăpa şi el mai curând: fiind înlocuit de nenorocosul, care lovise purceaua de rândul acela.

Mai era încă un caz favorabil pentru purcar: când cădea purceaua, *alun* (pe lenchiu şi cu alunul în sus). Atunci avea voie s'o ia în mână şi s'o svârle la cocină.

— „Durdugică durdugea
După ce-o cădea
Nimeni să nu mai dea“.

Zicea el svârlind, iar ceilalţi căutau s'o loviască de sus. Dacă n'o lovia nici unul, nu mai era voie s'o loveşti până n'o atingea întâi purcarul. Acu era acu! Hoţul de purcar minţia cu bâţul c'o atinge, şi dacă vre'un grăbit o isbia atunci, tot degrabă lua purceaua de coadă. Dar dacă purcarul era din cei prea adormiţi, pierdea şi de astă dată ocazia. Cei dibaci asvârliau însă purceaua ca să se opriască foarte aproape de cocină şi dacă avea noroc să n'o isbească de sus, distanţă de cocină fiind aproape dintr'o măitură era băgată în cocină şi haţ cu piciorul pe ea! scăpase!

Lua purceaua de coadă atunci cel care mutase după el la draci. Totuşi rar reuşia câte unul să bage purceaua în cocină, Mai de grabă se puneau purcarii din cauza bircii ori din cauza lenchiului.

Mai aveai drept să dai purceaua *durdugică* şi când cădea cu *luna* în sus, dar numai când o lovise de sus, adică tot din *durdugică*.

După cum se vede jocul acesta n'avea nici o mişcare cu

pericol şi tot aşa n'avea un sfârşit anumit. Era astfel întocmit că mântuirea unuia cerea neapărat chinuirea altuia. Numai foamea îi da de cap, sau când sta câte unul 2—3 ori numai purcar se necăjia şi pleca acasă urmat fiind de toţi ceilalţi dacă nu se mai îndoiau să dea din nou pe draci.

Principele — Ferdinand, jud. Teleorman. **Pr. Florea A. Drăghici**

Povestiri şi legende.

482 — PĂDUCHELE ŞI PURICELE

Din capu' locului păduchele a fost făcut de Dumnezeu, ca tot ce-i viu şi mort pe lume; a fost făcut pentru osânda oamenilor trântori şi puturoşi. Păduchii după ce se'nmulţeau în tufa din capu' omului, s'apucau, împleteau părul şi înhăţându-l de coadă, îl târau şi-l înnecau întru vr'o ştioalnă ori băltoc, şi aşa se curăţa lumea de-un zăcăş.

Dar n'a trecut mult, că omul, fire răzvrătită, s'apucat într'o zi şi a început să ucidă această zidire a lui Dumnezeu, prinzându-i şi strivindu-o între unghii. Atunci, zice întâmplarea, Dumnezeu a născocit alt soiu de păduche, cu picioarele mai lungi, cu trupul mai subt, ca să poată fugi în grabă când va vedea primejdia apropiindu-se de dânsul. Şi chipul acela de păduche, s'a chemat *purice*, care

Unde paşte,
Se cunoaşte;
Unde sare,
Urmă n'are.

T. Pamfile

---

483 — ŞTEFAN-VODĂ IN VRANCEA

A fost odată, mai de mult, o bătălie mare în hotarele noastre. Unguriii trecuseră munţii şi Ştefan-Vodă rămăsese biruit. Atunci, ca să nu cadă în mâna duşmanilor, Domnul atuai-o de-a dreptul prin codrii. Şi-a mers, şi-a mers cât o fi mers, până ce-a răsbit aci în valea Pucnei.—Pe vremea aceea doar nu era lume multe ca acu. Ici un sat, colo altul, dincolo altul... cum se aşezase fiecare prin păduri.

Şi-a nimerit pe Dumbravă, în dealul Bârseştilor, la o babă.

— Bună ziua mătuşă...

— Bună să-ţi fie inima, i-a răspuns baba, că nici prin gând nu-i trecea cu cine sta de vorbă.

— Mătuşă, fă bine şi-mi dă ceva să mănânc, că vin din cale lungă si n'am întâlnit nici un sălaş în cale.

Baba de cuvânt, i-a şi dat nişte jintiţă şi o pâne de meiu, iar drumeţul, de obosit ce era, îndată ce s'a ospătat, a şi adormit,

Şi cum se odihnia el, pe semne s'a desvelit la piept, iar bătrâna a văzut sub sarica lui cămaşa de zale.

— O fi vreun hoţ, îşi da baba cu socoteala. Şi cât pe ce să porniască de a fuga să cheme feciorii...

Dar, privind la faţa bălână a voinicului care dormea, şi la părul lui ca mătasa, se gândi că poate să fie un om de viţă aleasă, căzut cine ştie cum în strâmtoare.

De aceea, gazda, aşteptă până s'o trezi să-l iscodească; şi se temea se nu se arate cumva feciorii ei, că erau aspri şi cu bănat asupra streinilor.

Ci Ştefan-Vodă, cum a dat puţin şchii în gene, a şi tresărit şi, frecându-se la ochi, a întrebat; Mătuşă, e departe de aci până la hotar. Ar fi cineva vrednic să mă scoată într'acolo?

— Departe maică, a respuns baba. Dar cum să porneşti într'acolo, că peste tot e codru de nu răsbate nici pasărea...

Atunci s'a liniştit Vodă, când auzit că eşise la bun liman, şi că n'a nimerit cumva în ţara ungurească. Şi lipădând sarica, s'a arătat cu straele lui de Domn. Apoi începu a spune bătrânei, cum a fost la la bătălie, cum oastea i se risipise şi cum s'a rătăcit prin colclaurii aceia.

Şi cum sta obidit, Vrincioaia, că aşa-i zicea babei, numai ce a căzut în genuchi şi i-a zis.

— Doamne, nu te întrista. Eu sunt bătrânnă; am văzut multe şi multe am păţit... dar nici odată n'am pomenit ca omul vrednic să rămână până la urmă de ruşine... Iată, rog mila Măriei Tale, să mă reped până de vale, să dau de veste feciorilor mei, să adune tovarăşii lor de sub Dumbravă, şi de cei care ţin strajă la veghiul lui Bucur şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, s'or îndrepta toate.

De cuvânt, Vrancioaia a plecat şi cât te-ai şterge la un ochiu iat-o îndărăt cu 7 feciori tot unul şi unul, ca nişte brazi, nu altceva, şi cu pletele până la brâu.

— Iaca, Măria Ta, tovarăşi de umblat şi ostaşi de luptat...

Ăsta-i Bârsea, ăsta-i Spirea, arătând cu degetul pe cei trei mai mari; ăsta-i Spulber, ăsta-i Pavel şi Bodea şi Nistor.

Iudată ce i-a văzut Vodă, cu lăncile cât răzlogul şi cu arcul la umăr, fiecare cu ceata lui, i-a vanit inima loc. De sârg, a porniu ia-

răşi spre hotar, a buciumat din vârful Cozei, de pe *vovârghia* Cristianului şi a trecut valea pela Tulnici; api izbind pe Unguri i-a risipit la gura Lepşei, uude tăbărâseră cu prada.

Atunci, de părere de bine, Vodă Ştefan a stat şi s'a veselit acolo cu toţi oştenii trei zile şi trei nopţi, a făcut iarmaroc cu vin şi cu pâine, ma rog ca la un praznic, iar când a isprăzit masa a chemat la el pe feciorii Vrâncioaei şi, făcându-le ocolniţă şi uric pe piele de viţel cu slove de aur, le-a zis.

Fraţilor, Dumnezeu v'a scos înaintea mea. De nu dam de casa Vrâncioaei, cine ştie cât ar fi prădat liftele ţara. Ci, fiindcă am izbândit asupra lor, întoarceţi-vă la mama voastră. Duceţi-i multă sănătate dela mine, iar drept răsplată pentru vitejie, tot hotarul munţilor din apa Trotuşului spre miazăzi, al vostru să fie şi dela moghilele Vrâncii, dinspre Milcov până în cotul Săcuilor, spre ţara Ungurească tot voi să stăpâniţi.

S'au închinat atunci feciorii Vrâncioaei Domnului, plecând genunchiul la pământ şi întorsându-se la vatra lor, au împărţit între ei munţii, şi au întemiat satele, — că pân'atunci fuseseră cum negustori de vite fără semn... De-atunci se trg şi până azi cei din Negrileşti, din Spineşti, Bodeşti, Păuleşti, Nistoreşti şi Bârscşti şi Spulber.

Soveja (S. Mehedinţi), *Oameni dela Munte*, Bucureşti 1920, p. 99 — 101.

DATINE şi CREDINŢE

2352 — 2375

— In an mare nu-i bine să se insoare omul.

— Din ziua de sf. Ion de primăvară (24 Febr.) se dezleagă gura la păseri.

— In luna lui Faur trebue se îngheţe ouăle corbului.

— Cine ţine (prăznueşte) ziua lui sf. Haralambie, Bine face, căci sfântul îl fereşte de boale.

— Când primăvara vezi întăi fluture roş e a bine; de vezi fluture galben vei-fi bolnăvicios tot anul.

— Cine vede primăvară întăi mei negri îl vor mânca vara puricii; de va vedea întăi mei albi îl vor mânca păduchii.

— Când cioarele umblă neliniştite în cârduri, se va strica vremea.

— Ca să le crească părul mare şi frumos fetele se iau spre sf. Toader cu lăutoare în care au pus srtoh de fân înainte de a răsări soarele.

— La sfinţi se tragi iarbă mare cu dinţii din pământ.

— Cum va fi în ziua de sfinţi aşa va fi şi în ziua de Paşti.

— In ziua de blagoveştene începe se cânte cucul.

— In ziua de Alexii Boji, omul lui Dumnezeu, învie toate jivinele.

— In ziua de Alexii Boj se dau foc la gunoaie,

— In ziua de Alexii Boj, să nu zici „şepre“, căci peşte vară vei vedea şepri mulţi,

— In ziua de Alexii să te fereşti de-a vede furca, căci vei vedea şepri cât ea.

— In ziua Maria Eghipteanca se răsădesc pomi.

— Prier, ori prieşte ori te beleşte.

— Cine răsădeşte brăzişori mici, când grosimea capului va fi cât cupuleomului, ei va muri.

— Când ţi s'a fură din tufa de leuştean şi din sare, nu merge bine la casă.

— Câţi crăcuşori va avea stâlparul ce ţii în mână la Florii, atâţa copii vei avea.

— In săptămâna mare de lângă Paşti nu se mănâncă untdelemn şi masline, nu se fumează tutun nu se bea vin şi rachiu şi nu se mănâncă peşte. Cui mănâncă în săptămâna mare odată în zi, îi va fi uşor pe ceea lume.

Jud. Suceava. **Gh. Cardaş.**

— „Potrivit obiceului din Puuga (jud. Putna), când moare cineva depaste între streini, femeile fac un *secriu* în care pun hainele mortului şi-l îngroapă, închipuind aidoma pe cel răposat. E drept că preoţii nu-l slujesc, dar bocitoarele jelesc lângă secriu în tocma ca la orice înmormântare.

Nedelea, mama lui Dinu (ucis în Bugeac, unde era la oi), aşezase pe lăiţi într'o lacră cămaşa flăcăului junghiat şi chemase pe vecini şi cunoscuţi la privechiu...

. . . scândura cea albă unde ardea lumânarea...

Odaia se umpluse mai toată...

Bocitoarea Ilinca, al cărui bărbat nu se întorsese dela oi, de mai mulţi ani), urmă...

Geaba te chemăm,
Geaba te-aşteptăm,
Mult eşti supărat,
De te-ai depărtat.

Nu te-a răpus vântul
Nu te-a 'nchis mormântul,
Ci 'nvreme de sară,
Hoţii te 'njunghiară.

Ochii tuturora a început a se painjeni.

Dragele mamei sprincene
Cum vi-ţi face buruenele
Dragii mamei ochişori
Cum vi-ţi face pomişori
Dragele mamii odoare,
Cum vi-ţi face lăcrămioare.

. . . , cu ochii fironiţi la secriu, Ilinca urmă:

Odihneşte Dine
Supt cruce de lemn
Creştinescu semn,
Numai cei pribegi
Rătăcesc în veci
Pe întregul pământ,
N'ai loc de mormânt
Nimeni nu le ştie
Groapa să tamâe,
Crucea uu' s'o pue.

Când s'a isprăvit priveghiul...

Soveja, S. Mehedinţi) *Oameni dela Munte,*
Bucureşti, 1920, p. 74 — 6.

— Când ţine cărbuni într'un foc pe câmp, locul acela nu-i curat.

— O iezătură se sparge cu *argint viu* (tot acolo, p. 97).

Boli la oameni, leacuri şi descântece

379 — *De beşica cea ră*

Beşica albă, beşică roşă, beşică albastră...
S'au strâns toate gugoaşele
Şi au făcut masă mare
Şi pe beşica cea ră n'au chemat-o.
Beşica cea ră s'a 'nfocat
Şi din rădăcin'a secat.
A rămas ca un fir de mac
În patru despicat,
În mare aruncat;
Să se izărască,
Să se topească,
Ca spuma de mare
Ca roua de soare.
De la mine descântecul
De la Dumnezeu leacul.

(De la S. Topală, Sârbi, Dorohoi)

380 — *De şopârlaiţă* [1])

Am 9 şopârlăiţi
Din 9 ieau una şi rămân 8
Din 8 ieau una şi rămân 7
(Şi tot aşa până la una)
Şi pe acea una am luat-o;
Ea s'o *istrovit* [2])
Şi leacu o venit!

(Se iea buruiana zisă şopârlăiţă şi care are 9 crenguţe într'un fir; este cu floricele albe. Descântând, tot rupi câte-o crenguţă).

381 — *De muşcătură de şearpe (la vite)*

Ediţă prestiţă,
Eşi din măduriţă,
Şi te bagă'n ciolănele!
Ciolănelele s'o uscat
Şi iarba o 'nverzit
Vitei leacu 'i-o venit

(Se iau 3 mlădiţe de pom roditor).

(De la I. Cordăreanu, Mândreşti, Boloşaui) **Dumitru Furtună**

382 — *De muşcătură de şerpe*

Nidişă prestiţă
Şăde pe vătriţă,
Se face cenuşă
Din lemn de cătuşă
Şărpele muşcă
Pe loc crăpă:
Din păr în piele,
Din piele 'n carne,
Din Carne 'n os
Din os în on.
Descântecu dela mine
Leacu dela Dumnezeu.

(In trei zile de loc, cu apă neîncepută şi c'o buruiană de oriceu fel).

383 — *De spăriet*

Un spăriet te-a spăriet
Doi spărieţi te-a spăriet.
(Şi aşa până la nouă)
Nouă fraţi din nouă taţi
De la trupu lui (cutare) să vă depărtaţi.
Şi să vă duceţi în puneţii mari
Şi 'n fântâni mari,
Cu păcurari,
Acolo-s mese 'ntinse
Făclii aprinse,
Acolo să trăiţi,
Să văcuiţi
La trupu (cutăruia) să nu gândiţi.
Să rămâe curat luminat,
Ca Maica Precistă ce l'a lăsat.
Să piară spărietul
Din trupu' lui,
Din faţa lui,
Din inimă,
De supt inimă,
Şi să rămâe curat, luminat
Ca maică-sa-ce l'a lăsat!

(De nouă ori se descântă la spate c'o bucată de mătură părăsită legată cu lână neagă)

(De la S. Topală, Gâlbi, Dorohoi)
D. Furtună.

---

1) Umflătură la gâtul vitelor.
2) S'a prăpădit.

384 — *De speriat*

I . . . de diminează se scula
Şi pleca pe cale, pe cărare:
Se întâlni, înainte îi eşi,
Două *culloaice*,
Broaşte cu broştoaice,
Şerpi cu şerpoaice,
Turturele rupturele,
Cu ceas rău cu speriat
Prin tălpile picioarelor a intrat.
I . . . plângeà şi se văità,
Maica Precista din cer că auzea,
Pe scară de argint se coborà
In cârjă de aur se sprijinià
Şi din gură 'i grăià:
— „Taci I . . . nu plânge, nici te văità,
„Că la N . . . . te-oi duce
„Şi ţi-o descântà,
„Şi-i rămâneà curat,
„Luminat
„Ca argintul strecurat".

Se descântă în vise, apoi viscul descântat îi va fierbe cu lămâie, piper şi răşină.

385 — *De abubă*

Maica Sf. Maria
De dimineaţă se sculà,
In cămaşe roşie s'acopereà,
Cu brâu roşiu se încindeà,
Cu rochie roşie se îmbrăcà,
Cu măhramă roşie se legà
Şi umblă din om în om
Şi din casă în casă,
Unde-o găsi o bubă cu roşâţă
Să i-o scoată în faţă,
Pe I . . . . îl găsia
Şi i-o adureà
Prin toate vinele,
Prin toate încheeturile,
Prin rânză şi osânză,
Prin ficaţi şi bojoci.
Bubă albă,
Bubă neagră,
Bubă roşie,
Bubă albastră,
Bubă galbenă,
Bubă de nouăzeci şi nouă de feluri,
Să eşi din pământul viu,
Să intri în pământ mort,
Să rămâie I . . . . curat,
Luminat
Ca argintul strecurat!

Se descântă în rachiu cu căline sau, în lipsă, cu ismă, ori se descântă într'o prună de la Joimari şi se pune pe abubă.

386 — *De pureci*

Am înfipt cuţitul în pâine,
Fugiţi puricilor după vânt!
Cum se strâng 'peştii la leasă,
Aşa să fugă puricii din casă,
Fugiţi, vă răspândiţi!

Se descântă într'o pâine, în care se infide un cuţit şi se zic cuvintele din mai sus de trei ori.

387 — *De lăuzie*

Cocoşu roşu,
Să te duci
Peste nouă mări
Si nouă ţări,
Să'mi aduci leacu
Femeii M . . . . .
Dacă nu'i aduce leacu,
Iţi taiu capu!
Doamne Iisuse Hristoase
Şi Maică Precistă,
Ia durerea
Dela femea M . . .
Şi-o fă curată,
Luminată
Cum Dumnezeu a zidit-o!
In numele Tatălui şi al Fiului
Şi al Sf. Duh — Amin.

Se descântă de trei ori pe zi, în trei zile, în apă neîncepută, cu busuioc, şi cu apa descântată se udă femeea lăuză, la cap, la piept, şi la încheeturi.

Din Bacu-Ialomiţi

388 — *Din ele*

Năjit pricăjit
Cu cojoc întors,
Cu dosul flocos.
Voi, elelor, să vă duceţi
Unde cocoşii nu cântă
Şi unde popă nu toacă;
N . . . să rămâie curat,
Cum măsa la fapt,
Ca aurul strecurat.
Eu cu descântecul,
Maica Precista cu leacul.

Se descântă în apă neîncepută şi se pune la stele. Se descântă Luni seara, Miercuri şi Vineri seara, în câte trei sticle. Din apa aceasta se dă bolnavului să bea şi să se spele.

389 — *De râie*

Râie porcească,
Râie rumânească,
Râie ovreească,
Râie galbenă,
Râie albastră,
Râie roşie,
Râie neagră;
Râie de nouă feluri de râie eşti.
Din măduvă să eşi,
Din măduvă în os,
Din os, în carne,
Din carne 'n piele,
Din piele,
Să se spele,
Să rămâe curat
Luminat
Ca argintul strecurat.

Din Grindu-Ialomiţa

Dobre A. Ştefănescu

390 — *De gâlci*

Gâlcilor
Modogilcilor
Ieu vă trag pe mână
Voi să vă trageţi pe vână;
Ieu vă mut
Voi să vă mutaţi.
Şutelor
Mutelor
Din rădăcină să secaţi
La râu la Iordan vă dusăi
Şi vă săcai
Şi v'aplecai
Şi'n capu şutelor vă mutai.

(In timpul când se zice descântecul, descântătoarea trage mâna pè gâtul bolnavului.

Ion N. Popescu

---

391 — *Descântece de roşaţă (boală de dinţi)*

S'o dus roş-poroş,
La pădurea roş-poroş,
Cu toporul roş-poroş,
Ş'o tăiet nuele roş-poroş,
Ş'o vinit acasă roş-poroş
Ş'o făcut o leasă roş-poros
Ş'o miers la lalta roş-poroş,
Ş'o prins peşte roş-poroş,
Ş'o vinit acasă roş-poroş cu peştele,
Şi l'o curăţit roş-poroş,
Şi l'o pus la foc roş-poroş,
Şi l'o fiert roş-poroş,
Şi l'o dat la băeţii lui roş-poroş,
Care cum sorbè,
Orbè,
Care cum gustă,
Crăpà.
Să cheie roşaţa din gură,
Cum chere busuiocul dipi strat
Ca argintul strecurat.
Discântecul dela mine
Şi leacul dela Dumnezeu.

Se descântă cu un cuţit încălzit, dându-se pe lângă obraji şi zicându-se de 9 ori descântecul de mai sus, fără nici o oprire (pe nerăsuflate.

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia lui N-lai. A Todiresei moartă în anul 1917 în vrâstă de 70 de ani.

392 — *Descântec de şopârlaiţă (boală de gât)*

Nouă babe, nouă fete, nouă şo-
[pârlăiţi,
Opt babe, opt fete, opt şopârlăiţi,
Şepte babe, şăpte fete, şăpte şo-
[pârlăiţi,
Şăse babe, şăse fete, şăse şopâr-
[lăiţi
Cinci babe, cinci fete, cinci şo-
[pârlăiţi,
Patru babe, patru fete, patru şo-
[pârlăiţi,
Trei babe, trei fete, trei şopârlăiţi,
Două babe, două fete, două şo-
[pârlăiţi,

O babă, o fată, o şopârlăiţă,
Nici o babă, nici o fată, nici o
[şopârlăiţă.
Să se afle de leac,
Cât un fir de mac,
In patru dispicat.
In mare aruncat.
Să cheie şopârlaiţa din gât,
Cum chere busuiocul depe strat,
Ca argintul strecurat.

Descăntecul dela mine şi leacul dela Dumnezeu şi Maica Domnului.

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia.

393 — *Descântec de obrintit (umflătură, inflamaţie).*

Ciobanul pe deal,
Oile pe vale:
Ciobanul a prins a cânta,
Oile a prins a zgherà,
Obrintitul a prins a se desumflà.
Descântecul dela mine
Şi leacul dela Dumnezeu.

Se descântă în făină de popuşoi sau în apa în care s'a muiet făină. Se zice de trei ori în şir.

Auzit în vara anului 1916 dela cumătra Nastasă Cuţu în vrâsta aproape 40 de ani din Broşteni. El mi-a spus acest descântec după cele auzite dela mama lui bătrâna moartă de vr'o 30 de ani.

394 — *Descântec de orbalţ*

Oaia sgherà
Ciobanul fâşcâie,
Orbalţul orbalţa,
Şi cocè,
Şi junghie,
Şi dure.
Orbalţul nu cocì,
Nu durì,
Nu junghie,
Şi nu orbălţă.
Eşi din obrazi
Din creieri capului,
Din faţă,
Din sfârcul nasului,
Din măsele,
Din dinţi.
Şi (cutare să rămâie curat şi
[luminat
Cum a fost dela Dumnezeu lă-
[sat.
Că descântecul îi dela mine
Da leacul dela Dumnezeu şi
[Maica Domnului.

Se discântă cu o peticuţa, cu lână lae şi cu făină de popuşoi

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia din Broşteni-Drăguşeni.

395 — *Discântec de sclintit*

S'o luat (cutare).
Pe cale, pe carare,
Pân' la jumătate di cale,
Pân' la podul de aramă.

Pe pod s'o suit,
Podeala s'o ominţit,
(Mâna sau piciorul) s'a sclintit.
Ş'o început:
A să văiră,
A se căină,
Şi-o auzit Maica Domnului,
Din porta cerului.
In cârjă s'o razamat,
Jos la el că o plecat.
— Ce ţi-i (cutare)?
„Ce te caini.
„Ce te vairi?
— Cu nu m'oi căină,
Cum nu m'oi văiră
Dacă m'am luat:
Pe cale, pe cararc,
Pân' la jumătate de cale,
Pân' la podul de aramă.
Pe pod m'am suit,
Podeala s'a smintit,
Şi piciorul s'a sclintit.
— Nu te căină,
Nu te văiră,
Că voi stuchi,
Şi voi tocmi
Şi voi suflà,
Şi voi vindecà.
Voi face:
Piele din piele,
Carne din carne,
Şi os din os,
Cum înainte a fost.

Se descântă cu un inel.

Auzit în vara anului 1916 de cumătrul Nastasi care îl ştie dela mama lui moartă în 1916 în vărstă de aproape 70 de aní.

396 — *Descântec de spăriet*

Urlă,
Burlă,
Fugi în pădurea neagră,
Unde cocoşul negru,
Nu cântă,
Şi cânele negru,
Nu latc.
Nu te spărie,
Nu te boldi,
Nu te rângi la (cutare).
Dute 'n pădure neagră,
Că acolo-i leecu tău.
Acolo te boldeşte,
Acolo te rânjeşte,
Acolo te spărie.
Fugi dela (cutare)
Ca el să rămâe curat,
Cum de Dumezeu a fost lăsat.
Că discântecul îi dila mine
Şi leacul dela Dumnezeu.

Se discântă cu mătura când doarme cel bolnav, sau în apă. Unii mai discântă şi în lapte dulce cu un cuţit.

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia.

Drăguşeni-Suceava **Gh. Gh. Cardaş**

O samă de cuvinte

3010 — 3046

Hărmănit = dat la harman, aria unde se trieră cu caii.

Cu nechimurlinta = fără socoteală, fără măsură.

Aftaragaci = biciu scurt, plumbuit la vârf.

Chelea curcii = *pielea curcii* = nu-i pasă, nepasare.

A ţurnui = a învăţa de asprimea, a stărui cu asprime să facă ceva, dojeni.

Bâcsai = om scurt şi gros, îndesat de i se văd numai ochii.

Măduhă = măduvă.

Găliţi, angării, gujbăliţi, gobai, cobăi, ulituri = paseri de curte.

Călivie, = vin cu pâne în strachină.

A se blăzni = s'o blăznit = s'o suparat fară mânie = i s'o stricat curajul.

O linge molia = a o roade molia.

A se anistui = a se ascunde. „S'o anistuit".

Taraplaşniţă = urma mare în glod.

Zolem tutova **M. Lupescu.**

Toromete = se zice despre un copil mic care e gras, greu, trunchios.

A se poropodi = a se pune pe cineva cu cearta, din lucru de nimic, presupus.

A căşunà = a cădea pe capul cuiva ca să facă ceea ce-i zici, cam cu de-a sila.

Chiantă, chiantaură = se zice unei femei proaste, ba chiar şi acelea care greşeşte ceva.

Coveie = se zice despre un om beat, care merge împleticindu-se pe drum, aşa că face coveie, coveie, când la dreapta când la stânga.

Târpel = a da tárpel, a da ocol, a căuta.

Pătrăşcan = nătărău, tontovan.

Ţăpur = ţanţoş.

Tecşilă = pungă de bani; traistă de piele.

Văpaiţă = foc mare cu bălbătaie.

Zăpârste = ultimul copil al cuiva, care e şi cam pipernicit.

Zăprì (a se) = a nu se putea urinà.

Găvleaje = nătărău.

Mozoc = om cu gura ca botul de câine.

Chiantaur = zevzec, prostănac.

Hoaşcă = babă bătrână.

Releacăn — când o plastă de fân rămâne numai începută jos, se zice că e releacăn.

Schilă — loc de trecut peste o apă.

Smag — mucigai, miros.

Olaiu — laturile unui caic.

Snagă — n'are snagă 'n el, fără putere, slăbit.

Şişcav — slăbănogit, căruia nu-i prea place mâncarea.

Şocomete — codru de mămăligoi, turtă.

Tagă — a pune tagă — a nu mai vrea să faci ceva.

Voiceşti-Vâlcea **Ion N. Popescu**

Cântece

2478. Foaie verde ş'o lalea
Săraca inima mea,
Cum înoată'n sânge rău
Ca un şarpe în dudău,
Şi codiţa prin otravă,
La inimă am otravă.

* * *

2479. Aseară ţi-am dat cercei
Ş'acum nu te văd cu ei
Uite-aşa, las'aşa,
Vino Liţă'n coace
Guriţă, nu-ţi place?

Aseară ţi-am dat mărgele
Acum nu te văd cu ele.
Uite-aşa, las'aşa,
Vină Liţă'n coace,
Guriţă, nu-ţi place?

Aseară ţi-am dat basma
S'acum nu te văd cu ea.
etc. etc.

Cine ţi-a mai da cercei
Să se'ncheie ca şi ei.
etc. etc.
Cine ţi-a mai da mărgele
Să se'nşire ca şi ele
etc. etc.

Cine ţi-a mai da basma
Să-s' destrame ca şi ea.

Uite-aşa, las'aşa,
Vină Liţă'n coace,
Guriţă, nu-ţi place.

Mih. Gr. Stoţcu

Culese din Părliţa, 1920

GLUME, ZÂȚII, TACLALE

449 — Logodna în vremea veche

Se zice că mai de mult logodna se făcea în tâlcuri sau înşălături de credinţe, şi dacă flăcăul o pâcălea din cuvinte pe fată, n'o lua sub cuvânt că-i proastă.

Deci au plecat într'un sat un flăcău în starostit la o fată. Cum au ajuns la fată nu era nime acasă decât numai fata, iar el a intrat în casă şi a găsit'o spălându-se, iar fata ruşinându-se a zis: ră-i casa fără toacă. Flăcău n'a înţăles cuvântul şi întreabă mai departe. «De unde să legăm caii, copilă?» Fata le răspunde: de vară ori de iarnă. Flăcăul eşi a fară ne înţelegând şi leagă caii de gard. Da unde este, copilo tatăl tău? întreabă flăcul. La moară zice fata, şi va veni degrabă? Dacă va înconjura va fi de grabă acasa, da de va da deadreptul va zăbovi". „Da mama ta unde este? S'a dus în sat să facă din două babe bărâne una tânără". Da sora ta unde este? Ea este în camără, plânge râsul cel de astăvară". Şi flăcăul văzând că nu înţălege nimic, dar cunoscând că fata este înţăleaptă încalecă îndată spuind fetii să se pregătească de nuntă.

El n'a înţăles să vede că era ne cărturar, iar eu după cât mi-am bătut capul am aflat că este cam aşa răspunsul fetei:

Casă fără toacă, însamnă fără câne care te veseşte când vine cineva. Iarna ori vara este sania şi carul. Deadreptul cu zăbavă, şi împrejur mai degrabă, însamnă că deadreptul sunt gropi, glod şi alte nevoi. Din două babe bătrâne una mai tânără, din două cămăşi rupte, una mai bună; ceea este în camari şi plânge râsul cel de astă-vară, însamnă că a avut un iubit astă-vară şi acum îi grea.

Chiţcani-Tighina **Ion Miron**

---

450 — **Jidanul şi Badea-Ion**

S'a fost dus într'o zi Badea Ion, cu un jidan în pădure ca să aducă nişte lemne.

Nu ştiu din ce pricină, ne lovindu-se în cuvinte, Badea Ion nici una, nici două haţ de jidan. Că-i căr, că-i măr, „şezi Badi-Ioane leşi glumi la o parti ci mi dor dija spatlli",

jupânul vrând, nevrând să ţineà de draghinii căruţii şi săreà în sus strigând:

— „Hop în sus şi hop în gios,
„Gioc di frichi bichiros!..
„Eu di frichi dimitale, Bade-Ioani,
„Sar cât căruţi di mari!..

Badea-Ion mai stăteà un răstimp, ca să mai răsufle şi apoi iar îl luà la răfuială şi jidanul tot mereu strigà:

— „Hop în sus şi hop în jos,
„Gioc di frichi bichiros!..
„Eu di frichi dimitali Badi-Ioani
„Sar cât puduri di mari!...

Şi l'a bătut rumânul nostru pe jidan pân' s'a hrănit. Pasă-mi-te a avut bătutul de ispăşit şi pacatele celorlalţi jidani care înşală pe creştinii noştri dela sate.

Dela Ion A. Gavriloaiei din Broşteni.

451 — Hop cu mâna de iarbă

Când l'o înşfacat Badea Ion pe jidan de barbă,
El o făcut: hop cu mâna de iarbă!...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

452 — Ion Chetrarul şi jidanii

Ion Chetrarul vestitul haiduc din meleagurile Neamţului, când prindea câte un jidan îl luà la bătaie şi-l sileà să joace.

Prinşii n'aveau încotro trebuiau să joace, căci tulhuroiul di Badea-Ion aveà un boţ tari gros şi straşnic de iute îl purta pe mâni.

Jucând ei cântau:

— „Frunză verdi captâlan,
„Gioaci Leibî şi cu Avsam;
„Gioacî Leibî şi cu Strulea,
„C'aşa gioci di când lumea·
„Ş'or giucà cât u fi lumea!...

Dela cumătru Năstasă Creţu.

453 — Rusul dela petrecere

— „Ni făcut chef, cât ni făcut,
„Di-amù di *huidem* acasă!..

Dela Năstasă Creţu.

454 — Ce zice Neamţul despre ţigară (lulea)

— „In sus: fum,
In jos: scuipat,
In gură o ramas un c.... !...
Dela Năstasă Creţu.

455 — Rusul şi şopârla

A fost odată într'un sat o casă pustie. Pricina care făcuse pe oameni să n'o locuiască, eră că de câte ori ar fi făcut foc cineva în vatra acelei case, eşiă o şopârlă şi să încălziă împrejurul lui.

Dela o vreme o chicat sorţu unui rus ca să vie în acea casă ciudată. El cum a ajuns într'un amurg de sară, o scăpărat din amnar şi o aţâţat vr'o două paie peste care punând vreascuri uscate şi-a întemeiat un pui de focuşor de tot să stai şi să te încălzeşti, mai ales când ţi-i frig.

Şi cum stă rusneacul nostru cu luleaua în gură şi pufuiă pe lângă tăciuni, iaca esă şopârla dintr'o bortă şi să pune cu pântecele la foc. Atunci rusul, n'a mai stat mult la îndoială şi odată pune gabja pe şopârlă şi pliosc cu ea în spuză. După ce s'a fript bine, o ia binişor ş'o mănâncă toată, şi apoi zice în sine, mustrând şopârla:

— „Şopârcai,
„Cu cine şopârcai
„Da cu Ivan nu mai vai!...
Dela cumătru Năstasă Creţu.

456 — Rusul şi lingura

Un rus odată fiind chemat la o masă, a chitit o lingură care a fost mai mare şi mâncă bulpav de parcă să bateau cânii în gura lui.

Românii noştri nu s'au putut stăpâni să nu-i tragă o liciuşcă, şi de aceea zise unul din ei:

— Măi rusule da' mare lingură ai!..

Rusul să uită lung la el şi-i răspunde cu glas liniştit:

— „Las'că i-oi mai tăiă codu!...

— „Nu aşa măi!.. lasă lingura ceia mare că-ţi strici gura cu ea!.. mai grăiră unii.

— „Las' că-i bună!... urmă rusul, că strică gura, da tocmeşte faţa!...

Auzită dela Năstasă Creţu.

457 — Femeea care ține la bărbat

O femeie spuneà:

— „Eu pe bărbat îl caut tare bine, dar pe ibovnic nu prea. Pe bărbat îl hrănesc cu borș limpede cum îi lacrima; iar pe ibovnic, iau numai cu niște scrob cu unt. Pe ibovnic îl lau din Sâmbătă... 'n Sâmbătă... da pe bărbat mai des: din Paști 'n Paști... din Paști 'n Paști...

Dela cumătru Năstasă Crețu.

458 — Nevasta harnică

O femeie scuturà läicerele. Și să făcuse o pușcaraie de nu vedeai nici în cer nici pe pământ. Vecina spăriată sare de pe prispă și prinde a striga cu putere:

— Arde casa cumătrăăă!...

Gospodina însă îi răspunse cu glasul blajin:

— Ba nu cumătră, scutur eu țoalele:

„Că de când m'am măritat,
„Nu li-am mai scuturat!...

Dela răposata baba Mihăiosa moartă în vârstă de 80 de ani din Broșteni-Drăgușeni

459 — Tatăl nostru țigănesc

Tata, caracatata, miciucica miciucioi, ciomorococo, plesnita, puf!...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

460 — Sfatul cu limbă de moarte a bunului că-re puradei!

— Sa nu fumați pe vânt, mânca-v'ași!

Și dimineața când vă veți scula să halabuciți 60 de îmbucături înaintea mâncării celei mari și hapoi să va hapucați de treabă...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

461 — Popa și Dascălul

Popa cântà în altar sfânta slujbă și cântând întrebă pe dascăl care-i isprava hoțiilor din noaptea trecută:

— Dascăle, pascăle, ai luat pe behe-he? (berbecele).

— Ba părinte, (dracul să te ie) m'o şi bobobo (bătut) şi ni-o luat şi pe onibobo, (îi luase şi calul) răspunse dascălul din strană tot căutând.

Dela Năstasă Crețu.

462 — Popa şi dalta

Să tot povesteşti oameni, că s'ar fi aflat înainte, într'un sat un preot, care pe lângă darul preoției mai aveà şi pe acel al hoției : îl plăce părintelui să vâre în traistă un lucru mai înainte de a-l perde omul. Da' mijlocitorul şi chiar purtătorul mai cu temei al acestui dar nu era părintele ci dascălul sfinției sale.

Oamenii acelui sat au oblicit de obiceiul popei şi să păziau. Ba unul mai posnaş chiar i-a făcut-o părintelui şi umbrii sale.

Intr'o zi s'a fost dus popa şi cu dascălul cu aghiazmă la acel român. Intră ei în casă şi-şi arunc ochii prin toate părțile să vadă n'or găsi ceva de ciordit. Când colo pe laiță o daltă. (Românul o dăduse prin spuză şi o pusese anume la lumină ca să o vadă popa şi cu dascălul).

Popa râzând-o zise dascălului cântând :

— „Ştersai dalta dascăle?

Dascălul răspunse ținând înainte isonul :

— „Părinte, o ştersăi, şi mă fripsăi şi pe laiță c'o pusăi !...

El luase dalta, după sfatul părintelui, ca s'o puie în traistă şi când a luat-o şi-a fript mâna şi a lăsat-o repede pe laiță.

Dela cumătru Năstasă Crețu.

463 — Popa cu cadelnița

— Ori ai,
Ori n'ai
Trebue să dai !...

Dela Năstasă Crețu.
Drăguşeni Suceava **Gh. Gh. Cardaş.**

Chişinău, Tip. „Glasul Țării“

Anul XIII. No. 7—8. Iulie-August, 1920.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATA PE LUNA

REDACȚIA T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului | ABONAMENTUL ANUAL În țară 15 lei, În străinătate 20 „ | ADMINISTRAȚIA M. LUPESCU Zorleni-Tutova

POVESTIRI ȘI LEGENDE

499[1].—Dați de pomană, căci Dumnezeu dă înzecit.

Un biet creștin sărman lipit pământului și cu o casă de copii, își agonisise niște bănișori cu munca palmelor. Ca să mai isgonească sărăcia de pe lângă bordeiu, și-a cumpărat omul o vițelușă, că-și zicea: s'a face vițeaua vacă, vaca a fătă, și când ai în casă o lingură de lapte, nu-i tot una ca atunci când n'ai nimica!

Copiii omului se învârtiau toată ziua pe lângă vițea, îi dădeau să mănânce tot ce le ieșià înainte și socotiau și dânșii că-i poate prii, așa că vițeaua începuse a crește și a se face așa de frumoasă, că-ți ierà mai mare dragul să-ți sprijini ochii pe dânsa.

Intr'o Duminică se duce omul nostru la biserică, unde a rămas până la sfârșit ca să asculte și cazania. Preotul a spus o frumos și pe urmă a' început a înșirà despre raiu și despre iad și la urmă le-a zis:

— Dați de pomană, oameni buni, dacă vreți să vă dea și vouă Dumnezeu înzecit înapoi!

Omul cu vițelușa a prins la minte vorbele preotului și se tot gândià la ele, așà că după slujbă s'a dus la el și i-a spus că are și dânsul o vițèa pe care bucuros ar da-o de pomană, dacă-i vorba să-i întoarcă Dumnezeu înzecit.

Preotul a fost tare bucuros văzându-și cuvintele lui răsădite în sufletul credincioșilor și-a răspuns săracului:

---

1. La No. 483 al ultimei legende publicate în numărul trecut, urmează a se adăoga 15, numărul bucăților publicate acum în No. 9—12, pentru complectarea anului IX (1916).

— Bine, fiule, fare bine!

— Dar cui să dau viţica, taică părinte?

— Cui s'o dai! De, ştiu eu? Şi mie poţi să mi-o dai —îi răspunse preotul, care erà lacom dinspre partea averii.

Omul s'a dus acasă, a luat viţeaua de funie şi-a dus-o de-a dărui-o părintelui, şi pe urmă s'a 'ntors acasă la nevastă şi copii. Copiii îi plângeau de se prăpădiau iar el îi mângâià cu vorbele părintelui dela biserică: «Daţi de pomană fraţilor, că Dumnezeu vă întoarce înzecit înapoi!».

Şi băieţii plângeau cu zece rânduri de lăcrămi după viţeaua lor, pentru care şi-ar fi luat bucăţica dela gură ca s'o hrănească şi s'o crească pe dânsa.

Dar Dumnezeu a dat şi s'a împlinit vorbele părintelui.

Cum stăteà viţeaua omului cu alţi zece viţei ai părintelui în ogradă, şi cum erà asta într'o zi caldă de vară, a apucat-o strechia, a ieşit din ogradă cu ceilalţi zece viţei după dânsa şi a croit-o de goană. Şi fiind deprinsă cu copiii creştinului, şi fiind doritoare să se ducă la dânşii să le lingă tărâţa din poale, a pornit drept spre casa nevoiaşului, cu viţei cu tot.

Omul i-a deschis bucuros poarta, viţèlii şi viţeilor de după dânsa, şi apoi, chemându-şi copiii, au îngenunchiat cu toţi şi-au mulţămit lui Dumnezeu pentru darul înzecit pe oare li l-a trimis. Copiii, mai ales, nu-şi puteau aflà astâmpăr de bucurie.

Dar n'a trecut mult şi iaca părintele gâfâind după viţei, dar omul nostru nu l-a prea înţeles ce vrea să zică.

— Ce părinte? N'ai spus sfinţia ta că celui ce dă de pomană, îi întoarce Dumnezeu înzecit? Nu ţi-am dat, după asta viţeaua mea sfinţiei tale? Şi acuma, nu vezi cum Dumnezeu mi-a înzecit pomana? Ce alta mai pofteşti sfinţia ta?

S'au dus apoi pe la judecători, pe la târguri, să se judece, căci părintele nu se mulţămia cu judecata omului, dar degeaba. Cu spusa părintelui, omul nostru a aflat peste tot locul dreptatea lui dreaptă, şi aşà a rămas în ograda lui cu cele unsprezece capete de vite.

Aşà i-a ajutat Dumnezeu. Şi aşa a scos mai pe urmă nevoile din casa lui[1].

---

1. Dela Teodor Nicolaevici, Suceveni.-Bucovina, împărt. de d-l Il. Onciul.

500.—Râs cu plâns.

Mergeà într'o zi pe-un drum de câmp un om călare, cu cânele după dânsul. Cânele săreà de colo până colo, până când iaca vede un *ciocârlan*; şi cum îl vede, de tot, la dânsul să-l prindă şi să-l mănânce. Şi ciocârlanul,—lucru curat nu erà el,—cum îl vede pe câne şi-l înţelege, îi zice:

— Ce umbli tu să mă prinzi pe mine, un dram de carne şi unul de pene. Ce 'nţelegi tu, dacă m'ai prinde şi m'ai mâncà Te miri ce, şi mai nimica. Aşà, mai bine să-ţi dau eu să te saturi, un hoit întreg-întreguţ, să ai să mănânci şi să-ţi mai rămâie.

— Şi de unde să mi-l dai? —întreabă cânele.

— Ai să vezi!

Şi cât te-ai ş t e r g e la ochi, sbrrr! tocmai pe capul calului, între urechi. Cum îl vede drumeţul, saltă binişor băltagul din turealca ciobotei şi poc o dată în ciocârlan. Dar ciocârlanul a avut vreme să sboare, aşà că bietul cal s'a pomenit cu tivda despicată şi cu botu'n pământ. A rămas lat. Omul, văzându-şi isprava, a mai stat el acolo cât a mai stat, şuerând a pagubă, dar pe urmă şi-a luat sama, a scos şeaua de pe cal, şi-a aşezat-o frumuşel între umeri şi-a pornit la drum.

Cânele a rămas să ospăteze iar ciocârlanul a început să ţupăie pe lângă om, care nu-şi vedea înaintea ochilor de scârbă.

— Iaca, omule, —zice ciocârlanul,—văzuşi pozna?

— O văzui,—răspunse omul.

— Acuma, asta nu se cheamă poznă; asta se cheamă *plâns*; dacă vrei am să ţi mai arăt cevà.

Merg aşà amândoi: unul cu şaua în spinare pe carare şi ciocârlanul pe delături, ţopăind din loc în loc, până dă Dumnezeu şi ajung în sat. In sat, la marginea satului, o arie şi'n arie oamenii întorceau năsada pe arie cu furcile. Intre oameni erà şi popa,—că a lui erà aria,—şi preoteasa.

Intră omul, le dă «sporul cel bun» şi începe să le spuie comèdia cu şaua. Şi tocmai când să ajungă pela jumătatea poveştii, iaca vede pe ciocârlan cucuţat pe capul preotesei şi pe popă ţ-p! cu furca, să-l şteargă cu meşteşug de pe furcă, dar, lucrul dracului, nu ştiu cum face, că scapă furca mai jos c'un lat de palmă şi-aşterne pe preoteasă la pă-

mânt, moartă ca toți morții!

Toți au rămas înlemniți, înainte de a strigà, numai drumețul s'a jâmbut a râde.

Atunci, iar a s b â r n â i t ciocârlanul pe lângă ureche și-a zis:

— Asta se chiamă „râs".

Și iaca povestea lui «râs cu plâns».

501.—Cei trei oameni pociți.

Intr'un sat trăiau o dată trei feciori în prietenie strânsă. Dar n'a ținut mult prietenia lor, căci așà a fost lăsat de Dumnezeu ca să se despărțească. Au venit peste satul lor vremuri grele de foamete așa că cei trei prieteni tineri s'au împrăștiat în lume, ca să-și agonisească fiecare pânea cea de toate zilele unde or puteà.

Au trecut așà. ani mulți de trudă și de năcaz, până când a dat Dumnezeu și iar s'au abătut peste satul lor vremuri de belșug și voie bună. Cei trei prieteni, cari acuma erau moșnegi slăbănogi, s'au întors pela vetrele lor, unde voiau să trăiască rămășița de zile care le-o mai dădea Dumnezeu și să se îngroape unde s'au îngropat și părinții lor.

Când s'au întâlnit iarăș cei trei prieteni de demult. au început să râdă unul de altul, că, ce să vedeți dumneavoastră: nici unul din cei trei inși nu erà ca lumea: Unul aveà barba și mustățile negre, iar părul capului îi erà alb ca omătul. Altul erà cu chica neagră și cu barba și mustățile albe, iar cel de al treilea erà spân ca 'n palmă.

Cum râdeau ei și se 'ntrebau unul pe altul, zise unul:

— Eu, ca mine, sunt cum sunt. dar ce-i pe capul vostru nu-i curat: Mie mi-au înfirat mustățile și barba tocmai târziu; eram atunci de două zeci de ani, și două zeci de ani nu-i un fleac de nimica Cu-atâta-i mai bătrân părul din cap. N'are, așà, drept să înălbească mai de vreme?

— Ha, ha, ha!—râse al doilea! Eu, de mic, am umblat întotdeauna cu capul acoperit. De-a pururi am avut căciulă ori pălărie în cap. Și asta am urmat-o și mai târziu, când îmi dase mustățile sub nas și părul sub buză. Dar acolo ce puteam face? Nimic! Gerul și ninsoarea mi-au bătut barba și mustățile și pe când părul capului stăteà la adăpost

și căldurică, mustățile și barba, săracele, înălbeau de suferință, că ce puteau să facă altceva!

Cu mine, vedeți, lucru se 'nțelege, dar de voi,—Doamne ferește, m'apucă râsul.

Și apoi, începù și cel de-al treilea :

— Cu mine, întâmplarea-i mai minunată. Când aproape să mă facă mama, stătea de vorbă cu tata. Mama se rugà la Dumnezeu să fiu fată, să aibă mai curând cine-o ajuta la tors și la răsboiu, iar tata, ruga pe Dumnezeu ziua și noaptea, ca să-i facă nevasta un băiet, să aibă cine-l purta mai departe numele.

Așà, Dumnezeu, ca un om deștept, ce-și face socoteală : ca să-l împace și pe tata și nici cu mama să nu se puie rău, mă face pe mine, bărbat la trup și femeie la cap, cum mă știți și cum mă vedeți!

Și așa, cei trei prieteni de demult, s'au dumerit și nu s'au mai râs unul pe altul.

502.—Credința femeii.

Un om, ca să încerce credința femeii lui, nu s'a mai sculat într'o dimineață când trebuià. Femeia repede îl întreabă :

— Ce-i bărbate? Ce-i minunea asta pe capul casei noastre?

— Femeie, femeie,—zice omul de-abia scoțând capul din *dușag*; iaca ce nenorocire m'a plesnit! Vai de mine și de mine. Iaca, astă noapte m'am ouat. Iaca și oul! Ce să mă fac, că-mi plesnește obrazul de rușine! De astăzi înainte, eu unul, nu mai pot ieși cu fața în lume!

Și omul, arătă nevestei-sei un ou de găină, pe care și-l pusese sub oghial de cu seară, așà că nu-l văzuse nimeni. Și adăogă :

— Să nu care cumva să afle lumea, că te-ai topit de pe fața pământului! Te ucid ca pe-un puiu de năpârcă!

Biata femeie, când vede și-aude cele întâmplate, a înlemnit, și mai mult nu. A făgăduit românului că, Doamne ferește, să-i lasă din gură ceva. A ieșit repede afară și cum a ieșit, a chemat vecina la gard și i-a spus :

— Dragă Măgdălină, mare nenorocire ne-a pălit : astă

noapte, bărbatu-meu s'a ouat două ouă! Vai de mine, ce ruşine, vai de noi, de amândoi: dar să taci, să nu se afle'n sat, că m'am şters de pe lume!

Şi cele două femei s'au despărţit. Vecina, doar de-a dat prin casă să spună comedia lui bărbatu-său şi copiilor şi-a şi ieşit afară! Se temea că n'a aflà satul mai degrabă ce s'a 'ntâmplat gospodarilor de peste gard: repede a chemat pe Lisaveta de-alături şi i-a spus:

— Ştii ce, soro? Vai de mine şi de mine! Nu ştii nimic, n'ai auzit nimic? Românul Paraschivii s'a ouat astă noapte trei ouă! Taci şi 'nchină-te! Taci să nu s'audă încaltea vorba dela noi!

Dar n'a trecut cât ai numarà pâri la zece şi vecina de-alături aflà din gura Lisavetei că unul,—şi-l spuneà pe nume,—s'a ouat patru ouă, de s'a minunat toată lumea.

Şi aşà, din vorbă în vorbă, tot sburând vorbele din gard peste gard, a ajuns jalba şi la 'mpărat, că omul cutare s'a ouat 99 de ouă într'o noapte. Cum vede împăratul jalba, îndată trimite după om: mort-copt, să-l aducă la judecată, —cu toate ouăle ouate peste noapte, şi să-l judece. Un om ca acela, făceà împărăţia de râs şi de ocară. Să-l aducă şi să-l judece şi să-l osândească numai decât.

Aşà, pleacă slujbaşii şi-l umflă pe om pe sus. Femeia, pierise ca'n pământ. Cum ajung la scaun, împăratul îl şi întreabă:

— Iaca omule, eşti pârât că te-ai ouat astă noapte o sută şi una de ouă! Ce ai de răspuns?

Iar omul zise:

— Eu, măria ta, nu cred că să fie pâră împotriva mea!

Şi atunci scoase împăratul jalba şi citi că omul cela se ouase numai 99 de ouă!

Iar omul zise:

— Apoi, mărite împărate, una-i „o sută şi unul", şi alta-i „nouă zeci şi nouă"! Dar vorba-i că nici asta nu-i vorbă adevărată.

Şi-i spuse împăratului toată întâmplarea, şi-i zise:

— Şi iaca aşà:

Dela nevastă-mea a sburat cât ţânţarul
Şi la măria ta o ajuns cât harmasarul!

Şi de-atunci a şi rămas şi vorba asta![1].

---

1. Din com. Ţuţcani, jud. Covurlui (d-l notar Guşnea).

503.—Cine-şi dă, lui îşi dă.

Erà o dată o babă bogată care avea doi feciori voinici şi frumoşi neînsuraţi, şi dela babă, nu departe, trăià un unchiaş sărman şi beteag, care şi mulà zilele cerând de pomană de pe la unul şi altul; la baba cea bogată venia de multe ori, şi baba, de milă, de silă, îi dădea ce se'ntâmpla, şi moşneagul îşi caută de sărăcie.

Intr'o zi, feciorii babii porniseră cu noaptea 'n cap la pădure. Vremea erà cam răcoroasă, spre iarnă, şi baba şi-a pus în gând să le trântească feciorilor un cuptor de plăcinte pentru seară, să ţipe valea! Face ea ce face, le plămădeşte, le 'ntinde şi le dă la copt, când numai iaca şi sărăntocul cela de moşneag cu cerutul la poartă, după cum îi erà obiceiul.

Baba, ce-şi zice:

— Lasă că te pun eu bine, să nu mai doreşti tu nici iarbă verde!

Se duce'n odaia de dincolo, unde avea niste otravă, o ia şi-o pune într'o plăcintă, îi face semn ca s'o cunoască, şi apoi îi dă vânt în fundul cuptorului, ca să se ruminească mai repede. După asta iese afară la moşnegul şi-i zice:

— Să vii mai de-apoi, uncheşule! M'ai înţeles? Să vii negreşit mai de-apoi, c'am să ţi dau ceva să-ţi placă.

Săracul, de cuvânt; spre sară iaca-l din nou răzămat de poartă.

Baba iese numai decât şi-i întinde plăcinta cea otrăvită.

— Na-ţi!

— Bodaproste, jupâneasă, bodaproste! Dumnezeu să-ţi facă parte dintr'însa. Bodaproste, bodaproste! Dumnezeu să-ţi primească!

Ia moşneagul plăcinta, şi fierbinte cum erà, o supune repede sub poala sumanului şi o porneşte spre bârlogul lui.

Mergând el aşà, nu ştià cum să se roage lui Dumnezeu pentru baba cea milostivă; mergea şi se rugà pentru dânsa şi feciorii ei, şi când era aproape să ajungă la bordeiu, se 'ntâlneşte cu cei doi feciori ai babei milostive.

De frig frig era, şi ce-şi zice moşneagul: «Ia să fac şi eu pomană din pomană, că dar din dar se face raiu. Dumnezeu vede!

Rupe plăcinta 'n două, dă o jumătate unuia şi jumătate celuilalt, le spune de unde-s, şi apoi pleacă 'nainte, mulţămit peste măsură c'a putut face şi el măcar atâta bine pe lume:

— Lasă, că n'oiu să mor eu de dorul plăcintelor!

Cei doi voinici, înfometaţi cum erau, au înghiţit plăcinta ceea repede şi degrabă, şi cum au isprăvit-o, au început să se vaite:

— Văleu, văleu!

Până acasă li s'a părut un veac.

— Dar ce-aveţi, maică; ce vă doare?

— Iaca, mamă, ce-i şi cumu-i; ne-am întâlnit cu uncheşul cela; avea o plăcintă proaspătă şi-a rupt-o 'n două.... Murim, ne prăpădim, mamă!

Şi baba a rămas înlemnită; şi-a dat samă pe dată de cela ce se întâmplase, dar ce putea să facă? Până să strige la un vecin, la altul, cei doi feciori ai babii se tăvăliau pe jos şi-şi frângeau trupurile de durere:

— Murim, ne prăpădim, scapă-ne, mamă, scapă-ne!

Dar baba n'avea nici o putere! Vremea trecea şi nu peste mult, cei doi voinici ca brazii închiseră ochii pentru vecie.

Săriră oamenii, sări tot satul, dar ce putea cineva; baba se bătea cu capul de toţi păreţii şi se văità:

— Doamne-Dumnezeule, mare şi minunat mai eşti!

Şi iar se isbia cu pumnii în tâmple şi strigà:

— Cine dă, lui îşi dă, şi lui îşi face pomană![1].

504.—Vremea călugăriei.

Un fecior porneşte într'o zi la călugărie şi pe drum se întâlneşte cu un unchiaş bătrân care nu erà altcineva decât prea necuratul necurat.

— Unde mergi, tinere?

— Mulţămesc dumitale, moşule, mă duc la mănăstire să mă călugăresc; văd eu la alţii că viaţa asta-i plină de ispite şi de păcate. Aşà, la mănăstire, ca la mănăstire: voiu fi scutit, şi pe lumea cealaltă voiu avea şi eu parte de-un colţişor în raiul lui Dumnezeu!

1. Din Bucovina, împărt. de d-l I. Onciul.

— N'ai gând prost, dumneata, —îi răspunse diavolul bine-i la mânăstire, și alt loc mai nimerit pentru ispășirea păcatelor, nu cred că se poate află pe fața pământului. Numai că vremea n'ai prea nimerit-o dumneata. Ești tânăr cum te văd, ești voinic și ești frumos, să prinzi fetele de mijloc și să le frângi în două! Cum să lași lumea asta și să te închizi în mănăstire?

Ce păcate ai făcut, ca să ai ce ispăși! Du-te, băiete, acasă, de trăește și iubește, și te însoară și crește-ți feciori, să aibă cine-ți pomeni numele după moarte! Ascultă-mă pe mine, și lasă călugăria pentru mai târziu, când vei avea pentru ce să te chinui: să ai ce răscumpără cu zilele din urmă petrecute 'n preajma mânăstirii!

Flăcăul ridică ochii sus, și pică pe gânduri.

— Intoarcete înapoi: iea munca de coadă și muncește și te veselește!

Apoi se despărțiră: uncheașul o luă pe-un drum iar feciorul porni înapoi spre casa unde crescuse.

Moșneagul acela aveà dreptate!

Acasă, voinicul a început de unde o lăsase și nu peste mult s'a însurat; după însurătoare a dobândit mai mulți copii din cari, i-au murit câțiva, după socotința lui, cei mai frumoși și mai mintoși. Așa, a avut vreme și pricină să cârtească împotriva lui Dumnezeu cel nedrept, să sudule și să facă păcate. Mai târziu, încolo, când să intre pe calea bătrânețelor, îi moare și nevasta: alte sudălmi, și alte păcate.

Și câte nu vin pe capul unui om!

Bătrânețele, așa, l-au apucat plin de păcate. Ce să facă? Să mai aștepte, păcatele s'or mai înmulți și iadul se va aprinde pentru dânsul încă mai cumplit. Astfel își face bătrânul toate socotelele și se hotărăște să plece la mânăstire.

Și pleacă.

Dar pe drum se întâlnește iarăș c'un moșneag, —cu dracul, din nou:

— Buna ziuă, vere!

— Buna ziua, vere! dar încotro?

— La mânăstire. Văd eu că cele multe zile nu le mai am. Atâtea nevoi cu dreptul și fără dreptul m'au brăzdat și m-au umplut de păcate. Mă duc la mânăstire să mă pocăesc și să scap de muncile iadului.

Iar dracul zâmbi și-i răspunse:

— Hm! Muncile iadului! Ce minte ai şi dumneata! Dar cum crezi că Diavolul stăpânitor al întunerecului celui din fundul pământului, ar avea nevoie pentru muncile lui cele grele de nişte unchiaşi bătrâni şi slăbănogi ca dumneta! Acolo trebue oameni voinici, flăcăi tineri şi în putere, să alerge şi să slujească peste tot, şi nu nişte arătari, să le dobori cu suflarea. Cum îţi poţi închipui dumneata că s'ar găsi în iad oameni de vârsta dumitale! Aşa, de geaba mergi la mânăstire! Mai bine întoarce-te înapoi şi vezi de-ţi pregăteşte culcuşul de veci pe patul şi pe perina dumita e!

Şi apoi, cei doi s'au despărţit: unchiaşul nostru s'a întors acasă, şi dracul s'a dus în drumul lui.

Şi iaca aşa nici acuma n'a putut merge la mânăstire[1].

505.—Baba ştirbă şi cioriciul.

O băbătie cu gura boştoro de dinţi mergea pe drum şi morfolia o bucată de cioriciu căpătat din sat. Adică vorba vine că n'avea baba dinţi: avea vre-o trei rădăcini, dar şi acelea erau prea tocite şi prea dărămate.

Şi cioriciul, se vede că fusese pe spinarea unui porc cam mare de zile, că nu se dădea bătut de loc.

Până 'ntr'o vreme! Că văzând mătuşa că nu-l poate prinde în gură la un loc mai potrivit, se trudi cât se trudi, îl apucă între două degete, îi privi cu mânie şi-l isbi de pământ, zicându-i:

— Na, arde-te-ar mânia focului, să te ardă; satură-te de joacă. Eu caut să te mănânc, şi pe tine te-a apucai *hincu'*, şi sai de colo-colo; mai sai şi de-acuma dacă poţi![1].

506.—Norocul şi partea.

Norocu-i noroc şi partea parte. C'o duce omul bine când ori norocul ori partea îi păzeşte oala pe vatră, nu mai rămâne vorbă; dar mai bine-i când şi norocul şi partea stau pe lângă om şi nu-l slăbesc cu dragostea.

Iaca o poveste:

1. Spusă de d-na M. Lupescu, Zorleni-Tutova

Un pescar se nevoià din greu să-şi scoată cele de rebuinţă pentru casa lui, dar de dat înainte, dà ca racul.

Stătea într'o zi pe malul apei cu năpaica, când iaca vine unul şi-i zice:

— Buna ziua şi într'un noroc!

— Mulţămesc dumitale!

— Da ce faci aici?

— Păi iaca, mă trudesc şi eu să prind câte-un chilic de peşte!

— Bună treabă; dar de ce, mă rog, nu cumperi din târg?

— Pentru că-s sărac!

— Şi de ce eşti sărac?

— Pentru că n'am noroc!

— Cum n'ai noroc? Iaca, eu-s norocul tău. Na-ţi galbenii aceştia şi păstrează-ţi-i!

Norocul a plecat, şi pescarul, ce socoteşte el? Pune galbenii în mămăliga cu care momia peştii la năpaică, vâră năpaica în apă, şi lăsă! Vine un peşte mare, înhaţă mămăliga cu galbenii, şi drumul! Aşà, iaca pe pescar din nou sărac.

Nu trece mult după asta şi într'o zi pescarul nostru se află iarăş pe malul apei la prins peşte; şi se nimeri că un om strein intră în vorbă cu dânsul.

— Noroc să dea Dumnezeu! zice streinul.

— Noroc am avut, dar pe semne că n'am avut parte! îi răspunde pescarul.

— Păi iaca eu îs partea ta!

— Să-ţi dea Dumnezeu zile, dacă este aşa!

Şi până să plece streinul, în năpaica săracului pică un peşte greu. L'a prins omul l'a spintecat şi a găsit într'ânsul punga cu galbeni dăruită de noroc.

Străinul a plecat în drumul lui, iar pescarul şi-a strâns ce-avea, şi a luat-o plin de gânduri spre casă![1].

507.—De unde să mai fie!

Se duce moş Dumitru la Mustafa-efendi, pe vremea când erau Turcii prin Moldova, şi-i zice:

— Efendi, am ajuns la mare nevoie! Iaca, ştii, noi intrăm acuma în căşlegile Crăciunului; şi am o fată, şi fata

1. Din Ţepu-Tecuciu.

ca toate fetele, a avut un ibovnic; şi ibovnicul, ca toţi ibovnicii, a cerut-o să i-o dau. Acù, trebue să i-o dau, că altfel nu se poate. Aşa-i treaba. Da, vezi, efendi-dumneata, eu până când s'o ceară ibovnicul cela, eu nu prea credeam că-i de măritat şi nu m'am închipuit cu de toate câte trebue la o nuntă. Mă rog dumitale, efendi, să-mi faci bine cu zece galbeni până 'n vară, c'atuncea oiu vinde ceva din pâine şi ţi i-oiu da înapoi.

Turcul stă o leacă pe gânduri şi-apoi, arătându-i lui moş Dumitru o masă de lângă părete, îi zise:

— Moş Dumitre, trage sălitarul cela şi vezi că sunt nişte galbeni într'un talger. Ia-ţi de-acolo zece galbeni şi fă-ţi treaba cu dânşii. Şi Dumnezeu să-ţi ajute în cele pornite.

Moş Dumitru trage săltarul, îşi ia cei zece galbeni şi-i răspunde lui Mustafa-efendi:

— Foarte mulţămesc, efendi, foarte mulţămesc! Să ţii minte că la vară la Sâmzănii, când se ţine iarmaroc la Tecuci, am să vin negreşit cu banii. Oiu lua înainte pe pâne şi ţi-oiu aduce! Foarte mulţămesc pentru o facere de bine ca asta, Mustafa-efendi!

Şi moş Dumitru a plecat.

Cu cei zece galbeni şi-a ridicat nunta fetei în câşlegile acelea, a mulţămit lui Dumnezeu că a aflat chip să poată face o treabă ca asta şi s'a rugat şi pentru sănătatea lui Mustafa-efendi:

— Dumnezeu să-l păzască; detreabă Turc! O sută de galbeni dacă ceream,—cred eu,—o sută de galbeni îmi dădea!.. Mare lucru, să fi cerut şi să nu zică: «Ia, bre moş Dumitre, din sălitarul cela, o sută de galbeni!

Câşlegile trec şi vine primăvara. Şi câte nu-s de făcut primăvara! Şi când ai atâtea de pus la cale, vremea trece fără ca macar s'o bagi de samă.

Vin Paştile, trec Paştile, vine vara, trece Sâmzănille, trece Sf. Ilie, trece Sf. Dumitru, vine din nou Crăciunul şi după Crăciun vin Câşlegile. Anul fusese bun, moş Dumitru vânduse ba una, ba alta, dar nu ştiu cum făcuse că nu se mai strânse cu parale. Fugiau ca dracul printre degete: Avea bun ginere, dar de, ca la început, câte nu trebue la o casă nouă! Mai dă-i ceea, mai înădeşte dincolo, paraua se strecoară printre degete. Unde mai pui, după toate, iacu alta bucurie; un nepoţel grăsuţ şi frumuşel, vine tocmai în ziua

de Gligorie Bogoslovul. Şi 'n casa fetei lui, cum se întâmplase, nici o parà de două!

— Tată, să ne dai!—zice fata.

— Da de unde, păcatele mele!—zice moş Dumitru. De unde să vă dau? Nu ştiţi voi că şi sacul cât e de sac, şi tot are fund?

— Păi, ce ne facem noi cu băetul nebotezat? Să-l lăsăm aşa?

Moş Dumitru stă şi se chiteşte în tot chipul şi nu ştie cum să iasă la capăt. Şi cum se gândia, de-odată îl duce mintea tocmai la prietenul lui, la Mustafa-efendi.

— Am să mă duc la el! Las' că şi Turcu-i vinovat; nu mi-a mai adus de loc aminte. Am să mă duc să-l mai rog odată! —zice în sine moş Dumitru. Am să-i mai cer zece galbeni peste cei zece din anul trecut, şi gata! Ş'am să-i plătesc eu.!

Zice şi merge la Turc.

— Buna ziua, efendi! Iaca ce-i şi cuma-i treaba! Nevoia, şi pace!

Iar turcul sta şi îl ascultă pe moş Dumitru cu toată băgarea de samă.

— N'am avut nici un chip, efendi! N'am putut. Dările-s multe, datoriile-s mari. Ce să fac! Fântâna că-i fântână şi tot seacă. Aşa-i tărăşănia şi cu mine; dă 'ncolo, dă 'ncoace, te-am uitat Mustafa-efendi, uită-te-ar năcazurile!

— Nu-i nimica, moş Dumitre, zice Turcul; nu-i nimica zici că-ţi mai trebue alţi zece galbeni? Trage săltarul cela şi ia ţi-i!

Moş Dumitru, vesel, trage săltarul, îl trage şi se uită, şi se uită mult. Talgerul era tot acolo, da-i vorba, că galbeni nu mai erau într'însul.

— Poi, efendi!

— Ce-i, moş Dumitre?

— Nu văd nimica, efendi!

— Unde să vezi?

— Nu văd nici un galbăn în săltar.

— Apoi! —zice Turcul,— n'or fi, moş Dumitre, că de unde să mai fie, dacă n'ai mai pus de-un an de zile![1].

---

1. Dela căpit. C. Nechiforescu, în Gropi-Bacău.—Varianta în *Ion Creangă* VII, p. 11.

508.—Bucuria părintelui.

Era într'o vreme un sat cu preot, iare cum se cade. Şi în satul cela pe atunci, aduce năpastea molima holerii, că murlau bieţii oameni pe-un cap. Ii înmormânta părintele şi cu dascalul, da vezi, mai sta să nu-i dovedească.

— Doamne, dascale,—zice părintele—bine ne mai merge!

— Bine, părinte!

— De-a da Dumnezeu şi-a muri tot satul, ştiu bine că facem avere!

— Să te-audă Dumnezeu, părinte! Să dea Dumnezeu să moară tot satul, să-l îngropăm şi să câştigăm; pe urmă să mor şi eu, şi să mă 'ngropi sfinţia ta, iar la urmă să mori şi sfinţia ta, şi să te îngroape cânii!

509.—Cuptorul lui Nastratin Hogea

Nastratin Hogea şi-a făcut şi el un cuptor, afară, în bătătură, să aibă omul unde să-şi coacă pita şi mălaiul. Şi l-a zidit din cărămidă bună, şi l-a lipit cu lut, şi când l-a văzut gata, a chemat pe vecinul din dreapta să i-l arăte. C'aşa-i omul!

— Iaca, vecine, cuptorul meu! Mare, trainic, şi frumos..

Şi vecinul din dreapta, după ce l-a măsurat cu ochii şi l-a înconjurat de două-trei ori, i-a răspuns:

— Bun! Bun cuptor: şi mare, şi trainic, şi frumos! Numai, păcat că nu l-ai făcut cu gura la vale! Vezi, cum îi el cu gura la deal, Doamne fereşte, se întâmplă să vie odată o apă mare şi te pomeneşti că ţi-l îneacă! Şi-i păcat de munca dumitale!

Nastratin, ca om între oameni, a stat ce-a stat, s'a cumpănit cu capul şi şi-a zis: «Poate să aibă omul dreptăţile lui; am să-i fac gura încotro m'a sfătuit creştinul cela!».

A stricat, aşa, cuptorul, şi tot în locul dintâi, a făcut altul, tot aşa de mare, de trainic şi de frumos, dar cu gura la vale. A chemat după asta pe vecinul din stânga gospodăriei lui, şi i-a zis:

— Priveşte acuma cuptorul meu şi spune-mi cum îţi pare?

Iar vecinul, ca vecinul, —vorba ceia: «bine, bine, dapăcat că nu-i la mine!» zice:

— N'am ce spune: frumosu-i frumos; mare-i, mare; bunu-i bun; da eu, vezi dumneata, l-aş fi aşezat într'altă parte cu gura. Cum l-ai pus dumneata cu gura la vale, când va bate vântul, tot focul, să ştii, are să ţi-l sufle de pe vatră; şi bagă de samă că vara, pe la noi, mai totdeauna bate vântul de la vale. Incolo, n'am se zice: bun cuptor ţi-ai făcut!

Nastratin stă iar pe gânduri. Omul, poate să aibă dreptate: vine un vânt, şi ţi-i mai mare ciuda că-ţi suflă focul din vatră; şi, Doamne apără, te pomeneşti că ţi-l svârle pe casă, şi mai mare primejdia! Hai, strică aşezarea cuptorului şi-l face a doua zi cu faţa în sus. Şi-i erà acù mai mare neastâmpărul, să vadă ce-or mai zice oamenii! Chiamă disdimineaţă pe vecinul din spatele casii şi i-l arată:

— Iaca. întâi l'am făcut cu gura la deal, şi unul mi-a spus că nu-i bine: pe urmă l'am făcut cu gura la vale, şi altul şi-a dat cu părerea că nu-i bine nici aşa. Apoi, eu, ce mi-am zis cu mintea mea: «La miazănoapte, nu; la miază zi nu; hai acum să-l aşez cu gura în sus, spre apusul soarelui; ce zici?

— Ce să zic, vecine! Tot gura-i rău aşezată. In colo, n'am ce zice. Cum l'ai pus acuma, toţi câţi ori trece pe-aici pe drum, toţi or căsca gura şi s'or uita să vadă ce-ţi fierbe pe vatră şi ce coci înăuntru. Şi nu-i bine. Omul, la casa lui când are, când n'are, trăeşte cum poate şi cum dă Dumnezeu. Aşa şi dumneata: era mai bine dacă-i făceai gura cuptorului în jos!

Lui Nastratin iar îi peri tot cheful. Când să zică şi el c'a nimerit-o, hop! îi pică supărarea coaptă şi răscoaptă! Şi nu i-i ciudă de alta, cât îi pare că vecinul lui cam are dreptate: cu adevărat, prea i-i cuptorul în vileagul tuturora!

De asta, a doua zi, cum s'a sculat dimineaţă a dărâmat lucrul lui, bun-făcut, şi şi-a durat altul, al patrulea cuptor da acu l-a făcut cu gura la răsărit. Şi Nastratin, după ce l'a isprăvit din zidărie şi din tencuială, l'a privit cu mare mulţumire, şi-a şters fruntea, şi şi-a zis singur: «Acu, slavă ţie, Doamne, că mi-a venit gândul cel bun: nici dracul nu-i mai poate găsi nod în papură.

Şi repede, chiamă vecinul din faţa casii să-şi arăte isprava:

— Ce zici?

— De, ce să zic, vorba ceia:

Cum s'o dau, să zic,
Treaba să n'o stric!

Bună ispravă! mare, frumos şi trainic cuptor! Ştiu c'ai să scoţi dintr'însul nişte mălae, să te tot lingi pe bot. Şi vatra bună, şi arcuiala gurii îi minunată, da eu, drept să-ţi spun, i-aşi fi dat altă aşezare. Cum l'ai făcut dumneata cu gura încoace, ţi-i cu totul peste mână; trebue să-l înconjori ca să pui o oală pe vatră, şi nu-i bine. Poate ai treabă prin casă: dacă ar fi aşezat cu faţa încolo, ai vedea când îţi dă oala în foc, şi-ai alerga repede,—oricând se stinge jarul ori când pălălaea-i prea mare... De... Asta-i... Dar v o r b a ceia: omu'şi face ce'i place lui...

Da, Nastratin, vedeţi, nu era dintr'aceştia; el vrea să aibă lucruri cari să placă şi altora. Şi de-aceea, într'a cincea zi, de dimineaţă foarte, şi-a stricat cuptorul şi l'a făcut, cum s'a priceput el, pe patru roate, ca sà'l poată întoarce în toate părţile, după gustul vecinilor[1].

510.—Peştele şi porcul.

Un porc se tăvăliă în nămol, pe margenea unei ape curgătoare. Un peşte veni vesel şi sprinten aproape de dânsul şi-i vorbi:

— De ce te tăvăleşti în nămol, piele răpănoasă ce eşti, şi nu vii colea lângă mine, unde-i apa limpede şi rece?

— Iaca, aşa, îi răspunse porcul, pentru ca să ţi fac în ciuda ta!

— Ba ai vrea tu, măi porcule, dar mi se pare că nu poţi!

Şi din una intr'alta, s'au luat la sfadă, până când peştele i-a zis:

— Dar, mă rog, ce-i de capul tău! Râsul lumii! Dac'ai fi mai a cătării, nu ţi-ar zice lumea *porc!*

Iar porcul i-a răspuns:

— Eu sunt aşă cum sunt! Pe mine când mă taie omul şi mă mănâncă, îşi linge buzele şi zice: «bunu-i, mă», dar pe tine când te frige şi te mănâncă, cum face omul? „Ptiu! ptiu! ptiu!"[2].

T. Pamfile.

---

1. Cele trei de până aici, auzite în Bârlad.
2. Culegere din com. Ţepu, jud. Tecuciu.

Frăţia de cruce şi alte înrudiri sufleteşti.

CAPITOLUL I.

Neam. Străinătate. Indrăgire. Recunoştinţa binefacerii. Ajutorinţă pe lumea cealaltă.

Intre părinţi şi fii (*feciori, copii*), între fraţi şi surori,—în rândul dintâiu,—ca şi între *neamuri, nemuşuguri, nemelènii, nemolènii*[1], *rude, rudenii, cimòlii* sau *cimolènii*,—în rândul al doilea,—felurita nevoie a stabilit cu încetul numeroase drepturi şi datorii, pe cari le-a consfinţit chiar tradiţiile naţională de care ascultăm, şi uneori legiuirile concrete cărora li s'au supus generaţiile trecute. Astfel s'a putut spune totdeauna că «sângele apă nu se face», că «corb la corb nu-şi scoate ochii», că «este mai aproape cămeşa decât sumanul». Dimpotrivă, *străinătatea*, care nu însemnează decât locurile şi vieaţa în care lipsa „fratelui" se simte mai puternic, a zămislit, poate, cele mai duioase plăsmuri populare, pentru cel ce are *a jindui*:

Jelui-m'aş şi n'am cui,—
Jelui-m'aş codrului:
Codrul are frunza lui
Şi nu crede nimănui.
Codrul are crăngi plecate
Şi la dânsul n'am dreptate.
Jelui-m'aş câmpului:
Câmpul are pelinîţă
Nici la dânsul n'am credinţă;
Câmpul are iarbă verde,
El pe mine nu mă crede.
Jelui-m'aş casei mele:
Casa mea-i plină de jele
De jos şi până 'n podele[2].

Următorul cântec lămureşte: străinătatea este acolo unde lipseşte mama, tata, fratele, sora:

Foileana bobului,
Streinèl ca mine nu-i
Decât puiul cucului,
Când îl lasă mama lui
In mijlocul codrului
Şi 'n calea pustiului.

Intre aceşti părinţi, fraţi şi neamuri trupeşti, apropierea, nemuşugul sau înrudirea sufletească apar cu totul impusă de fire:

Străin sunt, Doamne, pe lume
Ca şi-o floare din pădure;
Străin sunt, fără de mamă
Ca şi câmpul fără mană;
Străin sunt fără de tată,
Ca câmpul bătut de piatră;
Străin sunt fără de fraţi,
Ca şi munţii fără brazi;

1. Tichindeal, *Fabule*, Buda 1814, p. 158.
2. Pamfile, *Cântece de ţară*, II, p. 129.

Străin sunt făr' de surori,
Ca şi câmpul fără flori.
La casa străinului,
Ca la umbra spinului:
Dinafară-i văruită,
Dinăuntru-i otrăvită;
De ce dai să te umbreşti,
Mai tare te dogoreşti;
Dar casa mămuţii mele
Dinăuntru-i *fag'* de miere[1].

Şi acesta:

Frunză verde odolean,
Toată lumea-i dintr'un neam,
Numai eu pe nimeni n'am!
Toţi au fraţi şi cu surori,
Numai eu căzut din nori.
Toţi au fraţi şi surorèle,
Numai eu căzut din stele;
Toţi cu fraţi şi cu soţie,
Numai eu ca cucu'n vie:
Toţi cu tată şi cu mamă,
Numai eu stau să-mi fac samă![2].

Ca totul, în lume, se înţelege, această înrudire de sânge îşi are şi ea neajunsurile sale, întrucât priveşte relaţiuni reciproce. Prilejul cel mai dese ori întâmplat vine atunci când tânărul sau tânăra, ajungând vrâsta „florilor înflorite", se desprinde pe nesimţite din preajma cuibului în care s'au născut, în care au fost apăraţi «de foc şi de apă», şi se îndreaptă, dintr'altă pornire, flăcăul spre fată, fata spre flăcăul străin, învăluindu-se tot mai mult în mrejele acelui simţimânt, care, dacă nu exclude vechile legături de sânge, le răceşte, în tot cazul. *Dragostea* dintre cei înrudiţi prin sânge slăbeşte când apare cealaltă *dragoste*: „că aşà a lăsat Dumnezeu,—zice *iertăciunea*,—să se deslipească feciorul de tatăl său şi de mama sa, să se lipsească de femeia sa şi să fie amândoi un trup, pe care dacă Dumnezeu l-a unit, omul să nu l despartă".

Inainte de a părăsi casa părintească, feciorul îşi ştie cântă povestea *şarpelui intrat în sân*, de care nu-l poate mântui nici maică-sa cea iubitoare, nici tatăl său cel fără teamă, nici fraţii săi cei îndrăzneţi, n i c i surorile lui cele duioase, ci rămâne numai la mila *mândrii* lui, care, înfăşurându-şi mâna în năframă, apucă şi îndepărtează primejdioasă târîtoare din sânul lui.

Iată acest interesant cântec, într'un vesmânt care nu-i tocmai cel mai frumos, şi care se 'ncheie într'un chip neaşteptat de glumeţ:

1. Pamfile, *Cântece de ţară*, II, p. 130.
2. *Ibidem*, p. 138.

Frunză verde de aglici,
Strigă Milea pe colnici,
Pe colnici şi pe vâlcele
Işi vaită zile[le] grele
Şi păcate multicele:
—D'alei Mile, maică, Mile,
De ce eşti înnecăjit?
Ori porcii mi i-ai pierdut,
Ori opincuţe mi-ai rupt,
Ori merinde mi-ai sfârşit?
—D'alei maică, maica mea,
Nici opincuţe n'am rupt,
Nici merinde n'am sfârşit,
Da eu, maică, m'am culcat
Supt un păr mare, rotat,
Şarpe'n sân că mi-a intrat,
Şi se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungeşte,
Mă sfârşeşte,
Inimioara mi-o topeşte!
D'alei maică, maica mea,
'Nfăşură mâna 'n basma
Bagă tu mâna de-l iea,
Că se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungeşte,
Mă sfârşeşte!
Inimioara mi-o topeşte!
—D'alei, Mile, maică, Mile,
Decât să fiu făr' de mână,
Mai bine eu făr' de tine,
Că mai-am feciori ca tine!
—D'alei taică, taic'al meu,
'Nfăşură mâna'n basmà,
Bagă tu mâna de-l iea,
Că se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungeşte,
Mă sfârşeşte,
Inimioara mi-o topeşte.
—D'alei, Mile, taică, Mile,
De cât să fiu făr' de mână,
Mai bine eu fără tine,
Că mai am feciori ca tine!
—D'alei surioara mea,
Nu cred c'ai fi ca maică;
'Nfăşură mâna'n basmà,
Bagă tu mâna de-l iea,
Că se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungeşte,
Mă sfârşeşte,
Inimioara mi-o topeşte.
—D'alei dragă frate-al meu,
Fă cum o da Dumnezeu,
De cât să fiu fără mână,
Mai bine eu fără tine,
Că mai am eu fraţi ca tine!
—D'alei voi toţi fraţi ai mei,
Fraţi ai mei; toţi voinicei,
Unul din voi vă 'ncercaţi,
Mâna 'n basma 'nfăşuraţi,
Şi băgaţi mâna de-l luaţi,
Şi din sân mi-l aruncaţi,
Că se 'ntinde,
Mă coprinde,
Se lungeşte,
Mă sfârşeşte,
Inimioara mi-o topeşte!
—D'alei Mile, dragă frate,
Mult ăi fi având dreptate,
Dar decât noi făr' de mână,
Mai bine noi fără tine,
Că mulţi mai suntem ca tine.
—D'alei tu, drăguţa mea,
Mândra mea, iubita mea,
Eu, măre, că m'am culcat,
Supt un păr mare, rotat,
Şarpe 'n sân că mi-a intrat,

Şi se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungeşte,
Mă sfârşeşte,
Inimioara mi-o topeşte!
D'alei tu, iubita mea,
Mândra mea, drăguţa mea,
'Nfăşură mâna 'n basmă,
Bagă tu mâna de-i ia,
Că se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungeşte
Mă sfârşeşte,
Inimioara mi-o topeşte!
Frunză verde şi-o lalea,
Draga Milei ce făcea?
Nici mâna nu 'nfăşură,
In sân la Mile-o băgă.
Când acolo ce găsiă:
Plină de poli o scoteă.
Atunci Mile că-i spuneă:
—D'alei tu, drăguţa mea,
Mândra mea, iubita mea,
Eu, drăguţ 'am încercat,
Cine gând bun mi-a purtat:
Părinţii ori drăguţă?
Să le dau eu comoară?
Comoara ce am găsit
Care tu o-ai nimerit?
Milă, singură-ai avut,
Singură m'ai cunoscut:
Iea bani să te 'mbogăţeşti,
Cu ei să te 'mpodobeşti![1].

Avem astfel a doua categorie de împerecheri sufleteşti, care, se zice, are o temelie cu totul fisiologică; după o vreme, iarăş se zice, această temelie se macină cu totul, cade «în slăbiciune», şi face din bărbat şi femeie, două fiinţe deosebite, înjugate la greutăţile vieţii casnice, menite să rămână lângă «pânea şi sarea» lor, până la sfârşit.

Sunt însă şi înainte de căsătorie ca şi după dânsa, atâtea împrejurări când apropierile sufleteşti nu sunt cu putinţă între fraţi, fie din deosebirea de vrâstă, fie din cea de sex, fie din neînţelegerile pe cari le aduce chestiunea averii şi altele; şi atunci, cel în nevoie, îşi află sau caută aproapele între streini. Un prilej îl poate aduce o scăpare de la primejdie, care poate fi foarte felurită. După cum fecioara scăpată din mânile păgânilor răpitori se dă mireasă voinicului mântuitor, tot astfel tânărul scos din ghiara unei primejdie, se dărueşte, ca răsplată a binefacerii primite, pentru totdeauna celui ce-i va fi *ca un frate* şi *mai mult ca un frate*.

Iată un tânăr, blăstămat de maica sa, ca să fie mâncat de şarpe: cerând sprijinul unui drumeţ, *i se făgădueşte frate*, după scăpare:

....Tinere huşean,
Viteaz moldovean
Ia lasă drumù,
Ş'apucă câmpù,

1. C. Rădulescu-Codin, *Din Muscel*, Bucureşti 1896, p. 167-73.

La mine te-abate
Şi vin de mă scoate
Din gură de şarpe,
Că te-oiu prinde frate
Şi ţi-oiu ţineà parte
D'acum pân' la moarte.
Procletul spurcat,
Trupul mi-a 'mbucat
Pân' la jumătate,
Mai mult nu mai poate
De arme bogate,
La brâu înţesate,
De paloşul lat,
Lat şi ferecat.
Ia taie pe şarpe
Şi vin de mă scoate,
Ca să scap de moarte,
Că te-oiu prinde frate
Şi ţi-oiu mulţămi
Şi ţi-oiu dărui
O sută şoimei,
Cincizeci ogărei
Şi arme bogate
Cu mânere late,
Pe muchi ferecate.
Şarpe de-i tăià,
Samă că-i luà
Pe unde-i umflat,
Trupul mi-a 'mbucat;
Pe unde-i subţire
E şarpele'n fire,
Bun de spintecat
Şi bun de tăiat![1].

Dar, o legătură ca *cea dintre fraţi*, se poate încheia nu numai după primirea ajutorului în nevoie; *ea se poate pune la cale*, se poate încheià, în vederea unui ajutor, unei înfruntări de primejdii, cum se întâmplă pe vremea *haiducilor naţionali* şi-a luptelor legendare[2]. Datina vie o avem în multe mărturii:

«Doisprezece tovarăşi [haiduci cu toţii], *fraţi de cruce*, fugiţi dela coarnele plugului...»[3].

Alte ori, alături cu fraţii de cruce de-ai codrului, întâlnim şi câte o *soră* a acestora, ajunsă cine ştie cum în mijlocul lor, spre a împărtăşi cu dânşii soarta bună ca şi pe cea rea.

---

1. G. D. Teodorescu, *Poezii populare*, p. 499; variantă mai scurtă şi cântece cu aceeaşi temă în G. Bibicescu, *Poezii populare din Transilvania*, p. 8, 411-2 şi 447; la V. Alexandri, balada *Balaurul*.

2. N. Gane, *Aliuţă, Şanta*, Bucureşti, 1916, p. 6.

3. St. O. Iosif, alunecându-ne la vremurile lui Horea, Cloşca şi Crişan, scrie (*Sămănătorul* IV, p. 564).

Străjer străvechiu, şi plin de bărbăţie,
O runul uriaş spre ceruri cată...
La umbra lui, pe-o noapte 'ntunecată,
Trei căpitani şi-au fost jurat frăţie...

Mai târziu, e 1848, când

...tânăr craiu ridică steagul
Şi sub gorun aceleaşi jurăminte
Răsună: „Moarte domnilor nemernici!",

Din vieața haiducească, datina a fost strămutată în câmpul poveştilor:

«Smeul sări înapoi cu groază, apoi îi zise:

— Nea Bogdane, aici e moşia noastră, şi te-a adus Dumnezeu la noi; apoi aide *să ne prindem fraţi până la moarte*; vino să trăeşti cu noi, şi ştiu bine că şi fraţilor mei o să le placă *prietenia ce legăm*»[1].

«Vişin-voinicul e gata să răpuie pe Strâmbă-lemne:

— Nu mă tăià, Vişine,

Că ţi-oiu fi frate
Până la moarte.

Aşà dar se *făcură fraţi* şi plecară amândoi»[2].

Intre fete, fireşte, asemenea prilejuri lipsesc.

Această frăţie având la temelie un fel de paralelism sufletesc şi trupesc, cei ce se *prind fraţi* sunt cam de-o vrâstă; întâlnim totuşi o dată un copil care se prinde frate de cruce cu un cioban în vrâstă[3].

Uneori, ajutorul ce şi-l dau cei ce se *prind fraţi de cruce*, este cu totul lumesc:

Iată un act oltenesc din 1662 care arată cum trei inşi înfrăţesc pe un al patrulea care le sare într'ajutor pentru a-i uşura la răscumpărarea unei moşii primejduite. Drăghici postelnicul cu frate-său Barbu şi vărul lor Mihu, «într'acela noi văzind că ne ia moşiia pre sama lui, şi pofttind a-ş luarea banii dela noi, s[ă] rămăie moşiia pe sama noastră, noi n'am avut puteare să dăm banii toţi, ce *am înfrăţit* pre Pavăl arm[aşul] de au dat berbeci 20 şi oi cu miei 14», rămânând ca să aibă şi el parte din moşie[4].

Astăzi, deseori recunoaştem, că „banul ţine loc de tată şi de mamă", că «fratele» ţi-i «frate, dar brânza-i pe bani». O dată, într'o vreme pe care de multe ori ne-am deprins s'o regretăm numai pentru că a fost, —se judecà altfel, şi tot

1. Marian, *Sărbătorile*, II, p. 87.

2. Fundescu, *Basme*, ş. a. Bucureşti 1897, p. 158.

3. C. Rădulescu-Codin, *Tradiţii şi amintiri istorice*, Bucureşti 1910, p. 38: „Bine, să ne prindem, copile, [îi răspunde ciobanul], dar n'o să râdă lumea când ne-o vedea fraţi? Eu, cogeamite omul şi tu, un copilaş!".—Lumea! Ce ai dumneata cu lumea! Nu ştii că gura lumii numai pământul o astupă? Hai să ne prindem că n'are să-ţi pae rău!„—Haide, dec.—zice ciobanul râzând! Şi s'au prins".

4. Gh. Ghibănescu, *Surete şi izvoade*, VI, p. 91.

ca pe-atunci se judecă şi astăzi în satele noastre. Cu cât jind privesc în jurul lor toţi acei ce n'au fraţi şi surori, gândindu-se la zilele acelea când părinţii «le vor lăsă sănătate» şi se vor duce pe lumea cealaltă! Câte nevoi nu vor năvăli peste aceşti rămaşi ca'n streini, şi de câte ori nu-şi vor întoarce ochii împrejur, spre a zări pe-acel ce le-ar putea sări într'ajutor! Şi încă, lumea aceasta, cu margenile ei hotărîte, este ce este, dar cât de stingher se va simţi pe cealaltă lume, aceea care este fără sfârşit! De aici grija pe aceastǎ lume, ca să-şi facă tovarăş de vieaţă veşnică; cel ce n'are sora, îşi va căută.

Iată pentruce o credinţă bucovineană ne spune că cine are *fraţi de cruce* pe lumea asta, va trăi cu dânşii şi pe cealaltă lume: „la olaltă vor bea în crâşmă"[1]. Surorile de cruce vor fi ca florile, şi necontenit florile acelea se vor plecà unele către altele[2].

Prin jud. Muscel pare a se spune că un flăcău trebue să-şi aibă *neapărat, furtatul* său[3].

Despre latura superstiţioasă a trebuinţei unui frate de cruce vom vorbi mai departe[4].

CAPITOLUL II.

Terminologie.

Inainte de a trece la descrierea felurilelor practici privitoare la consacrarea înnemuririle sufleteşti, intre cari *înfrăţirea* este numai una, să pomenim terminologia acesteia, sub numele căreia le-am adăpostit pe toate.

Fraţi sunt înşii născuţi din acelaş tată şi aceeaşi mamă. Ei îşi mai zic *fraţi buni, fraţi drepţi, fraţi dulci, fraţi de sânge* sau *fraţi primari.*

T. Pamfile

(Va urma)

---

1. E. N. Voronca, *Datine*, p. 1228.

2. *Ibidem.*

3. *Sămănătorul*, V, p. 207. Era el [Dinu], cu Gheorghe al Mântolului, cu Ţolu, cu Chelcea şi cu *furtatu.*

4. Cap. III.

VORBE ADÂNCI

(Unele sunt chiuituri de joc: altele cântece. A se vedea p. 62-3).

1758—1809.

Altă vorbă n'ai ce zice, da la moară n'ai ce duce?

Un cărbune ş'un tăciune, taci băete, nu mai spune.

Iubeşte-mă ţaţo dragă, cât sunt cu cămeşa neagră, că dacă m'oi premeni, şepte fete m'or iubi.

Şepte gâşte potcovite, au plecat să se mărite, şi gânsacul le-a 'ntâlnit, şi, Doamne, rău le-a mai bătut.

Foae verde baraboiu, la viţei copilă hăi! La viţei eu nu m'oi duce, macar lupii să-i mănânce.

Cuculeţ cu pana sură, ce tot cânţi în bătătură dup' Anica lui Furtună?

Mosorel de aţă, te Ileană şi-l înhaţă.

Păsărică, păsărea, spune Mariei să stea, să-i spun şi inima mea.

Sub potcoava cismei mele, —buf, mocane buf,— şede dracu ş'o muere,—buf, mocane buf, şi mă 'nvaţ 'a face rele:

Bine-i şede lelei, frate, cu strae din târg luate; dar mai bine i-ar şedèa, de-ar fi ţesute de ea.

Lelea cu şorţ de matasă, ii bună de preoteasă, pacat că nu ştie-a coasă.

De ciuda barbatului, am să beau a dracului.

Foae verde ş'un dudău, Ileano, de răul tău, mă duc la crâşmă să beu, unde-o fi oca un leu, c'acolo-i sumanu meu.

Lelea cu şorţ de Braşov, ar fi bună după domn; cenuşa-i ajunge 'n horn şi 'n cuptor mâţele dorm.

Uiu, iu, ş'aş bea rachiu, da diseară a cui să fiu? A bădiţei ş'a matale ş'a cui ne-a mai da parale.

Uiu, iu, şi bun rachiu, da diseară a cui să fiu? A celui cu pălărie, că de-aseară mult mă 'nghie.

Nora lui Burlacu, dă 'napoi ca racu, ş'a dat de dracu, că ş'o spart capu.

Colo 'n vale la fântână, două fete spală lână, Cuza le ţine de mână. Colo 'n vale la pârău, două fete spală grâu, Cuza le ţine de brâu.

Rău mă dor șelele, după cel cu zelele.
Rău mă doare capu, după cel cu comanacu.
Măi jidane, barba ta, face dracu badana.
Măi jidane, cap de câne, face dracu mânăstire.
Măi jidane, capu tău, tare-i prost și nătărău.
Vine Moișe dela școală, cată în oală, oala goală, fă pe Rifchi la bulae c'a mâncat zeama de oae.
Drum bun! cararea ca bumbacu, unde-i ajunge să-ți rupi capu.
Hup, zup, zup, *deghè* mă duc, și de slab *aghè* mă trag, după moșu băț mă fac.

Culese dela Ruxanda Costache Chelariu, din Bălțătești, jud. Neamțul.

Smaranda G. Cosmovici.

Cu gându la Maica Domnului, și cu mâna în traista omului (fățarnicul).
Om norocos.. găsește pân'a nu prăpădi omu'. (hoțul).
Unde nu-i frică de bărbat, nu-i rușine nici de sat.
Frate-mi ești, frate să-mi fii, da la noi mai rar să vii.
Mulțămita sacă, nimărui nu-i dragă.
Când îi cioara 'n cheutoare și eu îs în picioare.
Poale până'n călcâi, și minte de loc nu-i.
Barbatu s'a dus să vie, numai acasă să nu fie (unui ulițărnic).
Táceți măi, gura vă meargă, că mie pacea nu mi-i dragă.
Ce de sfadă, pentr'o bardă !... Tata bătrân o pierdut un topor și n'o mai făcut atâta *ciorobol.*
Sfadă fără bataie, ca mâncarea fără sare.
Nuntă fără scripcar și mort fără bociloare, cine-o mai văzut.
De ce are omu patru păreți? Ca să odihnească un drumeț!...
Dă doamne: ploae și vânt și zile de frupt.
Se uită ca vaca din glod. (omul rău).
Sunt patru nebuni pe lumea aceasta: cel ce cinstește crâșmaru, cel ce flueră vântu, cel ce flueră calu la apă, și cel ce caută neamurile în zile de lucru.
Trăește cât stânca lui Irinii.
Are o masă curată, parcă-i puntea lui Miron.
Sârguința țeasă pânza, iară lenea perde vremea.

Nu-i harnic cine munceşte, ci-i harnic cine agoniseşte.
A umblà legând ploile. [de geaba].
Trage săracu şi la vale şi deal ca Duman [adică munceşte mereu, ne-puindu-se de pricină].
Trage săracu ca boul [dem].
Cum nu-i calu ca bou, aşa nu-i ţiganu ca omu.

Jud. Suceava. **Gh. Gh. Cardaş.**

Iar s'o slăbit poşloroncile — îi slab în *poşloronci* — îi slab, nu mai poate nimic.
Poartă slabă minte — nebunatec, zălud; se potriveşte ori-cui.
Tacă-ţi lioapa = taci din gură, nu mai vorbi nimic.
In locu roş — nu se găseşte mai de loc, rar de tot, scump tare.
I s'o învârtit inima = şi-o schimbat gândul, părerile.

Zorleni-Tutova. **M. Lupescu.**

O SAMĂ DE CUVINTE

8047—8095

hololic — în fire, în simţire.., «să-şi vie în *hololic*».
sâmbră = rând. răstimp, la semănături: „Am semănat popuşoi şi mai de vreme şi mai târzii, dar *sâmbra* de la mijloc s'a nimerit mai buni.
halău — călcător de struguri, lin şi uluc la şipot.
mogâldàne = momâi, mai ales prin popuşoi. „Am fost la popuşoi de-am pus nişte mogâldane, că-i prăpădesc cioarele".
algăci! — se strigă cailor, la treer când se întorc împrejurul steajărului (parului din mijloc). «Ho *algăci*, *algăci* cai!», (accentul pe *ă*).
elac — un fel de coş, format la gură din doi drugi de tei, în care se fixază nişte prăştini încovoiate ce-i formează

corpul şi fundul şi cu care se cară paelele ce ies depe arie şi se duc la şură.

esläc = răsadniţă pentru zarzavaturi.

colòc = picior de pasere (când e fript).

harlan = bucaţă.

copàn = bucată.

ciorbalâc = un linguroi mare; stomacul viţei, tăiate, necurăţit încă de pielea dedeasupra, din care se face ciorba de burtă.

a jirui = a se face semn la copaci. (Oltenia).

hujmèle—hujmèli = babe (ştiuleţi mici şi necopţi de popuşoi).

paradaise = patlagele roşii, dumade (Oltenia).

ţambre = bucăţi de lemn cu cari se ghizduesc puţurile.

a ţămbrui = a ghizdui (Prahova).

T. Popovici.

drângànie = boală îndelungată; ce drânganie o fi şi asta de nu-i mai trece, săracu!

ţâromèşte = boleşte într'una, o ţâromeşte, nici că zace, nici că se scoală.

băsălărgit = s'a lărgit prea mult, s'a diformat.

hăbùc = prea ai pus castraveţii deşi, aşa că s'a făcut hăbuc cu dudău cu tot.

măgăoaie = sperietoare în chip de om la cânepă.

coconèaţă = un colac mic ce se coace înainte şi pe care-l mănânci cald.

poropodit = s'a poropodit pe mine aşa din senin, zicându-mi că eu am făcut cutare lucru şi nu l-am făcut bine, certându-mă.

tènchi = n'are parale tènchi, adică de loc.

mozoc = nume de câine; unui copil care e tăcut.

năpiai, năclai = zăpuc tare, de nu poţi merge pe câmp.

nagarà = belea.

pogoniciu, pogonar = cel care ia pogoane, locuri de muncă la altul, ca să i le muncească în bani; pogoniciu — cel cu care bagi în plug să ari, însă el n'are boi, nici plug, aşa că umblă la plug ca să-i ari şi partea lui.

gâldan = lac mare şi adânc.

budulan = firul de ceapă sau de praz ce face sămânţă.

s'au căprit = s'au amestecat; a luat rumân pe ţigancă, ori ţigan rumâncă şi s'au căprit, s'a stricat legea.

stârcit = ciucit jos; şade stârcit pe vine.

chisnav = bolnăvicios.

duhăneală = miros greu şi neplăcut ce iese din gura cuiva.

obricit = oprit cu jurământ de a face ceva; de-o pildă, cutare e obricit şi nu mănânce niciodată Lunea cu dulce, fiindcă i s'a întâmplat o mare nenorocire şi ca să nu mai dea ceva peste el, s'a obricit.

prelucă = un loc strâmt pe unde se poate trece cu înlesnire; când apa îşi face loc de scurgere pe unde n'a mai fost, se zice că şi-a făcut prelucă, şi-a făcut loc de mers.

tohoarcă = coaja dovleacului copt ori fert, după ce i s'a mâncat miezul.

o ţâră = niţel, puţin de tot.

baţal = băţul cu care se bate mingea la «Oină»; ciocănitul ciocanului pe nicovală; când cineva vine şi stă câtva timp de nu mai pleacă, îţi vine cu greu că-l ţii degeaba şi zici atunci ca ţi-a căzut baţal pe cap.

a mătrăşi = a prăpădi, a strica tot pe unde a trecut; măă,, au scăpat ori le-a dat drumul nadins la boi în porumbi, că mi-a mătrăşit tot locul.

cotolean = cotor de cocean verde.

târhot = gunoaie, *dodreanc*, torişte, ce rămâne de la mâncarea vitelor.

ţuhaş = arţăgos, *boţălnic*, care se ţine numai de boaţe.

zăbăuc = zăpăcit.

pocâltit = de foame, s'a pocâltit, nu mai poate răbda.

Voiceşti-Vâlcea. **Ioan N. Popescu.**

CÂNTECE

2480.—Foae verde avrămească
Puică, de dragostea noastră
A crescut un nuc la coastă.
Nuce face, ori nu face,
Dar de loc nu se mai coace.
Ard'o focu 'nstrăinare
Că mi-i plin trupul de-oftare.
Şi ochii de 'ndepărtare.

2481.—Foaie verde ş'o lale,
Când eram la mama mea,
Ori şi cine mă'ntreba:
—„Dar a cui îi fetiţa,
„Că albuţă-i cămeşa,
„Şi rumenă i-i faţă.
„Şi bună i-i inima?
Dar de când m'am măritat

Ori şi cine m'a întreba:
„Da a cui e nevasta,
„Că veştedă i-i faţa,
„Şi negruţă cămeşa ?.

2482.—Foae verdi grâu mărunt,
Am lăsat cu giurământ,
Să-mi faci racla de argint,
Ca să-mi treci pila mormânt.
Să fereşti ţărna 'ntr'o parte
Să vezi oasele 'nşirate;
S'o fereşti di pi obraz,
Să vezi moartea cu necaz...

2483.—Foae verde iarbă grasă,
M'o ajuns un dor di casă,
De copil şi de nevastă,
De dorul dela nevastă,
Să-mi las murgu să mai pască,
Şi eu să mă odihnesc.
Că nevastă mai găsesc,
De dorul dela copil,
Să pun şaua şi să mâi,
Copiii să mi i mângâi.

2484.—Foae verdi grâu mă-
[runt,
Tot pe drum pe lângă drum
Tot pi drum pi lângă gard,
Lumea mă face că-s beat.
Nici prin sat cu oamenii,
Nici pe dial cu epurii.
Că prin sat mă fac curvar,
Şi pe dial mă fac tâlhar,
Nici nu fur, nu curvăresc,
Numai câti-un pui iubesc.
Nici nu fur, nici nu omor,
Nici nu pot trăi uşor,
Cine fură şi omoară
Nu trăeşte'n a lui ţară.

2485.—Frunză verde, fir de
[mac,
Săraca frunza de fag,
Tot îmi spune c'am să fac:
Săraca frunză de nuc,
Tot îmi spune să mă duc:
Săraca frunza de soc,
Tot îmi spune să mă 'ntorc.
Că eu sunt făr'de noroc;
Săraca frunza de tei;
Tot îmi spune c'am să pei.

Aceste cântece le-am auzit dela Ileana lui Ion al Gavriloaii, din satul Broşteni —Suceava.

Gh. Cardaş

2486—Foaie verde de sulie
Ne pornesc la bătălie,
Şi ne plâng surorile,
Pe câmpul cu florile.
—Und'vă duceţi, fraţilor,
Făcăi şi 'nsuraţilor,
Und'vă duceţi voi de-acasă,
Dela plug şi dela coasa ?
—Ne ducem în ţări departe
Să luptăm pe câmp de
[moarte.
Peste dealuri, peste munte,
Zic c'a făcut moartea nuntă
Ne pofteşte şi pe noi
Insuraţi şi văduvoi,
Şi flăcăii mii, de mii,
Să jucăm la nunta ii.

2487.—Toarce furcă și tu fus
ă mă duc la crâșmă'n sus.
Uite dracul cel de fus,
S'a dus la barbat ș'a spus:
—Omule, femeia ta,
Șade'n crâșmă și tot bea
Cu voinici alăturea.

2488.—La crâșmă, la făgădău
Mă 'ntâlnii cu socru-meu,
—Băiete, ia fata mea,
Că-ți dau șase boi cu ea.
—Să-mi dai șase lângă șase,
Fata ta, nu știe-a țase,
Mame i trebuie țăsătoare,
Fata ta'i scurtă'n picioare,
Îi trebuie cataligi
Ca s'ajungă la tălpigi.

Mihail Gr. Stețcu

Portița, jud. Chișinău.

2489.—Foaie verde de dudău,
Lele, bărbățelul tău,
Ologi-l'ar Dumnezeu!
—De cât să mi-l ologească
Mai bine să mi-l orbească,
Că olog șeade la foc
Și vede prin casă tot.

2490.—Și iar verde ș'o lalea,
Vecine, nu știi ceva,
Mi-a bolnăvit nevasta?
—Și iar verde mărăcine,
Ba eu știu, vecine, bine;
Câte leacuri sunt pe lume,
Toate sunt în sân la mine!
Foaie verde și-o cicoară,
'Ncarcă carul de povară
Și pleacă cu el la moară,
Nevestica ți-se scoală!
Carul că mi-l încărcà
Și la moară că plecà;
Nevestica se sculà,
Mâna 'n pulbere băgà,
După el că'mi aruncà,
Și din gură că-i zicea:
—„Du-te,—aleagă-se de tine,
Ca pulberea după câine!
Foicică foaie lată,
Dar'ar Dumnezeu d'o zloată
Să găsești la moară gloată
Să șezi o lună 'nchelată!
Să dea Dumnezeu d'o ploaie,
Grăunțele să'ți înmoaie,
Să umbli după *zăblaie*;
Zăblaie să nu găsești,
Să le-usuci pe *ipingeà*,
Până dracul le-o luà!

2491.—Să fiu câine'n patru
[brânci
De nu te-oi făcea să plângi!
—Și iar verde și-o laleà
Zău să fiu și eu cățeà,
De nu mi te-oi fermeca,
Să umbli pe bătătură
Nebun, cu țigara 'n gură,
Desculț și fără căciulă!

2492.—Foicică de năut,
De 'ți-e bărbatul urât,
Leagă-i un curmeiu de gât,
Și-l scoate Vinerea 'n târg
Și pune prisłav să strige,
Să strige în gura mare:
Hai, la bărbat de vânzare!
Dacă'i vedea și-i vedea,
Mi l-ăi da di *iamauà*[1].
Și vei scapà de beleà
Și ăi venì la neica!

1. De gloabă.

2493. — Şi iar verde arţăraş,
Bată-te crucea de naş,
Cu cine mă cununaşi !
Cu urâtul satului,
La propteaua gardului,
De mănâncă nespălat
Şi se culcă ne 'nchinat !

2494. — Foaie verde sămulastră,
Se mărită Lina noastră,
Foaie verde şi-o laleà,
Lino, nu te mărità,
Că nu ţi-a venit vremea !
Foaie verde bob de linte,
Las' Lina să se mărite,
Să vedem cu ce-oiu luà ;
De-oiu luà mai grozăvioară,
S'o blestem ca ea să moară,
Şi să moară de vărsat,
Să ştiu că io-am blestemat !

2495 — Frunzuliţă ş'un pelin
Voinicel strein,
Mărul dulce 'n drum ;
Cine pe drum trece
Tot sburătoreşte.
Cu bulgări din drum
Ca p'un om strein ;
Tulpioara-i plânge
Cu lacrămi de sânge.
Taci, tulpină, taci,
Că tot tu le faci
Şi bune şi rele
Tot inimei mele !
Voinicel strein,
Strein şi sărac
El când intră 'n sat
De câini 'mi-e lătrat,
De nimeni chemat ;
Unde poposea,
Gazdă nu găsea.
Voinicel bogat
El când mi 'ntră 'n sat,
De toţi mi-e chiemat ;
Unde poposià,
Gazdă îşi găsià,
Lumânare-aprinsă,
Mesişoară'ntin-ă.

2496. — Frunzuliţă osamie,
Mai în jos de Orăştie
Vin doi fraţi din cătănie,
Şi se pun spate la spate.
Se 'ntreabă frate pe frate :
Ce-o să ne facem noi, frate !
Că de când ne-am cătănit,
Boii 'n grajd ne-a 'mbătrânit,
Pluguri ni au ruginit,
Părinţii ne-au putrezit,
Mustăcioara s'a mărit,
Fetiţele ne-au urît !

2497. — Foicică foaie lată,
Murguleţ, coamă rotată,
Ia mai scapă'mi capu-odată,
Că te-oiu băga 'n grajd de piatră
Şi la *iezle* te-oiu legà
Fân şi apă că ţi-oiu da
Orz pisat tot din covată
Apă bună din găleată.

Jud. Ialomiţa.

Dobre V. Ştefănescu.

CRONICA

H. Jarnik, *Zur interpretation von I. Creangă's Harap Alb,* extras din *Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen,* Bd. 177, '8 și '9.— O foarte conștiincioasă lucrare datorită fiului bunului și bătrânului prieten al literaturii noastre populare, d-l Ion Urban Jarnik, în care se înseamnă pe 36 de pagini interpretări la traducerea germană a povestii lui «Harap Alb», făcută în 1910 de d. G. Weigand (Ion Creangă's Harap Alb, herausgegeben, übersetzt und erläutert, von Prof. Dr. G. W., Leipzig).

Considerațiuni asupra textului în general, preced. de acelaș, în aceeași revistă, vol. 135.

S. **Mehedinți,** *Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale* (Discurs de primire la Academia Română) București 1920.

După ce pomenește meritele predecesorului său, D. A. Sturza, d. Mehedinți arată că ceea ce caracterizează pe om în scara ființilor este *munca* și, ca ajutoare, căutate, păstrate și perfecționate, *uneltele* sale. Munca și uneltele sunt singurele criterii de a cântări gradul de *omenie* la care a ajuns un popor, atât pe terenul strict practic, utilitar, cât și pe cel al manifestărilor sufletești. D. Mehedinți vorbește apoi de ritmul muncei, ca punct de plecare al *muzicei* și apoi de legătura dintre muncă și muzică din punct de vedere al sporului (de pomenit cântecele la clăcile și șezătorile noastre). După d-sa, instrumentele muzicale ca formă și funcțiune au o origină în unelte (toba-piuă; scripca arc); că dantul este o muncă imitativă, ca și corul. Artele plastice ca și științele izvorăsc din muncă. Ca ilustrația, pentru deslegarea chestiunilor etnografice, d. Mehedinți iea *doina* în care vede un suflet al ciobanului nostru,—înțelegând prin doină cântarea scurtă, ca melodie și măsură, pe care a auzit uneori sub această etichetă.

Limpedele etnograf, încheie cuvântarea sa prin sfatul ca iubitorii de știință să culeagă toate uneltele muncii românești însoțindu-le peste tot de modul lor de folosință.

Ideile acestei cuvântări se vor afla într'o lucrare care va apare, precum și în una din proaspete le lucrări ale autorului.

*

Am dori să știm, pentru părțile de șes ale Olteniei și Munteniei, ce sunt *fiarele* sau *vergele coșului?* Ar fi bine ca lămuririle ce ni se vor trimite, să fie însoțite de un desemn.

T. P.

TIPOGRAFIA CONSTANTIN D. LUPAȘCU.—BARLAD

Anul XIII. No. 9—10. Septembrie-Octombrie, 1920

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE O DATA PE LUNA

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului	In ţară 15 lei In străinătate 20 „	T. POPOVICI Zorleni-Tutova

CUVANT

Rostit în sara zilei de 3 Octombrie în Orfelinatul agricol „Ferdinand", din Zorleni-Tutova cu prilejul retragerii domnului **Mihai Lupescu**, din fruntea acestui aşezământ.

Iubite prieten şi tovarăş,

Alţii, înnaintea mea, cu vorbe mai cuprinzătoare şi mai alese, ţi-au rânduit cununa binecuvântată pentru munca dumitale pe tărâmul şcolii. Florile acestei cununi ţi le-ai îngrijit singur, cu răbdare şi stăruinţă, în acest ogor pe care astăzi îl treci în grija altuia, sub ochii întâmplători ai unor prieteni ca noi, cari astăzi ne aflăm strânşi în preajma dumitale. Sunt flori crescute aici, lângă zidurile acestui aşezământ domnesc; sămânţa lor însă, ne-ai adus-o din depărtatele ţinuturi sucevene, curată şi frumoasă, după ce-ai ales-o şi-ai încercat-o ani de-a rândul în ţarinele proaspăt-desfundate prin râvna tinereţii.

De bună samă, dumneata ştii mai bine decât noi toţi aceea ce pretutindeni ai desăvârşit, ca unul pe care munca şi vederea limpede a ţelului nu te-au spăimântat nici odată. Chiar dacă noi cu toţii am fi încărcat acum umerii dumitale cu un prisos de răsplată, sunt încredinţat că dumneata nu ţi-ai fi oprit dintrânsul decât aceea ce-ţi venià pe drept. Pentru acest cuvânt, cred zadarnic să-ţi pomenesc eu aceea ce-ai adus într'o tovărăşie neturburată de 14 ani, la alcătuirea cărţilor pe cari împreună le-am dat poporului. şi mai ales, la îngrijirea Revistei *Ion Creangă*, aflată astăzi în al 13-lea an al vieţii sale; voi spune numai că în 1908, când apărea întâiul ei număr, *Mihai Lupescu* erà acela care cu

16 ani mai înainte, ajutase cu unul din cei doi bani ai săi şi muncise atâta pentru întemeerea şi publicarea *Şezătoarei* din Folticeni, sora mai mare a revistei pe care acum o trece de asemeni în grija urmaşului dumisale de aici.

Scump şi drag prieten şi tovarăş, când astăzi te aşezăm în jăţul bătrâneţelor dumitale, în mijlocul unui belşug de voie bună şi încă a unui mai mare belşug de tristeţă, îngădueşte-mi ca în numele celor ce-au ostenit alături de dumneata în preajma revistei *Ion Creangă* să-ţi aduc întăi mărturisirea celei mai calde mulţămiri şi celei mai depline recunoştinţe, iar apoi să-ţi fac urarea aceasta: îndepărtându-te trupeşte din locul de muncă vecin cu noi, să ţi depeni în deplină sănătate şi bună petrecere anii cuveniţi odihnei; să ne fii şi să te ştim în căminul dumit le din Bogdăneştii Sucevei ca acea toamnă târzie, care înfruntă brumile şi-şi deschide în ramuri cu frunze de aramă, neaşteptatele, curatele şi plăpândele sale flori... Să ne rămâi îndelungat ca o înflorită toamnă târzie. Nu gândi nici o dată că vei aduce astfel ruşine atâtor primăveri uscate şi stârpe, câtă vreme avem încă nevoe de înfruntările bătrânilor!

Dumitale, şi tovărăşei dumitale de viaţă, strig iarăş: drum bun, şi s'auzim numai de bine!

Tudor Pamfile

Redactorul Revistei „Ion Creangă"

Frăţia de cruce şi alte îndrumări sufleteşti.

CAPITOLUL II.

— Urmare —

Fraţii din aceeaşi mamă, dar cu tata deosebit, precum şi cei din acelaş tată, dar cu mamă deosebită, îşi zic fraţi *vitregi* sau *maşteri*. Prin extindere, se dă titlu de *frate* şi bunului prieten, căruia unul i se adresează cu „frate N", «al dumitale ca un frate», „ca un *frate mai mic*"; cei ce vieţuesc la olaltă, ca şi cei ce se cred apropiaţi sufleteşte, îşi zic

iarăş fraţi: „*fraţi întru Hristos*" îşi vor zice clericii, iar mirenii îşi vor spune după lexicul strein, *confraţi*[1].

Aceştia toţi vor fi unul pentru altul şi *frăţior*, *frăţic*, *frăluţ*, *frălic* *frăţân*, *frăţin*, *frăţişior*, *frăţiuc*, *frăţiuc*, *frăţiuluc*, *frăţiuţel* şi *frăţiuţ*

Legământul lor sufletesc, real, dorit sau închipuit, care nu s'a consacrat printr'o practică rituală va fi *frăţia*[2], nume prin care se înţelegea mai de mult în Transilvania însăşi *rudenia*, şi mai rar *frăţimea*.

Mai întâlnim apoi şi aceşti fraţi:

Fratele de mână este numele vornicului care slujeşte pe mireasă în timpul nunţii.

Fratele de mire, *fratele de mireasă* sunt vorniceii sau chemătorii la nuntă.

Fraţi sufleteşti, copii botezaţi în aceeaşi apă[3], cari au acelaş naş, sau aceeaşi moaşă[5]; cei botezaţi în aceeaşi apă se numesc şi *fraţi de botez*[6]. Prin Bucovina, se numesc astfel copiii cari au acelaş naş. *Fraţi de cruce* sau *fârtaţi*, sing *fârtat*, se socotesc între dânşii, copilul botezat cu copilul naşului său, sau copiii cu acelaş nume.

Fraţii de lapte sunt fraţii cari au supt la aceeaşi doică sau mancă.

Sorile sau *surorile* îşi zic *surorèle*, *surioare* şi *soruţe*.

Când doi sau mai mulţi fac legământul de frate, se zice *se prind*, *se pun*, *se leagă*, *se fac*, sau *se jură fraţi*, sau *fraţi de cruce*, se *frăţesc* sau *se înfrăţesc*. In deosebi, aceştia îşi zic *fraţi*, *fârtaţi*[8], *fârtaţi*, *fuitaţi*[9], *frăţiori*, *fraţi de cruce*, *fraţi din dragoste*.

---

1. Pentru accepţiunile *frate*, *tată*, şi *mamă* ca titluri reverenţioase între feţele bisericeşti şi între vechii boeri, a se vedea N. Docan in *Arhiva*, XI, p. 426 7.
2. N. Iorga, *Studii şi doc*, XIII, p. 243.
3. *Dicţionarul limbei române*, sub *frate*.
4. Marian, *Naşterea*, p. 182.
5. Culegere din Ţepu-Tecuciu.
6. Marian, *Naşterea*, p. 181-2; Gorovei, *Superstiţii şi credinţe* p. 161: Şi „cei ce se lau într'o *lăutoare* se văd pe lumea cealaltă", deci se socotesc ca fraţi.
7. Voronca, *Datinele şi credinţele poporului român*, p. 1134.
8. Marian, *Sărbătorile*, III, p. 190.
9. Rev. *Sămănătorul*, IV, p. 236, 238 şi V, p. 204.

Fetele îşi vor zice *surori, soruici, surate, sori, surori de cruce, verişoare* sau *mălcuțe*[1].

Feciorii îşi vor mai zice *veri*, iar fetele *vere, văruice* sau *verişoare*.

Datina se cheamă *înfrățire, înfrățățire, înfârtățire, înfârtăție, frăție* sau *frățietate de cruce*,[2] şi: *însurățire, însurăție, însorotit*, sau *mălcuțare*[3].

Prin Hațeg avem *fratele jurat* sau *sora jurată*, prinşi în locul răposaților lunateci; prin extindere, datina apropie şi pe *tatăl jurat* şi *mama jurată*, în locul tatălui său mamei moarte[4].

CAPITOLUL III.

Frați ziuatici şi lunatici.

Am făcut în ca izvodul trebuințelor cari fac pe om să-şi apropie «un frate» sufletesc, lăsând de oparte latura superstițioasă şi anume credința Românilor din multe părți, care cere înfrățirea sau însurățirea, ca o nevoe pentru înlocuirea unui frate sau soră zăuatecă sau lunatecă, după moarte.

Doi frați sau surori, se zic *ziuateci*[5] sau *zilateci* când sunt născuți în aceeaşi zi a lunei,—fireşte că în ani deosebiți; de pildă dacă la 20 Maiu 1883 s'a născut Ion iar la 20 Iunie 1885 s'a născut Sanda, Ion şi Sanda sunt ziuateci.

Ziuateci se mai numesc,—mai rar însă,—şi frații născuți în aceeaşi zi din săptămână:

---

1. Numele zilei când se prind: *mălcăldu, mălcălda*.

2. I. Slavici, *Din Bătrâni*, Buc. 1916, p. 138.

3. *Noua Revistă Română*, VIII, No. 6.

4. O Densuşeanu, *Graiul din Țara Hațegului*, p. 96.

5. *Ion Creangă*, VII, p. 26.—Cred. o greşală de tipar, prin confundarea lui *u* cu *n*, când cetim în Gorovei, *Credințe*, p. 383: «Doi copii născuți în aceiaş zi sunt *zănateci*» — cuvânt care are alt înțeles.—Cred. Rom. din Principele Ferdinand, jud. Teleorman, împărt. de păr. Pl. A. Dragbici: «Doi prunci născuți în aceeaşi zi nu pot să trăiască: sau moare unul din ei, sau amândoi».

Lunatec vor fi fraţii cari se nasc în aceeaşi lună. De pildă, dacă Toma s'a născut în Septembrie 1884 şi Gheorghe în Septemvrie 1887, Toma şi Gheorghe sunt lunatici.

Imprejurul fraţilor ziuatici şi lunatici găsim mai multe datini întemeiate toate pe credinţa într'o unitate sufletească a celor doi; această unitate, după moartea unuia, nu se mai poate nici păstra de la sine şi nici întregi iarăş dela sine, fără îndeplinirea unor ritualuri.

Astfel:

Dintre doi fraţi lunatici, unul trebue să moară, lucru care atrage după sine şi moartea celuilalt. Ca să nu se întâmple una ca aceasta, cei doi fraţi trebuesc *deslăcuţi* [1].

Când moartea unuia din cei doi fraţi nu s'a putut împiedecă, lucrul acesta trebue făcut neapărat pentru cel rămas.

Dar nu numai prin moartea unuia se primejdueşte viaţa celui rămas, ci şi atunci când sufleteşte, unul dintre fraţi trece într'o stare deosebită, când se desprinde de celalt, cum este cazul când îşi serbează nunta. Când un frate lunatec se căsătoreşte, celalt frate *trebue scos din fiare*. Cea mai mică primejdie pentru fratele căruia nu i se face acest lucru, este îmbolnăvirea [2].

Prin jud. Covurlui, în ziua cununiei unui frate lunatec celalt trebue să stea cu *fiarăle* în picioare, ca să nu innebunească [3].

La moartea unui frate lunatec, prin jud. Tecuciu, celalt frate este dus undeva, pus în *fiare* şi păzit, ca să nu vină şi să şi vadă fratele răposat: dacă acest lucru totuş s'ar întâmpla, moare şi fratele rămas [4].

Prin jud. Dolj, dacă un mort este ziuatec sau lunateci

1. Culegere din jud. Bacău.

2. *Ion Creangă*, VII, p. 26: «Când doi fraţi sunt ziuatici sau lunateci, când se cunună unul, trebue scoşi din fiare, ca să nu fie împiedecaţi. Lucrul acesta se face şi cu *mirele* sau *mireasa* lunatecă. In jud. Tecuciu, se împiedică mireasa, şi se ţine până'n s'inţitul soarelui, când vin vornicul şi mirele de-o despiedică. Dacă nu se urmează astfel, mirele n'are parte de mireasă.

3. *Ibidem*, IV, p. 21.

4. Culegere din Ţepu jud. Tecuciu. — Gorovei, *Credinţe*, p. 170: «Când doi fraţi sunt lunateci, şi unul moare, îl pune pe cel rămas în fiare, pentru ca şi el să nu moară».

cu un frate viu, *îi scot din fiare*. Scoaterea se face astfel: îl leagă cu *fiarele cailor* sau *ale coşului*, [1] pe mort şi pe viu, de picioare, închide fiarele şi apoi le deschide de trei ori. Ş'atunci e scos din fiare, adică cel viu este scăpat de primejdie de a muri după frate-său. Dacă s'a uitat a-i scoate din fiare, până nu l-ar îngropa, îi scot peste mormânt sau chiar îl desgroapă pe mort, fie cât de târziu, numai să se facă această scoatere din fiare.

Prin jud. Brăila, pentru a nu muri şi fratele rămas după cel lunatec sau spre a nu i se întâmpla o mare cumpănă [2] se pun cei doi fraţi în fiare, legându-se şi încuindu-se un picor al unuia, cu piciorul celuilalt; lucrul acesta, se pare că-l face, pentru un băiat: o fată, şi pentru o fată: un băiat, cari rămân ca *tovarăşi*,—înlocuind pe răposat. Încuiarea şi descuerea se face de trei ori[3].

La Românii macedoneni, dacă moare un frate născut în aceeaşi lună cu altul, rămas în viaţă, care trebue să fie faţă la înmormântare, îşi pune în brâu o *cheie* pe care o poartă apoi patru zile [4].

Prin alte părţi, la înmormântarea lunatecului, a cărui soră sau frate trăeşte, «se dă cu *puşca*» de-asupra momântului. «Aceasta se face, ca să nu se ivească vre-o vrajbă pe cealaltă lume între fraţi» [5].

Toate aceste datini au de scop să aducă pe acel rămas în însuşirile unei fiinţe de sine stătătoare după ce o jumătate din sufletul său a murit, a fost îngropată, şi de unde, sub diferite chipuri, poate reveni ca să primejduiască cea laltă jumătatea care se socoteşte nedespărţită.

---

1. Gorovei, *op. cit.*, p. 383 cred. din jud. Vâlcea: Aceştia, când se căsătoresc, sau moare vreunul, celalt se leagă în *fiarele dela coş*.

2. Prin Ţepu, jud. Tecuciu, se crede că *gemenii* nu trăesc; dacă moare unul, moare şi celalt.

3. *Ion Creangă*, VI, p. 211.

4. Cosmulei, *Datine şi cred. maced.*, p. 37.

5. T. Burada, *Dat. pop. rom. la înmorm*, Iaşi 1882 p. 89.

CAPITOLUL IV.

Desfacerea frăţiei fraţilor lunateci sau ziuateci şi prinderea altui frate în locul celui răposat. Tată-jurat, mamă-jurată.

Am pomenit în capitolul precedent că cea mai obişnuită pricină care aduce o înfrăţire este moartea unui *frate ziuatec* sau *lunatec*; fratele sau sora rămasă, ca să poată trăi, uneori trebuesc dezlegaţi, şi câteva din practicile rituale le-am pomenit; mai adese ori însă, ca să poată supravieţui răposatului, trebue să-şi prindă alt frate sau altă soră, după ce s'a îndeplinit desfacerea vechei frăţii.

Mai întâi să pomenim desfacerea acestor frăţii cât timp fraţii sunt încă vii, şi înlocuirea ei cu alte două frăţii.

Prin jud. R.-Sărat se ia o *lăscaie*, se taie în două cu barda ori cu un cuţit pe *pragul* uşii şi fiecare frate lunatec înghite câte o jumătate. Din acel moment, frăţia veche nu mai este.

Alte ori, cei doi fraţi vii se împiedică într'o pereche de *fiare*, unul c'un picior şi celalt cu celalt picior şi apoi un al treilea, un copil strein, care va fi cu fiecare frate de cruce, îi va despiedecă.

Dar desfacerea cu temeiu a frăţiei şi prinderea unei alte frăţii se face când unul din lunateci moare. Fratele nou scoate pe cel lunatic din groapă şi îşi aşază unul din picioare'e sale în sicriul răposatului pe când lunatecul rămas îl întreabă:

— Te faci frate cu mine?

— Mă fac frate cu tine! — răspunde fratele nou.

— Eşti frate cu mine până la moarte?

— Sunt frate cu tine până la moarte.

— Te lepezi de mort şi te legi de mine?

— Mă lepăd de mort şi mă leg de tine

Aceste întrebări şi răspunsuri urmează de două ori[1].

Prin jud. Buzău, „după ce s'a dat drumul sicriului în groapă, fratele său sora copilului mort se scoboară în groapă pe secriu iar celalt copil îl rădică din groapă, şi punându-se faţă în faţă, apucă un *colac*, unul cu o mână şi celalt cu

---

1. Impărt. de d-l I. C. Petrescu, com. Mărgăriteşti.

alta şi-l frâng în două; după aceea se sărută şi astfel se fac *fraţi de cruce*"[1].

Prin jud. Gorj, «dacă mortul e lunatec cu un frate rămas în vieaţă, înainte de punerea în mormânt se bagă în *fiare* mortul cu cel viu astfel: se leagă un capăt al fiarelor de piciorul drept al mortului, iar de celălt, piciorul celui viu, de unde cel viu e scos de un alt om care i va fi *frate până la moarte*, în locul celui mort, pronunţând aceste cuvinte:

— Te lapezi de frate-tău?

— Mă lapăd.

— Te prinzi frate cu mine până la moarte?

— Mă prind!

Aceste cuvinte se zic de trei ori. Apoi descue fiarele, socotindu-se fraţi până la moarte.

Iar dacă nu vor face astfel, au credinţă că până la o jumătate sau un an cel mult, mor şi ei"[2].

---

1. Marian, *Inmormântarea la Români*, p. 359.

2. Ec. I. Constantinescu, *Monografia comunii Brăneşti, jud. Gorj*, Tg.-Jiu, 1914 p. 136.—Cred. Rom. din com. Boureni, jud. Dolj, împărt. de d-l N. I. Dumitraşcu: «Dacă cineva din fraţi sau *rudenii* este născut în acelaşi lună sau zi cu *mortul*, sunt lunateci sau zănateci şi atunci trebue scoşi din fiare. La mormânt se încuie *fiarele cu care se împiedică copii* de piciorul mortului şi celui lunatec sau zănatec cu el. Se chiamă o rudă cu cheea fiarelor, care zice aceluia de trei ori vorbele:

— Imi eşti frate până la moarte, să te scot din fiare?

Acela îi răspunde:

— Iţi sunt!

Apoi descuie fiarele. Şi astfel este scos cel viu cu cel mort din fiare!».

Cred. Rom. din com. Catane, ace'aş judeţ, împărt. de d-l Şt. Şt. Tuţescu: «La *nuntă* ca şi la *moarte*, se scot din fiare ăi de sunt lunateci, născuţi în acea lună, bine înţeles numai cei dintr'o familie, căci dacă nu se scot din fiare, *se îmbolnăvesc* şi chiar mor. Pe copil îl scoate din fiare o *fată*; pe fată, un *băiat*. Bagă fata sau băiatul *străini* pe ăi lunateci în fiare, pe unul de un picior şi pe ălălalt de alt picior, apoi zice *ginere'ui* sau ălui viu de e lunatec cu mortul:

— Imi eşti frate până la moarte, să te scot din fiare?

Răspunde:

— Sunt!

Se zice de trei ori. Fata e datoare să facă ce'ui ce a scos-o din fiare: *ciorapi*, ş. a.; băiatul, să-i cumpere ceva. Legământul acesta,—*frăţia de cruce*,—e pe vecie».

Cu alte amănunte, urmărim datina în jud. Olt, Teleorman și Vlașca.

Prin jud. Olt, fratele mortului lunatec se pune în *fiare* și se prinde *frate de cruce* cu un altul, așezându-se pe marginea mormântului și rupând o *furcă de strâns fân*, pe care unul o apucă de un corn și celalt de altul[1].

Furca, de bună samă, însamnă *sufletul* celor doi frați, în ce'e două trupuri.

Prin jud. Teleorman, datina urmează numai când răposatul este *strigoiu* și are frate lunatec sau ziuatec:

«Se așează coșciugul *(tronul)* cu mortul în el pe *pragul casei* cel mai dinafară. Intr'un *lanț de fer*, de obiceiu *verigele coșului*, se leagă piciorul drept al mortului cu piciorul fratelui sau surorii sale ziuatece sau lunatece, și se închid capetele lanțului cu un lacăt. Alticineva, *strein* de-al casei și de sex contrar cu cel viu, întreabă:

— 'Mi-ești frate (sau soră) până la moarte, ca să te scot din fiare?

— Iți sunt! —răspunde cel cu piciorul în lanț.

Așà se întreabă și se răspunde de trei ori. După al treilea răspuns, se deschide lacătul și cel scos din fiare rămâne în casă.

Li se dă apoi o *furcuță* de lemn, tăiată atunci din vr'un pom ca s'o rupă. Peste prag,—unul afară și altul înăuntru—despică furcuța care este semnul înfrățirii lor până la moarte nepulându-se luà unul pe altul de bărbat și soție. In urmă se ridică îndată răposatul și e pornit la biserică în cântecele preotului.

Scosul din fiară se obișnuește și la *căsătorie*, când ginerile sau mireasa sunt ziuateci sau lunateci cu frații sau surorile lor respective. Se urmează aceiași rânduială pe pragul casei. Cel scos din fiare, atât la nuntă cât și la moarte, rămâne în casă toată ziua. Totuși, pentru că e un ceremonial copilăros și plicticsitor, când sunt în cauză prunci de câte un an, în multe părți *se cetește de preot deslegarea*, sau acasă, sau la biserică. Una din două trebue însă să se facă de oarece moare cel care nu e scos din fiare»[2].

1. Marian, *Inmormântarea la Români*, p. 360.
2. *Ion Creangă*, V, p. 243.

Pentru județul Vlașca avem mărturiile unui preot care oficiase înmormântarea:

«Cadavrul era descoperit [lângă mormânt, după cetirea prohodului]. Se aduse niște *lanțuri* cu cari se împiedecau caii și se împiedecă moarta la ambele picioare iar cu alte lanțuri, ce erau în legătură cu lanțurile dela moartă, fu împiedecat un frate [lunatec] al moartei. Aceste lanțuri se încuiară la un picior cu lacăt de către un copil care sta cu cheia lacătului în mână. In aceste momente domnià o tăcere adevărat mormântală.... Deodată se aude o voce răgușită în mijlocul acestei tăceri și tot deodată apare... o babă... zicând către fratele moartei:

— Te lepezi de sora ta, să te faci frate cu Neagu? Neagu era bătatul ce ținea cheea lăcatului:

Fratele moartei răspunse solemn:

— Mă lepăd!

Acest dialog urmă până de 3 ori în urma căruia apoi Neagu descuiă lacătul și descatenă atât pe cel viu cât și pe moartă...»[1].

Pentru unele părți din Banat «persoana adoptată ca frate între cel viu și cel mort leagă cu un *lănțușor* pe fratesău cel viu de *mâna* dreaptă iar cu celalt capăt de lanț leagă mortul de mâna stângă unde pune o lacătă și o încuie cu cheea. Astfel legat stă fratele cel viu până s'a gătat cu ceremonialul... După ce s'a gătat cu tot ceremonialul fratele adoptat descuie lacăta, trage lanțul jos și deslegând pe fratele cel viu, aruncă lănțușorul într'o depărtare anumită zicând:

Doamne ajută, Sântă Marie,
De bine și sănătate să fie.
Cum am lepădat eu lanțul,
Așa să fie lepătat,
Lepădat
Și depărtat,
Și lunatecul

1. Rev. *Casa Rurală*, III (1895) p. 188: „Copiii unui părinte ce sunt născuți în aceeași lună *și aceeași zi*, zice poporul că sunt *lunateci*, și dacă se întâmplă să moară unul din ei, la înmormântare, dacă nu i se face, ce'e ce ai văzut, poporul crede că cel mort se face *strigoiu* și neintârziat vine și omoară pe toți cei din casă".

Sau zilaticul
De la fratele meu N...]

Şi după ce a rostit cuvintele acestea, fratele adoptat îmbrăţişează şi sărută pre fratele viu al celui repausat»[1].

Pentru Ţara-Haţegului avem, în transcripţie literară, următorul text care începe cu arătarea ritualului pentru *tată-jurat*:

«*Tată jurat*—povesteşte cineva—e când moare la cineva şi prinde peste groapă un alt tată, ca să fie bine, să nu moară care rămâne, copiii. Se înţeleg de mai înainte neamurile că pe cine să prindă tată. La groapă copiii stau toţi de o lature şi tatăl jurat stă dincolo ş'apoi rup un *colac*, şi jumătate rămâne la tatăl jurat şi jumătate la copii. Se prinde şi *mamă jurată*, ca cum prinzi tată, dacă moare mama; prinde pe cine le place. Dacă moare frate, ori soră, prinde frate ori soră peste groapă. Se chiamă *frate jurat* ori *soră jurată*. Asta se face dacă *se tâmplă* ca ăl care moare să fie zilatic ori lunatic, născut tot dintr'o lună şi dintr'o zi cu ăl de rămâne,—într'o Joi, într'o Marţi, cum se *zgodeşte*. Eu încă am avut un copil la Stretenie şi într'o Joi, şi după ala am avut fata pe care o am, şi tot în luna aceia şi iar într'o Joi. Ala a murit şi fata a prins frate jurat pe crâsnic; pe ăla l-am poftit, şi-a fost de măsură la copilul meu»[2].

CAPITOLUL V.

Ritualul înfrăţirei.

Trecem la ritualurile înfrăţirei.

Intâi, pomenim *amestecul* şi *suptul sângelui*.

„*Tâlharii* cei mari se făceau *fraţi de cruce* îndeolaltă, pentru a-şi fi cu credinţă unul la altul, pentru a-şi ţine *dreptatea*. Se tăiau la *braţul drept*, în cruce, şi-şi sugeau sângele, jurându-şi credinţă până la moarte»[3] «Printe copii,

1. Marian, *Sărbătorile la Români*, III, p. 195-6.
2. O. Deusuşianu, *Graiul din Ţara Haţegului*, Buc. 1915, p. 96.
3. E. N. Voronca, *Datinile şi cred. pop. rom.*, p. 533.—Pentru jud. Suceava pomenim că tăetura se face tot la braţul drept, la încheetura mânii, în faţă, şi tot cruciş, cu cuţitul (împărt. de d-l Const. Chiriloanu com. Broşteni).

și acum a rămas obiceiul de a se face frați de cruce împungându-și *degetul cel mic* de la mâna dreaptă și sugându și sângele, sau scriindu-și cu sângele cela pe hârtie, prietenie și iubire eternă» [1].

Datina o pomenește și Vlahuță, arătând însă că tăerea se face la brațul stâng: «Vasile zice:—hai, măi Ioane și ne-om prinde frați de cruce!—Hai! zic și eu! Și scoate el birceagul din cingătoare, și-l acot și eu, suflecăm mâneca la brațul stâng și ne facem o crestătură în cruce... colea sus... nici nu se mai cunoaște semnul...și doar a ieșit așa, ca o gămălie de chibrit, o picătură de sânge, și Vasile a pus gura și-a supt-o dela mine—și eu dela el, și ne-am jurat de trei ori să rămânem frați până la moarte, și apoi ne-am luat de mână și am venit așà, încet fără să vorbim până acasă. Și n'am spus nimănui de asta..., da oamenii știau, pentru că trăiam... mai bine decât *frații de sânge* [2].

Prin satele de pe Crișul-alb, frații și surorile de cruce și înțeapă la *degetul cel mic* cu un *spine* și apoi își sug sângele unui altuia [3].

2. Al doilea mijloc de înfrățire este *jurământul pe arme*; îl vom întâlni, prin urmare mai ales în viața haiducească: «Doisprezece tovarăși [haiduci cu toți], frați de cruce, fugiți dela coarnele plugului se adunară în jurul [noului [căpitan] și încrucișându-și fierul *cuțitelor* îi jurară credință și ascultare fără margini, cu drept de viață și de moarte asupra lor [4]. Avem aici și o înnoire a jurământului de frăție.

3. *Jurământul pe cruce, pe pâne și pe sare*. Intâia mărturie ne vine dela un călător străin: Contele de Lagarde

---

1. Voronca, *ibid*, cf. și p. 1142.—T. Burada, *Inmormântarea* p. 40. «prin părțile de munte se sapă într'o *stâncă o cruce*, pe care cei ce vor să se prindă frați de cruce o sărută, apoi își fac la mâna dreaptă o tăetură și amestecă sângele lor; și astfel se fac frați de cruce. Această datină veche îi leagă a-și da viața unul pentru altul».

2. După Gh. Ceaușanu, *Superstițiile pop. rom.* p. 165-6.

3. Marian; *Sărbătorile*, II, p. 85.

4. N. Gane, *Aiuța, Șania*, Buc., 1916 p. 6. — *Ibid.*, p. 16: «...să-l alegem pe dânsul de căpitan.—Pe mine?—Pe tine!—Jurați, zise Duman scoțînd *cuțitul* din teacă.—Jurăm! răspunseră ceilalți, încrucișând cuțitele cu el».

povesteşte despre înfăţirea sa în 1824 la Braşov, cu marele logofăt Dudescu. „Când după masă făcurăm, eu şi marele logofăt, învoiala cu surugii, logofătul îmi zise: Călătorim de şase zile împreună şi alte cinsprezece vor trece fără ca să ne despărţim. Să facem, dacă vrai, aşà cum ne învaţă o veche datină românească, făcându-ne fraţi de cruce! Îndată logofătul puse într'un vas o cruciuliţă de ivoriu pe care o purta totdeauna la sine, adăugă pâne, sare, şi-apoi îmi zise: Zi după mine: Pe cruce, pe pită, pe sare, ne jurăm să fim fraţi şi să ne ajutăm în toate împrejurările!»[1].

Peste munţi, prinderea frăţiei se face pe *pâne* şi pe *sare* şi jurământul este acesta:

Eu ţi-oiu fi frate
Până la moarte.
M'oiu lăsà de pâne
Şi de sare, mai bine,
De cât să mă las de tine!

După rostirea jurământului dau mâna şi frăţia este încheiată [2].

4. Amestecul sângelui, schimb de arme şi jurământ:

Ion Ghica într'una din scrisorile sale către V. Alexandri, pomeneşte această datină zicând: «La noi,..., acei care se prindeau fraţi de cruce, mergeau în biserică, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, 'şi acolo, la uşa altarului, se *înţepau cu un ac la braţ* până scotea o picătură de sânge pe care celalt o luà cu limba, schimbau *armele* unul cu altul şi pronunţau cuvintele: «viaţa ta e a mea!»[3].

5. *Jurământul în biserică şi dăruirea reciprocă*, o întâlnim mai ales în documente. Datina, sub această înfăţişare va fi avut o bună primire din partea bisericei, care tocmai are de scop de a strânge legăturile dintre oameni până la ceva mai mult decât o frăţie, precum scrie dіacul din porunca Domnului, la 1645: «Chiriac Postelnicul se gândi la sufletul său precum se cuvine tuturor pravoslavnicilor creştini după spusele evangheliei, a iubi pe aproapele lui ca pe sine însuş, de oarece întru unul suntem botezaţi şi

---

1. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 287; text francez; cf. Haşdeu, *Oltenestele*, Craiova 1884, p. 83-4.
2. Marian, *Sărbătorile*, II, p. 85.
3. *Biblioteca pentru toţi*, no. 224-5, p. 115.

prin urmare *frați creștinești* suntem. Din această pricină și Chiririac postelnicul înțelegând în toate cele ce sunt scrise în sfânta scriptură că cel ce va luà crucea și va veni după mine acela este vrednic de mine, a făcut postelnicul legătură de frăție cu boerul Domniei mele Constantin Clucerul ca să fie *frați de suflet* nedespărțiți»[1].

Intâia pomenire documentară o avem din 1487; dacă actul va fi bine cetit; vom da-o mai departe, la cap. VI. A doua o avem din 1526: Horvat logofătul se înfrățește cu sluga sa Nan pitarul [2].

Al treilea act, din 1537, pomenește *frăția* dintre Lăudat paharnicul de o parte, iar de alta Vlaicu pârcălabul nepotu-său Stanciu slugerul cu jupâneasa lui Vișa [3].

Tot cam pe atunci se face o altă înfrățire pe care o întărește Mircea-Vodă la 1549: «iar Oprea [fratele lui Rădoi] a așezat și a înfrățit pe Nanu, cu fiii ei pe partea ei de moșie, pe jumătate, în Strâmba, și în Lov, iar Nanul a dat Oprii 500 aspri gata; și în cât s'au înfrățit înaintea lui Radu-Voevod care a pierit la Râmnic». Intăritura mai scrie: „și iar, lui Pătru cu fiii lui, să le fie moșie din partea *fratelui* său Vasilu, moșie de 200 aspri pentru că a plătit-o de bir cu 200 aspri gata, și partea *fratelui* Ion pentru că a scos-o de la bir cu 35 aspri"[4].

Din 1569: «Din mila lui Dumnezeu Io Alexandru Voevod și Domn a toată țara Ungro-Vlahiei... dă Domnia mea această poruncă a Domniei mele slugii Domniei mele, Necula, cu fiii câți lui Dumnezeu îi va dărui, ca să-i fie lui dreaptă partea Badei toată câtă i se va alege de pretutindeni, căci i-a fost lui Badea dreaptă ocină și moșie, iar după aceea a venit singur înaintea Domniei mele cum că *s'a înfrățit cu Nicula* și i-a fost dat Badea [lui] Nicula toată cea de mai sus zisă ocină. Și au fost mers în *sfânta biserică* și *au fost pus mânile pe sfânta evanghelie* și *s'au pus jurământ ca să fie ei doi frați nedespărțiți în veci.* Și încă i-a mai dăruit și dat Neculei mai sus zisa ocină în credința

1. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 284.—*Arhiva ist.*, I, p. 29, publică un act de *înfrățire religioasă între mânăstirea Bisericani și o altă mânăstire* de sub Ceahlău.

2. *Monitorul oficial* din 18 Sept. 1892.

3. C. Giurescu, *Legătura lui Mihai Viteazu*. p, 16

4. Al. Ștefulescu, *Strâmba*, Tg, Jiu, p, 14,

pentru frăție, din a sa bună vrere și cu știrea tuturor megieșilor din sus și din gios. Iar Neculă, el a fost dăruit pe Badea cu 8 felegene cu ceaprazuri de fir, socotite fiind 1300 aspri, și 1 cal bun drept 800 aspri, și 1 prășlin drept 80 aspri, și 1 calpac drept 20 aspri și bogasiu drept 130 aspri Și a fost cheltuit Necula la *sfânta frăție* 220 aspri pe trei zeghe de cizme drept 150 *(sic)*. Astfel *s'au fost înfrățit* și s'au tocmit dinaintea Domniei mele și dinaintea a toată curtea Domniei mele cu știrea tuturor megieșilor din a lor bună voe. *Iar cine ar voi să rază această frăție*, și tocmală, să fie proclet de 318 sfinți părinți...»[1].

La 1577, pentru a se stânge neînțelegerea cu privire la o moșie, Voilă și cu feciorii popii Nan «de bună voia lor *s'au înfrățit... in sfânta biserică*, făcându-se tot una; Voila le mai dete un cal negru, mare și bun, iară ei îi mai deteră lui, moșie, o falce din părțile lor din Toplița, care tocmală s'a făcut înaintea popilor și a tuturor orășenilor din Argeș, și înaintea bunilor megieși împregiurași ai lor... Și a mai cheltuit atunci Voila *aldamaș* 230 aspri și un porc gras, iar pentru hrisovul moșiei a dat 50 aspri...»[2].

Din 1583: Mareș cu Dan «*s'au înfrățit* și s'au învoit dinaintea Domniei mele și și-a întors Mareș» dela Dan, în schimbul a 600 aspri, părțile lui Vășiiu unchiul său, zălogit cu 350 aspri de argint și ai lui Vlad cu 260 aspri[3].

Tot de pe-atunci avem știrea că Petru III Schiopu *erà înfrățit* cu Alexandru Vodă[4].

Din 1620; «... și iar să se știe că *s'au prins* Radul și Bâldea și Drăghici din Pocivaliște, *fârtați*, și însă *s'au dus și în sfânta biseric*[ă] și au dăruit Radul și Stan pe Bâldea cu o cămășceoară și cu o vacă cu lapte, iar Bâldea au dăruit Radului și lui Stan un loc de grădin[ă] și un loc de vie pe lângă Vâlcea. Și iar au dăruit Radu și Stan pe Drăghici cu un taler de argint, și după *fârtăția* aceea aceea Lupului (?) i-au dat o vacă cu lapte, iar Drăghici

1. Gh. Ghibănescu în rev. ist. *Teodor Codrescu*, An I. No. 7, p. 98
2. *Arhiva ist a Rom.* ,I. p. 143.
3. Al. Ștefulescu *Strâmba* p. 14.
4. P. V. Năsturel, *Stavropoleos*, Buc. 1906 p. 4.

au dăruit Radului și lui Stan un loc de casă și de grădină în Pociovaliște»[1].

De sigur că și alte ori, când se pomenesc frățiile și dăniile făcute, fără a se pomeni jurământul în biserică, pe aceasta trebue să-l subînțelegem. Intre aceste pomeniri avem:

Un act din 1619: «...și iar a dăruit Bulcea al Gramei pe Mardarie cu un loc de vie pă din sus cu via lui Mardarie pentru *fârtăția* lor, iar Mardarie lui i-a dăruit lui Bulcea al Ganei, o cămaș[ă] și o măram[ă] și o dulam[ă]:...»[2].

Intr'un act din 1620 se spune că unul dă altuia o bucată de pământ și niște țigani, primind în schimb, un cal, o blană, o șea și un frâu [3].

Urmând cu pomenirile documentare despre înfrățire, avem:

Moșnenii de Măicănești, ținutul Ilfov, rumâniți de Mihai Viteazul, ca să se poasă răscumpăra, *înfrățesc* pe Crăciun, Popa Mușat, Radul și Vișan; aceștia dau celor întâi ajutor bănesc și primesc în schimb 50 stânjini de moșie[4].

Alt act din 1620: « † Scriș eu Fătul și Negoia cum s'au *frățăt* cu Vasile, și l-am dăruit cu doi rumâni de Nucșor, anume Albul și Nedeu și o delință bună fără de rumânu și cu delnițele ce... și mărturia pop Stanciul.. și Stan Armașul de Năpăriteni, pop Du[m]bravă și cu... de Dumnești și Albul de Grănești și Frăce de Costenești: ș'am scris eu Fătul cum... să fie moșie...

† Eu Mușat post. amu datu Fătului o dulamă de grana cu vulpi iar eu Neagoe feciorul Fătului i-am datu un cal murgu cu șă turcească de grana și cu frâu și o dulamă, cabaniță cu guler cu vulpi de almișcele roșiu. *Ș'am înfrățit* acești coconi de bună voia lor. Insă dulama Fătului prețul ei 4300 [aspri] iar dulama lui Neagoe prețul ei 5800 și calul și șao 4500. Ș'am dat jupânesei Fătului și a lu Neagoe 10 cărți de tălpan. 540. Ș'amŭ scris eu Mușat post. nainte a-

1. Gh. Ghibănescu, *Surete și isvoade* VI, p. 9. cf. și *Ion Creangă*, VII, p. 256.
2. *Ibidem*, p. 7.
3. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 294.
4. A. Gădei, *Monogr. com. rur. Bragadiru*, Buc. 1905, p. 39.

cestor boiari ce sânt mai sus scriși. Pis Iun 14 dni văleat 7128 [1].

Un act din 1644 pomenește de-o *infrățire* din «zilei[e] răpăosatului Mihail Vod, iar Stan Blaj tatăl Pârvului Armaș ei s'au *fost înfrățit* cu Barbul cliuci, din Rugi, și au fost dat Stan Blaj Barbului cliuci, o deoiniț în Drăgoeni, iar Barbul cliuci el încă pentru *înfrățire* au dăruit pe Stan Blaj cu un cal...» [2].

Un act din 1645 arată că Chiriac a dat lui Costantin o moșie de 500 de stânjeni, cu tot ce se afla pe ea; Constandin a dat lui Chiriac 70 de bani unguești și un cal cu o plască de grana [3]

Nu cunoaștem in ce va fi consat oficiul preoților, el însă *era*, și pentru Ardeal, pe la 1628 se pomenește ca o îndeletnicire care aducea un venit însemnat, sub numele de *frății*, la olaltă cu *osfeșteniile, împărțiturile, cuscriile* și *cumetriile* [4]. Uniții au păstrat frăția de cruce [5] până când s'a poruncit preoților ca «cinstea sau darul... de la *frății* [ce] au fost obicinuit a ceare», să nu-l mai ea [6].

De pe malurile Oltului am cules mărturii în 1918 că înfrățirea tinerilor în biserică încă se mai obișnuește [7].

Pentru București, avem de asemeni o mărturisire [8].

Datina a fost cu mult mai slab practicată în Moldova, dacă este să judecăm după frecvența mărturiilor documentare. Somer scrie că Ștefan Tomșa s'a înfrățit cu un neam al lui, Ioan II Despotul, împărțind cu el o turtă în formă de cruce [9]. Despre Cantemir, scrie cronicarul că «scos-au atunce și pe Velicico din hătmămine și l-au pus vornic mare de țara de sus și hatman a pus pe gineri-său Bogdan. Deci Iordache vornicul, au *și legat frăție* cu Bogdan Hatmanul, văzând că este ginere lui Constantin Vodă, de ținea la un cuvânt» [10]. Miron Costin răsplătește pentru felurite slujbe, deci pentru «lucrul

1. *Arhiv. Ist. a Rom.* I, p. 139.
2. Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, VI, p. 44.
3. I. Bogdan, *Cinci documente*, p. 43.
4. N. Iorga, *Doc. Bistr.* I. p. 43.
5. Iorga, *Sate și preoți din Ardeal*, p. 129.
6. Iorga, *Stud. Doc.*, XIII p. 16.
7. Un anunț telegrafic, Jtuanu, s'a înfrățit astfel.
8. P. Negulescu, în *Convorbiri Literare*, XXXII p. 287.
9. *Ibid.* p. 288
10. *Letopisețe*, II, 235.

nostru acesta nevoilor, [pe] dumnealui, *fratele* nostru Costiș logofătul... Deci noi, având *frăție* cu dumnealui, și făcându-ne slujbă».îl dăruești cu satul Temerleanii dela ținutul Fălciului[1].

Pentru zilele de astăzi ni se comunică din jud Bacău că cei ce se voesc frați, «ieau câte două lumânărele, se duc la câte un preot sau la mânăstire și le cetește *molitfele speciale pentru frații* de cruce; le mai cetește molitfele de deslegare și mai multe rugăciuni»[2].

6. Ritualuri mai deosebite, pomenim următoarele:

Prin Bucovina, «soră de cruce sau frate de cruce se face când îți e drag cinevà și *vrei să te vezi cu acela pe ceea lume*. Se fac doi *colaci* și o *lumânare*, și la lumânare se pune *basmà*, și le duci cu acelea la cea ce ți-e dragă sau la omul acela care vrai să ți-l faci frate de cruce, *dacă n'ai soră sau frate* și-i închini:

— Poftim, soră N., de sufletul meu!

— Bogdaproste, soră M! Să ne întâlnim pe ceea lume!

Colacii se fac mari ca la botez și lumânarea o învălește cu *crijmă*.

Surorile de cruce sunt ca și a cele de sânge, ba încă mai mult, căci împărțesc crucea amândouă (?). Se fac de o dragoste (?)»[3].

Prin jud. R.-Sărat, cei doi *prieteni* cari voesc a se prinde frați de cruce fac fiecare din ei câte o *cornură* (*păpușă*) mare de pâne dospită, având pe deasupra *coteturi*. Le schimbă între dânșii, și ținând mânele întinse, le apropie. In acest timp, *o fată mare din părinți buni* adică având tată și mamă, trece cu mâna [4] prin cele două păpuși zicându-le:

— Să fiți frați de cruce până la moarte!

Fie care din cei doi frați noi dăruesc pe fată cu câte o *oglindă*, o *batistă, inel, cercei*, ș. a.

Dacă sunt două fete mari cari se prind surate, cel ce trece peste păpușă e un flăcău; care își ieà ca dar de chezășie o pereche de *bete* frumoase ori o *batistă* mândră [5].

---

1. N Iorga, *Stud. Doc.* XXII, p. 253.
2. Culegeri din com. Larga, de d-l C. Vartolomei, astăzi preot.
3. Voronca, *Op. cit.* p. 1142.
4. Cf. tăerea cu *tăișul* palme unui al treilea peste cele două mâni ce *se dau* la o învoială, ca să fie acea învoială statornică.
5. Impărt. de d-l I. C. Petrescu, com. Mărgăritești.

Prin jud. Muscel înfrățitul se face la Duminica *Rusaliilor* când «*își dau* [de pomană] *copiii și flăcăii de văr și fetele de verișoare ori surate*».

«Fiecare copil, fată ori băiat, și-alege un tovarăș de sama lui, cu care se prinde *văr, surată* ori *verișoară*.

Fetele au și surate, și verișoare.

Datul de văr și de surate se repetă în fiecare an în ziua de *Duminica moșilor*. Copiii *își fac* (își dau) cu străchini, iar fetele și flăcăii cu farfurii și căni de porțelan.

In farfurie sau strachină se aștern flori de grădină și se toarnă și puțină apă; apoi se umple strachina (și farfuria) cu fel de fel de lucruri: felie de pâne, colivă, *păsat, colarezi* (orez sau făină cu lapte), ouă, caș dulce, cozonaci, turte dulci și chiar fragi, căci fragile tocmai atunci se coc·

Se mai pune și o *lumânare* apoi strachina astfel împodobită se *lămâie*.

Iată cum își dau suratele (asemenea și verii).

Cu strachina ori farfuria încărcată, pleacă fata la aceea pe care și-a ales-o să-i fie surată ori verișoară.

— Buna ziua, surată!

— Buna ziua!

Apoi aprinzând lumânarea, întinde strachina suratei-sii.

— Ține, să-mi fie mie pe lumea ailaltă.

— Bogdaproste! Ține și tu p'asta, să-mi fie mie! — și-i dă una la fel tot așa de încărcată.

E frumos însă când își dau două surate pentru întâiaș dată, adică când se prind. Iată cum.

Până a-și schimbă străchinile, ele se duc să taie câte *o cracă de măr dulce* și se duc cu ele la puț. Acolo stă una într'o parte a puțului și alta în cealaltă. Tot cu ele se mai duce un flăcău care le întreabă:

— Dați surate pân' la moarte.

Ele:

— Dăm surate pân' la moarte, [întrebând și răspunzând de câte 3 ori].

— Dd azi înainte sunteți surori?

— Suntem [iarăș de 3 ori].

— De azi încolo, să știți: nu vă mai ziceți pe nume, ci surate. Apoi le dă în mână crăcana de măr, dulce și apucând una de o ramură și alta de cealaltă, trag s'o spintece·

De aici înainte sunt surate»[1].

Din Banat avem următoarea descriere legată de *Mătcălău* sau de *Paştele mic*, nume ce-l poartă Lunea, Marţia sau amândouă aceste zile la o laltă, cari vin după *Duminica Tomei*.

«*Insurăţirea* sau *mătcuţarea* fetelor se face de comun numai la *Mătcălău*, pe când feciorii *mânâncă cruce* adică se înfrăţesc nu numai în această zi, ci în orişicare altă sărbătoare de peste an.

Mai departe e de observat şi aceea că între ceremonialul înfrăţirii feciorilor şi între ceremonialul însurăţirii sau mătcuţării fetelor o puţină deosebire...

Cum s'a făcut înţelegerea pentru mătcuţare, îndată se şi pregăteşte o *turtă* din făină de grâu curat, iar făină pentru turta aceasta se cerne şi se plămădeşte de regulă de către o *muiere iertată* sau de o *fată curată*. După aceasta, toate persoanele invitate la mătcuţare se pun în prejurul mesei, şi dacă unul dintre fraţi ştie să facă crucea, despre care ne va fi îndată vorba, o face, iar de nu, se chiamă altă persoană ştiutoare, bărbat sau femee, dar care le convine tuturora, şi persoana respectivă plineşte apoi tot ceremonialul.

De observat e şi aceea că persoana care plineşte ceremonialul mătcuţări, se priveşte ca *tată sufletesc* al fetelor mătcuţat, şi ca atare, nu numai că trebue, ci chiar se şi respectează de către fetele însurăţite.

Tatăl sufletesc pune turta—pogaçea—după ce aceasta mai întâi s'a copt, pe masă, şi pe masă şi pe turtă pune apoi o lingură de *sare* albă. In acelaş timp, toţi cei de faţă, cu deosebire însă fetele cari vor să se mătcuţască, îşi fac cruce şi zic:

— Doamne ajută, maică Marie,
De bine şi de noroc să ne fie!

După aceasta, tatăl sufletesc trage sora la o parte şi cu cea mai mare grijă scoate din locul unde a fost sarea, coaja de la turtă în forma unei cruciuliţe.

Scoţând cruciuliţa aceasta picură pe dânsa atâţia picuri de *vin roş*, câte persoane numără la însurăţire, iar după

1. C. Rădulescu-Codin şi D. Mihalache, *Sărbătorile poporului*, Buc. 1919, p. 678.

ce a picurat vinul, taie cruciuliţa picurată cu un *ban de argint* în atâtea bucăţele câţi picuri de vin a picurat pe dânsu.

Din bucăţelele tăiate cu banul de argint, mănâncă fiecare măicuţă câte o bucăţică, închină apoi toate câte un pahar de *vin* şi *se sărută* pe rând între olaltă mărturisindu-se că se vor privi în toată vieaţa lor de surate sau surori adevărate şi rostind în acelaş timp următoarele cuvinte

Mătcălău,
Mătcălău,
Roagă-te lui Dumnezeu
Să ne ferească de rău,
Că şi noi cât vom trăi
In tot anul te-om cinsti ;
Te-om cinsti cu chiţi de flori[1]
L'aste mândre sărbători;
Te-om cinsti
Şi pomeni
Că mătcuţe ne-om numi
Până'n lume vom trăi !

Din banul de argint, cari se taie în 3, 5, etc. părţi primeşte fiecare câte o bucăţea, cu îndatorirea ca să-l păstreze bine până la moarte. Cine pierde bucăţica cea de bani, pe aceea *Sân-Petru* nu va primi-o în sân, căci şi-a călcat credinţa dela însurăţire.

Cele ce şi-au păstrat bucăţica de ban, de când *au mâncat cruce*, acelora când mor, li se pune acea bucăţică în sân, anume ca să nu le oprească Sân-Petru la uşile raiului ca pe unele ce au fost fără credinţă faţă de surorile lor de cruce.

Sfârşindu-se materialul descris în şirele de până aici, mătcuţele sau surorile de cruce dimpreună cu părinţii lor ori cu alte neamuri invitate la această ceremonie, se *ospătează* cu mâncări pregătite anume spre acel scop. Iar ospătarea aceasta se părândează cu toate suratele la anumite sărbători de peste an.

De observat e încă şi aceea că din ziua în care s'au mătcuţat mătcuţele merg în tot anul cu *pomene* frumoase

---

1. *Chită*,— pl. *chiţi*, *chiţe*, — buchet.

unele la altele, dacând tot o dată şi câte o *chilă de mătcuţe*.[1]

Prin alte părţi, tot din Banat, «fetee se fac mătcuţe (se însoţesc) aşa, că ies în grădină, două, trei sau câte se însurăţesc, acolo prinzându se de mâni *se întorc în jurul unui altoiu de măr* sau *păr*, de trei ori, fără ca să rostească ceva. După asta ele împart un *colac* şi un *ou* de la Sf Paşti, şi mâncându-l în comun, de aici în colo se numesc mătcuţe»[2].

Prin alte părţi, asemenea din Banat, «Feciorii şi fetele... cari s'au convorbit de mai înainte ca să se înfrăţească sau să se însurăţească se îmbracă în ziua de Matcălău în haine de sărbătoare, ieau apoi cu sine *ouă roşii* sau pestriţe, păstrate anume din ziua Paştilor şi se duc la un loc anumit, ales de mai înainte, într'o grădină, sau la câmp, unde este un *pom înflorit* (măr, păr, cireş, vişin, etc) şi aici se întâlnesc unii cu alţii. Aici fiecare îşi face o *cunună* de flori din acel pom şi şi-o pun pe capul său, şi apoi luându-se de mână unul cu altul, pornesc spre dreapta şi ocolesc pomul de trei ori. După aceasta îşi ieau cununile de pe cap, feciorii la o laltă şi fetele la olaltă, alătură cunună lângă cunună şi prin ele se sărută de trei ori, schimbă ouăle iarăşi prin cununi şi feciorii zic:

— Să fim fraţi până la moarte.

Iar fetele zic:

— Să fim surate până la moarte !

Iar la sfârşit se ridică unul pe altul şi una pe alta în braţe şi după aceasta mănâncă ouăle roşii cu *pâne* şi cu *sare*.

După aceasta se face o ospătare şi se petrec fârtaţii ei între ei şi suratele ele între ele şi din ziua aceasta apoi feciorii se numesc unii pe alţii *fârtaţi*, iar fetele unele pe altele se numesc *surate*, *soruice* sau *mătcuţe* şi au dorinţa ca până la moarte să trăiască sinceri şi cu credinţă unul către altul şi una către alta, mai departe, să se ajute unii pe alţii, nu numai la lucrurile lor economice, şi să se ajute frăţeşte şi la ridicarea unei *cruci*, săparea unei *fântâni*, mai pe scurt la orice întreprindere. Iar cei ce nu-şi ţine cuvân-

1. Marian, *Sărbătorile la Români*, III p, 190-2.
2. *Ibidem*, p. 193.

tul, cel ce nu ajută frăţeşte pe fratele său de cruce, acela are păcat înaintea lui Dumnezeu şi se face de râs şi batjocură înaintea consătenilor săi.

Şi precum fac mătcuţele, tot aşa şi fraţii de cruce, conştiincioşi fiind de jurământul pus în fraţirea lor, merg cu *pomană* unii la alţii în sărbători mari [1].

Prin Transilvania, şi anume prin vecinătatea Sibiului «mai mulţi copii în ziua de Sân-Toader se adună la un loc şi ţinându-se de mâni, se învârt pe lângă un *pom* şi cei cari se prind fraţi de cruce, îşi adresează următoarele cuvinte :

— Frate, frate,
Până când mi-ăi fi tu frate?
— Ţi-oi fi frate
Pân'la moarte!

După aceste întrebări şi răspunsuri, schimbă unul cu altul nişte *colăcei* anume făcuţi de mame, şi astfel este încheiată frăţia».

Prin alte părţi transilvănene, «copiii, după ce cresc mai mărişori se prind *veri* prin mijlocirea unor *colăcei* cari se numesc *brădulele* şi cari se agaţă în pruni sau în alţi arbori câte unul pentru fiecare copil ce se prinde văr. Apoi se apucă toţi de trunchiul pomului şi scutură. Acela al cărui brăduleţ cade mai întâi este *vărul cel mai mare*. Şi după ce s'au prins veri, trebue să ţină unul la altul toată viaţa în bine şi în rău » [2].

Pentru vecinătăţile Turnu-Severinului şi pentru alte zile avem următoarea descriere :

«De dimineaţă, Luni, după Duminica Tomei, copiii aleargă în toate părţile spre a culege smicele de *salcă* (salcie pentru coroane). Astfel pregătiţi după prânz 'şi ieau *cununele*, *ouăle încondeiate*, puţină *sare*, toate obiectele necesare pentru înfârtăţii şi însurăţii,— şi pornesc la câmp împreună cu părinţii [3].

---

1. *Sărbătorile la Români*, III, p. 193-4.
2. *Ibidem*, II, p. 85-6.
3. Se pomeneşte că în vremurile din urmă sarea a fost înlocuită cu *zahăr*, că pregătirea se face de un comitet ce cheltueşte din sumele strânse din cotizaţii, şi că viitorii fârtaţi sunt întâmpinaţi la câmp cu musici.

Ajunşi la locul destinat, însurăţitul şi înfârtăţitul se începe, procedându-se în modul următor:

Se face o horă mândră şi frumoasă, la care iau parte toţi, mici şi mari, părinţi şi copii, băeţii şi fetele, ţinându-şi coroanele de salcie pe antebraţ.

După câtva timp, copiii se desprind din horă, lăsând numai pe cei mari să urmeze jocul şi se retrag: băeţii cu băeţi, fetele cu fete.

Intocmiţi apoi în grupe de câte doi băeţi şi două fete, îşi pun coroanele pe cap şi încep înfrăţirea în modul următor: Mai întâi schimbă unul cu altul câte un *ou* din cele frumos încondeiate, apoi cel mai mare, băiat sau fată, îşi scoate coroana de pe cap şi o prezintă orizontal celuilalt, care, la rândul său prezintă pe a sa în acelaş chip, însă rezimată pe vârful degetelor şi pe antebraţ aşa încât podul palmei e încununat cu cele două coroane. In palmă e sare. Atunci se ţine următorul dialog:

Cel care are sarea în mână, întreabă pe celalt:

— Im eşti frate până la moarte?

Şi acesta răspunde:

— Iţi sunt!

Apoi se pleacă şi atinge cu limba sarea din mâna celui care a întrebat.

Aceasta se repetă de trei ori, întorcând coroana pe partea cealaltă, de fiecare dată. Cellalt face asemenea, adică după fiecare întrebare, linge şi el sare din mâna celuilalt de trei ori de-a rândul.

După aceasta, solemnitatea fiind sfârşită, legătura stabilită, îşi pune fiecare coroana pe cap, scutură sarea din mână, se iau în braţe şi se învârtesc unul pe altul, iarăşi de trei ori.

Fetele urmează tot astfel, întrebuinţând însă dialogul următor:

— Imi eşti surată până la moarte?

— Iti sunt![1].

---

1. I. Gh. Bibicescu, *Poezii populare din Transilvania*, Buc. 1893, p. 404-6.

CAPITOLUL VI.

Urmări ale frăţiei de cruce.

In deosebşte, după credinţele vechi româneşti, frăţia de cruce aveà—şi pe unde se practică încă—are aceeaşi tărie ca şi frăţia de sânge; unele spun însă, că frăţia de cruce e mai puternică de cât cealaltă [1]; altele, că e ceva mai slabă: «*cruce-fârtatului*,—nume ce-l poartă constelaţia *delfinului*,—nu-i aşa de dreaptă ca o cruce bisericească, după cum nici fârtatul nu-i aşa de drept frate ca un frate de sânge» [2].

Oricum, fraţii de cruce sunt socotiţi ca neamuri. Nici fraţii de botez, nu se pot căsători [3] şi prin urmare când vine prilejul ca un astfel de botez să se poată face, se vor boteza în aceeaş apă numai pruncii de acelaş sex; dacă ar fi de sex contrar, apa se schimbă, căci s'ar putea întâmpla ca la vremea lor să se placă unul altuia şi să se cearâ în căsătorie, ceea ce ar fi o călcare de pravile. Dintr'o astfel de căsătorie s'ar naşte copii schilozi, arătări şi onănii, cum se întâmplă de obiceiu şi cu naşterile de sânge...[4] Canoanele Sfântului Nichifor statornicesc că fraţii de botez sunt fraţi, fie ei din locuri cât de îndepărtate, şi că, dacă se iau cu bună ştiinţă, fac un păcat de moarte[5].

Tot astfel biserica a dat grad de rudenie şi frăţiei de cruce, legământ încheeat de atâtea ori în biserică şi prin mijlocirea feţelor bisericeşti. Poruncele bisericii—se vede—au fost păzite numai un timp; când ele au căzut în neobservare, însăş biserica a mijlocit, şi iată, ca exemplu Pravila lui Matei Basarab, glava 210, opreşte frăţia de cruce:

1. Voronca; *op. cit.* p. 1135.

2. *Ibidem*, p. 114-2; cf. şi 533—O poveste bănăţeană (G. Cătană, *Poveştile Bănatului*. II Gherla 1891. p. 49-53) arată că un părinte a lăsat pe patul morţii între altele, un sfat fiului său: *Să nu-şi prindă frate de cruce*. Feciorul însă nu-l ascultă şi când a ajuns să moară în ştreang, a venit şi fratele său de cruce şi în loc de mângâere, îi spune să se ţie tare şi să-şi primească osânda după fapta ce o săvârşise.

3. Marian, *Naşterea la Români*, p. 182.

4. *Ibidem*, p. 181-2.

5. El. Sevastos, *Nunta la Români*, p. 27.—Voronca *op. cit.* p. 1134 şi finii se socotesc neamuri cu fiii moşilor; de acela la botez nu este de sfătuit să serve naşi mulţi.

«Văzând dumnezeeştii părinţi cum mulţi să făcea fraţi pre sfânta evanghelie şi de multe ori şi cu molitvele preoţeşti pentru care lucru se făcea fraţi deplini prin sfânta biserică, iar apoi mai pe urmă se lepăda de acea frăţie care făcuse pre sfânta evanghelie şi se însura, de se împreuna întru nuntă, pentu aceea veni mare netocmire bisericei. Deci văzând această dumnezeeştii părinţi cum iaste lucru necinstit şi cum nu se cade, au tăiat aceste şi s'a oprit. Decia tocmiră şi porunciră cu mai mult, altă dată, să nu se mai facă acea prindere de frăţie, însă de va ajunge să o facă, atunci să fie neadevărată şi ca şi când nu s'ar fi făcut nici odată. Aşa să se socotească, însă la neaparat fratele cel de cruce pe sora fratelui său de cruce muiare, ci însă aceea câţi se prind fraţi până în ziua de astăzi foarte să se canonisască, iară pe preotul carele le va ceti molitvele şi-i prinde, poruncesc să se pedepsească cu lipsa de preoţia sa».

Trecând peste îndatoririle de dragoste şi ajutor reciproc, care este însuş scopul principal al înfrăţirei, venim la consecinţele juridice ale faptului, ceea ce ne va conduce la siguranţă că în trecut fraţii aceştia se identificau cu totul fraţilor de sânge.

Un act din 1487 Septembrie 5, scrie:

«Dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele lui Roman şi cumnatului său, Vladului şi feciorii lor, ca să le fie lor la Huhurez partea lui Roman, şi la Râmeşti, partea Vladului, pentru că au venit Roman înnaintea domniei mele de-a *înfrăţit* pe cumnatul său Vladul peste partea lui ori câtă are Roman la Huhurezu; aşijderea şi Vladul iară au înfrăţit pre Roman peste partea lui, ori câtă are la Râmeşti, ca să fie fraţi nedespărţiţi peste aceste moşie. Şi Domniei mele au dat un cal... Şi oricăruia dintre dânşii i s'ar întâmpla mai înainte moartea, vânzare între dânsele să nu fie, ci să fie moşiile celor ce vor rămânea»[1].

Acest lucru reesă şi din actul din 1600: Doi fraţi, boerii Giurgiu şi Drăghici, se înfrăţesc cu nepoata lor, călugăriţa Maria, legându-se că cel «care dintre dânşii va voi să strice această înfrăţire şi întocmire, să fie blăstămat şi anatemă şi oricărui dintre dânşii se va întâmpla moarte.

1. Marian, *Ornitologia*, I, p. 225.

ori lui Drăghici Postelnicul ori fratelui său Giurgiu, ori călugăriței Maria, și oricare dintre dânșii va rămânea viu, acela să stăpânească toate averile lor». Intâmplându-se și murind cei doi frați, și nici unul nelăsând urmași direcți, călugărița Maria a moștenit întrega lor avere, cu toate că răposații mai aveau o soră și un frate [1].

De asemenea un act din 1662 ne arată că fiii unuia dintre frații de cruce n'au putut fi izgoniți, din moștenirea ținută de tatăl lor în puterea frăției căpătând astfel dela Domnie, o nouă întărire[2].

CAPITOLUL VII

Frăția de cruce la alte popoare.

Datina aceasta, care izvorăște din temeinice nevoi sufletești și împrejurări de viață pe cari în esență le vom afla în toate vremurile și în toate clasele societății, — o întâlnim pe întreaga suprafață a globului. Nu vom mai face prin urmare citațiuni zadarnice, cu gând de a stabili filiațiuni imposibile [1], ci ne vom mărgini numai la câteva, privitoare la popoarele pe cari le-am moștenit sau cu cari am fost în legături de vecinătate.

Din ritualul înfrățirii noastre, găsim că cel al jurământului la *Sciți* pe care ni-l dă Herodot:

«Sciții fac jurământe cu acei cari jură în modul următor: ei toarnă *vin* într'un vas mare de pământ în care amestecă [puțin] sânge de al persoanelor cari au să jure; [acest sânge și-l procură] înțepându-și trupul puțin cu o sulă sau tăindu-se ușor cu un cuțit. Pe urmă în acel vas ei aruncă un paloș, săgeți, o bardă și o suliță. Pe când se petrec acestea, ei recitează mai multe rugăciuni și după a-

1. *Convorbiri literare*, XXIII, p. 294—5.
2. Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, VI, p. 91
3. Cf. P. Negulescu, in *Convorbiri Literare* XXXIII, p. 276—96.—C. F. Candrea, *Superstiții*, p. 165—70 *Revue des Traditions populaires*, VI p. 577; VII p. 56, 344, 601; VIII, p. 332; X, p. 476; XV, p. 191; XXI, p. 691; XXV, p. 438.

cela beau de acolo persoanele cari fac jurământul cât și cei mai notabili din suita lor»[1].

La *Romani*, datina a fost mult practicată [2], și a trebuit un rescript imperial al împăraților Deoclițian și Maximin în anul 285 ca s'o oprească.

In *Bosnia* «preotul mai întâi le citește înfrățiților o rugăciune în care le accentuiază datoriile reciproce cari recurg din înfrățire, apoi le spune să se sărute și să jure în prezența sa, un strașnic jurământ. După aceasta, paraclisierul aduce un pahar de vin bun. Cel mai tânăr dintre frații de cruce își face o tăetură la mâna dreaptă până când dau câteva picături de sânge. Aceste picături el le amestecă cu vinul din pahar. Amândoi frații de cruce beau apoi vinul din pahar. Prin aceasta înfrățirea (pobratimstovo) e pecetluită și întărită[3].

Sârbii [4] se înfrățesc în biserică unde de asemeni le citește preotul: «Să vă iubiți unul pe altul, fără minciună și înșelăciune, după exemplul sfântului Șergiu»; apoi epistola sf. Pavel către Corinteni și un lung pasaj din Apocolips[5]; la Slavii de sud, frăția de cruce —*brat ot crstă*—se socotește mai puternică decât cea firească.

Bulgarii se înfrățesc prin comunitatea de sânge.

Despre *Albaneji* se pot spune aceleași lucruri[6]; aceștia numesc datina *vălămaria* sau *vălarăria* (*VălIam*. frate)[7].

Turcii cunosc de asemenea datina; de la dânșii ne-a rămas vorba *cărdălâc*, *cărdălăc*, (*cardaș* frate) ca și *Grecii*, cari au ajuns astfel la *uniri*—la *eterii*—precum a fost ceea ale cărei isprăvi s'au desfășurat în 1821 pe pământurile noastre.

---

1. Ed. D. I. Ghica, IV. 70.

2. Vorbele lui Valeriu Maxim: «La Romani, semnul caracteristic al amiciției era amestecul sângelui din ranele celor doamici cu hotărîre de a muri unul pentru altul».

3. Ceaușeanu, *op. cit* p. 169

4 *Pobratim* frate de cruce; *posestrim*, surată.

5. *Convorbiri Literare* loc. cit., p. 286.

6. Nenițescu, *Dela Românii din Turcia europeană*, p. 236-7.

7. Hașdeu, *Oltenecele*, p. 84.

GLUME, JÂTII, TACLALE

465.—Toată pasărea pe limba ei piere.

Flăcăul se tot învârtea pe lângă fata unui român; o simţise că are zestre bunişoară. Fata prostişoară şi cepeleguţă bine, da flăcău n'o ştia, Face ce face, şi o cere de la părinţii ei; ceia i-o dau buni-bunişori. Fac nunta, da mireasa tăcea, de parcă era mută; tot da din cap ca caii când îi bate musca, îi trăgea cu îhî, ori cu ţţţţ, ca cei cu urechile blegi, când o întreba cineva ceva.

Buba fetei însă i-o ştiau numai părinţii şi neamurile, da-şi căutau de treabă; taceau ca să se facă târgul.

Şi târgul s'o făcut, fata s'o măritat şi flăcăul nostru s'o căpătat cu odorul!

Cât o fost mireasă, îşi zicea şi el şi părinţii lui şi neamurile lui: Măi da spăsită mireasă, cuminte fată,—şi câte şi mai câte laude...

Ajung în satul flăcăului la casa lui.

Mama flăcăului, degrabă înjgheabă un pui de mămăligă şi o străchioară de brânză şi-i pofteşte la masă: Fata acu îşi dădu în petec de-al binelea, că n'o răbda inima să tacă, numai ce ciripi:

— Socuţă dăguţă—ata bună băză, băză oii, băza vacă? (adică: Socruţă drăguţă asta brânză, bună brânză. îi brânză de oi ori de vaci?)

— Valeu draga mamei, da cum de-ai găsit tu privighitoarea asta! Fugi dragu mamei şi-o du la tată-său că te-or râde şi curcile!

Şi flăcăul nici una nici două, o duse frumuşel de unde o luase—că ce vă închipuiţi d-v. unde-i dragoste puţină lesne-i a găsi pricină!

Că ce avea biata fată? Mai nimic—dar lumea-i rea şi cârtitoare.

(Dela mama). Jorişti-Covurlui. Pr. Petru Gh. Savin

466.—Lumea ajutătoare!

Un păgubaş cu duh.

— Bună ziua cumetre!

— Mulţămim d-tale, cumetre Grigore! Cum îţi merge? Te-ai mângăiat de moartea nevestei tale?

— Aşa, o lecuţă; dar acum a venit şi alt năcaz. Mi-a murit şi vaca şi n'am ce da copiilor.

— Lasă cumetre Grigore; te-or ajuta poate neamurile; bun îi Dumnezeu.

— Ţi-ai găsit! Fiecare mă îmbie cu altă nevastă, dar cu altă vacă nu m'a îmbiat nimeni.

467.—De când ţiganii sunt de râs şi fluieraţi.

După ce a zidit Dumnezeu—sfântul pământul, iată că se ia *jidanul, pământeanul* şi *ţiganul*, să se ducă la Dumnezeu ca să le spue care şi ce să facă. Intâi merse jidanul, dacă-i el mai îndrăzneţ, şi-i zice Domnul: «Ce vrei, jidane»? „Am venit să-mi dai binele, Doamne", răspunde jidanul. «Bine să ai», zice Domnul.

După jidan merse pământeanul şi zice:

— «Dă-mi binele, Doamne».—Binele l'a luat jidanu. «Ce lucru?», întreabă sperios pământeanul. «De lucru să fii», zice Domnul. A venit şi rândul ţiganului. Ţiganul, dă ca el, fudul, ici colea, cu o voce tare, cum a intrat strigă: «Dă-mi binele, Doamne», «Binele l-a luat jidanul». „Dă-mi lucru". „Lucrul l-a luat pământeanul". „Ce râs, Doamne!". „De râs să fii", îi zice Domnul.

De aceea când întrebi pe ţigani: Ce ţi-i, măi ţigane când te apuci de fluieri? El îţi răspunde:

— „Păi dă, ce-o să-mi fie! nu mi-i *mica*, da mă piscue.

Văprova, jud. Orhei. G. Haralampie.

O SAMA DE CUVINTE

3096—4030

cilèdi = neam de departe, familie, «o plecat Ion cu tăte neamurile lui, cu tăti ciledia, la niște pământ dela câmp».

boi năsâlnici = boi spărioși, cu nărav rău. «Am luat eri niște boi năsălnici din târg, de n'am putut face nimica cu ii, nici batră să-i ingiug».

pușcărale și pușcărie = fum, colb sau cenușă multă, stârnită și neluată de vânt.

gimbășii = glume, vorbe de clacă și de râs. «Moș Vasile când mai bè câte un păhăruț, apoi multe gimbășii mai spune, câte pe lumea aiasta».

geambaș — om șăgalnic, om care spune multe gimbășii, om iscusit la mintea lui de altfel.

sătriancă — desemn vechi în romburi, foarte mult utilizat la țesăturile de mai de mult. Acuma să mai vede doar pe bețe cioplite ale ciobanilor.

gâmate = mărgele mari, lungărețe, de culoare neagră.

săcril — 1°. ladă cu 4 piciorușe si cu capacul boltit. O asemenea ladă făcea mai de mult, parte din zestrea unei fete. 2. Raclă cu capacul neboltit, unde se îngropau oamenii mai înainte vreme.

sfârloage — opinci rele.

smidărie — pădure deasă și măruntă cu anevoe de străbătut.

poghiaz — când iesă mult peste deasupra apei.

nahlap — bulgăre mare de pământ sau de omăt.

haidău — om îmbătrânit la vite și care a înfruntat ori ce primejdie. «Moș Chrilă a fost 40 de ani haidău la vitele lui Bezadè—Vițăl.

știob — un vas de lemn în care se dau spălăturile.

băsău — când te pripune la ceva, ura cuiva în contra altuia: «A pus băsăul pe mine».

troinic — un om dus pe gânduri aproape de neștiință din cauza unei întâmplări. «Ghiță a lui Golcea a

chicat mai anvară dintr'un nuc şi a stat troinic mai bine di o lună de zile».

hăhău — o bucată de lemn nepotrivită când o ei repede de jos pentru o trebuinţă: «Am pus şi eu repedi mâna pe un hăhău şi fuga după iel».

jarcă — o palmă lipită bine de obraz: undi nu ni s'o întors lie şi când i-o învelit lui Dumitru o jarcă, di mai, mai să chice cela di pi chicioare».

chez = semn neaşteptat şi care prevesteşte ceva rău: «Când o murit mama bătrână eu am avut un chez cu şasă zâle înainte de a-şi dà sufletul».

a struhăni = a scuturà: «la struhănesc şi eu vr'o doi haidani».

farmac = jumătate de ţol, (măsură de ţară).

hâţ = purcel mititel şi închircit.—

hâţă — o potecă printr'un huciag sau peste un gard şi pe unde trec băeţii sau lighioanele sălbatice.

tot di-o barabă = tot di un fel: «amândoi s'o cam învăţat cu ciorditu noaptea, amândoi tot di-o barabà».

ţâburcă — nişte zeamă lungă şi prea apătoasă,

partam = semn rămăşiţă, partea rămasă dela lupi sau dela câni după, ce au mâncat o oae sau un berbec etc.... «o rămas măi fimei, din berbecele nostru numai nişte partamuri, aşa ni l-o crâmpoţât di tăt lupchii.

hârgău — un fel de gavanos neşmulţuit.

jneap — o bucată mare de mămăligă: «o dat şi el la dulăii lui un jneap de mămăligă».

nolătău — un om moale, un: lasă-mă să te las.

a cârcăi — a se coace degrabă: «popuşoiu tău numa' s'o cârcăiit în vatră»

a timposi = a grămădi, a ţinea calea cuiva: «l'o timposit pi moş Gheorghe moartea pi drum».

bornari = un băţ cioplit, gros şi lung.

cluştac = o bucată, o rădăcină dintr'n nuie.

taşmău = o bucată de nuie mai lungă ca cluştacul: ia o pus mâna şi el pi-un taşmău şi o azvârlit în boi».

Gh. Gh. Cardaş.

J. Suceava.

Tipografia CONSTANTIN D. LUPAŞCU,—Bârlad.

Anul XIII. No. 11—12. Noembrie—Decembrie, 1920

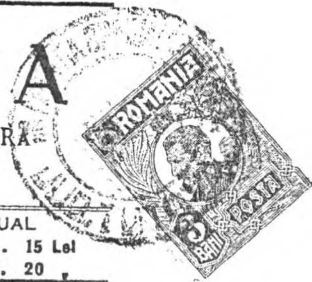
ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE
Chişinău Str. Puşchin, 48

ABONAMENTUL ANUAL
In ţară . . . . 15 Lei
In Străinătate . . . . . . 20 „

POVEŞTI

75.—Povestea lui „Tărtăcuţă bun viteaz"

Ci-că unui om i-a murit femeia şi s'a însurat de-a doua oară. Şi femeia asta a doua era cum era, dar nu părea că face mâncarea aşa bună ca cea dintâi; din mămăligă şi borş nu mai ieşea. Şi odată o întreabă omul: «Ce ai, nevastă, de nu mai schimbi mâncarea? Femeia care mi-a murit nu făcea tot numai borş!»

«Du-ţi copiii la pădure, — a răspuns femeia, — şi atunci oi face şi eu ca şi dânsa»... Şi omul, ce să facă,—ia copiii de mână, şi o fată mică în braţe şi se duce la pădure. Apoi lasă copiii la tulpina unui copac, leagă o curcubetă de un alt copac şi se întoarce acasă. Când bătea vântul, curcubeta se legăna din copac în copac. Copiii auzind-o, ziceau că „tata taie lemne" şi au aşteptat ei mult, dar tata nu mai venea. Au început ei a plânge şi a se întreba ce e de făcut. Şi au făcut un leagan de frunze, au suit pe sorioara lor în copac, i-au luat năframa dela gât şi au plecat acasă.

Mama de-astădată făcuse mâncări peste mâncări. «Ardă-vă mama focului,—a strigat ea la copiii cari intrau pe uşă,—şi le-a dat să mănânce tot mâncarea cea de eri. Şi au rămas băeţii acasă... De sora lor din pădure uitaseră de mult. Iată într'o zi din postul mare, lucrând la un şanţ, pe când stăteau la masă, dau în torbiţele lor peste năframa sorioarei din pădure. Pe toţi i-a cuprins scârba şi mila şi s'au hotărît să se ducă la pădure să vadă ce mai face sorioara, de mai

este vie ori ba. Au venit ei la pădure și au dat peste sorioara lor mică; ea se juca sus cu un măr de aur.

„Tu ești sora noastră?“ — au întrebat băeții. „Dar ce semn aveți că sunt sora voastră?“ — a răspuns ea de sus. Și au arătat năframa. Toți s'au bucurat că soarta iarăș a făcut ca ei să se 'ntâlnească. Stăpânul ei da trei bani pe zi celui care va păzi un foc, ca se nu se stângă. Băeții au rămas acolo, punând pe foc lemne și surcele; stăteau toți împrejurul focului și o duceau tare bine. Iată crește și fata, ajunge fată mare, acuma și ea avea grijă de foc; căuta lemne și surcele și le punea să ardă. Intr'o zi umblând așa prin ograda boerului dă peste un cap de cal; fata îl ia și îl pune pe foc și ce minune, că peste noapte ea naște un băețel cu paloș în mână. Ii pune numele «Tărtăcuța bun viteaz», căci cu adevărat era un băețel minune de frumos și cuminte, și afară de asta și năzdrăvan. Iată împaratul acelei țări nu putea mărita fata; câți pețitori veneau și o cereau de soție, ea nici după unul nu vrea să meargă.

Și a zis „Tărtăcuță bun viteaz“ către unchiul său, că vrea să ia fata împăratului. Și s'a dus și a înfipt paloșul în mijlocul porții împărătești. Dimineața, împăratul vede paloșul înfipt în mijlocul porții și trimite o slugă să i-l aducă în casă, dar sulga se întoarce și spune că nu-l poate scoate. Impăratul trimite mai multe slugi, dar toate vin și spun că e cu neputința a scoate paloșul din pământ. Atunci aduc boii; trag, smuncesc,—paloșul stă neclinit. Vine un flăcău cu un copil în brațe; era „Tărtăcuță bun viteaz“ cu unchiul său. Flăcaul apucă paloșul cu mâna, băiatul îl atinge numai cu un deget și scot paloșul afară.

Impăratul văzând puterea flăcăului cu mare bucurie a dat fata după el și au făcut nuntă. „Tărtăcuță bun viteaz“ a lăsat paloșul cu o năframă în cui la unchiul său și i-a zis: „Când îi vedea curgând sânge din năframă să știi că-s mort și atunci să iai paloșul din cui, și să-l lași în voia lui, că are să vie după mine“.

Şi s'a dus „Tărtăcuţă" prin dumbrăvi şi păduri; când într'o poiană dă peste o ladă cu douăsprezece despărţituri; deschide una, două, trei dispărţituri, toate sunt goale, dar când deschide a douăsprezecea, dă peste *fata pădurii.* Nu departe în altă poiană dă şi peste *mama pădurii,* care sta în umbra teilor şi cânta: „Tare mi-e frig ş'a mânca; n'are cin'mă legăna"... Calul lui „Tărtăcuţă bun viteaz" se repede asupra mamei pădurii, începe a arunca foc de nări, a azvârli cu picioarele şi a necheza aşa, încât mama pădurei abia, abia a scăpat cu viaţă. „Tărtăcuţă bun viteaz" s'a întors apoi la fata pădurii şi a început a trăi cu ea împreună. Se bucurau de o viaţă uşoară şi fericită. Nu peste mult vine la fata pădurii mama ei şi s'a bucurat foarte când a văzut pe „Tărtăcuţă" ginere. Şi a rămas şi ea să trăiască cu tinerii împreună. Dar vicleana „mama pădurii" a văzut că „Tărtăcuţă" are o inimă de viteaz, şi o putere mai mare decât a ei şi a pus la cale pe fiică-sa să-l ispitească în ce se închee puterea lui. Fata pădurii l-a ispitit pe „Tărtăcuţă", Tărtăcuţă i-a dat crezare şi i-a spus că toată puterea lui se închee în cele trei cuţite puse după cap. „Dacă mi le-i scoate,— sunt mort" Şi în timpul somnului mama pădurii a scos de după cap dela „Tărtăcuţă". cele trei cuţite, a luat pe fiică-sa şi a încuiat-o iar în ladă, iar „Tărtăcuţă bun viteaz" a rămas fără să se trezească... A prins a picura sânge din năframă, a venit paloşul până la „Tărtăcuţă", unchiul său a luat cuţitele şi le-a pus iar după cap şi „Tărtăcuţă" s'a sculat din somn. Cum s'a sculat s'a dus la ladă şi a scos pe fata pădurii, apoi s'a dus la mama pădurei, a tăiat-o bucăţi şi i-a dat foc.

Iară tinerii au trăit în pace petrecând zile fericite şi cine ştie, poate că mai trăesc şi astăzi dacă n'or fi murit.

(Basarabia)

L. A.

76.—Trei sfaturi ale unui om năzdrăvan

A fost de mult, demult, un băiet fără noroc. Slujia el pe la boeri, da din toată sudoarea lui nu-şi putea agonisi macar bani de-o sdreanţă de buleandră săşi învălească ciolanele. De mâncat mânca răbdări prăjite la soare, că n'avea nici o prinsoare, apoi bea o *jumat'* de *cociţă* de apă şi se ţinea sătul o zi de vară întreagă câtu-i ea de mare.

In pungă la dânsul totdeauna, *Miercuri*, Şi cu toate acestea tot îi părea viaţa lungă cât o zi din postul mare şi-i era silă de dânsa.

De multe ori a blăstămat omul ista ceasul în care l-o făcut mă-sa şi de multe ori ş'o ridicat glasul lui flămând către Cel-de-sus, rostind: strânge-mă Doamne.

I se lehemetise românului nostru şi de veaţă şi de tot. De multe ori i-o venit în gând să-şi facă sama

Dar într'o zi de vară, când era soarele *achindii*, ş'o luat inima în dinţi ş'o pornit în lume, spre răsărita soarelui să-şi caute norocul.

O ajuns la o *cheatră* de hotar unde se despărţiau pustiurile de ţinuturile cu oameni.

„Am să slujesc cheatra asta" îşi zise el în sine.

Şi s'o oprit acolo. Ia o mătură, o curaţi de burueni şi o spală cu apă cu izvor, pe care o aducea cu pălăria, pentru că-i lipsia un ciur.

Cheatra îi asvârlea de trei ori pe zi fripturi şi multe mâncăruri boereşti, de se minuna calicul ce-o dat peste dânsul.

Sara se culca lângă cheatră, ca mielul lângă oae.

O slujit el aşa un an de zile, Cheatra drept plată i-o azvârlit trei galbeni. Ista când i-o văzut, i s'o cam zburlit părul. Cine ştie ce i-o trecut prin gând, că aşa rotiţe de aur să-ţi iee ochii, n'o văzut el de când l-o fătat mă-sa.

Ia el cei trei galbeni şi porneşte. Si-o mers pân' s'o oprit într'un sat.

Din vorbă cu românii din sat, aude că este între dânşii un om năzdrăvan.

Nici una, nici două, nici doua, nici nouă, se duce la dânsul.

— Invață-mă, moșule, minte.

— Când ți-i lua femee, să nu-i dai frău lung, dacă vrei să-ți fie casa, casă și masa, masă.

— Mai spune-mi ceva, moșule.

— Mai dă un un galbăn.

Ista îi mai dă o rotiță de aur, iar năzdrăvanul capată glas:

— Când îi fi gospodar și îi avea vite, să nu le dai pe mâna străinilor, dacă vrei să ai parte dintr'însele.

— Mai zi ceva, bădică.

— Mai dă-mi un galbăn.

Ista îi dă şi cel din urmă galbăn, iar înțeleptul glăsueşte.

— Când îi avea de trecut o apă, să nu te îngizui s'o treci până nu i-i cunoaște vadul.

— Mai spune, bade.

— Mai dă unu de iştia rotunzi, face năzdrăvanul zimbind de supt musteață.

— Nu mai am.

— Ei, dacă nu mai ai, nici eu nu mai ştiu.

Şi zice ista: „rămâi sănătos" năzdrăvanului și pleacă aşa, că precum ştiţi, nu mai avea ce sta că gătise rotunzii.

„Măi, da scump îi la vorbă hoțamanu ista" se gândeşte românul din poveste şi porneşte, că înainte mult mai este.

Ajunge la o apă, cam lătuță și repegioară ca sageata. De-o-dată s'o gândit la vad şi îşi aduce aminte de vorbă moşneagului năzdrăvan.

Stă pe mal şi se uită cum curge apa şi cum săriau peştii dintr'însa, aşteptând să se ivească vre-un creştin care să ştie vadul.

Numai că vine un turc în fuga calului; calul era tot o sudoare şi tot un *chic* de apă.

— Ce stai aici măi?

— Nu ştiu pe unde-i vadul!

— Pe aici îi, măi?

Şi turcul intră'n apă. El după turc. Da cum dădeau spre matca apei, tot mai adânc era.

De odată calul nu se vede de loc din apă; numai urechile îi rămân de-asupra, ca două frunze de nuc uscate. Acolo era o bulboană.

Apoi calul geme odată din greu şi-şi saltă trupul în sus; turcul însă, Dumnezeu să-l ierte.

Poate să-i facă turcoaica praznic de-amu.

Ista nu-si perduse cumpătul. Dac'o văzut că-i cu zilele'n mâni, o dat'o înot. Şi nu ştia, bata-l Dzeu, a înota nici ca toporul, da amu o înotat, de frică se vede, pân'o ajuns coada calului.

Calul o mai gemut odată aprig şi o mai săltat de câteva ori şi cât ai număra trei, l-a scos la mal.

Calul avea legaţi de el doi desagi cu bani.

— De amu-s ai mei, zice ista către murg. Da de ce parcă-ţi plouă şi-ţi ninge, măi murgule? Ce-ţi pare rău după harapu cel de turc? Lasă că eu ţ'oi fi mai bun stăpân, că eu îs creştin, măi.

Şi porneşte el vesel spre satul lui. Şi gândea şi la turc c'a murite şi la cal că-i cam supărat. Şi-o început el a câta un *gers* cam de jele:

Plânge ochiul murgului
După banii turcului,
Plânge ochiul murgului
După trupul turcului.
Murgul are alt stăpân
L-a hrăni numai cu fân.

Cum ajunge în sat, se pune bădiţa pe gospodărie. Aude că un român are de vânzare două fălci de pământ. Intr'o zi o fost ale lui.

Şi-o cumpărat el pământ, ş'o adiit gospodărie, ca aceea. Pereche nu-i găsiai, să fi mers şepte poste. Ba

ce mai mult? S'o gândit omul că i-i urât singur şi s'o luat *giucărie* o fetişcană numai de 16 de ani, fragedă şi rumenă, cum mi ţi-i fraga şi cu ţâţâşoarele numai cât pumnul şi tari ca cheatra de simţea nu *cior* la inimă când o strângea la *chept*. Dă, de zburdăciune ce nu face omul? Da vă 'ntreb eu de ce n'o *rădicat* el coada a însurătoare când mâncă răbdări prăjite?

Da să-l lăsăm pe român să se giugiulească cu muerea, doar omul îi proaspăt însurat. Şi mai bine să vedem ce s'a 'ntâmplat mai departe.

Sâmbăta, când era soarele pe la toacă, vine la el primarul din sat.

— Dă-mi până 'n sară iapa mie!

— Bine, ţi-o dau.

I-o dă şi se ia în urma primarului. Se aşează sub o coastă de unde să pândească ce face primarul cu iapa lui. Işi aduse iarăşi aminte de vorbele năzdrăvanului.

Primarul pune iapa că iapă era—la două grăpi şi mână primarul şi mână, de-a făcut-o numai o spună, de sudoare.

Iapa, cum era a fata, dacă a muncit-o atâta, leapădă.

El tace şi se duce acasă.

Sara primarul îi aduce iapa acasă.

— Mulţămesc de ajutor. Să trăeşti că mi-ai făcut bine.

— Pentru puţin, jupâne primar.

A tăcut el şi a înghiţit în sec paguba, da ş'o zis în sine: „măi ghine m'o învaţat moşneagul". Lasă ca de amu mă 'nvăţ eu minte."

„Cele două sfaturi ce mi le-o spus, văd că-s adevărate; ia să văd eu cel cu femeea tot aşa a *ci*."

Amu se 'nsura un frate al femeei lui.

Sâmbată spre Duminică, încarcă carele cu pâne, ie pe cele patru slugi cu dânsul şi porneşte la târg.

Când eşia pe poartă dă de grijă femeei:

— Măi femee să nu cumva să te duce la nuntă că te spintec.

— Nu m'oi duce, bărbăţele dacă zici tu.

Cum ajunge în târg, se îmbracă cu strae boereşti, se *bărghereşte*, se ferchezueşte, ia o trăsură şi vine la nuntă Sâmbătă.

Sâmbătă, aşa schimbat, a boer mare, puteai să *giuri* pe ochii din cap că nu era el.

La nuntă îi primit cu scripcarii cari i-o eşit pe la poarta înainte împreună cu nunii şi mirii.

Stă el la masă, bea un pahar dulce şi pune un pumn de galbeni pe masă mirilor.

Toţi îşi dau ghionturi şi se întreabă cine să fie boerul ista aşa de bogat?

Se uită el în toate părţile, doar ar zăpsi-o pe muerea lui. Ea pe sobă cu copchilul în braţe.

Soacra lui era bucătăriţă la nunta ceea. El se duce la dânsa şi-i zice:

— Mătuşă, nu te supăra, da mie tare mi-a fi poftă să-mi aleg o nevastă din nevestile istea.

Caută-mi una, vezi, care-i mai rumeană, ca-ţi dau zece galbeni.

Ea se duce *tins* la fiică sa s'o ademenească. De o data fiică-sa nu se prea îndupleca să-şi lase barbatul pentru altul, da pe urmă s'a potolit şi s'a dus să se mărite de-a două oară.

Omul o luat o ocă de rachiu şi o îmbătat-o *ghine*, apoi i-o luat copchilul, l-o dus la neamurile lui, s'o pus în trăsură şi tulea la târg, băete.

Dă straile înapoi de unde le-a luat, se 'mbracă cu ale lui şi după aceia vine acasă.

— Aho, aho! s'aude pe 'nserate glas la poartă. Da femea din casă îi esă înainte scâncind.

— Ce-i măi femee?

— *Ne-o murit copchilaşul.* — Ei lasă măi femee, ca copii s'or mai face, numai sănătate să fie.

Noi să ne pregătim de *masă* pentru sufletul lui.

Incolo, ce să vă mai spun? Atâta numai, s'a 'ntâmplat, că omul a zis:

„De-acu, dă-te suflete de-o parte şi priveşte!

— Iartă-mă, bărbate, iartă-mă, că n'oiu mai face ce-am făcut.

— Măi femee, eu te iert, da să nu cum-va să dee dracu să te duci undeva, fără voia mea, că te vede Sfântu.

Şi iaca aşa-i cu femeea. Dacă vrei să-ţi fie casa casă şi masa masă, să nu-i dai frâu lung Că femeea îi drac prefăcut. Numai când ţ-a spune că laptele-i alb dela vaca neagră, atunci s'o crezi.

Iar eu am încălecat pe un rug de mură şi mi-o eşit pe gură o mare minciună.

Jud. Botoşani **M. Barbu**

77. — O poveste cu multe întâmplări

A fost odată o babă şi c'un unchiaş. Şi ei aveau doi boi. Odată baba a zis unchiaşului: Unchiaşule să te duci cu boii la târg ca să-i vinzi! Unchiaşul a plecat cu boii şi trecând printr'o pădure, auzi un copac scârţâind. Unchiaşul crezând că îl întreabă cât cere pe boi, i-a răspuns: trei sute de lei.

Dar copacul scârţia mereu şi omul crezând că îi cumpără copacul boii, i-a legat şi s'a dus acasă. Când l-a întrebat baba în cât a dat boii, el a zis că în 300 de lei şi că se duce mâne dimineaţă să-şi eie banii. A două zi dimineaţă plecă la copac ca să eie banii, dar mare îi fu mirare când găsi numai funia. Lupii mâncase boii. Atunci el de ciudă, se sui în copac şi se apucă de tăiat. Dar când a tăiat copacul a căzut dintr' însul numai banii.

Omul s'a dus acasă, a luat două căruţe din sat de la un om, şi s'a dus el cu o căruţă şi omul celalt c'o căruţă, la pădure şi a umplut două căruţe de bani şi a plecat acasă. Dar pe drum se întâlni cu Dum-

nezeu şi cu sf. Petre, care îl întreabă pe om ce are în car, iar el a răspuns că are mângal şi în clipa care a zis că are mângal, banii s'au şi prefăcut în mângal. Ajungând Dumnezeu şi la unchiaş, a zis că are bani şi tot bani au rămas.

Şi omul a rămas cu mângalul iar unchiaşul a rămas cu banii. El a cumpărat nişte pământ şi a sămânat numai bostani, şi bostanii au răsărit şi s'au făcut mari dar după ce s'au copt, unchiaşul s'a dus la bucată şi s'a pus pe un bostan mare şi se gândea cum are să-i ducă acasă neavând căruţă.

Pe când se gândea el aşa numai ce aude bostanul zicând: stăpâne, rupe-mi coada şi dă-mi drumul. Atunci omul îi rupse coada şi bostanul s'a dus acasă dar bostanii ceilalţi s'au dus după dânsul şi s'au făcut grămadă într'un loc. Tot într'acel sat era şi un boer care avea o fată şi care jurase după cine a râde, după acela să se ducă. Dar unchiaşul văzând că în bostan trebuea şi fie un om, îl luă de-a tavalul să se duce la poarta boerului şi eşind fata afară, a întrebat pe om ce umblă cu bostanul? Iar unchiaşul a zis că umblă ca să îl însoare. Atunci pe fata împăratului o bufni râsul de cele ce auzise de la uncheş. Şi unchiaşul, i-a zis că a râs de bostan şi să se ducă după el fiind că a râs. Atunci fata împăratului n'a avut încotro şi s'a dus după bostan. Dar bostanul nu se culca într'o odaie cu fata împăratului, ci în altă odaie, şi noaptea se ducea omul care era în bostan şi speria pe fata.

A doua noapte o sperie iar.

A două zi când se scula fata s'a dus la o babă şi a întrebat-o ce-i de făcut că o sparie în toată noaptea?

Atunci baba a zis că atunci când s'a culca omul ei, ea să se culce afară şi când a intra el ca s'o sperie pe dânsa, ea să se ducă să eie coropca cea de bostan şi s'o pue pe foc, că el nu are să mai aibă unde şedea. Sara a făcut cum a învăţat-o baba.Când a intrat s'o sperie, ea a luat coroapca de bostan şi apus-o pe foc.

Dimineaţa a întrebat pe fată: de ce ai luat coroapca şi ai pus-o pe foc? Atunci fata a răspuns: pentru că mă sperii...

Atunci el a zis că: mai aveam trei nopţi şi eşeam de acolo cu herghelii de caii, cu cirezi de vaci şi de boii, cu turme de oii şi cu banii.

Vă spuse o poveste mare, mare, mai mică de cât o căldare.

(Această poveste a fost primită de la unul care a uitat să-şi scrie numele şi locul).

COLINDE

Sculaţi, sculaţi boeri mai,
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători,
Pe subt patru 'nchiotori.
Nu vă vin cu nici un rău,
Ci vă vin cu Dumnezeu.
Dumnezeu îi mititel,
Mititel
Şi 'nfăşeţel,
Cu făşuţa de mătasă,
Ţesută de 'mpărătească.

*

La doi meri
La doi peri
Cu crăngile până 'n ceri,
Scoală, Biţă, nu dormi,
Iată vin surorile,
Să-ţi culeagă florile
Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ.
Numai floarea soarelui
Şi cu spicul grâului
Stau la uşă raiului
Şi judecă florile:
Unde li-s miroasele?
Le-au luat cucoanele,
Ca să-şi facă apele
Să-şi stropească straele
Şi soldaţii armele.
Scoală, Biţă, nu dormi,
Iată că-ţi vin fraţiori,
Să-ţi înhame murguşori,
— Las' să vie să-i înhame,
Că destul i-am înhămat
Când pe tine te-am aflat!
Să traiţi
Să 'nfloriţi
Pân' la anul să sporiţi
Să fiţi veseli şi frumoşi
Ca trandafirii cei roşi.

*

Sculaţi, sculaţi, boeri mari,
Dar sculaţi şi nu dormiţi,
Că nu-i vreme de dormit.

Şi-i vreme de veselit.
La *trupina* nucului,
Este-un pat
Mândru 'nrotat,
Cu scândurile de brad,
Dar pe pat ce-i aşternut?
Iarba verde de pe Prut.
Dar pe pat
Cine-e culcat?
Fecioraş de împărat
Par pe sub cap ce i-aţi pus?
Perinuţă de hurmuz
La picioare
Flori-de-doamne,
La mânuţe
Flori albuţe,
La pereţi
Flori domneşti,
La perdele
Rândunele,
'N-colţurele
Turturele
Busuioc al fetelor,
Brebenei nevestelor
Să trăiţi toţi bucuroşi
Ca trandafirii cei frumoşi.

Culese de: **D. Urzică**

VORBE ADÂNCI
1810 — 1823

Cându-i cu fata de mână, şi chişleagul i-i smântână.

Omul neslujit, ca lemnul necioplit.

Sgârcitul orce apucă, se usucă.

Golătatea mai pe 'ncunjurate, foamea *bustă*, pe neîntrebate.

De cât doi *„ţi-olu da"*, mai bine un *„na"*.

Ci-că eşti poftit la masă! Nu te du flămând de-acasă.

In cuibul celui smerit, dracul s'a pus la clocit.

Urma alege turma (toamna se numără bobocii).

Săracu-i cine munceşte, şi harnic cine agoniseşte.

Nu ştie ţăranul cumu-i şofranul, dar nici târgoveţul cumu-i pădureţul.

Il cunosc cu pe *ghiavol*: ziua-mi fuge de bivol şi noaptea, câtu-i pe lungă, stă cu dracul să se 'mpungă!

Din motan cine se naşte, ştiu că iarbă nu va paşte.

Ca vântul îi cuvântul! Nu-l ajunge cu armăsarul şi nu-l prinzi nici cu agarul. Şi norocul când te-ajută, şi plumbul se face plută.

Ii fată iapa cându-i dai, şi-i piere mânzul cei malai.

(Bucovina) **A. Leca Morariu**

Glume, jâtii, tăciale

468. — Salcia ţiganului

Odată, un ţigan vede o salcie pletoasă, în marginea unui lac adânc, ale cărei crăci erau aplecate până aproape de faţa apei.

Ce se gândeşte el: Zice că biata salcie s'apleacă să bea apă şi n'ajunge.

Se duce acasă şi-şi chiamă dancii cu cari pleacă la salcie. Ajungând acolo, se suie sus şi se agaţă zdravăn cu mânile de o cracă de sus şi zice danciului celui mare, ca să se atârne cu mânile de picioarele lui; apoi toţi ceilalţi să facă la fel, până când va ajunge salcia să bea apă.

După ce se agăţară toţi patru — că patru erau — ţiganul cel bătrân ne mai putându-i ţine — că atârnau prea greu — le zice repede:

— Ţineţi, voi, bine, că eu am să mai scuip în palme, ca să m'apuc mai bine de creacă.

Şi, neisprăvind bine vorba, când să scuipe 'n palme, „ştiobâlc“!, se scufundură'n apă şi se'nnecară, că nu mai aveau de ce se ţine cu mânile!

Culegere din jud. Vâlcea
Ion N. Popescu.

469. — Bătaia ţiganului

Un ţigan furase odată două fiare de plug şi 199 pe coţi de pânză. L-a prins însă pe deşteptul tâlhar la Hotin, l-a bătut şi l-a făcut scăpat. De-acolo a fugit la Soroca, dar vorba ceea: a fugit de dracul şi a dat peste tat-său, că şi aici cât pe ce era să dea ortul popei, aşa-i fusese de grasă şi de gustoasă calcavura de-a doua.

Măi cumetre, îl întreabă un român pe ţigan întâlnindu-l pe drum. Am auzit că te-a bătut la Hotin de te-a stâlcit?

— La Hotin n'a fost nimica, cumătre, dar la Soroca să te fi întâmplat să fi văzut bătae ce mi-a dat. Tot cu *ţeoca* şi *possteoca*; iar când mă bătea cu *nepotul posteocei* (drugul de la căruţă), pe unde mă ajungea, mă rupea. Câ în da cu muchea de topor, mi se părea mai uşor; iar când mă ardea cu câte-o curea lată, mă ustura pelea toată!

— Ei, măi cumetre! dar eu am auzit că te-a bătut până când te-ai..

— Apoi măi cumătre, dacă te-a bate şi te-a lega, cum dracul nu te-ai scăpa!

— Şi pentru ce, mă rog, te-au bătut ei aşa de rău?

— Iaca, de proşti ce sunt. Mai de nimica. Pentru o scurtătură de pânzătură fără un cot nu era 200 şi pentru nişte fiare ruginite pentru plug gătite. Pe cel lalt de, l-am luat; dar pe cel lung uite acum mă dus să-l aduc!...

Ioan V. Nestor

CÂNTECE

La mama pe când eram,
De lucram,
De nu lucram
Draga mamei mă numiam,
Da de când m'am măritat,
Trăesc numai cu bănat.

De-aş umbla pe sub pământ,
Draga mamei nu mai sunt;
De-aş umbla
Cât aş umbla,
Nu mi-i ca la mama mea,
Eram puiu şi rândunea

Şi draguţă cui oiu vrea;
De când îs la mama lui,
Nu-s nici rândunea, nici prim,
Nici draguţă în nimărui.

——

Urâtul din ce-i făcut?
Tot din omul cel tăcut,
Urâtul din ce se face?
Tot din omul care tace;
Cine a stârnit urâtul,
Nu-l ar mai primi pământul.
Cât mi-i mie de urât,
Sufletul mi-i amărât,
Puterile mi-au slăbit,
Văd că întru în mormânt.

Al. Leontescu

Frunzuleana şi—un chir rău,
Iaca puica ce-aud eu,
Că te ţin părinţii rău
Pentru că te iubesc eu.
Nu te iubesc nici c'un rău;
Te iubesc ca să te ieu;
Când a creşte grâu în tindă
Ş'a bate cu spicu'n grândă,
Şi mă-ta l'a secera,
Da tu-i plânge şi-i oftă.

——

— Frunzuleana de trei nuci,
Să te duci, bădiţa, duci,
Şi să pici un rob la turci,
Şi să cari cu carul apă;
Pân ţi-a creşte barba albă;
Şi să cari cu carul fân
Pân' ăi muri de bătrân:

——

Frunzuliţă de trei flori,
Of, măi fraţi şi voi surori,
Voi nu ştiţi când oi să mor:
Ia la Paşti, la sărbători,
Când îi câmpul plin de flori
Şi râpele de bujori.
Atunci mi-i drag ca să mor
Intr'un capat de ponor,
Supt o tufă de maslin,
Să mă plânga puica lin;
Supt o tufă de bujor,
Să plânga maica cu dor.
Să te duci. bădiţa, duci,
Pân' la văi şi râpi adânci
Şi-acolo când ai s'ajungi
Să se'ntâmple şi să *chici*
Să dea Dumnezeu o ploaie,
Pământul să se răsmoaie,
Murgul tău să poticnească,
Mâna dreaptă să-ţi sclintească;
Mână stângă
Să ţi-o frângă,
Să cunoască mic şi mare
Că-i blăstăm de fată mare.

Culese din Basarabia.

La cireşul retezat,
Şăde Mihai răzămat,
Şi Tudoara-i cată 'n cap.
Las' să-i cate, nu-i păcat,
Că i-a fost amorezat,
Dar de-acuma nu mai este,
S'a vorbi numa 'n poveste.

*

De la noi a treia casă,
Nästica fata frumoasă.

Mai frumoasă, cum să fie?
Ca şi coala de hârtie
Şi hârtia pocostită (zugrăvită)
Pentru Timofte gătită.
Treci, Timofte, drumu'n cruce
La Nistica, gură dulce.

*

Auzi, puică, ori n'auzi,
Ori n'ai gură să răspunzi?
— Aud, puiule, prea bine,
Da-i duşmanul lângă mine,
Cu două pistoale pline,
Pregătite pentru noi,
Pentru noi,
Pentr'amândoi.
Unu'n tine
Ş' unu'n mine,
Să ne mântue de ziie,
Şi să vadă lumea toată,
C'am iubit şi noi odată.

(Culese din Talar-Bursi)

I. Zaharia

Frunze verde de lipan.
Ne-am iubi şi sântem neam
Ne-am lua, nu cutezăm,
Pentru că neamuri sântem;
Ne-am lăsa, nu ne 'ndurăm...
Las că vine postul mare,
Ş'om da două sărindare:
Unul mie, unul ţie,
Nu mai trebue mărturie;
Unul tu şi unul eu,
Să ne ierte Dumnezeu
Dumnezeu ni-i ca un tată
Dacă ne rugăm, ne iartă

Culese de **Al. Leontescu**

CRONICA

Leca Morariu: De la noi, Poveşti bucovinene, cu cuvânt de N. Iorga. Desemnuri de Gottlieb Schmid. Cernăuţi 1920, preţul 5 lei. — Culegerea colaboratorului nostru, ajunsă aşa de grabă şi cu aşa mare folos, la a treia ediţie.

D. N. I. Dumitraşcu ne atrage luarea aminte că aceasta colecţie a apărut şi în *Biblioteca Sămănătorul* a librăriei diecezane din Cluj, în 1919 arătându-şi părerea de rău că unele cuvinte ca *fortepianca, ida, afi, chichion* şi altele au rămas neexplicate.

Dlui Artur Gorovei Fălticeni

Anul XIV. No. 1. Ianuarie 1921

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARA

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE	In ţară . . . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chişinău str. Puşchin No. 48	In Străinătate . . . „ 25	Zorieni-Tutova

Pentru cuvântul „cârnileagă"

Pe lângă ştirile strânse la un loc de către d. V. Bogrea[1]) adăugăm din partea noastră cele ce urmează:

Pretutindeni cuvântul are două însemnări: 1) *Toată câşlegile* de iarna (carnavalul) şi 2) săptămâna *penultime* a câşlegilor de iarnă, înainte de postul mare. Aceasta, în deobşte la Români, azi, — potrivit vechilor rândueli bisericeşti de mănăstire; se ivesc numai asupra însemnării a doua, unele confuzii în popor.

Postul mare (zis, mai cu seamă în Oltenia şi Muntenia, „al păresimilor") dureaza şeapte săptămâni. El e fix. Câşlegile de iarnă n'au o durată hotărită. Inaintea postului mare sunt trei săptămâni cu numiri deosebite. *Ultima* (deci cea de lângă postul mare) e săptamâna *albă* (în Oltenia şi Muntenia se zice mai des a *brânzei)*; *penultima* e săptămâna *„cârnileagă"* (prin Dolj se zice *„pistriţă"*); iar *antepenultima* e *hârţa* sau *vrâstata* (adecă se mănâncă şi carne şi brânză; în Sârbi-Dorohoi ş. a. se zice că se mănâncă „harţ„; în Rom n, — de ex. satul Sagna — se zice *„hârţu"*; în Dâmboviţa *„harţi"*; în Dolj „de harţi"; prin Muntenia se zice de obiceiu: „Ţinem *harţi*... mâncăm *harţi"*).

Rostul ce-l au şi azi, pretutindeni, aceste trei săptămâni, e acelaş precum l-au fixat din vechime călugării şi preoţii noştri. Anume: întâi mâncau de toate—şi carne

1) „In cârnileagă", „N. Românesc" an XII. 34 din 6 Febr. 1917 c. f. şi adaosul din aceiaş foaie XII, 36 d n 8 Febr. 1917.

şi brânză, şi aveau o săptămână de belşug (ca şi cea dintre Crăciun şi Bobotează, ca şi cea luminată dela Paşti, ca şi cea dela Pogorîrea Duhului Sfânt), numită *hârţa*, ca şi ele. Ne apropiem de postul mare. Deci avem mai întâi o săptămână când se mănâncă „de frupt" — şi frupt alb şi carne — dar şi posturi Vinerea şi Miercurea, prin urmare avem o săptămână *vrâstată*, cum sunt toate săptămânile obişnuite, de câşlegi de peste an. Duminică seara, în această săptămână, se opreşte (se leagă) carnea. Pentru asta se chiamă întreaga săptămână: *„cârnileagă"*[1]). Dar ne apropiem de post şi mai mult; săptămâna ultimă e a brânzei, e săptămâna *albă*. Am avea 3 lăsaturi de sec: acuma, unul *de brânză* (ne amintim de *colţunaşii* cu brânză din copilărie!); înaintea lui, unul de *carne* şi, înainte de acesta, unul pentru amândouă, şi *de carne* şi *de brânză*. Biserica şi calendarele vechi, fireşte, le numiau numai pe două, de unde le-a luat şi poporul: lăsatul de carne şi lăsatul de brânză.

E hotărît, de altfel, că în toate părţile *cârnileaga* (în Muntenia şi Oltenia „cârnilegile") e săptămâna *penultimă* a câşlegilor de iarnă, înaintea postului mare. Aşa mi-au răspuns cei mai mulţi săteni din Dorohoiu (prin Hăneşti: *„carnileaga"*); aşa e în Roman, aşa e în Dâmboviţa, aşa e în Oltenia (unde rar care o ştiu, zicându-i de obiceiu *„pistriţa"*). Dintre cercetători, singur d. Philippide a presupus că a fost aşa „dela început" — ceiace astăzi este întocmai, pretutindeni în popor în privinţa *„cârnilegii"*.

Ici-colo, unii săteni (cum bine ovservă dd. Chirileanu şi Vasiliu, în *Opere Complecte* de Ion Creangă, ed. „Minerva", p. 438) încep a face confuzii. Unii confundă „cârnileaga" cu „hârţa" alţii cu „alba".

In Vlădeni—Iaşi, de ex. „cârnileaga" ar fi imediat lângă postul mare, deci în locul „albei".[2]) Ion Creangă cunoscând lucrul acesta, îl înseamnă zicând: *cârnileaga"*

1) Şi, fiindcă aproape toate săptămînile câşlegilor de iarnă sunt vrâstate în felul acesteia, deaceia câşlegile se numesc şi în deobşte „cârnileagă".
2) Com de C. Lavronschi.

săptămâna cea din urmă a. carnavalului“, *(loc. cit.* mai sus). Deci e confuzie cu *alba*.

In Moldova de sus unii o confundă cu *hârța*, cum și Creangă (*ibid*) o confundă, căci zice: „săptămâna *hârței* sau *cârnileaga*» !... Tot așa și Bucovinenii.[1])

Hârța se uită. Prin satele din nordul Moldovei, pe oameni îi auzi: „întâi e *cârnileaga* și pe urmă alba.“ Ei zic că vorba „hârța“ înseamnă: să mănânci o zi de frupt, una de post... Un fel de *hârțai, hârțai*“.

In deobște însă toată lumea vede încă în *cârnileagă* săptămâna penultimă a câșlegilor de iarnă.

Cât pentru expresia: „Opt și cu-a brânzii nouă„[2]) noi credem că la început n'a fost vorba numaidecât de numărul opt. Câșlegile de carne variază. Săptămâna albă nu poate fi vecnic „a noua“. In Evanghelistare, care au la urmă calendare pe o sută sau două de ani, scrie durata câșlegilor în fiecare an. Poporul aleargă la moș părintele și întreaba cum întreabă și astăzi (căci calendarele „ortodoxe» cum e unul tipărit anul acesta în Dorohoiu, arată sf. Voevozi la... 7 Noembrie, iar Crăciunul la 24 Decembrie!: „Mă rog, câte săptămâni țin câșlegile acestea?“ Pentru anul acesta preotul răspundea: „Șase“. Pentru anul viitor: „Opt“, după cum îi arată vechea socoteală a Evanghelistarului. Altă dată pe a brânzei o spunea despărțită, ca *ultima*, și zicea: „Șase și cu-a brânzei șapte“. Ori: „Opt și cu-a brânzei nouă“; în sfârșit, cum era.

De aici unii merg mai departe; „Nouă... și cu-a brânzei zece!“ In Muntenia sunt vorbe cari merg și mai departe: „Du-te'n zece... și cu a brânzei unsprezece!“ Se vede că omul știe a număra acuma mai bine săptămânile câșlegilor. ![3])

1917 **D. Furtună**

1) Cf. Marian *Sărbătorile* I. p. 114: cârnileaga e „a zecea înainte de Paști“.

2) N'are rost să se zică (*N. Rom. loc.*) că săpt. *albă* e: „a nona a câșlegilor de iarnă“, căci câșlegile n'au o durată fixă.

3) Pentru „Marte din post“, însemnăm că, prin Dâmbovița, auzi zicându-se copiilor buclucași: „Taci, Marte din post.“

PLUGUŞOR

27. Aho, aho copii şi fraţi
Staţi puţin şi nu mânaţi,
Şi cuvântul mi ascultaţi.
La ureche clopoţei,
Roată flăcăi ! •
Sculaţi, sculaţi boeri mari,
De păreţi v'alăturaţi;
Lipiţi-vă de perdele
Ş'ascultaţi vorbele mele;
Că de când sara a 'nsarat,
Pe mulţi boeri am deşteptat
Şi lui Irod Imparat
De veste i-am dat.
Iar Irod Impărat
Foarte mult s'a bucurat,
La grajdiu a alergat,
Doispre'ce juncanaşi a luat
Tot ca unul ţântăţei,
Tot ca unul galbinei,
Tot ca unul florărei,
Ce coastă perechia mii de lei
Intr'o vară varaţi,
Şi 'ntr'o iarnă ernaţi,
La coastă ţântaţi.
La ureche clopoţei
Mai îndemnaţi flăcăi.
Ş'am arat cât am arat
Până de picioare-am picat.
Ş'am dat boii la suhat
Iar un juncan ghilan
S'a speriat de un ciocârlan,
Ş'a trecut peste hotar
Unde-i plâns şi mult amar.
Ş'am trimis pe-un blăstămat.
Ori în drum că a fost stat
Că juncanul s'a furat.
La ureche clopoţei
Roata măi flăcăi !
Ş'am pus şaua pe doi cai
Ş'am plecat în jos la rai
Cine face făr, de lege
La Rai-n'are la ce merge,
Că mi-l pune la grea muncă
Şi mai cere-o picătură
Să-şi mai ude limba 'n gură
Se mai cere şi pe-afară,
Ca să scape din cea pară.
La ureche clopoţei.
Roată flăcăi
Eu de câte ori la Raiu am fost
Am găsit Raiu 'ncuet.
De trei ori am îngenunchet,
Raiu — abea s'a descuet
Iar în rai când am intrat,
Ce-am văzut m'am bucurat.
Mese 'ntinse,
Făclii aprinse,
Mese 'ncoronate,
De ingeri înconjurate,
De pe astă lume date.
La ureche clopoţei
Roată flăcăi.
M'au luat de mâna stânga
M'au dus pe o uliţă strâmbă.
Ce-am văzut m'am grozăvit
Vătămanul satului,
Cara apa dracului
Iar cea baba vrăjitoare
Ce ia mana vacilor
Acu-i iapa dracilor

Doisprezece mi-o înjuga,
Doisprezece mi-o înhama.
Doisprezece cu bice de foc
[mi-o ardea,
Trei demerlii de cărbuni îi da
Şi trei zile ruguma
Şi tot nu se sătura.
La ureche clopoţei
Roata flăcăi.
M'am uitat printr'o zăbrea
Ş'am văzut mândruţa mea
Răzămată de-o nuia
Şi cu iuda lângă ea
Şi din gura tot zicea:
Spune mândră — adevărat
Câţi voinici te-au sărutat
Numai trei cu iminei
Numai doi cu ciorapi noi
Ceilalţi câţi au mai fost
Naiba-i ştie pe de rost!
La ureche clopoţei,
Roata flăcăi
Stejărel cu coaja groasă
Fata mamei cea frumoasă
La ce focul te măriţi
Că eşti una la părinţi
Ca şi luna 'ntre doi sfinţi
Că dacă te-i mărita
Grija casei ţi-a lua
Bărbăţelul te-a mustra
Te-a mustra şi chiar te bate
Iară fraţii nu te-or scoate
Şi ţi-or zice bine-ţi face.
La ureche clopoţei,
Roată flăcăi.
Busuioc verde 'n carare
Răsădit de-o fată mare
Busuiocu 'n răsărita soarelui
Creşte şi înfrunzeşte
Copiliţei inima-i creşte.
Ş'a venit o copiliţă
Pus-a mâna pe-o stibliţă
Copiliţă, copiliţă,
Ia mai lasă cea stibliţă
Cam *nămit* de l'am arat,
Ş'am nămit de l'am grăpat
Ca să-mi fie de dar — dăruit
La flăcăi făr pe musteaţă
Ce se 'nvaţ 'a strânge 'n braţe
Şi sărută cu dulaeaţă.
La ureche clopoţei;
Roată flăcăii.
Unul ură, şi doi fură
Trei cotrobăesc prin şură
Iar unul mai şărlatan
Haţ, găina de bătlan
Şi mi-o vâră sub suman.
La ureche clopoţei;
Aţi eşit din şură măi?
Sară lui sf. Vasile
Să vă fie boeri mari de bine
Să vă vie binele ca albinele
Noroçul ca busuiocul
Şi noroace 'n dobitoace
Să trăiţi, să le stăpâniţi
Şi nouă să ne dărniţi
Aho ho ho.

Chiţcani — Tighina

Ion Miron

511. — Povestea Maicei Domnului nostru Iisus Hristos

In Ostrovul mare, în biserica mare, cu nouă uşi, cu nouă altare. Da în biserică cine slujia? Nouă preoţi, cu nouă diaconi. In altarul mare şedea sf. Maria mare; în altarul mic, sf. Maria mică. In pristolul de sus cine slujia? Ion, sf. Ion, naşul Domnului Isus Hristos. El din biserică când a ieşit, cu Maica Domnului s'a întâlnit. Iar Maica Domnului l-a întrebat:

— Ioane, sf. Ioane, cumătre mai mare, n'ai auzit, n'ai văzut pe un fiu al meu, de mine născut şi de tine creştinat? Dar el a zis că de văzut nu l-a văzut dar de nume i-a auzit; că l-au prins cânii păgâni, fariseii de jidovi; grea muncă datu-i-o, pe cruce răstignitu-l-o, cu cămeşă de urzică îmbrăcatu-l-o şi cu brâu de măcieş încinsu-l-o; cunună de spini pe cap punsu-i-o, chiroane în palme bătutu-i-o, trestie pe sub unghii vârâtu-i-o, sus la Gorgoftan l-au pus, fiere i-au dat de au mâncat, cu oţet l-au adăpat.

Iar Maica Domnului s'a luat şi se suia pe dealul Garaleului, zmulgând cosiţă neagră, zgârâind faţă albă; şi mergând, s'a întâlnit cu Itca şi Matca, cu surorile soarelui; şi au întrebat pe Maica Precistă:

— Maică Precistă, de ce zmulgi cosiţă neagră şi zgârii faţă albă? Iar Maica Domnului a zis:

— Cum n'oi zmulge cosiţă neagră şi n'oi zgâria faţa albă, dacă numai un fiu am avut pe lume şi mi-a venit veste, că l-au prins cânii, păgânii, farisei de jidovi. Iar ele i-au zis:

— Maică Precistă, nici de samă nu băga; du-te la fântâna de Neluva şi ia apă într'o nastrapă, şi te spală la asfinţit şi te şterge la răsărit şi caută că ai să vezi căile; ai să vezi patruzeci şi patru de sfinţi Apostoli şi ai să vezi şi pe fiul tău, pe Dumnezeu.

S'a dus Maica Domnului la fântâna de Neluva şi a luat apă într'o nastrapă, şi s'a spălat la asfinţit şi s'a şters la răsărit şi a căutat să vază,şi nu a văzut. Atunci iar s'a luat la Dealul Garaleului zmulgând cosiţă neagră ai zgâriind faţă albă. Şi mergând, s'a întâlnit cu o broscuţă; iar broscuţa a întrebat-o:

— Maică Precistă, la ce zmulgi costiţă neagră şi zgârii faţă albă? Iar Maica Domnului i-a răspuns:

— Cum n'oi zmulge cosiţă neagră şi n'oi zgâria faţă albă, dacă numai un fiu am avut pe lume şi mi-o venit veste că l'au prins cânii păgâni, fariseii de jidovi. Iar broscuţa i-a zis:

— Maică Precistă, nici samă nu băga, că şi eu am avut nişte copilaşi, ca nişte năsturaşi, în picioare crăcănăţei, în ochi bulbucăţei, în pântece pânticoşei şi o venit o roată forforată şi pe toţi i-a făcut fărâme odată.

Atunci Maica Domnului o zâmbit de râs şi a întrebat-o: Unde-s? Şi ea o dus-o şi i-a arătat. Atunci Maica Domnului i-a blagoslovit; şi ei mai frumoşi ca înainte au înviat; şi a blogoslovit Maica Domnului pe broscuţă, că unde nu a fi ea, să nu fie apă bună, şi când a muri, să nu se împuţească.

Iar Maica Domnului se suia pe dealul Garaleului până ce a ajuns la un meşter de fer, şi l-o întrebat:

— Ce faci meştere? Iar el i-a spus, că i-a poruncit împăratul Pilat să facă douăsprezece cue şi el a făcut numai şase.

Atunci l-o blagoslovit, că de a da odată cu ciocanul, să câştige banul. Şi mergând mai departe a ajuns la un meşter de lemn şi a zis:

— Buna ziua, meştere, ce faci! Iar el i-o spus, că i-a poruncit împăratul Pilat să facă şase cue şi el face douăsprezece: Iar Maica Domnului l-o blagoslovit, ca să lucreze cu anul şi să câştige banul, pentru că a spus că face mai multe cue decât i-o poruncit.

Iar Maica Domnului a mers mai departe, până ce o ajuns la ţintirimul unde era înmormântat Domnul nos-

tru Iisus Hristos. Iar pe uşă era o lacată cât un ciubăr, iar pe mormântul Domnului o stâncă cât o casă. Iar Maica Domnului a blagoslovit, şi lacata s'a descuiat şi peatra de pe mormânt s'a ferit la o parte. Domnul nostru Isus Hristos s'a sculat din mormânt; şi văzând pe Maica Sa a întrebat-o:

— Ce cauţi pe aici Maică? Iar ea a zis:

— Cum n'oi cata, dacă te-ai lăsat de te-au muncit cânii păgâni, fariseii de jidovi? Iar el a zis:

— Nu m'am lăsat pentru tine ori pentru mine; m'am lăsat pentru toată creştinatatea, căci care se naştea, nu se boteza, mama nu trăgea după copil, şi care se lua, nu se cununa; nu trăgea vaca după viţel, nici oaea după miel, nici păseri nu cântau. Dar acum ia să ieşi la lume, să vezi, cum cântă toate păserelele, în toate glasurile; cei cari se nasc se botează, cei cari se ieau, se cunună, trage vaca după viţel şi oaea după miel.

Iar la mormânt erau doi jidovi, cari păzeau mormântul; atunci Domnul i-a întrebat de trei ori:—Isac şi cu Avram, voi credeţi în mine? Iar ei au răspuns că cred. Şi atunci le-a luat sufletele şi pe Maică-se şi a sburat la ceri.

Dar în vremea aceea ceilalţi jidovi erau la şcoală, după masă; şi aveau pe masă răsol o ştiucă într'un castron şi un cucoş în alt castron cu zamă, şi o pâne de grâu. Dar ei blastămau pe Domnul, că, când a umbla ştiuca prin castron ca prin apă, atunci să învie Isus Nazarineanul. Şi când cocoşul a bate din aripi şi va cânta şi pânea s'a face toată spice de grâu pe masă şi din tot spicul a ieşi un *mertic*, atunci să învie Isus Nazarineanul. Dar când s'au uitat la ştiucă, ea umbla în castron ca prin apă; cucoşul a bătut din aripi şi a cântat, în cât pe mulţi i-a stropit, când a bătut din aripi; şi aceia au rămas *chistrui* pe obraji, care sunt şi azi din seminţia aceea. Iar pânea toată era spic de grâu şi din tot spicul eşia un mertic. Atunci eşind deacolo s'au dus la mormânt şi l-au găsit gol, şi pe păzitori i-a găsit încremeniţi; cu o mână în barbă şi cu una arătând la ceri.

Cine-a şti povestea asta şi-a spune-o într'un an, într'o jumătate de an, într'o lună, într'o săptămână, într'un ceas, într'o jumătate de ceas, l-a lua Maica Precistă de mână dreaptă şi l-a duce pe puntea dreaptă, pe făclii aprinse, pe la mese 'ntinse, pe la pahare pline, pe la cuvinte bune. Iar cine-a şti-o şi n'a spune-o într'un an, într'o jumătate de an, într'o lună, într'o săptămână, într'un ceas, într'o jumătate de ceas, l-a lua de mâna stângă şi l-a duce pe puntea cea strâmbă, pe la mese strânse, pe la făclii stânse, pe la pahare goale, pe la cuvinte rele.

Scrisă de N. Gavrilescu, Bogdăneşti-Suceava dela mama-sa Gafiţa a Ioanei de 70 ani din Bacău-Suceava şi prescrisă ortografie de M. Lupescu

512. — Vântul şi bondiţa

Odată vântul, răţoindu-se şi fudulindu-se, azvârlia cu praşcău de omăt în toate părţile şi zicea :

— Unde-s cojoacele, să trec amu într'o clipă printr'însele.?

Da' după gard, atârnată într'un bold de spine, iaca-i răspunde un petecel de bondiţă şi-i răspunse:

— Ce grăişi, vântule ?

Dar vântul se'nspăimântă şi-i zice:

— Cu tine n'am vorbit!

Şi trecu pe alături, înfricat până'n măduva oaselor.

T. Pamfile

513.—Pânza femeii şi aratul românului

De la început lumea era proastă şi multe lucruri le făcea pe dos; cele bune sunt toate de la Dumnezeu căci chiar sfântuleţul le arăta cum să trebăluiască. Până şi cele mai vechi treburi erau făcute anapoda. Aşa se zice că la arat, românul, după ce întindea o brazdă de

la un capăt la cel alt, se întorcea din nou de unde a început. Ce mai la deal la vale, se chinuiau greu. Dacă vede năcazul oamenilor, se scoboară milostivul şi ajungând la pământul unuia ce ara, zice: —„Ia, noroc, gospodar! Să dea Dumnezeu noroc, zise omul. Da grea muncă şi rău vă trudiţi. Şi puse Dumnezeu mâna pe coarnele plugului şi trăgând o brazdă de la un capăt la altul, se milostivi a le arăta ca s'o ia în curmeziş şi să se întoarcă pe cealaltă bucată. Ş'au mulţămit mult oamenii de aceasta înlesnire şi numai după ce Dumnezeu s'a făcut nevăzut, ş'au zis în sinea lor, că trebue să fi fost cel puţin un sfânt. Şi de atunci oamenii ară cu lesnire şi aşa va fi în veci. Trece Dumnezu după aceia şi pe la casa uuei gospodine. Când colo ce să vadă! Femeia ţesea. Dar cum? Dădea odată cu suveica şi când mântuia de bătut, rupea firul şi iar dădea de la capăt. Se muncia ca şi oamenii cu aratul. „Ce faci femeie aici? „Ţes“,—zice femeia cam înghimpată. „D'apoi aşa?“ Iaca aşa, căci aşa ştiu; ce, crezi că ştii mai bine? Dumnezeu cam mirat de răspuns, se milostivi a-i arăta şi aceştia că după ce dai cu suveica, bate cu vătala şi dai suveica înapoi, fără să mai rupi, căci aşa e spornic. Femeia mirata, mulţămi şi făgădui că va arăta şi altora, rămânând până azi acest fel. Trecu câteva sute de ani şi Dumnezeu cu sfântul Petre se scobori pe pământ să vadă dacă învăţăturile date au prins rădăcini. Ajunse la unu ce ara şi se făcuse că nu ştie a ara zicând: Noroc, oameni buni, d'apoi cum araţi? Cum să arăm? Cum o dat Dumnezeu, ziseră oamenii; noi aşa am apucat din moşi strămoşi. Mulţămi mult de acest răspuns şi-i blagoslovi, că cât o ara unul din zori până'n sară, îndestulează un gospodar într'o vară. Trecu Dumnezeu şi pe la o femee ce ţesea, să vadă cum ţese. Ce faci femee hăi? „Ţes“ D'apoi aşa ţeşi; cine te-a învăţat? „Treaba mea“ zice aschidos femeia. Iar Dumnezeu blagoslovi ca să meliţe, să toarcă, să ţese o vară, şi să le puie subsuoară. Şi aşa a rămas şi aşa va fi cât hăul.

514.—Dreptatea, bună eşti, da anevoie eşi

Intr'un rând un ţigan voia s'o facă pe hâtrui. Auzise din lume că dreptatea esă ca untdelemnul deasupra apei şi pe degeaba nu eşti nici odată obijduit. Mergând el pe un drum cu acest gând, numai ce dă peste un om spânzurat de un copac. Ce se gândi el în sine? Mă, am să cerc şi eu să văd unde mă scoate dreptatea". Stătu lungă mort până ce nişte oameni dădură peste el şi atunci prefăcându-se că fuge,a fost prins, legat şi dat pe mâna stăpânirii. De-o-cam-dată ţiganul a căutat să facă luând pe „nu ştiu" în braţe, dar mai apoi mărturisi pe cum că el spânzurase omul din drum, de-a minune să vadă cum l'a scoate dreptatea,—îşi zicea în sine. In sfârşit a fost dus pe la toţi judecători, după ce stăpânirea îşi făcuse rânduelile, dar ţiganul nici „pac" nu zicea. Il întrebă şi procurorul: Tu ai omorât omul, spânzurându-l, ţigane" ? Ţiganul pace. Se amână. Il întreabă şi a doua şi a treia oară' ţiganul asemenea. Il dete pe mâna altor zapcii ca să-l mai chinue, dar toţi s'au ales cu atâta că el a omorât şi nimic mai mult. Dar nimenea nu credea să fie alt fel, căci ţiganul nu voea să dea nici o deslușire. La urmă îl judecă juraţii şi stăpânirea credea că ori va fi spânzurat ori pus la închisoare. Pe când se făcea judecata şi toţi erau de părere ca este vinovat şi trebue pedepsit cât de aspru, sare unul dintre juraţi şi zice: — «Ia staţi domnilor, cum poate face omoruri acest om ? Poate fi smintit, poate nebun, poate altfel; nu vedeţi că n'avem nici o probă sănătoasă? Poate a zis aşa el, într'o şagă, ori să se laude că aşa-s ţiganii: se joacă cu viaţa lor". «Ha, zise ţiganul: Dreptate, dreptate, bună eşti, da anevoe mai eşi» Toţi rămaseră uimiţi de judecată cea luminată a juratului, iar ţiganul povesti din fir în păr ce şi-a pus el în gând la toţi cei de faţă.

Jud. Covurlui

515. — Inţelepciunea românului

Cică un împărat umbla prin norod în haine de cerşetor şi lecuia multe nevoi ale celor mici.

Ajunse la un om ce-şi ara câmpul şi pentru că era bătrân şi-şi facea lucru cam anevoe, împăratul l-a întrebat:

— Bună ziua moşule; da mai poţi trebălui?!

— Mulţămim dumitale, nenişorule, iacă de, cam puţin spor.

— Da cele de aproape cari merg departe ori cele mai de aproape ce merg mai departe, cum te slujesc? întrebă iar impăratul?

— De, mă ajută rău, române! Că la cele două de aproape mai pun una de beilic, ba şi două de 'mprumut şi tot nici nu câştig, iar cu cele cari merg şi mai departe, cu toate că-s mai aproape nu mai pot face nimic

Chiar cu patru, tot nimic, mai zise omul, de oarece nu se pot face din tari, mai.....

— Da o gâscă ai prinde?

— Ba şi două, nepoate, zise românul.

Uitài să spun că împaratul era însoţit, aşa ca la o bătae de puşcă, de doi slujitori cari aveau mare privighere.

După ce-şi luă rămas bun dela om, plecară. Pe drum însoţitorii împăratului nu ştiau cum să se milogească ca să afle tâlcuirea vorbelor auzite şi nepricepute de ei, până când împăratul văzând prostia lor, le dădu câte o beşteleală, spunându-le că peste trei zile unde le stă picioarele le va sta capul, de nu vor şti...

Neavând încotro, au trebuit săse întoarcă la cel care ara odinioară, şi după multă rugămintele tălmăci aşa:

Cele de aproape cari măsură departe sunt picioarele mele, cari din pricina bătrâneţilor au slăbit. Iau câte un toiag de mă sprijin, dar nu pot merge ca un tânăr; iar la un suit greu, mai merg şi în patru labe ca ursul.

Cele mai de aproape care măsură mai departe sunt: ochii, cu cari iarăşi nu mă pot sluji, decât cu ajutorul

altora tari (ochelarii), cari neaducând folos ca cei cari mi i-a dat Dumnezeu, degeaba-i mai pun!

„Da gâştele pe cine închipuesc? întreabă boerii foarte miraţi, aşteptând cu nerăbdare să vadă ce-o mai fi?!"

— Gâşte... sunteţi dumneavoastră!? şi dacă nu veţi pricepe ceva acolo la stăpânire, mai poftim că vă tîcluesc eu toate.

Boerii rămaseră foarte miraţi de înţelepciunea românului acestuia şi lăudându-l, îi mai dădură câte o mie de galbeni şi plecară cam ruşinaţi.

A doua zi tâlmăciră împăratului, care pricepu toată tăşerania lor.

(Auzită în delta Dunărei)

N. I. Munteanu

516. — Dumnezeu şi dobitoacele

La început, toate dobitoacele erau blânde şi ascultătoare. Omul le ocrotea cu mila şi paza lui. Le punea la jug, la car, la plug.

In tot locul şi în totdeauna era stăpânul lor ocrotitor, dar şi n îndurător.

De multe-ori le năcăjea şi le trudea, încât multă vreme nu mai erau bune de nimic.

De aceea dobitoacele s'au dus cu jalbă la Dumnezeu şi l'au rugat să le scape de răutatea şi nedreptatea omului.

Dumnezeu le-a ascultat plângerea şi a făcut pace între ele. Pace dreapta.

Inainte de toate le-a întrebat, că toate voiesc să iasă de sub stapânirea omului? Unele răspunseră da, altele ba. Atunci cheamă Dumnezeu înaintea sa pe acelea, cari voiau sa ramână şi mai departe în slujba omului. Pe acestea le puse de-a dreapta lui, iar pe acelea, cari nu mai voiau să fie supuse îngrijirei şi poruncei omului, le trecu de-a stânga.

Dumnezeu sfântul pe acelea, care nu mai voiră să rămână sub stăpânirea omului, le mustră şi le împrăştie prin păduri, ca să se hrănească singure cu ceea ce vor afla pe acolo.

De atunci s'au făcut acestea sălbatece şi cutreeră, codrii, slabe ca vai de ele şi prigonite de toţi.

Iar pe cari se învoiră să fie supuse omului şi rămaseră iară în slujba lui, Dumnezeu le binecuvântă şi le dete omului spre folosinţă şi pază.

Acestea sunt dobitoacele de casă. Omul e stăpânul lor, el le foloseşte, dar le şi grijeşte şi le hrăneşte căci ele nu-i sunt numai sarcină, ci şi adevărată binecuvântare la casă. **I. Bura.**

517. — Satul Vadul-lui-Vodă de pe Nistru

„Acum câte-va sute de ani, pe când turcii erau stăpâni, pe ţările noastre, un domnitor de-al nostru, — care stătea în scaun la Iaşi, nu se ştie ce o fi făcut de i-a supărat, că ei au voit să-l prindă şi să-l omoare.

Acest domnitor moldovan însă, a prins de veste şi încărcându-şi averile în nenumărate care, şi-a luat familia şi multe slugi şi a plecat spre răsărit ca să se mântue.

Ajungând el la Nistru, a tot cercat pe unde a fi mai bine de trecut şi tocmai aici a găsit vad nemerit de a trecut pe cellalt mal şi s'a dus mai înainte.

O parte din slugi n'au voit să-l mai urmeze pentru că nu erau robi, ci răzăşi veniţi cu chirie.

Aceştia voiau tocmai să se napoieze spre satul lor din preajma Iaşului, când îi nimereşte un olacar, ce le aduce vestea că turcii auzind că l-au ajutat pe domn în fuga lui, le-au ars satul şi le-au luat gospodăria înconjurătoare ca şi pământul.

Atunci ei ţinând sfat, sau hotărît să facă sat nou aici, că lemne erau, pământ slobod cât puteai munci era, şi peştele din Nistru atât de mult, că cu mâna să-l fi prins.

I-au dat numele care-l poartă şi în ziua de azi şi s'au pus pe muncă rodnică, de-s mulţumiţi urmaşii şi vorbesc cu multă cinste de întâii întemeetori ai satului.

(Alte legende asupra acestui sat în T. Pamfilie, *Mănunchiu nou de povestiri populare cu privire la Ştefan cel Mare*).

Cânteee

2507—2514

Frunză verde grâu mărunt,
Lele, gâci de ce's cărunt
Că nu's tare de demult?
— Bade, tu-i fi căruntit:
Oile pe munţi păscând!
Şi din flueraş cântând,
Ori la plug boii mânând!
— Ba, eu n'am încărunţit,
Pe munţi oile păscând
Şi din flueraş cântând,
Ori la plug boii mânând;
Ci eu am încărunţit
Pe marginea sihlelor
Ţinând calea mândrelor;
Care mândră cum venea,
Sărutată se ducea;
Care mandră mi-era draga,
O trăgeam la sihla neagră.

———

Frunză verde de masline,
Arsă-i inimiora 'n mine.
Arsă, arsă-i la oricare,
Da nu-i ars'aşa de tare.
Arsă, arsă-i la oricine,
Da nu-i arsă ca la mine,
Că la mine-i arsă rău,
Ştie unul, Dumnezeu.
Cine iubeşte şi spune,
Scoate-l, Doamne, la ruşine;
Cine iubeşte şi lasă,
Nu l-aş vedea făcând casă;
Aibă casa racului
Şi hrana gândacului
In vârful copacului,
Aibă casa cucului
Şi masa vulturului,
Şi hodina vântului.

———

De la deal de Sărătură
Şuier, un voinic din gură.
Il cunosc pe şuierat
Că-i voinic neînsurat
Şi de fete fărmăcat.
Cu turtiţă
Dela ţâţă
Cu păr galbăn din cosâţă,
Cu şurcele
Subţirele,
Cu păr negru din sprincene,
Cu otravă
Din dumbravă,
Şi cu apă din Suceavă;
Cu sulcină
Din grădină
Şi cu apă din fântână.

Al. Leontescu.
Vlăsâneşti-Dorohoiu

Foaie verde trei alune
Ce mi-i dreg mie pe lume:
Nevasta cu hai e bune
Şı barbatu'ncins cu fune.
Altă foaie mintă creaţa,
Ce mi-i drag mie'n vieaţă:
Nevasta cu cârpa creaţă
Şi bărbatu' ncins c'o aţă!

Din Pipirig-Neamţ.
D. A. Gheorghiţă.

Şi iar leană, poamă neagră,
Trec pe drum şi toţi mă'n-
treaba:
De ce-s tânăr şi s slăbit?
Eu le spun că îs slăbit
Că de tânăr am iubit
Intr'o zi cu dulce soare,
Indrăgitu-m'am de-o floare;
Intr'o zi a fost să fie,
Ş'am iubit cu lăcomie
*
Câte doruri am dorit,
Nici de unul n'am murit;
Ca de dorul dumitale,
Simt un junghiu până'n
spinare
*
Câte târguri am umblat
Peste chipul tău n'am dat,
Dar în târg la Chişinău,
Am dat peste chipul tău.
Creşte-o floare'n faţa ta:
Cum să fac să fie—a mea?
S'o pun în pahar s'o beu,
Să-mi treacă de dorul tău?

(Culese din Tatar-Bunare)
I. Zaharia.

Inştiinţare

— Domnii abonaţi, cari au rămas în urmă cu plata pe anul şi pe anii trecuţi, sunt rugaţi cu toată stăruinţa să ne-o trimită. De bună samă, dumnealor ştiu cu straşnice greutăţi se luptă o revistă ca aceasta, şi câte neajunsuri a trebuit să ocolească, pentru ca să ajungă astăzi în anul al XIV-lea!

Una din revistele bătrâne!

— Administraţia Revistei „Ion Creangă" aduce mulţămiri călduroase domnului Gh. Lalu, proprietar în Piatra-Neamţ, pentru darul de 84 de lei, făcut fondului de tipărire.

— La administraţia Revistei se află colecţii şi numere vechi; preţul numărului, 3 lei.

Tipografia „Glasul Ţării", Chişinău Str. Puşchin No. 48

D-lui Artur Gorovei Folticeni.

ION CREANGA

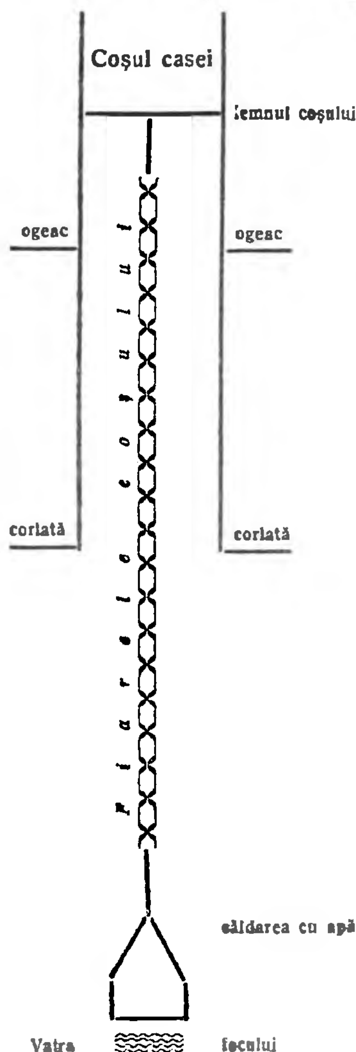
REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARA

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAȚIA
T. PAMFILE	In țară . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chişinău str. Puşchin No. 48	In Străinătate . . . „ 25	Zorleni-Tutova

FIARELE COŞULUI

In cartea mea, *Frăția de Cruce şi alte înrudiri sufleteşti la Români* (Bârlad, 1920) se întâlnesc de mai multe ori pomenite *fiarele* sau *verigele coşului, fiarele dela coş,* în datinile desfacerii frăției fratelui viu de fratele lunatec mort.

In paginile acestei reviste am rugat pe tovarăşii noştri să ne dea lămuriri asupra acestor fiare, şi până în prezent n'am primit decât următoarele şiruri din partea d-lui Ion N. Popescu, învățător în comuna Ştefăneşti județul Vâlcea.

Ştirile d-sale le însoțeşte cu o schiță pe care o redăm, aşa cum se poate da, prin elementele de zețărie.

„Pe aici se zice numai *fiarele coşului*; de verigele coşului nu se pomeneşte.

„Fiarăle coşului sunt făcute de țigani de fier, legând zalele la capete, încheindu-le una cu alta, formând ast-fel un lanț. La capătul de sus se face un cârlig mai lat cu

care se prind zalele de lemnul coşului, iar la capătul de jos se face un cârlig mai îngust şi puţin mai lung de care se atârnă căldarea cu apă sau *tuciul*, când fierb cu apă pe foc, pentru făcut mămăligă sau pentru orice altceva, ori de câteori se fierbe apă în căldări.

Pe aci, casă fără fiarele coşului, nici nu se poate.

Mai degrabă stă casa câtva timp fără coş, decât fără fiarele coşului."

Mulţămesc d-lui I. N, Popescu pentru aceste relaţiuni, cu atât mai cu cât este una din puţinele mărturii de neuitare din partea prietinului acestei reviste. **T. Pamfile**

Cântece bătrâneşti

76. Codreanu

Foae verde ca macu,
Blăstămat mi-i Codreanu,
Cum în sat ţine calu.
Cum mi-aţine medeanu;
Medeanu la *Movilău*
Unde trec şi bun şi rău,
Dela *Ruptură* la vale,
Unde trec mocani cu sare
Iată-al meu Codrean călare
Ii cu flinta la spinare,
Calare pe-un cal mărunt,
Ca scările de argint.
— Buna ziua, măi Codrene
—Mulţămăsc, sarar cu sare.
Nu ţi-i murgul de vânzare,
De vânzare, de schimbare?
— Nu nu-i murgul de vânzare,
Nici nu-i murgul de shimbare!
Iar Codreanu dracului
Luă şăua mocănească,
Pusă pe-a lui haiducească.
— Oliolio, neică Codrene,
Zice cel sărar cu sare,
Nu ţi-i milă dumnitale
Să-mi iei murguţul din cale?
Dă-mi vre-o două trei părale
Să-mi cumpăr la copii sare!
Iar Codreanu dracului:
Răspunde sărarului:
Ţi-oi da vre-o doi pumni sgârciţi, —
Ţi-or parea câ-s bani cu zimţi.
Haide murguleţ mai tare
Că ne-aşteaptă puica 'n cale!

Joră̆şti-Covurlui **Pr. Petru Gh. Savin**

77. Frunză verde rug de mure,
Pe sup' câmp pe sup' pădure
Merge-o nevăstuică 'n lume,
Lăsată de doi bărbaţi
Şi cu pruncuşoru 'n braţ;
Pruncul o'nceput să plângă

Mă-sa o 'nceput să-i zică:
— „Taci, pruncule, nu mai
plânge,
Că ne-or auzi hoţii!
Mă-sa vorba n'o gătit
Iaca hoţii c'o venit:
— „Pune pruncu' la pământ
Şi hai cu noi la hoţât!"
— „Da' c ne mi l'a scălda?
— „Lasă-l, c'o ploiţă caldă,
I-a părea că mă-sa-l scaldă!"
— „Da lui ţâţă cin 'i-ada?"
— „A ploua o ploae dulce,
I-a părea că ţâţă suge!"
— „Da' cin' mi l'a legăna?"
— „Ia i-om face-un legănel
L'om pune 'într'un stejărel;
Vântul cân' l'a tragana
Pe dânsu' l'a legăna!.."

(Dela Ileana Gh. Smântână,
Bozieni, Dorohoi)

Dumitru Furtună

Poveşti

78. Povestea lui Ioniţă

Intr'o pădure mare, mare, al cărei capăt nu se vedea, cică trăia odată o babă năsdrăvană. Cine venea la dânsa, pe toţi îi ispitea, punându-ĭ să facă cutare şi cutare lucru şi cine în timp de trei zile îl isprăvea cu bine, îi da daruri şi-l slobozea acasă, iar cine nu, aceluia îi tăia capul.

Odată cică a venit la această babă năzdrăvană un băeat să se tocmească argat. Pe drum el dă peste un peşte care se sbătea cu chip ca să între în apă; băiatul îl ia şi îl aruncă în apă; mai departe dă peste un sărman vultur cu aripa ruptă: îl ia binişor, rupe o cordea şi îi leaga rana. Iată se apropie de locuinţa babei, toţi parii de prinprejurul locuinţii; erau plini de capete de om; băiatul văzând aceasta, l-a cuprins groaza, dar n'avea ce face, a mers înainte... Baba cum l-a văzut, îndată l-a trimis să pască iapa; i-a dat o azimă cu somnoroase şi i-a hotărît, că dacă a paşte iapa bine, a fi şi de dânsul bine, iar dacă nu — capul i s-a lua şi în par s'a anina. Băiatul s'a dus cu iapa la păscut, a păscut-o cât a păscut-o, dar de la o vreme i s'a făcut foame, a mâncat azimă cu somnoroase şi pe dată a adormit. Când s'a trezit, iapa era tocmai pe la mijlocul apei. A început el a striga şi a plânge şi

s'a arătat un peştişor cu trupul auriu care l-a întrebat de ce plânge. Băiatul i-a spus pricina. Peştele se întoarce înapoi în apă, o ia pe iapă din urmă şi o scoate la mal. Iar băiatul bucuros pleacă cu dânsa acasă. Adoua zi iar paşte iapa cât o paşte; de la o vreme i se face foame, mănâncă azima cu somnoroase şi adoarme. Când se trezeşte din somn, iapa sbura tocmai prin nouri. Băiatul iar începe a striga şi a plânge; şi se arată un vultur cu aripa legată, care îl întreabă ce durere are de plânge.

Băiatul i-a spus pricina, vulturul s'a înălţat în nouri şi a coborît iapa jos. A treia zi ducându-se cu iapa la păscut, o broscă ţistoasă sta pe uscat; băiatul a luat-o şi a aruncat-o în glod. Mergând mai departe i s'a înglodat iapa, dar broasca cea ţistoasă i-a ajutat a o scoate din glod şi băiatul s'a dus la păscut. Seara s'a întors acasă, baba l-a primit bucuroasă că şi-a împlinit datoria şi l-a lăsat să-şi aleagă un cal, care i-a plăcea, drept rasplată. Băiatul, după sfatul unui argat, a ales pe cel mai mic. „In el, — zicea argatul, — sunt douăsprezece inimi; nu te abate după mare". Şi băiatul a plecat teafăr şi întreg cu calul cel năzdrăvan. Merge, merge, ajunge la o apă. Calul se opreşte şi zice cu glas de om: «Stăpâne, descalecă, spală-mă şi mă piaptănă; bagă mâna în urechea dreaptă, scoate haine şi te îmbraca; bagă mâna în cea stângă, scoate basmaua cu mâncare şi mănâncă"... Cum i-a spus aşa a şi făcut. S'a îmbrăcat în straie împărăteşti, apoi s'a pus la masă, a mâncat, a legat băsmăluţa şi a zis «strângete măsuţă" şi masa s'a făcut nevăzută. Apoi încalecă... calul îl întreabă: „Cum să te duc: ca vântul ori ca gândul?" — „Ca gândul!" Şi au ajuns la curtea unui boer. Boerul l-a primit pe Ioniţă cu mare bucurie şi l-a pus să îngrijească de flori.

El nu făcea nimic; calul cel năzdrăvan noaptea uda florile, şi le plivia de buruiene; s'au făcut nişte flori frumoase, cum n'au fost decând lumea; cine intra în grădină, se minuna de frumuseţa lor şi de mirosul ce în-

praştiau De multe ori Ioniţă se ducea cu calul său la vânat, dar în una din vânători dă peste o pană ce strălucea ca soarele. El a luat-o şi a adus-o acasă. Când a întrat în casă, toată casa s'a umplut de lumină, aşa minunată pană ce era. Dar un argat, pârându-l, s'a dus şi i-a spus boerului despre pana cea minunată. „S'o aducă la mine! a poruncit boerul. Ioniţă a adus pana. „Să-mi aduci şi pasărea penei" — a poruncit boerul, iar de nu oi să-ţi iau capul»...

Ioniţă întristat a eşit de la boer şi s'a de i-a spus calului porunca stăpânului său.

„Nu te întrista! a zis calul, — ci încalecă pe mine şi haide"...

A încălecat Ioniţă pe cal şi au sburat până la cuibul paserei, unde ea clocea; a pus mâna pe dânsa şi a adus-o boerului. Boerul s'a bucurat mult de slujba lui Ioniţă, dar tot odată i-a poruncit să aducă şi pe stăpâna paserei. Ioniţă, iar întristat, s'a dus să spue calului său porunca boerului. „Taci, nu te întrista, — a răspuns calul, — du-te şi spune boerului să facă o plută să ne ducem pe mare după Ileana Cosânzeana, că este stăpâna paserei". Pluta a fosta gata, i-au dat drumul pe mare şi apropiindu-se de curtea Ilenei Cosânzene, au început a striga: Hai la marfă, hai la marfă, feldefel de frumuseţi"... Slujnicile au auzit şi au venit pe plută împreună cu Ileana Cosânzeana să târguiască. Calul începe a mişca pluta; până ce au târguit au ajuns la jumătate de mare. Aşa Ileana Cosânzeana a fost adusă la curte, boerul încă mai mult s'a bucurat de slujba lui Ioniţă şi a început a petrece. Iar Ileana Cosânzeana a dat poruncă că „cine m'a adus pe mine las' să aducă şi herghelia mea din mare." Ioniţă întristat a venit de a spus calului său porunca. „Taci, nu te întrista, — a zis calul, — du-te la Ileana Cosânzeana şi spune-i să dea douăsprezeci piei de bivol şi douăsprezece măsuri de râşină. A adus Ioniţă pielea de bivol şi râşina, a îmbrăcat calul cu ele şi au pornit după herghelie în mare. Au ajuns spre ma-

lul mării, calul a dat cu piciorul în pământ, s'a făcut o groapă mare şi Ioniță a întrat întrânsa, iar calul a început a se găti de luptă.

A eşit din apă un harmasar alb, cu coamele până în pământ şi s'a repezit asupra calului de pe mal, dar nu putea face nimic, căci rupea din pielea de bivol şi din râşină şi s'a întors înapoi în mare. A eşit un alt harmasar, negru ca corbul, cu ochii ca jaratecul şi s'a început o luptă pe viață şi moarte. Când harmasarul obosise cu totul, calul lui Ioniță a strigat: «sai, stăpâne, din pământ»; şi a eşit Ioniţa, a încălecat pe harmasar şi au plecat spre curte. In urma lor a venit toată herghelia. Şi a dat Ileana Cosânzeana porunca: „Cine mi-a adus herghelia, acela să mi-o şi mulgă.»

Ioniță iar a venit după sfat la calui său, dar calul n'a mai putut spune nimic. Insă peste noapte a plouat şi înspre ziuă a înghețat, picioarele cailor rămâind lipite de pământ. Ioniță a muls laptele şi apoi l'a fiert, căci boerul avea gând să se scalde. Când laptele a fost gata, boerul a poruncit ca Ioniță să se scalde întâi. Ioniță a legat calul său de o toartă a ceaunului şi a întrat în laptele fierl fără să-i fi fost ceva, căci calul său cu suflarea lui răcorea laptele. Iar când a întrat boerul, laptele fiind peste măsură de fierbinte, sărmanul îşi dete sufletul. Şi a rămas Ioniţa cu Ileana Cosânzeana, trăind în dragoste şi bună pace zile lungi. Şi asta mi-e povestea toată.

79. Fata babei şi fata moşneagului

Trăea un moşneag şi o babă; şi moşneagul avea fată, şi baba avea tot fată. Moşneagul ținea la a lui, ear baba la a ei şi pentru aceasta vecinic era gâlceavă în casă. Prost trăia fata moşneagului: la biserică se ducea numai fata babei, la horă numai fata babei, ear fata moşneagului rămânea la vatră: ea purta toată gospodăria. Ba nevoea de babă s'a hotărît să isgonească de tot pe fata moşneagului dela casă; o bătea, o ocăra

şi strâga la dânsa, iar fata plângea de nu-şi putea stăpâni lacrimile.

Baba cea hapsână nebunea mereu capul moşneagului:

„Du-ţi moşnege, fata în bordei, în pădure, că acolo mai mult a toarce“.

Şi satul de atâta nebuneală de cap, moşneagul a luat fata, a dus-o în bordei, la pădure; i-a dat cremene, amnar şi un *mărcoteţi* de făină şi a zis;

„Iţi dau, copilă, tot ce-ţi trebue; lemne ai, foc ai şi făină ai; fă-ţi demâncat şi... la tors!“

A înoptat.

Fetiţa a aprins focul în vatră, a gătit mâncare; dintr'un ungher; ese un şorecuţ şi zice: Dragă copiliţă, dă-mi şi mie o linguriţă.

— Şoricuţ, fă ca să-mi treacă de urât, şi eu ţi-oi da nu numai o linguriţă, ci îi mânca până te-i sătura.

S'a săturat şoricuţul, a sărutat mâna fetei şi s'a dus. Pela miezul nopţii întră în bordei un urs.

Ei, fetiţă, stânge focul şi haide să te joci cu mine de-a „baba oarba“.

Şoricuţul s'a suit pe umărul fetei şi-i şoptea la ureche:

— „Nu te înfricoşa, draga mea, zi: hai; stânge focul şi ascunde-te după horn, iar eu în locul tău oi alerga şi din clopoţel oi suna“.

Aşa şi s'a întâmplat. Ursu fuge, fuge după şoricuţ — nu-l poate prinde; a început a urla şi cu despicături a arunca; a azvârlit — nici odată n'a nimerit; a ostenti şi a zis: Da meşter mai eşti în „baba oarba“; pentru asta, mâne des-de-dimineaţă ţi-oi trimete o cireadă de vaci şi un car cu bani.

Dimineaţa zice baba:

Du-te, moşnege, de vezi cât a tors fata ta peste noapte.

S'a pornit moşneagul, eară baba stă şi aşteaptă cum are să vie moşneagul şi are să aducă numai oasele fetei.

El se întoarce; iar căţeluşul:

„Hau, hau, hau moşneagul aduce pe fată cu zestre nenumărată; cu o cireadă de vaci şi cu uu car de bani"

— Ce spui minciuni, afurisitule? In car, oasele sună.

A scârţiit poarta, a întrat în ogradă cireada de vaci: iată şi carul; moşneagul cu fata lui şedea de-asupra grămezii de bani. Plin îi carul de aur.

La babă s'au aprins ochii de lăcomie.

— Şi asta dreptate! — striga ea; — du şi pe a mea fată în bordei, la pădure; fata mea are să aducă două cirezi de vaci, şi două cară de bani. — A dus moşneagul şi pe fata babei la pădurei, i-a dat cremene, amnar şi un *mârcoteţ* de faină şi a lăsat-o singură. Către sară ea a gătit mâncare. Iată vine şoricuţul şi zice:

Nataliţa, Nataliţa, dă-mi şi mie o linguriţă.

— Fugi de-aici, afurisitule, — a strigat Nataliţa piesnindu-l cu lingura peste cap.

Pe la miezul nopţii întră în bordei ursul:

„Ei, fetiţă, unde eşti? Hai să te joci cu mine de-a «baba oarba».

Fata s'a înspăimântat; îi tremurau dinţii de frică.

— A-a, iaca unde eşti! Na-ţi clopoţelul şi fugi, iară eu după tine, să-te prind.

A luat fata clopoţelul, dar mâna ei tremura şi clopoţelul necontenit suna.

Ursul s'a aruncat s'o prindă şi cum a prins-o a şi mâncat-o.

Dimineaţa baba trimete pe moşneag la pădure:

— Du-te, moşnege; fata mea are să aducă două cirezi de vaci şi două cară de bani.

S'a pornit moşneagul, iar baba aşteaptă la poartă. Vine căţăluşul:

— Hau, hau, hau; baba noastră nu mai are fată, urşii toată au mâncat-o, moşneagul din urmă vine, şi în car oasele sună.

— Ce spui minciuni, prostule? Moşneagul aduce două cirezi de vaci și două cară de bani, în car

galbenii sună. Na, mănâncă un colţunaş şi zi: fata babei vine cu două cirezi de vaci şi cu două cară pline cu bani; fata babei s'a mărita, iar moşneagului, ba.

Caţăluşul a mâncat colţunaşul şi zice:

Hau, hau, hau: Fata moşneagului s'a mărita, iar a babei ba, că pe-a babei fată, urşii au mâncat-o.

Ce nu făcea baba cu căţeluşul; cu colţunaşi îl hrănea, şi pe spinare îl bătea, dar căţuluşul ţinea tot a lui...

A venit şi moşneagul; baba i-a eşit înainte să vadă ce aduce şi, cum a văzul oacele Nataliţei, a început a boci. A bocit, a bocit şi a doua zi de scârbă a murit.

Iară fata moşneagului s'a măritat după un fecior de împărat, şi moşneagul şi fata au trăit în bună pace Moşneagul a murit, iar fata a fi trăind şi azi dacă n'a fi murit de mult.

Satul Cuceoaea, j. Bălţi **Ant. Lucean**

80.— O judecată

— Să-mi spun şi eu povestea:

Mai pe ici, mai pe colea,
Cum îi treaba mea;

Erau odată doi fraţi. Unul sărac lipit pământului şi unul bogat, lacom şi hârsit de mama focului. Cel sărac muncea cu ziua, femeea spăla cămeşi prin sat, cum da Dumnezeu, — dar îşi ţineau copilaşii, despre care bine zice cine zice: că cine-i are, să-i trăiască, cine nu-i are, să nu-i dorească! Bietul om însă, dacă avusese parte pe dânşii, trebuia să-i crească, şi pace bună. Şi să nu credeţi că o ducea aşa de rău. Numai ce-l vedeai cum vine acasă. Se aşeza pe laiţă şi, până să răstoarne mămăliguţa biata femee, el punea mânaţ pe fluer şi copiii jucau prin casă, sfântule Doamne Dar lumea, ca lumea, îi tot zicea: Mai omule! Ia mai

lasă cea veselie prostească şi te mai du pela fratele tău. Că-i bogat, putred; să te ajute şi el cu ceva... Omul nostru, de unde până unde, a văzut că n'ar fi rău cuvântul lumii, şi, rugându-se de frate-său, acesta i-a dat o pungă cu galbeni, zicându-i:

— „Na-ţi o pungă cu galbeni. Prinde şi tu avere cu dânsa. La un an să-mi aduci *capetele.* Auzi? alta nimica nu-ţi cer de cât capetele, adică punga cu galbeni, întreagă, cum am zice"..

Săracul iea punga şi vine acasă. Dar ce să se gândească? Ca omul deprins cu sărăcia. Zice: „Măi! Dacă mi-ar fi dat-o să nu mi-o mai ceară, calea-valea. Dar aşa, ce să fac cu dânsa? Mi-aş cumpăra vre-o sută de oi, şi stână; oile or peri de gălbează, şi pe urmă ţine-te calicule! De-aş sămăna câmp mult — ce? Eu îs D-zeu, să ştiu că n'a da o piatră? Şi, când îi căuta bine, mai rău aş eşi"... Deci era foarte supărat omul nostru. Până ce, într'o zi, femeia i-a şi spus verde:

— „Ce-ţi este omule, de nuţi-s toţi boii acasă de-o bucată de vreme?"

— „Pa' să-i mămânce cânii boi! De când cu punga asta de bani, şăd ca găina 'ntre lemne, bătu-l-ar fi fost mama cucului pe cel ce mi-a dat-o cu împrumut!"...

— „Cine ţi-a dat-o?"

— „Bogatul cel de frate-meu... Şi zice că, la împlinitul anului, să-i dau înapoi capetele"...

— „Hei, măi bărbate!" —Zice în sfârşit femeia — „Du-te, îţi spun, şi dă-i înapoi banii... Şi iar are să fie veselie în casa noastră... Tu iar îi cânta din fluer şi copiii or juca în dorul mămăligei"...

„Ba chiar ha!" Şi i-a dus înapoi punga celui ce o stăpânise şi mai înainte.

— „Frate!" — îi zise cel bogat — „Atunci hai să ne prindem tovarăşi la arătură. Tu tot n'ai plug, nici boi... După ce mi-i găti de arat, ţi-oiu da şi ţie un plug cu patru juncani şi ţi-i ara... Bun?"

— „Bun". (Da' numai de belele să nu se plângă omul cât traeşte).

După ce s'a mântuit toată arătura bogatului, vine rândul săracului şi ară cel sărac. Dar ştiţi în ce zi? Tocmai în ziua de sf. Gheorghe. Atunci s'a îndurat cel cu avere să-i dee plugul şi boiii. Cine nu ştie doar că:

Săracul n'are soare
Nici zile de sărbătoare...

Acuma, îmbrăzdează el ogoraşul, mai trage şi două-trei răsturnături de brazde, când numai iaca vine D-zeu, în chip de om, şi-i dă noroc bun. — „Cum, o-mule, de nu te temi şi lucrezi într'această sfântă zi mare?"

— „Doamne, moşule, doamne! Tocmai azi s'a îndurat frate-meu de mine... Şi bine a zis cine a zis

Că săracul n'are soare
Nici zile de sărbătoare"...

— „Bine, bine" — îi răspunse Dumnezeu — „dar de, care din aceste două te prinzi tu: să crape boii sau să crape frate-tău?!!.

— „De! se gândeşte omul — „Dacă ar crăpa frate-meu, rămân atâţia copii, şi femee, şi-i păcat; dar dacă ar crăpa boii, — el să fie sănătos, şi boi şi-a mai face!" Şi deci a zis: „Să crape mai bine boii!.." Şi boii au crăpat pe loc. D-zeu s'a făcut nevăzut — iar omul nostru şi-a pus mânile 'n cap de o aşa minune..! Hei! Veţi zice d-voastră, nu-i mare lucru... Dar să ascultaţi povestea mai departe, nu de alta, dar poate îţi ajunge şi d-voastră la vre-o greutate, ca şi omul nostru, şi pe urmă mi-ţi pomeni că n'am spus păţania lui...

Că el, sărmanul, a pus plugul pe *traglă* şi, înhămându-se la tânjala cea mică, a trebuit să târască atâta povară până în ograda fråţine-său.

— „Măi, unde-s boii!"

— „Mă mai întrebi! După ce m'ai trimis de sf. Gheorghe la arat, încă te mai faci! Nu ştii că au crăpat!!.

— „Hei! Ai să-mi plăteşti boii că altfel este vai de capul tău.... Hai la judecată!"

— „Hai!" Vorbă să fie! Hai la judecată, — doar un calic de felul lui putea să fie aşa de bucuros de judecăţi! Şi plânge bietul om. In cele din urmă se

scoală el, se spală, se închină la D-zeu, îşi iea sănătate bună de la femee şi copii şi se porneşte. Frate-său trimite o slugă şi-l aduce răspuns:

— „Să vie şi afurisitul acela, să-l ieau în trăsură; că aşa cine ştie când va ajunge la judecată!" Şi s'au pornit amândoi cu trăsura. Mergând aşa, a trebuit să însereze. Trag la un boier. Cel bogat s'a culcat sus. Săracul însă de-abea a putut să se oploşească într'o bucătărie. De unde până unde, scoate el o bucată de pâne şi nişte masline şi prinde a mânca. Sâmburii de masline îi asvârlea tot în plită.

Ce să mai auzi? Cucoana iese până în cerdac şi-i vine miros de sâmburi de maslină şi nu ştia ce-o fi. Era îngreunată — şi de tot să-i aducă mâncare de acela, că moare şi mai multe nu! Caută ei care în cotro, — nici ea singură nu ştia ce fel de miros şi de la ce fel de bucate venea! Nu-i şi nu-i! Şi de murit, cucoana n'a murit — dar a perdut copilul! Na! Nici asta nu se iea din drum... Şi ce folos că au aflat ei pe urmă de unde vine toată nenorocirea: hai la judecată, omule din bucătărie! Bietul om numai strângea din umeri:

— „Păcatele mele: M'am pornit cu un — iaca de-acuma am două pe capul meu!"

Deci s'au suit în trăsură amândoi, boerii cu pricina, pe omul nostru l-au pus dinapoi şi mână, băete, sfânta dreptate! Măcar că o pusese pe gânduri greu sărmanul trebuia să-şi dea samă la judecată. N'avea încotro

Leagă calul unde-ţi zice,
Măcar cânii să-l mănânce!

Şi, fiindcă a venit vorba de cal, ce să se mai pomenească? Norocul omului nu ştie unde pândeşte... Se duc, se duc, ajung într'o poiană. Mai poposesc. Şi nu a trecut vreme ca de când vorbim noi, şi trece pe acolo, pe vale un om cu chirie; dă într'o topliţă şi îngloadă caii. Se suceşte, se cârneşte, — nu-i chip de ieşit!

— „Mai, ia aleargă, ce caşti gura! — zice unul din cei bogaţi, săracului nostru —„ Dă mână de ajutor!.."

Omul, deşi năcăjit ca vai de el, se duce. Trage,

învârteşte, opinteşte — scoate căruţa din glod, d'apoi ce folos, că a rupt tocmai de la rădăcină coada la un cal! Mare păcat, măi frate!

— „Calul ţine atâtea sute de lei... Să-mi plăteşti calul... De ce mi l-ai sluţit? Scoate de unde ştii paralele, ori dacă nu, — hai la judecată...

— „Să vede că 'ntr'acolo ne-om duce!" — oftează omul nostru. Şi, cu cei trei pârâşi pe capul lui, a pornit-o înainte. Se gândea şi el că unde-i stau picioarele, are să-i steie capul; şi iaca ajung ei într'o pădure, la poalele unui munte. Pârâşii au adormit la umbră. El ce să facă? Tot de una îi era. Deci tocmai în vârful muntelui s'a suit şi ce socoteală şi-a făcut? Zice:

— „Am să-mi dau drumul de-aicea cu capul în jos... Că tot de-o moarte am să mor"... Şi s'a slobozit cu capul în jos, la vale... În fundul văii era însă o babă şi culeg a capşune. Aşa că, prăvălindu-se el de-acolo — tocmai peste babă a dat D-zeu de-a picat şi i-a rupt şălele bietei bătrâne!... Chiu, vai, nevoe! Hai că de-acuma se ţine şi baba de dânsul, să meargă la judecată — că el nu păţise nimica, din căderea aceea. Ş'apoi lasă până la baba: — Aşa!.. Bătrână cum eram, da' tot eram sănătoasă... De-acuma însă cine să mă hrănească, o nenorocită pe lume şi o pătimaşă!.." Iacă-i ajunşi pe toţi la judecător, intră fiecare şi-şi spune durerea: întâiu fratele cel bogat care cerea despăgubire pentru boi; pe urmă boierul cel cu copilul pierdut; intră apoi şi cel cu coada ruptă de la cal; până ce, drept la urma urmei, prinde a se boci şi baba, că i-a sfărâmat lucru bun de şăle!

Intră şi sărmanul cel cu vinovaţiile. Dar el credea aşa că cu zile nu se poate să se mai lasă pe lume!

Judecătorul îl întreabă: —„Cum de ai ucis boii frăţâne-tău?"

„Să trăiţi, domnule judecător! Nu i-am omorît eu. Ei o crăpat, că lucram în sf. zi de sărbătoare. Şi Dumnezeu mi-a zis să-mi aleg una din dpuă: ori să crape frate-meu, ori să crape boii! Şi eu m'am prins, precum vedeţi".

— „Aşa"?... — răspunse judecătorul cel drept — „Bine; cheamă pe frate-tău". Intră frate-său cel bogat, iar judecătorul îi poronceşte : — „Săi dai omului acestuia plug şi car cu boi, că el te-a făcut să nu mori — şi tu ai căutat să-l faci să nu trăiască! Auzi? Cheamă şi pe cel cu copilul pierdut!

Ii zice: — „Ei, d-ta spui că din pricina sărmanului acestuia şi s'a prăpădit copilul; aşa-i?"

— „Da".

— „Şi ce vrei acuma?"

— „Ce-a vrea legea!" — răspunse boierul.

— „Bine. Iaca, legea spune că, dacă el ţi l-a prăpădit — el să-ţi facă la loc alt copil, şi dă-i bună pace! Eşti mulţumit?"

— „Doamne păzeşte! Mă las păgubaş!" — răspunse bogatul şi s'a cam dus ruşinos de pe acolo.

Intră şi cel cu calul sluţit.

— „Ei tu ce doresti acuma dela săracul acesta?".

— „Să-mi plătească c a l u l, domnule judecător!„

— „Şi cât facea calul d-tale?"

— „800 de lei".

— „Foarte bine! Fiindcă acuma n'are coadă, negreşit că face 700! Ce zici?"

— „Aşa! Cum zice legea!"

— „Bun. Prin urmare, având în vedere că ţi l'a scos din mocirlă—ia fă bine şi dă-i jumătate din preţ omului acestuia, adică 350 de lei! Cât te văd!" Aşa că n'a mai avut ce crâcni şi cel cu calul a trebuit să-i deie omului nostru 350 de lei. Vine în sfârşit şi baba.

— „Vă sărut mânile, domnule judecator! O calică şi o beteagă cum am să trăesc eu!?"

— Şi acuma ce vrei?" — o întreabă judecătorul.

— „ Ce-a vrea legea, vă sărut mânile!"

— «Apoi iaca ce zice legea, mătuşă. *El* ţi-a rupt şălele? (Şi-l arată pe omul nostru)

— «El!»

— «Şi cum, anume?»

— «Şi-a drumul din vârful muntelui peste mine...»

— Foarte bine! Du-te acuma şi d-ta şi te suie pe vârful aceluiaş munte... Tu, măi omule, să culegi căpşune jos, pe unde culegea mai înainte vreme baba — şi să-ţi dai drumul, mătuşă, peste dânsul. Auzi? Şi să vă duceţi şi la Dumnezeu şi tot aşa are să vă judece!..

— „Dă de unde, păcatele mele!“ — răspunse baba, mişcându-şi falcile — „foarte vă mulţămesc. De unde ştiu că-mi rup eu capul, — nu că am să mai ajung să-i frâng şalele!..

Iar omul nostru, ca unul se nchinase cu credinţă la Dumnezeu, când o pornise spre scaunul judecăţei, a venit mulţumit acasă şi s'a făcut gospodar cum trebue. Ceilalţi văzând că este pe lume şi o judecată dreaptă, şi-au luat pe urmă de seamă, şi nu le-au mai trebuit nimică, nici cofiţă de la moşi!

(Dela Gh. Bobu, Salcea Baloş)

Dumitru Furtună.

Cântece

2515—2518

Ş'am zis verde ş'o alună,
Cucule cu pana sură,
Ia cartea ş'o du în gură,
La mândruţa pe fereastră,
Cân's'a trezi s'o cetească,
Lacrimile s'o pornească,
Că m'au pornit şi pe mine,
Cân'm'am despărţit de tine.

——

Frunză verde rozmarin,
S'o dus cucul cel bătrân,
Şi s'o dus la Rusalim,
Ş'a lasat puii de chin.
I-a lasat pi-o rândunea,
Să-i mai hrănească şi ea.
Şi cucu când o vinit,
Puii mari că i-o găsit.
Da puii îi stau în cale,
Când la deal, cân'mai la vale,
Şi tot dau ca să-l omoară
Pleacă dracu să se 'nsoare,
Ş'o 'ntâlnit cu broasca 'n vale:
Hai tu broască după mine,
Că te-oi ţine foarte bine,
Cu pâne şi cu masline,
Cu rachiu de tescovine.
Cu găluşte, cu curechi,
Cu pumni pe după urechi,
Cu găluşte cu păsat,
Şi cu pumni pe după cap...

——

Foiliţa ş'o lale,
Maica, măiculiţa me,
Când erai cu mine gre,

Sa fii mers maica'n pădure,
Ca să ridici la nuele,
Şi sa mă faci bucăţele,
Să ridici la lemne verzi,
Să mă faci mii de bucăţi.
Maicuţa, cân'm'ai făcut,
Doamne bine ţ-a părut:
Cu picior mă legănai,
Cu dreapta ţâţa îmi dai,
Din buză mă sărutai,
Cu gură mă blăstămai.
Blăstămai blăstăm de foc
Ca să nu mai am noroc.
Să umbla din sat în sat,
Ca cucu din brad în brad,
Ne băut şi ne mâncat,
Să umblu din ţară 'n ţară
Cu straile subţioară,
Să n'am ce mânca 'ntr'o
sară!

Jud. Suceava Gh. Cardaş.

Frunzuliţa trei alune,
Fă-ni-mă, maicuţă bine,
Cât mai sunt pe lângă tine,
Că dacă m'oiu depărta,
Păsările-ai întreba,
Nu m'o *văsiu* undeva?
Ele-aşa ţi-or cuvânta:
— L-am văzut în Serbia,
In Balcani şi suspină,
Şi din ochi lacrămi varsă
Şi din inimă oftă
Ţări străine tot umbla,
Şi strigând: noroc, noroc,
Pân'a dat cu totu'n foc.

X. Y.

Inştiinţare

Administraţia Revistei «Ion Creangă» roagă cu tot dinadinsul pe d-nii abonaţi rămaşi în urmă cu plata să grăbească cu trimiterea abonamentelor pe 1919 şi 1920.

Singurul mijloc de trai al acestei reviste sunt numai abonamentele.

Este lucru cinstit şi omenos ca după ce cineva primeşte o tipăritură, să plătească costul hârtiei, tiparului şi timbrelor poştale,—truda celor ce se ostenesc cu scoaterea ei, fiind fără plată.

In curând d-nii abonaţi cari nu vor trimite abonamentul nici după această poftire, vor primi *chitanţa de încasarea abonamentului prin funcţionarii poştali*. Ii rugăm să achite plata scoţând chitanţele ce li se vor aduce de factorii poştali, şi a nu ne pricinui alte cheltueli zadarnice. Cheltuelile ce vom face cu încasarea prin poştă se vor încarca la plata abonamentului. Rugăm pe prietinii revistei să nu ne iee aceasta în nume de rău.

Tipografia „Glasul Ţării", Chişinău Str. Puşchin No. 48

D-lui Artur Gorovei Fălticeni.

Anul XIV. No. 3 Martie 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARA

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE	In ţară . . . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chişinău str. Puşchin No. 6	In străinătate . . . „ 25	Zorleni-Tutova

Incercări poetice ale unui oştean orheean

——

Incă demult am primit, redactor fiind al gazetei „Cuvânt Moldovenesc", câteva file cu poezii. Ele veneau dela Mitrofan V. Colesnic, din Ghidulenii Orheiului. Poeziile se sfârşiau, cu aceste lămuriri, aşezate după moda rusească:

„Vă rog frumos dacă liţ primi Sâmi trimetiţ napoi că liaţ primit or nu că sunt gata să trimet mai multe.

Şi sâm trimetiţ gazeta Cuvânt Moldovenesc.

Adresa mea:
Judeţul Orhei P. Chiperceni
Comuna Ghiduleni
Mitrofan V. Colesnic".

Nu ştiu dacă i-am răspuns; mi se pare că nu, mi se pare că ceva se va fi pus de-a curmezişul împlinirii acestei îndatoriri. Şi ceea ce n'am făcut atunci, fac astăzi, în acest loc.

Versurile lui Mitrofan n'au măsură, n'au rimă, n'au straiul croit pe cântec şi pe modă; au însă straiul întâmplător care poate încălzi un trup şi care, ori cum. poate adăposti un suflet.

Iată ceva din alcătuirile lui Colesnic, fostul moscal al lui Neculai ftoroi:

Frunzuliță lemn uscat
Să te bată Dumnezeu Austriac.
Că di când mă lupt eu cu tine
Miai scos sânătatea din mine.
Că Jermanii țo ajutat
Şi pe mine prins m'ai luat.
Şi aşa mai slăbit de tare
Că nici nu pot merge pe cărare.
Că la mers când mă pornesc
Ca un bat de vin mă poticnesc
Of! Doamni, Doamni mă rog țâi
Scoatemă dintru această sărăcii
Ca să mă torc înapoi.
In țara me cei iubită
Şi cu tot felul de bunătăți împodobită.
Da în țara austriacă
Nici duşmanu să nu trăiască.
Că cine în țara străină cine va pìca
In veci milă nu va mai afla.
A plânge şi a zice câ mai bine murè
Când era mititel copilaş
Şi ăl clătina măsa în legănaş.
De cât ajungem aceşti zile
Sâ mâ depărtez în țară diparte
Unde nici hârtia nu străbate.
Ca să mă mângâe câte odată
Că n'am Duminice nici sărbătoare
In toată ziua îs la lucrare.
Paştele Domnului, ziua Invierei, sărbătoare mare
Toată lumea o serbează,
Numai prizionerii să oftează.
In zori de zi înspre răsărit
Clopotele răsună.
Da pi noi în rând ne pune
Şi ni dau (vertai) strumenturi în mână
Şi la (arbai) lucru mână.

——

Frunzuliță trei alune
Rău m'ai norocit pe lume
Că tare m'am săturat,
Țările de vânturat,
Şi'n Austrie de lucrat.
Nu-i sară, nu-i dimineață
Să nu vărs lacrimi pe față,
Că tare m'am săturat
Forzețul de ascultat.
Dimineața, până'n sară
Strigă *ezda*'n gura mare,
Şi tare m'am săturat
La drum de fer de lucrat.
Numai umerile mele
Stiu câtu-s *şpalile* de grele
Dimineața până'n sară,
Duc *relise* în spinare,
N'apuc bine-a lepăda
La alta mă alunga
Bățul că mi-l arăta
Şi striga: *ezda. ezda.*
Muncesc, săracul de mine,
Şi vărs lacrăme pe față.
Dintr'atâtea mâncări bune,
Aicea nu am nici pâne;
Of, tare m'am săturat,
Cu străinii de lucrat!
Că mila de la streini
Ca şi umbra dela spini.
Te-apropii să te umbreşti,
Şi mai rău te dogoreşti
Că nu-s prietinii mei,
Ca să mă mângâe ei,
Să moară de jale ei;
Mă cuprinde-o jale mare,
De par'că să mă omoare,
Plângeți ochi şi lăcrămați,
Că nu sunteți vinovați
Rabdă, inimă, cum poți,
Nu-ți spune scârba la toți.

T. Pamfile

398. — Tusea veche şi năduful

Mulţi oameni spre bătrâneţe s'aleg cu o tuse care-i cum e ţuica ori vinul, cu cât se învecheşte, cu atât se întăreşte şi se împuterniceşte.

Omul tuşeşte într'una mai ales noaptea şi în deosebi în nopţile lungi de iarnă şi mai cu seamă despre ziuă. Când pe lângă această tuse omul rămâne cu o bârâială în gât, cu respiraţia grea şi se îneacă tuşind, se zice că acel om are *năduf*.

Iată cu ce s'ar putea lecui tusea veche şi năduful:

1) lapte dulce fiert cu untură de gâscă şi bătut;

2) lapte dulce cu usturoiu;

3) Ceaiuri de flori de tei, de soc, de muşeţel;

4) Se ia o oală nouă, se unge cu păcură pe dinnăuntru, cu ajutorul pămătufului din duholniţă, până se înegreşte bine pereţii oalei. Punem apoi apă în acea oală şi o punem la foc să dea în fiert. Dăm bolnavului să bea din acea apă cât va putea răbda el, ca apa să fie mai călduţă.

5) *Văsc fiert.* Ce e văscul?

Iarna, — mai ales după ce a trecut toiul gerului — se văd pe copacii pădurii, în deosebi pe tufani, nişte bobiţe de culoare galbenă, ca coaja de lămâe, şi de mărimea unor alice de lup. Cresc în stare parazitară şi se chiamă văsc.

Sunt moi la pipăit şi dacă-i rupi coaja, se găseşte înăuntru un miez moale şi lipicios ce seamănă cu mucii.

Se fierbe văsc într'o boalcă şi se bea acea zeamă care-i foarte bună leac pentru tuse.

6) Tot ca leac împotriva tusei mai slujeşte şi zeama de orz fiert.

Goleştii — Badii j. Muscel. D. Mihalache

81.—Povestea lui Căpitanschi norocosul

De mult, de mult, pe când era broasca fată mare şi vârcolacii încă nu s'au fost apucat de lună, a fost un om, care avea şi el un fecior. Şi feciorul ista al lui erà prost, da prost de dădea 'n gropi, nu alta. Văzând bietul om, că nu poate da la brazdă de fel pe feciorul-su şi că ori ce i-ar face, el tot nu-i de fețe de oameni şi nu se dă cioplit, cum nu se dă păcura la mâncat, ce-i vine într'o zi? Zice: — Du-te, mai băete, unde te-a îndrepta D-zeu. Poate că nevoia te-a deprinde mai bine cu vre-un meşteşug în lumea asta. De azi înainte nu mai ai ce căuta la casa mea. Du-te unde îi crede şi tu că ți-a luminà mai din belşug soarele!

Şi-i dă omul, sărmanul, într'o traistă ceva de alegurei, îi leagă țapăn băerile traistei de draghina caruței şi oftând, îl aburcă şi pe dânsul în căruța. Ca de leneş ca erà, băetul cela de abia-şi târâia coastele şi zilele. Şi nici una, nici două, nici bine nu s'a suit în căruță şi zice băetul cătră moşneagul care avea să-l ducă până la marginea pădurei ş'apoi avea să-l lese: — Mână, moşule, — zice — şi facă — se în voia Domnului!

— Hi cai, de iapă hă! — face moşneagul la cai şi caii pornesc. Se mai uită bietul Capiţănschi, c'aşa îl chema pe băetul cel prost, se mai uită el înapoi spre casă, da' — zice — ce să mă maiuit degeaba! Dacă n'ai fost om de ispravă, hai, du-te Căpiţănschi pe meleaguri! — Şi au mers ei amu cât au mers, numai iacă la un deal, țup-țup-țup, iesă un iepure din nişte *ciritei* [1]) şi se opreşte de odată lânga căruță, parcă era buimac. Cât ai număra până la două, Căpiţănschi îşi şi face vânt alivantă asupra epurelui.

Se iuțise băetanul! A mai fugărit el epurele cât l-a mai fugărit, s'a mai burzuluit la dânsul cât s'a mai

1) Porumbel

burzuluit, de ce a făcut, ce a *dires*, s'a julit el sănătos la nas, nu-i vorbă, da 'ncaltea a prins epurele.

— Nu mă ţinea de urechi, stăpâne, — face epurele; dă-mi drumul că de mare folos am să-ţi fiu!

— Cum, clăpăugule? Cum ai să-mi fii de folos? — se răsteşte Căpiţănschi.

— Cum? Incă mai întrebi? D'apoi nu ştii că eu îţi sânt norocul?

— Noroc, noroc! Ce-mi pomeneşti tu de noroc, bre, când eu, păcatele mele, de toate oiu şti, da'numai de dânsul nu.

— Apoi lasă, tocmai norocul tău îs eu — îi mai zice epurele, rugându-se să nu-l omoare.

— A...ha...vra să zică tu eşti acela, care m'ai făcut să mă alunge tata pe drumuri. Şi încă mi te mai scânceşti, să te ert? Hă?

— Stăpâne, stăpâne! Nu şugui şi nu te face Tanasă, că nu pricepi, stăpâne! Eu ţi-am eşit înainte ca să te faci om şi să-ţi dau minte, cum n'a avut nimeni din neam şi neamul tău.

— Măi, tu parcă nu araţi aşa prost român — face Căpiţănschi — da cum ai să-mi dai, bre, minte?

— Şi nu atâta minte, cât noroc am să-ţi dau, stăpâne, — îi mai zice epurele.

— Măi, eu tot nu te pricep, bată-te norocul.

— Ca, dacă nu mi-i omori. pe tine are să te bată norocul — răspunde epurele. Că ai să te faci stăpân peste împărăţie mare, da numai să mă asculţi pe mine.

— Deodată-i foarte bine, bre epure. Numai cată să fie aşa. Ferească-te să-mi cânţi tu mie numai florile dalbe, c'apoi.....

— Despre asta n'ai habar, stăpâne. Decât iacă, noi avem mult de lucru şi hai chiar de acum să ne apucăm.

— Hai bre, epure!

Şi se pornesc ei la drum. Dacă moşneagul cel căruţa, când l-a văzut pe Căpiţănschi că se duce *razna-*

costișa pe câmp cu epurele alături, bucuria lui. Zice:
— Am scapat de prost, ducă-s'ar învârtindu-se ca ciocârlia, că nu știu cum îl mai rabdă pământul de prost și de *pârgar*[1]) ce-i! Pe semne că și lighioanele îl știu ce poamă-i! Și îndemnând telegarii, se pornește spre casă, zicând:

— Hi cai, de capă, hăi!....Și pe drum se gândea moșneagul că n'are să fie lucru curat cu prostul ista. Da epurele face către Căpițănschi: — Stăpâne, știi pe Holeră Impărat, cel care-i mai bogat de cât toți craii și împărații lumii?

— De unde să-l știu?

— Iaca, jumătate din împărăția lui îi numai spini și ciulini și ferească-te Maica Domnului să întri într'înșii, că-i nevoe mare. Ei, îl știi?

— D'apoi tocmai pe mine mă gasești tu să-l știu? Ce? Am fost eu pe la dânsul? — răspunde prostul.

— Bată-te să te bată, stăpâne. Iacă ai să mergi amu la dânsul cu mine. Ș'ai să te faci Impărat în locul lui, dacă mi-i asculta.

— Ei, și ce să fac, bre?

— Du-mă plocon la Impărat și zi-i că n'ai avut mai mult, ci cât ai avut i-ai adus. Că diseară dă praznic mare Impăratul și are să se bucure nevoe, când mi-i duce. Și pornesc ei la drum, hai-hai, hai-hai, la Holeră Impărat. Și mergeau mai cu căruța, mai cu carul, mai călare, da totdeauna pe jos. Au ajuns în sfârșit la palaturile împărătești. Când a văzut împăratul așa lucru de epure, ce i-a adus Căpițănschi, zice că s'a bucurat amarnic, știi, pe părere de bine. Și mai la urma, ce socoți, să putea să nu se bucure? Că, dă, vorba ceia: Nu i-a luat ci i-a dat. Ș'a dat împăratul îndată poruncă slugilor să cinstească c'un *paliciu*[2]) de vin de cel bun de nouă ani pe Căpițănschi, iar pe epure să-l vâre într'o bortă mare, mare, din prispa din jos a palaturilor.

---

1) Perdevară

2) Păhăruț

— Ce-i de făcut, măi epure? Aşa-i c'am pus-o de mămăliga?

— Nu, stăpâne Căpiţănschi. Bagă de seamă să nu uiţi de mine. Stai trei zile şi trei nopţi aici, în preajma porţilor împărăteşti şi pândeşte, că eu am să-ţi aduc răspuns, ca să ştii ce-i de făcut.

— Apoi, cu bine, — se închină la despărţire Căpiţănschi, hotărît să nu lasă din cuvântul epurelui celui năzdrăvan.

— Şi cu sănătate fără de moarte! — răspunde epurele, care ştia bine că n'are s'ajungă Holeră-Impărat să mănânce friptura dintr'însul.

Numai iacă, a doua zi, trimete veste împăratul cela, că-şi mărită fata. Şi că o dă după cel care i-ar aduce o *hulpe* din papura pârăului celui negru, ştii, tocmai din împărăţia lui Negură-Impărat. Şi ce, parcă epurele nu ştia ce să facă? Scapă el cum scapă de acolo, de supt prispă, şi ţup-ţup, vine la Căpăţănschi. Da Căpiţănschi dormea şi horăia lângă poarta împărătească, de parcă clocoteau zece oale cu găluşte la foc.

— Mai iea *pocrişul* de pe oală, stăpâne, c'or da găluştele în foc! Scoală-te, că s'apropie ceasul! — strigă epurele.

Cu chiu cu vai se scoală Căpiţănschi, iar epurele îi spune, că iaca aşa şi iacă aşa, se chiamă că-i porunca Impăratului.

Şi-i mai spune la urmă: — Amu, dacă vrai să pui *gajba* pe fata lui Holeră Impărat, du-te iute tot înainte. La o cruce de drum ai să te întâlneşti cu hulpea ceia. Zi cum i-i spune că eu, cumătru-su, îi fac rugăminte să vie până la mine, ea are să vie în pripă.

Şi s'a dus Căpiţănschi şi a doua zi, cu noaptea în cap, vine cu hulpea de curmeiu la Impărat.

— Iaca, Măria Ta, eu am adus-o.

— Bine, voinice, — face Impăratul. Să ştii că a ta-i fata, dacă mi-i putea aduce şi lupul cel breaz din

comoara[1]) vânturilor, ştii, care când urlă, vâjâe vântul de ajunge până la capătul pământului.

— Ştiu, ştiu — răspunde Căpiţănschi, care cum nu ştia nimic,aşa nu-i era nimic şi fuga la epure şi dă să-i spue vorbele lui Holeră Impărat.

— Lasă, lasă, ştiu eu ce te doare. Şi iacă ce să faci: Ţine drumul spre Miezul Nopţii, da *sadea* spre Miezul Nopţii şi la cântatul cucoşilor ai să auzi lupul cela urlând. Are să se pornească atunci un vânt straşnic, da tu să nu te temi. Să te izbeşti degrabă jos, la pământ, şi să chiui cât te-or ţinea urechile. Lupul are să vie după tine blând mai dihai de cât un miel.

— Ei, multe am făcut eu, am să fac şi asta! — zice Căpiţănschi şi se duce şi se întoarce cu lupul cel breaz.

— Bine voinice, mi-ai adus lupul. De-amu îs hotărît să pun la ispită până 'n de trei ori pe cel ce vrea să-mi iee fata. De-aceia, dacă mi-i aduce şi epurele cel ce fusese aici, supt prispa palaturilor mele, să ştii că a ta are să fie fata!

— Ia, asta o ştiu şi eu, Impărate! Şi se duce repede Căpiţănschi, *chipurile* s'aducă epurele cel năzdrăvan; şi aşteaptă el cât aşteaptă pe lângă poarta împărătească, da epurele nicăeri, pace sănătate! Mai şueră, mai strigă, epurele cel năzdrăvan nicăeri, tufă! — Măi zice, mare păcat. Are haz să mă întâlnesc cu nevoia şi cu ruşinea tocmai amu a treia oară! Ş'apoi mai zi că nu-i adevarată vorba ceia: «Nu zice hop până nu-i sări». Că, ce mi-a folosit, c'am adus ba hulpe, ba lup dela mama dracului — cruce de aur — şi „când la dică, nu-i nimica“? Ţiu....măi, bată-l toaca de clăpăug, unde a fi, unde s'a fi vârît? Mai umblă el sărmanul Căpiţănschi cât mai umblă pe un ogor cu căpiţe de mohor şi s'a tot gândit şi s'a frăsuit în mintea lui, până a adormit. Ce avea să facă? Dacă nu-i, nu-i. Şi vorba ceia: «De unde nu-i, nici D-zeu nu iea».

---

1) Vale adâncă cu fânaţ

Aşa şi Căpitănschi; de unde avea să iee epurele, dacă el parcă întrase în pământ? Da aşa a făcut mai bine. S'a învălit bine într'o căpiţă de mohor şi să te ţii, măi frate: cum s'a culcat, cum a adormit. N'a trecut multă vreme însă şi când să se întoarcă pe partea cealaltă simţeşte că-i mişcă ceva pe la coaste.

— Măi, ia asta-i şi mai şi: *Ce ondnie*[1]) să mai fie şi aici?

Şi-şi face cruce. Cum ş'a făcut şi sfânta Cruce, i s'a luminat înaintea ochilor şi dând *burnuzul* la o parte de peste cap, vede epurele.

— Iaca, te caut pe tine, bată-te norocul! — face iepurele.

— Tare bine ai făcut, dragul meu, că şi eu te căutam. Şi te-am tot căutat şi m'am tot frăsuit pân' am adormit.

Şi iaca ce, şi iaca ce a zis Impăratul.

— Bine, stăpâne, ştiam eu că de noroc ai să ai nevoe şi că aici, într'o căpiţă am să te găsesc, că nu de flori de cuc îţi zice Căpitănschi, da ia să te învăţ eu ce să faci!

— Lasă-mă, că-s destul de învăţat; nu mă mai învăţa, ci hai mai iute să te duc la Holeră Impărat!

— Cum adică, să mă duc mai iute; să mă facă friptură?

— Ba nu, — îi zice Căpitănschi — ci să mă însor eu mai iute cu fata Impăratului.

— Hai, dragul meu, că ai mai mult noroc de cât minte.

— Hai! Şi se pornesc ei spre curţile împărăteşti. Epurele eră cam greoiu la drum şi Căpitănschi tot aşa, dă, ca de pe somn şi de pe lene. Da când eră la deal, tot epurele se făcea mai sprinten şi mai cu chef la mers, că aşa-i şi norocul, feţii mei, ca şi epurele: Unde i-i omului mai greu şi mai *ilhamite* de viaţă, acolo s'arată norocul mai bine de fugă.....

---

1) Sălbăticiune urîtă.

Şi iacă, nu departe de pădurea corbilor, acolo unde se strâng corbii în tot anul şi ţin sfat împotriva celor ce le mănâncă *hoiturile* de de pământ, întâlnesc ei un om, care venea cu carul de la târg. Şi cât erà carul de mare, erà plin de căciuli.

— Stăi în urma carului istuia — face epurele — că eu am să mă fac mort în drum, înaintea omului. Ş'o rupe de fugă, măi, săracu, şi iese înaintea omului celui cu carul şi se face mort în drum. Da omul cum îl vede, socotindu-l mort, nu stă mult la cumpene; îl înşfacă frumuşel de urechi şi zvărrr....mi-l izbeşte în car, peste căciuli. — Ia — zice — acolo, măcar *jarca*[1]) mi-a fi de trebuinţă. Că tot îi trebue nevestei să-şi cârpească caţaveica! — Şi unde prinde el a îndemna din toată inima boii, cu chip ca să ajungă mai degrabă acasă, că nevasta îl aştepta doar cu alivenci calde. Ş'apoi dă, nu ştii dumneata, că şi calul, când vede el că vine înapoi acasă, parcă mai răpede păşeşte. Aşa şi omul ista: unde prinse a cânta şi unde prinse a chiui, măi tată, ştii colo, moldoveneşte, că se cutremura până şi putregaiul copacilor! Da epurele cel năzdravan, ce credeţi, că şedea de geaba? E, hei....să fiţi dumneavoastră sănătoşi, da el ştia hăt şi bine ce erà de făcut.

Că nu degeaba are neamul epuresc urechi lungi.... Şi, cum vă spun, în răstâmpul ista, epurele cel năzdrăvan azvârlea din car ori câte o căciulă, câte o căciula şi mai ales că pe om nici vânt răce nu-l ajungea despre treaba asta, a svârlit toate căciulele în urma carului, iar după asta zup! şi el jos şi să te cam mai duci duluţă!... Da Căpiţanschi culegea mereu toate caciulele de pe drum şi ducându-le în pădure, a durat o grămadă de căciuli, ştii colo, cât mi ţi-i vravul în anul cel bun. Şi să fi văzut atunci pe epure cum cărà în gura câte o caciulă câte o căc ulă, şi cum le aşezà, ţi-ar fi trecut şi de foame şi de sete, ba şi de urît! Şi cum şedeau ei acolo, lângă gramada ceia de

1) Pielea.

căciuli, face epurele: Zice — mi-i cam frig, stăpâne. Ia hai să durăm o ţâră de foc! — Ş'a scăparat iepurele cel năzdrăvan cu amnar, cu cremene şi cu gaitan şi cu ce a mai avut el, ş'a aţâţat focul. Cât despre Capiţanschi, foc nu s'ar mai fi aţâţat; atâta doar, că dacă a văzut scântee de foc, i s'a părut ca-i acasă, la tată-su. Trântea, oameni buni, câte o capiţă de mohor pe foc, fără pic de milă. Ca, da, nu-i zicea lui degeaba Capiţanschi! Şi pălălăià focul şi se vedea ca ziua, nu alta, în toată pădurea ceia. S'a pârpâlit cât s'a pârpâlit epurele şi de la o vreme l-a furat şi pe dânsul somnul, când de odată, zmuncindu-l de urechi stăpânu-su cel prost, îi zice: — Măi şoldane, ce s'aude bre oare într'acolo?

— Ho, stăpâne că m'ai vârît în spărieţi!

— Ia, nu te *mădărî*, ş'ascultă; ce s'aude într'acolo — se mai răsteşte Capiţanschi zborşit.

Şi, *huet* se auzea spre partea de Mează Noapte a pădurii.

— E, hei, stăpâne, ş'acolo îi tot noroc de al tău. N'auzi că-i Impăratul? N'auzi cum strigă cânii şi ogarii? Ascultă, ia!.., Şi hai, degrabă, du-te şi-i ieşi înainte şi cum te-i apropia de dânsul, să prinzi a striga, cât te-a ţinea capul şi sufletul: Vaileu, vaileu, săriţi oameni buni, că mi se îneacă oastea; vaileu, vaileu!....

— Da hai şi tu, măi epure, că aşa am avut în vorba cu Impăratul, să te duc la dânsul!

— Lasă-mă pe mine aici, că eu amuşi, când oiu socoti că te duci cu Impăratul să-i araţi în părăul cela că ţi s'a înecat oastea, am să şi dau drumul căciulelor să meargă ca *lişiţele* pe apă, spre voi. Apoi să chiui de trei ori că eu am să vin la tine. Hai, mişcă-te şi te du mai repede!....

Ce avea să facă? Se duce Capiţanschi şi prinde a boci ş'a se văicăra ş'a se tângui, că „Vaileu, vaileu, mi s'a înecat oastea; săriţi, vaileu!“ Şi-l aude Holeră-Impărat şi vine la dânsul şi-i zice:

— Ei, voinice, aşa-i că nu mi-ai adus epurele?

— Ba, mâne dimineaţă ţi-l aduc la Măria Ta şi la fata Măriei Tale. Da „vaileu, vaileu' săriţi că mi se îneacă oastea, vaileu !"

— Care oaste, voinice? care oaste ţi se îneacă? — îl întreabă Impăratul.

— Iacă, vină şi-i vedea, slăvite Impărate; ia auzi-i cum se vaicără. Şi epurele tocmai atunci făcea mereu: meac, meac, meac!.... Se duce răpede Căpiţănschi cu Impăratul la marginea pârăului şi dă, tocmai, cum îi spusese: înotau sărmanii ostaşi de numai căciulele li se zăriau amu. Şi s'a minunat Impăratul şi a văzut atunci că nu erà din neam prost Căpiţănschi şi pe urmă s'a dus la palaturi.

Unde prinde atunci a chiui Căpiţănschi, şi la al treilea chiot, înfăţoşându-i-se epurele, îi zice:

— Epure, dragul meu, mai este oare mult până la ziuă?

— Mai este o bucată, stăpâne — face epurele, după ce s'a uitat holbat, ştii, epureşte, la luceafărul de ziuă, care de abia răsărise ca de-o şchioapă.

— Dacă-i aşa, ia hai, măi epure, să ne hodinim la focul ista de pe margenea pârăului. Eu oiu mai pune pe foc, tu-i mai grăi cu mine ba una, ba alta şi dacă îi vra, îi şi dormi. Din partea mea, eu în noapte asta, nu dorm. Am să stau ş'am să mă tot uit la tine, măi epure năzdrăvan, că amu prind şi eu a pricepe vra să zică norocul omului....

— Nici eu n'am să dorm — face epurele cu durere, că lui inima-i spunea că are să se despărţească de stăpânu-su. Ş'au stat ei la foc toată noaptea, ş'au spus poveşti care mai de care mai frumoase şi mai hazoase şi Căpiţănschi nu s'ar fi mai săturat de spus poveşti, dacă n'ar fi năpădit sa vie zorile zilei. Dă, prost, prost, da la poveşti mă apuc în rămaşag că nimeni nu-l întrecea. Şi iaca, tocmai când s' apuca el să spue şi povestea asta a lui, ce v'o spun eu amu,

aşa pe când luceafărul de ziuă se urcase hăt sus, ca de-un ţapoiu, îi zice epurele:

— Ia amu hai la Imparatul.

— Bine zici, mai epure, hai!...

Şi când s'au înfaţoşat ei la Holeră-Impărat, îşi iea sfârşit şi povestea asta. Zice ca Impăratul a fost amarnic strâns cu ţâţâna ş'a dat fata prostului, cum am zice, lui Căpiţanschi, că de, mai la urma, dacă altora le dă Dumnezeu minte şi judecată, lui Căpiţanschi i-a dat noroc. Da zău, ştiu că n'are să deie unuia toate odată!..... Ş'apoi ce să vă mai spun? Şi apele seacă, şi zilele se sfârşesc şi norocul nu ţine cât lumea.... In sara când Căpiţanschi erà mire, îi zice epurele: — Dragul meu Căpiţanschi, mă duc şi eu la ale mele, cum şi voi amu aţi venit la ale voastre. De-amu nu mai ai nevoe de mine! — Ş'a început a plânge epurele cel năzdrăvan şi bun la inimă, şi drept la urmă, când i-a mai zis cică; — De noroc să nu scapi în toată viaţa! — s'a făcut epurele o stea frumoasă, frumoasă şi luminoasă ş'a zburat la cer. Da Căpiţanschi a rămas stăpân de Impăraţie în locul lui Holeră Impărat şi dacă n'a fi murit, apoi numai decât are să moară, cum i-a cădea steaua ceia din cer. Si când ş'aduce aminte de moarte, el straşnic se înciudă şi trimete holeră în lume, c'o are moştenire de la socru-su. Şi iaca aşa, ce-a fost am văzut, ce-a mai fi îţi mai vedea, feţii mei.

Că moşu s'a suit pe-o creangă de salcâm,
Şi v'o spus povestea cu tacâm;
Şi s'a suit pe oală de lut
Şi v'a spus cât a ştiut:
Haram de cel ce-a crezut!....

Dela Gh. [illegible], [illegible] boeresc,
din Săveni, Dorohoi, de

D. Gr. Furtună

470. — Ţiganul la jurat

Un biet creştin de ţigan, într'una de zile, pe la miezul nopţii, a găsit în ograda unui om, un cojoc, o curcă și un stup de albine, pe cari le-a luat la bordeiu la el, dar lumea, cum îi lumea, zicea că chiar le-a furat. Și nu se știe de unde, a zăpsit şi cel cu lucrurile şi l-a dat pe bietul puradel în judecată.

I-au venit citaţii şi ţiganul sta smerit înaintea judecătorului, dar la întrebări spune că el nu ştie nimic (asta era într'o mercuri).

Judecătorul văzând că nu poate scoate nimic dela ţigan, îi pune să jure pe cruce, că nu a furat el cojocul. Ţiganul pune mâna pe cruce şi începe a jura:

— „Doamne Sfânte Mercurat,
După cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne, mare-i jurământul,
De-am furat eu cojocu'
La mine i-a fost locu!"

Judecătorul n'a înţeles sucitura de cuvinte a ţiganului şi a crezut că s'a jurat că n'a furat el.

— „Cojocul nu l-ai furat, după cum văd, dar la ce-ai furat curca?"

Pune ţiganul iar mâna pe cruce şi începe a se jura:

„Doamne Sf. Mercurat,
Dupa cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne mare-i jurământul!
De i-am luat eu curca,
Să-mi umple carnea trupul,
Și penele vântul".

Omul dreptații crede că a jurat iar și se minunează de un jurământ așa de strașnic. dar urmează înainte: „Bine îi zice el țiganului, curca zici că n'ai furat-o, dar la ce-ai luat stupul?“

Țiganul, iute pune mâna pe cruce și începe:

«Doamne sfinte Mercurat,
După cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne mare-i jurământul!
De i-am furat eu mierea,
Să mănânc cu muierea,
Iar ciara s'o ard sara,
Cu doagele să umplu țara!

Atunci Judecătorul, spune reclamantului să plătească amendă și cheltuiala țiganului nevinovat.

Culeasă de: **I Miron**
Chițcani—Tighina

471. — Biserica țigănească

Pe câmpul lui Bărgan,
Unde nu-i neam sfurisit de țigan,
Aveau țiganii o moșie,
Cât se scaldă o ciocârlie,
Și 'n moșie o grădină,
Cât se baligă o găină.
Cioroc, boroc,
Se strinseră țiganii la sfat
Ca cioarele la un păsat.
Iacătă că vine și vătașul cel bătrân
Cu gârbaciu la spinare,
Și la șold cu un baros,
Cum îi șede frumos:
Și dete strașnică poruncă,
Se iacă toți țiganii la muncă.
Să muncească, să sfătuiască
O mănăstire să pornească.
Dar în noaptea sfintei Bobotezi,
Când e cald, cu stele verzi,
Iacătă că vine o zgăibuță zbârcită
De cinci ani ne premenită,
Cu lulea în chiotoare

Şi cu zgaibă pe picioare,
Se opinteşte
Bâlbâind pe ţigăneşte:
Crau şi crau şi crau...
Ci dacao haiducilor...
Dacaho dânciucilor,
Dacă vreţi voi mânăstire
Sa vă fie pomenire
Să fie tare 'n temelie
Faceţi-o currrat de caş
Sa placă la obştie şi la vătaşi
Alta ca ea să nu se găsească
In toată ţara românească;
Sa fie frumoasă ca un palat.
Ţiganii se sfătuiră
Şi se socotiră:
S'o facem de zid, mucezeşte,
S'o facem de lemn, putrezeşte
S'o facem de fier, rugineşte;
S'o facem currrrat de caş,
Să placă la obştie şi la vătaşi
Dar când bătu vântul de primavară.
Toate uşile să muiară;
Bătea vântul,
Curgea untul,
Alergau ţiganii ca pământul,
Alţii ţineau uşile de verigă:
Alţii întingeau cu mămăligă,
Se strinseră ţiganii împrejur roată
Şi mâncară biserica lor toată.
Şi aşa din pricina asta,
Ţiganii nici în ziua de astăzi
Nu mai au biserică.

Cules de: N. L. Munteanu

2519. **Cântec**

Frunză verde ş'un mohor
Cucule de pe răzor,
Nu mă blăstăma să mor
Că n'ai minte nici n'ai dor
—Am şi minte, am şi dor,
Da' n'am aripi ca să sbor,
Aripioare de argint
Ca să sbor pe sub pământ
La mândruţa la mormânt,
Să dau ţărna la o parte,
Să văd dragostea ce poate.
Am văzut oase 'nşirate,
Şi sprâncene închinate.
Frunză verde trei lalele,
Vin la noi şi nu te teme,
Că de cine te-ai temut,
L'am trimis la văduvit.
Foae verde mac bătut,
Nici eu singur n'am crezut
M'am dus singur ş'am văzut
Ş'am dat ţărna la o parte
Ş'am văzut oase 'nşirate
La picioare —
Avea o floare;
Şi la brâu.
Un spic de grâu:
La musieaţă
Mintă creaţă,
Şi la cap
Un *cir* de mac.

Jud. Suceava. G. G. Cardaş

Tipografia „Glasul Ţării", Chişinău Str. Puşchin No. 48

Lui Artur Gorovei Fălticeni.

Anul XIV. No. 4 Aprilie 1921

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE	In ţară . . . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chişinău str. Puşchin No. 48	In Străinătate . . . „ 25	Zorleni-Tutova

Cântecul cerşetoarei

Pentru a se vedea cum se creiază versurile de către popor, am notat această jelanie (cântec) după o cerşitoare ce trecea într'un cărucior pe drum.

O fi mai având încă urmare, dar eu atâta am putut auzi în trecerea ei. M'a îndemnat a culege aceasta şi faptul că în altă zi am auzit pe un alt cerşitor, cântând o altă „compoziţie a lui", destul de plăcută la auz şi foarte bine compuse versurile, cu figuri poetice şi fond sănatos. dar neavând la îndemână ceva de notat, n'am putut să le însemnez; cerşetorul a trecut şi ele au rămas uitării şi mi-a părut tare rău, căci e-reau interesante:

„Uite, mamă, vă'nduraţi
De pomană să ne daţi.
Nu gândiţi că păgubiţi
La rai pe masă găsiţi;
D'unde daţi, să izvorască,
Dumnezeu să vă ferească,
Copilaşi să vă trăiască,
Cu copii şi dumneavoastră
Pe pământ să vă sporească.
Că e rău fără picere
Cine naşte'n zile grele..."
„Bogdaprosti dumneavoastră
Dumnezeu vă miluiască."

Cele din urmă două versuri se ziceau în vremea când cineva o miluia

S. P. Colibaş
Afumaţi—Ilfov

518. — D o i n a

Dracul s'a pus odată rămăşag cu Moldovanul, să se întreacă în cântece. Cine a putea să dovedească cântând şi umblând călare în spatele celuilalt...

Ş'a încălecat Diavolul pe grumazul Moldovanului, ş'a prins a zice feluri de feluri de cântări din toată lumea, până ce i-a ostenit limba 'n gură ş'a isprăvit tot ce avea de cântat.

— Acum cântă tu! — a zis el către omul nostru.

Ş'a încălecat Moldovanul ş'a prins a zice *doina*. Şi Diavolul umbla încovoiat şi Moldovanul cânta... Şi spunea toate câte îndurase în trecut, toate durerile, toate amărăciunele, toate nădejdile şi toate bucuriile. Şi cânta, şi cânta, — şi nu mai isprăvia... Şi Dracul umbla cu limba scoasă, cu ochii holbaţi...

A umblat un ceas, a umblat o zi, — ş'aşa cânta omul, că-l pătrundea jalea lui până 'n suflet pe diavol... Ş'acuma-i purta lăcrămând şi suspinând pe Moldovan, până ce i-a zis istovit:

— Dă-te jos, că m'ai biruit.

(Mihail Sadoveanu; *Orhei şi Soroca*, Chişinău 1921, p. 9).

519. — P o t o p u l

— (După spusa poporului) —

Ah! ce drag mi-a fost şi-mi este să aud cum sună graiul,
Graiul vremilor străbune, cari strălucesc ca Raiul...
Să ascult cum spun bătrânii de trecutul de mărire.
Să ascult povestea lumii şi-a tot ce-a trăit pe fire.
Povestirea ce urmează şi voiesc s'o dau la lume,
Un moşneag mi-a spus'o-odată mestecată
printre glume.

Eram la prăşit în ţarini. Şi pe bolta azurie
De cu zori, plutea 'n vasduhuri nori cu fruntea cenuşie...
— „O sa ploaie moş—Gheorghiţă", zise unul de odată.
— „Hei, nepoate, să tot ploaie, nu mai vin timpuri
de-alt'dată
Ca pe vremile lui Noe, când din ceruri Domn Prea Sfântul
Hotărîse ca să piardă tot ce locuia pământul."
— „Cum o mai fi fost şi-atuncia? Ce grozav îmi
pare mie?...
Vai de viaţa lumei noastre, când a Domnului mânie
Se revarsă peste dânsa"!...
— „Să nu zici aşà, nepoate!...
Că din ceruri Domnul vede tot ce-i pe pământ şi poate
Tot ce vrea să săvârşească... La prăşit şi bietul Noe
Se gasià când moartea cruntă s'apropia 'n plină voe.
Erà pus din cer la cale groasnicul potop de apă
Şi lui Noe grăi Domnul: — „Când vei mânca de pe sapă
Să ştii că atunci veni-vor ploile ce-or curge 'ntr'una,
Căci voiesc să şterg pământul de om pentru totdeauna.
Dar fiind-că dintre oameni, numai tu crezuşi în mine
Şi voind să scap pe Eva de amar şi de suspine
Îţi zic: du-te, tae lemne, le încheie cum ţi-oiu spune;
Iar pe urmă tu adună pe-animale cele bune.
Şi 'mpreună cu nutreţul de nevoie vieţuirei
In corabie să întri ca 'n locaşul mântuirei.
Să întri şi tu şi soaţa şi întreg neamul cu tine
Iară gândul vostru veşnic să fie 'ndreptat spre mine"...
„Aşa grăi din 'nalţime Domnul Sfânt. Iar dreptul Noe
Lasă sapa şi se duse să 'mplinească sfânta-i voe...
Ani întregi lucra de-arândul la corabia măreaţă
Şi 'ndemnà pe tot norodul să-şi îndrepte neagra viaţă.
Tutulor spuneà cuvântul, ce din ceruri auzise.
Dar făcea 'n zadar aceasta că mai mult se înrăise
In orbirea sa nebună lumea zăcea 'n viclenie:
Nu ştià ce e credinţa şi a Domnului mânie:
Ba-şi bătea chiar joc de Noe pentru munca lui greoaie
Dară el avea tărie şi nu puteà să se 'ndoaie...
Pe când toate erau gata, iar corabia încărcată

Şi cu fiare şi cu hrană pentr'o vreme 'ndelungată,
Noe sta, prăşind pe câmpuri împreună cu feciorii,
Când de-odată bolt'albastră se întunecă de norii
Ce plutiau pe-aripi de vânturi şi umbriau întreaga zare
Revărsându-se 'n şiroaie de cristale lucitoare...
Vremea prânzului sosise, dar pământu-albia de apă.
Ei, voind să pună masa, n'au putut decât pe sapă...
Astfel timpul se 'mplinise şi- atunci Noe pleacă 'ndată.
Işi iea neamul şi-apoi intră în corabie pe dată...
Numai Noiasă, ţinută de cel-rău, stateà de-oparte.
Nu voià să se supună, vrând sa-i facă şi lui parte...
(Pentru că el n'aveà dreptul în corabie să vie
Să s'amestece cu lumea ca de viaţă s'o răpuie).
O rugau mereu să intre şi copii şi dreptul Noe,
Dar în ciuda lor ea nu vrea să le fac' un pic de voe.
Apele crescuse 'ntr'una — Ce vrea Domnul şi nu face?
Iar Noe, pierzând răbdarea, zise soaţei: „Hai, sui
Drace"!..
Şi-a fost de ajuns aceasta, pentru ca să între 'ndata
Şi Noiasa şi cu dânsa şi jigania spurcată,
Care-acum, ajugând mare, începu să bage spaimă
Găurind de-arând podeala ca sa înnece tot cu faimă...
Dar nici vipera vărgată nu dormea în vremea asta,
Ci vârând într'una coada şi-o frângea 'nfruntând năpasta.
Şi de-aceea 'n vremea noastră ea de coadă e lipsită
Şi trăeşte cu ce poate prin pădurea înverzită.
Ea de-apururi va fi scumpă pentru 'ntreaga omenire
Căci printr'însa câştigat-a lumea 'nalta mântuire...
Apele creşteau ca marea. Tot pământul se 'nvelise.
Iară lumea se 'nnecase şi chiar munţi s'acoperise.
Dar Corabia lui Noe se 'nălţa plutind în zare
Şi păstra să dea luminei iarăşi lume, dar mai tare...
Patruzeci de zile 'ntr'una ploile nu contenise,
Iar pământul, fiind neted, pe de-arând se *învolbise*
Cu un strat grozav de apă, cu un strat ce numai marea
Il mai are şi acuma şi e 'ntins cât ţine zarea...
Dar, de-odată, ceru-albastru se desbracă de noreaţă
Şi din 'nalturi iar luceşte a soarelui blânda faţă...

Apele scădeau în grabă, dar pământul nu putuse
Ca să rabde pân' la urmă greul potop ce căzuse.
Numai unde era tare, munţii daor mai stă 'n picioare,
Iar câmpiile mâncate de a apelor vultoare,
Care şi încep mai apoi să formeze mări, oceane,
Cu întinderea pustie, fără fund, făr' de limane,
Dealuri 'nalte, văi frumoase şi sub ele 'ngrămădise
Arbori, feregi, care-acuma, după veacuri ne par vise
S'au făcut cărbuni şi-i scoatem, pentru-a-i arde 'n fierărie
Ori pentru a scoate gazul cu lumina alburie...
Văzând că secau într'una apele pe marea 'ntinsă,
Noe slobozi afară pe un corb cu pana 'nchisă.
El voia să afle veste de pe 'ntinderea de ape,
Şi făcu mereu la planuri; când putea-va ca să scape
Din corabie? Dar corbul, nu mai avea gând să vie:
Nişte stârvuri l-atrasese pe-acea 'ntindere pustie...
Atunci Noe, ce să facă?... Un porumbel mai trimise,
Care 'ntr'o clipă se 'ntoarse cu-o ramură ce găsise.
Şi, de-ajuns i-a fost aceasta pentru ca să ştie bine
Că 'n curând avea să vie ziua jertfelor divine...
Mulţămit până în suflet, pe porumb l-a cuvântat
Ca 'n tot timpul să trăiască în al omului palat;
Iar pe corb el blăstămându-l l-a ursat să scoată puii
Iarna 'n crăpatul de geruri prin pădurile pustii...
Şi de-atunci el pătimeşte singur, cronconind a jale
—Cârd de corbi cât va fi lumea, nu va vedea nime 'n cale—
In curând după aceasta corabia se oprise
La poalele unui munte departe de-unde pornise..
Pământul svântat acuma producea un aer tare,
Care plin de farmec dulce, da vieţii 'mbărbătare...
Noe afar' cu toţi ieşise. Şi 'ndeplina-i fericire
Pregătia frumoasă jertfă, Domnului spre mulţumire,
Care 'ndată-a şi primit-o binecuvântând pe toţii
Şi, aşezând curcubeul pe 'nălţime-albastră-a bolţii...
Semn de veci servi aceasta ca o sfântă mărturie
Că potop pe lumea asta, nici odată să nu fie...
Asta fu povestea 'n care văzurăm minuni prea sfinte
Eu mai ştiu.Şi de aceea vi le-oi spune de-azi 'nainte...

Aşa zise moş Gheorghiţă. Şi pe ceruri numai iată
Că departe, hăt departe, curcubeul se arată.
Era semn că chiar plouase undeva pe 'ntinsa ţară
Iară noi 'nălţaţi în suflet am muncit până în seară...

Vasile Mărăcineanu

Pentru asămânări a se vedea *T. Pamfile, Povestea lumii de demult* p. 119 şi următoarele.

520.— Fiecare la rostul lui

Un negustor avea doi băieţi în prăvălie. Unul mai mic, la tejghea, altul mai mare ce nu făcea alta de cât trăgeà de mânică pe trecători, cum că are marfă bună. Veaii că negustorul cunoşteà pe fie care. Cel mai mic, mai desgheţat, mai isteţ totdeauna; pe când celalt, ma moale la toate trebile.

Trece o zi, trec două, ba şi nouă şi baetanii aceştia făcând slujba înainte cu credinţă, începură de la o vreme să se ciondănească. Cel mai mare cătà pricina celuilalt că al doilea îi mai mare şi mai vrednic ca mine de are mai mare credinţă pe el stăpânul? Cel cu prăvălia băgând de samă că nu-i mai merg treburile strună ca înainte şi pricepând pricina, se hotără în sânia lui să-i pue la încercare iară-şi fără ca ei să bănuiască. Intr'o dimineaţă îl trimise pe cel mai mare în piaţă unde se strângeau carele cu pâne ce veneau de la ţară, să vadă câte care sunt? Se duse şi întorcându-se înapoi aduse răspuns: douăsprezece. — Da n'ai întrebat de unde-s? - Nu! Şi-l trimite să întrebe. Veni şi aduse răspunsul. — Dar n'ai întrebat cu ce-s? - Nu! - Iar s'a dus; însfârşit le-a făcut toate, fără să ştie celalt băiat.

Acu veni şi rândul celui mic. Negustorul îl trimite ta aceiaşi treabă ca să vadă şi celalt. Acesta ajungând

la cei cu carele, le numără, întreabă pe oameni ce au la căruță, de unde-s și cu ce preț dau pânea, însfârșit despre toate. Aducând răspunsul, negustorul îl întrebă ca să audă și celalt: câte care sunt? Zece — Da ai întrebat cu ce-s, cum vând pânea și de unde-s? — Cum de nu, zise băetanul; și începe să spună de odată ceea ce nu făcuse celălt mai mare de patru ori. — Ei vezi flăcăule? zise negustorul, celui mai mare. Fie care aveți locul vostru potrivit vredniciei. Și de atunci a rămas zicala.

Cel mai mare, minte n'are
Cel mai mic îi mai voinic.

N. I. Munteanu.

1824—58 **Vorbe adânci**

Nu se umple căruța cu pește de undiță.
Cu apa și focul, numai nebunii se joacă.
Nu cere lapte de la o vacă starpă.
Moarte fără pricină și nuntă fără minciună, nu se poate.
Nu căta la câne, ci al cui e cânele.
Se grămădește ca vadana la pat.
Pacatul vechiu aduce osândă nouă.
Pântecele n'are oglindă.
Moartea voinicului de mâna păcătosului.
Spinarea celui bătrân pute, dar vorba-i mirosă.
In pădure sunt și uscături.
Voinic tânăr cal bătrân, greu se 'ngădue la drum.
Masoară de 7 ori și tae odată.
Ochii sparie, mânele bucură.
Râde dracu de porumbrei și nu se vede din el.
Câte capete, atâtea minți.
Cine n'ascultă de vorbă, ascultă de cociorvă.
Cine mă știe, mă cumpără; cine nu mă știe, mă vinde.
Zi din gură; numai din mâni șezi binișor.
Cine sare multe garduri îi dă un par în c...
Scrie-șterge, c'așa merge.

Banul te învaţă a grăi şi hainele a merge.
Nu toate mânele ghilesc pânzele.
Flăcăul ce nu ştie a bate pari, nu-i bun de însurat.
Fata care nu ştie a face mamăligă bună, nu-i bună de măritat.
Malai duce, împrumut se dă.
Râsul te râde şi batjocura te batjocureşte.
Cu gavanul te hrăneşte şi cu coada îţi scoate ochii.
Cine nu se udă, nu prinde peşte

M. Lupescu.

Noaptea când înseteazǎ, sticle şi oale visează, pomeneşte strigând: Mai dă cu udătura, că mi s'a uscat gura.
Când îl bei, te'mbună până bine ţi-i adună şi se duce nu-i mai pasă, cu punga goală te lasă
Cu oala de dimineaţă se tămâe 'n toată viaţa.
Eri vinul îl bătu la spete şi azi iar merge să se 'mbete.
Picioarele beţivului atârnă într'o parte, căci a pus mai mult de-o parte.
Vinul face pe săraci bogaţi, pe ciungi cu mâni, pe ologi cu picioare şi pe orbi cu ochi.

Dela d-l D. Şuşanu învăţător în com. Şuşani Vâlcea.
Ştefăneşti-Vâlcea **Ion N. Popescu**

Plugușor[1]

28.—Buna vreme în seara lui Sfântu Vasile!
La mulţi ani cu bine şi cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate.
Sculaţi, fraţilor, nu dormiţi
Că nu-i vremea de dormit
Ci plugaraşii badei de pornit,
La câmpul curat, la mărul rotat
La teiul plecat, la pământul bulbucat

1) „Cu hăiul": a merge cu pluguşorul. Revista „Primăvara" an III. No. 1 Februarie 1921, Dorohoi.

Unde Dumnezeu sfântul ne-a lăsat ;
La munţi înalţi, la câmpi curaţi,
La *munţuri* cu rouă,
La pământuri nouă.
La vârfuri de munte
Să semănăm flori mărunte.
De toată sămânţa am semănat
Norodu ni s'o bucurat.
Să sămănăm alămâe şi tămâe
Că aşa Domnul la carte scrie.
Să sămănăm şi alivan
Pentru domnii de casă de aşternut pe divan
Că eşti domn, mare şi bogat
De toată lumea lăudat.
Sub mila Domnului erai, mulţi feciori aveai,
Din iasta casă luminoasă
S'o născut o Doamnă mândră şi frumoasă.
Ea de când s'o ridicat
Mult bine de la pări ţi o apucat,
Pândè l mea toată s'o eie:
Impăratul nu vrea s'o deie.
Lumea toată o lua, împăraţii o prăda
De plugurele de boi, de cârdurele de oi.
El la aceia nu căta
Punè plugul şi ara, tot grâu sămăna;
Ara piatră şi năsip
Sămăna aur şi argint
Se făcea mândru mărgărint,
Ca să aibă norodul de împodăbit
Toamna asta de n'a ploua
Norodu nu s'a bucura
A dat Domnul şi ploae şi sloată
S'a făcut ţarina mândră toată.
Nimeni să nu gândească
Aşa pune mândra să fil fosească (filosofească)
Filisofuri (filosofi) din lume
Se scoală dimineaţă
Şi cată în spre cel munte

Ş'a văzut pluguri multe.
Şi mai cată şi la vale
Ş'a văzut ţarina mândră, mare
El de bucurie s'a pus pe scaun
Ş'a prins a scrie cărţi, prin părţi,
Cărţi pe nume şi le-a trimes prin lume,
Ca să-i vie secerători de pâne,
Secerătorli când vinè,
Amară ploaie huiè
Da înapoi nu-i întorcè.
Dumneata, părinte filosof, să te sileşti cu pânea
Şi îi fi vestit peste toată lumea.
El de vrednic, de puternic
O zi o secerat, a doua zi o cărat,
A treia ca aurul strecurat,
Tot pe ist pământ turnat,
Şi ne-o dat şi nouă un pluguşor de argint
Pocostit şi împodobit cu mărgărint,
Ca să arăm şi noi la ist pământ.
Că nu suntem boeri să boerească
Da nici împăraţi să împărătească
Da nici negustori să negustorească,
Ci — plugari să plugărească,
Căci câţi negustori sunt pe lume
Pe toţi plugarii îi ţin cu pâne
Că plugăria mult plăteşte: aur, galbeni conteneşte
Şi mă rog creştinilor nu ne vorghiţi,
Căci câte vi le-am urat, tot cu deplin şi adevărat,
Şi câte vi le-am mai ura.
După cum Domnul Sfântul şi nouă ne-o da.
Că nu-i după gândul omului
Da-i după puterea lui Dumnezeu Sfântul
Care-a a urzit cerul şi pământul!
Ziua de Sfântu Vasile.
S'ajungem şi la anu cu bine.

Urătură auzită dela moş Ştefan Zemcic din satul Coleala jud. Hotin.

472 . —Boerul şi baba cu descântecele

Un boer odată, mâncând cu lăcomie nişte peşte, i s'a oprit un osişor în gât. Dă în sus, dă în jos, umblă pe la toţi doftorii din ţară după leac, osisorul să se clintească din loc, pace; stătea bine unde stătea parcă ar fi fost de când lumea în acel loc.

Dela o vreme s'a cam lehemetuit şi el de atâta cătare pe la doftori care nu-l putea lecui şi s'a liniştit pe acasă.

Da în ţara aceea, unde o fi fost, era într'un sat o babă care ştia şi toaca din cer. Iţi închega apele, îţi oprea şi ploile, dacă vroiai. Cu alte cuvinte, ce mai la deal la vale, era o vrăjitoare de mâna întâi : Ştia toate leacurile şi descântecile de pe lume.

Boerul nostru cu toate că nu credea în asemenea bazaconii, că aşa le zicea el, trimise un om de-al curţii ca să cheme pe babă. Cum a venit, a chemat-o în odaia lui şi i-a zis:

— Uite ce, mătuşă, am auzit că lecueşti pe toată lumea de orice boală ar fi; cu tămăduirile dumitale nu m'ai putea lecui şi pe mine ?

— De ce nu, cuconaşule, zise baba; numai să-mi spui ce ai. Şi i-a spus boerul toată şotia.

Atunci baba a început să frece cu mânile pe la gâtul boerului şi să descânte din gură. Boerul sta nemişcat şi asculta şi el ce boscorodea baba. Intre altele el auzi aceste cuvinte:

— Palaghia n'are ce mânca,
„Palaghia n'are cu ce se'ncălţa,
„Palaghia n'are cu ce'mbraca !

Boerul auzind descântecul babei, a început să râdă aşa de tare, încât îi sări osul din gât cât colo...

Văzându-se scăpat de boală, el a mulţămit pe baba

cu bani şi vorbe bune, ne mai râzând de descântecele ei Baba a primit frumuşel darul boerului şi s'a cam mai dus..

Şi iaca aşa a fost lecuit un boer de baba Palaghia...

Auzită în vara anului 1915 dela cumătru Năstasă-Guţu din satul Broşteni com Drăguşeni.

Gh. Cardaş

473. — Ţiganul spre târg

Vremea îi posomorâtă
Şi ţiganu-i supărat,
Că se duce az pe cale
Nebaut şi nemâncat.
Trist de tot, cu traista'n spate —
Nu îi grea, că îi deşeartă,—
Şi mergea pe jos ţiganul
Cum plecase de la şatră.
In spre târg se abătuse
Ca să vada: n'a afla
Niscaiva străiţe veche
Patru danci a-şi cumpăra.
Cum mergea, aude'n urmă
O căruţă cum venia.
— Am să-l rog, zice ţiganul, —
Şi pe mine să mă ia!
Pân'ce vine, fac o pipă,
Ziua bună-i dau frumos, ,
Că astfel îi vine'n minte
Şi mă lasă iar pe jos.—
A sosit acum Românul,
L-a oprit ţiganul'n cale;
—Să mă iei, mânca-ţi-aşi— zice,
Că merg tare'n depărtare! —
— Nu se poate! zice omul,
— Că doar caii îi hrănesc,
Ş'apoi unde ies eu oare,
Ca să iau câţi întâlnesc?
—Nu mă iei? — zice ţiganul
Nu mă iei? — Ia samă bine,
Am să fac ce-a făcut tata,
Când păţise ca şi mine!
Stă Românul, se gândeşte;
— Oare ce-i cu tata-sau?
Poate-i hoţ, ori cine ştie:
Dă cu barda'n Dumnezeu.
Nu-l luase oarecine
Şi acela a păţit;
Cine ştie cât anume
A tot plâns şi s'a căit.
Mai gândeşte iar Românul
Ş'apoi zice: — Sui şi hai;
—Ş'a pornit iute căruţa
Dând vreo două bice'n cai!

Caii sboară din copite
Tot isbind în drumul rău
Şi mereu gîndind în sine :
— Ce făcuse tată-său ?
A ajuns în targ, opreşte,
Şi'nainte de-a-i da jos,
Socoteşte-aşa Românul
Şi-l întreabă chiar frumos :
—Te-am adus cum vezi prea
bine
In căruţă şi degeabă,
Ca să-mi spui şi tu acuma!
Cum ieşise--atuncea treaba?
L-a bătut pe om ? ori caii
I-a luat chiar tatăl tău ?
Spune-mi ce putere-avuse
Mai la urmă tată-tău ?
—Ce să fac'— a zis ţiganul
Vrei să ştii ? Eşti curios ?
Dacă nu-l lua'n căruţă,
Tată-meu,— mergea pe jos

Culeasă şi stihuită de I. Miron.
Chiţcani-Tighina.

474. — Ţiganul la vânat

Un boer a zis odată bucătarului care era ţigan ; — „Măi ţigane, să te scoli de noapte şi să te duci la vânat ; cum îi şti, să-mi împuşti o cocoară şi să-mi faci mâncare că tare mi-i dor de carne de cocoară !» Ţiganul, grăbaciu la treabă, se scoală, iea puşca boerului şi găsind în nişte boji curcile boereşti, împuşcă una câte una până ce le-a împuşcat pe toate. Apoi vârîndu-le în doi ţuhali, vine la boer acasă.—„Ce-ai făcut ţigane?" — îl întrebă boerul.

— «Ce să fac, mânca-le-aş ! Am împuşcat cocoare ca să te satur !"

— „Apoi nu vezi măi, Hărăpiiă neprecestuită, c'acestea-s curci, nu-s cocoare, mânca-te-ar putina de dubală !"

— „De !" — face ţiganul, — „apoi dacă-i curcă, de ce se'ncurcă prin codrii bojilor, prin calea vânătorilor ?»...

D. Furtună

475. — Ţiganul vorbind turceşte

Unui Român, îi intrase bivolii într'o vărzărie, a unui arendaş Turc — şi era tare năcăjit că Turcul îi închisese bivolii; iar el nu se putea duce să şi-i scoată căci nu ştia boabă turceşte.

Tocmai, când era mai amărît şi se frământa cu mintea, cum să facă şi cum să dreagă, ca să se poată înţelege cu Turcul, iaca şi un cumătru al lui —ţigan— că intră pe uşă:

— Da, bine, ce ai cumătrelule, de eşti aşa de supărat — făcu ţiganul, când îl vazu pe cumătru-su.

— Ce să am, cumatre, îi răspunse Românul — la dracii de bivoli mi-o întrat în vărzăria lui Mustafa şi-acu nu ştiu, cum să mă înţeleg cu dânsul, ca să-i pot scoate, căci nu ştiu turceşte.

— Tu! cumătrelule, da de ce n'ai trimes după mine să mă chemi, ca să merg eu cu dumneata la Turc, căci eu ştiu turceşte, — făcu ţiganul, lasându-i gura apă, uitându-se la mămăliga fumegândă, pe care tocmai atunci femeia Românului o rasturnase pe fund.

De bucurie Românul, unde nu puse pe ţigan la masă, şi unde nu mânca ţiganul până ce se sătură şi să-i ţie şi pe mai multe zile.

După ce se ospătară, plecară împreună la curtea Turcului:

— Stai; cumătralule aici afară, ca să întru să vorbesc cu Turcul, îi zise ţiganul, când ajunse la uşă.

Apoi, deschizând uşa, intră înauntru.

Turcul stătea şi el culcat pe un divan şi trăgea fum de tutun din ciubuc.

Ţiganul, când îl văzu, începu să tremure şi să i se încurce limba 'n gură de frică.

— Jiupunetale — zise el—vărzăratele o mâncat ghiholatele.

— Neder, bre, — zise Turcul; adică: Nu ştiu ce spui, bre.

— Da de unde, să le înădească — făcu ţiganul — dacă le-a mâncat de prin tălpi;

— Crocmai bre? mai zise Turcul; adică: Ce vrei bre? Ce cauţi bre?

Şi când zise „crocmai," vru să se scoale de pe divan.

Ţiganul, crezând că de-acum îl şi înşfacă la bătae, o sbughi pe uşă şi „tunde-o pârlea"!

Cumătru-so, când l'a văzut pe ţigan, o şterse la sănătoasa şi mai şi.

— Crocmai, bre,— striga Turcul, care nu pricepuse ce voiau aceşti oameni, ieşind afară din casă.

— l'auzi, cumătrule, Turcul ci-ca, să fugim întocmai, mai zise ţiganul, văzând pe cumătru-so care era mai iute de picior, că-l lăsase în urmă.

(Dela maică-mea) **T. Popovici.**

2520—24

Cântece

Foaie verde ş'o gherghină,
Plâng doi fraţi 'ntr'o grădină;
Şi-o fetiţă îi îngână.
— Taci, fetiţă, nu 'ngâna,
Căci nu plâng de jalea ta;
Plâng de jalea maicii mele,

M'a făcut să trag durere.
Foaie verde trei smicele,
Uite, maică 'n sus la stele
Cum să văd dragile mele
Printre fumuri de ghiulele.
Decât, maică, mă făceai,
Mai bine-un pom răsădeai;
Făcea roada, nu făcea,
Nime samă nu-ţi cerea.

Foaie verde grâu frumos,
Rămâi, Ardeal, sănătos;
Şi tu sănătoasă ţară
De-oiu trăi să te calc iară;
Iară dacă voiu muri,
Te-o calca cine-o trăi;
Căci pe mine m'o 'ngropa
In munte la Varniţa;
Pe vale, la Suşiţa;
Sub o umbră de stejar
Ca pe domnu ghenărar;

'N loc să tragă clopotul
Trage Nemții, cu tunul;
In loc de popă cântând,
Vin obuzele trosnind
Șiîmi vin și gloanțele
Tot rărnd distanțele

(Dela Gh. I. Iosif din Zorleni)
Culese de **T. Popovici.**

Cine-a zis întâi doina
Arsă i-a fost inima
Cum îi arsă și a mea.
Că doina de unde vine?
Din dragostea cu suspine
Și doina din ce-i făcută?
Din dragoste lungă, multă.
Cine-a zis dorului, dor
A grăit cuvânt ușor,
Ca pe cine doru-l paște
Mai bine nu s'ar mai naște.
Cum îl plac lelițele
Negre-i sânt și zilele,
Că și mie mi-au plăcut
Și nu pot să le mai uit
Și nici nu le-oi mai uita
Cât oi ști doina cânta.

(Dela Georghe I. Gheorghian, din Cucioaia) **A: Luțcan.**

Tinerica mamei fată,
De te-aș vedea măritată!
Și nu știu cum te-i purta
Ca doară te-ai mărita...
... Să te duci în șazători
Să te lipești de feciori,
Să le spui pe la ureche...
Că doar nu ești fată ve-
[che...
Numai unul de-a mai trece,
Ești de patru zeci și zece...
Dinții i-ai, și sunt cam mari
Se hurducă și-s cam rari,
Și mai ai două măsele
Și-s legate 'n lopățele
Și-amărăști lumea cu ele...
... Și să meargă veste 'n sat
Ca și tu teai măritat!

Ion Dindorna.

Mulțămire

Administrația revistei aduce mulțămiri d-lui C. Michăescu, proprietar din Plăinești, pentru suma de 100 lei, costul a 5 abonamente la revistă, pentru societatea culturală „Reînvierea" comitetul școlar comunal, școală, etc. din acea comună, cum și pentru sprijinul ce ne făgăduește prin facerea de abonați

Ferice de satele cu asemenea proprietari!

Bibliografie

Tudor Pamfile, *Povestiri populare românești* Lei 9.
T. Pamfile, *Cuiul lui Pepelea*, alcătuire teatrală într'un act, lei 2.50.
(La recomandare se mai adaugă lei 1.30. Adresa: Chișinău, strada Pușchin 48.

D-lui Artur Gorovei Folticeni.

Anul XIV. No. 5 **Maiu 1921.**

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARA

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE	In ţară . . . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chiş... Puşchin No. 48	In Străinătate . . . „ 25	Zorieni-Tutova

Poveşti

8... Povestea cu finul lui Dumnezeu

Amu, cică a fost odată un om aşa de sărac, de n'aveai pe ce pune ochii, când intrai în casă la el; şi avea aşa de mulţi copii, că în satul lui nu mai găsia pe nimene ca să-i mai boteze şi copilul ce-i dăruise Dumnezeu, că de coate goale şi de copii mulţi, românul nu se teme, că-i deprins cu ei. Negăsind pe nimene să-i creştineze flăcăul ce-i venise la casă, luă drumul altui sat să-şi găsească cumătru. In cale, trebuia să treacă printr'o pădure. Cum mergea el, iaca vede la umbra unui copac un moşneag bătrân, ce se hodinea acolo.

Omul nostru, ajungând la el, îi dădu buna ziua. Moşneagul îi mulţemi şi-l întreabă încotro îi este dusa? Omul povesti moşneagului totul, de-a-fira'n păr, şi moşneagul de milă, se hotărî să-i boteze el singur copilul. Moşneagul era Dumnezeu, care cerceta pământul, să vadă ce-i mai trebue, şi cum trăesc oamenii între ei.

Românul mulţemi frumos moşneagului, şi amândoi merseră acasă şi-i boteză băetul.

La despărţire povăţui pe om, că atunci când finul lui va fi mare şi va cere avere, să nu-i dea nimic, ci

să-l trimeată la umbra copacului unde se hodineau el, când s'au prins cumătri, că va găsi acolo ce i-a trebui.

Băetul ista creştea ca din apă. Cât cresc alţii într'un an, el creştea într'o lună. In scurtă vreme se făcu un flăcău mândru şi voinic, de-ţi era mai mare dragul să te uiţi la el. Cerând de la tatu-su partea lui de avere, că el vrea să se însoare, tatu-su îl trimese la copacul unde se 'ntâlni cu cumătru-su. Flăcăul ascultă. Venind la copac, găsi acolo pe moşneag, nânaşul lui.

Moşneagul cum văzu pe flăcău pricepu de ce vine la el. Băetul îi sărută mâna şi ceru povăţul. Nânaşu-su îi spuse să iee un talger cu foc şi să se ducă în herghelia ce era pe-acolo, în apropiere de pădure, şi care cal va veni către dânsul şi se va întinde să mănânce foc, acela sa şi-l iea şi să încalece pe dânsul. — Când ajunse flăcăul la herghelie, cu talgerul de foc, se repezi la el să mănânce foc tocmai calul cel mai urît şi mai slab; dar n'avu ce face c'aşa-l povăţuise nănaşu-su. Prinde calul şi se aruncă pe el şi merge o bucată bună pe el. In urmă se hotărî să-şi caute de lucru la curtea unei împărăţii. — Mergând pe drum, ajunge la o fântână cu trei raze de aur. Flăcăul voi să le iee cu dânsul, dar calul, care era nazdravan, îi zice:

— Făt-Frumos, nu lua razele, că au să aducă boală sufletului tău şi moarte trupului meu.

Făt-frumos nu voi să asculte, că bogăţia îi lacomă; le luă şi încălecă. Merseră tot înainte, până ce dădu de curtea unui împărat. Acolo, descalecă la poarta împărăţiei şi îndată o slugă îl duse înăuntru. Când văzu herghelia împăratului, Făt-Frumos aruncă razele asupra cailor, cari îndată începură a străluci ca soare-le. — Impăratul când văzu aceasta, dădu afară pe vechiul său vichil peste cai şi puse pe Făt-Frumos. Vechilul cel vechiu, de ciudă că a fost scos din slujbă, şi înlocuit cu Făt-Frumos, pândi unde a pus cele trei raze şi luându-le din ieslele cu fân, unde erau ascunse le arătă împăratului. Impăratul se cam înciudă pe Făt-Frumos şi-l cheamă la dânsul şi-i poronci să-i aducă pe

Rojalina de peste nouă mări și nouă țări că așa îl va erta.

Ce să facă, ce să dreagă Făt-frumos? Cum să se ducă el atât amar de drum? Se duce la calul său și-l întreba ce-i de făcut?

Calul îl povățui să se ducă înapoi la împăratul și să-i spue că dacă vrea să-i aducă pe Rojalina, să-i deie o corabie în care să puna tot felul de mărfuri și de frumusețuri, așa că văzându-le Rojalina, are să vie singură să târguiască. Impăratul îi facu pe voe. Făt-Frumos porni cu corabia și după mult nacaz și drum lung, ajunse la poarta Rojalinei.

Sluga ei, văzând corabia și frumusețurile din ea, spuse stăpânei că a venit la poarta ei o corabie cu multe frumusețuri și mândrețuri. Rojalina nu mai văzuse în viața ei așa lucruri minunate. Cum îi spune sluga și pornește la corabie, intră în ea, ca să vadă ce lucruri mai frumoase a adus negustorul. Fat-Frumos, fără să priceapă Rojalina, dă drumul la corabie, așa că ea rămase acolo. Când s'a desmeticit, corabia fugea pe mare și n'avu ce mai face. Făt-Frumos o duse împăratului, care se bucură mult că o are în stăpânirea lui.

Cum o văzu, împăratul îi zice:

— De multă vreme vreu să mă însor și să te ieu de soție, dar tu văd că nu te grăbești.

Ea. îi răspunse:

— Oi face nuntă, împărate, cu tine, dacă îmi vei scoate inelul de izbândă din fundul mărei.

Rojalina, de ciudă, când Fat-Frumos a luat-o prin șeretlic în corabie, când se dusese la el să cumpere mărfuri, asvârlise în mare inelul din degetul său.

Ce să facă împăratul? Cheamă la el pe vechil și-i poruncește să scoată cum va ști, din fundul mărei, inelul logodnicei lui, că de nu, va fi rău de el.

Fat-Frumos cu ochii în lacrămi, că nu știa ce să facă, se duce la cal și-i povestește toată întâmplarea.

Calul îl povățuește să se ducă la împarat și să-i deie o corabie plină cu malai mărunțel. După ce-și

pregăti corabia, Făt-Frumos porni, şi când ajunse în fundul mărei, dădu drumul la malai. — Impăratul peştilor, rămânând tare mulţemit de atâta amar de hrană, veni la Făt-Frumos şi-i zise:

— Ce bine să-ţi fac pentru hrana ce mi-ai adus?

— Nimic altă să nu-mi dai, decât să-mi înapoezi o avere a mea ce este în fundul mărei, — un inel de aur frumos şi cu o piatră nestimată.

Atunci împăratul peştilor dete poruncă la toţi peştii să caute acel inel. Toată *greimea* peştilor se împânzi în fundul mărei şi în cotloane şi la urmă o mreană spuse că inelul se găseşte în ea. Mreana se dădu de voe lui Făt-Frumos, şi el spintecând-o, găsi inelul într'însa. Făt-Frumos duse inelul împăratului, care se bucură de vrednicia slugei sale şi el se duse la Rojalina şi-i spuse să se găteascâ de nuntă, că are inelul.

— Mă voi mărita cu tine, împărate, zise Rojalina, dacă mi-i aduce caii din fundul mărei, ce-i am în împărăţia mea.

Impăratul iar chemă pe Făt-frumos şi-i dede straşnică porunca să aducă caii Rojalinei, din fundul mărei, din împărăţia ei, că de nu, va fi rău de el.

Făt-Frumos plângând iar se duce la calul lui să-l înveţe ce să facă.

— Să pui pe mine 12 chite de cânepă amestecată cu răşină şi când mă voi duce în fundul mărei, are să iasă la mine armasarul hergheliei şi are să mă muşte. Când va voi să muşte din mine, are să apuce de cânepă şi din râşină.

Aşa şi făcu, şi plecă cu corabia spre împărăţia Rojalinei. Cum ajunse acolo calul lui Făt-Frumos se lasă în fundul mărei şi dă de un armasar straşnic de mare şi frumos. Se începe o luptă cumplită între cei doi cai. Harmasarul Rojalinei muşcă din cânepă şi râşină, iar calul lui Făt-Frumos din carne. In cele din urmă armasarul Rojalinei a fost omorît iar epele au fost luate şi duse la împărat.

Nici amu n'a voit Rojalina să facă nuntă cu împă-

ratul, până ce nu i-a mulge toate epele, laptele să-l fiarbă la un foc din 12 cară de lemne, şi în laptele fierbinte să se arunce.

Impăratul cheamă pe Făt-Frumos şi-i spuse porunca logodnicei sale.

Calul lui Făt-Frumos ajută împăratului la muls epele, şi ferbe laptele la un foc făcut din 12 cară de lemne, dar Făţ-Frumos a povăţuit pe împarat, după învăţătura calului, ca să-i dea voie ca înainte de a se arunca în laptele fierbinte, să fie şi calul lui lângă ceaun, calul ce l-a însoţit la multe drumuri, şi să-l vadă şi el când va muri.

Făt-Frumos a fost învoit şi când împăratul voi să se arunce în laptele clocotit, calul sufla cu nările promoroacă, că laptele se răci. Impăratul se scăldă foarte bine, fără să păţească ceva. — El ceru Rojalinei să se cunune cu el.

Rojalina se învoi, dar să se scalde în lapte fierbinte, fără să fie cineva cu el. Imparatul socotind că va scăpa şi fără Făt-Frumos, mulse epele, fierse laptele, aduse calul lui împărătesc şi când laptele clocotea s'a arunca în el. Dar pe loc muri.

După ce l-au mormântat frumos, Rojalina s'a măritat cu Făt-Frumos, în care ea găsise bărbatul ce-i trebuia. Şi nunta a ţinut trei zile şi trei nopţi; şi-a fost multă lume acolo, şi eram şi eu care v'am spus povestea.

Ş'am încălecat pe-o prăjină
Şi v'am spus o mare minciună.

Culeasă de **M. Lupescu.**

83. — Povestea fierarului

Apoi cică era odată un ferar; şi ferarul acela se însurase dragă Doamne, cu o fată tânără şi frumuşică de-a mare dragul să te uiţi la ea. La început îi mergea bine lui; avea o mulţime de calfe şi ucenici şi treaba îi sporia, dar dela un timp a început omul nostru să dea

îndărăt; îi mergea rău şi casa îi era grea, copii o mulţime. Văzând el că nu-i chip, dă drumul calfelor şi ucenicilor, rămânând el singur, căci nu mai avea cu ce să hrănească atâtea guri.

Intr'o zi betul ferar, mâhnit peste măsură, că nu mai avea ce mânca, îşi zice: „Mă duc să caut pe dracul şi să mă vând lui, pentru că atâta cât oi mai trăi, să-mi dea bani mulţi ca să trăesc în petreceri".

Zicând el aşa, îşi ia tălpăşiţa şi se duce înainte ca să întâlnească pe scaraoschi. Mergând el aşa prin râpi, iaca dă şi de cel încornorat; acesta îl întreabă. „Unde te duci, măi omule? „Mă duc, zise acesta, să caut pe dracul, să mă vând lui".

Hai cu mine, zise dracul, şi eu îţi voi da bani să trăeşti fericit timp de 8 ani, iar după 8 ani, vei veni la mine; acuma du-te acasă şi îţi voi trimete bani acasă» Ferarul auzind aceasta, ce era să mai aştepte? Işi luă frumos picioarele la spinare şi se duce acasă.

Ajungând el acasă, Doamne, ce-i văd ochii? In casă la el numai poloboace cu bani noi-nouţi şi strălucitori, de îţi lua ochii.

Văzând ferarul nostru atâta bogăţie, unde se pune el, măi tată, pe lucru; îşi râdică altă casă, îşi face un atelier mai mare, îşi tocmeşte calfe şi lucrători şi se aşează pe muncă căci din fire ferarul nu era leneş. Iar din bani împărţi la nevoiaşi şi ajută pe văduve şi pe orfani căci nici sgârcit nu era, încât i se duse vestea în toate părţile.

Dar vremea se duce şi cu cât omul ii mai fericit, cu atât ea aleargă mai repede, aşa că şi ferarului nostru îi ajunse frânghia la par, şi mai avea încă o zi.

El se ruga lui Dumnezeu să-i vie în ajutor şi ceru să-i dea un scaun, ca cine se va pune pe el să nu se mai poată scula până când nu-i va da el drumul; să-i mai facă un măr în grădină ca cine se va sui în el să nu se poată coborî până n'a vrea el, şi o pungă ca pe cine va băga în ea, să nu poată eşi fără voia lui.

Dumnezeu îi făcu voia, căci ferarul, cu toate că se dăduse dracului, dar tot era bun la Dumnezeu căci ajutase pe mulţi nevoiaşi. A doua zi dracul aştepta să vie ferarul căci aşa avuse învoială cu el; dar văzând că nu mai vine, trimese pe un drăcuşor să-l cheme.

Acesta cum ajunge, zise: „Bine, măi omule, de ce nu mai vii, căci împăratul nostru este foarte supărat".

«Ia mai stăi şi tu oleacă căci nu dau turcii, zise omul; iată scaunul ista, şi te-i mai hodini puţin că-i fi ostenit" Dracul ce se facă, se aşează pe scaunul cu pricina şi unde mi-l ia românul nostru la bătae de s'a dus glonţ la iad să spue ce a păţit.

Scaraoschi înfuriat trimise un alt drac mai mare să-l aducă *nesupus* în masă. Omul nostru tocmai era sub măr când veni dracul la el şi îi zise; «Bine, mă omule, da ce aştepţi de nu vii, că stăpânul nostru a trimes eri un drac şi tu te-ai apucat să-l baţi» „Ferească Dumnezeu; pe la mine n'a fost nici unu. Dar mai înăti hai să mâncăm nişte mere din copac căci poate de acum n'oi mai mânca şi te rog dacă vrai să te sui să-mi dai vro câteva" Dracul ce să facă? Se sue în copac şi dădu mere, dar când să se dea jos, dă-te dacă poţi.

Omul văzând pe drac în copac, unde îmi ia un cialtău şi dă-i, şi dă-i, până l-a făcut scăpat fugit de nici n'a atins pământul.

A doua zi vine singur scaraoschi cu o falcă în cer şi una în pământ ca să-l ia cu nesupus în masă. Ajungând el la ferar zise: „Bine, măi omule, mă faci să vin eu singur? De ce n'ai venit, că eu am trimes după tine doi draci şi tu te-ai apucat să-i baţi?"

„Vai de mine, zise ferarul, dar la mine n'a fost nici unu". "Bine, zise dracul, hai atunci mai repede căci n'am vreme de stat". Ferarul zise: «Măi drace multe ştii tu să faci, dar asta nu cred să o poţi face, cu toată drăcia ta". «Ce treaba?» zise dracul. «Uite, dacă te-i băga tu în punga asta, să ştii că multă putere ai tu». Dracul, nici una nici două, se subţia şi se băgă

în pungă; iar românul nostru care atâta aştepta, îl legă bine la gură, îl puse pe nicovală şi împreună cu toţi lucrătorii îi trântiră cu ciocanele de-l făcură chiseliţă. Când scăpă dracul, nu-i mai trebui nici ferar, nici nimic, ci se duse întins la iad... Ferarul scăpând de dracul, se puse iar pe muncă şi pe faceri de bine. Dar el într'o bună zi muri şi se duce la rai cu ciocanul în mână, bătu la poartă şi ceru să între, Sfântul Petrea îi zise: Du-te la iad, omule, căci tu te-ai dat dracului şi acolo ţi-i locul».

Omul ce era să facă, se duce la iad şi bate în poartă, dar dracii cum îl văd, tulea, băete, care încotro, se ascund încuind porţile. El văzând că nici aici nu-i primit, hai la rai iar înapoi şi se făcu că scapă ciocanul peste gard. Muncindu-se el să-şi ia ciocanul, Dumnezeu care tocmai se plimba prin rai, şi văzând că nu poate scăpa de un aşa păcală, îl pofti să între înnăuntru.

Şi am încălecat pe o alună şi v'am spus o mare minciună.

Jud. Iaşi
Neculai Văldeanu.

Gâcitori

878. **Coţofana**

Albă este, cucoană nu-i;
Neagră este, ţigancă nu-i;
Coadă are, tigae nu-i.

879. **Cântarul**

Mititel ca oul
Şi trage ca boul.

880. **Răsboiul**

Petca înnoată,
Dunărea îngheţată.

881. **Fusul**

Hurdu'n sus, hurdu'n jos
Hurdu pică burdios.

882. **Fumul vatra şi corlata**

Tata lung,
Mama lată,
Cumnata şovâlcăiată.

883. **Când mulgi**

Trag cinci de patru.

Catane-Dolj **Şt. Tuţescu**

884. Corabia

Am o rață
Fără viața.
Trece apa cât de mare
Și te poartă în spinare.

885. Stâlpii vetrii

Timoftei
Și Doroftei
Stau în vatră mititei.

886. Curechiul

Ciotârcuță
Botârcuța
Șede'ntr'un piciorus.

887. Ceapa

Am o baba bătrână, cu mustețile'n pământ și cu pletele afară.

888. Iasca, amnarul și cremenea

Am o vaca din pădure,
Buhaiul din târg
Și vițelul din prund.

889. Pâcla

Am o vacă brâncovancă
Când întinde brâncile
Cuprinde luncile.

890. Cociorva

La pădure-s cucoană
Iar acasă-s läieșiță.

891. Scroafa cu purcei

Am o bute:
Boerii beau și butea geme.

892. Piua

Am o haită: zi și noapte bate și nu vede pe nimeni.

893. Mămăliga și pânea

— Bună dimineața, călcăie crăpăcioase! — Mulțămesc, nesațiul casii! — Bună dimineața, sațiul casii! — Mulțămesc, cinstea mesei!

894. Harbuzul

Am o biserică verde, și'ntr'însa cântă cucoșii negri.

895. Oglinda

Cunună verde:
Lichi! palma'n părete.

Culese din județul Suceava de răposatul învățător
Al. Moisei

---

78. — Cântec bătrânesc

Sus la vârful muntelui
Cântă puiul cucului,
Da acolo ciu' ședea?
Irina și cu Pântea.
Irinuca s'o culcat
Dimineața s'o sculat
Pe ochi negri s'o spalat
La icoane s'o 'nchinat
Curte nouă o măturat
Și gunoiu că l-o dus
Unde jocă tinerii
Și sfătuesc bătrânii.

Şi 'napoi că mi-o venit
Şi în curte c'o intrat
Şi din greu mi-o şi oftat,
Curtea s'o cutremurat..
Tat 'su i-o cuvântat:
— Irinucă, dragul tatei,
Dimineaţa te-ai sculat,
Pe ochi negri te-ai spalat,
Curtea iute-ai măturat,
Şi gunoiul că l-ai dus
Unde joacă tinerii
Şi sfătuesc bătrânii
Inapoi că mi-ai venit
Şi 'n curte cum ai intrat
Din greu tare ai aflat
Curtea s'o cutremurat
— Dară cum nu oi oftâ
Că greu nor de ploae vine.
— Draga tatei Irinucă,
Acela nu-i nor de ploae
Că-s mulţime câni de turci
Vin la tine să te iee.
Da' pe tine nu te-oi da
Până capul sus mi-a sta.
Nici cuvântul nu-l sfârşi.
Cânii de turci o sosit.
Irinuca s'o 'ndosit.
Turci 'n casă c'o întrat
— Buna ziua, moş bătrân
— Hai la masă să prânzim
— N'am venit ca să prânzim
Noi am venim să peţim.
— Da la cine mi-ţi peţi
Ca Irina mi-o murit.
— Nu-i, moşule, de crezut.
— Haide dară la mormânt
Mormântul v'oi arata
C'am îngropat-o la fântâna
Unde-i iarba cea bătrână,
Ei pe cai o 'ncălicat.
Şi la fug'o apucat
Şi-a mers cât loc o fi mers
Şi 'napoi că s'o uitat
Şi din gur'o cuvântat:
— Nu ştiu soarele-o lucit
Ori Irina s'o ivit.
Şi 'napoi mi s'o 'nturnat
Pe Irina mi-o aflat
Şi pe cai o 'n calecat-o
Şi la fug'o apucat.
Ş'o mers cât loc or fi mers
Ea din gur'o cuvântat:
— Turcilor, păgânilor
Ia lasati-mă 'napoi
Să mă duc până la bordei
C'am uitat acolo 'n casă
Punga cu galbini pe masă.
Ei drumul că ei i-o dat,
Ea din gur'o cuvântat:
— De cat curvă turcilor
Mai bine lac broaştelar,
Soponele fetelor
Şi mâncare peştilor. [1])

Culesă în 1896 din Colărgaş—Suceava

M. Lupescu

---

1) Munţii Sucerei erau plini pe vremuri de Turci, cari erau negustori de lemnării. Aceşti străini au adus în munte sifilisul şi ş'au bătut joc de multe fete şi neveste. De una Irina sau Irinuca se povesteşte şi astăzi că a fost frumoasă şi ca să nu cadă în mâna Turcilor, s'a înecat în Bistriţa.

Neuitatul nuvelist N. Gane povesteşte în *„Peatra lui Osman“* o întâmplare a unor turci în Dorna.

2376. — De ce nu plouă

Cum o să mai dea ploaie Dumnezeu, când vede atâtea blăstămăţii pe ăst pământ?!...

Că ce spune lumea?...

„Nu mai de mult, decât alaltăeri, în Călăraşi, spunea om din Ceacu [1]), că un vecin al lui, s'a apucat să sleiască puţul, că cu seceta asta, au scăzut şi apele în puţuri. Şi ce credeţi c'a găsit în puţ? Vre-o patru-cinci *copii aruncaţi*!... Copii făcuţi de fete mari, ba şi de femei măritate, cu Nemţii, ori cine ştie cu mai cine... Ptiu, batu-le-ar Dumnezeu şi nu le-ar mai răbda pământul, de ticăloase!.. Nu de alta, da am băut şi apă din puţul ăla atâta vreme...

„N'aveau atâta pământ să-i îngroape, păcătoasele, ca să nu-i mai arunce în puţ, să ne mai spurce şi pe noi?...

„Iacă de ce ne pedepseşte Dumnezeu!..."

Tot în legătură cu un astfel de fapt, citesc tot zilele acestea într'un ziar, pare-mi-se "Steagul"[2]), în care se arată oficial de-o prefectură, dacă nu mă înşel, a judeţului Focşani, o corespondenţa tipărită într'un alt ziar, cum că în bazinul de apă al oraşului, s'ar fi găsit „o sumă de cadavre omeneşti».

Aceiaşi credinţă, ca şi cea de mai sus, a pătruns până şi în... ziare, punând lumea în încurcătură!..

Nu uitaţi însă seceta anului 1918.

N. I. Dumitraşcu.

2377. — Pentruce se umblă cu Salcia în „Sâmbăta lui Lazăr" ?

In Sâmbăta lui Lazăr, care cade în totdeauna în ajunul Floriilor, se umblă cu *„Lăzărelul"* care se face astfel: mai mulţi copii umblă din casă în casă cu ramuri de

1) Sat în judeţul Ialomiţa.
2) In 1918, pe timpul ocupaţiei germane

salcie în mână cântând cântece frumoase despre moartea lui Lazăr.

Pentruce salcia se bucură de această cinste ?. Iată pentruce:

Pe timpul când Sf. Iosif şi Pururea Fecioara Maria, împreună cu Pruncul Isus călătoriau la Egipt şi Mântuitorul Isus suferea căldura dela amiazi, Sf. Iosif văzu în depărtare doi copaci. Dând zor asinului cu care călătorea ca să meargă mai repede, ajunse .la copaci, însă unul din ei îşi zbârli crăcile în sus din răutate, nevoind a primi în umbra sa pe Sf. Familie; acel copac era plopul. Cellalt din potrivă, îşi lăsă crăcile în jos până la pământ ca să adăpostească şi mai bine pe Mântuitorul Isus; acesta era salcia.

Atunci Mântuitorul Isus afurisi pe unul şi binecuvântă pe celalt. De atunci plopul tremură într'una ca un răufăcător, oricât de uşor să adie vântul; şi el mai are darul nenorocit de a atrage şi trăsnetul ; pe când salcia, care este iubită de albine, se acoperă de verdeaţă înainte de a înfrunzi ceilalţi copaci, ca să poată sluji pentru Sfintele Florii.

In ziua de Florii la Biserică se împart ramuri de salcie şi cum vin cu ele acasă, ating pe copiii cei mici ca să crească şi să înflorească ca salcia ; iar după aceia le pun la icoană şi le întrebuinţează în timpul anului contra mai multor boale. Se culeg tot felul de flori de primăvară şi se duc la Biserică; pentru aceia este ziua forilor.

Floriile amintesc sărbătoarea strămoşilor noştri Romani sub numele de *„Floralia“*, care era zâna florilor, a înflorirei şi a tinereţelor şi se serba în luna de primăvară când totul înflorea.

Atunci oamenii îşi încununau şi îşi împodobeau uşile cu flori şi se încingeau cu flori şi cu verdeaţă peste mijloc.

2378—In Joia mare

— *Joia mare* pe unele locuri se zice *«Joi-mari»*.

In Joia mare seara şi noaptea întreagă fac focuri cu gunoaie şi vreascuri ca să facă fum în grădinile cu pomi. Tot atunci, mai cu seamă pe la Caraş-Severin, fac *„luminiţele»*. Şi iată cum se fac „luminiţele“ : pe la două ore dimineaţa, se fac luminiţele în casa fiecărui Român ; ele sunt 7 focuri mici făcute din lemn de alun uscat.

Lemnele le aduc fetele mari şi nevestele tinere : tot ele fac focurile şi acasă şi la mormintele morţilor din neamul lor. Indată ce s'au aprins focurile, vin copiii cu toaca pe cari o bat la fiecare casă, apoi merg la morminte şi de acolo încărcaţi cu colaci se întorc acasă.

Prin Maramureş este o datină religioasă numită *„La moşi“*, care se face tot în Joia mare, când fiecare familie se duce mai întâi la biserică ; după ieşirea din biserică, toţi se îngrijesc de cele trebuincioase pentru serbare; bărbaţii cumpără băuturi, iar femeile coc colaci şi fac mâncări.

Când înserează, se dă de veste prin clopotul bisericei; atunci toţi bărbaţii merg la biserică, iar femeile rămân acasă fiind prinse cu pregătirea mâncărilor.

După ce ies din biserică pun totul în dăsagi; după ei merg femeile ducând şi ele sticlele cu băuturi, pahare, vase, lumânări şi altele şi merg la cimitir, la morminte. Cum intră pe poarta cimitirului, merg către *„şatră“*, care este un fel de şopron lung şi lat acoperit cu şendrilă, iar de jur împrejur sunt scaune şi o masă lungă şi lată. După ce se dă de veste a doua oară tot cu clopotul, toţi se aşează la masă în cea mai mare tăcere şi cu rugăciuni aşteptând pe preot care stând în capul mesei zice rugăciuni, iar cântăreţul cântă cântări de ale morţilor.

După terminarea slujbei religioase se aşează la masă şi mănâncă. Fiecare familie dă preotului atâţi colaci şi lumânări câţi morţi are. La spatele creştinilor stau săracii cari aşteaptă la rând căci după ce au dat preotului să ospăteze şi el, fiecare familie se întoarce

şi împarte mâncările şi băuturile ce i-au mai rămas, mai; zic câte o rugăciune pentru cei morţi şi pleacă cu toţii pe la casele lor.

2379. — Focul din Sâmbăta Paştelui

In multe sate din Zarand (Munţii Apuseni) se adună ficiorii în Sâmbăta Paştilor, se duc la pădure după butuci, aduc câteva care cu butuci şi le descarcă în cimitir. De cu sară feciorii fac foc în cimitir, care foc nu se stânge în cele trei zile ale Paştelui.

In faţa Bisericei este un loc mare, pătrat; împrejur sunt lemne cioplite aşezate drept bănci. Pela miezul nopţei încep feciorii a puşca cu trascurile şi a toca; iar clopotele nu le trag până după miezul nopţei, căci este datina ca din Joia mare, după ce bagă Paştile în Biserică, nu este iertat să mai tragă clopotele. Atunci încep a toca pe amândouă tocile, şi pe cea de lemn şi pe cea de fier şi trag clopotele odată cu toaca; iar când încep a toca, dau şi cu trascurile de mai multe ori. Cam pe la două ore dimineaţa puşcă cu trascurile de 24 de ori, apoi toacă şi trag clopotele. La auzul clopotelor oamenii pleacă la biserică. Este de însemnat că în noaptea Paştelui creştinii lasă să ardă lumina în casă toată noaptea; iar de se va stinge lumina în vr'o casă, se zice că în aceea casă se va întâmpla mari nenorociri peste an.

Toţi oameni stau afară în curtea Bisericii până vine preotul şi atunci intră cu toţii în Biserică.

După Sf. Liturghie se dau *„Paşti“* (datina generală la Românii din Muntenia şi Ardeal); cel care ia *«Paşti»* dă un ou roşu. După ce s'a sfârşit cu datul *„paştelui“*, îndată preotul iese la morminte în cimitir, acolo face rugăciuni, fiecare familie îi dă «pomelnicul» şi preotul pomeneşte pe cei morţi şi pe cei vii.

In urmă credincioşii împart săracilor carne, colaci, lumânări de ceară, o oală cu grâu cu lapte şi blide cu miere. Pomana se dă după următoarea formă: se sărută colacul şi îl întinde săracului zicând: «iată, îţi

dau aceste pentru sufletul adormitului în Domnul, cutare» tată, mamă, fiu şi alţii; — apoi dau şi preotului câte doi colaci numit aşa *„pausul“*, lumânare şi carne.

După prânz vin iarăşi cu toţi la Biserică; bătrânii se pun la poveşti lângă foc, iar tinerii se joacă *„lopata“* (mingea) şi încep a puşca; fetele se joacă de-a *«ţâţ-mălai»*, de-a *„inelul“* şi altele.

Când trag clopotele denserat, tinerii înconjură biserica la jocul zis: *«de-a fuga mare»*, femeile stau împrejur şi se bucură de jocul tinerilor.

Când se apropie sara, înainte de „vecernie“ (înserat) ficiorii iau *„primurile“* (panglice, petecele, frunzele) cele mai frumoase din cosiţele fetelor şi câteva năfrămi cu cari împodobesc steagul pentru crai, care se numeşte *„Craiul şi feciorii lui Crai“*. A doua zi steagul împodobit foarte frumos fâlfâie pe acoperişul bisericei.

După Sf. Liturghie, feciorii se adună în tinda bisericei, îşi aleg un *Crai* şi pe banca de lângă foc ridică Craiul sus de trei ori.

Craiul se alege de regulă ficiorul celui mai cinstit om din sat. Un fecior mai isteţ ia steagul şi urmat de „ficiorii lui Crai“ în număr de 10—12 şi împreună ca tot poporul înconjură Biserica de trei ori în sunetul clopotelor, toacelor şi a puşcăturilor, apoi însoţit de un flueraş merg prin sat şi de la fiecare casă capătă ouă roşii şi colaci.

„Ficiorii lui Crai“, mergând din casă în casă nu cântă nimic, ci când ajung înaintea casei, stegarul strigă cu voce veselă *„porţia lui Crai“*; atunci gazda aduce colacul şi ouăle roşii. Sara şi a treia zi sara se face joc la casa omului al cărui fecior a fost ales Crai; jocul acesta se numeşte *„jocul Craiului“*.

Em. Elefterescu

2380. — *Cum fac geambaşii să fie caii iuţi*

Geambaşii (negustori de cai), cumpără adese cai, cari din firea lor sunt molâi, dau pe dânşii preţuri mici,

ş'apoi îi duc în grajdurile lor, de-i hrănesc bine. Şi pentru a-i face să fie iuţi, îi acopăr cu rogojini şi-i bat fără milă cu ciomagul, care pocneşte când dă în ei. Şi tot atunci, meşterul de a face calul iute, strigă: „aista"?!

După ce calul e vârît în spărieţi, când îl vede şi aude cuvântul „aista" şi se sfarmă când aude cel mai mic pocnet, se scoate în iarmaroc. Şi când vine un muşterea, care vrea să-l cumpere, la întrebarea cumpărătorului, geambaşul zice îndesat: „aista?", calul începe a se uita speriat şi a juca, iar geambaşul râde de bucurie, lăudându-şi marfa.

Mijloc barbar de chinuit animalul şi mişelnic de înşelat lumea!

M. Lupescu.

Insemnări

In „Dimineaţa" din 11 Decembrie 1920, se cere o pensie pentru văduva preotului folclorist Sim. Fl. Marian, dând astfel dovadă de preţuire a memoriei „celor cari au contribuit prin munca lor de-o viaţă la îmbogăţirea graiului şi păstrarea obiceiurilor noastre". — D. F.

Administraţia Revistei mulţămeşte călduros d-lui profesor universitar Socrate Lalu, Bucureşti, pentru că plătit cu o 100 de lei abonamentul pe un an la această revistă.

D-lor N. I. Dumitrescu, N. I. Munteanu. — V'am răspuns.

D-lui Filip Manoliu. — Am primit bucăţile; le vom păstra pentru mai târziu; feriţi-vă de cuvinte streine ça „amorezat"; trimiteţi-ne bucăţi cu cuprins pe cari să-l poată ceti şi tineretul: aşa-i vremea acum. Revista-i mică, îi scumpă şi trebue să facem pe gustul tuturora.

Tip. Soc. „Glasul Ţării" str. Puşchin No. 48.

D-le Artur Gorovei Fălticeni

Anul XIV. No. 6 Iunie 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARA

APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAȚIA
T. PAMFILE	În țară . . . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chişinău str. Puşchin No. 48	În Străinătate . . . „ 25	Zorleni-Tutova

UN BLĂSTĂM AL COPIILOR

Am cetit ceea ce-a scris zilele acestea un profesor basarabean, aducându-şi aminte de întăile zile de şcoală ca elev. Dascalul lui este rus. Ori că nu ştie, ori că nu vrea, dascalul acesta nu grăeşte micilor moldoveni un singur cuvânt pe înțelesul lor, ca să-i ajute cât de cât la despicarea slovelor ş'a vorbelor ruseşti.

Doar ocări: prostule, boule, cap de oaie, idole!

Bieții copii îndură şi tac. Dacă-i iarnă, tânjesc după săniuțele, după gheţuştele, după bătăliile cu bolovanii de omăt. Dacă-i primăvară, copiii se înfioară de carte şi rămân cu gândurile duşi la pajiştile verzi, la jocurile, la brânduşele de pe coastă..

Şi după ce firosul dascal îşi face aşa cum crede slujba şi iesă, copiii saltă într'un picior, privesc după dânsul şi-i cântă:

— Rus
Paparus,
De-unde dracu te-a adus?
— De la apa rece
Pe unde dracu trece.

Şi fac semn cu mâna după dânsul, vrând parcă să adaoge:

— De-acolo te-a adus dracu, acolo să te ducă tot el!
Era un sămn de blăstăm, acesta!
Şi câte multe au fost!
Şi ce şir îndelung de ani au blăstămat copiii aceştia până când, — rusul s'a dus.

Tudor Pamfile

Povestiri şi legende

521. — Cum se împrăştie minciuna

Amu, cică era odată un gospodar tânăr care se însurase de vre-o 3—4 luni. Femeea îi era tânără şi frumoasă, şi harnică para focului. Se împăca tare bine cu ea. O cercase el fel şi formă cu toate, numai despre partea gurii n'o pusese la cercare. Intr'o zi, la pădure, îşi făcu el planul cum s'o tămădue şi de minciuni, daca o fi având şi talantul ista.

Intr'o dimineaţă, el cheamă pe nevastă la el şi zise:

— Bre omule, m'am tot ţinut eu să nu-ţi spun un păcat ce am, da' săcreata de inimă nu mă lasă; decât îi auzi dela alţii, mai bine să-ţi spun eu drept. Am uneori obiceiu de fac noaptea câte un ou. Mă.. rog ţie, să nu mai spui cuiva păcatul ista, că mă faci de râsul satului.

Şi cum i-a spus asta, ridică sumanul cu care fusese învălit, şi în pat femeea văzu un ou, pe care gospodarul avusese grija a-l pune acolo anume.

— Săraca-a de mine... măi omule, ce-i asta pe capul tău? Şi se roşi, şi se ruşină tare, că are de bărbat aşa pocitanie. Bărbatul trase de samă la schimbarea femeei şi stărui din răsputeri prefăcut, să nu-l facă de râsul satului. Femeea se prinse a nu spune nimic de patima lui, că «mă fac de râs şi pe mine»,—se tânguia dânsa.

Peste zi, omul se duse după treburi. Cum ieşi din ogradă, femeea, tiva! la nănaşă-sa.

— Vai de mine şi de mine, nânaşă, ce mi-a fost dat să mai văd!

— Da ce-i fină; ce-ai pățit de eşti aşa spărietă?

— Nânăşică dragă, mare păcat pe omul meu; numai te rog, de toți D-zeii, să nu mai spui la nimenea: bărbatu-meu, astă noapte a făcut două ouă!

— Taci fină hăi, nu mai spune!!

— Uite ouăle, nănaşă,—şi-i arată două ouă în loc de unul, cât văzuse ea în pat..

— Vai, oare ce să fie pe capul lui?! L-o fi blăstămat cineva! Săracul de el, că doar altfel e om al trebii.

— Vai nânaşă, te rog să nu ne faci de râs!

— Da cum să fac, tocmai eu una ca asta!

Şi nănaşa a spus mai târziu la cumătră-sa că nu putea răbda, că omul cutare a făcut trei ouă; cumătra-sa a spus la cumătră-sa că omul cutare a făcut patru ouă; şi aşa a mers vorba din gură în gură până la împăratul țărei aceleia, că în împărăția lui este un om care a făcut 99 de ouă.

Impăratul, minunându-se de cele ce-i aud urechile, dete poruncă să-i aducă pe omul acela la el, să vadă cu ochii ce fel de român este, de face atâtea ouă?!

Crainicii împăratului îl găsiră şi-l duseră la împărat. Omul nostru, care ştia ce-i pricina, merse înaintea lui fără frică, de se mirau şi slugile împărăteşti de el.

— Ii adevărat, măi omule, că tu te-ai ouat 100 de ouă?

— Să trăeşti, măria ta, zise omul nostru; eu ştiam că fața măriei Tale auzise că am ouat 99 de ouă; unul l-ai adăogat Măria Ta. Şi ca Măria Ta, a pus fiecare în spatele mele câte un ou. Dacă şi Măria Ta ai adăogat unul, ce să mai zici de iştiealalți muritori?!

Şi poveşti cum i-a eşit vorba că el face ouă. Impăratul l-a dăruit cu o pungă de 100 galbeni pentru

isteţimea lui, iar pe femee a inchis-o că şi-a făcut bărbatul de râs.

Aşa se duc în lume şi astăzi minciunile dela unul la altul, de se face lumea de ocară şi de râs!

522. — Solomonarul şi balaurul

Amu, cică era odată un om sarac, da atât de sărac, că n'avea nici măcar cu ce să-şi ţie zilele de astăzi pe mâne; şi avea şi o casă de copii, toţi goi şi desculţi. Ce să mai facă creştinul? Intr'o zi, îşi iea lumea în cap şi se duse să găsască încotrova de lucru. Şi cum mergea, intră în pădurea unui om bogat. Ajungând la el îi spune păsul. Bogatul îi dă făină, ceaun, şi udătură, şi-l trimese la lucru în pădure. Când ajunse unde avea să lucre, dădu de o mlaştină. Trecând prin ea, numai ce începe a se cufunda, până ce ajunge în fundul pământului. Aici se întâlni cu un Balaur mare şi urât şi cu solzi de aur pe el. Cum il vede, îl şi întreabă ca ce caută pe-acolo? Omul n'a raspuns nimic.

A stat el cât a stat acolo nebăut şi nemâncat, împreună cu balaurul. Şi văzând balaurul ca omul stă nebăut şi nemâncat, i-a zis:

— Eu îţi dau drumul de-aici şi te dăruesc cu tot felul de bogaţii ca sa ai cu ce trăi, dar sa nu spui nimărui unde ai fost şi ce ai văzut, că moartea ta s'a trage tot din mânile mele.

Balaurul dădu omului mulţime de petre scumpe, ce străluciau ca soarele.

Omul eşi din fundul pământului pe lumea asta şi se duse acasă. Intr'o vreme s'a dus în târg ca să vândă din petrele scumpe ce avea, ca să cumpere ce-i trebuia pentru gurile din casă. — In târg era şi un solomonar, care cunoştia că petrele cele scumpe nu-s de pe pământ. Indată a poruncit omului, să-l ducă şi pe dânsul de unde a luat petrele, că altfel îl va omorî.

Văzând omul aşa, n'a ţinut socoteală de sfatul

balaurului, s'a dus cu solomonarul la mlaştina din pădure şi-i arată locul de unde luase pietrele. Solomonarul cum ajunse acolo, începu să descânte şi de odată începu să forfotească deasupra mlăştinei, iar balaurul a eşit pe pământ. Omul a fost lovit cu coada de balaur şi omorît, iar Solomonarul s'a aruncat repede pe balaur şi a sburat cu el în nouri. Şi de-atunci şede acolo, călare pe balauri, care poartă nourii cei groşi, sloatele şi grindina. Şi când pe pământ sunt solomonari mai tari de cât cei din nouri, de-i descântă, şi balaurul şi solomonarul, cad morţi pe pământ de se iroseşte o bucată de lume.

Din notele lui A. Moisei

523. — Carol-Vodă şi Curcanii

Era o vreme ploioasă. In dosul unei lunci din preajma Plevnei stătea o ceată de căciulari puşi de pază sub cârma unui caprar. Cum stăteau dorobanţii de pândă, iată şi domnitorul Carol cu însoţitorul Lui, se apropie de luncă şi se opreşte nu departe de locul de pază. Curcanii fac Domnitorului cinstea cuvenită.

Măria Sa Vodă Carol scoase o ţigară, o puse la gură şi fumând, grăia cu ai săi şi din când îşi arunca cu drag ochii la vrednicii lui căciulari, cari făceau sfat şi ei.

Ce era?

Un dorobanţ dela munte, înalt cât un brad şi mândru ca un Fat-frumos, prindea rămăşag cu caprarul că el se duce să ceară voe lui Vodă să-şi aprindă ţigara dela El.

— Taci din gură, măi omule... cum ai să te duci în faţa Măriei Sale? Nu te temi c'a cădea cerul pe tine de ruşine?

— Să crăp dacă nu mă duc, don caprar, că doar n'are să-mi ieie capu, şi chiar de mi l-ar lua, doar suntem la războiu; mi-e Domnitorul Ţărei, care de mi-o zice să mă arunc în apă ori să sar în foc, eu aşa trebuie să fac.

— Ei hai, că nu te duci!...
— Ba ia să vedeţi, cum mă duc...
Şi dorobanţul pune ţigara în mâna stânga, ia arma în umăr, şi porneşte voiniceşte spre părintele Ţarei.
Măria Sa pricepu ce-i la mijloc. Câţi-va generali voiră să oprească pe curcan, dar Domnitorul îi opri.
— Ce vrei, baete? îl întrebă blând şi părinteşte Măria Sa.
Dorobanţul ia arma „în prezentare" de credeai că vrea s'o rupă şi răspunse lămurit:
— Rog bunătatea Măriei Tale să mă lăsaţi să aprind ţigara, că n'am foc.
Bunul Domnitor, râzând, întinse ţigara curcanului, care se făcuse cum îi sfecla de roş pe obraz, îşi aprinse ţigara, ia arma cu regulă la umăr, face stânga împrejur şi pleacă milităreşte la tovarăşii săi, cari, încremeniţi aşteaptau să vadă ce pedeapsă va lua dela Vodă, pentru marea lui îndrăzneala.
Domnitorul Carol, uitându-se după uriaşul de curcan, zise cu duioşie şi cu încrederea în fiii ţărei:
— Cu aşa voinici nu se poate să nu biruim duşmanul nostru de veacuri. *)

*) Auzită dela un soldat toboşar din satul Bogdăneşti-Suceava, care a fost în războiul dela 1877.

524. — Dracul şi femeea

Era odată un om, care avea mare dragoste de copii, dar Dumnezeu nu-l dăruise cu nici unul. Din zi în zi aştepta să vadă pe femeea lui îngreunată, dar degeaba; dela o vreme omul îşi luă grija că femeea l-a mai face copii şi rămase tare supărat că n'are şi el parte de-un flăcău, care să-i moştenească averea şi numele. Supărarea n'o mai spuse nimărui, că-i era oarecum să se jăluiască femeii ca să nu-i strice şi ei inima.
Intr'o zi se duce omul nostru cu carul la pădure, după lemne. Pe drum, se întâlneşte cu dracul în chip de om, şi numai ochii din cap îl sticliau ca două hrmânări.

Cum îl vede dracul pe om, îl şi opreşte şi după ce mai vorbesc unele şi altele, zice către el:

— Dă-mi ce nu ştii tu şi eu îţi dau un stambol de galbeni.

Omul, care ştia toate cu deamăruntul dela casa lui, primeşte darul Dracului, care-i şi pune banii în traista de mâncare şi chefos că i-a mers bine la drum, se întoarce acasă bucuros, spunând şi femeei norocul ce-a dat peste el.

Dar şi dracul s'a bucurat tare mult că a putut pune mâna pe un suflet de copil şi că a putut să înşele pe om fără multă bătae de cap.

Indată ce ajunse omul acasă iaca şi dracul ca să-i dea copilul ce-i făcuse femeea în vreme cât el a fost dus de-acasă.

Amu-şi tălmăci omul ce-au însemnat vorbele dracului ca să-i dee ceeà ce el nu ştie.

Barbatul spuse femeei de întâmplarea lui cu Dracul, şi că păcatul lui, şi-a vândut copilul Dracului.

— Taci barbate, zise femea, nu fii suparat de asta; lasă că ţi-l fac eu pe Ucigă-l — crucea. Prinsoarea cu copilul a fost facută de tine, nu de mine; ţie ţi-a dat banii; iar eu nu i-oi da copilul, că-i ai meu, făcut cu tine, nu cu el.

Omul nostru mai prinse la curaj şi lăsa pe femeea să descurce treaba cu Dracu.

Necuratul, cerând hojma la om copilul, el îl trimese la femee, că copilul e al ei. Dracul vine la ea şi-i cere copilul că-i al lui, cumpărat de el. Femeia spune că-i dă copilul, dacă i-a tămădui o rana care o are din naştere şi o poartă cu ea de cându-i făcută.

Dracul, care se credea destul de meşter, caută el feldefel de doftorii, ca să vindece rana, da rana să se vindece, pace! A rămas Dracu cu toate leacurile lui de râs înaintea femeei!

Femeea prinsese pe Dracu în capcană; şi ca să-l facă şi mai de râs, îi cere să-i îndrepte trei peri dela rana ce are; şi dacă a face treaba asta îi dă copi-

lui. — Apoi îl povățui ca să se ducă cu perii la ferar, că numai el îi poate îndrepta.

Dracul ascultă pe femee. și se duce repede cu cei trei peri la ferar, dar în loc să-i îndrepte, îi rupe și vine cu dânșii rupți la femee.

Femeca când văzu că dracul vine din nou la ea, pricepu ce-i pricina, și-i zice:

— Dacă n'ai putut să-i îndrepți la ferar, na-ți alți trei peri dela rană și ca să-i îndrepți, să-i moi pe limbă, c'au să se îndrepte.

Și s'a năcăjit Dracul trei ani să-i îndrepte îmbălându-i în gură, că îmbătrânise de ciudă, și tot nu i-a putut îndrepta.

Dracul rușinat a spus femeei că nu-i mai trebue nici un copil și s'a dus pe pustii, Cruce-de-aur cu noi să fie.

Și așa femeea răpuse pe Ucigă-l-Crucea care rămase cu rușinea în obraz.

Din hârtiile lui **A. Moisei**

525. — Femeea care a ținut toate sărbătorile

A fost odată o femee, care cât a trăit, a ținut toate sărbătorile și sărbătorelele, toți sfinții și toate sfintele de peste an, și cele auzite dela oameni. Din pricina asta ajunsese așa de săracă, că mai n'avea ce se mănânce și cu ce să se îmbrace.

Căzând la boală grea, hainele de pe ea se rupsese și mai rău. Moartea a scăpat-o de sărăcie și de năcaz. Câteva femei se milostiviră de-au scăldat-o, dar neavând cu ce s'o îmbrace au pus-o pe laiță în pielea goală, până ce mila creștinilor îi va agonisi ceva de îmbrăcat.

Peste noapte s'au strâns în casa ei, unde era moartă, goală pe laiță, toate sărbătorile și sfinții, pe care îi sărbătorise ea și începură a o mustra:

— Da cine-i vinovat, că va merge goală, înaintea

Inaltului Judecător, că dacă ea lucra în ziua mea, eu aş fi ertat-o, zise unul dintre sfinţi.

— Şi eu aş fi ertat-o răspunse mai multe sfinte muceniţe.

— Şi eu, şi eu... ziseră într'un glas toţi sfinţii şi toate sărbătorile, şi cu adevarat, de lucra, avea şi ce-i trebue şi ei, şi ar fi putut să ajutore şi pe alţi năcăjiţi, că bolnavă n'a fost...

Iar dimineaţa, femeile ce-au scăldat-o, o îmbracară în nişte haine vechi, căpătate de pomană şi preotul se milostivi de-o îngropă.

M. Lupescu.

526. — Norocul

A fost odată un om sărman, sărman şi muncea şi răsmuncea şi el şi femeia lui şi copii lui până nu mai puteau, şi degeaba. Parcă era un făcut. Şi el şi femeia lui şi copii lui tot flămânzi, tot goi şi tot ca vai de ei. Ş'au răbdat ei toţi cât au răbdat, mai mult de cât îşi poate închipui cineva. Numai dela o vreme, bietul om s'a fost luat de gând. Ce să facă, ce să facă? S'a socotit în sinea lui că, să se ducă, încotro o vedea cu ochii în toată lumea asta, până ş'o găsi norocul pe care noroc să-l întrebe, să mai trăiască ori să moară? Odată hotărît, a pornit la drum. Dacă a pornit la drum, a mers, a mers, cât o fi mers. Numai se întâlneşte cu un om bogat. Dacă s'a întâlnit cu omul bogat, acela l-a întrebat:

— Măăăi, un'te duci, tu?

— Un' să mă duc? Mă duc după norocul meu, dacă l'oi putea găsi, să mă jeluesc lui, că nici nu mai pot trăi. Muncesc cu femea, copiii, din zori de zi şi până în noapte şi n'am nici de unele.

— Bine, măi, bine; dacă e aşa, şi-ţi vei găsi norocul, să întrebi şi de norocul meu.

Am prea mare nevoe. Am atâta bine că nu mai

știu ce-i la casa mea. Mai sunt mulțămit de toate și aș vrea să stau în cât mă aflu.

— Bine, bine, om bogat, oi vedea și asta cum este.

Și s'a dus omul ceala, s'a dus, până a ajuns la o apă. Acolo era un bătrân, *care tot lua apa cu pumnul ș'o turna pe năsip, tot lua apa cu pumnul și-o turna pe năsip*. Cum a ajuns el acolo, a zis:

— Da, buna ziua, om bun.

— Mulțămim dumnevoastră, a răspuns bătrânul.

— Da *un*'te duci, om bun ?!

— *Un*'să mă duc, a răspuns drumețul. Ia păcate, om bun. Muncesc din zor și până în noapte cu femee și copii și tot nu mai am nimic. Abea am sumăeș, pe mine, peticit tot.

— Am înțăles, măi, totul. Așa-i norocul tău. Și ori cât te-ai chinui, te-ai strădănui, te-ai năcăji, totul e zădarnic. Sumanul ce-l ai, ți se va lua și aceia.

— Ba aceea n'a mai fi, a răspuns drumețul. De cât să mi-l ia, mai bine îl dau singur pe foc.

Și *smac* sumanul pe foc.

— Bine, zise săracul, cu mine e așa, dar cu bogatul cutare cum e, că are atâta bine, că nici nu-l mai poate socoti ?

— Aaaa, bine c'ai venit că nu mă mai puteam hodini, răspunse batrânul, care era norocul. Așa-i norocul lui, măi.

Atunci a încetat bătrânul cu căratul apei din o-parte în alta. Pe urmă, omul sărac s'a întors la bârlogul lui, mai năcăjit de cât se dusese. Cum a ajuns acasă, s'a întâlnit cu omul bogat și au vorbit amândoi:

— Iei, măi, ai fost ?

— Da, am fost.

— Am cunoscut, că ai fost, că de atunci toate mi-au stat pe loc.

Auzită în 1916, Aprilie 10 în Soci, com. Carlizi, P-Neamț, de la unica și neuitată mea surioara Smaranda.

Gr. Vasiliu

527. — Omul care au fost câne un an

De demult, hăt de mult, pe când şoarecii umblau înhămaţi la căruţi şi cocostârcii împiedicaţi, pe când vrăbiile cântau „cucurgu“ şi pe când şobolanii erau vătavi de moşie şi puricii păşteau ca oile 'n cârduri pe şesuri, pe atunci cică ar fi trăit într'un sat un om, care era rău din cale-afară. Toţi îi ziceau *„spinul satului“*. Nimeni nu se putea împăca cu el. De casa lui nimeni nu se putea apropia, căci avea un câne aşa de rău, cum nu mai văzuse satul câne ca acela. Pe mulţi oameni îi muşcase, pe mulţi copii îi vârâse în boale, şi pe multe femei le făcuse să le găsească „facerea“ înainte de vreme. Intr'o zi, trecând un om pe drum şi sărind cânele la dânsul de frică, smulge o proptea de la grad şi când cânele se repezi să-i sară în cap, el l-a isbi în cap cu atâta putere, în cât îl lasă lat. Omul cu cânele simţind de aceasta alergă după dânsul şi cu ne pusă 'n masă îl duce la judecătorul satului — cum o fi fost aceştia pe atunci — ca să judece. Cum au ajuns la el, şi i-au spus cum stă lucrul, acesta a hotărât, ca să 'i dea ceva ca despăgubire celui cu cânele. Stăpânul cânelui însă nu vroi. El ceru, ca cel ce i-l ucise, să-i facă nici mai mult nici mai puţin un an de zile încheiat serviciul pe care î-l făcea lui cânele. Cum omul acela, era un om cu care nu se putea nimenea înţelege şi, pentru că spusese că de nu-i face acest serviciu îl omoară cum i-a omorât şi lui cânele, bietul om nevinovat, care nu făcuse nimic alta, decât îşi apărase viaţa, vrând nevrând, trebui să primească această pedeapsă. Se duse acasă mâhnit, şi spuse nevestei şi copiilor ce i s'a întâmplat. Toţi începură să plângă. Când sosi ziua ca să-şi înceapă serviciul şi veni „spinul satului“ cu lanţul şi cu harbul de lături ca să-l prindă, tot satul se strânge la poarta lui. Nevasta, copiii şi rudele se boceau, lumea clătina din cap, iar el trebuea ca să-şi ia «rămas bun» de la toţi şi cânele să meargă în patru picioare, să se gudure pe lângă stăpân, să

guste din lături și să stea la legătoare. Când omul ii ducea de lanț acasă, el mergea ca un câne după el fara să vorbească, — căci avuse în vorbă, ca în acest timp de un an să bată numai ca cânele, iar de-l va auzi vorbind, sau spunând măcar un cuvânt, îl omoară pe loc. Până acasă la stăpân, satul îl petrecea ca pe un mort la groapă: cu țipete, bocete și vaiete. Mergea bietul om la osândă. Ce vrai? O pedeapsă de un an! Și ce pedeapsă! Mai d hai ca moartea.. Dar ce înjosire în fața satului? E de negrăit!... Iși începu în sfârșit serviciul.

Neamurile tot mai veneau din când în când ca să vadă, dar el nu le putea zice decât: „ham, ham" ! Venea chiar și lumea de prin satele și târgurile megieșe ca să-l vadă, caci i se dusese vestea, ca de popă tuns. Trebuea să mănânce tot ce-i da și din lanț nu putea să scape niciodată. Era nevoit să facă servici credincios întocmai ca cânele pe care-l ucisese; căci de simția omul că-i lipsește ceva de pe lângă casă, apoi îi mai da și vre-o câteva ceatlăe pe lângă celelalte. S'apropiase sfârșitul anului de serviciu. Intr'o noapte de iarnă, pe când cânele degera de frig învălit în niște zdrențe și nu-și afla loc în culcuș, numai iată că vin câțiva tâlhari ca să-i fure boii stăpânu-său din ocol. Cânele, începu să bată cât îl ținea gura: «ham, ham, ham»! «ham, ham, ham», și să izbească cu lanțul de poartă; se ridică în două picioare și urlă ca cânele când îi miroase a lup, dar degeaba, căci stăpânu-său nici nu voia să se urnească din casă. Tâlharii, scoaseră binișor boii din ogradă, închiseră poarta după ei și se făcură nevăzuți.

Cânele aproape răgușit, abia se ogoi în culcușul său. Când răsări luceafărul de ziua și stăpânu-sau veni ca să dea mâncare la boi, după obicei, boii nicăirea. Indată își aduse aminte, că cânele toată noaptea a lătrat și i-a dat de știre, că este om străin în ogradă, dar ei nu voi să creadă, socotind că urla să-i facă năcaz. Aceasta însă fu nenorocirea sa. Incepu să se bată cu

pumnii peste cap şi să bocească ca copiii cei mici. Se duse în haine schimbate şi începu să bată în poartă, ca să vadă dacă cânele îşi va face servici conştiincios. Cânele trezit din somn, ridică capul din culcuş, scutură din lanţ şi începu să se gudure. Il cunoscu şi nu voi să latre. Acest lucru însă, îi făcu şi mai mult rău, căci se încredinţa că, cânele îl servise cu credincioşie. A doua zi când s'auzi vestea în sat de cele petrecute, toţi ziceau că l-au ajuns blăstemele şi sărindarele nevestei şi ale copiilor celui osândit. Când se împlini anul ca să-l elibereze din servici, tot satul se strânse ca la o adevărată minune. Stăpânu-său se duse la el în faţa întregului sat ş-l dezlegă strângându-şi lanţul în jurul mânii. Cel osândit, eliberat acum, era atât de slab, încât nu-l mai cunoşteai dacă-i om, ori altă fiinţă. Cum scăpa din lanţ, se întinse odată tare, se scutură şi stând în patru picioare se uita cuprins de mirare la lume. Nevasta şi copiii vrură să-i vorbească, dar el nu pricepea. Uitase graiul omenesc. Toţi începură a plânge. El se repezi deodată la nevastă-sa, şi cu ochii în lacrămi îi apucă mâna şi-o linse, linse şi pe copii pe obraz şi'n urmă scoţind un urlet tare, prelung şi desperat, fugind în patru picioare, disparu din mulţime. Stăpânu-său căruia i-se furase boii, văzând aceasta, işi desfăcu lanţul de la mână şi, legându-şi-l acum sieşi la gât, o rupse la fugă în cealaltă parte în care fugise cel osândit şi pe care îl eliberase. Nimenea din mulţime nu îndrazni să fugă după nici unul din ei.

Aceasta-i povestea omului carea făcut-o pe cânele un an.

De la Niţă Gârnet
Hântăşti-Dorohoi.

N. V. Hânţescu

2525 — 44

Şapte săptămâni din post,
De când la puica n'am fost;
Dar asară când m'am dus,
Am găsit lăcatu pus;
Lăcatu l'am descuiat,
N'am găsit dragostea 'n pat
Nici rău, nici bine nu-mi pare
Numai la ficați mă doare;
Cine naiba mi-a zis mie,
Să ieu fata cu moşie,
Să fiu slugă, nu soţie;
Mai bine una săracă,
Numai ochii ei să-mi placă;
Ce i-olu porunci să-mi facă

—

Dragoste, ce-avem, măi frate,
Credeam moartea ne-o desparte
Uite, moartea n'a sosit,
Noi de vii ne-am despărţit.
Dragostea-i fără noroc,
Ca şi cărţile la joc,
Unul dă şi altul ia
C'aşa merge dragostea

—

Hai, Joiana valea 'n sus
Să te vând să-mi iau burnuz;
Decât oalele cu lapte,
Mai bine burnuzu 'n spate;
Decât oale cu smântână,
Mai bine mănuşi 'n mână.

(Dela Saudu Gâlcă din Răteşti-Tutova)

Câtu-i ţara ungurească,
Nu-i ca fata românească;
Ochii negri ca neghina,
Gura dulce ca smochina;
Fata albă ca paharul,
Gura dulce ca zaharul;
Când ia brâul şi se 'ncinge,
Faţa ei îi varsă sânge;
Când ia brâele-amândouă,
Faţa ei îi varsă rouă;
Mai în sus de cingatoare,
Are două merişoare;
Merişoare aurite
Pentru amurezi gătite.

(Dela G. Iosip din Zorleni-Tutova)

T. Popovici

Foaie verde de lalea
N'am puică pe unde da,
Să nu-ţi mai văz căscioara
Căscioara, bătătura,
Care mi-au rupt inima.

—

Foaie verde iarbă lungă
Plopule, frunză rotundă,
Lasă-mă la umbra ta,
Puţântel cu mândra mea!
— Măi băete te-aş lăsa,
Dar ţi-e mândra tinerea
Şi-mi faci păcate cu ea!
De mi s'a păli frunza.

—

Foae verde murele
Spală-mi, mândra, rufele
— Eu neică ţi le-am spălat
Dar ele nu s'au uscat
— Le iau mândra neuscate

Să plec în străinătate
Unde-oiu sta ş'oiu însera
Rufele mi-s'ar usca
Unde-oiu sta ş'oiu hodini
Rufele mi s'or sbici.

—

Foae verde trei migdale
Nu ţi-e Doamne, aşa jale
De tinereţele mele
Că le petrec cu durere,
Cu durere, cu necaz,
Tot cu lacrămi pe obraz?
Dar de lacrămi nu mi-i milă
Pot să curg 'o săptămână
Dar mi-e milă de obraz
Că rămâne fript şi ars.

—

Foae verde-a bobului
'N-gura Topologului
Ţâpă puiul corbului
Ce ţi-e pulşor de ţâpi?
Ori ţi-e foame ori ţi-e săte,
Ori ţi-e dor de codru verde
— Nu mi-e foame nu mi-e [sete
Nu mi-e dor de codru verde
Foaie verde de bob năut
Ş'aş mânca carne de Turc
Ş'aş bea sânge de haiduc;
Ş'aş mânca carne de oaie
Ş'aş bea apă din cimpoaie;
Ş'aş mânca carne de miel
Ş'aş bea vin din burduşel;
Şi mi-e dor de maică-mea
C'a plecat şi m'a lăsat
Cu cuibuleţul stricat
S'a dus să ia paie 'n cioc
Ca să-mi fac cuibul la loc.
Of inimă rupe-te,
Suflete, aprinde-te,
Din toată puterea ta
N'a mai rămas nimica.

jud. R. Vâlcii
Const. Daniilêscu

Doru-mi-i, dorul mă 'ntreabă
De ce-s tânără şi slabă
De ce port cămeşa neagră.
Eu mă port că-aşa mi-i dragă;
Că pe cum mi-i cămeşa,
Aşa mi-i şi inima.

—

Cine n'are nici un doru
Poate să trăiască-uşoru,
Că sunt doruri tare rele
Abia poţi umbla de ele...

—

Măicuţă, când m'ai făcut
Ploaie şi vânt a bătut.
Cât a fost vremea de rea
Aşa-i şi ticneala mea

—

De când bădiţa nu vine
Dorul lui mă pune bine;
Nu mă pune, că m'a pus
De l-ar bate Hăl-de-Sus!

—

Drag mi-a fost bădiţa mic
Cât a fost de omenie.
De la omenie 'n jos
Rămâi, bade sănătos!

—

Cu bădiţa de-omenie
Duce-m'aş şi 'ntr'o pustie
Da cu badea blestemat

Teamă-mi-i să stau în sat.

—

Când eram la maica mea
Eram pui de turturea
Și dragă cui mă vedea
De cându-s la maica lui
Nu-s nici pesere, nici pui,
Nici puiuțul nimănui...

(Din Ardeal)

Leca Morariu.

Foie verde ș'o lalea
Eu dragă te-ași întreba,
Simți tu dorul meu ori ba?
Ori mai ai pe cineva?
De-ți stâmpără inima
Sau altă ce poate fi
De nici carte nu mi scri
Nu știu dragă ce gândești
Și cu ce inimă ești.

—

Altă foaie trei masline
Află puică despre mine
Căci sunt sănătos și bine
Cu serviciul mă împac
Dar nu pot de el să scap,
Nici un pas nu pot să fac.
Dacă legea m'ar lăsa
Eu la tine aș sbura
Și iar foaie și una
Așa mi-a fost inima
Dragă, dragă, de departe
Iți trimit această carte
Scrisă la lumini de stele
Să-ți aline-a ta durere
Cât a mătale și-a mea
Căci tot una mă ardea

—

Foaie verde foi de fragi
Cântați păsărele dragi
Căci mândra culege fragi
Cântați păsărele bune
Căci mândra culege -alune
Vai, arde sufletul meu
Căci nu sunt cu ea și eu.
I-aș cânta și eu ceva
Și cu dor ne-am săruta.

—

Și iar foaie și una
Bună seara mândră mea
Mulțămește-mi dacă-i vrea
Buna seara mândră buna
Asta-i seara de pe urmă
S'o petrecem împreună
Ca doi frați de-o mamă bună
Bună seara, și-aș pleca
Nu mă îndur de fața ta
Bună seara și m'aș duce
Nu mă 'ndur de gură dulce
Poți tu zice dragă zeu
Că nu te-am iubit și eu
Ba eu dragă nu pot zice
Căci ți-a fost gurița dulce

I. Ungureanu.

Iași.

Rugare Domnii abonați sunt rugați cu toată stăruința să ne trimită plata abonamentului la Administrație.

Tip. Sc. „Glasul Țării" str. Pușchin No. 48. Chișinău.

D-lui Artur Gorovei Fălticeni

Anul XIV. No. 7 Iulie 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ŞI ARTA POPULARA

APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAŢIA
T. PAMFILE	In ţară . . . . . . Lei 20	T. POPOVICI
Chişinău str. Puşchin No. 48	In Străinătate . . . „ 25	Zorleni-Tutova

ROMANIA 3 BANI POSTA

Datine şi credinţe

2381. — SÂMBĂTA MOŞILOR

Moşii alcătuesc singura sărbătoare naţională a poporului Român, adica amintirea celor mai vechi repauzaţi.

In fiecare an. această sărbătoare pune pe toţi Românii în o mare mişcare, încât prin toate oraşele şi satele mai mari, se fac târguri în timp de zece zile, la care întreg poporul românesc şi mai cu seamă sătenii aleargă, lăsând orice treabă sau grijă, pentru a cumpăra şi a-şi face unul altuia tot felul de daruri numite *pomeni*, în amintirea moşilor strămoşilor.

Această sărbătoare cu toate că vine odată cu cea aşezată de Sf. biserica pentru pomenirea moşilor, nu arată însă nici un fel de părere de rău sau întristare, ci are o faţă cu totul naţională, căci slujeşte la tot felul de veselii şi mai cu seamă la repetarea unor jocuri de obârşie curat româneşti păstrate sub numele de *„Căluşeri"*.

La Sâmbăta moşilor este obiceiul a se da de pomană oale, doniţi (cofiţe) şi strachini cu mâncări (friptură de miel, orez cu lapte, colarez, cireşi); iar în doniţa şi oale cei mai cu dare de mână pun vin, şi la fiecare oală şi doniţă leagă câte un mănunchiu de flori şi pun şi o lumânare pentru sufletul morţilor.

Această datină este rămasă dela strămoşii noştri Romani ce ei o ţineau cu prilejul amintirei repauzaţilor, întemeiaţă de Romulus în cinstea fratelui său Remus

pe care l'a ucis el, şi pentru sufletului fratelui sau, a introdus sarbătoarea *Lemuria* sau Remuria care se ţinea dela 9-14 Mai. Asemenea mai iera la Romani sarbătoarea *Laralia*, care se serba pentru cinstirea bătrânilor şi moşilor trecuţi din viaţa. Ei aveau credinţa că morţii ies din morminte şi se împartăşesc de prinoasele ce li se aduc. Această credinţă este şi la noi, că dela Joia-Mare dinaintea Paştelui şi pânala Rusalii, raiul este deschis şi morţii în acel timp petrec printre cei vii. La Romani această sarbare era numită *„Compitalia“*, ce se ţinea pentru sufletele morţilor. Ea se serba la 2 sau la 9 Mai, când se făceau jertfe zeilor *Lari* sau mai bine *Lemuri*, adică sufletelor moşilor şi strămoşilor.

Larii sunt sufletele curate şi bune ale morţilor moşilor şi strămoşilor.

Aşa dar Laralia este la fel cu cultul moşilor noştri de astăzi.

De unde-i daţina cu târgul Moşilor din Bucureştia

Pe timpul cotropirii Daciei de către barbari, tradiţie ne spune că, o dată Tătarii cu cari Românii avură desciocniri, au venit până aproape de Bucureşti, aşezându-se în marginea oraşului chiar pe locul unde se face astăzi târgul. Orăşenii împreună cu căpitanul oştirei doă robanţilor s'au sculat să-şi apere vatra strămoşeasce şi întâmpinară pe inamic chiar în tabăra lor. Aici s-încinse o luptă sângeroasă, din care Românii eşiră învingători, nimicind cu totul tabăra inimică. Măcelul a fost mare; după biruinţa şi după izgonirea barbarilor, veniră părinţii, neamurile luptătorilor ce căzuseră, le strânseră rămăşiţele, şi îi îmormântară după datina creştinească.

Aşa dar dupa terminarea acestui lucru pentru aceaşi datorie se adună toată capitala pentru pomenirea acelor căzuţi în luptă, la trei zile, la nouă, la şase săptămâni, la trei şi şase luni şi un an.

Apoi în fiecare an se făcea acea adunare de popor, pentru pomenirea celor căzuţi în acea crâncena luptă pentru apararea Patriei.

Din cele mai depărtate timpuri pomenele Români-

lor se fac cu oale, străchini, ulcioare, doni i (cofe), cruci şi alte lucruri; şi unde este adunare multă de popor, acolo aleargă şi neguţătorii cu mărfurile trebuincioase la prilej.

Din an în an se mulţiră vânzarea unor astfel de lucruri, pentrucă oamenii începură a cumpără nu numai lucruri pentru pomană, ci şi pentru treb inţele casnice de peste an, care fiind mai multe şi mai felurite, începură a veni şi alţi negustori cu lopeţi, sape, seceri, coase, căldări, albii şi altele; şi aşa pomenirea morţilor făcându-se regulat pânăla şapte ani, capitala şi negustorii se deprinseră cu această adunare, şi astfel rămase obiceiul a se ţine acest târg anual şi după ce au trecut al optulea, al zecelea, al douăzecelea an şi aşa mai departe.

Apoi fiind că năvălirea Tătarilor se întâmplase campela începutul primăverei se cam apropia de Sâmbăta morţilor ce Sfânta biserică o sărbează pentru pomenirea celor odihniţi de veci, moşi, strămoşi, părinţi, fraţi şi copii ai noştri.

Aşa dar se hotări ca serbarea acestui târg să se facă în săptămâna din naintea Rusaliilor şi aşa avem până în zile noastre târgul moşilor, sărbatorit în toate oraşele Ţărei cu multă pompă, ca una ce este cea mai mare şi mai veche dintre sărbătorile noastre naţionale.

Ori cum eu cred că este greşită ideea că, datina moşilor ar fi amintirea acestei bătălii, şi cum mai zic unii de o bătălie ce a avut-o Matei Basarab cu Moldovenii.

Cea ce este mai de crezut, este aceea că obârşia Moşilor la noi este romană iar nu creştină.

Em. Elefterescut

476—480. — Păcălituri când se mergea la împeţit

Mai de mult, şi rar de tot şi astăzi, prin satele unde n'au pătruns încă obiceiurile noi, flăcăii, cari se însurau, nu se duceau singuri la impeţit, ci cu staroste, un gospodar bun de gură şi cu tâlcuri ori cu părinţi sau rude. Adeseori, în alegerea fetelor, însoţitorii flăcailor întrebuinţau *vorbe cu tâlc*, glume şi păcăliturí; şi dacă fata ştia ce să răspunda, treaba se făcea, căci peţitorii puneau ochii pe ea şi nu se lăsau până n'o făceau să fie a flăcăilor lor, *chiar de o furau.*

Mai la vale, se spun câteva din aceste glume şi pâcâlituri; şi-ar fi bine, ca cetitorii noştri să adune şi să trimeată la publicat asemenea vorbe cu tâlc, în cari se oglindeşte firea românului şi priceperea lui în toate. Cei mai în măsură sunt tot preoţii şi învăţătorii, cum şi feciorii de ţărani ajunşi carturari, care nu trebue să lase să se piardă comorile poporului.

I.

Nişte peţitori se duc la împeţit la fata unei vadane, care era tare harnică şi frumoasă, dar *cam cu totul.* In vremea cât au stat ei la casa vadanei şi o ospătat, fata ridicând un scaun, scapă un vânt rău; ea-i spune tare:

— Ei,... hai, du-te naibei.

Mama fetei se roşi cum îi racu de ruşine şi când peţitorii porniră de la casa ei, le dete un val de pânză, cu rugăminte să tacă, să nu mai ducă vorba de prostia fetei, şi'n alte parţi. Fata era pe-afară, la treabă, când măsa dădu valui de pânză peţitorilor. — Cum întră în casă, mama îi trage o *cheptănătură bună,* pentru ruşinea ce i-a făcut.

Fata se făcu foc, când aude că mă-sa a dat pețitorilor un val de pânză, și eșind afară, fuga după pețitori, și cum îi vede le strigă :

— Bădișorilor, Bădișorilor!... Stați vă rog oleacă ; în valul de pânză ce v'a dat mamucă este un acușor, cu care m'am învățat a coase ; stați vă rog să mi-l ieu. Oamenii scoaseră din traiste valul de pânză și-l dete fetei să-și iee acușorul. Cum pune mâna pe val, îl sărută de vr'o trei patru ori și zise, fugind :

— Lăsați-l la mine bădișorilor că multe *târtăite* și *fâsâite* am dat eu până l'am văzut în ladă, și pe ici ți-i drumul Duluță.

Pețitorii văzând în fapta fetei istețime, și tragere de inimă la gospodărie, se întoarseră înapoi, logodiră flăcăul cu fata, și peste două săptămâni nunta juca în bătătură.

II

Niște pețitori merseră la casa unor gospodari să îi ceară fata. Unul dintre ei, ca s'o cerce, se duce la cofa cu apă, o ie de pe laiță și trage un gât de apă, apoi lasă cofa cu apă, jos, care era nespălată, de mirosia apa și zice :

— Cofa asta, fată hai, amirosă a mână de om.

Fata îi răspunde repede :

— Să fiu al dracului, bădică, de-am băgat mâna în ea, de când a cumpărat-o tata din târg.

Pețitorii înțelegând că fata i-o mazaca și-o leneșă, își căutară de drum.

III

Altă dată niște pețitori se duseră la fata unei vadane care avea loc și casă. După multă vorbă și tocmele, vadana opri pețitorii ca să-i ospăteze ; ea zice fetei :

— Fată hai !... ie fierul plugului și du-te în camară, ie unt din poloboc, să facem mâncare la oaspeți.

Fata ascultă. Vadana n'avea în camară decât o leacă de unt, într'un hârb. Fata, dând cu ferul plugului în hârb, îl strică şi spăriată de pozna ce-a facut, vine repede şi spune maică-sa:

— Mămucă, când am vrut să ieu unt cu fierul plugului s'a stricat hârbul.

Peţitorii înţelegând sărăcia şi fudulia vadanei ca şi prostia fetei, îşi căutară de drum, iar fata căpăta de la mă-sa un frecuş bun ca să nu mai grăiască altă dată aşa, şi s'o facă de râs.

IV

La casa unei gospodar, veni oarecând nişte peţitori.

Pe prispa casei stătea o fetişcană ca de 16-18 ani, frumoasă şi voinică şi torcea.

Unul din peţitori, dupa ce-i dădu „buna ziua" o întreabă:

— Fată; hăi, acasă-i tătucu-tu?

— Ba nu,—răspunse fata.

— Da unde-i dus?

— S'a dus să schimbe numele grăunţelor.

— Da vine degrabă?

— Dacă a încunjura, vine îndată; da de-a da de-adreptul are să mai zăbovească.

Peţitorii se uitară cu mirare unii la alţii.

— Da mămucă-ta-i acasă?

— Mamuca-i acasă.

— Da ce face?

— Mamuca se năcăjeşte să facă din două babe, o nevasta tânără.

Peţitorii se uitau şi mai miraţi unul la altul şi ziseră între ei; ni se pare c'am dat peste dracu; apoi o întrebară:

— Fraţi ori surori, ai, fată hăi?

— Am numai o soră mai mare,

— Da ce face?

— Sora-mea plânge râsul de astă vară.

— Mai, zise unul din peţitori, asta-i chiar naiba. Hai s'o rugăm să ne tălmăcească tâlcurile ei.

— Fată hăi, zise cel mai bătrân; tu vrai să ne păcăleşti; tălmăceşte-ne şi nouă ce-ai înţeles prin tâlcurile tale.

— Eu nu umblu să vă păcălesc, că vă spun numai adevărul.

Atunci ce însamnă aceea că tată-tu s'a dus să schimbe numele grăunţelor?

— Apoi tătucă s'a dus la moară să macine popuşoi şi să facă *făină*.

— Da aceea că de va încunjura, are să vie degrabă, iar de-a da de-a dreptul, are să vie mai târziu?

— In drumul tătucăi, la moară, este o crâşmă; dacă a încunjura-o, vine mai degrabă; da de-a veni de-a dreptul, are să se încurce acolo şi are să vie mai târziu.

— Ce însamnă că mă-ta face din două babe o nevastă tânără?

— Mămuca a stricat două cămeşi vechi şi rupte, ca să facă una şi bună.

— Da că sora ta plânge râsul de astă vară?

— Poi sora mea, astă vară, s'a dat în dragostea c'un flăcău din sat, şi-o făcut-o groasă; eri o făcut un băet şi-amu plânge râsul de astă vară.

Peţitorii văzând-o aşa de isteaţă, cum era şi frumoasă şi harnică, aşteptară de veni şi gospodarul. După mai multe vorbe se înţeleseră şi o porniră pe treabă. Peste două săptămâni s'a făcut o nuntă mândră şi frumoasă, c'am jucat şi eu la ea [1].

V

Trei flăcăi o pornit, odată, să se 'nsoaree. Pe drum ajung la o fântână şi poposesc să bee apă. Iaca vine tocmai atunci şi o fată mare, din sat, voinică şi frumoasă, să iee apă în cofă. Unul din ei zice tovarăşilor săi.

---

1) Păcălituri de acestea sunt multe pornografii în etc.

— Hai, măi, să nu spunem fetei cum ne cheamă: dacă ne-a întreabă; pe mine să spun că mă cheamă *Luncă*; pe tine, arătând al doilea tovarăş, am să zic că te cheamă *Tufă*, iar pe tine, arătând pe al treilea tovarăş, am să zic că te cheamă *Boz*.

Fata, ajungând la fântâna, dă flăcailor „buna ziua“ şi-şi umple cofele cu apă. După mai multe şăgi, în care flăcăii căutau se pâcâlească pe fată, socotid-o cam proastă, ea-i întreabă,

— Da cum vă cheamă pe d-stră bădică?

— Pe mine mă cheamă Luncă, spuse flăcăul cel mai isteţ, mai frumos, pe ista îl cheamă Tufă şi pe ista Boz.

— I... ra !.. că bine zici bădică. că eu eri am trecut printr'o luncă, m'am pus într'o tufă şi m'am şters c'un boz; nu cumva d-voastră aţi fost?!.

Flăcăii văzându-se pâcâliţi de fată, şi văzând că ea nu-i proastă, şi cum era şi voinică şi frumoasă, Luncă, care era mai puţin pâcâlit, porni hârtii de cununie cu ea, după ce luă şi blagoslovenia părinţilor [1])

Culese de **M. Lupescu.**

481. — Ce credea ţiganul?

Un ţigan plecând calare la un drum lung, pe când se întorcea printr'o pădure îi ese înainte un lup. El de frică se agaţă de o crangă şi se sui într'un copac, privind cu jind cum ospăta cumătrul lup din iapă! După ce lupii îşi facură *fârţanul*, căci la bucate deagata se găsesc mulţi tovarăşi, îşi căutară de treabă şi peste ţigan mai târziu dădu nişte oameni ce erau dintr'un sat cu dânsul.

— Ce faci acolo, Puradel?

— Ce să fac; ia mai odihnesc!

1) Din Com. Bogdăneşti Suceava dela Ana Cârlănescu.

— Da cum în copac? Şi venişi pe jos atâta drum iar iapa acasă?

— Ce tot spui de iapă! Lupu ştie de ştirea ei !?

— Cum, măi ţigane? da parcă era la bordeiu când trecurăm.

— E hei! bine ar fi să fie cum ştiţi 'mnevoastră dar să nu fie cum cred eu, mai zise oftând ţiganul, care singur ştia de păţania epei.

N. I. Munteanu.

482. — De vorbă

Unde te duci duducuţa
Cu căuşul de grăunţe?
— La râsniţă,....
— Da'de ce n'ai luat mai multe?
— Dacă n'are duduca de unde!...

483. — Porcul ungurilor

Zice că şi Ungurii tae porc de Crăciun, da' încă, ştii, cu tacâm. Zice că ei după ce-l tae, îl pun, nesărat se'nţelege, într'o covată mare, mare. Şi apoi pun covata după sobă ori pe cuptor. Când s'au împlinit trei zile de *duhleală*, se duce unul din casă la covata ceia, miroase ţapăn porcul, care-i cu tot cu *burhăe*, negrijit, şi apoi strigă cât ce poate la cei lalţi aşa; — S'aude, măi!.... Ş'atunci se cheamă că l'a sfinţit şi au voe să mănânce porcul!....

Sârbi, Dorohoi. **D. Gr. Furtună**

484. — Ţiganul şi ciuliumeua

Un ţigan, din întâmplare, nemeri odată la naşu-său tocmai în vremea prânzului. Da naşiu-său: — Ia sezi fine

şi tu la masă, de aruncă de 7-800 ori pe sub cel nas, că ştiu că ţi-o fi foame!

Naşiu-său tocmai avea gătită nişte ciulama de epure, iar ţiganul nici lae, nici bălae, nici duţa, nici desculţă n'aşteptă să fie rugat de două ori, şi hai la masă, cum îmbucă, aşa îmbucă. Căra cu amândouă mânele, iar bucaturile se băteau la gura-i ca orbeţii. După ce se sătură bine:

— Mulţămim, năşicule, da fie că bună ciuliumea făcuşi din hal şoşoimangra! Halam să-ţi hie!

— Ce ciuliumea mă fine, tu nu vezi că-i halmeş-balmeş.

— „Talmeş ne balmeş, da tare-i bună; ham să pun şi pe Stancha mea să facă“ şi c'un «sărut mâna“ pleca acasă zicând mereu: halmeş-balmeş, talmeşbalmes.

Lătrându-l nişte câni uită de halmeş-balmeş, şi începu să zică: halea dealea, halea dealea!

Pe drum, zăreşte un mârtan (cotoiu, pisic, mârtoc) lângă un gard de mărăcini.

Ha! ce mai halea dealea, o să fac eu din ast şoşoimandro, mai abitir ca la naşul, — şi poc c'o gioarsă de puşcă. Ajuns acasă:

— Fa Stancho, fa, ţine ast şoşoimandro, şi... fă şi tu o mâncare cu halea dealea, cum am mâncat la naşiu!

— Da ce-ai mâncat la naşiu mă?

— Ce-am mâncat! Hapoi halea-dealea!

— Mă ai fi mâncat ciuliumea, nu halea-dealea!?

— Mă da cum era halea-dalea dela naşul?

Ţiganul scos din pepeni, văzând că nu se poate înţelege cu ţiganca, pune mâna pe baros, poc! poc! în capul ţigancii de-l făcu drojdii, zicând: iote aşa a fos halea-dealea.

Da fiu-său: Haolea, teteo, făcuşi capul mamii halmeş balmeş!

— Na şi ţie hirei hal dracu, că ştiai şi nu spuneai ce-am mâncat eu la naşiu — omorându-l şi pe el.

(Auzită Gherghești-Dolj.

I. Brătulescu

528. — Dreptatea stă adeseori după uşă şi în unghere

Un om, când era aproape de moarte, chemă pe singurul fiu ce avea, şi-i zise:

— Dragul tatei, eu am să mor. Avere n'am ce-ţi lăsa, dar te povăţuesc, cât îi fi şi-i trai, să ţii la adevăr şi la dreptate. Omul drept şi cinstit trăeşte şi-i omenit de toată lumea.

Nu trecu mult şi omul muri. Feciorul rămase singur în toată gospodăria tătâni-su.

Intr'o zi se duce la târg cu nişte găini de vânzare. La rohatcă îi iesă înainte o jidaucă chioară.

— Cât cei badi pi guini?

— Să-mi dai câte doi franci de una, jupâneasă Chioară.

— Da di ci mă batgicureşti moi; di ci mă faci chioară!?

— D'apoi jupâneasă, d-ta nu ştii că eşti chioară; cum te batjocoresc?

Şi evreica sare la om cu gura c'o batjocoreşte şi se duce de-l spune unui sergent de uliţă, care-şi umfla gâtul la crâşma ei.

Sergentul nici una nici două îl ie şi-l duce la poliţie.

Acolo erau doi comisari: unul cârn şi altul pleşuv.

Cum intră în lăuntru, comisarul cel cârn îl ia la cercetare; Omul îi zice:

— Să trăeşti domnule Cârnu, eu n'am batjocorit-o ci *i-am spus drept* cum este ea şi cum îţi zic şi d-tale, domnule Cârnu, că eşti cu nasul cârn.

Comisarul îi cârpeşte omului câteva palme că l-a insultat „în eserciţiul funcţiunii".

— Ce-s vinovat eu, domnule Chelbos, dacă şi jupâneasa şi d-lui şi d-ta sunteţi aşa? — Pe mine m'a învăţat tata, când era aproape să moară, ca atât cât voi trăi bine în lume, să vorbesc drept şi adevărat. Si fac aşa.

Comisarul pleşuv, om cu judecată, l-o sfătuit aşa:
— Ar fi tare bine, dragul meu, dacă toţi oamenii ar iubi adevărul şi dreptatea; atunci n'ai păţi, ce-ai păţit. Dar lumea azi, nu-i ca mai de mult, să nu se supere de adevăr; azi toţi sunt cu nasul subţire şi iubesc mai mult minciuna şi nedreptatea, căci cu ele ajung sus şi se îmbogătesc. Dreptatea şi adevărul stau ghemuite pe după uşă, iar minciuna şi fără de legile se lăfăesc în lume, cum le place. — Du-te, şi până când adevărul şi dreptatea ori birui, ţine-le ascunse în sufletul tău.

Culeasă de M. Lupescu.

1859—74. — Vorbe adânci

— Nu-i de vină, că-i grădină, da-i păcat că are gard!
— După ce că nu-i frumos, mai sărută şi mucos!
— N'a mâncat nimic, de cât miezul dela nouă colaci şi coaja i s'a făcut rouă 'n gură.

N. I. Munteanu

— Ia mărăciunile (spinul) de vârf. — Face treabă de mântueală.
— Nata-plata. — Unul îmbrăcat urât.

N. I. Popescu

— De unde nu-i, se varsă.
— Nu plăteşte bogatul, ci vinovatul.
— Dacă s'ar da baba jos din căruţă, i-ar fi mai uşor epei.
— Nevoeşul se apucă şi de-o buruenă.
— Ceri la vadană şi vadana-i duce dorul.
— Lupul cu slugi, nu face gâtul gros.
— Intrebarea, greş n'are.
— Ce folos că porţi căciulă, dacă capu-i barabulă.
— Şoarecele când nu 'ncape în bortă, îşi mai leagă ş'o tigvă de coadă.
— Bogatul mănâncă când vrea, calicul când capătă şi hoţul când îi pică.
— Râdem de unu, de doi. şi dracul de noi.

M. Lupescu

2543 — 67

Frunză verde iarbă grasă,
M'o mânat maica la coasă,
Coasa-lată,
Iarba 'naltă.
Cosii două, trei poloage,
Foamea la pământ mă trage
Mă uitai pe Olt devale,
Văd nevasta, cu mâncare;
Mama mamei, cui o are!
Târziu mi-aduce mâncare.
Frunză verde mohor,
Luai coasa de picior,
Ş'o izbi de-un păducel
Ş'o rupsei de prin căţel.
Ş'am facut din căţel,
Un băltăgel.
Şi din masea o securice
Şi plecai la cea luncuţă,
Tăei două, trei zminceluţe,
Şi făcui o vărşuliţă
Ş'o pusei în cea topliţă.
Eu am pus'o fără veste
Ş'am scos'o plină de peşte
Eşii la drumul cel mare,
Pusei oca cinci parale
Iaca un harap calare...
Eu gândeam şi el chiteşte,
Să-mi ia banii de pe peşte.
Eu am pus mâna pe baltag,
Şi-am dat vr'o opt în cap.
El striga: „aman, aman"!..,
Eu mă'nturnai şi-i mai
[dam...

Frunză verde măr domnesc,
Fă-mă Doamne ce gândesc,
Fă-mă hulubaş popesc.
Să-mi iau zidu de-alungu,
Dughenile de-arându,
Să-mi privesc ibovnicu,
Cum mi-l duce saracu.
Că mi-i strânge de pe văi,
Cu primari şi vătăgei
Şi mi-l mână ca pe boi,
Şi mi-l tunde ca pe oi,
Şi le dă păru'n gunoi.
Părul meu cel castaniu
La un căpi an în brâu,
Părul meu cel gălghior,
La maiurul în chicior.
Vină maică, dumneata,
Şi mi-l strânge 'ntr'o basma
Şi-l scoate Duminica,
Să privească ibovnica,
Şi-l scoate la zile mari,
Să-l privească fete mari!

Frunză verde măr domnesc,
Fă-mă Doamne ce gândesc,
Fă-mă hulubaş popesc,
Să mă sui pe zid domnesc,
Ca să stau şi să privesc.
Să iau zidu de-alungu,
Dughenile de-arându,
Să-mi privesc ibovnicu,
Cum mi-l duce saracu.
De l-a duce 'n car cu boi,
Poate a mai veni înapoi;
Da de la duce călăreşte,
Eu să nu mai trag nă-
dejde!...

Foae verde ş'o alună
Cucuşor cu pana sură,
Ce-am vorbit gură la gură,
Să nu-mi cânţi la bătătură,
Şi să-mi cânţi la loc de şes,
Să crească grâul mai des,
Şi iarba numai ovăs;
Să crească grâul mai rar
Şi iarba numai podbal.
Da tu 'mi cânţi la moşinoi,
Tot a sfadă şi război.
Taci cucule nu cânta,
C'oi lua puşca s'oi da,
Şi ţ'oi rupe aripa.
Cu untura depe şele,
Am să ung puşca la oţele;
Cu penile din codiţă,
Am să fac puicii, rochiţă;
Cu penile de pe cap,
Am să-mi fac un comanac,
Ca să fiu la fete drag,
Şi la neveste pe plac...

Frunză verde di-alunică,
Mă suii în deal la stâncă,
Mă uitai prin şes la luncă.
Văzui lunca înfrunzită,
Şi puica împodobită;
Cu tulpan galben pe şele.

De când mama m'o făcut,
Ibovnică n'am avut,
Până'n iastă primăvară,
Mi-am prins două într'o sară:
Una 'n deal şi una 'n vale,
Cea din vale ca o floare,
Cea din deal ca un pahar,
Trag pedeapsă de un an,
Tu te duci puiule duci,
Ca drumul să te usuci,
Nu ţi-i milă şi păcat,
M'ai iubit şi mai lăsat?
M'ai iubit ca pe-o copilă,
M'ai lăsat neagră străină;
M'ai iubit ca pe-o cucoană,
M'ai lasat ca pi-o vadană;
Când ne dragostiam mai bine
Ordin de plecare îţi vine.
Tot oi plânge ş'oi ofta,
Foc din gură mi-o chică.
Un'ţ'a fi calea mai grea,
Te-ajunge jalea mea;
Un' ţ'a fi calea uşoară,
Te-ajunge foc şi pară.

Lung'ii drumul şi pustii,
Mult ma uit şi nu mai vii;
Lâng-ii drumul, lat îmi pare
Tot Vasile mi să nazare.
La dumbrava cea din jos,
Ţii minte că n'am pus jos
Şi era aşa frumos!...

Foae verde rozmarin,
Ies afară văd senin
Intru'n casă nu-i trai bun,
Nici la Paşti nici la Crăciun.
Ies afară-i nourat,
Intru'n casă supărat
Norocul l-am sămănat,
El ca iarba s'o uscat,
Norocul l-am răsădit;
El ca iarba s'o topit.

Cuculeţ pană surie,
Tare rău îmi mai cânţi mie!..
Mi-ai cântat pe vârf de fag,

Ce nu mai trăesc cu drag;
Mi-ai cântat pe moşinoi
Tot-a scârbă şi-a război:
Mi-ai cântat mai mult zbu-
rând
Ca să umblu tot plângând.

Câte slute şi buzate,
Toate 'n lume-o avut parte.
Numai eu că n'am avut
De când mama m'o făcut.

Frunză verde trei caştane,
Căpitane, căpitane,
Dă-mi drumu dela cătane,
Să-mi mai duc plugu de
coarne.
Să mănânc mălai dospit,
Că de supă m'am hrănit;
Că mă porţi din sat în sat,
Ne băut şi nemâncat.

Păsărică albă-'n sbor,
Ia-mă şi pe mine 'n nor,
Şi mă du unde mi-i dor
La Mariţa 'n foişor.
Să-i spun Mariţicăi aşa:
Că mi s'a rupt inima
Că de când s'a mobilizat,
Tare mult am mai oftat;
Şi pân s'a demobiliza,
Mi s'o rupe inima ...
Să mă port din ţară 'n ţară,
Tot cu inima amară.

Frunză verde stejărel,
La poarta lui Costăchel,
Creşte-un măr ş'un vişinel,
Şi tot creşte şi 'nfloreşte,
Costăchel se 'mbolnăveşte.
Zacă, zacă boţ să-l facă,
Tot o zis că nu-i sunt dragă.

— Frunză verde lozioară,
Cat ncă, Marghioală
C-ai în gură Marioara?
Catincă, Marghioală
— Busuioc şi tămâioară!
— D-mi şi mie Marioară
— N'are liţa flori de dat,
Astă-vară n'o plouat,
Ş'am plătit de li-o udat:
Cu banii de pe sărutat;
Ş'am plătit de li-o 'ngrădit
Cu banii de pe iubit.
Ş'am plătit de li-o udat:
La flăcăi făr de musteaţă
Cân 'să 'nvăţă a strânge'n
braţă
Şi-l săruţi şi nu ţi-i greaţă.
Strânge 'n braţă momâiaţă,
Şi sărută sloi de gheaţă.

Dă-mă mamă după Ghiorghi
Că mi-i drag mănânca l-ar
corghii
Să nu mă dai după Vasile.
Că mi-i urât stuchi-l-ar cânii.
Dă-mă mamă după drag,
Să-mi cie şi în pământ larg;
Nu-mă da după urât,
Să cie şi 'n pământ strâmt ...

Gh. Gh. Cardaş.
Jud. Suceava

Frunză verde mărăcine,
Arză-te focul, pădure,
Să se fac' un drum prin tine

Să mă duc la mănăstire,
Să văd fetele copile,
Toate cu rochiţe *mure*,
Numai una cu de cit;
Aceea-i iubită mea,
Gu *hărmuz* de *ceal* maşcta
De-umblu toată vremea bat;
Cu hărmuz de ceala bun,
De-umblu eu fără *răzbun*.
Duşmancele-o sfătuit,
Cărăuşa mi-o 'ngrădit
Nici cu pari, nici cu nnele,
Numai cu cuvinte rele.
Dare-or Dumnezeu un vânt,
Să dea gardul la pămânit,
Rămâie nuelile,
Ca să-mi văd cărările.

Oh, copilă, copiţiţă,
Ieşi afară la portiţă
Şi dă-mi apă şi guriţă,
Că guriţă de-a matale
Parcă i-o privighitoare,
Nu cântă ziua pe soare;
Cânta sara pe răcoare.
Eu de sară c'oi veni,
Ş'om vorbi
Ş'om sfătui,
Pentru traiul ce-a veni.

Basarabia

Ştefan I. Moiseev

Când s'o împărţit noroacele
Eu eram pe deal cu vacile;
Când s'o împărţit norocul
Eu eram pe deal cu porcul;
Nu ştiu cum s'o împărţit
Că tare rău mi-o venit.

De-ar şti omul ce-ar ajunge
Mult ar suspina şi-ar plânge;

Dacă bei şi mai mânânci
Par'că nu te prea usuci

Saracu sufletul meu
Cum înnoată'n sânge rău
Ca un şarpe la dudău
Cu codiţa la otavă
Din gură varsă otravă.

Plosea plină ni-i hodină [1])
Da cea goală ne-omoară.

Dragi mi-s zilele tinereţii
Că mă sărutam cu toţi băeţii
Iar amu la bătrâneţe
Mă trag toţi de cele zdrenţe[2])

Gândul meu la tine zboară
Păsărica albeoară
Dar tu de ce m'ai lăsat
Că de tine mi-o fost drag
Da cum nu te-oi lăsa
Nu mă iartă maică-mea.

Culese de M. Lupescu

1) Se căută la munte (Suceava) cându-s femeele la crâşmă, cam painginite la ochi..
2) Asemenea.

CRONICA

Arhiva din Iaşi, de-acum înainte, „Organul societăţii istorico-filologice din Iaşi", în No. 1 (An. XXVII) pag. 81—2 publică două descântece culese de T. T. Burada.

Rugare. D-nii abonaţi sunt rugaţi cu toată stăruinţa să ne trimită plata abonamentului la Administraţie Zorleni, juh. Tutova.

Tipografia Societăţii Anonime „Glasul Tării" — Chişinău

ISBN serie 973-8076-81-1
ISBN: 978-973-152-083-4